

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.

**ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018**

**Βάσει
του άρθρου 4 του Ν. 3556/30.4.2007**

Περιεχόμενα

- I. Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου (σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)
- II. Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης
- III. Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή (επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων)
- IV. Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018
- V. Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή (επί των Οικονομικών Καταστάσεων της Τράπεζας)
- VI. Οικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018
- VII. Ηλεκτρονική διεύθυνση ανάρτησης πληροφοριών ενοποιούμενων εταιρειών
- VIII. Πληροφόρηση του ομίλου της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. για την περίοδο 1.1 - 31.12.2018 βάσει του άρθρου 6 του ν. 4374/2016

**I. Δηλώσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου
(σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)**

**Δηλώσεις Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου
(σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3556/2007)**

Δηλώνουμε ότι εξ όσων γνωρίζουμε:

- οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της χρήσεως που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018, οι οποίες καταρτίστηκαν σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα, απεικονίζουν κατά τρόπο αληθή τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, την καθαρή θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της Τράπεζας και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, και
- η ετήσια έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου απεικονίζει κατά τρόπο αληθή την εξέλιξη, τις επιδόσεις και τη θέση της Τράπεζας, καθώς και των επιχειρήσεων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση εκλαμβανομένων ως σύνολο, συμπεριλαμβανομένης της περιγραφής των κυριότερων κινδύνων και αβεβαιοτήτων που αντιμετωπίζουν.

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ - 336562

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Θεόδωρος Α. Καλαντώνης
Α.Δ.Τ. Φ - 147328

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

**II. Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και Δήλωση
Εταιρικής Διακυβέρνησης**

Το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) παρουσιάζει την Έκθεση Διαχείρισης και τις Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Καθαρά Κέρδη ή Ζημιές

Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους της Eurobank (ή «η Τράπεζα») για το 2018 διαμορφώνονται σε €91 εκατ. (2017: €104 εκατ.), όπως παρουσιάζονται στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων στη σελίδα 2.

Επισκόπηση Οικονομικών Αποτελεσμάτων¹

Το 2018, ο Όμιλος δραστηριοποιήθηκε σε ένα περιβάλλον με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες που έχει σημαντική παρουσία. Ειδικότερα, η σταδιακή βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, υποστηριζόμενη από την επιτυχή ολοκλήρωση του Τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) τον Αύγουστο, καθώς και τα θετικά αποτελέσματα της άσκησης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority – EBA) για τις εγχώριες τράπεζες, είχαν θετική επίδραση στον Ελληνικό τραπεζικό τομέα. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Όμιλος ενίσχυσε την οργανική κερδοφορία του, βελτίωσε περαιτέρω τη ρευστότητά του μέσω της ισχυρής αύξησης των καταθέσεων και μείωσε σημαντικά το ύψος των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (Non Performing Exposures - NPEs), σύμφωνα με τον ετήσιο στόχο που είχε τεθεί.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2018 το σύνολο του ενεργητικού, σε συνέχεια κυρίως της πώλησης των δραστηριοτήτων στη Ρουμανία και της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, ανήλθε σε €58,0 δις (Δεκ. 2017: €60,0 δις). Στο τέλος του Δεκεμβρίου 2018, τα δάνεια προ προβλέψεων ανήλθαν σε €45,0 δις (Δεκ. 2017: €47,2 δις), εκ των οποίων €38,6 δις αφορούν την Ελλάδα (Δεκ. 2017: €40,9 δις) και €6,4 δις τις Διεθνείς Δραστηριότητες (Δεκ. 2017: €6,3 δις). Τα επιχειρηματικά δάνεια (σε μεγάλες, μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις), διαμορφώθηκαν σε €24,8 δις (Δεκ. 2017: €25,3 δις) και αποτελούν το 55% των συνολικών δανείων του Ομίλου, ενώ τα δάνεια στα νοικοκυριά ανήλθαν σε €20,2 δις (Δεκ. 2017: €21,9 δις), με τα στεγαστικά δάνεια να αποτελούν το 36% και τα καταναλωτικά το 9% του συνολικού χαρτοφυλακίου δανείων. Κατά τη διάρκεια του έτους, οι καταθέσεις από τις δραστηριότητες στην Ελλάδα αυξήθηκαν κατά €4,2 δις σε €28,8 δις, λόγω της βελτίωσης της εμπιστοσύνης των καταθετών σε συνέχεια της σταδιακής σταθεροποίησης του εγχώριου μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της σημαντικής αύξησης των καταθέσεων από το Δημόσιο Τομέα. Επιπλέον, οι καταθέσεις από τις Διεθνείς Δραστηριότητες αυξήθηκαν κατά €1,0 δις σε €10,3 δις. Οι καταθέσεις του Ομίλου ανήλθαν σε €39,1 δις (Δεκ. 2017: €33,8 δις) και ως αποτέλεσμα, ο δείκτης δανείων (μετά από προβλέψεις) προς καταθέσεις (L/D) του Ομίλου βελτιώθηκε περαιτέρω σε 93% (Δεκ. 2017: 110%). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εξάρτηση της Τράπεζας από τη χρηματοδότηση του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σημαντικά σε €2,1 δις, εκ των οποίων €0,5 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από το Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) (Δεκ. 2017: €10,0 δις, εκ των οποίων €7,9 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από το ELA), κυρίως λόγω της εισροής καταθέσεων, απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, αύξησης των συναλλαγών repos (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε χρεόγραφα Ελληνικού Δημοσίου και δύο εκδόσεων χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού, τα οποία πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε διεθνή θεσμικό επενδυτή (σημείωση 37 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων). Στις 28 Φεβρουαρίου 2019, ο Όμιλος έχει εξαλείψει τη χρηματοδότηση από τον ELA ενώ η συνολική χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα μειώθηκε περαιτέρω σε €1,3 δις.

Σε ένα βελτιούμενο αλλά με αρκετές ακόμα προκλήσεις επιχειρηματικό περιβάλλον, τα κέρδη προ προβλέψεων μειώθηκαν κατά 2% σε €966 εκατ. (2017: €987 εκατ.). Τα καθαρά έσοδα από τόκους υποχώρησαν κατά 3,3% σε €1.416 εκατ. (2017: €1.464 εκατ.), ενσωματώνοντας την αρνητική επίδραση του κόστους των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης (κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 - Tier 2) που εκδόθηκαν τον Ιανουάριο 2018, την απομόχλευση των δανείων και των μειωμένων επιτοκιακών περιθωρίων των επιχειρηματικών δανείων στην Ελλάδα καθώς και τη θετική επίδραση από το χαμηλότερο κόστος χρηματοδότησης λόγω της μείωσης της εξάρτησης από τη χρηματοδότηση που παρέχει ο ELA. Το καθαρό περιθώριο επιτοκίου (Net Interest Margin) διαμορφώθηκε σε 2,47% (2017: 2,41%) με το τέταρτο τρίμηνο να διαμορφώνεται σε 2,45%. Τα έσοδα από αμοιβές και προμήθειες αυξήθηκαν κατά 16,4% και ανήλθαν σε €311 εκατ. (2017: €268 εκατ.) επηρεασμένα θετικά από την εξάλειψη των εξόδων σχετικά με τις εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου και τη βελτίωση των εσόδων από τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, τις δραστηριότητες στις αγορές κεφαλαίου και τις προμήθειες δανείων. Οι εμπορικές και

¹Οι ορισμοί επιλεγμένων χρηματοοικονομικών δεικτών καθώς και η πηγή των χρηματοοικονομικών πληροφοριών παρατίθενται στο παράρτημα.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

λοιπές δραστηριότητες συνεισέφεραν €118 εκατ. κέρδη (2017: €150 εκατ. κέρδη) περιλαμβανομένων α) €80 εκατ. κέρδη από τη πώληση ομολόγων και β) €38 εκατ. κέρδη από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, θέσεις σε συναλλαγματικές ισοτιμίες και το χαρτοφυλάκιο μετοχών. Τα λειτουργικά έξοδα στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά 3,5% σε €690 εκατ. (2017: €715 εκατ.) σε συνέχεια της μείωσης του προσωπικού της Τράπεζας και του αριθμού των καταστημάτων του δικτύου, και κατά 1,7% για τον Όμιλο όπου διαμορφώθηκαν σε €879 εκατ. (2017: €895 εκατ.). Ο δείκτης κόστους προς έσοδα του Ομίλου διαμορφώθηκε σε 47,6% (2017: 47,5%), ενώ ο δείκτης κόστους προς έσοδα για τις Διεθνείς Δραστηριότητες ανήλθε σε 43,2%² (2017: 41,2%²).

Στο τέλος του 2018, το ποσό των NPEs του Ομίλου μειώθηκε κατά €3,5 δις σε €16,7 δις (Δεκ. 2017: €20,1 δις), κυρίως μέσω του αρνητικού σχηματισμού NPEs σε όλα τα τρίμηνα του 2018 συνολικού ποσού €0,9 δις συγκριτικά με αρνητικό σχηματισμό ποσού €0,7 δις το 2017, της πώλησης χαρτοφυλακίου καταναλωτικών δανείων ποσού €1 δις το τέταρτο τρίμηνο καθώς και των διαγραφών δανείων μειώνοντας το δείκτη των NPEs του Ομίλου κατά 550 μονάδες βάσης σε 37,0% (2017: 42,6%). Αντίστοιχα, το ποσό των NPEs για τη Τράπεζα μειώθηκε σε €15,3³ δις (Δεκ. 2017: €18,1 δις), το οποίο είναι στα ίδια επίπεδα με τον αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM) το Σεπτέμβριο 2018. Οι προβλέψεις δανείων (ζημιές) ανήλθαν σε €680 εκατ. ή 1,89% του μέσου υπολοίπου δανείων μετά από προβλέψεις (2017: €750 εκατ. ή 2,0%), οδηγώντας το δείκτη κάλυψης των NPEs σε 53,2% (Δεκ. 2017: 50,4%).

Το 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ποσού €21 εκατ. (2017: €50 εκατ.), εκ των οποίων τα €30 εκατ. (2017: €34 εκατ.) αφορούσαν το χαρτοφυλάκιο επενδυτικών και ανακτηθέντων ακινήτων και €15 εκατ. έσοδο αφορούσαν τη μείωση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου επενδυτικών τίτλων κυρίως ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου κατά τη διάρκεια της περιόδου. Επιπρόσθετα, €57 εκατ. κόστος για προγράμματα εθελουσίας εξόδου (Voluntary Exit Schemes - VES) και λοιπές σχετικές δαπάνες αναγνωρίστηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης συμπεριλαμβανομένου και ενός πρόσθετου προγράμματος το οποίο ανακοινώθηκε την 19 Ιανουαρίου 2018 και εφαρμόστηκε για υπαλλήλους συγκεκριμένων επιλεγμένων μονάδων στην Ελλάδα. Επιπλέον, ο Όμιλος κατέγραψε €72 εκατ. ζημιά, μετά από φόρο, από τη συναλλαγή πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, που προκύπτει κυρίως από την μεταφορά στην κατάσταση αποτελεσμάτων των σωρευτικών ζημιών ποσού €46 εκατ., μετά από φόρο, οι οποίες είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και €30 εκατ. προβλέψεις, πριν από φόρο, για ειδικές ρήτρες αποζημίωσης που υπάρχουν στη σχετική συμφωνία με τον αγοραστή (μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου των θυγατρικών προς πώληση στην Ρουμανία και του υπο-όμιλου Grivalia το 2017: €61 εκατ. ζημιές εκ των οποίων €11 εκατ. κέρδη αναλογούν σε τρίτους). Τέλος, το 2018, η αναλογία του Ομίλου επί των αποτελεσμάτων του ομίλου Eurolife ποσού €30 εκατ. περιλαμβάνει €22 εκατ. κέρδη, μετά από φόρο, από την πώληση τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου, τα οποία μεταφέρθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση (σημείωση 28 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Συνολικά, το 2018, ο Όμιλος διατήρησε την κερδοφορία του, υποστηριζόμενος από τις σταθερά κερδοφόρες διεθνείς δραστηριότητες, τη βελτίωση των οργανικών κερδών προ προβλέψεων, τις πρωτοβουλίες περιορισμού του κόστους και την αποτελεσματική διαχείριση των NPEs. Τα καθαρά κέρδη του Ομίλου από τις συνεχιζόμενες δραστηριότητες, προ εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού €44 εκατ., μετά από φόρο, ανήλθαν σε €200 εκατ. (2017: €185 εκατ.) εκ των οποίων €145 εκατ. (2017: €130 εκατ.) αφορούν τις διεθνείς δραστηριότητες. Τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους ανήλθαν σε €91 εκατ. (2017: €104 εκατ.).

Για το προσεχές μέλλον, ο Όμιλος, καθώς η Ελληνική οικονομία (η βασική αγορά του Ομίλου) δείχνει σημάδια διατηρήσιμης ανάπτυξης, είναι σε τροχιά επίτευξης των στόχων του για το 2019 περιλαμβανομένης της επιτυχούς ολοκλήρωσης του σχεδίου μετασχηματισμού, σε συνδυασμό με τη διατήρηση της οργανικής κερδοφορίας με βάση κυρίως πρωτοβουλίες και δράσεις στους παρακάτω τομείς:

² Διεθνείς Δραστηριότητες: Λειτουργικά έξοδα: €189 εκατ. (2017: €179 εκατ.), Λειτουργικά έσοδα: €437 εκατ. (2017: €436 εκατ.)

³ Περιλαμβάνει δάνεια σε πελάτες που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

- α) Ολοκλήρωση της συγχώνευσης με τη Grivalia έως το Μάιο 2019 που θα ενισχύσει τη κεφαλαιακή θέση και τις προοπτικές κερδοφορίας της Τράπεζας,
- β) Ενεργή και αποτελεσματική διαχείριση των NPEs μέσω i) της εσωτερικής υποδομής της Τράπεζας, ii) της πραγματοποίησης στρατηγικών συνεργασιών για τη διαχείριση / εξυπηρέτηση μέρους του χαρτοφυλακίου των δανείων, iii) των σημαντικών νομοθετικών αλλαγών που έχουν γίνει ή αναμένεται να γίνουν, iv) της πραγματοποίησης συναλλαγών πωλήσεων / τιτλοποιήσεων για επιλεγμένα χαρτοφυλάκια των NPEs και v) της περαιτέρω βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Επιπλέον, η επιτάχυνση της μείωσης των NPEs η οποία προβλέπεται μέσω μίας τιτλοποίησης ευρείας κλίμακας ύψους €7 δις. περίπου, η είσοδος στρατηγικού επενδυτή στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας Financial Planning Services S.A. («FPS»), που είναι αδειοδοτημένος διαχειριστής δανείων, 100% θυγατρική της Τράπεζας και λοιπές δράσεις θα οδηγήσουν το δείκτη των NPEs του Ομίλου στο 16% το 2019,
- γ) Βελτίωση της δομής χρηματοδότησης με την ισχυρή αύξηση των καταθέσεων και την περαιτέρω πρόσβαση στις αγορές ως αποτέλεσμα της ανάκαμψης της εμπιστοσύνης των καταθετών και των επενδυτών,
- δ) Μείωση του κόστους χρηματοδότησης, σε συνέχεια της εξάλειψης της ακριβής χρηματοδότησης από τον ELA το Φεβρουάριο 2019,
- ε) Διατήρηση των εσόδων από αμοιβές και προμήθειες ως αποτέλεσμα της ηγετικής θέσης που κατέχει ο Όμιλος σε ένα αριθμό επιχειρηματικών τομέων και της αναμενόμενης βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας,
- στ) Επιτάχυνση της χρηματοδότησης υγιών και ανταγωνιστικών επιχειρήσεων,
- ζ) Περαιτέρω πρωτοβουλίες για τη συνέχιση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και την απλοποίηση και ψηφιακή μετατροπή των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και,
- η) Μείωση του κόστους κινδύνου κυρίως ως αποτέλεσμα της αναμενόμενης μείωσης του χαρτοφυλακίου NPEs.

Κεφαλαιακή Επάρκεια

Στο τέλος Δεκεμβρίου 2018, τα συνολικά εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου ανήλθαν σε €6,5 δις και αποτέλεσαν το 16,7% (total CAD) του σταθμισμένου ενεργητικού (Risk Weighted Assets – RWA) (Δεκ. 2017: 18,0%). Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) διαμορφώθηκε σε 14.2% του σταθμισμένου ενεργητικού (Δεκ. 2017: 17.9%, περιλαμβανομένου των προνομιούχων μετοχών που αποπληρώθηκαν τον Ιανουάριο του 2018 με την έκδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2), ενώ την ίδια ημερομηνία, ο δείκτης fully loaded CET1 (πλήρης εφαρμογής CET1) του Ομίλου, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, θα ήταν 11,3% (Δεκ. 2017: 14,9%). Pro-forma για την συγχώνευση με τη Grivalia, οι δείκτες συνολικών εποπτικών κεφαλαίων (total CAD) και κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) διαμορφώνονται σε 18,7% και 16,2% αντίστοιχα, έναντι δεικτών CAD OCR 13,75%⁴ και CET1 OCR 10,25% σύμφωνα με τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)). Ο pro-forma δείκτης (fully loaded CET1), με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης της Grivalia θα ήταν 13.4%.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αρ. 575/2013 (CRR), οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις (DTAs), που βασίζονται στην μελλοντική κερδοφορία και υπερβαίνουν συγκεκριμένα όρια, θα αφαιρούνται κατά τον υπολογισμό του CET1 κεφαλαίου. Αυτή η μεθοδολογία θα εφαρμοστεί σταδιακά μέχρι το 2024. Η ψήφιση του άρθρου 27Α του Νόμου 4172/2013, όπως ισχύει, προβλέπει για τα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα ότι οι επιλέξιμες DTAs υπολογίζονται επί (α) των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και (β) του συνολικού ποσού: (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών ζημιών γενικά λόγω πιστωτικού κινδύνου που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015 και μπορούν να μετατραπούν σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (tax credit), αν το λογιστικό, μετά από φόρους αποτέλεσμα της Τράπεζας για τη χρήση είναι ζημιά. Αυτή η νομοθετική διάταξη επέτρεψε στα Ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένης και της Τράπεζας, να μην αφαιρούν τις επιλέξιμες DTAs από το CET1 κεφάλαιο αλλά να τις αναγνωρίζουν ως 100% σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, με θετική επίδραση στη

⁴ Η Ύσυνολική κεφαλαιακή απαίτηση (OCR) είναι το άθροισμα της συνολικής κεφαλαιακής απαίτησης βάσει της Διαδικασίας Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης και της συνδυαστικής απαίτησης κεφαλαίου αποθέματος ασφαλείας.

κεφαλαιακή τους θέση. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι DTAs που οποίες πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου ανέρχονται σε €3.927 εκατ.

Από τον Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης για τα πιστωτικά ιδρύματα (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, έχουν αναγνωριστεί στα Λοιπά έσοδα/(έξοδα) € 6,8 εκατ. (σημείωση 16 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Μια ενδεχόμενη αλλαγή στον εποπτικό χειρισμό των επιλέξιμων αναβαλλόμενων DTAs ως οριστικών και εκκαθαρισμένων απαιτήσεων (tax credits), μπορεί να έχει δυσμενή επίπτωση στη κεφαλαιακή θέση του Ομίλου.

Επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, ανήλθε σε €1.090 εκατ. εκ των οποίων ποσό €949 εκατ. οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο. Καθώς ο Όμιλος δεν αναγνώρισε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί της επίπτωσης λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 της Τράπεζας και των Ελληνικών θυγατρικών της την 1 Ιανουαρίου 2018, η μείωση των ίδιων κεφαλαίων που αναλογούν στους μετόχους ανήλθε σε €1.085 εκατ. η οποία αναγνωρίζεται ως προσαρμογή του υπολοίπου έναρξης της 1 Ιανουαρίου 2018.

Η κεφαλαιακή επίπτωση στον pro-forma δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 του Ομίλου (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, λαμβάνοντας υπόψη την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία είναι 290 μονάδες βάσης. Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει την σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυνση των επιπτώσεων από την εισαγωγή του ΔΠΧΑ 9 στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα αναγνωρίζεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1η Ιανουαρίου 2023. Βάσει των ανωτέρω, ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) έχει μειωθεί περίπου κατά 20 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση των εποπτικών κεφαλαίων €130 εκατ. εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις (σημείωση 2.3.2 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Αποτελέσματα 2018 Stress Test για την Eurobank

Την 5 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων - Stress Test για τις τέσσερις Ελληνικές συστημικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Eurobank. Βάσει της ενημέρωσης που έλαβε η Τράπεζα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM), σύμφωνα με το αποτέλεσμα του Stress Test, το οποίο συνεξετάστηκε με άλλους παράγοντες από το Εποπτικό Συμβούλιο του SSM, δεν προέκυψε κεφαλαιακό έλλειμμα για την Τράπεζα, ούτε ανάγκη υποβολής σχεδίου κεφαλαιακής της ενίσχυσης.

Στο δυσμενές σενάριο, ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας (CAD) της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων Tier 2 εκδόσεως Ιανουαρίου 2018, είναι 9,5% και ο δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1) 6,8%. Και οι δύο δείκτες θα ήταν περίπου 40 μονάδες βάσης (μ.β.) υψηλότεροι, στο 9,9% και 7,2% αντίστοιχα, εάν είχε συνυπολογιστεί η θετική επίδραση από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία, η οποία ολοκληρώθηκε στις αρχές Απριλίου 2018. Η απομείωση κεφαλαίου ανήλθε σε €3,4 δις (8,7 ποσοστιαίες μονάδες, εξαιρουμένης της αρνητικής επίπτωσης κατά 250 μ.β. λόγω του ότι οι προνομιούχες μετοχές έπαυσαν να λογίζονται στα βασικά ίδια κεφάλαια (CET1)). Στο βασικό σενάριο, η Τράπεζα ενισχύει την κεφαλαιακή της θέση με τους δείκτες CAD και CET1 να ανέρχονται σε 19,3% και 16,6% αντίστοιχα. Και σε αυτό το σενάριο, οι εν λόγω δείκτες θα ήταν περίπου 40 μ.β. υψηλότεροι, συνυπολογιζόμενης της θετικής επίδρασης από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία.

Η επίδοση της Τράπεζας στο Stress Test επιβεβαιώνει ότι παραμένει ανθεκτική σε αρνητικούς εξωγενείς παράγοντες. Τα συνολικά κεφάλαια της Τράπεζας και η συνολική ισχυρή της επίδοση, της επιτρέπει να επικεντρωθεί περαιτέρω στην αποδοτική εφαρμογή του επιχειρησιακού της σχεδιασμού, εστιάζοντας στην αποτελεσματική διαχείριση και στην ταχεία μείωση του υπολοίπου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί, καθώς επίσης στη χρηματοδότηση των πελατών της, της ελληνικής οικονομίας και των άλλων χωρών όπου δραστηριοποιείται. Οι ανωτέρω επιχειρησιακοί σχεδιασμοί, μαζί με πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού συμβάλλοντας στην περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου. Επιπλέον πληροφορίες για την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων («stress test») 2018 της EBA παρέχονται στη σημείωση 5 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Συγχώνευση με την Grivalia και σχέδιο επιτάχυνσης για τη μείωση των NPEs

Συμφωνία Συγχώνευσης μεταξύ της Eurobank και της Grivalia

Την 26 Νοεμβρίου 2018, τα Διοικητικά Συμβούλια («ΔΣ») της Τράπεζας και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. («Grivalia») ανακοίνωσαν ότι αποφάσισαν ομόφωνα να ξεκινήσουν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank (η «Συγχώνευση»).

Την 7 Φεβρουαρίου 2019, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG Competition) αποφάσισε ότι η Συγχώνευση είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις της Eurobank και τους κανονισμούς κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης μέσω της Συγχώνευσης θα επιτρέψει στην Eurobank να μειώσει σημαντικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια της στο προσεχές μέλλον.

Την 22 Φεβρουαρίου 2019, τα ΔΣ της Eurobank και Grivalia ενέκριναν το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης με απορρόφηση της Grivalia από τη Eurobank, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ελληνικού κωδικοποιημένου Νόμου 2190/1920, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των Ελληνικών Νόμων 2166/1993 και του 2515/1997, όπως ισχύουν. Η Συγχώνευση θα γίνει με λογιστική ενοποίηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των υπό συγχώνευση εταιρειών και, ειδικότερα, με εισφορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Grivalia στην Eurobank, όπως αυτά εμφανίζονται στον ισολογισμό μετασχηματισμού της Grivalia την 31 Δεκεμβρίου 2018. Το μετοχικό κεφάλαιο της Grivalia, όπως πρόκειται να προστεθεί στο μετοχικό κεφάλαιο της Eurobank ανέρχεται σε €164.848.663,17 και διαιρείται σε 96.402.727 κοινές ονομαστικές μετοχές, ονομαστικής αξίας €1,71 η κάθε μία. Επιπλέον, προς το σκοπό στρογγυλοποιήσεως της ονομαστικής αξίας των κοινών μετοχών της Eurobank, θα κεφαλαιοποιηθεί ποσό €32.458.933,29 προερχόμενο από φορολογημένα (βάσει του άρθρου 26 του Νόμου 3634/2008) κέρδη. Κατόπιν των ανωτέρω, το νέο μετοχικό κεφάλαιο της Eurobank θα διαμορφωθεί σε €853.107.225,96 διαιρούμενο σε 3.709.161.852 κοινές μετοχές ονομαστικής αξίας €0,23 η κάθε μία.

Κατ' εφαρμογή διεθνώς αποδεκτών μεθόδων αποτίμησης, προέκυψε σχέση αξιών μεταξύ της Eurobank και της Grivalia 1,435170523535670 : 1. Η Συγχώνευση θα οδηγήσει σε μετοχική σύνθεση επί του διευρυμένου μετοχικού κεφαλαίου, αποτελούμενη κατά 58,9% περίπου από μετόχους της Eurobank και κατά 41,1% περίπου από μετόχους της Grivalia. Κατ' ακολουθία, στο νέο μετοχικό κεφάλαιο της Eurobank, 2.185.998.765 μετοχές θα αντιστοιχούν στους μετόχους της Eurobank και 1.523.163.087 μετοχές στους μετόχους της Grivalia. Κατ' εφαρμογή των ανωτέρω, η αναλογία 15,80000000414930 νέες κοινές ονομαστικές μετοχές της Eurobank για κάθε 1 κοινή ονομαστική μετοχή της Grivalia προτείνεται ως δίκαιη και εύλογη σχέση ανταλλαγής για τις μετοχές της Grivalia, ενώ οι μέτοχοι της Eurobank θα διατηρήσουν τον ίδιο αριθμό των κοινών μετοχών που κατέχουν πριν από τη συγχώνευση με νέα όμως ονομαστική αξία €0,23 η κάθε μία. Στην Grivalia δεν υφίστανται μέτοχοι που να κατέχουν ειδικά δικαιώματα ή άλλους τίτλους πλν μετοχών, ενώ σε καμία από τις συγχωνευόμενες εταιρείες δεν παρέχονται ιδιαίτερα πλεονεκτήματα στα μέλη των ΔΣ τους ή στους τακτικούς ελεγκτές τους.

Τα ανωτέρω προϋποθέτουν την εκπλήρωση ορισμένων όρων, όπως η έγκριση του Σχεδίου Σύμβασης Συγχώνευσης από τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων των συγχωνευόμενων εταιρειών την 5 Απριλίου 2019 και την λήψη των εναπομένουσών απαραίτητων αδειών και εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αναμένονται μέχρι τον Μάιο 2019. Η συγχώνευση θα ενισχύσει την κεφαλαιακή θέση της Eurobank και τις προοπτικές κερδοφορίας, η οποία με τη σειρά της θα επιτρέψει την επιτάχυνση του πλάνου μείωσης των NPEs.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, ο όμιλος της Fairfax, ο οποίος επί του παρόντος κατέχει το 18,40% και το 51,43% του μετοχικού κεφαλαίου των Eurobank και Grivalia αντίστοιχα, θα καταστεί ο μεγαλύτερος μέτοχος της συγχωνευμένης εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 33,03% περίπου στο μετοχικό της κεφάλαιο.

Τον Δεκέμβριο του 2018, ο όμιλος Grivalia είχε συνολικά περιουσιακά στοιχεία €1,16 δις και σύνολο υποχρεώσεων €0,29 δις. Η ετήσια οικονομική έκθεση της Grivalia για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της εταιρείας.

Συμφωνία με την εταιρεία διαχείρισης ακίνητης περιουσίας

Την 22 Φεβρουαρίου 2019, το ΔΣ της Eurobank ενέκρινε την επικείμενη σύναψη σύμβασης (SLA), σύμφωνα με το άρθρο 100 του Νόμου 4548/2018, της Τράπεζας με την υπό-σύσταση εταιρεία με την επωνυμία «Grivalia Management Company A.E.» («η Εταιρεία»). Η Grivalia Management Company A.E ιδρύθηκε το Μάρτιο 2019 και θεωρείται συνδεδεμένο μέρος με την Eurobank, καθώς ένα μέλος του ΔΣ της Τράπεζας κατέχει την πλειοψηφία (70%) των μετοχών της Εταιρείας και είναι εκτελεστικό μέλος του ΔΣ της Εταιρείας.

Η Τράπεζα θα συνάψει με την Εταιρεία δεκαετή σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το συνολικό χαρτοφυλάκιο ακινήτων των συγχωνευόμενων εταιρειών, η οποία θα τεθεί σε ισχύ μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης. Οι σχετικές υπηρεσίες που πρόκειται να ανατεθούν στην Εταιρεία στο πλαίσιο της συμφωνίας, αφορούν κυρίως συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με την απόκτηση, τη μεταβίβαση, την εκμίσθωση, τη διαχείριση, την ανάπτυξη και τον στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης του ετήσιου προϋπολογισμού, και της επίβλεψης των εντολοδόχων και συμβούλων της Eurobank. Επίσης, κατόπιν ειδικής εντολής, η Εταιρεία θα αναλαμβάνει και συγκεκριμένες ενέργειες υλοποίησης. Με βάση το SLA, οι συνολικές αμοιβές οι οποίες θα διαμορφώνονται από την Εταιρεία επί τη βάσει κριτηρίων κόστους και απόδοσης, θα περιλαμβάνουν μια ελάχιστη αμοιβή ποσού €9,35 εκατ. για την διαχείριση συνολικά του χαρτοφυλακίου των ιδιοχρησιμοποιούμενων και επενδυτικών ακινήτων και αμοιβή σχετιζόμενη με τα ανακτηθέντα ακίνητα, και δεν θα ξεπερνούν συνολικά τα €12 εκ. (προ ΦΠΑ) ετησίως και θα προκαταβάλλονται σε τριμηνιαία βάση.

Σχέδιο επιτάχυνσης για τη μείωση των NPEs

Το 2019, η Eurobank υλοποιεί το τριετές σχέδιο της για την μείωση των NPEs όπως υποβλήθηκε στον SSM τον Σεπτέμβριο του 2018, το οποίο περιλαμβάνει την ολοκλήρωση τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων ύψους €2 δις περίπου μέχρι το τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2019. Επιπλέον, μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης με την Grivalia, ο Όμιλος σχεδιάζει την εφαρμογή των κατωτέρω πρωτοβουλιών / ενεργειών:

- α) Την τιτλοποίηση NPEs ύψους €7 δις. περίπου («Τιτλοποιημένα NPE») σύμφωνα με το Νόμο 3156/2003 μέσω της μεταφοράς τους σε ένα όχημα ειδικού σκοπού («SPV») και την έκδοση τίτλων κύριας οφειλής (A) (senior notes), ενδιάμεσων τίτλων (mezzanine notes) (οι οποίοι αναλύονται σε σειρά B1 που αντιστοιχούν στο 80% των ενδιάμεσων τίτλων και σειρά B2 που αντιστοιχούν στο 20% των ενδιάμεσων τίτλων) και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης (Γ) (junior notes) οι οποίοι θα διακρατηθούν αρχικά από τον Όμιλο. Το τιτλοποιημένο χαρτοφυλάκιο αποτελείται από 35% επιχειρηματικά δάνεια και 65% δάνεια ιδιωτών και το 75% του οποίου αντιπροσωπεύει καταγγελλμένα πιστωτικά ανοίγματα.
- β) Τον νομικό διαχωρισμό των βασικών (core) από τις μη βασικές (non-core) δραστηριότητες της Τράπεζας μέσω της απόσχισης του κλάδου της τραπεζικής δραστηριότητας σε μια νέα τραπεζική θυγατρική («Νέα Eurobank») κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου 2515/1997 και του Νόμου 4601/2019. Τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, περιλαμβανομένων των DTAs που πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (DTC) και εξαιρουμένων των τιτλοποιημένων μη βασικών NPEs, θα μεταφερθούν στην νέα θυγατρική στην λογιστική τους αξία και η υπάρχουσα οντότητα θα μετατραπεί σε εταιρεία συμμετοχών.
- γ) Την είσοδο ενός στρατηγικού επενδυτή στο μετοχικό κεφάλαιο της FPS, που είναι αδειοδοτημένος διαχειριστής δανείων, 100% θυγατρική της Eurobank. Η FPS θα συνάψει συμφωνία παροχής υπηρεσιών (SLA) με το SPV για την επαγγελματική διαχείριση των δανείων του και τη μεγιστοποίηση της αξίας για όλους τους κατόχους τίτλων του και με την Νέα Eurobank για την επαγγελματική διαχείριση των υπολοίπων NPEs του ισολογισμού της.

- δ) την πώληση των mezzanine notes σειράς B2 σε τρίτους επενδυτές. Επιπλέον, ο Όμιλος θα εξετάσει την από-αναγνώριση των τιτλοποιημένων NPEs μέσω της ενδεχόμενης πώλησης ενός επιπλέον ποσοστού 75% των mezzanine notes και 95% των junior notes και την μεταβίβαση των μετοχών του SPV σε τρίτους επενδυτές ή την διανομή τους στους μετόχους ή οποιουδήποτε συνδυασμού αυτών.

Τα κυριότερα οφέλη από την επιτυχή εκτέλεση του σχεδίου επιτάχυνσης της μείωσης των NPEs θα είναι (α) η εστίαση στις βασικές τραπεζικές δραστηριότητες μετά τον νομικό διαχωρισμό των βασικών (core) από τις μη βασικές (non-core) δραστηριότητες της Τράπεζας, (β) ο σημαντικός περιορισμός των κινδύνων ισολογισμού μετά την εξεταζόμενη/σχεδιαζόμενη από-αναγνώριση ενός σημαντικού μέρους των καταγγελλόμενων και μεγάλης καθυστέρησης NPEs, διατηρώντας εκείνα που έχουν καλύτερες πιθανότητες εξυγίανσης και ανάκτησης και (γ) η επίτευξη του στόχου για μείωση του δείκτη NPEs σε 16% το 2019 θα ανοίξει το δρόμο για μονοψήφιο ποσοστό μέχρι το 2021.

Το Σχέδιο Επιτάχυνσης υπόκειται σε αποφάσεις και εγκρίσεις από το ΔΣ και την Γ.Σ. των μετόχων αντίστοιχα, ενώ οι σχετικές εγκρίσεις από τις αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές αναμένεται να ληφθούν έως το τέλος του 2019.

Σχέδιο αναδιάρθρωσης και Τραπεζικός Επίτροπος (Monitoring Trustee)

Οι δεσμεύσεις της Τράπεζας που περιλαμβάνονταν στο αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, όπως αυτό εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 26 Νοεμβρίου 2015, ικανοποιήθηκαν πλήρως μέχρι το τέλος του 2018. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2018 ο Όμιλος εκπλήρωσε/τήρησε τις εναπομείνουσες δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης που περιελάμβαναν: (α) τη μείωση του χαρτοφυλακίου στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό (μη σχετιζόμενων με Έλληνες πελάτες), μετά την ολοκλήρωση της πώλησης, τον Απρίλιο του 2018, των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων) και (β) τη μείωση του δείκτη χορηγήσεων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα κάτω από το όριο 115%, καθώς ο αντίστοιχος δείκτης έχει βελτιωθεί σε 105% την 31 Δεκεμβρίου 2018 (31 Δεκεμβρίου 2017: 128%).

Η Grant Thornton η οποία ορίστηκε ως ο Monitoring Trustee της Τράπεζας, είχε αναλάβει να παρακολουθεί την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και να αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, τις σχετικές βασικές δεσμεύσεις που περιλαμβάνονταν σε αυτό και τον Monitoring Trustee της Τράπεζας παρέχονται στη σημείωση 6 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2017.

Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία

Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania (BT) αναφορικά με την πώληση των Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία). Σε συνέχεια της εν λόγω συμφωνίας, την 3 Απριλίου 2018, η Eurobank και η BT ολοκλήρωσαν όλες τις εναπομείνουσες ενέργειες και εκπλήρωσαν όλους τους όρους για την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των μετοχών που κατείχε ο Όμιλος στις ανωτέρω εταιρείες στην BT. Οι θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία αποτελούσαν το σημαντικότερο τμήμα των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Ρουμανία, οι οποίες παρουσιάζονται στο Τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Το τμήμα της συναλλαγής, αφαιρούμενων των σχετικών εξόδων, ανήλθε σε €205 εκατ., επιπλέον του ειδικού μερίσματος €25 εκατ. και της επιστροφής κεφαλαίου €50 εκατ. που εισπράχθηκαν το 2017 και το πρώτο τρίμηνο του 2018, αντίστοιχα. Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε πρόβλεψη €14,6 εκατ. σχετικά με την οριστικοποίηση των οικονομικών στοιχείων των ανωτέρω εταιρειών στη Ρουμανία. Σύμφωνα με τη Συμφωνία Πώλησης και Αγοράς (η Συμφωνία) μεταξύ του Ομίλου Eurobank (ο Πωλητής) και της Banca Transilvania (BT) (Αγοραστής), υπάρχουν και ειδικές ρήτρες αποζημίωσης βάσει των οποίων ο Αγοραστής θα μπορούσε να απαιτήσει από τον Πωλητή συγκεκριμένα ποσά, υπό ορισμένους περιορισμούς στην συνολική απαίτηση. Στο πλαίσιο αυτό, το τρίτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε πρόβλεψη €15 εκατ. για φορολογικά θέματα της Bancpost S.A (σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Δραστηριότητες στο εξωτερικό

Η Τράπεζα έχει αναπτύξει σημαντική παρουσία σε τέσσερις χώρες εκτός Ελλάδας. Ειδικότερα, δραστηριοποιείται στην Κύπρο, όπου παρέχει υπηρεσίες στην Τραπεζική Επιχειρήσεων, στη Βουλγαρία και την Σερβία στους τομείς της Τραπεζικής Ιδιωτών και Επιχειρήσεων, της Διαχείρισης Περιουσίας και της Επενδυτικής Τραπεζικής, μέσω ενός δικτύου 280 καταστημάτων και επιχειρηματικών κέντρων. Η θυγατρική τράπεζα στο Λουξεμβούργο παρέχει υπηρεσίες Private Banking ενώ διαθέτει υποκατάστημα στο Λονδίνο.

Την 7 Νοεμβρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. για την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (PBB), θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., από τη θυγατρική της Eurobank στη Βουλγαρία, την Eurobank Bulgaria A.D. (Postbank) (η Συναλλαγή). Σύμφωνα με τη στρατηγική του Ομίλου να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των διεθνών δραστηριοτήτων του σε αγορές που θεωρούνται βασικές, η εν λόγω απόκτηση θα ισχυροποιήσει τη θέση της Postbank στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας, στους τομείς λιανικής τραπεζικής και κυρίως στην τραπεζική επιχειρήσεων. Η Συναλλαγή εκτιμάται ότι θα έχει κατά την ολοκλήρωσή της, οριακά αρνητικό αντίκτυπο στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου, ενώ λαμβάνοντας υπόψη και τις αναμενόμενες συνέργειες, εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την κεφαλαιακή του θέση. Η ολοκλήρωση της Συναλλαγής υπόκειται σε εγκρίσεις από τις αρμόδιες ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές και αναμένεται να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2019.

Διαχείριση κινδύνων

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων που καθιστούν ικανή τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ΕΚΤ, με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες για την βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνου.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Το επίπεδο ανάληψης κινδύνου το οποίο επικοινωνείται με σαφήνεια σε όλο τον Όμιλο, καθορίζει την κουλτούρα διαχείρισης κινδύνου και αποτελεί την βάση στην οποία οι πολιτικές κινδύνου και τα αντίστοιχα όρια αυτών καθορίζονται σε επίπεδο Ομίλου και σε περιφερειακό επίπεδο.

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ - BRC) του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) έχει αρμοδιότητα να υποστηρίζει το ΔΣ να διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και το καθορισμένο πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αξιολογεί το προφίλ κινδύνων του Ομίλου, παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα διάθεσης και ανεκτικότητας ανάληψης κινδύνων και διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει εφαρμόσει ένα πλαίσιο διαχείρισης κίνδυνου με τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία μοντελοποίησης, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να περιορίζει τους κινδύνους. Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από έξι μη εκτελεστικούς διευθυντές, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν κρίνεται αναγκαίο.

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016 και λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ. Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την Επιτροπή Κινδύνων του ΔΣ για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου (GCRACCS), τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου του Ομίλου, τον Τομέα Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου, τη μονάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Λειτουργιών Διαχείρισης Κίνδυνου του Ομίλου (Group Risk Management Strategy Planning and Operations Unit) και τη Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς και προς το Group CFO). Επιπρόσθετα, έχει δημιουργηθεί μια θέση Ανώτατου Συμβούλου ο οποίος αναφέρεται απ' ευθείας στον GCRO.

Οι πιο σημαντικοί τύποι κινδύνων που αντιμετωπίζονται από τις λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου είναι:

Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο Όμιλος εκτίθεται σε πιστωτικό κίνδυνο, που είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους. Ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, και παρακολουθείται στενά από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες τόσο στην Ελλάδα όσο και στις Διεθνείς δραστηριότητες. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την

παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του. Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι το μοντέλο Moody's Risk Analyst («MRA»), που χρησιμοποιείται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο βιομηχανικό, εμπορικό τομέα και στο τομέα παροχής υπηρεσιών / τουρισμού, και τα μοντέλα της ειδικής (slotting) διαβάθμισης τα οποία χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κινδύνου των ειδικών χρηματοδοτήσεων επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου (χαρτοφυλάκιο ναυτιλίας, εμπορικά ακίνητα και χρηματοδότηση έργων).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι €5 εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών και εφαρμόζοντας την αρχή "four eyes principle". Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards). Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα και διαφοροποιείται μεταξύ ενήμερου και μη ενήμερου χαρτοφυλακίου. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων (επιχειρηματικά, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια στην Ελλάδα και το εξωτερικό). Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρησιακές μονάδες της Τράπεζας και αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Ο τομέας Group Market and Counterparty Risk (GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά. Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και στην κατηγορία του προϊόντος (π.χ. όρια ελέγχου καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα ανά ποσό και διάρκεια, έκθεση σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις). Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται καθημερινά από τον Τομέα GMCRS.

Κίνδυνος αγοράς

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα του Ομίλου ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του. Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Ο Όμιλος εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς σε Ελλάδα και Κύπρο. Ο κίνδυνος αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εξαιρουμένης της Κύπρου, υπολογίζεται και παρακολουθείται χρησιμοποιώντας κυρίως αναλύσεις ευαισθησίας. Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει ο Όμιλος είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση). Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένος ο Όμιλος, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

πραγματική έκθεση του Ομίλου επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («repos») και διατραπεζικός δανεισμός), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η ΕΔΚ του ΔΣ είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας. Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα τουλάχιστον σε μηνιαία βάση. Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας ενώ ο Τομέας Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα του Ομίλου.

Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος ενσωματώνεται σε κάθε επιχειρηματική δραστηριότητα που αναλαμβάνει ο Όμιλος. Ο πρωταρχικός στόχος της διαχείρισης λειτουργικού κινδύνου είναι να διασφαλίσει την αρτιότητα των λειτουργιών του Ομίλου και την ακεραιότητα της φήμης του, περιορίζοντας τον αντίκτυπο του λειτουργικού κινδύνου. Για την καλύτερη διαχείριση του λειτουργικού κινδύνου, ο Όμιλος έχει καθιερώσει ένα τυπικό Πλαίσιο Διαχείρισης Επιχειρησιακού Κινδύνου για να καθορίσει την προσέγγισή του στον εντοπισμό, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και την αναφορά του λειτουργικού κινδύνου. Η ευθύνη διακυβέρνησης για τη διαχείριση λειτουργικού κινδύνου ξεκινάει από το ΔΣ μέσω της Εκτελεστικής Επιτροπής και της Ανώτερης Διοίκησης προς τους Προϊσταμένους και το προσωπικό κάθε επιχειρηματικής μονάδας. Το ΔΣ θέτει τους μηχανισμούς με τους οποίους ο Όμιλος διαχειρίζεται τον λειτουργικό κίνδυνο καθορίζοντας τον τόνο και τις προσδοκίες από την ανώτατη και εξουσιοδοτούσα αρχή. Η ΕΔΚ και η Επιτροπή Ελέγχου (AC) του ΔΣ παρακολουθούν το επίπεδο λειτουργικού κινδύνου και το προφίλ του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου των λειτουργικών ζημιών, της συχνότητας και της σοβαρότητάς τους.

Ο Γενικός Διευθυντής Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου είναι αρμόδιος για τις δράσεις που σχετίζονται με τον λειτουργικό κίνδυνο και διασφαλίζει την εφαρμογή του Πλαισίου Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων. Επίσης, έχει την συνολική ευθύνη και εποπτεία των Μονάδων Λειτουργικού Κινδύνου στις χώρες όπου δραστηριοποιείται ο Όμιλος. Η Επιτροπή Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων αξιολογεί τους λειτουργικούς κινδύνους που προκύπτουν από τις δραστηριότητες του Ομίλου, διασφαλίζει ότι κάθε επιχειρηματική μονάδα διαθέτει τις κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες για τη διαχείρισή τους και ότι λαμβάνονται άμεσα τα απαιτούμενα διορθωτικά μέτρα όταν εντοπίζονται περιπτώσεις υψηλού κινδύνου. Ορισμένες επιχειρησιακές μονάδες έχουν συστήσει Μονάδα/Λειτουργία Καταπολέμησης της Απάτης, συνεκτιμώντας τον κίνδυνο απάτης στον οποίο είναι εκτεθειμένες οι λειτουργίες τους. Ο κύριος σκοπός τους είναι η διαρκής ταυτοποίηση των κινδύνων απάτης και η έγκαιρη ανάληψη όλων των απαιτούμενων ενεργειών για την αντιμετώπιση και μείωση των κινδύνων αυτών.

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με τους στόχους και τις πολιτικές της διαχείρισης χρηματοοικονομικών κινδύνων του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την αντιστάθμιση κινδύνων κάθε βασικού τύπου συναλλαγής για την οποία έχει χρησιμοποιηθεί λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων περιγράφονται στις σημειώσεις 2, 6 και 23 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018.

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs)

Στρατηγική προτεραιότητα για τη Eurobank παραμένει η ενεργή και αποτελεσματική διαχείριση των NPEs με σκοπό τη σημαντική μείωση του υπολοίπου τους σύμφωνα με τους λειτουργικούς στόχους της Τράπεζας που έχουν συμφωνηθεί με τις εποπτικές αρχές, αξιοποιώντας την εσωτερική υποδομή της, τις

σημαντικές νομοθετικές αλλαγές και τις συνεργασίες με εξωτερικούς φορείς που έχουν γίνει ή αναμένεται να γίνουν.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (TAG)

Σε συνέχεια της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) Αρ.42/30.5.2014 της ΤτΕ και τις τροποποιήσεις της, η οποία αναλύει τις εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις εποπτικές απαιτήσεις και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG). Η δομή του TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους, σύμφωνα με το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου του Ομίλου. Περαιτέρω πληροφορίες παρέχονται στη σημείωση 6.2 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018.

Οι στόχοι του λειτουργικού μοντέλου είναι η διευκόλυνση του πελάτη με οικονομικές δυσκολίες ώστε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, η μείωση των συνολικών διαχειριστικών εξόδων των μη εξυπηρετούμενων δανείων και η βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου διατηρώντας τον δείκτη καθυστερήσεων σε χαμηλά επίπεδα και διευκολύνοντας την διαπραγμάτευση με τους πελάτες σε καθυστέρηση. Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του προβληματικού χαρτοφυλακίου, περισσότερα από 2.500 στελέχη σε όλη την Τράπεζα εμπλέκονται, εκ των οποίων περίπου 1.200 άτομα είναι εξειδικευμένοι επαγγελματίες που στελεχώνουν τις μονάδες λειτουργίας της Γενικής Διεύθυνσης (TAG). Το TAG, μέσα από τη χρήση βέλτιστων στρατηγικών, των κατάλληλων τεχνικών μέσων και τη συμβολή του έμπειρου προσωπικού του, στοχεύει να συνδράμει στην κερδοφορία του Ομίλου με έναν κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Για την επίτευξη του στόχου αυτού οι κυριότερες δράσεις που ανέλαβε το TAG το 2018, ήταν οι ακόλουθες:

- α) Το 2018, αντίστοιχα με το 2017, το TAG πέτυχε συνολικά τους βασικούς εποπτικούς στόχους μείωσης των NPEs.
- β) Συνέχιση και ενίσχυση της στρατηγικής έμφασης σε μακροπρόθεσμα βιώσιμες λύσεις ρύθμισης, που παρέχονται μέσα από ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, κριτηρίων κατάτμησης και δέντρων αποφάσεων.
- γ) Αξιοποίηση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής πλειστηριασμών, η οποία τέθηκε σε λειτουργία τον Φεβρουάριο 2018 και συνεισέφερε στην αποτελεσματική διαχείριση των προγραμματισμένων ενεργειών για πλειστηριασμούς.
- δ) Ανάπτυξη μιας σειράς από δυναμικά συστήματα υποστήριξης αποφάσεων στο πλαίσιο διαχείρισης του συνολικού προβληματικού χαρτοφυλακίου, που συντελούν στη βελτίωση της λήψης των αποφάσεων, διευκολύνουν την επιλογή της βέλτιστης λύσης και περιορίζουν την αβεβαιότητα.
- ε) Αναδιοργάνωση και ενίσχυση των βασικών δραστηριοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης προκειμένου να ενσωματώνονται οι νέες νομοθετικές εξελίξεις σχετικά με τη μείωση των NPEs και να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση του προβληματικού χαρτοφυλακίου.
- στ) Περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της μέσω διενέργειας επιπρόσθετων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μαθημάτων e-learning.
- ζ) Εξέλιξη και περαιτέρω ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος με σκοπό την υποστήριξη και παρακολούθηση, με δομημένο τρόπο, όλων των επιχειρηματικών και των σχετικών με πληροφοριακά συστήματα ενεργειών και δράσεων που συνδέονται με την μείωση των NPEs, που αποτελεί κύρια προτεραιότητα για την Τράπεζα.
- η) Συμμετοχή σε σημαντικές διατραπεζικές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ενός σταθερού πλαισίου διακυβέρνησης και συνεργασίας μεταξύ των τραπεζών για τη μείωση των NPEs.
- θ) Εξέλιξη του στρατηγικού διαχωρισμού της πελατειακής βάσης που συνδέει τους οφειλότες με ενέργειες και κανάλια επικοινωνίας καθώς και το σχεδιασμό συγκεκριμένων στρατηγικών για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα που υπάγονται στον Νόμο 3869/2010.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Συμφωνία μεταξύ της doBank S.p.A. και των τεσσάρων ελληνικών συστημικών τραπεζών για τη διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs)

Την 31 Ιουλίου 2018, οι τέσσερις συστημικές Τράπεζες (Alpha Bank, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς) προέβησαν στη σύναψη μιας καινοτόμου για τα διεθνή δεδομένα συμφωνία συνεργασίας με την εξειδικευμένη διαχειρίστρια εταιρία μη εξυπηρετούμενων δανείων doBank S.p.A. (doBank). Η συμφωνία καταρτίστηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής των Ελληνικών συστημικών Τραπεζών για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τους, προστατεύοντας τη βιωσιμότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων («ΜμΕ») και υποστηρίζοντας την ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας. Η doBank θα υποστηρίξει τις τέσσερις συστημικές Τράπεζες με την αποκλειστική διαχείριση κοινών μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων που αφορούν περισσότερες από 300 ελληνικές ΜμΕ συνολικής, κατά προσέγγιση, ονομαστικής αξίας €1,8 δις, διευκολύνοντας την εξεύρεση αποτελεσματικών και βιώσιμων λύσεων αναδιάρθρωσης, όπου αυτό είναι εφικτό. Η εν λόγω συνεργασία, αξιοποιώντας και την πολυετή εμπειρία και τεχνογνωσία της doBank στη διαχείριση δανείων, αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην εξυγίανση των ΜμΕ και στη βελτίωση της ανακτησιμότητας των σχετικών δανειακών ανοιγμάτων.

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των NPEs, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για τη διαχείριση των NPEs, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα NPEs μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των NPEs με τριετή χρονικό ορίζοντα, οι οποίοι εφεξής αναθεωρούνται ετησίως, προκειμένου να ευθυγραμμίζονται με τις αλλαγές στο επιχειρησιακό περιβάλλον και στις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας. Τον Σεπτέμβριο του 2018, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των NPEs για τα έτη 2018-2021. Σύμφωνα με τους αναθεωρημένους στόχους για τα NPEs, το υπόλοιπό τους στην Τράπεζα αναμένεται να ανέλθει στο τέλος του 2019 στα €11,6 δις (δείκτης NPE 33,0%) και στα €5,4 δις (δείκτης NPE 16,9%) μέχρι το τέλος του 2021, το οποίο αντιστοιχεί σε 70% μείωση του υπολοίπου των NPEs από το Δεκέμβριο 2017 έως το 2021 (74% για τη λιανική τραπεζική και 63% για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο). Ο συνδυασμός λύσεων που θα χρησιμοποιηθούν διαφοροποιείται σε σχέση με την προηγούμενη υποβολή, περιλαμβάνοντας την τιτλοποίηση NPEs, την αύξηση των πωλήσεων και ρευστοποιήσεις.

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα NPEs στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας μειώθηκε κατά €2,8 δις σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017 και ανήλθε σε €15,3 δις, που είναι στα ίδια επίπεδα με τον αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον SSM τον Σεπτέμβριο του 2018.

Η Τράπεζα προετοιμάζεται για την επανυποβολή της αναθεωρημένης στρατηγικής και των αναθεωρημένων επιχειρησιακών στόχων για τα NPEs (2019-2021) στο τέλος Μαρτίου του 2019, τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και για πρώτη φορά σε επίπεδο Ομίλου, όπως απαιτείται από τον SSM και σύμφωνα με τους κύκλους υποβολής αναφορών που ισχύουν για τα Σημαντικά Ιδρύματα της ΕΕ (EU Significant Institutions) βάσει των οδηγιών της ΕΚΤ και του νέου υποδείγματος για την στρατηγική των NPEs. Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε η εκπόνηση ενός έργου το οποίο έχει ως σκοπό να καταστήσει δυνατή τη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων μονάδων του Ομίλου με τις νέες υψηλές εποπτικές απαιτήσεις. Η νέα υποβολή λαμβάνει υπόψη το Σχέδιο Επιτάχυνσης για τη μείωση των NPEs που ανακοινώθηκε προσφάτως στο πλαίσιο του Σχεδίου Μετασχηματισμού της Τράπεζας, στόχος του οποίου είναι η επίτευξη της μείωσης του δείκτη NPEs σε 16% το 2019 και σε μονοψήφιο ποσοστό μέχρι το 2021.

Νομοθετικό πλαίσιο

Τον Ιούνιο του 2018, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές όσον αφορά τη μείωση των NPEs περιλαμβάνουν την ψήφιση του Νόμου 4549/2018, ο οποίος τροποποιεί το Νόμο 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και το Νόμο 4469/2017 για το πλαίσιο λειτουργίας του μηχανισμού εξωδικαστικής αναδιάρθρωσης χρέους για τις επιχειρήσεις. Σε συνέχεια των διαπραγματεύσεων ανάμεσα, στην Ελληνική Κυβέρνηση και τους Θεσμούς, την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το νέο πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων

Την 30 Σεπτεμβρίου 2018, χαρτοφυλάκιο μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις (NPL) της Τράπεζας, συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου περίπου €1,1 δις (€1 δις περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με προβλέψεις απομείωσης ποσού €0,94 δις) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενο προς πώληση, καθώς η πώληση του θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Την 16 Οκτωβρίου 2018, η Τράπεζα, σύμφωνα με το σχέδιο μείωσης των NPEs, ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την κοινοπραξία των εταιρειών της B2Holding ASA και της Waterfall Asset Management για την πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου θα παραμείνει στην Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS), η οποία είναι 100% θυγατρική της Τράπεζας και έχει λάβει άδεια διαχείρισης NPLs και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με την επίσης αδειοδοτημένη εταιρεία B2Kapital A.E. Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα.

Επιπρόσθετα, το τρίτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος ολοκλήρωσε την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων €59 εκατ. προ προβλέψεων απομείωσης (€17 εκατ. μετά από προβλέψεις απομείωσης), που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του στη Βουλγαρία. Τα αποτελέσματα του Ομίλου δεν επηρεάστηκαν από την εν λόγω πώληση.

Ταξινόμηση μη εξυπηρετούμενων δανείων ως κατεχόμενων προς πώληση

Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα σύναψε συμφωνία για την πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων. Κατά συνέπεια, δάνεια ποσού € 65 εκατ., για τα οποία είχαν σχηματιστεί προβλέψεις απομείωσης ποσού € 45 εκατ. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση, καθώς η πώληση τους θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Τον Ιανουάριο 2019, η πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου ολοκληρώθηκε.

Μακροοικονομικές Προοπτικές και Κίνδυνοι

Την 20 Αυγούστου 2018, η Ελλάδα ολοκλήρωσε με επιτυχία το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ). Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ελλάδα έλαβε περίπου €61.9 δις από τα €86.0 δις της δανειακής σύμβασης του ΤΠΟΣ. Το υπόλοιπο των €24.1 δις επιστράφηκε στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) μετά την λήξη του προγράμματος. Περίπου €11.0 δις από τα συνολικά €61.9 δις χρησιμοποιήθηκαν για την δημιουργία ταμειακού αποθέματος (cash buffer) που αποσκοπεί στην διευκόλυνση της εξόδου της χώρας στις διεθνείς αγορές κατά την περίοδο μετά την λήξη του προγράμματος. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το ταμειακό απόθεμα ανερχόταν σε €26.5 δις στο τέλος Σεπτεμβρίου 2018, ποσό το οποίο επαρκεί για την κάλυψη των δανειακών υποχρεώσεων της χώρας για τέσσερα χρόνια μετά το τέλος του προγράμματος, υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου στα τρέχοντα επίπεδα τους ή για δύο χρόνια υπό την προϋπόθεση της αποπληρωμής μέρους των εν λόγω εντόκων γραμματίων.

Για την περίοδο μετά την λήξη του ΤΠΟΣ, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018, ορίστηκε το Πρόγραμμα Ενισχυμένης Εποπτείας (ΠΕΕ) με τριμηνιαίους ελέγχους και συγκεκριμένη σειρά εφαρμογής προαπαιτούμενων μεταρρυθμίσεων. Η τήρηση των παραπάνω υποχρεώσεων συνδέθηκε με την επιστροφή των εισοδηματικά ισοδύναμων ποσών από τα κέρδη που πραγματοποίησε η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος από τα ομόλογα που αγοράστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος "Securities Markets Program" (SMP) και της συμφωνίας "Agreement on Net Financial Assets" (ANFA) για να χρησιμοποιηθούν είτε για την εξόφληση δανειακών υποχρεώσεων είτε για τη χρηματοδότηση συμφωνημένων επενδύσεων καθώς επίσης και με την κατάργηση της αύξησης του επιτοκιακού περιθωρίου (step-up interest rate margin) μέχρι το 2022. Βασικός στόχος της ενισχυμένης εποπτείας μετά τη λήξη του προγράμματος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοοικονομικού τομέα και η συνέχιση της διαδικασίας εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που με τη σειρά τους, αποσκοπούν μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση του εγχώριου ρυθμού ανάπτυξης, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στον εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα. Σε ότι αφορά τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους, στο Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018 αποφασίστηκε, επιπλέον της επιστροφής των εισοδηματικά ισοδύναμων ποσών από τα κέρδη του προγράμματος SMP και της συμφωνίας ANFA και της κατάργησης της αύξησης του επιτοκιακού περιθωρίου ως το 2022, η δεκαετής αναβολή της πληρωμής τόκων και χρεολυσίων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του Δεύτερου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης (ΔΠΟΣ) καθώς και η επιμήκυνση της μεσοσταθμικής τους διάρκειας κατά δέκα έτη.

Η πρώτη και η δεύτερη αξιολόγηση του ΠΕΕ ολοκληρώθηκαν το τέλος Νοεμβρίου 2018 και αρχές Μαρτίου 2019 αντίστοιχα. Καταγράφηκε μια σειρά από καθυστερήσεις στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που αρχικά είχαν προγραμματιστεί να υλοποιηθούν για το τέλος του 2018, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων, της αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα, της προόδου εφαρμογής του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων, της μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού και του ασφαλιστικού συστήματος, της μεταρρύθμισης του τομέα υγείας, των μεταρρυθμίσεων στην αγορά προϊόντων και του νομοθετικού πλαισίου για την μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs). Εξαιτίας των παραπάνω καθυστερήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέβαλε την καταβολή ποσού €970 εκατ. από την εφαρμογή των μέτρων ελάφρυνσης χρέους που είναι συνδεδεμένα με την εφαρμογή του ΠΕΕ για τις αρχές Απριλίου 2019, με την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης των προαπαιτούμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Ο οίκος Standard & Poor's (S&P), στις 25 Ιουνίου 2018, αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδος από «B» σε «B+» με σταθερή προοπτική στη βάση των αποφάσεων του Eurogroup της 21 Ιουνίου 2018 και την δημιουργία ενός αποθεματικού για την διευκόλυνση της εξόδου της χώρας στις αγορές και την επιμήκυνση της διάρκειας αποπληρωμής των δανειακών υποχρεώσεων. Ο οίκος Standard & Poor's, την 20 Ιουλίου 2018 αναθέωρησε την προοπτική της ελληνικής οικονομίας από σταθερή σε θετική στην βάση της βελτιωμένης προβλεψιμότητας σε ότι αφορά τη οικονομική πολιτική και των αναπτυξιακών προοπτικών. Ο οίκος Fitch, την 10 Αυγούστου 2018, αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας από BB- σε B με σταθερή προοπτική στη βάση της ολοκλήρωσης της τέταρτης και τελευταίας αξιολόγησης του ΤΠΟΣ και της βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας και των δημοσιονομικών συνθηκών. Την 1 Μαρτίου 2019, ο οίκος Moody's αναβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδος από B3 σε B1 στην βάση της βελτίωσης της οικονομικής δραστηριότητας, της συνέχισης της εποπτείας μετά τη λήξη του προγράμματος, την επίτευξη ισχυρών δημοσιονομικών επιδόσεων, την εκτίμηση για τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους μετά και τις αποφάσεις του Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018 σχετικά με τα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους και της πρόσφατης ικανότητας πρόσβασης του Δημοσίου στις διεθνείς αγορές. Η πιστοληπτική αξιολόγηση της χώρας απέχει σημαντικά από την επενδυτική βαθμίδα, παρόλα αυτά, οι πρόσφατες αναβαθμίσεις, η επιτυχής ολοκλήρωση του ΤΠΟΣ, η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του ΠΕΕ και οι εξελίξεις στο δημοσιονομικό τομέα οδήγησαν σε βελτίωση της απόδοσης των 10ετών ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, κατά περίπου 57 μονάδες βάσης μεταξύ του τέλους Νοεμβρίου 2017 και την 25 Μαρτίου 2019. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό Δημόσιο επέδειξε ικανότητα πρόσβασης στις αγορές μέσω της πραγματοποίησης δύο επιτυχών εκδόσεων ομολόγων, την 29 Ιανουαρίου 2019, με 5ετές ομόλογο συνολικού ύψους €2.5 δις και απόδοσης 3,6% και την 6 Μαρτίου 2019 με την έκδοση 10ετούς ομολόγου αναφοράς συνολικού ύψους €2.5 δις και απόδοσης 3,9%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), το 2017 και το 2018 ο πραγματικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ ήταν θετικός, αν και χαμηλότερος των επίσημων προβλέψεων, και διαμορφώθηκε στο 1,5% και 1,9% αντίστοιχα. Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2019, ο πραγματικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ εκτιμάται στο 2,5% το 2019, υπό την προϋπόθεση της έγκαιρης και επιτυχημένης ολοκλήρωσης των αξιολογήσεων του ΠΕΕ, της ανάληψης της ιδιοκτησίας εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων και ενός ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τις πρόσφατες Χειμερινές Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2019 ο πραγματικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ για το 2019 αναμένεται στο 2,2%.

Στο δημοσιονομικό πεδίο, σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2019, το πρωτογενές πλεόνασμα για το 2018 εκτιμάται στο 4,0% του ΑΕΠ ενώ αναμένεται να διαμορφωθεί στο 3,6% του ΑΕΠ το 2019, αμφότερα άνω του στόχου του 3,5% του ΑΕΠ που έχει τεθεί στο πλαίσιο του ΠΕΕ. Το Δημόσιο χρέος εκτιμάται στο 180,4% του ΑΕΠ και στο 167,8% του ΑΕΠ για το 2018 και το 2019 αντίστοιχα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την προϋπόθεση της συνέχισης υλοποίησης των προαπαιτούμενων μέτρων στο πλαίσιο του ΠΕΕ, σε πρόσφατη έκθεση της (2018 Fiscal Stability Report, Ιανουάριος 2019) εκτιμά ότι ο κίνδυνος που σχετίζεται με την βραχυπρόθεσμη δημοσιονομική σταθερότητα είναι περιορισμένος εξαιτίας της διάρθρωσης του Ελληνικού Δημοσίου χρέους (δάνεια με μακρά ληκτότητα και τα οποία σε μεγάλο ποσοστό κατέχονται από τον επίσημο τομέα), των μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους όπως αυτά αποφασίστηκαν την 21 Ιουνίου 2018, της επίτευξης σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων και της δέσμευσης των Ελληνικών αρχών για τη συνέχιση της συγκεκριμένης επίδοσης.

Κίνδυνοι συνεχίζουν να περιβάλλουν τις βραχυπρόθεσμες εγχώριες οικονομικές προοπτικές. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό της ανεργίας τον Δεκέμβριο 2018 ήταν στο 18,0% από 20,8% τον

Δεκέμβριο 2017, σηματοδοτώντας μια πορεία αργής μείωσης, υπό την προϋπόθεση της απουσίας αρνητικών εξελίξεων την επόμενη περίοδο. Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2019, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται στο 19,6%, και 18,2% το 2018 και το 2019 αντίστοιχα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το γενικό επίπεδο τιμών (ΕνΔΤΚ) το 2017 και το 2018 διαμορφώθηκε στο 1,1% και 0,6% αντίστοιχα. Σύμφωνα με τον Προϋπολογισμό 2019 ο ΕνΔΤΚ αναμένεται στο 1,2% το 2019.

Η συνεχιζόμενη απομόχλευση της Ελληνικής οικονομίας μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σοβαρό εμπόδιο για την ανάκαμψή της. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, δηλαδή του Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα διαμορφώθηκε σε €169,9 δις από €183,6 δις τον Δεκέμβριο 2017, καταγράφοντας μείωση -7,5%. Ένα σημαντικό μέρος της παραπάνω μεταβολής οφείλεται στην μείωση του αποθέματος των ΝΡΕs. Από την άλλη πλευρά του ισολογισμού, οι συνολικές εγχώριες ιδιωτικές καταθέσεις ανήλθαν σε €134,5 δις τον Δεκέμβριο 2018 από €126,3 δις τον Δεκέμβριο 2017, σημειώνοντας αύξηση 6,4%.

Όσον αφορά τις οικονομικές εξελίξεις στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις που δημοσιεύθηκαν από τις στατιστικές υπηρεσίες των χωρών για τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο του 2018 κατέδειξαν σημάδια περαιτέρω επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας. Αν και οι εκτιμήσεις αυτές παρέμειναν σε σχετικά υψηλά επίπεδα, εάν συνδυαστούν με τους οικονομικούς δείκτες υψηλής συχνότητας που ανακοινώθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του 2018, επιβεβαιώνουν ότι οι οικονομίες της περιοχής έχουν ήδη φθάσει στην κορυφή του οικονομικού τους κύκλου. Οι λιγότερο ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης των χωρών της Ευρωζώνης (ΕΑ-19), οι αυξανόμενοι κίνδυνοι για το παγκόσμιο εμπόριο και ο κίνδυνος υψηλότερων τιμών των εμπορευμάτων και της ενέργειας παγκοσμίως σε συνδυασμό με την κυκλική επιβράδυνση αναμένεται να έχουν αρνητική επίδραση στις προοπτικές ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής της Κεντρικής, Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Παρ' όλα αυτά, οι οικονομίες στις οποίες ο Όμιλος έχει σημαντική παρουσία, εξακολουθούν να είναι μεταξύ των κορυφαίων σε αναπτυξιακές επιδόσεις χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-28).

Σε επίπεδο χώρας, η Βουλγαρία αναμένεται να επιδείξει ένα ακόμη έτος σταθερής ανάπτυξης το 2019 συγκριτικά με εκτιμώμενο ρυθμό ανάπτυξης 3,2% το 2018. Η οικονομία επωφελείται από τη βελτίωση της αγοράς εργασίας, την ισχυρή αύξηση των πραγματικών μισθών, την επιτάχυνση της πιστωτικής επέκτασης, μια πιο επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, τον αυξανόμενο τουρισμό και τη βελτίωση της απορρόφησης των κονδυλίων της ΕΕ. Εν τω μεταξύ, οι προετοιμασίες για την υποβολή αιτήσεων για ένταξη στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ II) και στην Τραπεζική Ένωση βρίσκονται σε εξέλιξη και περιλαμβάνουν αρκετές δεσμεύσεις σχετικά με την ενίσχυση της τραπεζικής εποπτείας σε στενή συνεργασία με την ΕΚΤ, η οποία θα πραγματοποιήσει συνολική αξιολόγηση των έξι Βουλγαρικών τραπεζών, την ενίσχυση της εποπτείας του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα, την αντιμετώπιση των ελλείψεων στο πλαίσιο της αφερεγγυότητας (insolvency framework), την ενδυνάμωση του πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη βελτίωση του πλαισίου της εταιρικής διακυβέρνησης των κρατικών επιχειρήσεων.

Στην Κύπρο, οι αναπτυξιακές προοπτικές διατηρούνται ισχυρές για τη περίοδο 2018-2019. Σύμφωνα με τις αρχικές εκτιμήσεις, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ανήλθε σε 3,9% το 2018 συγκριτικά με 4,2% το 2017. Παρόλο που στα επόμενα τρίμηνα αναμένονται πιο ήπιες ενδείξεις για το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να παραμείνει ισχυρή, υποστηριζόμενη από τη συνεχή βελτίωση του οικονομικού κλίματος, την άνθηση του τουριστικού τομέα, τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας, την περαιτέρω σταθεροποίηση της αγοράς ακινήτων, την επίδραση της δημοσιονομικής χαλάρωσης και ένα αριθμό οικιστικών και τουριστικών κατασκευαστικών έργων που είναι σε εξέλιξη. Η εκκαθάριση της Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας (Cyprus Co-operative Bank - CCB), της δεύτερης μεγαλύτερης τράπεζας την περίοδο που εποπτευόταν από τον SSM, και οι πωλήσεις ΝΡΕs αναμένεται να μειώσουν το δείκτη ΝΡΕs πολύ κοντά στο 30% το 2018 από 43,7% το 2017. Η περαιτέρω πρόοδος στο θέμα της μείωσης των ΝΡΕs εξαρτάται από την εφαρμογή του σχεδίου «ΕΣΤΙΑ», ένα σχέδιο κρατικής επιδότησης που θεσπίστηκε από την κυβέρνηση για να βοηθήσει ευάλωτες ομάδες δανειοληπτών, καθώς και από την εφαρμογή των μεταρρυθμισμένων πλαισίων αφερεγγυότητας και κατασχέσεων.

Στη Σερβία, λαμβάνοντας υπόψη την επίδοση του τέταρτου τριμήνου 2018, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 4,4% το 2018, με τον ταχύτερο ρυθμό τα τελευταία δέκα χρόνια. Ωστόσο, η οικονομία αναμένεται να επιβραδυνθεί στο 3,5% το 2019, αντικατοπτρίζοντας τις αρνητικές επιδράσεις στη βάση υπολογισμού του

ΑΕΠ λόγω της εξαιρετικής απόδοσης των τομέων της γεωργίας και της ενέργειας κατά το προηγούμενο έτος και των προκλήσεων του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να παραμείνει ο κύριος μοχλός της ανάπτυξης. Η ιδιωτική κατανάλωση πιθανότατα θα ενισχυθεί περαιτέρω από την άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος ως αποτέλεσμα της ανόδου των μισθών και των αυξήσεων των συντάξεων. Η προγραμματισμένη αύξηση των δημόσιων επενδύσεων σε συνδυασμό με τη διατήρηση των εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων (FDI), αναμένεται να ισχυροποιήσουν τις συνολικές επενδύσεις. Ωστόσο, οι καθαρές εξαγωγές αναμένεται να έχουν αρνητική συμβολή. Τέλος, έχει τεθεί σε εφαρμογή από το ΔΝΤ το νέο μη χρηματοδοτικό συμβουλευτικό πρόγραμμα διάρκειας 30 μηνών με τη μορφή του μέσου συντονισμού πολιτικής (Policy Coordination Instrument – PCI) για τη Σερβία. Το νέο πρόγραμμα προτείνει τη συνέχιση των διαρθρωτικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων και αποτελεί πολύτιμο οδηγό για τις πολιτικές που θα εφαρμοστούν στο άμεσο μέλλον.

Σε ότι αφορά τις οικονομικές προοπτικές για τους επόμενους 12 μήνες, οι κύριοι μακροοικονομικοί κίνδυνοι και παράγοντες αβεβαιότητας σχετίζονται με: (α) την τήρηση των θεσμοθετημένων μεταρρυθμίσεων και τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι στόχοι και τα ορόσημα της περιόδου εποπτείας της χώρας μετά τη λήξη του προγράμματος, (β) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (γ) την δυνατότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα, (δ) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων στο εξωτερικό και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (ε) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των NPEs ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα και (στ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην εγγύς ή ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της περιφερειακής ή/και παγκόσμιας οικονομίας. Πιθανή πραγματοποίηση αυτών των κινδύνων θα μπορούσε να έχει αρνητικές συνέπειες στη ρευστότητα και κεφαλαιακή επάρκεια των Ελληνικών τραπεζών. Η συνέχιση της υποτονικής οικονομικής δραστηριότητας μπορεί να επηρεάσει τις προοπτικές του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος οδηγώντας σε υποβάθμιση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού, παράταση ή επιστροφή της εξάρτησης από τον μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος, ιδίως από την ακριβή χρηματοδότηση που παρέχει ο ΕΛΑ και σε περαιτέρω πιέσεις στην πλευρά των εσόδων εξαιτίας του αυξημένου κόστους χρηματοδότησης και των χαμηλότερων εσόδων από τόκους και προμήθειες.

Από την άλλη πλευρά, η έγκαιρη επίλυση της αβεβαιότητας για την περίοδο μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος θα συμβάλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταθετών και συνεπώς στην επιτάχυνση της επιστροφής των καταθέσεων και της πλήρης άρσης των περιορισμών στη κίνηση κεφαλαίων και θα επιδράσει θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας. Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ και του ΠΕΕ, η υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για την επιστροφή της χώρας σε πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης.

Διάρθρωση Μετοχικού Κεφαλαίου

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανερχόταν (και εξακολουθεί και σήμερα να ανέρχεται) σε €655.799.629,50, διαιρούμενο σε 2.185.998.765 κοινές ονομαστικές μετοχές με δικαίωμα ψήφου, ονομαστικής αξίας €0,30 η κάθε μία, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας. Όλες οι μετοχές είναι ονομαστικές, εισηγμένες προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών και έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την Ελληνική νομοθεσία. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμός των μετοχών της Eurobank που κατείχαν οι θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου στα συνήθη πλαίσια των δραστηριοτήτων τους ήταν συνολικά 1.194.032 (31 Δεκεμβρίου 2017: 1.802.710) (σημείωση 40 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Σύμφωνα με την απόφαση της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων (κοινών και προνομιούχων) της Τράπεζας την 3 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα, την 17 Ιανουαρίου 2018, ολοκλήρωσε την πλήρη

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους €950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τους όρους της «Σύμβασης Εξαγοράς και Κάλυψης» μεταξύ της Τράπεζας και του Ελληνικού Δημοσίου, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και πληρώνουν σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41%.

Την ίδια ημερομηνία (17 Ιανουαρίου 2018), το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας μειώθηκε κατά €950.125.000, με την ακύρωση των συνολικά 345.500.000 ανωτέρω προνομιούχων μετοχών, οι οποίες είχαν εκδοθεί βάσει του Νόμου 3723/2008 και από την ημερομηνία αυτή το Ελληνικό Δημόσιο δεν κατέχει καμία προνομιούχο μετοχή της Τράπεζας.

Τέλος, την 31 Δεκεμβρίου 2018, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου που κατείχε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ανερχόταν (και εξακολουθεί και σήμερα να ανέρχεται) σε 2,38%. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον Νόμο 3864/2010, όπως ισχύει, τα δικαιώματα ψήφου που αντιστοιχούν στις μετοχές του ΤΧΣ υπόκεινται σε περιορισμούς⁵.

Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της χρήσης 2018 και σε συνδυασμό με το άρθρο 159 του εταιρικού νόμου 4548/2018, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10 παρ. 3 του Νόμου 3864/2010 «Περί ιδρύσεως Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», για όσο διάστημα το ΤΧΣ συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους μετόχους της Τράπεζας δεν μπορεί να υπερβεί το ποσοστό 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 161 παρ. 2 του εταιρικού νόμου 4548/2018.

Βασικοί Μέτοχοι

Με βάση σχετική ενημέρωση που έλαβε η Τράπεζα από:

- α) το ΤΧΣ την 2 Δεκεμβρίου 2015, το ποσοστό των κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών που κατέχει το ΤΧΣ επί του συνολικού αριθμού των κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας διαμορφώθηκε σε 2,38%, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 52.080.673 επί του συνόλου των 2.185.998.765 κοινών με δικαίωμα ψήφου μετοχών της Τράπεζας. Ως προς τις ανωτέρω μετοχές του ΤΧΣ εφαρμόζονται οι προβλέψεις του άρθρου 7α παρ. 2, 3 και 6 του Νόμου 3864/2010 (δικαιώματα ψήφου που υπόκεινται σε περιορισμούς). Στο πλαίσιο του ανωτέρω Νόμου, το ΤΧΣ ασκεί τα δικαιώματα ψήφου του στη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας μόνο για αποφάσεις που αφορούν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης των μετοχικών κεφαλαίων της Τράπεζας ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο ΔΣ της Τράπεζας, αποφάσεις σχετικά με συγχωνεύσεις, διασπάσεις, μετατροπές, αναβιώσεις, παράταση της διάρκειας ή διάλυση της Τράπεζας, μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού (περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών), ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται η έγκριση με αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον εταιρικό νόμο 4548/2018.
- β) την εταιρεία «The Capital Group Companies, Inc.» (εφεξής «Capital») την 4 Δεκεμβρίου 2015, το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank που κατείχε την 2 Δεκεμβρίου 2015 έμμεσα η Capital, επί του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εξαιρουμένων των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ, διαμορφώθηκε σε 8,5457%. Το εν λόγω ποσοστό αφορά σε 182.358.578 δικαιώματα ψήφου της «Capital Research and Management Company» (CRMC)⁶, ελεγχόμενης εταιρείας της Capital.
- γ) την εταιρεία «RWC Asset Advisors (US) LLC» («RWC»), το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank που κατείχε έμμεσα η RWC υπερέβη την 21 Φεβρουαρίου 2019 το όριο του 5% επί του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου της Eurobank, εξαιρουμένων των δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ, καθώς το ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου της RWC ανήλθε σε 5,36%, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 114.328.108 δικαιώματα ψήφου επί μετοχών της Eurobank⁷.

⁵ Πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του ΤΧΣ ως κατόχου κοινών μετοχών της Τράπεζας σύμφωνα με το Νόμο 3864/2010 και τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (RFA) περιλαμβάνονται στον Κώδικα και στη Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας.

⁶ Η CRMC διαχειρίζεται περιουσιακά στοιχεία συνιστώμενα από μετοχικούς τίτλους για λογαριασμό διαφόρων εταιρειών επενδύσεων.

⁷ Η RWC κατέχει τα προαναφερθέντα δικαιώματα ψήφου υπό την ιδιότητά της ως διαχειριστής επενδύσεων στα ακόλουθα κεφάλαια (funds), βάσει της οποίας τόσο η διαχείριση χαρτοφυλακίου όσο και η λήψη αποφάσεων ψήφου λαμβάνονται από την RWC: (α) RWC Funds-RWC Global Emerging Markets Fund, (β) RWC Emerging Markets Equity Master Fund Limited, (γ) RWC Global Emerging Markets Equity Fund, (δ) SEI Canada Emerging Markets Equity Fund, (ε) SEI Global Master Fund – The SEI Emerging Markets Equity Fund, (στ) SIT

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Επίσης, σύμφωνα με τις σχετικές δημοσιευμένες εταιρικές ανακοινώσεις της Eurobank, το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank που κατείχε την 31 Δεκεμβρίου 2018 η εταιρεία «Fairfax Financial Holdings Limited» έμμεσα, μέσω ελεγχόμενων θυγατρικών της, επί του συνολικού αριθμού των δικαιωμάτων ψήφου επί των κοινών μετοχών της Τράπεζας, εξαιρουμένων των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ, διαμορφώθηκε σε 18,85%, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 402.226.805 δικαιώματα ψήφου επί των κοινών μετοχών της Eurobank.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το ΔΣ της Τράπεζα διαπίστωσε την 9 Μαρτίου 2018, ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008 και συνεπώς το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο ΔΣ της Τράπεζας δεν υφίσταται και αποφάσισε η κ. Ανδρονίκη Μπούμη, η οποία είχε οριστεί εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου στο ΔΣ της Τράπεζας σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου, να παραμείνει στο ΔΣ της Τράπεζας και μετά την παύση της ως εκπροσώπου του Ελληνικού Δημοσίου, οριζόμενη ως μη εκτελεστικό μέλος αυτού, με θητεία ίση με τη θητεία των υπολοίπων μελών του ΔΣ. Ο ορισμός του προαναφερθέν μέλους του ΔΣ ανακοινώθηκε στην Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας την 10 Ιουλίου 2018.

Τέλος, την 10 Ιουλίου 2018, η Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας εξέλεξε νέο ΔΣ, η θητεία του οποίου θα λήξει στις 10 Ιουλίου 2021, παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση για το έτος 2021.

Το ΔΣ της Τράπεζας αναφέρεται στη σημείωση 51 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Τα βιογραφικά σημειώματα των μελών είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Eurobank (www.eurobank.gr).

Αρμοδιότητα για έκδοση νέων μετοχών

A. Η αρμοδιότητα του ΔΣ για την έκδοση νέων μετοχών (χωρίς προηγούμενη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης), είναι η έκδοση νέων κοινών μετοχών συνεπεία ασκήσεως δικαιώματος μετατροπής μετατρέψιμων ομολογιών (σημείωση 41 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων):

Το ΔΣ έχει την αρμοδιότητα να εκδίδει κοινές μετοχές στους κατόχους μετατρέψιμων ομολογιών που ασκούν τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τους όρους του μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου που έχει εκδώσει η Τράπεζα. Κατόπιν εξουσιοδότησης από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων την 30 Ιουνίου 2009, το ΔΣ εξέδωσε το 2009 εξαγοράσιμες ομολογίες συνολικού ύψους €400 εκατ. μετατρέψιμες σε κοινές μετοχές της Τράπεζας, με έγγραφη δήλωση του ομολογιούχου προς την Τράπεζα μετά από 5 έτη από την ημερομηνία κάθε έκδοσης, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην ανωτέρω απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, εκ των οποίων διέθεσε €350 εκατ. Σε συνέχεια της άσκησης διαχείρισης παθητικού (liability management exercise-LME), η οποία ανακοινώθηκε την 29 Οκτωβρίου 2015, σήμερα, εξαγοράσιμες ομολογίες ονομαστικής αξίας €19,5 εκατ. διακρατούνται από τρίτους αντισυμβαλλόμενους.

B. Τα μέλη του ΔΣ της Τράπεζας δεν έχουν αρμοδιότητα έκδοσης νέων μετοχών.

Άλλες πληροφορίες του άρθρου 4 παρ. 7 του Νόμου 3556/2007

Με εξαίρεση τις κοινές μετοχές που κατέχονται από το ΤΧΣ, οι οποίες έχουν ειδικά δικαιώματα και περιορισμούς βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας και της Σύμβασης Πλαισίου Συνεργασίας που υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ την 4 Δεκεμβρίου 2015 (σημείωση 49 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων), σύμφωνα με το Καταστατικό της Τράπεζας:

- α) Δεν υφίστανται περιορισμοί στη μεταβίβαση των μετοχών της Τράπεζας
- β) Δεν υφίστανται μετοχές της Τράπεζας, οι οποίες παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου ή ψήφου στους κατόχους τους
- γ) Δεν προβλέπονται περιορισμοί στα δικαιώματα ψήφου
- δ) Οι κανόνες για το διορισμό και την αντικατάσταση των μελών του ΔΣ καθώς και για την τροποποίηση του καταστατικού είναι σύμφωνοι με τα προβλεπόμενα από το νόμο.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Η Τράπεζα δεν γνωρίζει την ύπαρξη συμφωνιών μεταξύ μετόχων της, οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς στη μεταβίβαση των μετοχών της ή στην άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από τις μετοχές της.

Σε περίπτωση αλλαγής στον έλεγχο της Τράπεζας κατόπιν δημόσιας πρότασης, δεν υφίστανται σημαντικές συμφωνίες της Τράπεζας οι οποίες τίθενται σε ισχύ, τροποποιούνται ή λήγουν.

Δεν υπάρχουν συμφωνίες της Τράπεζας με μέλη του ΔΣ της ή με το προσωπικό της, οι οποίες να προβλέπουν αποζημίωσή τους σε περίπτωση αποχώρησής τους εξαιτίας δημόσιας πρότασης.

Εξωτερικοί Ελεγκτές

Σύμφωνα με τους όρους για την εναλλαγή της ελεγκτικής εταιρείας που προβλέπονται στη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ καθώς και σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4449/2017, το ΔΣ της Τράπεζας κατά τη συνεδρίασή του στις 24 Φεβρουαρίου 2017 ενέκρινε την KPMG Ανώνυμος Ελεγκτική Εταιρεία («KPMG») ως την τελικώς επιτυχούσα ελεγκτική εταιρεία της διαγωνιστικής διαδικασίας για τη διενέργεια του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας (μη ενοποιημένων και ενοποιημένων) για την περίοδο 2018-2022, υπό την προϋπόθεση ότι για το διορισμό της KPMG ως τακτικού ελεγκτή για την περίοδο 2018-2022 θα προηγούνται ανά έτος πρόταση του ΔΣ προς τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και η λήψη άλλων απαιτούμενων εκάστοτε εγκρίσεων. Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας την 10 Ιουλίου 2018 ενέκρινε την KPMG ως την ελεγκτική εταιρεία του τακτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας (μη ενοποιημένων και ενοποιημένων) για την χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018.

Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Ελέγχου εξέτασε την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα της KPMG συμπεριλαμβάνοντας και τη σχέση της με τον Όμιλο, παρακολούθησε σε τριμηνιαία βάση την ανάθεση από τον Όμιλο μη ελεγκτικών εργασιών στους ελεγκτές και τη σχέση μεταξύ των αμοιβών που καταβλήθηκαν για ελεγκτικές και μη ελεγκτικές εργασίες σύμφωνα με την πολιτική Ανεξαρτησίας Εξωτερικών Ελεγκτών της Τράπεζας.

Μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες

Η στρατηγική της Eurobank δεν εστιάζει μόνο στις οικονομικές επιδόσεις αλλά αντιμετωπίζει συνολικά τη συμβολή του Ομίλου στην οικονομία. Η προσφορά προς την κοινωνία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής ταυτότητας του Ομίλου, που περιλαμβάνει τόσο τη στήριξη της οικονομίας μέσω της ανάπτυξης, όσο και την ενίσχυση άλλων πτυχών της κοινωνικής ζωής, όπως η Παιδεία, ο Πολιτισμός, ο Αθλητισμός, το Περιβάλλον αλλά και η Κοινωνική Αλληλεγγύη για τις πιο ευαίσθητες ομάδες του πληθυσμού. Με κεντρικούς άξονες τη διαφάνεια, την αξιοπιστία, την ειλικρίνεια και τη σύγχρονη εταιρική διακυβέρνηση, ο Όμιλος συνεχίζει να χτίζει ισχυρούς δεσμούς αμοιβαίας εμπιστοσύνης και συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη στα οποία απευθύνεται. Σε αυτό το πλαίσιο, αναλαμβάνει ενέργειες και πρωτοβουλίες οι οποίες προωθούν την επιχειρηματικότητα, επιβραβεύουν την αριστεία, αναδεικνύουν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, ελαχιστοποιούν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του Ομίλου και διασφαλίζουν καλύτερες προοπτικές για τους εργαζομένους.

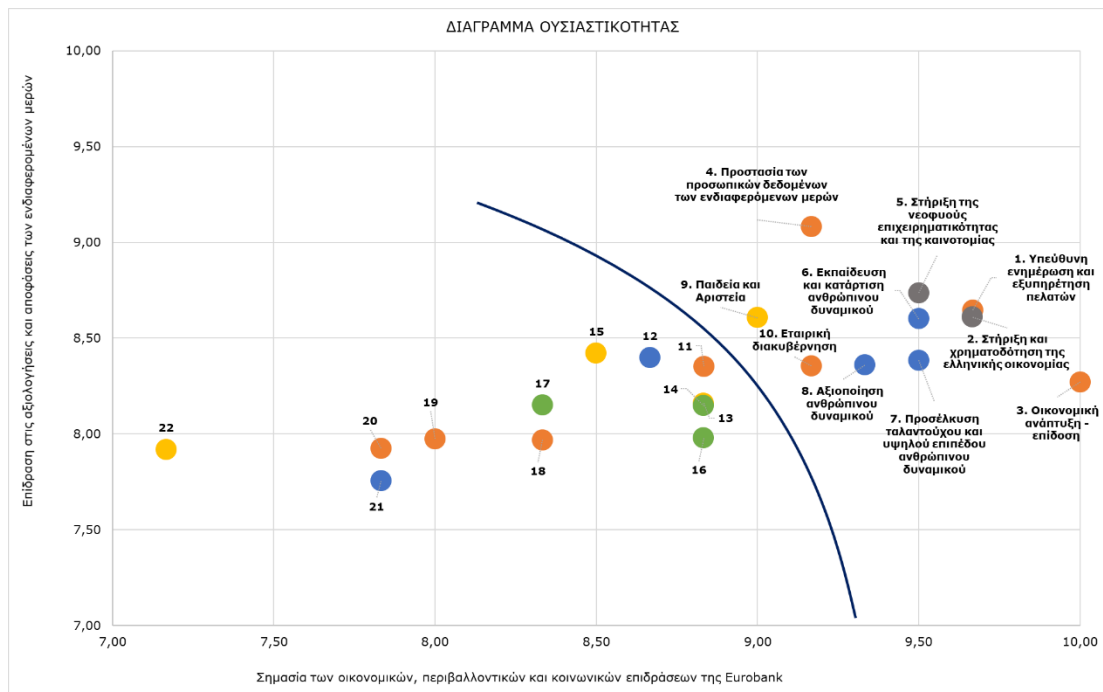
Ανάλυση Ουσιαστικότητας

Η Eurobank υιοθετεί και ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα του οργανισμού Global Reporting Initiative (GRI Standards) για τη σύνταξη Απολογισμών Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό και με στόχο την ανταπόκριση στις προσδοκίες, τους προβληματισμούς και τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων μερών της, η Τράπεζα υλοποίησε τη διαδικασία ανάλυσης ουσιαστικότητας, ώστε να επικαιροποιήσει τα σημαντικότερα θέματα που αφορούν στη βιώσιμη ανάπτυξη. Για τη διενέργεια της ανάλυσης ουσιαστικότητας συστάθηκε ειδική ομάδα έργου η οποία σε συνεργασία με εκπροσώπους των μονάδων που αλληλεπιδρούν τακτικά με τα ενδιαφερόμενα μέρη, διενέργησε έρευνα βάσει ερωτηματολογίου με 22 ουσιαστικά θέματα για την οικονομία, την κοινωνία το περιβάλλον και τους ανθρώπους. Για την κατάρτιση των ουσιαστικών θεμάτων ελήφθησαν υπόψη θέματα που απασχολούν τον τραπεζικό κλάδο, την Ελληνική οικονομία καθώς επίσης και προοπτικές ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας. Το ερωτηματολόγιο ουσιαστικότητας απεστάλη στις ομάδες των ενδιαφερόμενων μερών και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να βαθμολογήσουν με βάση μια τυποποιημένη κλίμακα (από το 1=καθόλου σημαντικό έως το 10=εξαιρετικά σημαντικό) το κάθε θέμα. Μέσω ηλεκτρονικής και τηλεφωνικής έρευνας,

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

συγκεντρώθηκαν συνολικά 598 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια από όλες τις ομάδες των ενδιαφερόμενων μερών της Τράπεζας.

Στο διάγραμμα ο κάθετος άξονας απεικονίζει το πώς τα ενδιαφερόμενα μέρη αντιλαμβάνονται την ουσιαστικότητα του κάθε θέματος, ενώ αντίστοιχα ο οριζόντιος την άποψη της Διοίκησης της Eurobank για τα εν λόγω θέματα. Από την παραπάνω διαδικασία, και ύστερα από επικύρωση των θεμάτων από την ομάδα έργου και τη Διοίκηση της Τράπεζας επελέγησαν 10 θέματα τα οποία αναδείχθηκαν ως τα πλέον ουσιαστικά.

Παράλληλα, υλοποιήθηκε η προτεραιοποίηση των θεμάτων και από τη Διοίκηση της Τράπεζας. Τα αποτελέσματα από την έρευνα βοήθησαν στην τεκμηριωμένη ανάλυση των ουσιαστικών θεμάτων της Τράπεζας αλλά και στην ενδελεχή κατανόηση των προσδοκιών των ομάδων που συμμετείχαν. Κατόπιν επεξεργασίας των αποτελεσμάτων της έρευνας από την ομάδα του έργου, εντοπίστηκαν τα ουσιαστικότερα θέματα, τα οποία παρουσιάζονται στο σχετικό διάγραμμα ανάλυσης ουσιαστικότητας. Για τα θέματα αυτά καθορίστηκαν τα όρια επίδρασής τους και η ταύτισή τους με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UN Sustainable Development Goals - SDGs).

Ουσιαστικά Θέματα	Όρια Επίδρασης	Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης
1 Υπεύθυνη ενημέρωση και εξυπηρέτηση πελατών	Ευrobank Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Φορείς Επιχειρηματικότητας, Κράτος και Κανονιστικές Αρχές	
2 Στήριξη και χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας	Ευrobank Εργαζόμενοι Προμηθευτές Νέοι Επιχειρηματίες Τοπικές Κοινότητες, ΜΜΕ, Φορείς Επιχειρηματικότητας, Κράτος και Κανονιστικές Αρχές, ΜΚΟ και Σύλλογοι	
3 Οικονομική ανάπτυξη - επίδοση	Ευrobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Προμηθευτές, Φορείς Επιχειρηματικότητας, Κράτος και Κανονιστικές Αρχές	

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Ουσιαστικά Θέματα		Όρια Επίδρασης	Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης
4	Προστασία των προσωπικών δεδομένων των ενδιαφερόμενων μερών	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Προμηθευτές, Νέοι Επιχειρηματίες, Κράτος και Κανονιστικές Αρχές, ΜΜΕ, Φορείς Επιχειρηματικότητας, Τοπικές Κοινότητες, ΜΚΟ & Σύλλογοι	
5	Στήριξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας	Eurobank, Νέοι Επιχειρηματίες, Φορείς Επιχειρηματικότητας, Τοπικές Κοινότητες	
6	Εκπαίδευση και κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Προμηθευτές, Νέοι Επιχειρηματίες	
7	Προσέλευση ταλαντούχων και υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Προμηθευτές, Νέοι Επιχειρηματίες, Τοπικές Κοινότητες	
8	Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες	
9	Παιδεία και Αριστεία	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Πελάτες, Τοπικές Κοινότητες, ΜΚΟ και Σύλλογοι	
10	Εταιρική διακυβέρνηση	Eurobank, Εργαζόμενοι, Αναλυτές και Επενδυτές, Κράτος και Κανονιστικές Αρχές, Πελάτες, Προμηθευτές, ΜΜΕ, ΜΚΟ & Σύλλογοι	

Δέσμευση στο Προσωπικό

Οι εργαζόμενοι του Ομίλου αποτελούν το σπουδαιότερο κεφάλαιο για την επιτυχία και την εξέλιξη του. Στόχος του Ομίλου είναι η διαδικασία της στελέχωσης να αποτελέσει την αρχή μίας μακροχρόνιας και αμοιβαία επωφελούς συνεργασίας μεταξύ του εργαζομένου και του Ομίλου. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος απασχολούσε 13.162 εργαζομένους εκ των οποίων 4.165 στο εξωτερικό. Η κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού ως προς την ηλικία και το φύλο αναδεικνύει την προάσπιση των ίσων ευκαιριών που προεβλέπει ο Όμιλος. Συγκεκριμένα, στον Όμιλο το 66% των εργαζομένων είναι κάτω των 45 ετών και η κατανομή ανά φύλο είναι μερικώς ισορροπημένη, με το ποσοστό των γυναικών να διαμορφώνεται στο 62% του συνόλου των εργαζομένων.

Για τη διασφάλιση της ίσης και ομαλής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού του, ο Όμιλος εφαρμόζει πλήθος πολιτικών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σε διάφορους τομείς όπως: Αποδοχών, Στελέχωσης, Επαγγελματικής Ανάπτυξης, Αξιολόγησης της Απόδοσης, Εκπαίδευσης, Έντυπης Επικοινωνίας, Συγγενών, Υγείας και Ασφάλειας. Στον Όμιλο, ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου, των ίσων ευκαιριών και της διαφορετικότητας καλύπτει τους πελάτες, τους προμηθευτές και τους εργαζομένους του. Ο στόχος είναι η πρόσληψη και διατήρηση του ανθρώπινου δυναμικού, ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, ηλικίας, γένους, σεξουαλικής προτίμησης ή ειδικών ικανοτήτων. Ο Όμιλος επιδιώκει να διασφαλίσει ότι το ανθρώπινο δυναμικό αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές ομάδες στις οποίες δραστηριοποιείται και το διεθνές προφίλ του. Αναγνωρίζει ότι η διαφορετικότητα είναι βασική συνιστώσα μιας υπεύθυνης επιχειρηματικής στρατηγικής και υποστηρίζει τις διεθνείς του δραστηριότητες.

Η Τράπεζα αναθεωρεί διαρκώς το πλαίσιο αμοιβών και παροχών για τους εργαζομένους της λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ανταγωνιστικότητα και τις τάσεις της αγοράς, με σκοπό τη δημιουργία ενός ελκυστικού πακέτου αμοιβών το οποίο θα προσελκύσει, διακρατήσει και υποκινήσει το ανθρώπινο δυναμικό της, όσο και των ισχυουσών νομοθετικών και εποπτικών περιορισμών. Ως εκ τούτου, οι βασικές αρχές του πλαισίου αμοιβών και παροχών, οι οποίες διασφαλίζουν την ευθυγράμμιση των ατομικών στόχων των εργαζομένων με τη στρατηγική της Τράπεζας καθώς και τη μακροπρόθεσμη δημιουργία αξίας για τους μετόχους, είναι οι ακόλουθες:

- Η διασφάλιση ότι οι αποδοχές είναι επαρκείς για τη διακράτηση και προσέλκυση στελεχών με την κατάλληλη εξειδίκευση και εμπειρία.
- Η εσωτερική ισορροπία μεταξύ των μονάδων της Τράπεζας.
- Η αποφυγή ανάληψης υπερβολικών κινδύνων.
- Η σύνδεση των αμοιβών με την αξιολόγηση σε βάθος χρόνου των επιτευχθέντων επιδόσεων.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στο πλαίσιο της συνεχούς ενημέρωσης, εξέλιξης και εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού του, ο Όμιλος εφαρμόζει ένα σύγχρονο πλαίσιο εκπαίδευσης και επαγγελματικής ανάπτυξης. Η εκπαίδευση του προσωπικού εστιάζει κυρίως στην ανάπτυξη ηγετικών και διοικητικών ικανοτήτων, την απόκτηση πιστοποιημένων γνώσεων και δεξιοτήτων στο αντικείμενο εργασίας καθώς και πρακτική τραπεζική εργασία σε όλες τις βαθμίδες. Παράλληλα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα προγράμματα καταπολέμησης απάτης, στις πιστοποιήσεις της TtE καθώς και στην ενίσχυση της θετικής στάσης και συνεργασίας. Το 2018 προέκυψαν, μεταξύ άλλων, οι παρακάτω βασικοί δείκτες μέτρησης της εκπαιδευτικής δραστηριότητας του Ομίλου:

- α) Ημέρες εκπαίδευσης ανά εργαζόμενο: 4,7
- β) Ποσοστό εργαζομένων που συμμετείχαν σε εκπαίδευση: 94,2%
- γ) Ποσοστό συνολικής εκπαίδευσης που πραγματοποιήθηκε μέσω e-learning: 48,5% στην Ελλάδα και 39,9% στο εξωτερικό.

Η αξιολόγηση της απόδοσης για τις δραστηριότητες στην Ελλάδα και την Κύπρο γίνεται μέσα από το σύστημα ανάπτυξης «Αξιοποιώ» του οποίου οι δύο βασικοί άξονες ευθυγραμμίζουν την απόδοση του ανθρώπινου δυναμικού με τη στρατηγική και την κουλτούρα του Ομίλου. Επιπλέον, προτεραιότητα του Ομίλου είναι η παροχή ευκαιριών σταδιοδρομίας στα στελέχη του και έτσι η πρωταρχική πηγή κάλυψης θέσεων εργασίας είναι η εσωτερική αγορά εργασίας.

Οι εργαζόμενοι ενημερώνονται συστηματικά είτε για θέματα που τους ενδιαφέρουν και τους αφορούν είτε για εταιρικά θέματα με ποικίλους τρόπους έντυπης, διαπροσωπικής και ηλεκτρονικής μορφής. Τον Ιούλιο του 2018, υλοποιήθηκε για τον Όμιλο στην Ελλάδα ένα νέο σύγχρονο Intranet Portal, το “Connected”, το οποίο προσφέρει σε όλους τους εργαζόμενους έγκαιρη πληροφόρηση τόσο για εταιρικά θέματα όσο και για θέματα που άπτονται της εργασιακής τους καθημερινότητας. Παράλληλα, πραγματοποιούνται και διαπροσωπικές ενημερωτικές συναντήσεις μεταξύ των εργαζομένων και μελών της Διοίκησης, επιτυγχάνοντας την ενδυνάμωση της εταιρικής κουλτούρας του Ομίλου.

Για την ενίσχυση του δεσμού της οικογένειας, η Τράπεζα βράβευσε τους εργαζόμενους και τα παιδιά τους για τις άριστες σχολικές/ακαδημαϊκές τους επιδόσεις ενθαρρύνοντας τη συνεχή εξέλιξη των εκπαιδευτικών τους στόχων. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους συμμετείχαν σε δράσεις εταιρικού εθελοντισμού μέσα από το νέο εθελοντικό πρόγραμμα “Team up”. Πάνω από 600 εργαζόμενοι του Ομίλου στην Ελλάδα είναι μέλη του “Team up”.

Επιπλέον, το πρόγραμμα αναγνώρισης και επιβράβευσης των εργαζομένων μας με τίτλο «Στο Επίκεντρο», υλοποιήθηκε για δεύτερη χρονιά. Το πρόγραμμα, το οποίο βασίζεται στις αξίες και το όραμα της Τράπεζας, επικεντρώνεται στις εξής κατηγορίες:

- α) Συνεργασία
- β) Καινοτομία
- γ) Πελατοκεντρικότητα
- δ) Πολυετής συνεισφορά

Ο Όμιλος σέβεται το συνταγματικό δικαίωμα κάθε εργαζόμενου για συμμετοχή σε συλλόγους εργαζομένων. Στην Τράπεζα δραστηριοποιούνται έξι σύλλογοι οι οποίοι εκπροσωπούν συνολικά το 89% του ανθρώπινου δυναμικού, δηλαδή 7.076 εργαζόμενους. Ο πολυπληθέστερος σύλλογος αναγνωρίζεται ως υπεύθυνο όργανο εκπροσώπησης στις διαπραγματεύσεις με τη Διοίκηση για εργασιακά θέματα. Οι εργαζόμενοι στην Τράπεζα καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις εργασίας (Κλαδικές και Επιχειρησιακές) και οι εργασιακές σχέσεις ρυθμίζονται από τους ισχύοντες νόμους και τον Εσωτερικό Οργανισμό Υπηρεσίας.

Τέλος, η Τράπεζα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, εφαρμόζοντας προγράμματα πρόληψης, μέσω της λειτουργίας Τράπεζας Αίματος για τις δωρεές αίματος των εργαζομένων και μέσω της λειτουργίας ψυχολογικής υποστήριξης σε συνεργασία με εξειδικευμένο κέντρο. Επίσης, η Τράπεζα εφαρμόζει ένα πιστοποιημένο Σύστημα Διαχείρισης Υγείας & Ασφάλειας στην Εργασία με στόχο τη διασφάλιση ενός ποιοτικού και ασφαλούς εργασιακού περιβάλλοντος.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Από την εποχή της ίδρυσής του ο Όμιλος αναπτύσσει δράσεις κοινωνικής υπευθυνότητας, ανταποκρινόμενος στις ανάγκες των κοινωνιών όπου δραστηριοποιείται. Η Τράπεζα συμβάλει ενεργά

στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και αναγνωρίζει τη σημαντικότητα της επιχειρηματικότητας ως κύριο μοχλό ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα, η Τράπεζα σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη της εξωστρέφειας των Ελληνικών επιχειρήσεων και την ενθάρρυνση νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών καθώς επίσης στην καινοτομία. Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα υλοποιεί το Πρόγραμμα Επιχειρηματικών Αποστολών “Go International”. Το 2018 πραγματοποιήθηκε η 8η Επιχειρηματική Αποστολή “Go in Thessaloniki” δίνοντας τη δυνατότητα σε περισσότερους από 100 Έλληνες εξαγωγείς να έρθουν σε επαφή με περισσότερους από 60 εξέχοντες διεθνείς αγοραστές από 20 χώρες οργανώνοντας περισσότερες από 3.000 προκαθορισμένες συναντήσεις. Παράλληλα, η Τράπεζα σε συνεργασία με τους τρεις κύριους εξαγωγικούς φορείς της Ελλάδας (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων (ΠΣΕ), Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ), Σύνδεσμος Εξαγωγέων Κρήτης (ΣΕΚ)) και τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), έχει αναπτύξει τη λειτουργία του Exportgate.gr, μίας πρωτοποριακής διαδικτυακής πύλης διεθνούς εμπορίου και επιχειρηματικής δικτύωσης. Το Exportgate εντάχθηκε ως ιδρυτικό μέλος στην «Trade Club Alliance», το πρώτο παγκόσμιο ψηφιακό δίκτυο διεθνούς εμπορίου διασύνδεσης επιχειρήσεων που υποστηρίζεται από 7 διεθνείς τραπεζικούς ομίλους σε 22 χώρες.

Στον τομέα της νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας, η Τράπεζα σε συνεργασία με το Corallia, έναν οργανισμό ο οποίος προσφέρει υπηρεσίες διοίκησης σε Ελληνικούς καινοτομικούς σχηματισμούς (innovation clusters), υλοποιεί το πρόγραμμα “egg-enter•grow•go”, το οποίο παρέχει σε ομάδες νέων επιχειρηματιών, ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο επιχειρηματικής επώασης, επιτάχυνσης και συνεργασίας. Το 2018 έγινε η έναρξη του 6ου κύκλου του Προγράμματος, με έμφαση στην ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων, μέσω παροχής χρηματοδοτικών εργαλείων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας τους. Στα έξι χρόνια λειτουργίας του, το Πρόγραμμα egg έχει καταστεί ένα από τα πιο ολοκληρωμένα προγράμματα επιχειρηματικής επιτάχυνσης στην Ελλάδα. Επίσης, έχει διευρύνει σημαντικά τη θετική του εικόνα με αντίκτυπο τόσο στην Ελλάδα, όσο και το εξωτερικό και αποτελεί πρότυπο για κάθε νέα πρωτοβουλία στο τομέα των νεοφυών καινοτόμων επιχειρήσεων στην Ελλάδα (startups). Μετά την ολοκλήρωση των έξι πρώτων κύκλων του Προγράμματος, το egg έχει αφήσει το επιχειρηματικό και κοινωνικό του αποτύπωμα ως εξής:

- α) 730 άτομα φιλοξενήθηκαν στο egg
- β) 435 νέοι επιχειρηματίες υποστηρίχθηκαν
- γ) 172 επιχειρηματικές ομάδες εντάχθηκαν στο πρόγραμμα
- δ) 100 επιχειρηματικές ομάδες μετατράπηκαν σε επιχειρήσεις
- ε) 31 επιχειρήσεις έχουν κατάθεσή αιτήσεις για χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας (ή πατέντας)
- στ) 55 επιχειρήσεις που προέκυψαν στο πλαίσιο του egg ταξίδεψαν στο εξωτερικό
- ζ) €3,5 εκατ. διαμορφώθηκε ο συνολικός κύκλος εργασιών 62 επιχειρήσεων που προέκυψαν στο πλαίσιο του egg
- η) 21 επιχειρήσεις ενισχύθηκαν από ιδιωτικά κεφάλαια (equity funding) συνολικού ποσού €4,5 εκατ.
- θ) 25 επιχειρήσεις έλαβαν χρηματοδότηση από τη Τράπεζα συνολικού ποσού €1,6 εκατ.
- ι) Η Eurobank βράβευσε νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) με το χρηματικό ποσό των €75 χιλιάδων
- ια) €70 χιλιάδες δωρεές από νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ).

Για την ενθάρρυνση της καινοτομίας, η Τράπεζα διοργανώνει σε συνεργασία με τους επιχειρηματικούς φορείς “Found.ation M.P.” και “The Cube” τον περιφερειακό διαγωνισμό “Beyond Hackathon” με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών προσανατολισμένων στην χρηματοοικονομική τεχνολογία. Στο πλαίσιο αυτό, το 2018 ολοκληρώθηκε ο τρίτος διαγωνισμός με τις παρουσιάσεις 20 ομάδων οι οποίες διεκδίκησαν 2 χρηματικά βραβεία.

Η Τράπεζα έχει αναλάβει μια σειρά πρωτοβουλιών για τη στήριξη της κοινωνίας στο σημαντικό τομέα της Παιδείας. Η Τράπεζα υλοποιεί από το 2003 το πρόγραμμα «Η Μεγάλη Στιγμή για την Παιδεία», με το οποίο επιβραβεύει κάθε χρόνο τους αριστούχους αποφοίτους λυκείων όλης της χώρας. Έως και το 2018, τη 16η χρονιά του θεσμού, η Τράπεζα είχε βραβεύσει περισσότερους από 17.725 αριστούχους μαθητές από όλη την Ελλάδα. Παράλληλα, σε συνεργασία με την «Αποστολή», έναν οργανισμό της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, η Τράπεζα στηρίζει το πρόγραμμα «Η Αποστολή στηρίζει τους μαθητές» προσφέροντας το 2018 πάνω από 26.000 «δέματα αγάπης» σε οικογένειες μαθητών με οικονομικά προβλήματα. Επίσης, η Τράπεζα υποστηρίζει ένα σημαντικό αριθμό μη κερδοσκοπικών/κοινωνικών

οργανισμών που υποστηρίζουν κυρίως παιδιά αλλά και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες. Παράλληλα δραστηριοποιείται σε θέματα ανάδειξης του πολιτισμού και του αθλητισμού της χώρας.

Η Τράπεζα προάγει τον διάλογο όλων των ενδιαφερόμενων μερών, δηλαδή των φυσικών ή νομικών προσώπων που έμμεσα ή άμεσα συνδέονται και επηρεάζουν ή επηρεάζονται από τη δραστηριότητα και τη λειτουργία της. Στο πλαίσιο αυτό, οι δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης για το 2018 της Τράπεζας περιγράφονται στον Απολογισμό Εταιρικής Υπευθυνότητας της Τράπεζας, ο οποίος συντάσσεται με βάση τα διεθνή πρότυπα GRI Standards και αναρτάται στην ιστοσελίδα www.eurobank.gr.

Η Τράπεζα ακολουθεί διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και αρχές για την σύνταξη Απολογισμών Βιωσιμότητας, όπως το Οικουμενικό Σύμφωνο του ΟΗΕ (UN Global Compact) το οποίο έχει υπογράψει το 2008, την Παγκόσμια Πρωτοβουλία Υποβολής Εκθέσεων του Οργανισμού (Global Reporting Initiative (GRI)) καθώς και το πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης ISO 26000. Η Τράπεζα στοχεύει να καταστεί πρωτοπόρος των εξελίξεων στον τραπεζικό κλάδο υποστηρίζοντας παράλληλα του πελάτες της με βάση τις αρχές της εταιρικής υπευθυνότητας.

Προστασία του περιβάλλοντος

Η αιφόρος επιχειρηματική ανάπτυξη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της εταιρικής κουλτούρας του Ομίλου. Ως χρηματοοικονομικός όμιλος, αναγνωρίζει τις άμεσες και έμμεσες περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του και επιζητεί και θέτει συγκεκριμένους σκοπούς και στόχους για τη βέλτιστη χρήση των φυσικών πόρων, την ελαχιστοποίηση της παραγωγής αποβλήτων, την προστασία του περιβάλλοντος, τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή καθώς και την προστασία της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, ο Όμιλος ενθαρρύνει τους πελάτες, τους προμηθευτές, τους εργαζόμενους, τους μετόχους και την κοινωνία γενικότερα, προς την υιοθέτηση βέλτιστων περιβαλλοντικών πρακτικών, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και πρωτοβουλίες Διεθνών Οργανισμών.

Ο Όμιλος έχει δεσμευτεί να ελαχιστοποιήσει το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα και να προωθήσει την πράσινη οικονομία. Συγκεκριμένα υλοποιεί πολιτική αιφόρου ανάπτυξης, περιβαλλοντική πολιτική και πολιτική διαχείρισης ενέργειας, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος σε όλες τις πτυχές της δραστηριότητάς του. Επιπλέον, ο Όμιλος στο πλαίσιο εφαρμογής των προδιαγραφών της περιβαλλοντικής πολιτικής έχει θεσπίσει Πράσινη Πολιτική Προμηθειών με στόχο την αξιολόγηση και την επιλογή των προμηθευτών με περιβαλλοντικά κριτήρια.

Στο πλαίσιο υλοποίησης των πολιτικών, ο Όμιλος εφαρμόζει πιστοποιημένα συστήματα διαχείρισης σύμφωνα με Διεθνή Πρότυπα, μεταξύ άλλων, Σύστημα Διαχείρισης Ποιότητας (ISO 9001), Περιβάλλοντος (ISO 14001, EMAS) και Ενέργειας (ISO 50001). Η εφαρμογή των ανωτέρω συστημάτων υποστηρίζεται από αντίστοιχα εκπαιδευτικά προγράμματα τύπου e-learning. Επίσης, ο Όμιλος για την ενσωμάτωση των Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Υποθέσεων στο επιχειρηματικό μοντέλο του, εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής & Κοινωνικής Διαχείρισης (Environmental & Social Management System) σε συμμόρφωση, μεταξύ άλλων, με τις απαιτήσεις και τις προσδοκίες των θεσμικών επενδυτών, των μετόχων, καθώς και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών. Η αρμοδιότητα για τα θέματα αιφόρου ανάπτυξης και περιβάλλοντος έχει ανατεθεί στην Επιτροπή Περιβάλλοντος & Αιφόρου Ανάπτυξης Ομίλου, στην οποία προεδρεύει Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος.

Ο Όμιλος συμμετέχει ενεργά σε ένα ευρύ φάσμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών δράσεων για τη προστασία του περιβάλλοντος, την αιφόρο ανάπτυξη και την υπεύθυνη επιχειρηματικότητα, όπως τη Χρηματοοικονομική Πρωτοβουλία του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP FI), το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EMAS) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Χρηματοδότηση Ενεργειακής Απόδοσης (EEFIG). Παράλληλα συμμετέχει στην Επιτροπή Αιφόρου Ανάπτυξης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (CSR Hellas) και ως πρεσβευτής βιωσιμότητας στην πρωτοβουλία για τη Βιώσιμη Ελλάδα (Sustainable Greece 2020).

Το 2018, η Τράπεζα στο πλαίσιο του θεσμού Bravo Sustainability Awards, διακρίθηκε για την πρωτοβουλία «Η Αειφόρος Ανάπτυξη στη Eurobank» στον πυλώνα «Bravo Governance», μέσω του οποίου επιβραβεύεται η συνολική συνεισφορά στην προσπάθεια για μια βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και στον πυλώνα «Bravo Environment» για την πρωτοβουλία «Πρόγραμμα Διαχείρισης Ηλεκτρικού και

Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού». Επιπλέον, η Eurobank παραμένει στη σειρά των δεικτών Financial Times Stock Exchange 4Good (FTSE4Good Emerging Index).

Ο Όμιλος επίσης δραστηριοποιείται ενεργά στην ανάπτυξη πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών όπως η WWF VISA, το Πράσινο Δάνειο Κατοικίας και το δάνειο για επένδυση σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, καθώς και στην έκδοση e-Statements για τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματός του.

Οι περιβαλλοντικές επιδόσεις για τη βελτίωση του λειτουργικού περιβαλλοντικού αποτυπώματος, παρακολουθούνται μέσω εξειδικευμένων περιβαλλοντικών δεικτών για τυχόν αποκλίσεις και διορθωτικές ενέργειες και συμπεριλαμβάνονται στον Ετήσιο Απολογισμό Εταιρικής Υπευθυνότητας και στην Περιβαλλοντική Έκθεση (EMAS), οι οποίες δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα (www.eurobank.gr).

Καταπολέμηση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς

Ο Όμιλος λειτουργεί με βάση υψηλά πρότυπα ηθικής, ακεραιότητας, διαφάνειας και υπευθυνότητας και δεσμεύεται να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να διαφυλάσσει την φήμη και πελατεία του.

Ο Όμιλος ακολουθεί τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές έχοντας ενσωματώσει στην κουλτούρα του τις δέκα αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ. Η 10η αρχή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς ορίζει ότι «Οι επιχειρήσεις οφείλουν να αντιτίθενται σε κάθε μορφής διαφθορά, συμπεριλαμβανομένου του εκβιασμού και της δωροδοκίας».

Ο Όμιλος υιοθετεί προσέγγιση μηδενικής ανοχής έναντι όλων των μορφών απάτης, συμπεριλαμβανομένης της δωροδοκίας. Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, ο Όμιλος απαγορεύει τη δωροδοκία οποιασδήποτε μορφής είτε άμεση είτε έμμεση (μέσω τρίτου). Η αρχή της μηδενικής ανοχής ισχύει αφενός σε εσωτερικό επίπεδο και αφορά τα μέλη του προσωπικού καθώς απαγορεύει την κάθε μορφής δωροδοκία, ενεργητική ή παθητική, είτε άμεση είτε έμμεση, αφετέρου δε αποτυπώνεται στα συμβατικά έγγραφα που υιοθετούνται κατά τη σύναψη σχέσεων με τρίτα πρόσωπα φυσικά ή νομικά.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Όμιλος έχει θεσπίσει τις ακόλουθες πολιτικές και διαδικασίες που ρυθμίζουν την αντιμετώπιση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς:

- α) Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας
- β) Πολιτική κατά της Διαφθοράς και Δωροδοκίας
- γ) Πολιτική Αναφοράς Ανέντιμης/Παράτυπης Συμπεριφοράς
- δ) Πολιτική σχετικά με τα έξοδα περιποίησης πελατών και τα δώρα προς πελάτες
- ε) Διαχείριση Χορηγιών και Δωρεών

Αναγνωρίζοντας ότι οποιαδήποτε ανάμειξη σε περιπτώσεις δωροδοκίας όχι μόνο αποτελεί απάτη, αλλά θα έχει και αρνητικό αντίκτυπο στη φήμη και πελατεία του, λαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα για τον περιορισμό της έκθεσης σε φαινόμενα δωροδοκίας:

- α) Θέσπιση σαφούς προσέγγισης για την αντιμετώπιση του κινδύνου δωροδοκίας.
- β) Δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου που επιδεικνύει μηδενική ανοχή στη δωροδοκία.

Η Κανονιστική Συμμόρφωση του Ομίλου έχει την ευθύνη έκδοσης πολιτικών και διαδικασιών για την καταπολέμηση περιστατικών δωροδοκίας και διαφθοράς. Η κάθε μονάδα της Τράπεζας έχει την ευθύνη συμμόρφωσης στις υφιστάμενες πολιτικές. Η Διεύθυνση Business & Internal Conduct της Κανονιστικής Συμμόρφωσης διενεργεί ασκήσεις αξιολόγησης κινδύνου και αντιμετωπίζει τυχόν παραβιάσεις μέσω εξειδικευμένων παρακολουθήσεων που διενεργεί. Τέλος, η Διεύθυνση Ειδικών Ελέγχων του Εσωτερικού Ελέγχου διερευνά κάθε περίπτωση που δημιουργεί υπόνοια απάτης / διαφθοράς.

Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα υπόλοιπα των συναλλαγών του Ομίλου και τα αντίστοιχα καθαρά έσοδα/έξοδα για το 2018 με (α) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ είναι: αμοιβές €8,6 εκατ., απαιτήσεις €7,2 εκατ., υποχρεώσεις €16,5 εκατ., ληφθείσες εγγυήσεις €0,03 εκατ., καθαρά έσοδα €0,05 εκατ. και (β) με τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες είναι: απαιτήσεις €28,9 εκατ., υποχρεώσεις €47,7 εκατ., καθαρά έξοδα €38,9 εκατ.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Την ίδια ημερομηνία, τα υπόλοιπα των συναλλαγών της Τράπεζας και τα αντίστοιχα καθαρά έσοδα/έξοδα για το 2018 με (α) τα ΒΜΔ και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ είναι: αμοιβές €8,1 εκατ., απαιτήσεις €7,2 εκατ., υποχρεώσεις €5,0 εκατ., ληφθείσες εγγυήσεις €0,03 εκατ., καθαρά έσοδα €0,04 εκατ., (β) με τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες είναι: απαιτήσεις €11,0 εκατ., υποχρεώσεις €46,3 εκατ., καθαρά έσοδα €14,4 εκατ. και γ) με τις θυγατρικές εταιρείες είναι: απαιτήσεις €2.645 εκατ. υποχρεώσεις €3.799 εκατ., δοθείσες εγγυήσεις €1.715 εκατ., καθαρά έσοδα €37,9 εκατ. Τα σημαντικότερα υπόλοιπα⁸ των συναλλαγών της Τράπεζας με (α) τις θυγατρικές της και (β) τις συγγενείς της εταιρείες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

€ εκατ.	Απαιτήσεις	Υποχρεώσεις	Έσοδα	Έξοδα	Εγγυήσεις (Καθαρό Ποσό)
A. Θυγατρικές					
Eurobank Ergasias Leasing A.E.	736	1	17	(0)	1
Eurobank Equities A.E.Π.Ε.Υ.	1	66	1	(0)	2
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.	1	12	3	(1)	-
ERB Hellas Plc	0	34	0	(2)	33
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.	470	2	24	(0)	200
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις	2	13	0	(26)	-
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Εταιρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών	0	4	0	(7)	0
Eurobank Bulgaria A.D.	3	666	20	(17)	-
ERB Istanbul Holding A.S.	-	30	30	(1)	-
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.	1	0	7	(0)	-
ERB New Europe Holding B.V.	-	163	13	(0)	-
Eurobank Cyprus Ltd	383	1.981	8	(27)	354
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.	881	632	47	(7)	1.066
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρία Παροχής Πιστώσεων	135	20	1	(0)	-
Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε.	-	19	-	(19)	-
Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.	-	5	0	(3)	-
B. Συγγενείς					
Eurolife ERB Insurance group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών (όμιλος)	7	40	56	(37)	-
Famar S.A.	-	-	1	(5)	-

Όλες οι συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών του Ομίλου και σε καθαρά εμπορική βάση (arm's length). Επιπλέον πληροφορίες παρουσιάζονται στη σημείωση 49 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και στη σημείωση 44 των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας.

Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης

Ο Κώδικας και οι Πρακτικές Εταιρικής Διακυβέρνησης της Τράπεζας βρίσκονται στην ιστοσελίδα της (www.eurobank.gr). Η Δήλωση Εταιρικής Διακυβέρνησης περιλαμβάνεται συνημμένη στην παρούσα Έκθεση Διαχείρισης ως ειδικό τμήμα αυτής, αποτελούσα αναπόσπαστο μέρος της.

Νικόλαος Καραμούζης
Πρόεδρος

Φωκίων Καραβίας
Διευθύνων Σύμβουλος

29 Μαρτίου 2019

⁸ Υπερβαίνουν το ποσό €100 εκατ. σε στοιχεία ενεργητικού / παθητικού ή €1 εκατ. σε έσοδα / έξοδα για συναλλαγές της Τράπεζας με τις θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΟρισμοί επιλεγμένων χρηματοοικονομικών δεικτών / μεγεθών

- α) **Δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις:** Ο λόγος των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (amortised cost) προς τις υποχρεώσεις προς πελάτες στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- β) **Κέρδη προ προβλέψεων (PPI):** Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης όπως γνωστοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις της υπό εξέταση περιόδου,
- γ) **Οργανικά κέρδη προ προβλέψεων (Core PPI):** Το σύνολο των καθαρών εσόδων από τόκους, των καθαρών εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες και των εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες αφαιρουμένων των λειτουργικών εξόδων της υπό εξέταση περιόδου,
- δ) **Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου (NIM):** Ο λόγος των καθαρών εσόδων από τόκους σε ετησιοποιημένη βάση, προς το μέσο υπόλοιπο του συνόλου ενεργητικού των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων (ο αριθμητικός μέσος όρος του συνόλου ενεργητικού, εξαιρουμένων των στοιχείων ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση, στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου και στο τέλος της προηγούμενης περιόδου),
- ε) **Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες:** Το σύνολο των καθαρών εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες και των εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της υπό εξέταση περιόδου,
- στ) **Έσοδα από εμπορικές και λοιπές δραστηριότητες:** Το σύνολο των εσόδων από αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών, αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους και λοιπά έσοδα/(έξοδα) της υπό εξέταση περιόδου,
- ζ) **Δείκτης Κόστους προς Έσοδα:** Ο λόγος των λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα,
- η) **Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (NPEs):** Σύμφωνα με το υφιστάμενο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) - European Banking Authority (EBA) - στα NPEs περιλαμβάνονται δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών και δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες αβέβαιης είσπραξης, δηλαδή δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες τα οποία θεωρούνται μη εξυπηρετούμενα, παρόλο που είτε είναι ενήμερα, είτε είναι σε καθυστέρηση μέχρι 90 ημέρες, καθώς υπάρχουν ενδείξεις για δυσκολίες πλήρους αποπληρωμής χωρίς τη ρευστοποίηση της εξασφάλισης. Τα NPEs, όπως αναφέρονται στο παρόν, αφορούν τα δάνεια (προ προβλέψεων) που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, εκτός των περιπτώσεων που ορίζονται διαφορετικά,
- θ) **Δείκτης NPEs:** Ο λόγος των NPEs που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (amortised cost) προς το σύνολο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες (προ προβλέψεων), που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- ι) **NPEs (σχηματισμός):** Καθαρή αύξηση/μείωση των NPEs που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (amortised cost) της υπό εξέταση περιόδου εξαιρουμένης της επίπτωσης των διαγραφών, των πωλήσεων και λοιπών μεταβολών,
- ια) **Δείκτης Κάλυψης NPEs:** Ο λόγος των συσσωρευμένων προβλέψεων για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, περιλαμβανομένων των προβλέψεων για δεσμεύσεις που σχετίζονται με το πιστωτικό κίνδυνο (στοιχεία εκτός ισολογισμού), προς το σύνολο των NPEs που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (amortised cost), στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου,
- ιβ) **Δείκτης Προβλέψεων (ζημιές) προς το μέσο υπόλοιπο δανείων (μετά από προβλέψεις) - Κόστος Κινδύνου:** Ο λόγος των προβλέψεων (ζημιών) για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις της υπό εξέταση περιόδου σε ετησιοποιημένη βάση, προς το μέσο υπόλοιπο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος (amortised cost) (ο αριθμητικός μέσος όρος των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος στο τέλος της υπό εξέταση περιόδου και στο τέλος του προηγούμενου έτους),
- ιγ) **Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy ratio):** Ο λόγος των συνολικών εποπτικών κεφαλαίων, όπως ορίζονται με τους κανονισμούς (ΕΕ) Αρ.575/2013 και Αρ.2395/2017 με την εφαρμογή των σχετικών μεταβατικών διατάξεων που αφορούν την υπό εξέταση περίοδο, προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (Risk Weighted Assets - RWA). Το σταθμισμένο ενεργητικό είναι το σύνολο του ενεργητικού και των στοιχείων εκτός ισολογισμού του Ομίλου, σταθμισμένα με βάση τους συντελεστές στάθμισης κινδύνου σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) Αρ. 575/2013, λαμβάνοντας υπόψη τον πιστωτικό, λειτουργικό και το κίνδυνο αγοράς,

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

- ιδ) **Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών κατηγορίας 1 (CET1):** Ο λόγος των εποπτικών κεφαλαίων κοινών μετοχών κατηγορίας 1, όπως ορίζονται με τους κανονισμούς (ΕΕ) Αρ.575/2013 και Αρ. 2395/2017 με την εφαρμογή των σχετικών μεταβατικών διατάξεων που αφορούν την υπό εξέταση περίοδο, προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (Risk Weighted Assets - RWA),
- ιε) **Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Πλήρης εφαρμογή):** Ο λόγος των εποπτικών κεφαλαίων κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, όπως ορίζονται από τους κανονισμούς (ΕΕ) Αρ.575/2013 και Αρ.2395/2017 χωρίς την εφαρμογή των σχετικών μεταβατικών διατάξεων προς το σύνολο του σταθμισμένου ενεργητικού (RWA).

Πηγή των χρηματοοικονομικών πληροφοριών

Η Έκθεση Διαχείρισης περιλαμβάνει χρηματοοικονομικά δεδομένα και μεγέθη όπως προέρχονται από τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018 και τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για το έτος που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017, οι οποίες έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ).

Επιπλέον, περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες αντλούνται από τα εσωτερικά συστήματα πληροφόρησης, σύμφωνες με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου, όπως οι επιλεγμένες χρηματοοικονομικές πληροφορίες για τους δύο κύριους τομείς αναφοράς δραστηριοτήτων του Ομίλου α) Ελληνικές Δραστηριότητες, οι οποίες ενσωματώνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες προερχόμενες από τη Τράπεζα και τις ελληνικές θυγατρικές και β) Διεθνείς Δραστηριότητες, οι οποίες ενσωματώνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες προερχόμενες από τις τράπεζες και τις τοπικές θυγατρικές οι οποίες δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο (σχετική αναφορά στη σελίδα 8).

ΔΗΛΩΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ 2018

1. Κώδικας Εταιρικής Διακυβέρνησης και Πρακτικές

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία καθώς και τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και με βάση τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, η Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E. («Τράπεζα» ή «Eurobank»), έχει υιοθετήσει και εφαρμόζει Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης («Κώδικας») ο οποίος περιγράφει τις βασικές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης. Ο Κώδικας και οι αντίστοιχες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

2. Διοικητικό Συμβούλιο¹

2.1. Γενικά

Η Τράπεζα διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο («Δ.Σ.») το οποίο είναι συλλογικά υπεύθυνο για την μακροπρόθεσμη επιτυχία της Τράπεζας. Το Δ.Σ. ασκεί τις αρμοδιότητές του αποτελεσματικά και σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του ΤΧΣ σύμφωνα με τη Σύμβαση Πλαισίου Συνεργασίας (RFA) που υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ.

Ο ρόλος του Δ.Σ. είναι η παροχή επιχειρηματικής καθοδήγησης στην Τράπεζα και τις θυγατρικές της (συνολικά αναφερόμενες ως ο «Όμιλος»), εντός ενός πλαισίου συνετών και αποτελεσματικών ελέγχων, που επιτρέπει την αξιολόγηση και διαχείριση του κινδύνου. Το Δ.Σ. καθορίζει τους στρατηγικούς στόχους του Ομίλου, διασφαλίζει ότι υπάρχουν οι απαραίτητοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι για να επιτύχει ο Όμιλος τους στόχους του και αξιολογεί την απόδοση της διοίκησης. Το Δ.Σ. καθορίζει τις αξίες και τα πρότυπα του Ομίλου και διασφαλίζει ότι οι υποχρεώσεις του προς τους μετόχους του και τρίτους, είναι κατανοητές και εκπληρώνονται. Όλα τα μέλη του πρέπει να ενεργούν κατά τρόπο που θεωρούν ότι είναι προς το μέγιστο συμφέρον του Ομίλου, σύμφωνα με τα θεσμικά τους καθήκοντα.

2.2. Σύνθεση του Δ.Σ.

Τα μέλη του Δ.Σ. εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση της Τράπεζας η οποία καθορίζει επίσης τον ακριβή αριθμό των μελών του Δ.Σ., εντός των ορίων που προβλέπονται στο Νόμο και το Καταστατικό της Τράπεζας, τη θητεία τους και ορίζει τα ανεξάρτητα μη-εκτελεστικά μέλη. Το σημερινό Δ.Σ., κατά την ημερομηνία έγκρισης της παρούσας Δήλωσης, αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη εκ των οποίων, τέσσερα (4) εκτελεστικά, δύο (2) μη εκτελεστικά, έξι (6) ανεξάρτητα μη εκτελεστικά, και έναν (1) εκπρόσωπο του ΤΧΣ, ο οποίος έχει οριστεί (ως μη εκτελεστικό μέλος) σύμφωνα με τις σχετικές νομικές προβλέψεις.

Σε συνέχεια της πλήρους εξαγοράς, στις 17.01.2018, των προνομιούχων μετοχών εκδόσεως της Τράπεζας και κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου (Πυλώνας Ι) και την πλήρη αποπληρωμή στις 30.10.2017 των ομολόγων του Πυλώνα ΙΙ που εκδόθηκαν από την Τράπεζα με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, το ΔΣ της Τράπεζας διαπίστωσε στις 09.03.2018 ότι η Τράπεζα δεν υπάγεται πλέον στις διατάξεις του Προγράμματος Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας του ν.3723/2008 και το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να συμμετέχει, μέσω εκπροσώπου του, στο ΔΣ της Τράπεζας δεν υφίσταται από τις 17.01.2018. Επιπλέον, το ΔΣ αποφάσισε την εκλογή της κ. Ανδρονίκης Μπούμη στο ΔΣ της Τράπεζας, ως μη εκτελεστικό μέλος, της οποίας η θητεία έληξε την ημέρα που πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας της 10ης Ιουλίου 2018.

Στις 10 Ιουλίου 2018, η Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας εξέλεξε νέο Δ.Σ., του οποίου η θητεία θα λήξει στις 10 Ιουλίου 2021, παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας θα συνέλθει η Τακτική Γενική Συνέλευση της Τράπεζας για το έτος 2021. Το νέο Δ.Σ., στη συνεδρίασή του στις 10 Ιουλίου 2018, αποφάσισε τη συγκρότησή του σε σώμα, τον διορισμό Διευθύνοντος Συμβούλου και Αναπληρωτών Διευθυνόντων Συμβούλων και τον καθορισμό εκτελεστικών και μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της ανακοίνωσης στις 26 Νοεμβρίου 2018 των Δ.Σ. της Τράπεζας και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. (Grivalia) αναφορικά με την απόφασή τους για την έναρξη της συγχώνευσης των δύο εταιρειών με απορρόφηση της Grivalia από την Τράπεζα, ανακοινώθηκε, μεταξύ άλλων, με την επιφύλαξη των σχετικών νομικών και κανονιστικών απαιτήσεων και των διαδικασιών εταιρικής διακυβέρνησης της Τράπεζας, μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, ο κύριος Γεώργιος Χρυσικός, επί του παρόντος, μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας, θα προταθεί για μη εκτελεστικός αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της Τράπεζας και ο κύριος Νικόλαος Μπέρτσος, επί του παρόντος, πρόεδρος του Δ.Σ. της Grivalia, θα προταθεί για μη εκτελεστικό μέλος του Δ.Σ. της Τράπεζας.

¹ Πληροφορίες σχετικά με τη σύνθεση του Δ.Σ. περιλαμβάνονται στη σημείωση 51 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Το Δ.Σ., την ημερομηνία έγκρισης της Έκθεσης του Δ.Σ., αποτελείται από τα ακόλουθα μέλη:

		Πρώτη Εκλογή	Λήξη θητείας
Νικόλαος Β. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικός	Φεβ. 2015	Μάρτιος 2019
Φωκίων Χ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2021
Σταύρος Ε. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος	Απρ. 2015	2021
Θεόδωρος Α. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος	Απρ. 2015	2021
Κωνσταντίνος Β. Βασιλείου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος	Ιουλ. 2018	2021
Γεώργιος Κ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2021
Richard P. Boucher	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιαν. 2017	2021
Rajeev K. L. Kakar	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουλ. 2018	2021
Bradley Paul L. Martin	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2014	2021
Jawaid A. Mirza	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2016	2021
George E. Myhal	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Οκτ. 2016	2021
Lucrezia Reichlin	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Ιουν. 2016	2021
Αικατερίνη Μπερίτση	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος – Εκπρόσωπος ΤΧΣ	Δεκ. 2017	2021

Τα μέλη των οποίων η θητεία έληξε στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας, στις 10 Ιουλίου 2018:

Ανδρονίκη Μπούμη	Μη Εκτελεστικός Σύμβουλος	Ιουλ. 2017	Ιουλ. 2018
Stephen L. Johnson	Μη Εκτελεστικός, Ανεξάρτητος Σύμβουλος	Μάιος 2015	Ιουλ. 2018

Σε συνέχεια της απόφασης του Προέδρου του Δ.Σ. της Τράπεζας, κ. Νικόλαου Καραμούζη, να αποχωρήσει από τη θέση του Προέδρου και μέλους του Δ.Σ. της Τράπεζας στο τέλος Μαρτίου 2019, το Δ.Σ. κατά τις συνεδριάσεις του της 29^{ης} Μαρτίου και 1^{ης} Απριλίου 2019 όρισε τον κ. Γεώργιο Ζανιά ως νέο μη εκτελεστικό Πρόεδρο του Δ.Σ. της Τράπεζας σε αντικατάσταση και με θητεία ίση με το υπόλοιπο της θητείας του παραιτηθέντος μέλους.

Τέλος, η κα Lucrezia Reichlin υπέβαλε την παραίτησή της με ισχύ από την 1η Απριλίου 2019 και την ίδια μέρα το Δ.Σ. της Τράπεζας αποφάσισε τη μη άμεση αντικατάστασή της.

Στο καταστατικό της Τράπεζας δεν προβλέπονται περιορισμοί στην επανεκλογή και παύση των μελών του Δ.Σ.. Το Δ.Σ. μπορεί με απόφαση των απομενόντων μελών του, εφόσον αυτά είναι τουλάχιστον τρία (3), να εκλέξει νέα μέλη σε αντικατάσταση αυτών που έχουν αποβάλλει την ιδιότητά τους (λόγω παραίτησης, θανάτου ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο). Σε κάθε τέτοια περίπτωση ελλειπόντων μελών, το Δ.Σ. δικαιούται να συνεχίσει τη διαχείριση και την εκπροσώπηση της Τράπεζας, χωρίς να προβεί σε αντικατάσταση των ελλειπόντων μελών υπό την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των απομενόντων μελών υπερβαίνει το ήμισυ των μελών όπως είχαν πριν την επέλευση των γεγονότων απώλειας της ιδιότητάς τους, και πάντως δεν είναι μικρότερος των τριών (3).

Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας, το Δ.Σ. μπορεί να αποτελείται από τρία (3) έως είκοσι (20) μέλη², ενώ σύμφωνα με το RFA το εύρος αυτό έχει οριστεί να είναι μεταξύ επτά (7) και δέκα πέντε (15) μελών (συμπεριλαμβανομένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το RFA, (α) ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. πρέπει να είναι πάντοτε μονός, (β) τα μέλη στην πλειοψηφία τους πρέπει να είναι μη εκτελεστικά και τουλάχιστον το ήμισυ των μη εκτελεστικών μελών (στρογγυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο), και σε κάθε περίπτωση όχι λιγότερα από τρία (3) (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ), να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3016/2002 για την εταιρική διακυβέρνηση και τη Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2005/162/ΕΚ και (γ) το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο (2) εκτελεστικά μέλη. Για τυχόν διαφοροποίηση από τις ρυθμίσεις του RFA πρέπει να υπάρχει προγενέστερη συγκατάθεση του ΤΧΣ. Επίσης, σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης εταιρικής διακυβέρνησης

² Το Καταστατικό της Τράπεζας είναι εναρμονισμένο με τις προβλέψεις του κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το νέο εταιρικό νόμο 4548/2018, μέχρι τις 31.12.2019, το Καταστατικό της Τράπεζας θα έχει εναρμονιστεί με τις προβλέψεις του νέο εταιρικού νόμου, όπως απαιτείται, από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, με απλή απαρτία και πλειοψηφία. Στη συνέχεια, η εναρμόνιση του Καταστατικού, σύμφωνα με τις προβλέψεις του νόμου 4548/2018, θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τις γενικές προβλέψεις για την απαρτία και την πλειοψηφία της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων.

του ΤΧΣ, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ν. 3864/2010, ο προσδοκώμενος αριθμός μελών του Δ.Σ. θα πρέπει να είναι μέχρι δεκατρία (13) μέλη.

2.3. Προβλέψεις του νόμου 3864/2010, όπως ισχύει, αναφορικά με τη σύνθεση του Δ.Σ.

Ο ν. 3864/2010, όπως ισχύει, εισήγαγε συγκεκριμένες ελάχιστες απαιτήσεις αναφορικά με το μέγεθος, τη δομή και τα μέλη του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. των πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων το πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης ενδέχεται να αξιολογηθεί από το ΤΧΣ σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του ν. 3864/2010. Συγκεκριμένα, τα μέλη του Δ.Σ. πρέπει (i) να διαθέτουν τουλάχιστον δέκα (10) χρόνια εμπειρίας σε ανώτερες διευθυντικές θέσεις στους τομείς της τραπεζικής, της ελεγκτικής, της διαχείρισης κινδύνων ή διαχείρισης επισφαλών περιουσιακών στοιχείων, εκ των οποίων, ειδικά για τα μη εκτελεστικά μέλη, τρία (3) χρόνια ως μέλη διοικητικού συμβουλίου σε πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση του χρηματοπιστωτικού τομέα ή σε διεθνές χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, (ii) να μην ασκούν, ούτε να τους έχει ανατεθεί κατά τα τελευταία τέσσερα (4) χρόνια πριν το διορισμό τους, σημαντικό δημόσιο λειτούργημα, όπως Αρχηγού του Κράτους ή Προέδρου της Κυβέρνησης, ανώτερου πολιτικού αξιωματούχου, ανώτερου κυβερνητικού, δικαστικού ή στρατιωτικού υπαλλήλου ή σημαντική θέση ως ανώτερου στελέχους δημοσίων επιχειρήσεων ή στελέχους πολιτικού κόμματος, και (iii) να έχουν δηλώσει όλες τις οικονομικές διασυνδέσεις με το πιστωτικό ίδρυμα πριν από το διορισμό τους. Επιπρόσθετα, το Δ.Σ. πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον: (i) τρεις (3) εμπειρογνώμονες ως ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη με επαρκείς γνώσεις και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον δεκαπέντε (15) ετών σε αντίστοιχα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εκ των οποίων τουλάχιστον τρία (3) χρόνια ως μέλη διεθνούς τραπεζικού ομίλου που δεν δραστηριοποιείται στην Ελληνική αγορά, τα οποία δεν πρέπει να έχουν κατά τα προηγούμενα δέκα (10) χρόνια οποιαδήποτε σχέση με πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα και τα οποία προεδρεύουν σε όλες τις επιτροπές του Δ.Σ., και (ii) ένα (1) μέλος με σχετική εξειδίκευση και διεθνή εμπειρία τουλάχιστον πέντε (5) ετών στη διαχείριση κινδύνων ή τη διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων, το οποίο επικεντρώνεται και έχει ως μοναδική του αρμοδιότητα τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε επίπεδο Δ.Σ. και προεδρεύει σε ειδική επιτροπή του Δ.Σ. που ασχολείται με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, η οποία για την Τράπεζα, σύμφωνα με το ΤΧΣ, κατόπιν σχετικής διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), είναι η Επιτροπή Κινδύνων. Παράλληλα και με βάση τις προβλέψεις του άρθρου 10, παρ. 6 του ν. 3864/2010, το ΤΧΣ με τη βοήθεια ανεξάρτητου συμβούλου έχει θεσπίσει επιπρόσθετα κριτήρια για την επιλογή μελών του Δ.Σ..

2.4. Δικαιώματα του ΤΧΣ βάσει του νόμου 3864/2010 και του RFA

Σύμφωνα με τον νόμο 3864/2010, το ΤΧΣ για την επίτευξη του σκοπού του και την άσκηση των δικαιωμάτων του (α) καθορίζει το περίγραμμα του RFA ή του τροποποιούμενου RFA, ανάλογα με την περίπτωση, με όλα τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία λαμβάνουν ή έχουν λάβει χρηματοοικονομική βοήθεια από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) ή τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) και (β) τα πιστωτικά ιδρύματα υπογράφουν το προαναφερόμενο RFA. Στο πλαίσιο αυτό, ένα νέο RFA υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ στις 4.12.2015 με άμεση ισχύ, αντικαθιστώντας το από 26.8.2014 προγενέστερο RFA.

Το RFA, το οποίο υπογράφηκε μεταξύ της Τράπεζας και του ΤΧΣ στις 04.12.2015, ρυθμίζει θέματα που αφορούν, μεταξύ άλλων, (α) την εταιρική διακυβέρνηση της Τράπεζας, (β) το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης³ και την παρακολούθηση αυτού, (γ) την παρακολούθηση της εφαρμογής του πλαισίου διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων της Τράπεζας και την παρακολούθηση της απόδοσης της Τράπεζας στη διαχείριση αυτών. Επιπλέον, ασχολείται με (δ) την εξειδίκευση για την Τράπεζα των ουσιαστών υποχρεώσεων που προβλέπονται στον ν. 3864/2010 και τις περιπτώσεις μετατροπής των υπό περιορισμούς τελούντων δικαιωμάτων ψήφου του ΤΧΣ σε πλήρη, (ε) την παρακολούθηση του πραγματικού προφίλ κινδύνου της Τράπεζας συγκρινόμενο με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου, (στ) τη συναίνεση του ΤΧΣ για τη στρατηγική κινδύνου και κεφαλαίου του Ομίλου της Τράπεζας και για τη στρατηγική, την πολιτική και τη διακυβέρνηση του Ομίλου της Τράπεζας σχετικά με τη διαχείριση των καθυστερούμενων και μη εξυπηρετούμενων δανείων και οποιαδήποτε σχετική τροποποίηση, προσθήκη, αναθεώρηση ή απόκλιση (ζ) τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εκπροσώπου του ΤΧΣ στο Δ.Σ..

Σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ ορίζει τον/την εκπρόσωπό του με απλό έγγραφο αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ.. Το Δ.Σ. πρέπει να εγκρίνει άμεσα τον ορισμό του/της και να προβεί σε κάθε απαραίτητη ενέργεια σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας και τον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως αυτός αντικαταστήθηκε από το νέο Νόμο 4548/2018, για την ολοκλήρωση αυτού του ορισμού συμπεριλαμβανομένης και της απαιτούμενης ανακοίνωσης αυτού στη Γενική Συνέλευση. Στην περίπτωση που λόγω αυτού του ορισμού, ο αριθμός των μελών του Δ.Σ. υπερβαίνει τον αριθμό των εκλεγμένων μελών από τη Γενική Συνέλευση ή υπερβαίνει τον ανώτερο αριθμό μελών Δ.Σ. που ορίζει το καταστατικό της, η Τράπεζα πρέπει να συγκαλέσει άμεσα Έκτακτη Γενική Συνέλευση για την εκλογή του νέου μέλους στο Δ.Σ. και εάν απαιτείται να προχωρήσει στη σχετική τροποποίηση του καταστατικού της σχετικά με την αύξηση του αριθμού των μελών του Δ.Σ..

Επιπλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το ΤΧΣ δικαιούται να ορίσει έναν παρατηρητή στο Δ.Σ. της Τράπεζας, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου στο Δ.Σ.. Το ΤΧΣ ορίζει τον/την παρατηρητή του ή τον αντικαταστάτη του/της με απλό

³ Σύμφωνα με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, όπως αυτό εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 26 Νοεμβρίου 2015, η περίοδος αναδιάρθρωσης έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018.

έγγραφο αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. Ο ορισμός του/της ολοκληρώνεται αμέσως μόλις η Τράπεζα παραλάβει το προαναφερόμενο έγγραφο αίτημα χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω διαδικασίες. Ο παρατηρητής είναι ο υπεύθυνος για την Τράπεζα υπάλληλος του ΤΧΣ (portfolio manager) ο οποίος λειτουργεί ως σύνδεσμος με την Τράπεζα και έχει χρεωθεί ρητώς την παρακολούθηση της Τράπεζας.

Αναφορικά με τη λειτουργία του Δ.Σ. ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα (α) να ζητά τη σύγκληση του Δ.Σ., (β) να προσθέτει θέματα στην ημερήσια διάταξη του Δ.Σ., (γ) να ζητά την αναβολή της συνεδρίασης του Δ.Σ. για τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, προκειμένου να λαμβάνει οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή του ΤΧΣ, (δ) να ασκεί δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) στη λήψη οποιασδήποτε απόφασης του Δ.Σ. (i) σχετικής με τη διανομή μερίσματος και την πολιτική παροχών και πρόσθετων απολαβών (bonus) στα μέλη του Δ.Σ., καθώς και σε όσους έχουν τη θέση ή εκτελούν καθήκοντα Γενικού Διευθυντή, καθώς και για τους αναπληρωτές τους, (ii) η οποία δύναται να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα των καταθετών ή να επηρεάσει σοβαρά τη ρευστότητα ή τη φερεγγυότητα ή την εν γένει συνετή και εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας (όπως επιχειρηματική στρατηγική, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού-παθητικού κ.λ.π.) (iii) που αφορά εταιρικές πράξεις που καταλήγουν στην τροποποίηση του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Δ.Σ., συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων του ενεργητικού, περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον κ.ν. 2190/1920 περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως αυτός αντικαταστήθηκε από το Νόμο 4548/2018, και η οποία απόφαση δύναται να επηρεάσει σημαντικά τη συμμετοχή του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, ε) να εγκρίνει το Γενικό Διευθυντή των Οικονομικών Υπηρεσιών της Τράπεζας.

Το ΤΧΣ προβαίνει σε επισκόπηση της ετήσιας αυτό-αξιολόγησης του Δ.Σ. της Τράπεζας και των Επιτροπών του, με σκοπό τον εντοπισμό αδυναμιών και τη βελτίωση των μεθόδων εργασίας και αποτελεσματικότητας, καθώς και να διενεργεί τη δική του αξιολόγηση επί του πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, με τη βοήθεια ενός ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, εμπειρίας και εξειδίκευσης, σύμφωνα με το άρθρο 10 του νόμου 3864/2010. Αυτή η αξιολόγηση θα είναι σύμφωνη με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές εφαρμόζοντας κριτήρια επιπλέον των εποπτικά οριζόμενων απαιτήσεων περί καταλληλότητας.

2.5. Καταμερισμός αρμοδιοτήτων

Υφίσταται σαφής διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων σε επίπεδο διοίκησης της Τράπεζας σε ό,τι αφορά στην ορθή λειτουργία του Δ.Σ. και στην καθημερινή διαχείριση και έλεγχο των δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Οι ρόλοι του Προέδρου και του Διευθύνοντος Συμβούλου δεν ασκούνται από το ίδιο πρόσωπο.

Τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. ασχολούνται με τα καθημερινά θέματα διοίκησης, την παρακολούθηση του Ομίλου και την εφαρμογή της στρατηγικής του. Τα μη εκτελεστικά μέλη είναι επιφορτισμένα με την προαγωγή και τη διασφάλιση των συμφερόντων της Τράπεζας, ενώ συμβάλλουν, μέσω εποικοδομητικής κριτικής, στην ανάπτυξη προτάσεων στρατηγικής και εγκρίνουν, αναθεωρούν και επιβλέπουν την εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών της Τράπεζας και του Ομίλου. Τα ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. μπορούν, εφόσον κρίνουν τούτο αναγκαίο, να υποβάλλουν το καθένα χωριστά ή από κοινού, ξεχωριστές εκθέσεις από αυτές του Δ.Σ. στη Γενική Συνέλευση.

2.6. Λειτουργία του Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. προεδρεύει αυτού και διασφαλίζει την αποτελεσματικότητά του σε όλο το εύρος της λειτουργίας του. Ο Πρόεδρος είναι μη εκτελεστικό μέλος και δεν κατέχει τη θέση του Προέδρου των Επιτροπών Κινδύνων και Ελέγχου. Ο Διευθύνων Σύμβουλος είναι υπεύθυνος για την ανάπτυξη και υλοποίηση της στρατηγικής σύμφωνα με τους στόχους της Τράπεζας. Είναι επιφορτισμένος να ηγείται της Τράπεζας και να την οδηγεί στην επίτευξη των στόχων της.

Το Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά κάθε τρίμηνο και όποτε άλλοτε ο νόμος ή οι ανάγκες της Τράπεζας το απαιτούν, μετά από πρόσκληση, η οποία γνωστοποιείται στα μέλη του δύο (2) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση και πέντε (5) τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες αν η συνεδρίαση πρόκειται να διεξαχθεί εκτός της έδρας της Τράπεζας σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4548/2018. Στην πρόσκληση πρέπει να αναγράφονται με σαφήνεια και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, διαφορετικά η λήψη αποφάσεων επιτρέπεται μόνον εφόσον παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται όλα τα μέλη του Δ.Σ. και κανείς δεν προβάλλει αντίρρηση στην πραγματοποίηση της συνεδρίασης και στη λήψη αποφάσεων. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τις διατάξεις του RFA, το Δ.Σ. ενημερώνει τον εκπρόσωπο και τον παρατηρητή του ΤΧΣ για τις δραστηριότητες και τις αποφάσεις του Δ.Σ. και για το σκοπό αυτό θα πρέπει να τους γνωστοποιεί τα θέματα της ημερήσιας διάταξης μαζί με τα υποστηρικτικά έγγραφα τουλάχιστον τρεις (3) εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση του Δ.Σ., διαφορετικά, με εξαίρεση την ύπαρξη μη προβλέψιμης επείγουσας ανάγκης της Τράπεζας, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ δικαιούται να ζητήσει την αναβολή της συνεδρίασης του Δ.Σ., το οποίο μπορεί να συνεδριάσει το νωρίτερο μετά από τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, με την προϋπόθεση ότι τα προαναφερόμενα έγγραφα έχουν τεθεί υπόψη του εγκαίρως. Στην περίπτωση που κάποιο από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης απαιτεί, βάσει των διατάξεων του RFA, την προηγούμενη συναίνεση του ΤΧΣ, η Τράπεζα δε δύναται να το υποβάλει στο Δ.Σ. για έγκριση πριν από τη συναίνεση του ΤΧΣ, εκτός και εάν η Τράπεζα και το ΤΧΣ συμφωνήσουν διαφορετικά. Το Δ.Σ. μπορεί να εγκρίνει επείγοντα θέματα υπό την αίρεση της μεταγενέστερης συναίνεσης του ΤΧΣ.

Το Δ.Σ. βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως, όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτό το ήμισυ πλέον ενός από τα μέλη του ουδέποτε όμως ο αριθμός των παρόντων ή αντιπροσωπευόμενων συμβούλων μπορεί να είναι μικρότερος των τριών (3). Προς εξεύρεση του αριθμού απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα. Οι αποφάσεις του Δ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων και αντιπροσωπευόμενων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, δεν υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου του Δ.Σ.. Κατά το 2018, το Δ.Σ. πραγματοποίησε εικοσιμία (21) συνεδριάσεις (2017: 18) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 97% (2017: 95%). Τα υποβαλλόμενα στο Δ.Σ. έγγραφα κοινοποιούνται μαζί με την πρόσκληση. Οι αποφάσεις λαμβάνονται μετά από συζήτηση κατά την οποία αναπτύσσονται διεξοδικά τα θέματα της ημερησίας διάταξης προς ικανοποίηση όλων των παριστάμενων μελών. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δ.Σ. τηρούνται από τον Γραμματέα του Δ.Σ., εγκρίνονται σε επόμενες συνεδριάσεις του και υπογράφονται από όλα τα παριστάμενα μέλη του Δ.Σ.. Το RFA προβλέπει σε ατομική βάση, υποχρεωτική συμμετοχή των μελών του Δ.Σ. τουλάχιστον ίση με 85%. Κάθε μέλος μπορεί να απουσιάζει σε ποσοστό μέχρι 15% μόνο εάν η απουσία είναι δικαιολογημένη. Τέλος, η κατάρτιση και υπογραφή του πρακτικού από όλα τα μέλη του Δ.Σ. ή τους αντιπροσώπους τους ισοδυναμεί με απόφαση του Δ.Σ., ακόμα και αν δεν έχει προηγηθεί συνεδρίαση.

2.7. Θέσεις μέλους σε Δ.Σ.

Ο αριθμός των θέσεων που κατέχουν τα μέλη του Δ.Σ. σε Δ.Σ. άλλων εταιρειών είναι σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του ν. 4261/2014 (άρθρο 83), σύμφωνα με το οποίο τα μέλη δεν επιτρέπεται να κατέχουν ταυτόχρονα περισσότερες της μίας (1) εκ του ακόλουθου συνδυασμού θέσεων σε Δ.Σ.: (α) μία (1) θέση εκτελεστικού μέλους και δύο (2) θέσεις μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. ή (β) τέσσερις (4) μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ. Ο εν λόγω περιορισμός δεν εφαρμόζεται στις θέσεις μέλους Δ.Σ. εντός του Ομίλου.

Η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) ως αρμόδια αρχή δύναται να επιτρέψει σε μέλη του Δ.Σ. να διατηρούν μία πρόσθετη θέση μη εκτελεστικού μέλους Δ.Σ..

Σύμφωνα με τις σχετικές δηλωμένες πληροφορίες, όλα τα μέλη πληρούν τις προϋποθέσεις του ν. 4261/2014.

2.8. Σύγκρουση Συμφερόντων

Ο Όμιλος, με βάση την «Πολιτική Σύγκρουσης Συμφερόντων και Κανόνων για τις Προσωπικές Συναλλαγές» έχει υιοθετήσει μία σειρά Πολιτικών, μέτρων και διαδικασιών που πρέπει να ακολουθούνται με σκοπό την πρόληψη και διαχείριση των καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, όπως έχουν εντοπισθεί κατά την παροχή των επενδυτικών ή παρεπόμενων υπηρεσιών προς τους πελάτες του και κατά τη γενική επιχειρηματική δραστηριότητα του Ομίλου.

Για την αποφυγή περιπτώσεων σύγκρουσης καθηκόντων, κάθε εταιρεία του Ομίλου, εφαρμόζει τον διαχωρισμό των εκτελεστικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων των μελών του Δ.Σ., συμπεριλαμβανομένου του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων του Προέδρου του Δ.Σ. από τις εκτελεστικές αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβούλου. Πιο συγκεκριμένα διασφαλίζεται ο αποτελεσματικός διαχωρισμός καθηκόντων με την υιοθέτηση κατάλληλων διαδικασιών, ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις ασυμβίβαστων ρόλων, σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών του Δ.Σ., της Διοίκησης και των στελεχών, αλλά και μεταξύ αυτών, της Τράπεζας και των συναλλασσομένων, καθώς και αθέμιτης χρήσης εμπιστευτικών πληροφοριών ή περιουσιακών στοιχείων.

Τα μέλη του Δ.Σ.:

- δεσμεύονται να τηρούν υψηλά πρότυπα και αρχές επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, να εφαρμόζουν τις αρχές «Πολιτικής Σύγκρουσης Συμφερόντων και Κανόνων για τις Προσωπικές Συναλλαγές» και να μην προβαίνουν σε ενέργειες ή συμπεριφορές αντίθετες με αυτήν.
- σύμφωνα με το άρθρο 97, παράγραφος 1, του Νόμου 4548/2018, απαγορεύεται να επιδιώκουν ίδια συμφέροντα που αντιβαίνουν στα συμφέροντα της Τράπεζας (ή του Ομίλου) και οφείλουν έγκαιρα και με επάρκεια να αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. τα προσωπικά / ίδια συμφέροντά τους που ενδέχεται να ανακύψουν από συναλλαγές της Τράπεζας οι οποίες εμπίπτουν στα καθήκοντά τους, καθώς και κάθε άλλη πιθανή, αντιληπτή ή πραγματική σύγκρουση των συμφερόντων τους με εκείνα της Τράπεζας ή συνδεδεμένων με αυτήν επιχειρήσεων (κατά την έννοια του άρθρου 32 του ν. 4308/2014). Επίσης, πρέπει να αποκαλύπτουν στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. και κάθε σύγκρουση των συμφερόντων της Τράπεζας με τα συμφέροντα των συνδεδεμένων με αυτά μερών υπό την έννοια του άρθρου 99, παράγραφος 2 του Νόμου 4548/2018. Ως επαρκής αποκάλυψη εκ μέρους των μελών του Δ.Σ., σύμφωνα με τα παραπάνω, θεωρείται εκείνη που περιλαμβάνει περιγραφή τόσο της συναλλαγής όσο και των ιδίων συμφερόντων.
- οφείλουν να διασφαλίζουν την προστασία του απορρήτου και την εμπιστευτικότητα των μη δημοσίως διαθέσιμων πληροφοριών και να απέχουν από πράξεις κατάχρησης αγοράς.

2.9. Αποδοχές

Η Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας προάγει την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων και συνάδει με τους στόχους και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας, την εταιρική κουλτούρα και τις αξίες, τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της Τράπεζας και τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων και τη μη ανάληψη υπερβολικών κινδύνων εκ μέρους της Τράπεζας. Οι αποδοχές των μελών του Δ.Σ. και των βασικών μελών της Διοίκησης

του 2018 αναφέρονται στη σημείωση 49 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Επιπλέον, προκειμένου να διασφαλισθεί η προσήκουσα διαφάνεια όσον αφορά στις δομές των αποδοχών και τους συναφείς κινδύνους, η Τράπεζα αναρτά στην ιστοσελίδα της www.eurobank.gr αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την πολιτική και τις πρακτικές αποδοχών που εφαρμόζονται καθώς και, για λόγους εμπιστευτικότητας, συνολικά ποσά για τους υπαλλήλους οι επαγγελματικές δραστηριότητες των οποίων έχουν ουσιώδη αντίκτυπο στο προφίλ κινδύνου της Τράπεζας και προβαίνει εν γένει σε κάθε δημοσίευση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

2.10. Κύρια θέματα με τα οποία ασχολήθηκε το Δ.Σ. κατά το 2018

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του το 2018, τα κύρια θέματα που απασχόλησαν το Δ.Σ. σχετίζονται με:

α) Εταιρική Διακυβέρνηση:

- εκλογή νέων μελών του Δ.Σ. και έγκριση των συνθέσεων των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- προετοιμασία και σύγκληση των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων της Τράπεζας,
- ετήσια αξιολόγηση του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- έγκριση της αναθεωρημένης Πολιτικής Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ. και της Πολιτικής Παρουσιών στο Δ.Σ. και στις Επιτροπές του Δ.Σ.,
- έγκριση της Πολιτικής Επιλογής και Διορισμού για τους Επικεφαλής Θέσεων Κρίσιμων Λειτουργιών (Key Function Holders),
- επισκόπηση του Σχεδίου Διαδοχής των Ανώτερων Στελεχών,
- έγκριση των αναθεωρημένων Κανονισμών Λειτουργίας της Επιτροπής Κινδύνων και της Επιτροπής Αποδοχών,
- έγκριση του Κώδικα Εταιρικής Διακυβέρνησης και Πρακτικών της Τράπεζας,
- τακτική ενημέρωση για τα θέματα των Επιτροπών του Δ.Σ.,
- διάφορα θέματα αποδοχών,

β) Εταιρικές και λοιπές πράξεις:

έγκριση των ακόλουθων:

- συγχώνευση της Τράπεζας με την Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Ανώνυμη Εταιρεία,
- εξαγορά της Τράπεζας Πειραιώς στη Βουλγαρία,
- συγχώνευση με απορρόφηση της εταιρείας Grivalia Properties Ανώνυμη Εταιρεία Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία,
- πώληση των θυγατρικών της Τράπεζας στη Ρουμανία,
- πώληση χαρτοφυλακίων μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων,
- υπογραφή Συμφώνου Συνεργασίας με το Ελληνικό Δημόσιο για την παροχή εγγυήσεων προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ("ΕΤΕπ") υπέρ της Τράπεζας για την χορήγηση δανείων από την ΕΤΕπ προς την Τράπεζα σχετικά με χρηματοδοτήσεις μέσω της θυγατρικής της εταιρείας leasing,
- έγκριση έκδοσης νέου Προγράμματος Καλυμμένων Ομολογιών,

γ) Κεφαλαιακή επάρκεια:

- έγκριση εξαγοράς προνομιούχων μετοχών του Ελληνικού Δημοσίου με παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2,
- έγκριση των Εσωτερικών Διαδικασιών Αξιολόγησης Κεφαλαιακής Επάρκειας και Επάρκειας Ρευστότητας για το 2018 (ICAAP & ILAAP 2018),
- έγκριση πιλοποίησης χαρτοφυλακίου δανείων της Τράπεζας,

δ) Παρακολούθηση Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων:

- έγκριση των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων χρήσεως 2017 και των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων χρήσεως 2018,
- έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού 2018 και του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου για την περίοδο 2018-2020,
- επισκόπηση και συζήτηση του ετήσιου προϋπολογισμού 2019 και του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου για την περίοδο 2019-2021,
- έλεγχος της πορείας εφαρμογής του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης,
- έγκριση των στόχων για τα μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα της τράπεζας (σε ατομική βάση) για την περίοδο 2018-2021 και της Στρατηγικής Διαχείρισης μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (στόχοι του EEM),
- ενημέρωση για τις δραστηριότητες των σημαντικών θυγατρικών και των στρατηγικών τους προτεραιοτήτων,
- παρακολούθηση των επιχειρηματικών εξελίξεων και της ρευστότητας,

ε) Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος:

- ενημέρωση για την αξιολόγηση των ετήσιων εκθέσεων του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου,
- ενημέρωση για σημαντικά θέματα ελέγχου,
- έγκριση της Στρατηγικής Διαχείρισης Κινδύνων και Κεφαλαίων και των δηλώσεων διάθεσης ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας,

- ενημέρωση για την ετήσια Έκθεση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου για το έτος 2017 του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου,
- ενημέρωση για την Έκθεση Προβληματικών Δανείων Ομίλου και για την σχετική γνώμη του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου,
- ενημέρωση σχετικά με πιστωτικά θέματα μέσω ποικίλων αναφορών,
- έγκριση της ενοποιημένης έκθεσης του Πυλώνα 3 για το 2017 (Capital and Risk Management disclosures),
- τακτική ενημέρωση σχετικά με τα θέματα των Επιτροπών Κινδύνων και Ελέγχου,
- ενημέρωση για την ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων της Επιτροπής Ελέγχου για το 2017,
- έγκριση νέων ή αναθεωρημένων πολιτικών σύμφωνα με το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τις εσωτερικές διαδικασίες,
- ενημέρωση για το σχέδιο ανάκαμψης του Ομίλου,

2.11. Αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και της απόδοσης του Δ.Σ.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της για την ετήσια αξιολόγηση της δομής, του μεγέθους, της σύνθεσης και της απόδοσης του Δ.Σ., με τη βοήθεια ανεξάρτητου εξωτερικού συμβούλου σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, προχώρησε στην αξιολόγηση του Δ.Σ. για το 2018.

Σύμφωνα με την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. της Τράπεζας, η αξιολόγηση του Δ.Σ. για το 2018 κάλυψε τις ακόλουθες περιοχές:

- απόδοση του Δ.Σ. στο σχεδιασμό και την παρακολούθηση της στρατηγικής (συμπεριλαμβανομένου του επιχειρηματικού σχεδίου),
- απόδοση του Δ.Σ. στην επίβλεψη, την ενασχόληση, την αξιολόγηση, την παροχή κινήτρων και τη διακράτηση των ανώτατων διοικητικών στελεχών της Τράπεζας,
- απόδοση του Δ.Σ. στην επίβλεψη της διαχείρισης κινδύνων και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου,
- επάρκεια του προφίλ και της σύνθεσης του Δ.Σ.,
- επάρκεια της δυναμικής και της λειτουργίας του Δ.Σ.,
- ρόλος και απόδοση του Προέδρου του Δ.Σ.,
- επάρκεια της γραμματειακής υποστήριξης του Δ.Σ.,
- αποτελεσματικότητα των Επιτροπών του Δ.Σ..

Συνολικά η αξιολόγηση αναγνώρισε ότι το Δ.Σ. συνέχισε να λειτουργεί αποτελεσματικά το 2018 όπως και το 2017, με την περιοχή που παρουσίασε την πιο σημαντική βελτίωση να είναι η αποτελεσματικότητα των Επιτροπών του Δ.Σ.. Επιπρόσθετα, βελτίωση σημειώθηκε στις περιοχές "Διαχείριση Κινδύνων και Εσωτερικός Έλεγχος" και "Λειτουργία και Δυναμική του Δ.Σ.", ενώ τα θέματα στρατηγικής ανθρώπινου δυναμικού και αμοιβών συνεχίζουν να παραμένουν στα ζητήματα που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης. Το Δ.Σ. έχει εγκρίνει ένα σχέδιο δράσης όπως αυτό προτάθηκε από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων για την περαιτέρω ενίσχυση των περιοχών που αξιολογήθηκαν.

2.12. Εισαγωγικά Προγράμματα και Προγράμματα Συνεχούς Επιμόρφωσης για τα μέλη του Δ.Σ.

Τα νέα μέλη του Δ.Σ. που διορίστηκαν το 2018 έλαβαν ένα πλήρες και επίσημο Εισαγωγικό Πρόγραμμα, του οποίου κύριοι στόχοι είναι (α) η επικοινωνία του οράματος και της κουλτούρας της Τράπεζας, (β) η ενημέρωση επί των διαδικαστικών και πρακτικών υποχρεώσεών τους, (γ) η μείωση του χρονικού διαστήματος που απαιτείται προκειμένου να γίνουν παραγωγικοί στα καθήκοντα τους, (δ) η ομαλή ενσωμάτωσή τους στο Δ.Σ. της Τράπεζας, (ε) η εξοικείωσή τους με την οργανωτική δομή της Τράπεζας, και (στ) η συνδρομή για την παροχή κατανόησης αναφορικά με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες, τη στρατηγική και τις αγορές που λειτουργεί η Τράπεζα, καθώς και τη σχέση τους με το ανθρώπινο δυναμικό της Τράπεζας και το πλαίσιο των βασικών σχέσεων της Τράπεζας. Επίσης, τα νέα μέλη του Δ.Σ., κατά το διορισμό τους, έλαβαν το Εγχειρίδιο με τις Υποχρεώσεις προς τις Εποπτικές Αρχές και την Τράπεζα, με σκοπό να ενημερωθούν σχετικά με τις βασικές υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο και τις διαδικασίες του Δ.Σ., ενώ παράλληλα πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις και παρουσιάσεις με τα βασικά στελέχη της Τράπεζας, προκειμένου τα νέα μέλη να αποκτήσουν μια γενική επισκόπηση της Τράπεζας.

Επιπλέον, δεδομένου ότι η Τράπεζα αναγνωρίζει την ανάγκη παροχής πόρων για την ανάπτυξη και ανανέωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των μελών του Δ.Σ., κατά το 2018 και στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεχούς Επιμόρφωσης, τα μέλη του Δ.Σ. α) συμμετείχαν σε εκπαιδευτικά προγράμματα που κάλυψαν διάφορα θέματα, όπως το ρυθμιστικό πλαίσιο για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, το πλαίσιο για την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Εποπτεία, η ανάλυση δεδομένων και η αυτοματοποίηση ρομποτικών διεργασιών, β) έλαβαν τακτική ενημέρωση, συμπεριλαμβανομένων εκθέσεων και παρουσιάσεων, από τα ανώτερα στελέχη της Τράπεζας σχετικά με τις λειτουργίες και τους στρατηγικούς στόχους των επιχειρηματικών μονάδων, γ) ενημερώθηκαν σε τακτική βάση σχετικά με τους κινδύνους, τον έλεγχο, τη συμμόρφωση, τα χρηματοοικονομικά, τους ανθρώπινους πόρους, τα νομικά και κανονιστικά θέματα και δ) έλαβαν τακτικές και ειδικές/έκτακτες έρευνες και οικονομικά δελτία που συνέταξε ο Τομέας Οικονομικής Ανάλυσης και Έρευνας Διεθνών Κεφαλαιαγορών της Τράπεζας.

3. Επιτροπές Δ.Σ.

Το Δ.Σ. υποβοηθείται στο έργο του από Επιτροπές. Το Δ.Σ. αναθέτει ορισμένες από τις αρμοδιότητές του σε αυτές τις Επιτροπές και εγκρίνει τη σύνθεση και τον Κανονισμό Λειτουργίας τους, εκτός από τη σύνθεση της Επιτροπής Ελέγχου της οποίας τα μέλη εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση. Το Δ.Σ. λαμβάνει τακτικές και έκτακτες εκθέσεις από την Επιτροπή Ελέγχου, την Επιτροπή Κινδύνων, την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, την Επιτροπή Αποδοχών και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού και αξιολογεί την απόδοσή τους σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το RFA, το ΤΧΣ ορίζει τον εκπρόσωπό του καθώς και τον παρατηρητή του, ο οποίος δεν έχει δικαίωμα ψήφου, στις Επιτροπές του Δ.Σ. ή αντικαθιστά αυτούς με γραπτό αίτημα προς τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και ο ορισμός τους ολοκληρώνεται αμέσως μετά τη λήψη του γραπτού αιτήματος του ΤΧΣ από την Τράπεζα, χωρίς να απαιτούνται επιπλέον ενέργειες. Το ΤΧΣ συναίνεσε στο αίτημα της Τράπεζας να εξαιρεθεί η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού από την πρόβλεψη του RFA για τον ορισμό του εκπροσώπου και του παρατηρητή του ΤΧΣ σε όλες τις επιτροπές του Δ.Σ.. Σύμφωνα με το RFA, ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να συμμετέχει, να ζητά τη σύγκληση και να περιλαμβάνει θέματα στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της Επιτροπής Ελέγχου, της Επιτροπής Κινδύνων, της Επιτροπής Αποδοχών και της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων. Επιπρόσθετα, το ΤΧΣ έχει το δικαίωμα με τη βοήθεια ενός ανεξάρτητου συμβούλου διεθνούς κύρους, εμπειρίας και εξειδίκευσης να προβαίνει στη δική του αξιολόγηση των Επιτροπών του Δ.Σ. σύμφωνα με τα άρθρο 10 του νόμου 3864/2010 όπως ισχύει.

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του RFA, τα μέλη των Επιτροπών Ελέγχου, Κινδύνων, Αποδοχών και Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να ανέρχονται σε τουλάχιστον τρία (3) και να μην ξεπερνούν το 40% (στρογγυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό) των συνολικών μελών του Δ.Σ., εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ. Οι Πρόεδροι των Επιτροπών θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη και να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο ν. 3864/2010. Τα μέλη των Επιτροπών θα πρέπει να είναι μη εκτελεστικά και στην πλειοψηφία τους, εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ, ανεξάρτητα μη εκτελεστικά, εκτός από την Επιτροπή Ελέγχου και την Επιτροπή Κινδύνων όπου το 75% και το 1/3 των μελών τους αντιστοίχως (εξαιρουμένου του εκπροσώπου του ΤΧΣ και στρογγυλοποιημένο στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό) θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα μη εκτελεστικά. Για τυχόν διαφοροποίηση από τις ρυθμίσεις του RFA πρέπει να υπάρχει προγενέστερη συναίνεση του ΤΧΣ.

3.1 Επιτροπή Ελέγχου⁴

Ο κύριος ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου συνίσταται στη συνδρομή του Δ.Σ. αναφορικά με τη διεκπεραίωση των εποπτικών του αρμοδιοτήτων που, κατά κύριο λόγο, αφορούν:

- την εξέταση της επάρκειας των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και Διαχείρισης Κινδύνων και τη συμμόρφωση με κανόνες και κανονισμούς της εποπτικής διαδικασίας,
- την επίβλεψη και αξιολόγηση της διαδικασίας κατάρτισης και έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας και της εγκυρότητας αυτών,
- την επιλογή, αξιολόγηση της απόδοσης και ανεξαρτησία των εξωτερικών ελεγκτών,
- την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του Εσωτερικού Ελέγχου και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων εκλέγει τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου μετά από πρόταση του Δ.Σ. στη Γενική Συνέλευση, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων στο Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία του Δ.Σ. της Τράπεζας, με τη δυνατότητα να ανανεώσουν τη θητεία τους, ενώ σε κάθε περίπτωση η θητεία τους στην Επιτροπή δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δώδεκα (12) χρόνια. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής εκλέγεται από τα μέλη της Επιτροπής ή από τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων, ενώ τα μέλη της Επιτροπής μπορούν επίσης να εκλέξουν και Αντιπρόεδρο. Η εκλογή του Προέδρου και του Αντιπροέδρου γίνεται μέσω της διαδικασίας υποβολής προτάσεων από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων και έγκρισης από το Δ.Σ.. Η σημερινή Επιτροπή Ελέγχου αποτελείται από πέντε (5) μη εκτελεστικά μέλη, τρία (3) εκ των οποίων είναι ανεξάρτητα. Ένα (1) από τα μέλη της Επιτροπής είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ. Το ΤΧΣ έχει ορίσει τον Παρατηρητή του στην Επιτροπή Ελέγχου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του RFA.

Όλα τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου έχουν επαρκή γνώση στον τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται η Τράπεζα και τις απαιτούμενες ικανότητες και εμπειρία για τη διεκπεραίωση των καθηκόντων τους. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ελέγχου και ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κινδύνων, ο οποίος είναι και μέλος της Επιτροπής Ελέγχου, έχουν οριστεί ως ειδικοί σε οικονομικά και ελεγκτικά θέματα και σε θέματα κινδύνων.

Η Επιτροπή Ελέγχου συνεδριάζει τουλάχιστον οκτώ (8) φορές το χρόνο ή συχνότερα, όπως το απαιτούν οι περιστάσεις, αναφέρεται στο Δ.Σ. σε τριμηνιαία βάση σχετικά με τις δραστηριότητές της, υποβάλλει στο Δ.Σ. τα πρακτικά των συνεδριάσεών της καθώς και ετησίως Έκθεση πεπραγμένων της. Η Επιτροπή είναι σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν τα μισά συν ένα από τα μέλη παρίστανται ή εκπροσωπούνται, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον τρία (3) μέλη, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου, παρίστανται. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής Ελέγχου λαμβάνονται

⁴ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρόεδρος της Επιτροπής και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, έχει αποφασιστική ψήφο. Σε περίπτωση που κάποια απόφαση της Επιτροπής Ελέγχου δεν ληφθεί παμψηφεί, ενημερώνεται το Δ.Σ.. Κατά το 2018 η Επιτροπή Ελέγχου πραγματοποίησε δεκατρείς (13) συνεδριάσεις (2017: 17) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 94% (2017: 93%).

Η Επιτροπή Ελέγχου διορίζει το Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις των συνεδριάσεων της Επιτροπής Ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των παρόντων και παρισταμένων, των σχεδίων δράσης και των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται για την παρακολούθησή τους, καθώς και την έκδοση αποσπασμάτων.

Η Επιτροπή εξετάζει τον Κανονισμό Λειτουργίας της κάθε δύο (2) χρόνια και εάν απαιτείται τον αναθεωρεί, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Ιούλιο του 2017). Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ.. Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του Δ.Σ. της Τράπεζας. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής για το 2018, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά, υπάρχει καλή οργάνωση και προγραμματισμός των συνεδριάσεων και αποτελεσματικός συντονισμός με την Επιτροπή Κινδύνων. Το πρόγραμμα συνεχούς επιμόρφωσης και η συνεχιζόμενη παρακολούθηση της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και του Εσωτερικού Ελέγχου είναι περιοχές που βρίσκονται στο επίκεντρο.

Για το 2018, η Επιτροπή Ελέγχου, μεταξύ άλλων:

- εξέτασε και συζήτησε εκθέσεις με πληροφορίες σχετικά με το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων των τριμηνιαίων εκθέσεων των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου, Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Τομέα Λειτουργικών Κινδύνων, Σχέσεων Πελατών Ομίλου, κ.λπ.,
- επιβεβαίωσε ότι η ετήσια αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για το 2017 έλαβε χώρα από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου και τα αποτελέσματα αυτής αποτυπώθηκαν στη σχετική Έκθεση της τελευταίας. Η Επιτροπή συνέταξε τη δική της αναφορά επί της ως άνω Έκθεσης Αξιολόγησης. Οι εκθέσεις κατατέθηκαν στο Δ.Σ. τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2018 αντιστοίχως και ακολούθως στην ΤτΕ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/2006,
- εξέτασε τις ετήσιες εκθέσεις του Τομέα Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τις δραστηριότητες κανονιστικής συμμόρφωσης της Τράπεζας για το 2017 και συνέταξε τη δική της έκθεση αξιολόγησης επί αυτών. Οι εκθέσεις κατατέθηκαν στο Δ.Σ. και στην ΤτΕ τον Μάρτιο, τον Μάιο και τον Ιούνιο 2018, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 και στην Απόφαση ΕΤΠΘ 281/2009,
- συζήτησε με τη Διοίκηση, με τον Εσωτερικό Έλεγχο και με τους Εξωτερικούς Ελεγκτές θέματα που αφορούν τα οικονομικά αποτελέσματα,
- εξέτασε και ενέκρινε τις οικονομικές καταστάσεις και άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία και παρουσιάσεις πριν από τη δημοσίευσή τους,
- συζήτησε με τη Διοίκηση την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων που υιοθετήθηκαν ύστερα από συστάσεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών, του Τραπεζικού Επιτρόπου (Monitoring Trustee) καθώς και των Εποπτικών Αρχών,
- συζήτησε με τους Προέδρους των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών του εξωτερικού τα βασικά θέματα ελέγχου των θυγατρικών στο εξωτερικό,
- αξιολόγησε, την αποτελεσματικότητα των Εξωτερικών Ελεγκτών, την αντικειμενικότητα και την ανεξαρτησία αυτών, συζήτησε τα αποτελέσματα με τη Διοίκηση και με τον Εσωτερικό Έλεγχο και τα υπέβαλε στο Δ.Σ. και στους Εξωτερικούς Ελεγκτές,
- αξιολόγησε τους επικεφαλής των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου και Κανονιστικής Συμμόρφωσης,
- ενέκρινε την αμοιβή των Εξωτερικών Ελεγκτών καθώς και τις αμοιβές τους για την παροχή υπηρεσιών πέραν του Τακτικού Ελέγχου, σύμφωνα με τις διαδικασίες και τα όρια που προβλέπονται στην πολιτική της Τράπεζας για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών για το 2018,
- ενέκρινε τα ετήσια Προγράμματα Εργασιών της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου και του Τομέα Κανονιστικής Συμμόρφωσης του Ομίλου και παρακολούθησε την εκτέλεσή τους,
- ενέκρινε αλλαγές στη σύσταση των Επιτροπών Ελέγχου των θυγατρικών και επισκόπησε τις Εκθέσεις των πεπραγμένων τους,
- ενημερώθηκε για την εξέλιξη του Ετήσιου Προϋπολογισμού και του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης,
- σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2533/1997, η Επιτροπή Ελέγχου εξέτασε τις εκθέσεις για σημαντικές χρηματιστηριακές συναλλαγές από Συμβούλους και Γενικούς Διευθυντές της Τράπεζας που πληρούν τα κριτήρια του Νόμου 2533/1997 και ενημέρωσε ακολούθως το Δ.Σ..

3.2 Επιτροπή Κινδύνων⁵

Ο σκοπός της Επιτροπής Κινδύνων (Ε.Κ.) είναι να συνδράμει το έργο του Διοικητικού Συμβουλίου στα ακόλουθα θέματα τα οποία σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων:

- στη διασφάλιση ότι ο Όμιλος έχει ορθά ορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων και διάθεση ανάληψης κινδύνων, σύμφωνα με το επιχειρησιακό σχέδιο του Ομίλου, καθώς και ότι η διάθεση ανάληψης κινδύνων καθορίζεται με βάση ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια και όρια ανοχής για όλους τους σχετικούς κινδύνους,
- στη διασφάλιση ότι ο Όμιλος έχει κατάλληλο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων το οποίο είναι ενσωματωμένο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (π.χ. παρουσίαση νέων προϊόντων και υπηρεσιών, προσαρμοσμένη στον κίνδυνο τιμολόγηση, εσωτερικά μοντέλα προσομοίωσης κινδύνων, προσαρμοσμένα στον κίνδυνο μέτρα απόδοσης και κατανομή κεφαλαίων) του Ομίλου,
- στον καθορισμό αρχών διαχείρισης κινδύνων και στη διασφάλιση ότι η Τράπεζα έχει κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία, υποδείγματα, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό για τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και τον περιορισμό των κινδύνων,
- στην παρακολούθηση και αξιολόγηση, τουλάχιστον σε μηνιαία βάση, του προφίλ κινδύνων που αναλαμβάνει ο Όμιλος, στην αποτελεσματικότητα των πολιτικών διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου και στην ανάλογη καθοδήγηση του Δ.Σ. (αυτή η παρακολούθηση υποστηρίζεται μέσω τακτικών αναφορών της Εκτελεστικής Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων λειτουργικού κινδύνου και κινδύνου φήμης),
- στη διασφάλιση ότι διενεργούνται οι κατάλληλες ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress tests), το λιγότερο σε ετήσια βάση και αναφορικά με τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει ο Όμιλος,
- στην επισκόπηση και έγκριση της ανάπτυξης εσωτερικών υποδειγμάτων αξιολόγησης κινδύνων (πλαίσια, πολιτικές κτλ) καθώς και στην τακτική παρακολούθηση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τα εν λόγω εσωτερικά υποδείγματα αξιολόγησης κινδύνων (συμπεριλαμβάνονται ο έλεγχος επικύρωσης και ο εκ των υστέρων έλεγχος (validation and back testing)),
- στην επισκόπηση και έγκριση των συστημάτων διαβάθμισης και των διαδικασιών εκτίμησης που χρησιμοποιεί η Τράπεζα στο πλαίσιο της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (ΠΕΔ), συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης της προόδου της σταδιακής εφαρμογής της ΠΕΔ, καθώς και στην παρακολούθηση των διαφορών μεταξύ των πραγματοποιηθέντων και των εκτιμώμενων ποσοστών αθέτησης,
- στη διατήρηση μιας ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής συνολικής αρχιτεκτονικής/δομής για την υλοποίηση της Εσωτερικής Διαδικασίας Αξιολόγησης Κεφαλαιακής Επάρκειας («ΕΔΑΚΕ») και της Εσωτερικής Διαδικασίας Αξιολόγησης Επάρκειας Ρευστότητας («ΕΔΑΕΡ»), διασφαλίζοντας ότι η ΕΔΑΚΕ και η ΕΔΑΕΡ είναι ενσωματωμένες στο συνολικό πλαίσιο διοίκησης/διαχείρισης της Τράπεζας,
- στην αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας και της επάρκειας ρευστότητας του Ομίλου,
- στην αξιολόγηση, σε συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα ανάληψης κινδύνων, της καταλληλότητας των ορίων έκθεσης σε κινδύνους, της επάρκειας των προβλέψεων και γενικότερα της κεφαλαιακής επάρκειας σε σχέση με τους κινδύνους που αναλαμβάνει ο Όμιλος, μεταξύ άλλων, μέσω της ετήσιας έκθεσης που εκπονείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου και της έκθεσης που συντάσσεται από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου,
- στην ενημέρωση του Δ.Σ. και της Επιτροπής Ελέγχου του Δ.Σ. σχετικά με ζητήματα διαχείρισης κινδύνων και στην εισήγηση προς το Δ.Σ., σε ετήσια βάση, της μελλοντικής στρατηγικής για τη διαχείριση των κινδύνων και της διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- στην επίβλεψη, επισκόπηση και έγκριση του πλαισίου, της στρατηγικής, των πολιτικών και των διαδικασιών που ακολουθεί η Τράπεζα για τον Επιτοκιακό Κίνδυνο στο Τραπεζικό Χαρτοφυλάκιο.

Τα μέλη της Ε.Κ., ορίζονται από το Δ.Σ., κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων, σύμφωνα με το κατά περίπτωση νομικό και κανονιστικό πλαίσιο. Ο Πρόεδρος, που πληρεί τις προϋποθέσεις του ανεξάρτητου μέλους του Δ.Σ. με μεγάλη εμπειρία στην εμπορική τραπεζική και ιδιαίτερα σε θέματα κινδύνου και/ή διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων και είναι γνώστης του ελληνικού και διεθνούς κανονιστικού πλαισίου, και ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, διορίζονται από το Δ.Σ. σύμφωνα με τις κατά περίπτωση νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις. Ο διορισμός του Προέδρου και του Αντιπροέδρου γίνεται κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων και εγκρίνεται από το Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Ε.Κ. συμπίπτει με αυτή του Δ.Σ. της Τράπεζας, με τη δυνατότητα ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Ε.Κ. δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Η σημερινή Ε.Κ. αποτελείται από έξι (6) μη εκτελεστικά μέλη, εκ των οποίων πέντε (5) είναι επίσης ανεξάρτητα μέλη. Ένα (1) από τα μέλη της Ε.Κ. είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ. Το ΤΧΣ έχει ορίσει τον Παρατηρητή του στην Ε.Κ., σύμφωνα με τις απαιτήσεις του RFA.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και ο Πρόεδρος ενημερώνει τα μέλη του Δ.Σ., στις τριμηνιαίες συναντήσεις του Δ.Σ., για τα σημαντικά θέματα (αν υπάρχουν) που κάλυψε η Επιτροπή κατά την προηγούμενη περίοδο. Για να είναι σε απαρτία η Επιτροπή απαιτείται η πλειοψηφία των μελών (τα μισά συν ένα μέλη) να παρίστανται ή να εκπροσωπούνται, με την προϋπόθεση ότι δεν είναι λιγότερα από τρία (3) μέλη της Επιτροπής παρόντα. Κάθε μέλος της

⁵ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος θα πρέπει να είναι ένα (1) εκ των παριστάμενων μελών. Για τον καθορισμό του αριθμού των μελών για την απαρτία, κλάσματα, αν υπάρχουν, δεν υπολογίζονται. Οι αποφάσεις της Ε.Κ. απαιτούν την πλειοψηφία των μελών που είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρόεδρος, και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος, έχει την αποφασιστική ψήφο. Σε περίπτωση μη ομόφωνης απόφασης, οι απόψεις της μειοψηφίας καταγράφονται στα πρακτικά. Εκτός από τα μέλη της Ε.Κ., τα μέλη της Επιτροπής Ελέγχου έχουν τη δυνατότητα να παρίστανται σε συνεδριάσεις της Ε.Κ., όταν συζητούνται κοινά θέματα (δηλαδή για θέματα λειτουργικού κινδύνου και για θέματα ασφάλειας στην πληροφορική (IT security) και κινδύνων στον κυβερνοχώρο (cyber risk)). Ο Πρόεδρος της Ε.Κ. μπορεί να καλέσει και άλλα διευθυντικά στελέχη του Ομίλου ή εξωτερικούς ειδικούς συμβούλους, εφόσον κρίνεται σκόπιμο. Κατά τη διάρκεια του 2018, η Ε.Κ. πραγματοποίησε δεκαέξι (16) συνεδριάσεις (2017: 16) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 93% (2017: 91%).

Η Επιτροπή Κινδύνων διορίζει το Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνου Ομίλου. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Ε.Κ., συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των παρόντων και των παριστάμενων, των σχεδίων δράσης και των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται για την παρακολούθησή τους, καθώς και την έκδοση αποσπασμάτων.

Τουλάχιστον ανά διετία, η Επιτροπή εξετάζει τον Κανονισμό Λειτουργίας της (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Οκτώβριο του 2018) και τον αναθεωρεί εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός και εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, στις αρμοδιότητες, στην οργάνωση ή /και στο κανονιστικό πλαίσιο επιβάλλουν νωρίτερα αναθεώρηση. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ.. Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που σχετίζονται με θέματα ηγεσίας και αποτελεσματικού συντονισμού με την Επιτροπή Ελέγχου. Επιπλέον, περιοχές που χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης είναι η εκπαίδευση σε θέματα που αφορούν τις εξελίξεις στη διαχείριση κινδύνων και η προσπάθεια να αφιερωθεί πιο εποικοδομητικός χρόνος σε θέματα εμπορικού ενδιαφέροντος.

Για το 2018, η Επιτροπή Κινδύνων, μεταξύ άλλων:

- παρακολούθησε τους ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες των πιστωτικών κινδύνων, κινδύνων αγοράς, κινδύνων ρευστότητας καθώς και των λειτουργικών κινδύνων,
- ενημέρωσε το Δ.Σ. σχετικά με την επάρκεια της πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και του πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- αναγνώρισε τους σημαντικούς κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων των προαναφερθέντων τύπων κινδύνων,
- παρακολούθησε την πορεία έργων που απορρέουν από εποπτικές απαιτήσεις και τα οποία σχετίζονται με θέματα όπως η στοχευόμενη αξιολόγηση εσωτερικών υποδειγμάτων (TRIM), το ΔΠΧΑ 9, οι στόχοι του ΕΕΜ για τα μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα σε ατομική βάση (2018-21) (πρόταση για έγκριση από το Δ.Σ.), η στοχευόμενη επισκόπηση εσωτερικών υποδειγμάτων του νέου (X) internal review (TPIMIX) και η επιτόπια επιθεώρηση της επισκόπησης προβληματικών δανείων (troubled assets review onsite inspection (TAR OSI))
- ενέκρινε, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες κανονιστικές και λοιπές αναφορές, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών διαχείρισης κινδύνου:
 - Πολιτική Έγκρισης Πιστώσεων σε Συνδεδεμένα Μέρη (πρόταση για έγκριση από το Δ.Σ.)
 - Πολιτική Διαγραφών και Άφεςης Χρέους (πρόταση για έγκριση από το Δ.Σ.)
 - Πολιτική Είσπραξης για Επιχειρηματικά Δάνεια
 - Πολιτική Έναρξης και Μόνιμης Μερικής Χρήσης (Roll out and Permanent Partial Use (PPU) policy)
 - Πολιτική Προβλέψεων
 - Πολιτική για το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης (Early Warning System) Λιανικής και Επιχειρηματικής Τραπεζικής
 - Υποβολή Στόχων για τα μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα της τράπεζας (σε ατομική βάση) για την περίοδο 2018-2021 και της Στρατηγικής Διαχείρισης μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων
 - Αναφορά για τις Ελάχιστες Απαιτήσεις για τα Ίδια Κεφάλαια και τις Επιλέξιμες Υποχρεώσεις (Minimum Requirements for own funds and Eligible Liabilities (MREL))
 - Εποπτική Διαδικασία Ελέγχου και Αξιολόγησης της Τράπεζας για το 2018 (Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) 2018)
 - Macro σενάρια και αποτελέσματα των Τραπεζικών Τεστ Αντοχής για το 2018
 - Έκθεση Κινδύνων για το έτος 2017 του Γενικού Διευθυντή Διαχείρισης Κινδύνων Ομίλου (GCRO)
 - Εσωτερικές Διαδικασίες Αξιολόγησης Επάρκειας Κεφαλαίων και Επάρκειας Ρευστότητας (ICAAP & ILAAP 2018): Έκθεση Κεφαλαιακής Επάρκειας και Επάρκειας Ρευστότητας (πρόταση για έγκριση από το Δ.Σ.)
 - ICAAP / ILAAP 2018 μακροοικονομικά σενάρια για το τεστ αντοχής
 - Νέες Δηλώσεις Διάθεσης Ανάληψης Κινδύνων (δείκτες μέτρησης Αναμενόμενης Ζημιάς και μη Αναμενόμενης Ζημιάς για χαρτοφυλάκια δανείων) (πρόταση για έγκριση από το Δ.Σ.)
 - Εγχειρίδιο Πιστωτικής Πολιτικής για Επιχειρηματικά Δάνεια, Δάνεια Λιανικής και για Διαχείριση Προβληματικών Δανείων
 - Πυλώνας – Group Significant transfer policy (SRT)

3.3 Επιτροπή Αποδοχών⁶

Το Δ.Σ. έχει αναθέσει στην Επιτροπή Αποδοχών την ευθύνη α) για την παροχή εξειδικευμένων και ανεξάρτητων συμβουλών επί θεμάτων που σχετίζονται με την Πολιτική Αποδοχών και την εφαρμογή της σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου και για τα κίνητρα που προκύπτουν κατά τη διαχείριση κινδύνων, κεφαλαίων και ρευστότητας, β) να διασφαλίσει την κατάλληλη άσκηση των καθηκόντων της, την αποτελεσματική ευθυγράμμιση των αμοιβών του προσωπικού με τους κινδύνους που η Τράπεζα αναλαμβάνει και διαχειρίζεται και την απαιτούμενη ευθυγράμμιση μεταξύ της Τράπεζας και του Ομίλου και γ) να εγκρίνει ή να προτείνει για έγκριση όλα τα ανοίγματα των ανώτατων διοικητικών στελεχών⁷ της Τράπεζας και των συγγενών τους (σύζυγοι, παιδιά, αδέρφια). Τα μη-εκτελεστικά μέλη έχουν την ευθύνη για την έγκριση και την περιοδική ανασκόπηση της Πολιτικής Αποδοχών της Τράπεζας και την επίβλεψη της εφαρμογής της σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.

Η εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών είναι εναρμονισμένη και με τις διατάξεις των Νόμων 3864/2010, 4261/2014 και της ΠΔ/ΤΕ 2650/2012.

Τα μέλη της Επιτροπής Αποδοχών διορίζονται από το Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία του Δ.Σ. της Τράπεζας, με επιλογή ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Επιτροπή δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Η σημερινή Επιτροπή Αποδοχών αποτελείται από τέσσερα (4) μη εκτελεστικά μέλη, τρία (3) εκ των οποίων είναι επίσης ανεξάρτητα, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου της Επιτροπής. Ένα (1) από τα μέλη της Επιτροπής είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ. Το ΤΧΣ έχει ορίσει τον Παρατηρητή του στην Επιτροπή Αποδοχών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του RFA.

Η Επιτροπή Αποδοχών συνέρχεται τουλάχιστον δύο (2) φορές τον χρόνο και τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων. Η Επιτροπή Αποδοχών βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται σε αυτήν το ήμισυ πλέον ενός (1) των μελών της (προς εξεύρεση του αριθμού της απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα), με την προϋπόθεση ότι τα παριστάμενα μέλη είναι τουλάχιστον τρία (3), συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος έχει αποφασιστική ψήφο. Σε περίπτωση μη ομόφωνης απόφασης, οι απόψεις της μειοψηφίας καταγράφονται στα πρακτικά. Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Αποδοχών πραγματοποίησε επτά (7) συνεδριάσεις (2017: 8) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 96% (2017: 88%).

Η Επιτροπή Αποδοχών διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής και τον Γενικό Διευθυντή Ανθρώπινου Δυναμικού του Ομίλου. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής Αποδοχών, συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των παρόντων και παρισταμένων, των σχεδίων δράσης και των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται για την παρακολούθησή τους, καθώς και την έκδοση αποσπασμάτων.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών εξετάζεται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο (2) χρόνια (τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Ιανουάριο του 2019) και εάν απαιτείται αναθεωρείται, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, τα καθήκοντα, την οργάνωση ή/και στο νομικό πλαίσιο απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ. Η απόδοση της Επιτροπής Αποδοχών αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής Αποδοχών, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της.

Για το 2018, η Επιτροπή Αποδοχών, μεταξύ άλλων:

- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση την αναθεωρημένη Πολιτική Αποδοχών της Τράπεζας και την Πολιτική Αποδοχών των Δ.Σ. των θυγατρικών του Ομίλου,
- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση το πλαίσιο αμοιβών για την Τράπεζα για το 2018 και ενέκρινε τη Πολιτική πρόσθετων παροχών της Τράπεζας για το 2018,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. προς έγκριση τις αμοιβές των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών του για την Τράπεζα το 2018 και τις αμοιβές των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων και των Επιτροπών τους για τις θυγατρικές του Ομίλου το 2018,

⁶ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

⁷ Ανώτατα Διοικητικά Στελέχη είναι: τα μέλη των Δ.Σ. της Τράπεζας και των ελληνικών θυγατρικών, τα μέλη της Διοικητικής Επιτροπής της Τράπεζας, οι επικεφαλής του Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου, της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου και της Διαχείρισης Κινδύνου Ομίλου, καθώς επίσης οι Γενικοί Διευθυντές της Τράπεζας, οι επικεφαλής των Γενικών Διευθύνσεων και οι άμεσα αναφερόμενοι στον Πρόεδρο του Δ.Σ. της Τράπεζας και στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

- εισηγήθηκε στα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. προς έγκριση την αξιολόγηση της απόδοσης των ανώτερων στελεχών και τους οικονομικούς και μη οικονομικούς στόχους του Διευθύνοντος Συμβούλου και των ανωτέρων στελεχών για το 2018,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. προς έγκριση την Πολιτική Παρουσιών στο Δ.Σ. και στις Επιτροπές του,
- πρότεινε στο Δ.Σ. για έγκριση τον αναθεωρημένο Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής Αποδοχών
- ενέκρινε τις δημοσιοποιήσεις αμοιβών,
- ενέκρινε το πλαίσιο κινήτρων της Τράπεζας,
- εξέτασε τα ευρήματα του Εσωτερικού Ελέγχου αναφορικά με την εφαρμογή της Πολιτικής Αποδοχών για το έτος 2016,
- εξέτασε την εφαρμογή της πολιτικής αποδοχών σε επίπεδο Τράπεζας και Ομίλου.

3.4 Επιτροπή Υποψηφιοτήτων⁸

Το Δ.Σ. έχει αναθέσει στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων την ευθύνη για α) την καθοδήγηση της διαδικασίας του διορισμού των μελών του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, β) τον εντοπισμό, την ανάδειξη και τη σύσταση υποψηφίων για διορισμό στο Δ.Σ. και γ) την εξέταση θεμάτων που σχετίζονται με την επάρκεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του Δ.Σ., καθώς και το διορισμό όλων των στελεχών της Τράπεζας σε επίπεδο Γενικού Διευθυντή και πάνω, καθώς και των επικεφαλής των Γενικών Διευθύνσεων (ανώτερα στελέχη). Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων για την εκτέλεση των καθηκόντων της, λογοδοτεί στο Δ.Σ..

Τα μέλη της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων διορίζονται από το Δ.Σ.. Η θητεία των μελών της Επιτροπής συμπίπτει με τη θητεία των μελών του Δ.Σ., με επιλογή ανανέωσης του διορισμού τους, αλλά σε κάθε περίπτωση η θητεία στην Επιτροπή δεν θα πρέπει να ξεπερνά συνολικά τα δώδεκα (12) έτη. Η σημερινή Επιτροπή Υποψηφιοτήτων αποτελείται από πέντε (5) μη εκτελεστικά μέλη, τρία (3) εκ των οποίων είναι επίσης ανεξάρτητα μέλη. Ένα (1) από τα μέλη της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων είναι ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ. Το ΤΧΣ έχει ορίσει τον Παρατηρητή του στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του RFA.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων συνέρχεται τουλάχιστον δύο (2) φορές το χρόνο και τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων. Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν παρίσταται ή αντιπροσωπεύεται σε αυτήν το ήμισυ πλέον ενός (1) των μελών της (προς εξεύρεση του αριθμού της απαρτίας παραλείπεται τυχόν προκύπτον κλάσμα), με την προϋπόθεση ότι τα παριστάμενα μέλη είναι τουλάχιστον τρία (3), συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται έγκυρα με απόλυτη πλειοψηφία των μελών που παρίστανται ή εκπροσωπούνται. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος και σε περίπτωση απουσίας του ο Αντιπρόεδρος έχει αποφασιστική ψήφο. Σε περίπτωση μη ομόφωνης απόφασης, οι απόψεις της μειοψηφίας καταγράφονται στα πρακτικά. Κατά τη διάρκεια του 2018, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων πραγματοποίησε εννέα (9) συνεδριάσεις (2017: 10) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 92% (2017: 95%).

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων διορίζει τον Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των παρόντων και παρισταμένων, των σχεδίων δράσης και των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται για την παρακολούθησή τους, καθώς και την έκδοση αποσπασμάτων.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων εξετάζεται τουλάχιστον μία (1) φορά κάθε δύο (2) χρόνια (τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Μάρτιο του 2017) και εάν απαιτείται αναθεωρείται, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στον ρόλο, τα καθήκοντα, την οργάνωση ή/και στο νομικό πλαίσιο απαιτούν αναθεώρηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα. Ο Κανονισμός Λειτουργίας εγκρίνεται από το Δ.Σ., ενώ η απόδοσή της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων αξιολογείται ετησίως σύμφωνα με τις προβλέψεις της Πολιτικής Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του. Σύμφωνα με την αυτό-αξιολόγηση της Επιτροπής, προσδιορίστηκε ότι η τελευταία συνεχίζει να λειτουργεί αποτελεσματικά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της. Επιπρόσθετα, προτάθηκε ότι θα πρέπει να αντιμετωπιστούν ορισμένα θέματα που σχετίζονται με τις βέλτιστες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση/προσοχή στο σχέδιο διαδοχής.

Για το 2018, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, μεταξύ άλλων:

- προχώρησε σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας ανανέωσης της θητείας του Δ.Σ. και εισηγήθηκε στο Δ.Σ. για έγκριση τον διορισμό νέων μελών του,
- εισηγήθηκε στο Δ.Σ. για έγκριση την Πολιτική Επιλογής και Διορισμού Ανώτερων Στελεχών (Key Function Holders),
- επισκόπησε και ενημέρωσε το Δ.Σ. για το Σχέδιο Διαδοχής των ανώτερων στελεχών,
- επισκόπησε και πρότεινε για έγκριση στο Δ.Σ. την Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ.,
- επισκόπησε την ανεξαρτησία των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.,

⁸ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

- επισκόπησε την παρουσία των μελών στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών του.

Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ.

Η Πολιτική Διαφοροποίησης των μελών του Δ.Σ. («Πολιτική») καθορίζει την προσέγγιση της Τράπεζας στην πολυμορφία των μελών του Δ.Σ. και είναι σύμφωνη με τις διεθνείς πρακτικές και με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο⁹.

Όπως αναφέρεται στην Πολιτική, η πολυμορφία στα μέλη του Δ.Σ. είναι ένας παράγοντας, ο οποίος σύμφωνα με την Πολιτική Υποψηφίων μελών Δ.Σ., θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από την Επιτροπή όταν εξετάζει τη σύνθεση και τη δομή του Δ.Σ.. Ένα Δ.Σ. με πολυμορφία περιλαμβάνει και αξιοποιεί την ποικιλία στις δεξιότητες, στο εκπαιδευτικό και επαγγελματικό υπόβαθρο, στη γεωγραφική προέλευση (εθνικότητα), στο φύλο, στην ηλικία και στα λοιπά ποιοτικά χαρακτηριστικά των μελών του.

Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων θα συζητάει και θα συμφωνεί όλους τους μετρήσιμους στόχους για την επίτευξη της διαφοροποίησης στο Δ.Σ. κατά τη διάρκεια του ελέγχου του πλαισίου των χαρακτηριστικών του Δ.Σ. σύμφωνα με την Πολιτική Υποψηφίων μελών Δ.Σ. και για να προτείνει τον (επιανα)διορισμό/σχεδιασμό της διαδοχής των μελών του Δ.Σ. σύμφωνα με την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, λαμβάνοντας υπόψη την ισορροπία σε όλα τα θέματα πολυμορφίας που αναφέρονται στην Πολιτική. Σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή, το Δ.Σ. έχει τη δυνατότητα να επιδιώξει να βελτιώσει έναν ή περισσότερους παράγοντες της πολυμορφίας του και να παρακολουθεί τη σχετική εξέλιξη αναλόγως.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη Πολιτική, προτεραιότητα της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων είναι να διασφαλίζει ότι το Δ.Σ. συνεχίζει να διαθέτει ισχυρή ηγεσία και τον απαραίτητο συνδυασμό δεξιοτήτων, προκειμένου να φέρει εις πέρας την επιχειρηματική στρατηγική. Στο πλαίσιο αυτό και αναφορικά με το ανεπαρκώς εκπροσωπούμενο φύλο στο Δ.Σ., σκοπός της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων είναι το ποσοστό της εκπροσώπησης του γυναικείου φύλλου να ανέλθει το λιγότερο σε 20% του συνολικού αριθμού των μελών του Δ.Σ. στα επόμενα 3 χρόνια, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις επικρατούσες τάσεις στον κλάδο και τις βέλτιστες πρακτικές. . Τον Μάρτιο του 2019, η αντιπροσώπευση του γυναικείου φύλου στο Δ.Σ. της Τράπεζας ήταν στο 15.4%.

Αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, και της εμπειρίας του Δ.Σ. συνολικά καθώς και η αξιολόγηση των γνώσεων, των δεξιοτήτων, της εμπειρίας και της συνεισφοράς μεμονωμένων μελών Δ.Σ.

Σύμφωνα με το σχετικό νομικό πλαίσιο και την Πολιτική Αξιολόγησης του Δ.Σ. και των Επιτροπών του, ο Πρόεδρος του Δ.Σ., αξιολόγησε τη συνεισφορά των μη εκτελεστικών μελών του Δ.Σ. για το 2018 και παρουσίασε τα αποτελέσματα στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων.

Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές προβλέψεις, η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στις ακόλουθες περιοχές:

- συνεισφορά στο γενικό πλαίσιο δεξιοτήτων του Δ.Σ.
- συμμετοχή στο Δ.Σ. και ποιοτική συνεισφορά στις διαβουλεύσεις του Δ.Σ.
- συνέπεια και συμμετοχή στις συνεδριάσεις
- ομαδικό πνεύμα και καλή διαγωγή
- ανεξάρτητη σκέψη και επικοινωνιακή προσφορά

Η συνολική αξιολόγηση ήταν αρκετά θετική σε όλες τις περιοχές που επικεντρώθηκε και επιβεβαίωσε ότι τα μη εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. που αξιολογήθηκαν, πληρούν επαρκώς τις προσδοκίες για την αποτελεσματική διεκπεραίωση του ρόλου τους ως μέλη του Δ.Σ. της Τράπεζας.

Επιπλέον, το Target Board Profile Matrix της Τράπεζας για το 2018 κατέδειξε ότι το επιθυμητό επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας πληρείται συνολικά για όλα τα μέλη του Δ.Σ.. Το Target Board Profile Matrix είναι το εργαλείο για τον προσδιορισμό των ειδικών χαρακτηριστικών που χρειάζεται το Δ.Σ. βάσει των στρατηγικών στόχων και των προτεραιοτήτων του για τη διαχείριση των κινδύνων, καθώς και για την παρακολούθηση του σημερινού προφίλ του Δ.Σ. έναντι των επιθυμητών γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας μέσω της αξιολόγησης των υφιστάμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και εμπειρίας όλων των μελών του Δ.Σ. (Εκτελεστικών και Μη Εκτελεστικών μελών).

Πολιτική Υποψηφίων μελών Δ.Σ.

Η Πολιτική Υποψηφίων μελών Δ.Σ. καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και την επίσημη διαδικασία για την αναγνώριση, επιλογή και ορισμό υποψηφίων για το Δ.Σ. της Τράπεζας. Η Πολιτική διασφαλίζει ότι οι σχετικοί διορισμοί γίνονται: α) σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νομικού και του κανονιστικού πλαισίου, β) λαμβάνοντας υπόψη τις προσδοκίες των κύριων μετόχων της Τράπεζας, γ) σύμφωνα με τις συμβατικές υποχρεώσεις της Τράπεζας έναντι του ΤΧΣ και δ) επί τη βάση προσωπικών αξιών και ικανοτήτων, ακολουθώντας τις βέλτιστες πρακτικές.

⁹ Η πολιτική διαφοροποίηση του Δ.Σ. είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Τράπεζας: <https://www.eurobank.gr/-/media/eurobank/omilos/poioi-eimaste/etairiki-diakubernisi/dioikitiko-sumboulio/o-rolos-tou-dioikitikou-sumbouliou/politiki-diaforopoiisis.pdf?la=el>

Το Δ.Σ. με τη βοήθεια της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να ορίζει υποψηφίους που πληρούν τα ακόλουθα κριτήρια:

- Φήμη μαζί με ειλικρίνεια, ακεραιότητα και εμπιστοσύνη
 - α. Φήμη: Επαρκώς καλή φήμη, υψηλό κοινωνικό κύρος και συμμόρφωση με τα κριτήρια που θέτει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (EAT)
 - β. Ειλικρίνεια, ακεραιότητα και εμπιστοσύνη: Επίδειξη των υψηλότερων προτύπων ηθικής, τιμιότητας, ακεραιότητας, αμεροληψίας και πειθαρχίας που αποδεικνύονται μέσω της προσωπικής και επαγγελματικής πορείας ή άλλων δημόσιων δεσμεύσεων
- Γνώσεις, δεξιότητες, εμπειρία και λοιπά κριτήρια καταλληλότητας
 - α. Κατανόηση της Τράπεζας: Επαρκείς γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία για την κατανόηση των δραστηριοτήτων της Τράπεζας, της κουλτούρας, του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου, των προϊόντων, των γεωγραφικών αγορών και λειτουργιών και των τρίτων σχετιζόμενων μερών με την Τράπεζα και τις θυγατρικές της
 - β. Προηγούμενη εμπειρία / Προϋπηρεσία: Αρκετά χρόνια εμπειρίας σε γενικώς αναγνωρισμένη θέση ευθύνης στο πεδίο εξειδίκευσής τους
 - γ. Ανεξαρτησία στον τρόπο σκέψης και ικανότητα για πρόκληση προβληματισμών: Ικανότητα να διαμορφώνουν και να εκφράζουν ανεξάρτητη άποψη σε όλα τα θέματα με τα οποία ασχολείται το Δ.Σ. και να προκαλούν τη Διοίκηση και τους άλλους υποψηφίους να εκφράζουν απόψεις και προτάσεις
 - δ. Συναδελφικότητα, ομαδικότητα και ηγετικές ικανότητες: Ικανότητα να συνεισφέρουν εποικοδομητικά και παραγωγικά στις συζητήσεις και τις αποφάσεις του Δ.Σ. μαζί με την ικανότητα να κατευθύνουν τέτοιες συζητήσεις ως Πρόεδροι ή Αντιπρόεδροι
 - ε. Επιπρόσθετα κριτήρια για τον διορισμό εκτελεστικών μελών του Δ.Σ.: Μέσω άλλων θέσεων που κατείχαν ή κατέχουν ως στελέχη, αποδεδειγμένη γνώση, δεξιότητα, εμπειρία και χαρακτήρα προκειμένου να οδηγούν την Τράπεζα και τις θυγατρικές της στην επίτευξη των στρατηγικών τους στόχων, μαζί με προθυμία πλήρους απασχόλησης στην Τράπεζα.
- Σύγκρουση Συμφερόντων και ανεξαρτησία σκέψης
Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων ελέγχει τα προσωπικά, επαγγελματικά, οικονομικά, πολιτικά και λοιπά συμφέροντα των υποψηφίων καθώς και τις σχέσεις τους, διαβεβαιώνοντας ότι δεν έχουν πραγματικές, πιθανές ή αντιληπτές συγκρούσεις συμφερόντων των οποίων δεν θα ήταν δυνατή η αποφυγή, ο επαρκής περιορισμός ή η σωστή διαχείριση σύμφωνα με τις γραπτές πολιτικές της Τράπεζας και οι οποίες θα τους εμπόδιζαν να εκπροσωπούν τα συμφέροντά όλων των μετόχων της Τράπεζας, να εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους ως μέλη του Δ.Σ. και να προβαίνουν σε αντικειμενικές και ανεξάρτητες αποφάσεις (να ενεργούν με ανεξαρτησία σκέψης).

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων θα πρέπει να φροντίζει οι υποψήφιοι να μη σχετίζονται με δανειολήπτες της Τράπεζας με ανοίγματα πάνω από ένα εκατ. ευρώ ή με ληξιπρόθεσμα ανοίγματα. Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων πρέπει επίσης να εξετάζει τα σχετικά άμεσα και έμμεσα οικονομικά και μη οικονομικά συμφέροντα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκύπτουν από σχέσεις και συμμετοχές σε άλλες εταιρείες.
- Δέσμευση για αφιέρωση επαρκούς χρόνου
Η Επιτροπή Υποψηφιοτήτων διασφαλίζει ότι όλοι οι υποψήφιοι έχουν τη δυνατότητα να αφιερώνουν τον απαιτούμενο χρόνο για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ως μέλη του Δ.Σ., συμπεριλαμβανομένων των τακτικών παρουσιών και συμμετοχών στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. και των Επιτροπών του.
- Συλλογική Καταλληλότητα: Καταλληλότητα σύμφωνα με το Target Board Profile Matrix του Δ.Σ., το οποίο επικαιροποιείται σύμφωνα με τους στόχους της Τράπεζας

Η Πολιτική Υποψηφίων μελών εγκρίνεται από το Δ.Σ. και εξετάζεται κατ' ελάχιστο κάθε δύο (2) χρόνια από την Επιτροπή Υποψηφιοτήτων και αναθεωρείται εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός και εάν σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο ή άλλες επιβάλλουν νωρίτερα αναθεώρηση.

3.5 Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού¹⁰

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (ΕΣΣ) έχει ιδρυθεί από το Δ.Σ. και ο ρόλος της είναι:

- α. να συνδράμει τα εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. στο σχεδιασμό, στην ανάπτυξη και την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου και

¹⁰ Πληροφορίες σχετικά με κύρια καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής περιλαμβάνονται στον Κώδικα της Τράπεζας. Επιπλέον, πληροφορίες σχετικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και αναλυτικά βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρέχονται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

β. να προτείνει στο Διοικητικό Συμβούλιο συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σε σχέση με τη στρατηγική του Ομίλου

Τα κύρια καθήκοντα και αρμοδιότητες της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού (ΕΣΣ) είναι:

- να εξασφαλίζει ότι ο Όμιλος αναπτύσσει μια άρτια σχεδιασμένη μεσοπρόθεσμη στρατηγική, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Δ.Σ. και του εγκεκριμένου επιχειρηματικού σχεδίου και σχεδίου αναδιάρθρωσης,
- να εξετάζει, στο πλαίσιο στο οποίο η Διοικητική Επιτροπή συντάσσει τον ετήσιο προϋπολογισμό, το μεσοπρόθεσμο επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης, τους βασικούς στόχους που εμπεριέχονται εκεί, καθώς και τις κύριες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, πριν από την υποβολή τους στο Δ.Σ. για έγκριση.
- να εξετάζει, αναλύει και μελετά θέματα σχετικά με τις στρατηγικές επιλογές του Ομίλου (π.χ. στρατηγικές συνεργασίες, αυξήσεις κεφαλαίων, εκδόσεις μετατρέψιμων ομολογιακών και γενικότερα εκδόσεις χρέους, εξαγορές ή πωλήσεις, σχηματισμό κοινοπραξιών, δημιουργία ή λύση εταιρειών ειδικού σκοπού, διανομή μερίσματος και όλες τις λοιπές σημαντικές επενδύσεις ή από-επενδύσεις του Ομίλου) διασφαλίζοντας ότι είναι σύμφωνα με την στρατηγική του Ομίλου. Η Επιτροπή υποβάλλει σχετικές εισηγήσεις προς το Δ.Σ. εφόσον:
 - α. το υπό συζήτηση θέμα υπερβαίνει τα €40εκατ, ενώ για θέματα που δεν υπερβαίνουν τα €40 εκατ. η έγκριση θα δίνεται από την Διοικητική Επιτροπή,
 - β. η έγκριση από το Δ.Σ. είναι αναγκαία βάσει νόμου ή άλλων συμβατικών δεσμεύσεων,
 - γ. κρίνεται αναγκαίο από την ίδια την Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και τη φύση των στρατηγικών επιλογών υπό συζήτηση.
- να παρακολουθεί και να προβαίνει σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου τα απαιτούμενα εποπτικά και εσωτερικά κεφάλαια να καλύπτουν όλες τις μορφές κινδύνων (συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών κινδύνων ή κινδύνων φήμης, καθώς και άλλων μη-ποσοτικών μετρήσιμων κινδύνων) και να εξασφαλίσει ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις πληρούνται ανά πάσα στιγμή,
- να εξετάζει και να αξιολογεί όλες τις στρατηγικές πρωτοβουλίες του Ομίλου που στοχεύουν στον ανασχεδιασμό του επιχειρηματικού και λειτουργικού μοντέλου,
- να παρακολουθεί σε τακτική βάση τους στρατηγικούς και βασικούς δείκτες απόδοσης του Ομίλου, ανά κλάδο,
- να εξετάζει και, εφόσον απαιτείται, να υποβάλει προτάσεις προς το Δ.Σ. για όλα τα λοιπά θέματα στρατηγικής σημασίας για τον Όμιλο.

Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται από το Δ.Σ., με εισήγηση του Προέδρου του, κατόπιν πρότασης της Επιτροπής Υποψηφιοτήτων. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται με τριετή θητεία η οποία δύναται να ανανεωθεί έως τρεις (3) φορές.

Η Επιτροπή διοικείται από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του Προέδρου από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Αποτελείται από τουλάχιστον πέντε (5) μέλη, τα οποία μπορεί να είναι εκτός από τον Πρόεδρο και το Διευθύνοντα Σύμβουλο, είτε εκτελεστικά μέλη του Δ.Σ. είτε Ανώτερα Διοικητικά Στελέχη. Κάθε μέλος της Επιτροπής έχει τη δυνατότητα να εκπροσωπήσει έγκυρα μόνο ένα από τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής. Η εκπροσώπηση στην Επιτροπή δεν μπορεί να ανατεθεί σε άλλα άτομα εκτός των ίδιων των μελών της Επιτροπής. Η Επιτροπή μπορεί να αναθέσει συγκεκριμένες αρμοδιότητες και εξουσίες εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων της και των ευθυνών της σε ένα ή περισσότερα μέλη της.

Η Επιτροπή συνεδριάζει κάθε δύο (2) εβδομάδες ή όποτε είναι απαραίτητο, τηρεί πρακτικά και αναφέρεται στο Δ.Σ. σε τριμηνιαία βάση και όποτε κρίνεται αναγκαίο. Κατά τη διάρκεια του 2018 η Επιτροπή πραγματοποίησε πενήντα τέσσερις (54) συνεδριάσεις (2017:41) και η μέση συμμετοχή των μελών ήταν 85% (2017: 91%). Η Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα εάν τα μισά πλέον ενός εκ των μελών της (συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Διευθύνοντος Συμβούλου) παρίστανται. Οι αποφάσεις λαμβάνονται έγκυρα με απλή πλειοψηφία των παριστάμενων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας ο Πρόεδρος ή κατά την απουσία του ο Διευθύνων Σύμβουλος έχει αποφασιστική ψήφο. Το Δ.Σ. ενημερώνεται κάθε φορά που μία απόφαση της Επιτροπής δε λαμβάνεται παμψηφεί. Η γνώμη της μειοψηφίας καταγράφεται στα πρακτικά της συνεδρίασης.

Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού διορίζει το Γραμματέα της ο οποίος αναφέρεται στο Group Company Secretariat και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Ο Γραμματέας είναι υπεύθυνος για την τήρηση των πρακτικών και τις αποφάσεις όλων των συνεδριάσεων της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων των παρεπόμενων ενεργειών που απαιτούνται και την παρακολούθησή τους.

Η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να προσκαλεί στις συνεδριάσεις της μέλη του Δ.Σ. ή στελέχη της Τράπεζας ή των θυγατρικών του Ομίλου, ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο κρίνεται σκόπιμο να συνδράμει στην εκτέλεση των αρμοδιοτήτων της.

Η Επιτροπή επανεξετάζει και αξιολογεί την επάρκεια του Κανονισμού Λειτουργίας της και οι προτεινόμενες τροποποιήσεις εγκρίνονται από το Δ.Σ.. Ο Κανονισμός Λειτουργίας επανεξετάζεται τουλάχιστον μία (1) φορά ανά τριετία και αναθεωρείται εάν κριθεί αναγκαίο, εκτός εάν σημαντικές αλλαγές στο ρόλο, τις αρμοδιότητες, την οργάνωση ή / και το κανονιστικό πλαίσιο απαιτούν την αναθεώρηση του πριν το πέρας της τριετίας (η τελευταία αναθεώρηση έγινε τον Δεκέμβριο του 2015). Η απόδοση της Επιτροπής αξιολογείται κατ' ελάχιστο ετησίως και τα αποτελέσματα υποβάλλονται στην Επιτροπή Υποψηφιοτήτων, έτσι ώστε η τελευταία να προβεί σε σχετικές προτάσεις στο Δ.Σ., όπως απαιτείται.

4. Επιτροπές συνιστώμενες από το Διευθύνοντα Σύμβουλο

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας συστήνει Επιτροπές προς υποβοήθηση του έργου του. Οι σημαντικότερες Επιτροπές συνιστώμενες από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο είναι η Διοικητική Επιτροπή (Executive Board), η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΕΔΚ), η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού του Ομίλου, οι Κεντρικές Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (I & II) και η Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee).

Διοικητική Επιτροπή (Executive Board)¹¹

Η Διοικητική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου όπως έχει διαμορφωθεί από την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Δ.Σ. της Τράπεζας. Η λειτουργία της Διοικητικής Επιτροπής υπόκειται στις διατάξεις του RFA. Η Διοικητική Επιτροπή συστήνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, ο οποίος διορίζει τα μέλη της. Η Διοικητική Επιτροπή συνεδριάζει σε εβδομαδιαία βάση ή όποτε κρίνεται απαραίτητο και τηρούνται πρακτικά. Επίσης, κατά περίπτωση και ανάλογα με το θέμα που συζητείται, μπορεί να προσκαλούνται και άλλα στελέχη του Ομίλου.

Η Διοικητική Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα, εάν τα μισά πλέον ενός εκ των μελών της είναι παρόντα ή αντιπροσωπευόμενα. Για τον καθορισμό του αριθμού των μελών της για την απαρτία, τυχόν κλάσματα δεν πρέπει να συνυπολογίζονται. Οι αποφάσεις λαμβάνονται έγκυρα με απλή πλειοψηφία των παριστάμενων μελών. Ο γραμματέας της Διοικητικής Επιτροπής συντάσσει τα πρακτικά και τα κυκλοφορεί σε όλα τα μέλη της. Ο κανονισμός Λειτουργίας της Διοικητικής Επιτροπής εγκρίνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και αναθεωρείται όταν κρίνεται απαραίτητο.

Τα κύρια καθήκοντα και αρμοδιότητες της Διοικητικής Επιτροπής είναι να:

- διαχειρίζεται την υλοποίηση της στρατηγικής του Ομίλου όπως έχει διαμορφωθεί από την ΕΣΣ, σύμφωνα με την καθοδήγηση του Δ.Σ. της Τράπεζας,
- συντάσσει τον ετήσιο προϋπολογισμό, το επιχειρηματικό σχέδιο και το σχέδιο αναδιάρθρωσης της Τράπεζας. Η ΕΣΣ ανασκοπεί τα κύρια σημεία και τους στόχους που εμπεριέχονται σε αυτά, καθώς και τις σημαντικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και τις υποβάλλει για έγκριση στο Δ.Σ.,
- εγκρίνει θέματα σχετικά με τις στρατηγικές επιλογές του Ομίλου (π.χ. στρατηγικές συνεργασίες, αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, εκδόσεις μετατρέψιμων ομολογιακών και/ή προγράμματα έκδοσης χρέους, συγχωνεύσεις, εξαγορές ή πωλήσεις, το σχηματισμό κοινοπραξιών, σύσταση ή λύση εταιρειών ειδικού σκοπού, διανομή μερίσματος, τις λοιπές σημαντικές επενδύσεις ή από-επενδύσεις του Ομίλου κ.λπ.) διασφαλίζοντας ότι είναι σύμφωνα με την στρατηγική του Ομίλου, εάν το θέμα υπό συζήτηση είναι χαμηλότερο από ή ίσο με € 40 εκατ. Στην περίπτωση όμως όπου:
 - α. το υπό συζήτηση θέμα υπερβαίνει τα € 40 εκατ.
 - β. η απόφαση του Δ.Σ. είναι υποχρεωτική από το νόμο ή από συμβατικές δεσμεύσεις της Τράπεζας.
 - γ. κρίνεται αναγκαία από την ΕΣΣ, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα και τη φύση των στρατηγικών επιλογών υπό συζήτηση.τα θέματα αυτά θα πρέπει να εγκριθούν από το Δ.Σ. μετά από σχετική πρόταση της ΕΣΣ (σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας της).
- παρακολουθεί την απόδοση της κάθε επιχειρηματικής μονάδας και χώρας σε σχέση με τον προϋπολογισμό και εξασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα, όπου απαιτείται,
- λαμβάνει αποφάσεις για όλες τις σημαντικές πρωτοβουλίες του Ομίλου, που στοχεύουν στην αναμόρφωση του επιχειρηματικού και λειτουργικού μοντέλου, στην ενίσχυση της λειτουργικής αποδοτικότητας και του εξορθολογισμού του κόστους και στη βελτίωση της οργανωτικής και επιχειρηματικής δομής,
- εξασφαλίζει τη διατήρηση επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου,
- εξετάζει και εγκρίνει πολιτικές της Τράπεζας (εκτός από τις Πιστωτικές Πολιτικές οι οποίες εγκρίνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή/και την Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων ή/και την Επιτροπή Κινδύνων) που σχετίζονται με τις περιοχές ευθύνης της και/ή που έχουν καθοριστική σημασία για την Τράπεζα, συμπεριλαμβανομένων ενδεικτικά και όχι περιοριστικά των πολιτικών που εγκρίνονται από το Δ.Σ. σύμφωνα με το RFA,
- εξετάζει την απόδοση της κάθε Επιτροπής ή / και προσώπων στους οποίους έχει εκχωρηθεί μέρος των αρμοδιοτήτων της, όπως έχουν εγκριθεί,
- εγκρίνει διαγραφές (σε ενιαία βάση) μεγαλύτερες από € 10 εκατ. και μικρότερες από € 100 εκατ. για τα επιχειρηματικά δάνεια και μεγαλύτερες από € 10 εκατ. και μικρότερες από € 70 εκατ. για τα δάνεια λιανικής,
- για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των ευαίσθητων δανειοληπτών (όπως ορίζονται στη σχετική πολιτική του Ομίλου), εγκρίνει όρια για ποσά >5% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων του Ομίλου και διαγραφές / άφηση χρέους για ποσά μεγαλύτερα από € 20 εκατ. και μικρότερα από € 50 εκατ.
- εξασφαλίζει την επάρκεια της διακυβέρνησης, των διαδικασιών και των συστημάτων του Σχεδίου Εξυγίανσης (Resolution Planning)

¹¹ Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των μελών της παρατίθενται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

- προσλαμβάνει εξωτερικές εταιρείες συμβούλων επιχειρήσεων, κατά την απόλυτη κρίση της, και εγκρίνει τις αμοιβές και τους όρους απασχόλησης τους, σύμφωνα με τις πολιτικές και τις διαδικασίες της Τράπεζας,
- προσλαμβάνει συμβούλους επενδυτικών τραπεζών, κατά την απόλυτη κρίση της και εγκρίνει τις αμοιβές και τους όρους απασχόλησης τους, σύμφωνα με τις πολιτικές και τις διαδικασίες της Τράπεζας, όπου απαιτείται.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων¹²

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΕΔΚ) επιβλέπει το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας. Η ΕΕΔΚ διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της Ε.Κ., καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση της Τράπεζας με τις εποπτικές απαιτήσεις. Τα μέλη της ΕΕΔΚ θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρίζονται όλους τους τύπους κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος.

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η ΕΕΔΚ:

- παρακολουθεί το προφίλ κινδύνων της Τράπεζας και των θυγατρικών της έναντι της καθορισμένης διάθεσης ανάληψης κινδύνων και εξετάζει προτεινόμενες τροποποιήσεις του πλαισίου διάθεσης ανάληψης κινδύνων,
- εξετάζει και εγκρίνει τη μεθοδολογία, τις παραμέτρους και τα αποτελέσματα του προγράμματος Stress Testing της Τράπεζας,
- καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στη Διοικητική Επιτροπή και στη συνέχεια υποβάλλονται στην Ε.Κ. για έγκριση και διατηρεί ανά πάσα στιγμή προληπτική προσέγγιση στη διαχείριση κινδύνων, επιβλέπει, αξιολογεί και διευθετεί τα θέματα που έχει αναλάβει, παρακολουθεί το πλαίσιο διαχείρισης των κινδύνων του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής των πολιτικών κινδύνου, και ενημερώνει την Ε.Κ. σχετικά με το προφίλ κινδύνου του Ομίλου,
- βοηθά την Ε.Κ. στον καθορισμό των αρχών και μεθοδολογιών διαχείρισης κινδύνων διασφαλίζοντας ότι το Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου περιλαμβάνει διαδικασίες για την αναγνώριση, τη μέτρηση, την παρακολούθηση και την αναφορά του τρέχοντος προφίλ κινδύνων έναντι της καθορισμένης διάθεσης ανάληψης κινδύνων.

Οι αρμοδιότητες της ΕΕΔΚ δεν έρχονται σε σύγκρουση με τις αρμοδιότητες του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου ή τις αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Risk Management που αφορούν στη διακυβέρνηση διαχείρισης κινδύνων, όπως αυτές προβλέπονται στο RFA και στην Πράξη Διοικητή της ΤτΕ υπ. αριθμ. 2577/2006. Ο Γενικός Διευθυντής Risk Management Ομίλου προεδρεύει της ΕΕΔΚ και έχει την ευθύνη να παραπέμπει τους σημαντικούς κινδύνους και τα σημαντικά θέματα στην Ε.Κ. και να ενημερώνει σχετικά τη Διοικητική Επιτροπή.

Η ΕΕΔΚ βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει εγκύρως όταν τα μισά τουλάχιστον από τα μέλη της συν ένα, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου, είναι παρόντα ή αντιπροσωπεύονται. Κάθε μέλος της ΕΕΔΚ απαιτείται να συμμετέχει, με φυσική παρουσία ή με τηλεδιάσκεψη όταν κρίνεται αναγκαίο, τουλάχιστον στο 85% του συνολικού αριθμού των κατ' έτος συνεδριάσεών της. Επιλεγμένοι συμμετέχοντες δύναται να προσκληθούν στις συνεδριάσεις της ΕΕΔΚ, όταν τα θέματα για συζήτηση εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους ή όταν αυτοί διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία για να συμμετάσχουν εποικοδομητικά. Τα τελικά πρακτικά των συνεδριάσεων της ΕΕΔΚ διανέμονται στα μέλη της Ε.Κ., της Διοικητικής Επιτροπής και την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού όπως αυτά συντάσσονται από τον γραμματέα και εγκρίνονται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Εν συνεχεία, αποσπάσματα των αποφάσεων και των ενεργειών που έχουν δρομολογηθεί δίνονται στη Διοίκηση, στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού ή / και στη Διοικητική Επιτροπή, όπως απαιτείται.

Ο Κανονισμός Λειτουργίας της ΕΕΔΚ επανεξετάζεται κατ' ελάχιστο κάθε δύο (2) χρόνια και αναθεωρείται αν κριθεί απαραίτητο, εκτός και αν σημαντικές αλλαγές στη σύνθεση, το ρόλο, τις αρμοδιότητες, την οργάνωση και/ή τις κανονιστικές απαιτήσεις επιβάλλουν νωρίτερα αναθεώρηση και εγκρίνεται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο. Επιπλέον, υποβάλλονται στην Ε.Κ. με σκοπό την ενημέρωση των μελών της.

Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού του Ομίλου¹⁰

Η πρωταρχική αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαχείρισης Ενεργητικού – Παθητικού Ομίλου (G-ALCO) είναι να διαμορφώνει, να εφαρμόζει και να ελέγχει με τον πλέον κατάλληλο τρόπο α) τις στρατηγικές και πολιτικές χρηματοδότησης και ρευστότητας του Ομίλου, β) τις κατευθυντήριες οδηγίες επιτοκίων του Ομίλου, γ) τις κεφαλαιακές επενδύσεις, καθώς και την έκθεσή τους σε συναλλαγματικό κίνδυνο και τις στρατηγικές αντιστάθμισης κινδύνου, του Ομίλου και δ) τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες ή/και επενδύσεις του Ομίλου που έχουν σημαντική επίδραση στο προφίλ κινδύνων αγοράς και ρευστότητας της Τράπεζας, καθώς και να εγκρίνει ή να προτείνει αλλαγές στις πολιτικές αυτές ώστε να συνάδουν με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου και τα επίπεδα έκθεσης όπως ορίζονται από την Ε.Κ. και τη Διοίκηση, ενώ παράλληλα να συμμορφώνεται με το πλαίσιο που έχουν θέσει οι ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές.

¹² Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση της Επιτροπής παρατίθεται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Η G-ALCO συνεδριάζει μια φορά το μήνα ή/και οποτεδήποτε κρίνεται αναγκαίο. Άλλα στελέχη του Ομίλου, ανάλογα με το υπό συζήτηση θέμα, ενδέχεται να προσκληθούν και να παραβρεθούν.

Η απαιτούμενη απαρτία για να είναι οι συνεδριάσεις της G-ALCO έγκυρες έχει προσδιοριστεί στα έξι μέλη. Προκειμένου να υπάρχει απαρτία απαιτείται η παρουσία του Προέδρου της και κατ' ελάχιστο τριών (3) μελών της Επιτροπής Στρατηγικού Σχεδιασμού. Οι αποφάσεις στα θέματα λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και επικοινωνούνται στις εμπλεκόμενες/επηρεαζόμενες επιχειρηματικές μονάδες, ενώ τηρούνται πρακτικά των συνεδριάσεων από το Γραμματέα της Επιτροπής και διανέμονται στα μέλη της G-ALCO, τον Διευθύνοντα Σύμβουλο, τον Πρόεδρο και τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό.

Κεντρικές Επιτροπές Πιστοδοτήσεων - ΚΕΠ (Central Credit Committee)¹³

Κεντρική Επιτροπή Πιστοδοτήσεων I

Ο βασικός σκοπός της Κεντρικής Επιτροπής Πιστοδοτήσεων I (ΚΕΠ I) είναι να διασφαλίσει αντικειμενική αξιολόγηση για όλο το Ελληνικό χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών εξυπηρετούμενων δανείων όπως αυτά ορίζονται στο Εγχειρίδιο Πιστοδοτικής Πολιτικής Εξυπηρετούμενων Δανείων, έτσι ώστε ο αναλαμβανόμενος κίνδυνος να καταλήγει σε ικανοποιητική απόδοση με παράλληλη διατήρηση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου.

Η ΚΕΠ I συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά την εβδομάδα και τηρούνται πρακτικά όλων των συνεδριάσεων. Οι αποφάσεις παίρνονται ομόφωνα. Εάν η ομοφωνία δεν επιτευχτεί, το αίτημα παραπέμπεται από τον Πρόεδρο στο επόμενο εγκριτικό κλιμάκιο.

Η κύρια αρμοδιότητα της ΚΕΠ I είναι να αξιολογεί και να εγκρίνει όλα τα πιστοδοτικά αιτήματα του ελληνικού επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων με συνολικό άνοιγμα άνω των €50 εκατ. και μη εξασφαλισμένων δανείων με συνολικό άνοιγμα άνω των €35 εκατ. Για κάθε συνολικό άνοιγμα που υπερβαίνει τα €75 εκατ. και μη εξασφαλισμένου ανοίγματος που υπερβαίνει τα €50 εκατ., απαιτείται η επιπρόσθετη υπογραφή του Γενικού Διευθυντή Risk Management Ομίλου, ενώ για κάθε συνολικό άνοιγμα που υπερβαίνει τα €150 εκατ. και μη εξασφαλισμένου ανοίγματος που υπερβαίνει τα €100 εκατ., απαιτείται η επιπρόσθετη υπογραφή του Διευθύνοντος Συμβούλου. Επιπλέον, για κάθε άνοιγμα που υπερβαίνει το 10% των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων της Τράπεζας απαιτείται η επιπρόσθετη έγκριση της Διοικητικής Επιτροπής.

Κεντρική Επιτροπή Πιστοδοτήσεων II

Ο βασικός σκοπός της Κεντρικής Επιτροπής Πιστοδοτήσεων II (ΚΕΠ II) είναι ίδιος με αυτόν της ΚΕΠ I αλλά για μικρότερα ανοίγματα.

Η ΚΕΠ II συνεδριάζει τουλάχιστον μία (1) φορά την εβδομάδα και τηρούνται πρακτικά όλων των συνεδριάσεων. Οι αποφάσεις λαμβάνονται ομόφωνα. Εάν δεν επιτευχτεί ομοφωνία, το αίτημα παραπέμπεται από τον Πρόεδρο στο επόμενο εγκριτικό κλιμάκιο.

Η κύρια αρμοδιότητα της ΚΕΠ II είναι να αξιολογεί και εγκρίνει όλα τα πιστοδοτικά αιτήματα του Ελληνικού επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου εξυπηρετούμενων δανείων με συνολικό άνοιγμα από €20 εκατ. μέχρι €50 εκατ. και μη εξασφαλισμένων δανείων με συνολικό άνοιγμα από €10 εκατ. μέχρι €35 εκατ.

Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee)¹¹

Η Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων συνιστάται σύμφωνα με τις διατάξεις της Πράξης Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) με αριθμό 42/30.5.2014. Κύρια αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων είναι η στρατηγική καθοδήγηση και παρακολούθηση της διαχείρισης των προβληματικών δανείων, διασφαλίζοντας ανεξαρτησία από τις Επιχειρηματικές Μονάδες και συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ΠΕΕ 42 της ΤτΕ. Ο Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος της Τράπεζας και Εκτελεστικό Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι επιφορτισμένος με τη στενή παρακολούθηση της Στρατηγικής Διαχείρισης Καθυστερήσεων. Τα μέλη της Επιτροπής είναι ανώτατα στελέχη με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και κινδύνων. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής, ο οποίος δεν μπορεί να είναι κατώτερος των δύο (2), καθώς και η σύνθεση αυτής καθορίζονται από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Τράπεζας. Οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και τηρούνται πρακτικά τα οποία υπογράφονται και δια περιφοράς όπου απαιτείται. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρόεδρος έχει την αποφασιστική ψήφο.

Η Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση, ενώ ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο και τις αρμόδιες Επιτροπές τουλάχιστον ανά τρίμηνο για τα αποτελέσματα του έργου της. Η Επιτροπή συνεργάζεται με την Γενική

¹³ Σχετική πληροφόρηση αναφορικά με την τρέχουσα σύνθεση των Επιτροπών παρατίθεται στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (www.eurobank.gr).

Διεύθυνση Risk Management του Ομίλου για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης ανά χαρτοφυλάκιο. Οι εισηγήσεις και οι εκθέσεις της Επιτροπής προς το Διοικητικό Συμβούλιο υποβάλλονται και στον Γενικό Διευθυντή Risk Management του Ομίλου, ο οποίος και εκφράζει την γνώμη του στο Διοικητικό Συμβούλιο για αυτές μέσω της υποβολής σχετικής αναφοράς στην ΕΚ.

Βασικές αρμοδιότητες της Επιτροπής, μεταξύ άλλων, είναι οι ακόλουθες:

- η κεντροποιημένη επεξεργασία όλων των εσωτερικών αναφορών της λειτουργίας διαχείρισης των προβληματικών δανείων, με βάση τις διατάξεις των υπ' αριθ. 42/20.5.2014, 47/9.2.2015 και 102/30.8.2016 ΠΕΕ της ΤτΕ,
- η έγκριση των διαθέσιμων τύπων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης ανά υποχαρτοφυλάκιο δανείων και η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας τους μέσω κατάλληλων δεικτών απόδοσης,
- η διαμόρφωση και τεκμηρίωση των κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία θα εξετάζεται η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα ("sustainability") εκάστου τύπου ρύθμισης ή οριστικής διευθέτησης (ανάπτυξη και χρήση ειδικών δενδρογραμμάτων – "decision trees")
- ο καθορισμός των παραμέτρων και το εύρος αρμοδιοτήτων των οργάνων και στελεχών που εμπλέκονται στην αξιολόγηση της βιωσιμότητας και καταλληλότητας του προτεινόμενου τύπου ρύθμισης και στην μετέπειτα παρακολούθηση της σχετικής εφαρμογής,
- ο σχεδιασμός, παρακολούθηση και αξιολόγηση (σε συνεργασία με τις επιχειρησιακές μονάδες) των πιλοτικών προγραμμάτων ρυθμίσεων
- η αξιολόγηση προτάσεων για την πώληση προβληματικών δανείων, καθώς και για την πιθανή παροχή υπηρεσιών διαχείρισης προβληματικών στοιχείων ενεργητικού προς τρίτους
- η παρακολούθηση και επίβλεψη καθώς και η παροχή υποστήριξης και τεχνογνωσίας στη διαχείριση των προβληματικών δανείων των θυγατρικών Τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

5. Ελεγκτικές Μονάδες

Η Τράπεζα έχει θεσπίσει μία σειρά εξειδικευμένων ελεγκτικών μονάδων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και των οποίων η κύρια ευθύνη είναι να λειτουργούν ως ανεξάρτητοι ελεγκτικοί μηχανισμοί. Οι πιο σημαντικές ελεγκτικές μονάδες καθώς και τα βασικά καθήκοντα και αρμοδιότητές τους περιγράφονται παρακάτω:

5.1 Εσωτερικός Έλεγχος

Η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου (ΓΔΕΕ) είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική διαβεβαιωτική και συμβουλευτική μονάδα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες της Τράπεζας και των θυγατρικών της εταιρειών. Η ΓΔΕΕ έχει επαρκή οργανωτική δομή και κατάλληλους πόρους προκειμένου να διασφαλίσει ότι μπορεί να εκπληρώσει τον ρόλο και τις αρμοδιότητες της.

Η ΓΔΕΕ απαρτίζεται από τον Τομέα Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit Sector), τη Διεύθυνση Forensic Audit Division, τη Διεύθυνση International Audit και τη Διεύθυνση Business Monitoring and Organizational Support. Στη ΓΔΕΕ ανήκει επίσης η μονάδα Centre of Excellence for Audit Standards & Methodology, η οποία παρακολουθεί και υιοθετεί τις βέλτιστες πρακτικές και ηγείται της συνεχούς προσπάθειας βελτίωσης των μεθόδων ελέγχου, καθώς και η μονάδα Quality Assurance, η οποία αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο Ομίλου και τη συμμόρφωση με τα Διεθνή Πρότυπα (IIA Standards).

Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία της, η ΓΔΕΕ αναφέρεται λειτουργικά στην Επιτροπή Ελέγχου και διοικητικά στο Διευθύνοντα Σύμβουλο. Το Δ.Σ. έχει αναθέσει την ευθύνη για την παρακολούθηση της δραστηριότητας της ΓΔΕΕ στην Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας. Ο Γενικός Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου διορίζεται από την Επιτροπή Ελέγχου, η οποία και αξιολογεί την απόδοσή του.

Ο σκοπός της ΓΔΕΕ είναι να ενισχύει και να προστατεύει την οργανική αξία διαβεβαιώνοντας, συμβουλευόντας και προβλέποντας με αντικειμενικότητα και με βάση την αξιολόγηση κινδύνων (risk based). Οι βασικές διαβεβαιωτικές και συμβουλευτικές αρμοδιότητες της ΓΔΕΕ είναι:

- να παρέχει εύλογη διασφάλιση, υπό τη μορφή ανεξάρτητης γνώμης, ως προς την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Η ΓΔΕΕ έχει πρόγραμμα ελέγχων και προϋπολογισμό που εγκρίνεται από την Επιτροπή Ελέγχου. Η ΓΔΕΕ διασφαλίζει την ύπαρξη ενός προγράμματος ελέγχων που βασίζεται στην αξιολόγηση κινδύνων (risk based) και προτεραιοτήτων που είναι εναρμονισμένες με το σχέδιο στρατηγικής της Τράπεζας καθώς και συμμόρφωση με τις ρυθμιστικές απαιτήσεις,
- να βοηθά και να παρέχει συμβουλές στη Διοίκηση για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης ή υπεξαίρεσης ή αντιδοντολογικών πρακτικών και να αναλαμβάνει ειδικά έργα όποτε απαιτείται,
- να βοηθά τη Διοίκηση στην ενίσχυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μέσα από τη διατύπωση συστάσεων για την αντιμετώπιση των αδυναμιών και τη βελτίωση των υφιστάμενων πολιτικών και διαδικασιών,
- να παρακολουθεί συστηματικά και να διασφαλίζει ότι λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση των συστάσεων του ελέγχου εντός των συμφωνηθεισών ημερομηνιών,
- να συμμετέχει σε έργα της Τράπεζας με συμβουλευτική και διαβεβαιωτική ιδιότητα.

5.2 Διαχείριση Κινδύνου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου (ΓΔΔΚ) με επικεφαλής τον Γενικό Διευθυντή Risk Management Ομίλου (Group Chief Risk Officer - GCRO), λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και έχει την ευθύνη για την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου ρευστότητας και του λειτουργικού κινδύνου που αναλαμβάνεται από τον Όμιλο.

Η ΓΔΔΚ Ομίλου αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Πίστης Ομίλου, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου, τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου, τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών & Αντισυμβαλλομένων Ομίλου, τον Τομέα Λειτουργικών Κινδύνων Ομίλου, τον Τομέα Επικύρωσης & Διαχείρισης Υποδειγμάτων Ομίλου, τη Μονάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού & Λειτουργιών της ΓΔΔΚ Ομίλου και τη Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης¹⁴. Επίσης, στη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων υπάρχει και η θέση του Senior Advisor ο οποίος έχει απευθείας γραμμή αναφοράς στον Γενικό Διευθυντή Risk Management Ομίλου.

Ο GCRO λειτουργεί ως κεντρικό σημείο αναφοράς για τις λειτουργίες διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου και έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη του πλαισίου για τη διάθεση ανάληψης κινδύνων, καθώς και για την επίβλεψη και τον συντονισμό της ανάπτυξης και της εφαρμογής επαρκών πολιτικών μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου ρευστότητας και του λειτουργικού κινδύνου.

Ο GCRO εξετάζει τις πιστωτικές πολιτικές όπως ετοιμάζονται από τις αρμόδιες μονάδες της Γενικής Διεύθυνσης, πριν από την υποβολή τους για τελική έγκριση στην Ε.Κ. και στο Δ.Σ. και επιβλέπει την ορθή εφαρμογή τους. Ο GCRO ενημερώνει έγκαιρα την Ε.Κ. για τυχόν αποκλίσεις από την πιστωτική πολιτική ή πιθανά θέματα που έρχονται σε αντίθεση με την εγκεκριμένη στρατηγική κινδύνων και την διάθεση ανάληψης κινδύνων.

Ο GCRO είναι υπεύθυνος να παρέχει στην Ε.Κ., σε μηνιαία βάση, επαρκή πληροφόρηση ούτως ώστε η τελευταία να έχει τη δυνατότητα να εποπτεύει κατάλληλα και να ενημερώνει το Δ.Σ. για θέματα σχετικά με την έκθεση / το προφίλ κινδύνων και τη μελλοντική στρατηγική σχετικά με τους κινδύνους. Επιπλέον, ο GCRO επιβλέπει τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα όρια της διάθεσης για ανάληψη κινδύνων και επικοινωνεί στην Ε.Κ. τη συμμόρφωση με τα εν λόγω όρια καθώς και τις τυχόν αποκλίσεις που προκύπτουν.

Η Eurobank έχει σαφείς στόχους διαχείρισης κινδύνων και μια καλά εδραιωμένη στρατηγική για την υλοποίησή τους μέσω βασικών διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Σε στρατηγικό επίπεδο, οι στόχοι της διαχείρισης κινδύνων είναι:

- Αναγνώριση όλων των σημαντικών κινδύνων της Τράπεζας,
- Διασφάλιση ότι το επιχειρηματικό σχέδιο είναι σύμφωνο με τη διάθεση ανάληψης κινδύνων της Τράπεζας,
- Βελτιστοποίηση της σχέσης κινδύνου / απόδοσης στη λήψη αποφάσεων, επιβεβαιώνοντας ότι αυτές λαμβάνονται όσο το δυνατόν γίνεται σε συνεργασία με τις επιχειρηματικές μονάδες και διασφαλίζοντας συγχρόνως την ύπαρξη ενός ανεξάρτητου ελεγκτικού μηχανισμού,
- Διασφάλιση ότι τα πλάνα επιχειρηματικής ανάπτυξης υποστηρίζονται επαρκώς από αποτελεσματικές υποδομές διαχείρισης κινδύνων,
- Διαχείριση του προφίλ κινδύνου με τρόπο που θα διασφαλιστεί ότι η επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων είναι εφικτή ακόμα και υπό δυσμενείς επιχειρηματικές συνθήκες,
- Υποστήριξη των ανώτερων διευθυντικών στελεχών με σκοπό τη βελτίωση του ελέγχου και του συντονισμού της ανάληψης κινδύνων σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες,
- Ενσωμάτωση της διαχείρισης των κινδύνων στην κουλτούρα και τις υπάρχουσες διαδικασίες της Τράπεζας και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διαχείριση κινδύνων σε όλη την Τράπεζα.
- Παροχή του πλαισίου, των διαδικασιών και των κατευθυντήριων γραμμών προκειμένου να είναι δυνατή από όλους τους εργαζομένους η διαχείριση κινδύνων στις περιοχές ενασχόλησής τους, σε όλες τις επιχειρηματικές μονάδες.

5.3 Κανονιστική Συμμόρφωση

Η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου έχει συσταθεί με την έγκριση του Δ.Σ. και της Επιτροπής Ελέγχου ως μόνιμη και ανεξάρτητη μονάδα η οποία αναφέρεται στον Πρόεδρο του Δ.Σ. και στην Επιτροπή Ελέγχου και για διοικητικά θέματα στον Διευθύνοντα Σύμβουλο.

Ο σκοπός της Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι να προάγει εντός της Τράπεζας και των θυγατρικών της μια εταιρική κουλτούρα η οποία ενθαρρύνει τη δεοντολογική συμπεριφορά μέσω της ακεραιότητας και τη δέσμευση για συμμόρφωση με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο καθώς και με τα διεθνή πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης.

Η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου έχει την εποπτεία της συνολικής λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης του Ομίλου. Στο πλαίσιο αυτό, εποπτεύει, παρακολουθεί, συντονίζει και αξιολογεί τις δραστηριότητες των Διευθύνσεων /

¹⁴ Η Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης έχει διπλή γραμμή αναφοράς, στον GCRO και στον Γενικό Διευθυντή Finance του Ομίλου

Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης των θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με σκοπό τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα του Ομίλου.

Η κύρια αρμοδιότητα της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου είναι η διασφάλιση ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικών ελέγχων το οποίο του επιτρέπει να λειτουργεί σύμφωνα με το σύνολο των ηθικών αξιών όπως αυτές ορίζονται στον 'Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας' του Ομίλου και σε συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Ειδικότερα, η Κανονιστική Συμμόρφωση Ομίλου είναι υπεύθυνη να:

- συμβουλεύει το Δ.Σ. και τη Διοίκηση σχετικά με τη συμμόρφωση της Τράπεζας με το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και να διασφαλίζει τη διαρκή ενημέρωσή τους για τις εξελίξεις,
- εκδίδει πολιτικές, διαδικασίες και άλλα έγγραφα με σκοπό την παροχή καθοδήγησης στο προσωπικό σχετικά με την κατάλληλη εφαρμογή των νόμων, κανόνων και προτύπων,
- υποστηρίζει τις επιχειρηματικές μονάδες στην ανάπτυξη και την εφαρμογή ρυθμιστικών πολιτικών και διαδικασιών,
- εξετάζει πελάτες, προϊόντα και γραμμές παροχής υπηρεσιών Υψηλού Κινδύνου και να συμβουλεύει για τους πιθανούς κινδύνους συμμόρφωσης και τον περιορισμό τους,
- διασφαλίζει ότι το προσωπικό είναι επαρκώς εκπαιδευμένο και ενημερώνεται συνεχώς σε θέματα συμμόρφωσης, σχεδιάζοντας εκπαιδευτικά προγράμματα και συνεργαζόμενο με τη Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού (HR) για την υλοποίησή τους,
- παρέχει καθοδήγηση για την εφαρμογή των κανονιστικών ρυθμίσεων στην πράξη,
- αναπτύσσει ένα ισχυρό πλαίσιο αναγνώρισης και αξιολόγησης των κινδύνων συμμόρφωσης
- υποστηρίζει, εάν χρειαστεί, τις επιχειρηματικές μονάδες αναφορικά με την πληρότητα και την ακρίβεια των δραστηριοτήτων διαχείρισης των κινδύνων συμμόρφωσης,
- παρακολουθεί και να ελέγχει αν το προσωπικό εφαρμόζει αποτελεσματικά τις εσωτερικές διαδικασίες που αποσκοπούν στην επίτευξη συμμόρφωσης με τις κανονιστικές διατάξεις. Παράλληλα, να κάνει αναφορές σχετικά με ενδεχόμενες παραβιάσεις και απαιτούμενες βελτιώσεις και να παρακολουθεί την εφαρμογή τους,
- εξετάζει τους λογαριασμούς του προσωπικού με σκοπό την παρακολούθηση της συμμόρφωσης του με τις εσωτερικές πολιτικές και τον κώδικα δεοντολογίας και τον εντοπισμό ενδείξεων απάτης,
- παρακολουθεί την έγκαιρη υποβολή των εκθέσεων προς τις Εποπτικές Αρχές και να αναφέρει στην Επιτροπή Ελέγχου τυχόν καθυστερήσεις και πρόστιμα από πιθανές παραβιάσεις των κανονισμών,
- εκπληρώνει τις απαιτήσεις που προβλέπονται από το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο και να συνεργάζεται με τις Εποπτικές Αρχές και τους εξωτερικούς φορείς.

Το πεδίο των δραστηριοτήτων της Κανονιστικής Συμμόρφωσης Ομίλου καλύπτει τα ακόλουθα κανονιστικά θέματα:

- το Οικονομικό Έγκλημα, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της φοροδιαφυγής. Το πεδίο εφαρμογής περιλαμβάνει την παροχή έγκαιρων και ορθών απαντήσεων στα αιτήματα των Εποπτικών και Δικαστικών Αρχών για την άρση του τραπεζικού απορρήτου ή τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, καθώς και τη συνεργασία μαζί τους προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο τους. Το Δ.Σ. διορίζει το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και τον/την Αναπληρωτή του,
- τη νομοθεσία για την ακεραιότητα της χρηματοπιστωτικής αγοράς, όσον αφορά την παροχή επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών σε πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών σχετικά με τη χειραγώγηση της αγοράς, της κατάχρησης προνομιακών πληροφοριών και τον αθέμιτο ανταγωνισμό,
- τους επιχειρηματικούς και εσωτερικούς κανόνες συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων των κανονιστικών διατάξεων περί σύγκρουσης συμφερόντων, του εσωτερικού κώδικα δεοντολογίας και της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της δωροδοκίας και της διαφθοράς,
- το κανονιστικό πλαίσιο για την προστασία των καταναλωτών (συμπεριλαμβανομένης της συμμόρφωσης της Τράπεζας με το θεσμικό πλαίσιο για τους αδρανείς λογαριασμούς, τον Κώδικα Δεοντολογίας δανείων της ΤτΕ, το κανονιστικό πλαίσιο περί υπηρεσιών πληρωμών και το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων), οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο το οποίο σύμφωνα με νόμο ή κανονιστική διάταξη εμπίπτει στις αρμοδιότητες της κανονιστικής συμμόρφωσης.

6. Αρχές Εσωτερικού Ελέγχου

Ο Όμιλος έχει θεσπίσει ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου που βασίζεται σε βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και στην ορολογία COSO και έχει σχεδιαστεί για να παρέχει εύλογη διασφάλιση όσον αφορά την επίτευξη των στόχων στις ακόλουθες κατηγορίες:

- την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εργασιών,
- την αξιοπιστία και την πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων καθώς και των καταστάσεων διοικητικής πληροφόρησης,
- τη συμμόρφωση με το ισχύον νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Οι βασικές αρχές στις οποίες στηρίζεται το σύστημα εσωτερικού ελέγχου του Ομίλου περιγράφονται κατωτέρω:

- **Περιβάλλον Ελέγχου:** Το περιβάλλον ελέγχου αποτελεί το θεμέλιο για όλα τα επιμέρους στοιχεία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, παρέχει πειθαρχία και συνοχή και ενδυναμώνει τη συνείδηση του έλεγχου από τους

εργαζόμενους. Η ακεραιότητα και οι υψηλές ηθικές αξίες που εκπορεύονται από τη φιλοσοφία διοίκησης, τον τρόπο λειτουργίας καθώς και τις κατάλληλες προσλήψεις και πολιτικές κατάρτισης, διασφαλίζουν την ικανότητα του προσωπικού του Ομίλου. Η οργανωτική δομή του Ομίλου είναι κατάλληλη για το μέγεθος και την πολυπλοκότητα του οργανισμού, παρέχοντας σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες και ξεκάθαρες γραμμές διοίκησης.

- **Διαχείριση Κινδύνων:** Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του. Έχει καθιερώσει επομένως μηχανισμούς για τον εντοπισμό αυτών των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων του Ομίλου. Δεδομένου ότι οι συνθήκες στην οικονομία, τη βιομηχανία, το κανονιστικό και λειτουργικό πλαίσιο θα συνεχίσουν να αλλάζουν, οι μηχανισμοί διαχείρισης κινδύνου θα πρέπει να καθορίζονται (και να εξελίσσονται), κατά τρόπο που να επιτρέπει τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων και των νέων κινδύνων που συνδέονται με τις αλλαγές αυτές.
- **Ελεγκτικοί Μηχανισμοί:** Οι μηχανισμοί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αποτυπώνονται στις πολιτικές και τις λεπτομερείς διαδικασίες που έχουν σχεδιαστεί προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι εργασίες εκτελούνται με ασφάλεια και όλες οι συναλλαγές καταγράφονται με ακρίβεια, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες και τους κανονισμούς που έχει ορίσει η Διοίκηση. Οι μηχανισμοί αυτοί καλύπτουν το σύνολο των οργανωτικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σε όλα τα διοικητικά επίπεδα και σε όλες τις λειτουργίες. Ένα από τα κύρια μέτρα σε επίπεδο οργάνωσης που εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα του ελέγχου του Ομίλου είναι ο διαχωρισμός των καθηκόντων. Οι αρμοδιότητες που διαχωρίζονται είναι: η εγκριτική (όρια, υπερβάσεις ορίου, ειδικές συναλλαγές), η συναλλακτική, η διοικητική (διοικητικές πληροφορίες, εκκαθάριση, επιβεβαιωτικοί έλεγχοι, έλεγχοι έγκρισης συναλλαγών, έλεγχοι τεκμηρίωσης συναλλαγών, τήρηση αρχείου, φύλαξη) και η ελεγκτική (συμφωνίες, παρακολούθηση ορίων, έγκριση υπέρβασης ορίων, διαχείριση κινδύνων, έλεγχοι συμμόρφωσης, απογραφές).
- **Πληροφόρηση και Επικοινωνία:** Οι πληροφορίες πρέπει να εντοπίζονται, να συλλέγονται και να μεταφέρονται σε μορφή και χρόνο τέτοιο ώστε να επιτρέπουν στους εργαζόμενους να ασκούν τα καθήκοντά τους. Ο Όμιλος έχει δημιουργήσει αποτελεσματικά κανάλια επικοινωνίας προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες μεταφέρονται προς όλες τις κατευθύνσεις μέσα στους κόλπους του οργανισμού. Υπάρχουν επίσης οι σχετικοί μηχανισμοί για να λαμβάνουν την κατάλληλη εξωτερική πληροφόρηση καθώς και να επικοινωνούν αποτελεσματικά με τρίτα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των εποπτικών αρχών, των μετόχων και των πελατών.
- **Παρακολούθηση και έλεγχος:** Ο Όμιλος έχει θεσπίσει μηχανισμούς για το συνεχή έλεγχο των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της συνήθους πορείας των εργασιών. Αυτοί περιλαμβάνουν τακτικές διαχειριστικές και εποπτικές δραστηριότητες καθώς και άλλες ενέργειες που διενεργεί το προσωπικό κατά την άσκηση των καθηκόντων του, οι οποίες αξιολογούν την απόδοση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Γίνονται επίσης ανεξάρτητες αξιολογήσεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, το πεδίο εφαρμογής και η συχνότητα των οποίων εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την αξιολόγηση των κινδύνων και την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων διαδικασιών ελέγχου. Τυχόν ελλείψεις του συστήματος εσωτερικού ελέγχου επισημαίνονται μέσω της ιεραρχίας, και τα σοβαρά θέματα αναφέρονται στη Διοίκηση, την Επιτροπή Ελέγχου και το Δ.Σ. Κάθε τρίτα χρόνια η αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε ενοποιημένη και ατομική βάση αξιολογείται ανεξάρτητα από ελεγκτική εταιρεία, διαφορετική από αυτήν που έχει αναλάβει το ρόλο του Ορκωτού Ελεγκτή των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας, όπως ορίζεται στην Πράξη Διοικητή της ΤτΕ 2577/2006. Η αναφορά αξιολόγησης υποβάλλεται για περαιτέρω αξιολόγηση στην Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας και προς γνώση του Δ.Σ., και στη συνέχεια υποβάλλεται στην ΤτΕ.

7. Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων («Γενική Συνέλευση») είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας, συγκαλείται από το Δ.Σ. και έχει το δικαίωμα να αποφασίζει για κάθε υπόθεση που αφορά την Τράπεζα και είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει για τα θέματα που περιγράφονται στο άρθρο 117 του Νόμου 4548/2018 (όπως για τις τροποποιήσεις του καταστατικού). Όλοι οι μέτοχοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν και να ψηφίζουν στη Γενική Συνέλευση είτε αυτοπροσώπως είτε δια νόμιμων αντιπροσώπων τους, σύμφωνα με την εκάστοτε προβλεπόμενη νομική διαδικασία.

Η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 20% (1/5) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου που αντιστοιχεί στις μετοχές με δικαίωμα ψήφου («μετοχικό κεφάλαιο»). Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία. Κατ' εξαίρεση, όσον αφορά ορισμένες σημαντικές αποφάσεις, όπως οι περισσότερες αποφάσεις που σχετίζονται με το μετοχικό κεφάλαιο, συγχωνεύσεις κ.λπ. (παρ. 3, άρθρο 130 του Νόμου 4548/2018), η Γενική Συνέλευση βρίσκεται σε απαρτία και συνεδριάζει έγκυρα όταν παρίστανται ή αντιπροσωπεύονται σε αυτή μέτοχοι που εκπροσωπούν τουλάχιστον το 50,00% (1/2) του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου. Οι αποφάσεις για τα θέματα αυτά λαμβάνονται με πλειοψηφία δύο τρίτων (2/3). Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία, η Γενική Συνέλευση συνέχεται εκ νέου σε επαναληπτική συνεδρίαση όπου απαιτείται μικρότερη απαρτία για τη λήψη αποφάσεων, για όλες τις κατηγορίες αποφάσεων.

Ο εκπρόσωπος του ΤΧΣ έχει το δικαίωμα να ζητά τη σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας. Το ανωτέρω δικαίωμα δεν ασκήθηκε κατά τη διάρκεια του 2018.

Μετά την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2015, η οποία καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από θεσμικούς και λοιπούς επενδυτές, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου που κατέχει το ΤΧΣ μειώθηκε από 35,41% σε 2,38%. Ως αποτέλεσμα, βάσει των διατάξεων του νόμου 3864/2010 όπως ισχύει, το ΤΧΣ ασκεί το δικαίωμα ψήφου στις Γενικές Συνελεύσεις της Τράπεζας μόνο για τις αποφάσεις τροποποίησης του καταστατικού της Τράπεζας, περιλαμβανομένης της αύξησης ή μείωσης κεφαλαίου ή της παροχής σχετικής εξουσιοδότησης στο Διοικητικό Συμβούλιο, συγχώνευσης, διάσπασης, μετατροπής, αναβίωσης, παράτασης της διάρκειας ή διάλυσης της Τράπεζας, μεταβίβασης στοιχείων ενεργητικού περιλαμβανομένης της πώλησης θυγατρικών, ή για οποιοδήποτε άλλο θέμα απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία κατά τα προβλεπόμενα στον Νόμο 4548/2018.

Η Τακτική Γενική Συνέλευση πραγματοποιείται κάθε χρόνο έως τη 10η Σεπτεμβρίου. Το Δ.Σ. μπορεί να συγκαλεί εκτάκτως τη Γενική Συνέλευση όταν το κρίνει σκόπιμο ή αναγκαίο ή όταν απαιτείται από το νόμο.

Τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης υπογράφονται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα της Γενικής Συνέλευσης.

Στη Γενική Συνέλευση δικαιούται να συμμετέχει και να ψηφίζει όποιος εμφανίζεται ως μέτοχος κοινών μετοχών της Τράπεζας στα αρχεία του Συστήματος Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) που διαχειρίζεται η «Ελληνικό Κεντρικό Αποθετήριο Τίτλων Α.Ε.» κατά την Ημερομηνία Καταγραφής (Record Date), ήτοι κατά την έναρξη της πέμπτης ημέρας πριν από την ημέρα συνεδρίασης της Γενικής Συνέλευσης. Η προαναφερθείσα Ημερομηνία Καταγραφής ισχύει και για τις επαναληπτικές συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης. Σε κάθε Γενική Συνέλευση το Δ.Σ. φροντίζει ώστε η αναλυτική πρόσκληση και τα σχετικά έγγραφα να είναι διαθέσιμα στους μετόχους τουλάχιστον είκοσι (20) πλήρεις ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων αποφάσεων ή σχόλιο του Διοικητικού Συμβουλίου για κάθε θέμα της πρόσκλησης. Η αναλυτική πρόσκληση περιλαμβάνει σχετικές πληροφορίες που αφορούν την ημερομηνία και τον τόπο της Γενικής Συνέλευσης, τα θέματα ημερήσιας διάταξης, τα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου καθώς και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί, τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για ψήφο μέσω πληρεξουσίου, τα δικαιώματα των μετόχων μειοψηφίας και τα διαθέσιμα έγγραφα σχετικά με τη Γενική Συνέλευση.

Όσον αφορά τα δικαιώματα μειοψηφίας εφαρμόζονται, ως προς τη διαδικασία, τις προθεσμίες και τον τρόπο άσκησης τους, οι διατάξεις του Νόμου 4548/2018.

8. Άλλες πληροφορίες που απαιτούνται από την Οδηγία 2004/25/EU

• Κάτοχοι τίτλων που παρέχουν ειδικά δικαιώματα ελέγχου

Η συμμετοχή του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας μέσω των κοινών μετοχών που κατέχει, του παρέχει ειδικά δικαιώματα ελέγχου βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας και του RFA που υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ.

• Ίδιες μετοχές

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων μπορεί να εξουσιοδοτεί το Δ.Σ., σύμφωνα με το άρθρο 49 του Νόμου 4548/2018, να προβαίνει στην υλοποίηση προγράμματος απόκτησης ιδίων μετοχών. Εντούτοις, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 16Γ του ν. 3864/2010, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του ΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκριση του ΤΧΣ (σημείωση 40 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων).

Οι λοιπές πληροφορίες που απαιτούνται από την Οδηγία 2004/25/EU σχετικά με α) σημαντικές συμμετοχές, β) αρμοδιότητα για έκδοση νέων μετοχών, και γ) περιορισμοί δικαιωμάτων ψήφου, παρατίθενται στις σχετικές ενότητες της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

**III. Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή
(επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων)**

KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές ΑΕ
Στρατηγού Τόμπρα 3
153 42 Αγία Παρασκευή
Ελλάδα
Τηλέφωνο: +30 210 60 62 100
Φαξ: +30 210 60 62 111

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή

Προς τους Μετόχους της
Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E.

Έκθεση Ελέγχου επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. (η «Τράπεζα»), οι οποίες αποτελούνται από τον ενοποιημένο ισολογισμό της 31 Δεκεμβρίου 2018, τις ενοποιημένες καταστάσεις αποτελεσμάτων και συνολικών εσόδων, μεταβολών καθαρής θέσης και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και τις Σημειώσεις που περιλαμβάνουν περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, τη χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. και των θυγατρικών αυτής (ο «Όμιλος») κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 και την ενοποιημένη χρηματοοικονομική τους επίδοση και τις ενοποιημένες ταμειακές ροές τους για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάση γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα της Ελεγκτικής (ΔΠΕ), όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στην ενότητα της έκθεσής μας «Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων». Είμαστε ανεξάρτητοι από την Τράπεζα και τις ενοποιούμενες θυγατρικές της σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Λογιστών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα και έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Σημαντικότερα θέματα ελέγχου

Τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσης. Τα θέματα αυτά και οι

σχετιζόμενοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Πρόβλεψη απομείωσης για τον πιστωτικό κίνδυνο από δάνεια και απαιτήσεις πελατών στο αναπόσβεστο κόστος Ο Όμιλος εφάρμοσε από 1 Ιανουαρίου 2018 το ΔΠΧΑ 9 που αντικατέστησε το ΔΛΠ 39. Το νέο αυτό πρότυπο είναι αρκετά σύνθετο καθώς απαιτεί από τον Όμιλο να αναγνωρίσει αναμενόμενες ζημιές πιστωτικού κινδύνου που απαιτούν σημαντική άσκηση κρίσης και εκτιμήσεων με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική αύξηση της απομείωσης για απαιτήσεις δανείων από πελάτες στο αναπόσβεστο κόστος. Καθώς το 2018 ήταν η πρώτη χρήση εφαρμογής του νέου προτύπου δεν υπάρχει η απαραίτητη εμπειρία για την αξιολόγηση της ποιότητας του υπολογισμού της εκτίμησης σε σχέση με την οριστική ζημία. Για τον υπολογισμό της ζημιάς απαιτείται μεγάλος όγκος απαιτούμενων δεδομένων από διάφορες πηγές και συστήματα που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ξανά για τον υπολογισμό λογιστικών αποτελεσμάτων. Τα παραπάνω αυξάνουν σημαντικά τον κίνδυνο για την ποιότητα των δεδομένων αλλά και την ακρίβεια και αξιοπιστία των μοντέλων που επεξεργάζονται τα δεδομένα αυτά. Ο Όμιλος στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018 εμφανίζει ποσό ΕΥΡΩ 44 973 εκατ. (2017: 47 242 εκατ.) ως απαιτήσεις από πελάτες στο αναπόσβεστο κόστος καθώς και ΕΥΡΩ 8 800 εκατ. (2017: 10 134 εκατ.) ως απομείωση επί των απαιτήσεων αυτών.	Η ελεγκτική προσέγγιση που υιοθετήσαμε συμπεριλάμβανε την εξέταση για τον σχεδιασμό και τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας καθώς και διαδικασίες ουσιαστικής επαλήθευσης. Αξιολογήσαμε κατά τη μετάβαση ότι οι λογιστικές αρχές του ΔΠΧΑ 9 που εφαρμόστηκαν ήταν οι κατάλληλες. Εκτιμήσαμε ότι οι παραδοχές και οι αποφάσεις που πήρε η Διοίκηση για την ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων είναι κατάλληλες και λογικές. Αξιολογήσαμε τις νέες διαδικασίες και εφαρμογές και τα νέα συστήματα με τις αντίστοιχες δικλίδες ασφαλείας ως προς την ταξινόμηση και επιμέτρηση. Εκτιμήσαμε την ακρίβεια και σχετικότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση και επιμέτρηση. Επικεντρωθήκαμε στη διαδικασία ελέγχου για την πληρότητα και ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται στα μοντέλα υπολογισμού απομείωσης καθώς και στην αξιολόγηση στην οποία προβαίνει η Διοίκηση για την επικύρωση των αποτελεσμάτων. Οι διαδικασίες επαλήθευσης που επιλέξαμε να εφαρμόσουμε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης ζημιάς συμπεριλάμβαναν τα ακόλουθα: — Για συγκεκριμένο δείγμα δανείων επαληθεύσαμε τους μηχανισμούς που χρησιμοποιεί η Τράπεζα για

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Ο Όμιλος αναγνώρισε ζημία ποσού ΕΥΡΩ 1 δις. περίπου από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 που επιβάρυνε τα Ίδια Κεφάλαια του Ομίλου κατά την 1 Ιανουαρίου 2018. Συνεπώς καταλήξαμε ότι η πρόβλεψη απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων πελατών στο αναπόσβεστο κόστος αποτελεί σημαντικό θέμα ελέγχου επειδή: — Στηρίζεται στην εφαρμογή μιας νέας λογιστικής αρχής (ΔΠΧΑ 9) που απαιτεί νέες εκτιμήσεις και κρίσεις και καινούρια συστήματα για την επεξεργασία δεδομένων. — Γίνεται άσκηση κρίσης για την ορθή κατάταξη των δανείων και του τρόπου με τον οποίο γίνεται η επιμέτρηση τους. — Ο υπολογισμός της απομείωσης απαιτεί σημαντική κρίση από τη Διοίκηση για τα μακροοικονομικά κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας. — Ο υπολογισμός της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας υποστηρίζεται από ένα νέο τρόπο διαδικασιών, συστημάτων και εσωτερικών δικλίδων που δεν έχει εξετασθεί στην πράξη. — Απαιτεί κρίση για τον σωστό σχεδιασμό των μαθηματικών τύπων και δεδομένων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας. — Απαιτεί κρίση για τα κριτήρια λόγω των οποίων ο Όμιλος πιστεύει πως έχει αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος. — Απαιτεί αξιολόγηση των προσαρμογών της Διοίκησης στα αποτελέσματα των μοντέλων	την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. — Ως προς την απομείωση σε ατομική βάση επιλέξαμε ένα δείγμα δανείων με κύριο κριτήριο το υπόλοιπο του πιστωτικού κινδύνου και αξιολογήσαμε την επάρκεια της πρόβλεψης που καταχωρήθηκε. Στη διαδικασία αυτή εφαρμόσαμε διαδικασίες αξιολόγησης των δεδομένων και της αξιοπιστίας των αναμενόμενων ροών που χρησιμοποιούνται στην εξατομικευμένη απομείωση. — Ως προς την απομείωση σε επίπεδο χαρτοφυλακίου αξιολογήσαμε τη μεθοδολογία της Τράπεζας, εκτιμώντας την ορθότητα των στοιχείων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της απομείωσης από τα συστήματα της Τράπεζας. Για ορισμένα χαρτοφυλάκια δανείων αξιοποιήσαμε τις γνώσεις εξειδικευμένων στελεχών για την αξιολόγηση του μοντέλου υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου, καθώς επίσης πραγματοποιήσαμε δειγματοληπτικό επανυπολογισμό παραμέτρων του μοντέλου. Για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια αξιοποιήσαμε την ύπαρξη και την αποτίμηση των εξασφαλίσεων που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της απομείωσης. Τέλος, αξιολογήσαμε την επάρκεια των σχετικών γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
επιμέτρησης αναμενόμενου πιστωτικού κινδύνου. Περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης υπάρχουν στην σημείωση 2.2.13 επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Οι γνωστοποιήσεις που απαιτεί το ΔΠΧΑ 9 είναι εξίσου σημαντικές για να γίνει κατανοητός ο λόγος της επίπτωσης που είχε ο Όμιλος από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 αλλά και για την κατανόηση των εκτιμήσεων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης ζημίας πιστωτικού κινδύνου.	
Ανακτησιμότητα αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων Ο Όμιλος αναγνώρισε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ΕΥΡΩ 4 916 εκατ.(2017: ΕΥΡΩ 4 859 εκατ.) για προσωρινές διαφορές και φορολογικές ζημιές στο βαθμό που θεωρεί ότι είναι ανακτήσιμες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Στην σημείωση 16 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων γίνεται ανάλυση των προσωρινών διαφορών και φορολογικών ζημιών. Η επιμέτρηση ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς η αξιολόγηση της ανακτησιμότητάς τους που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση είναι σύνθετη και χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας. Η ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξαρτάται από τη δυνατότητα της Τράπεζας να παράγει μελλοντικά επαρκή φορολογητέα κέρδη που δύνανται να χρησιμοποιηθούν έναντι εκπιπτόμενων	Αξιολογήσαμε τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από την Διοίκηση για να εκτιμήσει την πιθανότητα ανάκτησης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που έχουν αναγνωριστεί στον ισολογισμό της 31 Δεκεμβρίου 2018 μέσω μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Αξιολογήσαμε το εύλογο των κύριων παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν από τη Διοίκηση για το επιχειρηματικό πλάνο ως εξής: — Συγκρίνοντας αυτές με τις δικές μας ανεξάρτητες προσδοκίες που έχουν βασιστεί στη γνώση του κλάδου και στην κατανόηση που αποκτήσαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας. — Πραγματοποιώντας μια ανάλυση ευαισθησίας για να προσδιορίσουμε την επίδραση ενδεχόμενων μεταβολών στις παραδοχές και τον τρόπο με τον οποίο η αβεβαιότητα της εκτίμηση μπορεί να επηρεάσει την προβλεπόμενη κερδοφορία της Τράπεζας.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
προσωρινών διαφορών και φορολογικών ζημιών (πριν αυτές λήξουν). Η αξιολόγηση από μέρους της Διοίκησης του κατά πόσο θα υπάρξουν μελλοντικά φορολογητέα κέρδη απαιτεί τις ακόλουθες σημαντικές κρίσεις και εκτιμήσεις: — Παραδοχές στις οποίες στηρίζεται το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας, σε σχέση με εκτιμήσεις για τις μελλοντικές επιδόσεις που σχετίζονται με τον προσδιορισμό των αναμενόμενων φορολογητέων κερδών στο μέλλον. — Εκτιμήσεις που πρέπει να καλύπτουν τον χρονικό ορίζοντα έως τη νομική εκπνοή της περιόδου εντός της οποίας μπορεί να ανακτηθεί η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. — Προσαρμογές που απαιτούνται για την εκτίμηση των φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη (όπως εκτιμώνται στο επιχειρηματικό πλάνο) για να συνάγεται το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που θα μπορεί να ανακτηθεί σε μελλοντικές χρήσεις.	Για τους σκοπούς της αξιολόγησής μας επί της ανακτησιμότητας, ελέγξαμε τις προσαρμογές που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση για τον υπολογισμό των φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη, με την υποστήριξη εξειδικευμένων στελεχών μας σε φορολογικά θέματα, ενώ εξετάσαμε και τη συνέπεια με τις προηγούμενες χρήσεις συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης της ακρίβειας ιστορικά των προϋπολογιστικών στοιχείων της Τράπεζας. Οι διαδικασίες μας περιλάμβαναν και αξιολόγηση της ερμηνείας της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας από τη Διοίκηση σε σχέση με τις λογιστικές διαγραφές και τη σταδιακή απόσβεση της οριστικής φορολογικής ζημίας από πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφές οφειλών πιστούχων. Επίσης, εξετάσαμε την ακρίβεια προηγούμενων παραδοχών της Διοίκησης, συγκρίνοντάς τις με τα αποτελέσματα που έχουν πραγματοποιηθεί. Αξιολογήσαμε την επάρκεια των γνωστοποιήσεων των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των κύριων παραδοχών και κρίσεων.
Χρήση των πληροφοριακών συστημάτων σχετικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής αναφοράς του Ομίλου βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε πληροφορίες που παράγονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Τράπεζας και του Ομίλου και/ή τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες και δικλίδες (όπως υπολογισμούς,	Αξιολογήσαμε της ανθεκτικότητα της ασφάλειας των πληροφοριών του Ομίλου, εξετάζοντας το σχεδιασμό και τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των κυριότερων διαδικασιών και δικλίδων επί των πληροφοριακών συστημάτων, που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική αναφορά. Πιο συγκεκριμένα, με τη βοήθεια των εξειδικευμένων στελεχών μας αξιολογήσαμε τη διαχείριση

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά. Η φύση, η πολυπλοκότητα και η αυξημένη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, σε συνδυασμό με τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών που τίθεται σε επεξεργασία σε καθημερινή βάση μέσω αυτών, αυξάνουν τον κίνδυνο μη αποτελεσματικής διασύνδεσης μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, καθώς και τον κίνδυνο που σχετίζεται με τον βαθμό αξιοπιστίας της παραγόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, το τραπεζικό περιβάλλον υπόκειται σε εσωτερικές και εξωτερικές απειλές οι οποίες σχετίζονται με την ασφάλεια του κυβερνοχώρου ιδιαιτέρως και λόγω της σημαντικής αύξησης του όγκου συναλλαγών μέσω διαδικτύου. Το παραπάνω θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης του Ομίλου βασίζονται ουσιαστικά σε περίπλοκα πληροφοριακά συστήματα που επεξεργάζονται μεγάλους όγκους συναλλαγών, τα οποία στηρίζονται στην αποτελεσματικότητα των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου επί των πληροφοριακών συστημάτων, που πρέπει να έχουν σχεδιαστεί και να λειτουργούν αποτελεσματικά προκειμένου να εξασφαλίζεται η πληρότητα και η ακρίβεια των χρηματοοικονομικών στοιχείων και πληροφοριών ασφάλειας του Ομίλου που παράγουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση.	προσβάσεων, αλλαγών που διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής για τα κύρια επίπεδα υποδομής (όπως εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα, βάσεις δεδομένων), για τα συστήματα που εμπíπτουν στο εύρος του ελέγχου, και εξετάσαμε τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των προαναφερθεισών διαδικασιών και δικλίδων. Επιπλέον, προκειμένου να βασιστούμε στην παραγόμενη συστημική πληροφορία (όπως σε δεδομένα και αναφορές) και στις αυτοματοποιημένες δικλίδες (όπως υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά, στηριχθήκαμε επίσης σε επιχειρησιακές δικλίδες και πραγματοποιήσαμε επιπρόσθετες διαδικασίες επαλήθευσης στα πλαίσια του ελέγχου μας.

Άλλο θέμα

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου για την προηγούμενη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ελέγχθηκαν από άλλη ελεγκτική εταιρεία, επί των οποίων εξέφρασε γνώμη χωρίς επιφύλαξη την 29 Μαρτίου 2018.

Άλλες πληροφορίες

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, για την οποία γίνεται σχετική αναφορά στην «Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων» και στις Δηλώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου όπως εμπεριέχονται στην προβλεπόμενη από το Ν. 3556/2007 Ετήσια Οικονομική Έκθεση αλλά δεν περιλαμβάνουν τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και την Έκθεση Ελέγχου επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφράζουμε με τη γνώμη αυτή οποιασδήποτε μορφής συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις άλλες πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό, να εξετάσουμε εάν οι άλλες πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ή τις γνώσεις που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο, ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, με βάση τις εργασίες που έχουμε εκτελέσει, καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε τίποτα να αναφέρουμε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνη της Διοίκησης και των υπευθύνων για τη διακυβέρνηση επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου, που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της ικανότητας του Ομίλου να συνεχίσει τη δραστηριότητά του, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν η Διοίκηση είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει τον Όμιλο ή να διακόψει τη δραστηριότητά του ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προχωρήσει σε αυτές τις ενέργειες.

Η Επιτροπή Ελέγχου (άρθρο 44 του Ν. 4449/17) της Τράπεζας έχει την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς του Ομίλου.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις στο σύνολό τους είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη, είτε σε λάθος, και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά

διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών που λαμβάνονται με βάση αυτές τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Στα πλαίσια του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.
- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό τη διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου του Ομίλου.
- Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.
- Καταλήγουμε σε συμπέρασμα για την καταλληλότητα της χρήσης από τη Διοίκηση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το αν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα του Ομίλου να συνεχίσει τη δραστηριότητά του. Αν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων ή, αν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς, να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα ο Όμιλος να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.

— Αποκτούμε επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση των οντοτήτων ή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εντός του Ομίλου για την έκφραση γνώμης επί αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Είμαστε υπεύθυνοι για την καθοδήγηση, την επίβλεψη και την εκτέλεση του ελέγχου της Τράπεζας και των θυγατρικών της. Παραμένουμε αποκλειστικά υπεύθυνοι για την ελεγκτική μας γνώμη.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε σε αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας, και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσης και ως εκ τούτου αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου. Περιγράφουμε τα θέματα αυτά στην έκθεση ελεγκτή, εκτός εάν νόμος ή κανονισμός αποκλείει τη δημοσιοποίηση ενός θέματος ή όταν, σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις, διαπιστώσουμε ότι ένα θέμα δεν θα έπρεπε να γνωστοποιηθεί με την έκθεσή μας, διότι ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο θα αναμενόταν εύλογα ότι οι αρνητικές επιπτώσεις θα υπερτερούσαν από τα οφέλη δημοσίου συμφέροντος μιας τέτοιας δημοσιοποίησης.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

1. Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση της Έκθεσης Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και της Δήλωσης Εταιρικής Διακυβέρνησης που περιλαμβάνεται στην έκθεση αυτή, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 5 του Άρθρου 2 (μέρος Β) του Ν. 4336/2015, σημειώνουμε ότι:

- (α) Στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης, η οποία παρέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 43ββ του Κ.Ν. 2190/1920.
- (β) Κατά τη γνώμη μας η Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου έχει καταρτισθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές απαιτήσεις του Άρθρου 43^α και 107Α και της παραγράφου 1 (περιπτώσεις γ' και δ') του άρθρου 43ββ του Κ.Ν. 2190/1920 και το περιεχόμενο αυτής αντιστοιχεί με τις συνημμένες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.
- (γ) Με βάση τη γνώση που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχό μας, για τον Όμιλο και το περιβάλλον του, δεν έχουμε εντοπίσει ουσιώδη σφάλματα στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου.

2. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με τη Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας με ημερομηνία 27 Μαρτίου 2019, που προβλέπεται από το άρθρο 11 του Κανονισμού αριθ. 537/2014 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

3. Παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών

Δεν παρείχαμε στην Τράπεζα και τις θυγατρικές αυτής της μη ελεγκτικές υπηρεσίες οι οποίες απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

Οι επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα και στις θυγατρικές αυτής, κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 γνωστοποιούνται στη σημείωση 50 των συνημμένων ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

4. Διορισμός Ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές της Τράπεζας με την από 10 Ιουλίου 2018 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Αθήνα, 1 Απριλίου 2019
KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε.
ΑΜ ΣΟΕΛ 114

Χαράλαμπος Συρούνης, Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής
ΑΜ ΣΟΕΛ 19071

IV. Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2018

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018

Όθωνος 8, Αθήνα 105 57
www.eurobank.gr, Τηλ.: 210 333 7000
Αρ. Γ.Ε.ΜΗ.: 000223001000

Πίνακας Περιεχομένων των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων	Σελίδα
Ενοποιημένος Ισολογισμός	1
Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων	2
Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	3
Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης	4
Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών	5

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες	6
2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές	6
2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων	6
2.2 Βασικές λογιστικές αρχές	17
2.3 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης	53
3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	60
4. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου	68
5. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων	69
6. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων	71
6.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	74
6.2.2 Κίνδυνος αγοράς	111
6.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας	115
6.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	118
7. Καθαρά έσοδα από τόκους	123
8. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	124
9. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	124
10. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων	124
11. Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	125
12. Λειτουργικά έξοδα	125
13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	125
14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις	126
15. Φόρος εισοδήματος	126
16. Αναβαλλόμενοι φόροι	128
17. Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	131
18. Κέρδη ανά μετοχή	134
19. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	134
20. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών	134
21. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	135
22. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	136
23. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων	136
24. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	139

25. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	141
26. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	142
27. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	145
28. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες.....	150
29. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης.....	153
30. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	155
31. Επενδύσεις σε ακίνητα	156
32. Άυλα πάγια στοιχεία.....	158
33. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	158
34. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες.....	159
35. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	159
36. Υποχρεώσεις προς πελάτες	159
37. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους.....	160
38. Λοιπές υποχρεώσεις.....	161
39. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	162
40. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές	164
41. Προνομιούχοι τίτλοι	164
42. Ειδικά αποθεματικά	166
43. Μερίσματα	167
44. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων.....	167
45. Λειτουργικές μισθώσεις	168
46. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις	168
47. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα	170
48. Λοιπά σημαντικά γεγονότα και γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	173
49. Συνδεόμενα μέρη	174
50. Εξωτερικοί Ελεγκτές	175
51. Διοικητικό Συμβούλιο.....	176
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014.....	177

Ενοποιημένος Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	19	1.924	1.524
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	21	2.307	2.123
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	22	43	49
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.871	1.878
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	24	36.232	37.108
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	26	7.772	7.605
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	28	113	156
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	30	353	390
Επενδύσεις σε ακίνητα	31	316	277
Άυλα πάγια στοιχεία	32	183	152
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	4.916	4.859
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	33	1.934	1.724
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	17, 24	20	2.184
Σύνολο ενεργητικού		57.984	60.029
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	34	2.050	9.994
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	35	6.376	3.997
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	23	1.893	1.853
Υποχρεώσεις προς πελάτες	36	39.083	33.843
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	37	2.707	549
Λοιπές υποχρεώσεις	38	844	684
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	17	-	1.959
Σύνολο υποχρεώσεων		52.953	52.879
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	40	655	655
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	40	8.055	8.055
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον		(3.721)	(2.556)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	37	-	950
Προνομιούχοι τίτλοι	41	42	43
Δικαιώματα τρίτων		0	3
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		5.031	7.150
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		57.984	60.029

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 176 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Αποτελεσμάτων

Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα	2.186	2.164
Τόκοι έξοδα	(770)	(700)
Καθαρά έσοδα από τόκους	1.416	1.464
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	422	372
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(124)	(114)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	298	258
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες	13	10
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	37	67
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	83	73
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	(2)	10
Λειτουργικά έσοδα	1.845	1.882
Λειτουργικά έξοδα	(879)	(895)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης	966	987
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	(680)	(750)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(21)	(50)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(62)	(13)
Αναλογία κερδών από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	29	7
Κέρδη προ φόρου	232	181
Φόρος εισοδήματος	(76)	(5)
Καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	156	176
Καθαρές ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(65)	(61)
Καθαρά κέρδη	91	115
Καθαρά κέρδη που αναλογούν σε τρίτους	0	11
Καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους	91	104
	€	€
Κέρδη ανά μετοχή		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,04	0,05
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	0,07	0,08

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 176 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου			
	2018		2017	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Καθαρά κέρδη		91		115
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:				
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	22		27	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	(19)	3	(8)	19
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 26)	(88)		-	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 26)	(75)	(163)	-	-
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων				
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 26)	-		244	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ. 26)	-	-	(31)	213
Συναλλαγματικές διαφορές				
- συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων εξωτερικού	(10)		2	
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, λόγω πώλησης δραστηριοτήτων εξωτερικού (σημ. 17)	34	24	4	6
Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες				
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους (σημ. 28)	(33)	(33)	52	52
		(169)		290
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:				
- Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	0	0	(2)	(2)
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση		(169)		288
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο που αναλογεί σε:				
Μετόχους				
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(59)		470	
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(19)	(78)	(78)	392
Δικαιώματα τρίτων				
- από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0		0	
- από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	0	0	11	11
		(78)		403

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 176 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

	Μετοχικό κεφάλαιο- κοινές μετοχές € εκατ.	Υπέρ το άρτιο € εκατ.	Ειδικά αποθεματικά € εκατ.	Αποτελέσματα εις νέον € εκατ.	Μετοχικό κεφάλαιο- προνομίουχες μετοχές € εκατ.	Προνομίουχοι τίτλοι € εκατ.	Δικαιώματα τρίτων € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	655	8.055	7.715	(10.664)	950	43	640	7.394
Καθαρά κέρδη	-	-	-	104	-	-	11	115
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	288	-	-	-	0	288
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017	-	-	288	104	-	-	11	403
Απόκτηση/μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες (σημ. 17)	-	-	-	-	-	-	(634)	(634)
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών (σημ. 40)	(0)	(0)	-	1	-	-	-	1
Διανεμηθέντα μερίσματα από θυγατρικές της Τράπεζας με δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	-	(15)	(15)
Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους:								
- Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	0	-	-	-	1	1
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	-	2	(2)	-	-	-	-
	(0)	(0)	2	(1)	-	-	(648)	(647)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	655	8.055	8.005	(10.561)	950	43	3	7.150
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	655	8.055	8.005	(10.561)	950	43	3	7.150
Επίπτωση υιοθέτησης ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3)	-	-	9	(1.094)	-	-	(0)	(1.085)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018, αναμορφωμένο	655	8.055	8.014	(11.655)	950	43	3	6.065
Καθαρά κέρδη	-	-	-	91	-	-	0	91
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	(169)	-	-	-	0	(169)
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018	-	-	(169)	91	-	-	0	(78)
Εξαγορά προνομίουχων μετοχών	-	-	-	-	(950)	-	-	(950)
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου σε θυγατρικές με δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής σε θυγατρικές εταιρείες	-	-	-	(0)	-	-	(2)	(2)
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών (σημ. 40)	0	0	-	(0)	-	-	-	0
Πληρωμή μερισμάτων προνομίουχων τίτλων και επαναγορά μετά από φόρους	-	-	-	(2)	-	(1)	-	(3)
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	-	(48)	48	-	-	-	-
	0	0	(48)	46	(950)	(1)	(3)	(956)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	655	8.055	7.797	(11.518)	-	42	0	5.031
	Σημ. 40	Σημ. 40	Σημ. 42		Σημ. 37	Σημ. 41		

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 176 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Ενοποιημένη Κατάσταση Ταμειακών Ροών

	Χρήση που έληξε την 30 Δεκεμβρίου	
	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Σημείωση		
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	232	181
Προσαρμογές για:		
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	25	750
Λοιπές ζημιές απομείωσης, προβλέψεις και έξοδα αναδιάρθρωσης	14	63
Αποσβέσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	12	60
Λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	20	(135)
Λοιπές προσαρμογές	20	(13)
	834	906
Μεταβολές λογαριασμών που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες		
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	(74)	(10)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε τίτλους εμπορικού χαρτοφυλακίου	3	(29)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(99)	499
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(822)	(356)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(82)	(160)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού	33	14
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(5.698)	(7.867)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς πελάτες	5.240	1.743
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε λοιπές υποχρεώσεις ⁽¹⁾	(13)	(35)
	(1.730)	(6.201)
Φόρος εισοδήματος που πληρώθηκε	(34)	(31)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες	(930)	(5.326)
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	(114)	(97)
Εισπράξεις από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	37	93
(Αγορές)/πωλήσεις και λήξεις επενδυτικών τίτλων	(205)	4.950
Απόκτηση θυγατρικών, μετά από αποκτηθέντα ταμειακά διαθέσιμα	27	(0)
Απόκτηση συμμετοχών σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, συμμετοχές σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και επιστροφή κεφαλαίου	28	(8)
Πώληση θυγατρικών, μετά από πωληθέντα ταμειακά διαθέσιμα	17	125
Μερίσματα που εισπράχθηκαν από επενδυτικούς τίτλους, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες		11
	18	11
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	(362)	5.074
Ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
(Αποπληρωμές)/ εισπράξεις από πιστωτικούς τίτλους	20	445
Επιστροφή κεφαλαίου και διανομή κερδών από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	20	25
Αγορά προνομιούχων τίτλων	(1)	-
Μερίσματα που πληρώθηκαν στους κατόχους προνομιούχων τίτλων	41	-
(Αγορά)/πώληση ιδίων μετοχών		1
Εξαγορά προνομιούχων μετοχών, μετά από έξοδα	37	-
	(4)	-
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες	1.252	471
Επίπτωση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(0)	7
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(40)	226
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες ⁽¹⁾	(104)	357
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες επενδυτικές δραστηριότητες	1	(92)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) μη συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες ⁽¹⁾	20	(40)
Επίπτωση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα		(5)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(154)	220
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου	20	2.143
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου	20	2.143

⁽¹⁾ Τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί για να απεικονιστεί στην κατηγορία των ταμειακών ροών από χρηματοδοτικές δραστηριότητες η διανομή κερδών ύψους € 25 εκατ. από τις μη συνεχιζόμενες στις συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 17).

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 176 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες

Η Eurobank Εργασίας Α.Ε. (η «Τράπεζα») και οι θυγατρικές της εταιρείες (ο «Όμιλος») δραστηριοποιούνται στους τομείς τραπεζικής ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων, διαχείρισης περιουσίας και κεφαλαίων, treasury και κεφαλαιαγορών καθώς και στη παροχή άλλων υπηρεσιών. Η Τράπεζα έχει συσταθεί στην Ελλάδα και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Ο Όμιλος δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα και στις περιοχές της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι εν λόγω ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν και το Παράρτημα, εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 29 Μαρτίου 2019. Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή περιλαμβάνεται στην ενότητα III της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης.

2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές

Οι βασικές λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν κατά τη σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται παρακάτω:

2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και ειδικότερα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες της Επιτροπής Διεργητικών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΕΔΔΠΧΑ) που είναι σε ισχύ ή έχουν εκδοθεί και εφαρμοστεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τους διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους (πολιτική που εφαρμόστηκε πριν την 1 Ιανουαρίου 2018), τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) (πολιτική που εφαρμόστηκε από την 1 Ιανουαρίου 2018) και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων), τα οποία επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Οι λογιστικές αρχές βάσει των οποίων συντάχθηκαν οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις εφαρμόστηκαν με συνέπεια για τις χρήσεις 2018 και 2017 λαμβάνοντας υπόψη τις τροποποιήσεις των ΔΠΧΑ όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.1.1 «Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες» και τις τροποποιήσεις όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.2 «Βασικές λογιστικές αρχές» μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9. Όπου είναι απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να είναι σύμφωνα με τις αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα χρήση.

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα λογιστικά υπόλοιπα των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα υπόλοιπα των εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στη βέλτιστη γνώση της Διοίκησης σχετικά με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν.

Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε Ευρώ (€), που είναι το συναλλακτικό νόμισμα της Τράπεζας. Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε ευρώ έχουν στρογγυλοποιηθεί στο πλησιέστερο εκατομμύριο.

Εκτιμήσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας του Ομίλου

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο, αξιολογώντας τα ακόλουθα:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ελλάδος για το 2018 ανήλθε σε 1,9% από 1,5% το 2017, σύμφωνα με την αρχική εκτίμηση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) ενώ η αντιπροσωπευτική πρόβλεψη της αγοράς για τον πραγματικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (growth consensus forecast) για το 2019 είναι 1,9% (συγκριτικά με τον επίσημο στόχο 2,5%). Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο 2018 ήταν 18,0% (31 Δεκεμβρίου 2017: 20,8%). Στο δημοσιονομικό πεδίο το πρωτογενές πλεόνασμα της Ελλάδος για το 2018 αναμένεται να ανέλθει σε 4,0% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τα

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

στοιχεία του προϋπολογισμού για το 2019, (2017: 3,9% του ΑΕΠ σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ), ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη για το 2019 έχει τεθεί στο 3,6% του ΑΕΠ.

Τον Αύγουστο του 2018, η Ελλάδα ολοκλήρωσε με επιτυχία το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) και εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Ενισχυμένης Εποπτείας (ΠΕΕ) σύμφωνα με τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) 472/2013, η οποία προβλέπει τριμηνιαίους ελέγχους από τις αρμόδιες επιτροπές των Θεσμών (ΕΕ/ΕΚΤ/ΕΜΣ/ΔΝΤ). Ο βασικός σκοπός της εποπτείας μετά τη λήξη του προγράμματος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας στο χρηματοοικονομικό τομέα και η συνέχιση της διαδικασίας εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που με τη σειρά τους, αποσκοπούν μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση του εγχώριου ρυθμού ανάπτυξης, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στον εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα. Η πρώτη και δεύτερη αξιολόγηση του ΠΕΕ ολοκληρώθηκε στο τέλος Νοεμβρίου 2018 και αρχές Μαρτίου 2019, αντίστοιχα. Στις αξιολογήσεις καταγράφηκε μια σειρά από καθυστερήσεις στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που αρχικά είχαν προγραμματιστεί για το τέλος του 2018, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων, του νομοθετικού πλαισίου για την μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) και συγκεκριμένα του νόμου για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά. Εξαιτίας των παραπάνω καθυστερήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέβαλε την καταβολή ποσού € 970 εκατ. από την εφαρμογή των μέτρων ελάφρυνσης χρέους που είναι συνδεδεμένα με την εφαρμογή του ΠΕΕ για τις αρχές Απριλίου 2019, με την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης των προαπαιτούμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το νέο καθεστώς προστασίας της πρώτης κατοικίας. Η Ελληνική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα ταμειακό απόθεμα συνολικού ποσού € 26,5 δις μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2018, από τις εκταμιεύσεις των δόσεων του δανείου από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), από εκδόσεις ομολόγων και από άλλες πηγές, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης της χώρας στις διεθνείς αγορές. Το εν λόγω ταμειακό απόθεμα επαρκεί για την κάλυψη των δανειακών υποχρεώσεων του Δημοσίου για τουλάχιστον δύο έτη μετά την λήξη του προγράμματος ή τέσσερα έτη υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου στα τρέχοντα επίπεδα τους. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό Δημόσιο επέδειξε ικανότητα πρόσβασης στις αγορές μέσω της πραγματοποίησης δύο επιτυχών εκδόσεων ομολόγων, την 29 Ιανουαρίου 2019, με 5ετές ομόλογο συνολικού ύψους € 2,5 δις και απόδοσης 3,6% και την 6 Μαρτίου 2019 με την έκδοση 10ετούς ομολόγου αναφοράς συνολικού ύψους € 2,5 δις και απόδοσης 3,9%.

Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ και για την περίοδο εποπτείας μετά την λήξη του προγράμματος, η υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την ΕΕ για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου, θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος.

Οι κύριοι κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας που προέρχονται από το μακροοικονομικό περιβάλλον σχετίζονται με (α) την τήρηση των θεσμοθετημένων μεταρρυθμίσεων και τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι στόχοι και τα ορόσημα της περιόδου εποπτείας της χώρας μετά τη λήξη του προγράμματος, (β) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων, των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (γ) τη δυνατότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα, (δ) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων στο εξωτερικό και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (ε) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα και (στ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην εγγύς ή ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της περιφερειακής και/ή της παγκόσμιας οικονομίας. Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το Ελληνικό μακροοικονομικό περιβάλλον λαμβάνοντας υπόψη την άμεση και έμμεση έκθεσή του στον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου (σημ. 4).

Κίνδυνος ρευστότητας

Το 2018, οι προσδοκίες για περαιτέρω βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ενίσχυσε την αξιοπιστία της Ελλάδος στις διεθνείς αγορές, βελτίωσε το εγχώριο οικονομικό κλίμα και διευκόλυνε την επιστροφή καταθέσεων. Επιπλέον, έχουν αρθεί οι περιορισμοί στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων στο εσωτερικό της χώρας, ενώ οι περιορισμοί που ισχύουν για την μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό έχουν περαιτέρω χαλαρώσει. Η έγκαιρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της περιόδου μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, θα συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταθετών, θα επιταχύνει την πρόσβαση στις αγορές για την έκδοση χρεωστικών τίτλων και θα επιδράσει θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 2,1 δις (εκ των οποίων € 0,5 δις από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) κυρίως λόγω της εισροής καταθέσεων, της απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, της αύξησης των συναλλαγών γeros (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου και δύο εκδόσεων χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού τα οποία πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε διεθνή θεσμικό επενδυτή (σημ. 37) (31 Δεκεμβρίου 2017: € 10 δις, εκ των οποίων € 7,9 δις από τον ELA). Την 28 Φεβρουαρίου 2019, ο Όμιλος είχε εξαλείψει την χρηματοδότηση από τον ELA ενώ η συνολική εξάρτηση από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 1,3 δις. Επιπλέον, η αύξηση των καταθέσεων περισσότερο από € 5 δις το 2018 βελτίωσε το δείκτη δανείων προς καταθέσεις (L/D) του Ομίλου σε 92,6% από 109,6% στο τέλος του 2017.

Κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας

Την 5 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων - Stress Test για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Eurobank. Βάσει της ενημέρωσης που έλαβε η Τράπεζα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), από το αποτέλεσμα του Stress Test δεν προέκυψε κεφαλαιακό έλλειμμα, ούτε ανάγκη υποβολής σχεδίου κεφαλαιακής ενίσχυσης.

Ο Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου ανήλθε σε 14,2% την 31 Δεκεμβρίου 2018, και τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους διαμορφώθηκαν σε € 91 εκατ. (€ 200 εκατ. καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού € 44 εκατ., μετά φόρου). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 2,8 δις σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017 και ανήλθε σε € 15,3 δις, που είναι στα ίδια επίπεδα με τον αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον ΕΕΜ τον Σεπτέμβριο του 2018 (σημ.6).

Στο προσεχές διάστημα, ο βασικός στόχος είναι η επιτυχής υλοποίηση του πλάνου μετασχηματισμού της Τράπεζας που αποτελείται από α) την ολοκλήρωση της συγχώνευσης με την Grivalia μέχρι το Μάιο του 2019 η οποία θα ισχυροποιήσει την κεφαλαιακή θέση και τις προοπτικές κερδοφορίας της Τράπεζας (σημ.48), β) την επιτάχυνση του σχεδίου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων πιστωτικών ανοιγμάτων (ΜΕΑ) μέσω μιας τιτλοποίησης ευρείας κλίμακας ύψους € 7,0 δις περίπου, την είσοδο ενός στρατηγικού επενδυτή στο μετοχικό κεφάλαιο της κατά 100% θυγατρικής της Eurobank, Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις («FPS»), η οποία είναι αδειοδοτημένη εταιρεία διαχείρισης δανείων, και λοιπές πρωτοβουλίες οδηγώντας το δείκτη NPE του Ομίλου στο 16% το 2019 και σε μονοψήφιο δείκτη μέχρι το 2021 και γ) την επίτευξη ενός σημαντικά χαμηλότερου κόστους κινδύνου από το 2020 το οποίο αναμένεται να οδηγήσει σε ισχυρά διατηρήσιμα κέρδη ανά μετοχή (EPS).

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το Διοικητικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια της κεφαλαιακής θέσης και της ρευστότητας του Ομίλου, τη σταδιακή μείωση των NPE σύμφωνα με τους επιχειρησιακούς στόχους της Τράπεζας μαζί με τις στρατηγικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με το σχέδιο μετασχηματισμού της Τράπεζας, έκρινε ότι οι οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου μπορούν να συνταχθούν με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Νέα πρότυπα και τροποποιήσεις σε πρότυπα που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο

Τα ακόλουθα νέα πρότυπα, οι τροποποιήσεις σε πρότυπα και οι νέες ερμηνείες, όπως εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και την Επιτροπή Διερμηνειών των ΔΠΧΑ (ΕΔΔΠΧΑ) και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018:

ΕΔΔΠΧΑ 22, Συναλλαγές σε Ξένο Νόμισμα και Προκαταβολές

Το ΕΔΔΠΧΑ 22 παρέχει τις απαιτήσεις αναφορικά με το ποια συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την απεικόνιση συναλλαγών σε ξένο νόμισμα που περιλαμβάνουν προκαταβολές. Η διερμηνεία αποσαφηνίζει ότι σε αυτή την περίπτωση η ημερομηνία συναλλαγής για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αρχική αναγνώριση του σχετικού στοιχείου ενεργητικού, εξόδου ή εσόδου είναι η ημερομηνία της προκαταβολής, δηλαδή η ημερομηνία που η οικονομική οντότητα αρχικά αναγνώρισε το μη χρηματικό στοιχείο ενεργητικού (προπληρωμένο έξοδο επόμενων χρήσεων) ή το μη χρηματικό στοιχείο παθητικού (έσοδο επόμενων χρήσεων) που προέκυψε από την προκαταβολή του τιμήματος. Εάν υπάρχουν πολλαπλές προκαταβολές δοθείσες ή ληφθείσες, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει μία ημερομηνία συναλλαγής για κάθε καταβολή ή είσπραξη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 4, Τροποποίηση - Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια Συμβόλαια

Η τροποποίηση στοχεύει στην αντιμετώπιση των λογιστικών συνεπειών από τις διαφορετικές ημερομηνίες που τίθενται σε ισχύ με το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και το επερχόμενο νέο Πρότυπο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Η τροποποίηση εισάγει δύο επιλογές για τις εταιρείες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια: μία προσωρινή απαλλαγή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 και μία εναλλακτική προσέγγιση ('an overlay approach').

Η προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9 είναι διαθέσιμη για οικονομικές οντότητες των οποίων οι κύριες δραστηριότητες είναι συνδεδεμένες με την ασφάλιση, επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» ενώ αναβάλλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 το αργότερο μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2021.

Η εναλλακτική προσέγγιση, παρέχεται ως επιλογή στις οικονομικές οντότητες που υιοθετούν το ΔΠΧΑ 9 και εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια, να προσαρμόσουν το κέρδος ή ζημία για συγκεκριμένα αποδεκτά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ουσιαστικά έχοντας ως αποτέλεσμα τη λογιστική σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τον όρο ότι η οικονομική οντότητα εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 9 σε συνδυασμό με το ΔΠΧΑ 4 και ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, όταν αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού ήταν προηγούμενα ταξινομημένα σε αποσβεσμένο κόστος ή ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Η τροποποίηση δεν είναι σχετική με τις δραστηριότητες του Ομίλου, εκτός μέσω της συμμετοχής του στη συγγενή εταιρεία Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία έχει επιλέξει την προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9.

ΔΠΧΑ 2, Τροποποίηση – Ταξινόμηση και Επιμέτρηση των Παροχών που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών

Η τροποποίηση αναφέρεται (α) στην επιμέτρηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, (β) τη λογιστική τροποποιήσεων παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών, από παροχές που διακανονίζονται σε μετρητά σε παροχές που διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους και (γ) την ταξινόμηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται καθαρές από φορολογικές κρατήσεις.

Συγκεκριμένα, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά επιμετράται χρησιμοποιώντας την ίδια προσέγγιση με τις παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους. Επιπροσθέτως, διευκρινίζει ότι η υποχρέωση που σχετίζεται με μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά και τροποποιείται σε παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αποαναγνωρίζεται και η παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του συμμετοχικού τίτλου κατά την ημερομηνία τροποποίησης, ενώ η όποια διαφορά αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα.

Επιπλέον, μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών, που διακανονίζεται μετά από τον παρακρατηθέντα φόρο εκ μέρους του εργαζομένου (καθαρός διακανονισμός) ταξινομείται ως παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους στο σύνολό της, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή θα είχε ούτως ή άλλως ταξινομηθεί με αυτό τον τρόπο, εάν δεν περιελάμβανε το στοιχείο του καθαρού διακανονισμού.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΛΠ 40, Τροποποίηση – «Επενδύσεις σε Ακίνητα»

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι η μεταφορά ενός ακίνητου, συμπεριλαμβανομένου ενός ακίνητου υπό κατασκευή ή ανάπτυξη, εντός ή εκτός των επενδύσεων σε ακίνητα, θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν συντελείται αλλαγή στη χρήση του ακίνητου. Αυτή η αλλαγή στη χρήση πραγματοποιείται όταν το ακίνητο πληροί ή παύει να πληροί τον ορισμό των επενδύσεων σε ακίνητα και θα πρέπει να τεκμηριώνεται καταλλήλως.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων μέσω του κύκλου 2014-2016 των ετήσιων βελτιώσεων παρέχει διευκρινήσεις σχετικές με το ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»: Διευκρινίζεται ότι κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, αμοιβαία κεφάλαια και παρόμοιες εταιρείες μπορούν να επιλέξουν να επιμετρήσουν τις συμμετοχές τους σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Αυτή η επιλογή πραγματοποιείται χωριστά για κάθε συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 15, Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες και ΔΠΧΑ 15, Τροποποίηση

Το ΔΠΧΑ 15 καθιερώνει ένα ενιαίο, κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης εσόδων για τον προσδιορισμό του χρόνου αναγνώρισης και του ποσού του εσόδου και αντικαθιστά τις υφιστάμενες οδηγίες για την αναγνώριση του, συμπεριλαμβανομένου του ΔΛΠ 18 «Έσοδα», του ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις Κατασκευής» και της Διερμηνείας 13 «Προγράμματα πιστότητας πελατών».

Το ΔΠΧΑ 15 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες, εκτός από αυτές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων όπως:

- χρηματοοικονομικά μέσα και λοιπά συμβατικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΠΧΑ 11 «Από Κοινού Συμφωνίες», ΔΛΠ 27 «Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» και ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»,
- μισθώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» (ή ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις»), και
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, εντός του πλαισίου του ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια».

Συνεπώς, τα έσοδα από τόκους και προμήθειες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών μέσων θα εξακολουθήσουν να είναι εκτός του πλαισίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15.

Το ΔΠΧΑ 15 διευκρινίζει ότι το έσοδο θα πρέπει να αναγνωρίζεται στο ποσό που αντιστοιχεί στο τίμημα που η οικονομική οντότητα αναμένει ότι δικαιούται σε αντάλλαγμα για την μεταβίβαση αγαθών και υπηρεσιών. Εισάγει την έννοια της αναγνώρισης εσόδου βάσει των υποχρεώσεων εκτέλεσης καθώς αυτές εκπληρώνονται και ο έλεγχος του αγαθού ή της υπηρεσίας (δηλαδή η δυνατότητα κατεύθυνσης της χρήσης και απόκτησης του οφέλους από αυτά) αποκτάται από τον πελάτη. Για τις προμήθειες που αναγνωρίζονται από υπηρεσίες που παρέχονται με την πάροδο του χρόνου, όπως προμήθειες για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης χαρτοφυλακίων και επενδυτικών συμβουλών και τις μεταβλητές αμοιβές οι οποίες βασίζονται στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία, η αμοιβή αναγνωρίζεται καθώς η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πιθανό να μην υπάρξει σημαντικός αντιλογισμός του τιμήματος.

Το ΔΠΧΑ 15 τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2016, προκειμένου να παράσχει διευκρινίσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής για τον εντοπισμό των υποχρεώσεων εκτέλεσης εντός μίας σύμβασης.

Η υιοθέτηση του προτύπου και της τροποποίησης αυτού, δεν είχε επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, καθώς τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα οποία αποτελούν βασική πηγή εσόδου για τον Όμιλο, δεν επηρεάζονται από την υιοθέτηση του του ΔΠΧΠ 15. Επιπροσθέτως, σχετικά με τα έσοδα του Ομίλου από συμβάσεις με πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες, δεν υπήρξε αλλαγή στην λογιστική αντιμετώπιση των υπηρεσιών που παρέχονται σε βάθος χρόνου ή των συναλλαγών που εκτελούνται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, καθώς αυτή ήταν σύμφωνη με τη υφιστάμενη λογιστική πολιτική του Ομίλου.

Ο αναλυτικός πίνακας επιμερισμού του εσόδου από συμβάσεις με πελάτες σε επιχειρηματικούς τομείς αναφοράς του Ομίλου παρουσιάζεται στη σημείωση 8.

ΔΠΧΑ 9, Χρηματοοικονομικά μέσα

Την 1 Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα», το οποίο αντικατέστησε το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 είχε ως αποτέλεσμα μεταβολές στη λογιστική πολιτική σε δύο κύριες περιοχές, την ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και την απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Ο Όμιλος επέλεξε, ως πολιτική που επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, να συνεχίσει να εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμισης σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι διαφορές που προκύπτουν από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 έχουν αναγνωριστεί απευθείας στα αποθεματικά και στα αποτελέσματα εις νέον από την 1 Ιανουαρίου 2018 και παρουσιάζονται στη σημείωση 2.3. Ο Όμιλος δεν έχει αναμορφώσει συγκριτικές πληροφορίες για το 2017 σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9.

Μεταβολές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση

Το ΔΠΧΑ 9 καθορίζει μια νέα προσέγγιση για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σύμφωνα με την οποία η ταξινόμηση και επιμέτρηση των στοιχείων αυτών βασίζεται στο επιχειρηματικό μοντέλο που χρησιμοποιεί η οικονομική οντότητα για τη διαχείρισή τους και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ροών τους.

Για τον προσδιορισμό της κατηγορίας ταξινόμησης και επιμέτρησης, το ΔΠΧΑ 9 απαιτεί όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, εκτός από συμμετοχικούς τίτλους και παράγωγα, να αξιολογούνται βάσει ενός συνδυασμού του επιχειρηματικού μοντέλου της οικονομικής οντότητας για τη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού και των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ροών τους. Οι αναταξινομήσεις μεταξύ κατηγοριών γίνονται μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις.

Για σκοπούς μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος διενήργησε αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια χρεωστικών τίτλων, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018 (βλέπε σημείωση 2.3.2).

Οι κατηγορίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, διαθέσιμα προς πώληση, διακρατούμενα έως τη λήξη και δάνεια και απαιτήσεις) έχουν αντικατασταθεί από:

- Χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος
- Χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI), με τα κέρδη ή ζημιές να αναταξινομούνται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την αποαναγνώριση
- Συμμετοχικούς τίτλους σε FVOCI, χωρίς αναταξινόμηση κερδών ή ζημιών στα αποτελέσματα χρήσης κατά την αποαναγνώριση
- Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

Ο Όμιλος μπορεί, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίσει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να απαλείφει ή να μειώνει σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία.

Επιπλέον, κατά την αρχική αναγνώριση ενός συμμετοχικού τίτλου που δεν κατέχεται για εμπορικούς σκοπούς, μια οικονομική οντότητα μπορεί να αποφασίσει αμετάκλητα να παρουσιάσει μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Η επιλογή αυτή γίνεται ανά περίπτωση επένδυσης σε κάθε συμμετοχικό τίτλο ξεχωριστά.

Οι απαιτήσεις επιλεξιμότητας του ΔΠΧΑ 9 για την εφαρμογή της επιλογής επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39. Ωστόσο, για τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, τα κέρδη ή οι ζημιές που οφείλονται σε μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου παρουσιάζονται στα αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μεταφέρονται στη συνέχεια στα αποτελέσματα, εκτός εάν μια τέτοια παρουσίαση θα δημιουργούσε ή θα διέυρνε μια λογιστική ανακολουθία.

Τέλος, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα ενσωματωμένα παράγωγα δεν διαχωρίζονται πλέον από το κύριο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού. Αντίθετα, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου και των συμβατικών όρων τους. Η λογιστική αντιμετώπιση των ενσωματωμένων σε χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις παραγώγων και σε μη χρηματοοικονομικά κύρια συμβόλαια δεν έχει αλλάξει.

Η ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου αναφέρεται στη σημείωση 2.2. Η ποσοτική επίπτωση λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 από την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Αλλαγές στον υπολογισμό απομείωσης

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 έχει μεταβάλει σημαντικά τη λογιστική αντιμετώπιση του Ομίλου για τις ζημιές από απομείωση στα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού αντικαθιστώντας την προσέγγιση του ΔΛΠ 39 των πραγματοποιηθεισών πιστωτικών

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ζημιών με την προσέγγιση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL), η οποία απαιτεί τη χρήση σύνθετων μοντέλων και σημαντική κρίση για τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες και την πιστωτική συμπεριφορά. Οι πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται νωρίτερα σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 σε σύγκριση με το ΔΛΠ 39.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, καθώς και τις δανειακές δεσμεύσεις και τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης που είναι στοιχεία εκτός ισολογισμού. Η πρόβλεψη βασίζεται στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των ανωτέρω με βάση τη σχετική πιθανότητα αδυναμίας πληρωμής του οφειλέτη τους επόμενους δώδεκα μήνες, εκτός εάν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την δημιουργία του ανοίγματος, όταν υπολογίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους. Εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού πληροί τον ορισμό του αγορασθέντος ή κατά την αρχική του αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης βασίζεται στις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του στοιχείου ενεργητικού.

Λεπτομέρειες σχετικά με την πολιτική απομείωσης του Ομίλου παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2. Η ποσοτική επίπτωση από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Λογιστική αντιστάθμισης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα αναθεωρημένο μοντέλο λογιστικής γενικής αντιστάθμισης, το οποίο συνδέει τη λογιστική της αντιστάθμισης με τις δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνων από τη Διοίκηση. Σύμφωνα με το νέο μοντέλο, επιπλέον στρατηγικές αντιστάθμισης δύναται να πληρούν τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, νέες απαιτήσεις εφαρμόζονται σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης, ενώ η διακοπή της λογιστικής αντιστάθμισης θα είναι επιτρεπτή μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ένα ξεχωριστό έργο το οποίο εκπονείται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τη λογιστική της αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου (macro-hedging) βρίσκεται σε εξέλιξη. Μέχρι την ολοκλήρωση του εν λόγω έργου, ως λογιστική αρχή οι οντότητες μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για τη λογιστική αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει να συνεχίσει να εφαρμόζει το ΔΛΠ 39.

Επακόλουθες αλλαγές στις γνωστοποιήσεις (ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα : Γνωστοποιήσεις»)

Σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018, λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, οι εν λόγω ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν γνωστοποιήσεις μετάβασης οι οποίες παρέχουν λεπτομερείς ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις που προκύπτουν από τις αναθεωρημένες αρχές ταξινόμησης, επιμέτρησης και αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Επιπροσθέτως, οι εν λόγω ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις βελτιωμένες γνωστοποιήσεις ταξινόμησης και επιμέτρησης, γνωστοποιήσεις σχετικά με την λογιστική απομείωσης και αντιστάθμισης όπως απαιτείται από τις σχετικές τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις» .

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες που δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από τον Όμιλο

Ένα πλήθος νέων προτύπων, τροποποιήσεις σε υπάρχοντα πρότυπα και διερμηνείες θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2018, δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή ο Όμιλος δεν τα έχει υιοθετήσει νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Αυτά που ενδέχεται να είναι σχετικά με τον Όμιλο έχουν ως ακολούθως:

ΔΠΧΑ 9, Τροποποίηση- Χαρακτηριστικά προεξόφλησης με αρνητικό αντιστάθμισμα (σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση μεταβάλλει τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 προκειμένου να επιτρέψει την επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο, ακόμη και στην περίπτωση δικαιωμάτων πρόωρης εξόφλησης τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα το μέρος που προκάλεσε την πρόωρη λήξη να λάβει αποζημίωση από το άλλο μέρος (αρνητική αποζημίωση). Κατά συνέπεια, η επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού θα πραγματοποιείται ανεξάρτητα από το γεγονός ή την περίπτωση που προκάλεσε την πρόωρη λήξη της σύμβασης και ανεξάρτητα από το ποιο μέρος καταβάλλει ή λαμβάνει την εύλογη αποζημίωση για την πρόωρη λήξη. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την τροποποίηση πιθανότατα θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπλέον, η τροποποίηση επιβεβαιώνει και το λογιστικό χειρισμό της τροποποίησης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Συγκεκριμένα, όταν μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος τροποποιείται χωρίς αυτό να οδηγεί σε αποαναγνώρισή της, τότε το κέρδος ή η ζημιά που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των αρχικών συμβατικών ταμειακών ροών και των τροποποιημένων ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίδραση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΕΔΔΠΧΑ 23, Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς Φόρου Εισοδήματος (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η διερμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων αναγνώρισης και επιμέτρησης του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμούς φόρου εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η αναγνώριση και η επιμέτρηση των τρεχουσών ή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημιά), στη φορολογική βάση, σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, καθώς και φορολογικές απαιτήσεις και φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται εφαρμόζοντας την ΕΔΔΠΧΑ 23.

Σύμφωνα με τη διερμηνεία, κάθε αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμό φόρου εξετάζεται ξεχωριστά ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας και η οικονομική οντότητα θα πρέπει να υποθέτει ότι μια φορολογική αρχή που έχει το δικαίωμα να εξετάσει χειρισμούς φόρων θα τους εξετάσει και θα έχει πλήρη γνώση κάθε σχετικής πληροφορίας.

Αν μια οικονομική οντότητα καταλήξει ότι είναι πιθανό η φορολογική αρχή να αποδεχθεί έναν αβέβαιο χειρισμό φόρου, θα πρέπει να προσδιορίσει τη λογιστική αντιμετώπιση των φόρων εισοδήματος σύμφωνα με αυτόν τον χειρισμό φόρου. Αν καταλήξει ότι δεν είναι πιθανό ο χειρισμός να γίνει αποδεκτός, το αποτέλεσμα της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος θα αποτυπωθεί στην περίοδο κατά την οποία έγινε ο προσδιορισμός αυτός, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας (δηλαδή το πιο πιθανό ποσό ή τη μέθοδο της αναμενόμενης αξίας).

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις που έγιναν για την αναγνώριση και την επιμέτρηση αβέβαιων χειρισμών φόρων θα πρέπει να επανεξετάζονται όποτε οι συνθήκες μεταβάλλονται ή προκύπτουν νέες πληροφορίες που επηρεάζουν τις παραδοχές αυτές (π.χ. ενέργειες από τη φορολογική αρχή, στοιχεία ότι έχει λάβει μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με κάποιο παρόμοιο θέμα ή η λήξη του δικαιώματος της να εξετάσει έναν συγκεκριμένο χειρισμό φόρου).

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 16, Μισθώσεις (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Το ΔΠΧΑ 16, το οποίο αντικαθιστά το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και σχετικές διερμηνείες, εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής, εντός ισολογισμού για τους μισθωτές, σύμφωνα με το οποίο η ταξινόμηση των μισθώσεων από την πλευρά του μισθωτή, ως λειτουργικές ή χρηματοδοτικές μισθώσεις, καταργείται και όλες οι μισθώσεις αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17.

Ο ορισμός της μίσθωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16 αφορά κυρίως την έννοια του ελέγχου. Το νέο πρότυπο διαχωρίζει τις μισθώσεις από τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με βάση το κατά πόσο η χρήση ενός καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου ελέγχεται από τον πελάτη. Έλεγχος θεωρείται ότι υφίσταται όταν ο πελάτης έχει:

- Το δικαίωμα να αποκτήσει ουσιαστικά όλα τα οικονομικά οφέλη από τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου, και
- Το δικαίωμα να κατευθύνει τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου

Το ΔΠΧΑ 16 προβλέπει την αναγνώριση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» ('right of use asset') και της «υποχρέωσης από μισθώσεις» ('lease liability'), κατά την έναρξη της μίσθωσης, σε περίπτωση που υπάρχει σύμβαση ή μέρος σύμβασης που αποδίδει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία χρονική περίοδο έναντι τιμήματος.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, αρχικά επιμετράται στο κόστος, το οποίο αποτελείται από το ποσό της υποχρέωσης από μισθώσεις, πλέον τα μισθώματα που καταβλήθηκαν στον εκμισθωτή κατά ή πριν την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, μείον τυχόν κίνητρα προς τον μισθωτή που εισπράχθηκαν, την αρχική εκτίμηση για κόστη αποκατάστασης και αρχικά άμεσα κόστη που πραγματοποιήθηκαν από τον μισθωτή, και εν συνεχεία επιμετράται στο κόστος, μείον σωρευμένες αποσβέσεις

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

και απομείωση. Η υποχρέωση από μισθώσεις, αρχικά αναγνωρίζεται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων κατά την διάρκεια της περιόδου μίσθωσης που ακόμη δεν έχουν καταβληθεί.

Κατά συνέπεια, η σταθερή μέθοδος αναγνώρισης του εξόδου από λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από την απόσβεση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» και τον τόκο-έξοδο της «υποχρέωσης από μισθώσεις». Η αναγνώριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού από τους μισθωτές, όπως περιγράφεται ανωτέρω, δεν απαιτείται για ορισμένες βραχυπρόθεσμης διάρκειας μισθώσεις και μισθώσεις στοιχείων ενεργητικού χαμηλής αξίας. Ο λογιστικός χειρισμός για τους εκμισθωτές δεν επηρεάζεται ουσιωδώς από τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16.

Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16

Η ημερομηνία αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 16 για τον Όμιλο είναι η 1 Ιανουαρίου 2019. Ο Όμιλος έχει επιλέξει την τροποποιημένη αναδρομική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16 και συνεπώς η συγκριτική πληροφόρηση δεν θα αναπροσαρμοστεί.

Κατά τη μετάβαση, ο Όμιλος θα κάνει χρήση της πρακτικής λύσης που είναι διαθέσιμη για τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16 να μην επαναξιολογήσει κατά πόσο μια σύμβαση αποτελεί ή περιέχει μίσθωση. Συνεπώς, οι υφιστάμενες συμβάσεις που είχαν ταξινομηθεί προηγουμένως ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών όπως τα ATMs, τα APSs και οι υπηρεσίες εκτυπώσεων δεν θα ταξινομηθούν ως μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, ενώ ο ορισμός που παρατίθεται στο ΔΠΧΑ 16 θα εφαρμοστεί σε όλες τις συμβάσεις που συνάφθηκαν ή τροποποιήθηκαν την 1 Ιανουαρίου 2019 ή μεταγενέστερα.

Λογιστική μισθωτή

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, κατά την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, ο Όμιλος ως μισθωτής θα αναγνωρίσει δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεις από μισθώσεις στον ισολογισμό, τα οποία επιμετρώνται αρχικά στην παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων. Ο Όμιλος σκοπεύει να εφαρμόσει αυτή την αρχική επιμέτρηση σε όλες τις μισθώσεις, εξαιρουμένων αυτών με περίοδο μίσθωσης 12 μηνών ή μικρότερη, κάνοντας χρήση των εξαιρέσεων για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και τις μισθώσεις στις οποίες το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο έχει χαμηλή αξία.

Με βάση τα παραπάνω, ο Όμιλος εκτιμώντας την επίπτωση από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16, αναμένει ότι θα αναγνωρίσει δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού αξίας € 360 εκατ. περίπου και αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις € 360 εκατ., οι οποίες προκύπτουν από μισθώσεις ακινήτων και οχημάτων, ενώ δεν αναμένεται να υπάρξει επίπτωση στα ίδια κεφάλαια. Η εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου, η οποία προκύπτει κατά κύριο λόγο από την αύξηση στα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, είναι μια μείωση περίπου κατά 13 μονάδες βάσης στον Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1) εφαρμόζοντας τις μεταβατικές εποπτικές διατάξεις (περίπου - 10 μονάδες βάσης στον Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, fully loaded).

Σημειώνεται ότι περίπου € 132 εκατ. από τα προαναφερόμενα δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και € 132 εκατ. από τις αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις αφορούν ακίνητα που μισθώνονται επί του παρόντος από την Grivalia, τα οποία πρόκειται να αποαναγνωριστούν κατά την ολοκλήρωση της ανακοινωμένης συγχώνευσης μέσω απορρόφησης της Grivalia από τη Eurobank (σημ. 48), καθώς τα σχετικά ακίνητα θα μετατραπούν σε ιδιοχρησιμοποιούμενα περιουσιακά στοιχεία του νέου ομίλου.

Αναφορικά με τη μεταγενέστερη επιμέτρηση, ο Όμιλος, ενεργώντας ως μισθωτής, θα εφαρμόσει τη μέθοδο κόστους για την επιμέτρηση των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού. Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού θα επιμετράται στο κόστος μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης και θα αναπροσαρμόζεται λόγω επαναμέτρησης της υποχρέωσης από μισθώσεις.

Αφετέρου, θα αναγνωρίζεται τόκος-έξοδο πάνω στις υποχρεώσεις από μισθώσεις, ενώ το λογιστικό τους υπόλοιπο θα μειώνεται προκειμένου να αποτυπώνει τις καταβολές των μισθωμάτων. Σε περίπτωση επαναξιολογήσεων ή τροποποιήσεων, το λογιστικό υπόλοιπο των υποχρεώσεων από μισθώσεις θα επαναμετράται ώστε να αποτυπωθούν τα αναθεωρημένα μισθώματα.

Λογιστική εκμισθωτή

Κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος μιας μίσθωσης, ο Όμιλος, ενεργώντας ως εκμισθωτής, θα ταξινομεί κάθε μισθώσή του είτε ως λειτουργική μίσθωση είτε ως χρηματοδοτική μίσθωση με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. Αυτά τα κριτήρια παραμένουν αμετάβλητα σε σχέση με την ισχύουσα λογιστική, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Κατά την ημερομηνία έναρξης, ο Όμιλος θα αποαναγνωρίζει τη λογιστική αξία των υποκείμενων περιουσιακών στοιχείων που τελούν υπό χρηματοδοτική μίσθωση και θα τα παρουσιάζει ως απαίτηση ποσού ίσου με την καθαρή επένδυση στη μίσθωση και θα αναγνωρίζει στην κατάσταση αποτελεσμάτων το κέρδος ή τη ζημιά από την αποαναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου και την αναγνώριση της καθαρής επένδυσης στη μίσθωση. Η καθαρή επένδυση στη μίσθωση θα υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων με παρόμοιο τρόπο όπως και για τον μισθωτή.

Μετά την ημερομηνία έναρξης, ο Όμιλος θα αναγνωρίζει χρηματοοικονομικό έσοδο κατά τη διάρκεια της μισθωτικής περιόδου βάσει μεθόδου που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση πάνω στην καθαρή επένδυση του εκμισθωτή στη μίσθωση. Ο Όμιλος θα αναγνωρίζει επίσης έσοδο από μεταβλητές καταβολές που δεν περιλαμβάνονταν στην καθαρή επένδυση. Μετά την έναρξη, η καθαρή επένδυση στη μίσθωση δεν θα επαναμετράται, εκτός αν η μίσθωση τροποποιείται ή η μισθωτική περίοδος μεταβάλλεται.

Λειτουργικές Μισθώσεις

Ο Όμιλος θα συνεχίσει να αναγνωρίζει το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο και δεν θα αναγνωρίσει καθαρή επένδυση στη μίσθωση στον ισολογισμό ή αρχικό κέρδος (αν υπάρχει) στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος θα αναγνωρίζει τα μισθώματα ως έσοδο αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης. Επίσης θα αναγνωρίζει ως έξοδα τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για την απόκτηση των εσόδων της μίσθωσης, συμπεριλαμβανομένων και των αποσβέσεων. Ο Όμιλος προσθέτει τις αρχικές άμεσες δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται για τη σύναψη λειτουργικής μίσθωσης στη λογιστική αξία του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τις εν λόγω δαπάνες ως έξοδα κατά τη διάρκεια της μίσθωσης στην ίδια βάση με τα έσοδα της μίσθωσης.

Υπομίσθώσεις

Ο Όμιλος, ενεργώντας ως μισθωτής, ενδέχεται να εισέλθει σε συμφωνίες υπομίσθωσης ενός μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου προς ένα τρίτο μέρος, ενώ η αρχική μίσθωση παραμένει εν ισχύ. Ο Όμιλος θα ενεργεί τόσο ως μισθωτής όσο και ως εκμισθωτής του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Η υπομίσθωση θα αποτελεί διακριτή σύμβαση μίσθωσης, στην οποία ο ενδιάμεσος εκμισθωτής θα ταξινομεί την υπομίσθωση ως χρηματοδοτική μίσθωση ή λειτουργική μίσθωση ως εξής:

- αν η κύρια μίσθωση αποτελεί βραχυπρόθεσμη μίσθωση, η υπομίσθωση θα ταξινομείται ως λειτουργική μίσθωση, ή
- σε διαφορετική περίπτωση, η υπομίσθωση θα ταξινομείται με βάση το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού το οποίο προκύπτει από την κύρια μίσθωση και όχι με βάση το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο.

Οι δεσμεύσεις από λειτουργικές μισθώσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις του ΔΛΠ 17 για τα ελάχιστα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις, παρουσιάζονται στη σημείωση 45. Τα ποσά που παρουσιάζονται στην εν λόγω σημείωση αφορούν τα μισθώματα που καταβάλλονται κατά την μη ακυρώσιμη περίοδο μόνο, όπως καθορίζονται σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των μισθώσεων και τις ισχύουσες νομικές διατάξεις αναφορικά με την ελάχιστη διάρκεια μίσθωσης.

Κατά συνέπεια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, για τις μισθώσεις όπου ο Όμιλος είναι ο μισθωτής και έχουν καθορισμένη λήξη, τα μη ακυρώσιμα πληρωτέα λειτουργικά μισθώματα είναι € 134 εκατ. (σημ. 45), ενώ το σύνολο των μελλοντικών συμβατικών πληρωτέων μισθωμάτων είναι € 340 εκατ.

ΔΛΠ 28, Τροποποίηση – Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα', συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων απομείωσης, έχει εφαρμογή στις μακροπρόθεσμες συμμετοχές στις συγγενείς και κοινοπραξίες οι οποίες αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης της εταιρείας στη συγγενή ή κοινοπραξία αλλά δεν λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Σύμφωνα με την τροποποίηση, μια οικονομική οντότητα δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τυχόν προσαρμογές στην λογιστική αξία των μακροπρόθεσμων συμμετοχών στις συγγενείς και κοινοπραξίες (καθαρή επένδυση σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες) ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες» κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΛΠ 19, Τροποποίηση – Τροποποίηση Προγράμματος, Περικοπή ή Διακανονισμός (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι όταν μία αλλαγή σε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών δηλ τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός πραγματοποιείται και απαιτείται επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή απαίτησης καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αναθεωρημένες αναλογιστικές παραδοχές από την επαναμέτρηση προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και ο καθαρός τόκος για την υπόλοιπη περίοδο μετά την αλλαγή στο πρόγραμμα. Επιπροσθέτως, η τροποποίηση περιλαμβάνει διευκρινίσεις αναφορικά με την επίδραση μιας τροποποίησης προγράμματος, περικοπής ή διακανονισμού στις απαιτήσεις για το ανώτατο όριο περιουσιακού στοιχείου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Ετήσιες βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2015 – 2017 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Οι βελτιώσεις εισάγουν σημαντικές αλλαγές σε διάφορα πρότυπα ως ακολούθως:

Με τις τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων» και ΔΠΧΑ 11 «Από κοινού Συμφωνίες», αποσαφηνίστηκε ο τρόπος με τον οποίο μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει την αύξηση της συμμετοχής της σε μια από κοινού δραστηριότητα που πληροί τον ορισμό της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, όταν μια οικονομική οντότητα αποκτά τον έλεγχο μιας επιχείρησης η οποία θεωρείται από κοινού δραστηριότητα, τότε η συναλλαγή αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων που επιτυγχάνεται σε στάδια και ο αποκτών επαναμετρά το σύνολο της συμμετοχής που κατείχε προηγουμένως επί των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων της από κοινού δραστηριότητας σε εύλογη αξία. Εν αντιθέσει, αν μία οντότητα αποκτά από κοινού έλεγχο σε μια επιχείρηση η οποία θεωρείται από κοινού δραστηριότητα, τότε η συμμετοχή που κατείχε προηγουμένως δεν επαναμετράται.

Οι βελτιώσεις στο ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» διευκρίνισαν ότι όλες οι επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από μερίσματα, περιλαμβανομένων και των πληρωμών από χρηματοοικονομικά μέσα που καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, στην κατάσταση συνολικών εσόδων ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με το που είχε αναγνωριστεί η αρχική συναλλαγή ή το γεγονός που δημιούργησε τα διανεμόμενα κέρδη που οδήγησαν στο μέρισμα.

Με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού» αποσαφηνίστηκε ότι κάθε δανεισμός που πραγματοποιήθηκε αρχικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου που πληρούσε τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος των κεφαλαίων που δανείστηκε η οντότητα γενικά, όταν ουσιαστικά όλες οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή του έχουν περατωθεί.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Τροποποιήσεις σε αναφορές σχετικά με το εννοιολογικό πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το Μάρτιο του 2018, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε το αναθεωρημένο Εννοιολογικό Πλαίσιο. Το εν λόγω πλαίσιο αντικαθιστά την προηγούμενη μορφή η οποία εξεδόθη το 2010. Οι αναθεωρήσεις που πραγματοποιήθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εισήγαγαν ένα νέο κεφάλαιο σχετικά με την επιμέτρηση, επικαιροποιημένους ορισμούς αναφορικά με τα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τα κριτήρια αποαναγνώρισης, καθώς επίσης και διευκρινήσεις σχετικά με άλλα σημαντικά πεδία.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποιήσεις σχετικά με τον ορισμό της επιχείρησης σε «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» του ΔΠΧΑ 3 με σκοπό να βοηθήσει τις οικονομικές οντότητες να καθορίσουν αν το σύνολο των αποκτώμενων δραστηριοτήτων και των στοιχείων του ενεργητικού συνιστούν επιχείρηση ή όχι. Αποσαφηνίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις για τον ορισμό της επιχείρησης, καταργούν την αξιολόγηση για το εάν οι συμμετέχοντες στην αγορά δύνανται να αντικαταστήσουν τα στοιχεία που λείπουν, προσθέτουν οδηγίες για να βοηθήσουν τις οικονομικές οντότητες να αξιολογήσουν αν οι αποκτώμενες διαδικασίες θεωρούνται σημαντικές, περιορίζουν τους ορισμούς της επιχείρησης και των εκρών της και εισάγουν έναν προαιρετικό έλεγχο σχετικά με τη συγκέντρωση της εύλογης αξίας (fair value concentration test).

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 και ΔΛΠ 8: Ορισμός της έννοιας του Ουσιώδους Μεγέθους (Material) (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Οι τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» και του ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη» αποσκοπούν στο να ευθυγραμμιστούν όλα τα πρότυπα με τον ορισμό του Ουσιώδους Μεγέθους και να αποσαφηνίσουν συγκεκριμένες πτυχές αυτού. Ο νέος ορισμός αναφέρει ότι «μια πληροφορία θεωρείται ουσιώδης αν η παράλειψή της, ανακρίβεια ή συγκάλυψή της αναμένεται να επηρεάσει τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι κύριοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων γενικής χρήσης, βάσει των οποίων παράσχουν χρηματοοικονομική πληροφόρηση για μια συγκεκριμένη οικονομική οντότητα». Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι το ουσιώδες μέγεθος (materiality) θα εξαρτάται από τη φύση και το μέγεθος της πληροφορίας ή και τα δύο.

Η υιοθέτηση δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

ΔΠΧΑ 17, Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2021, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», παρέχει ένα συνολικό και συνεπές λογιστικό μοντέλο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Έχει εφαρμογή σε ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχουν εκδοθεί, σε όλα τα συμβόλαια αντασφάλισης και σε επενδυτικά συμβόλαια με χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής που μια οικονομική οντότητα εκδίδει, εφόσον αυτή εκδίδει και ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων επιτρέπεται να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17, εφόσον η οικονομική οντότητα έχει προηγουμένως διαβεβαιώσει ότι τα θεωρεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Σύμφωνα με το γενικό μοντέλο του ΔΠΧΑ 17, ομάδες από ασφαλιστήρια συμβόλαια που τελούν υπό κοινή διαχείριση και υπόκεινται σε παρόμοιους κινδύνους, επιμετρώνται με βάση προεξοφλημένες, σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων μελλοντικές ταμειακές ροές, μιας αναπροσαρμογής λόγω κινδύνου και ενός περιθωρίου συμβατικών υπηρεσιών (contractual service margin) το οποίο αντιπροσωπεύει το μη δεδουλευμένο κέρδος των συμβολαίων. Σύμφωνα με το μοντέλο, οι εκτιμήσεις επαναμετρώνται σε κάθε περίοδο αναφοράς. Μια απλοποιημένη μέθοδος επιμέτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν αναμένεται ότι από αυτή θα παραχθεί μια λογική προσέγγιση του γενικού μοντέλου ή αν τα συμβόλαια είναι μικρής διάρκειας.

Το έσοδο κατανέμεται στις περιόδους αναλογικά με την αξία της αναμενόμενης κάλυψης και των λοιπών υπηρεσιών που ένας ασφαλιστής παρέχει κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι αποζημιώσεις παρουσιάζονται όταν αναγγελθούν και τα επενδυτικά στοιχεία, όπως ποσά που καταβάλλονται σε ασφαλισμένους ακόμα και αν το ασφαλιστικό γεγονός δεν επέλθει, δεν περιλαμβάνονται στα έσοδα και τις αποζημιώσεις. Τα αποτελέσματα από ασφαλιστικές υπηρεσίες παρουσιάζονται ξεχωριστά από το χρηματοοικονομικό έσοδο ή έξοδο των ασφαλίσεων.

Κατά την συνεδρίαση του Νοεμβρίου 2018, το ΣΔΛΠ αποφάσισε να προταθεί η ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ το ΔΠΧΑ 17 να αναβληθεί κατά ένα χρόνο για το 2022.

Το ΔΠΧΑ 17 δεν είναι σχετικό με τις δραστηριότητες του Ομίλου, παρά μόνο μέσω της συγγενούς εταιρείας Eurolife ERB Insurance Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

2.2 Βασικές λογιστικές αρχές

2.2.1 Ενοποίηση

(i) Θυγατρικές εταιρείες

Θυγατρικές είναι όλες οι εταιρείες που ελέγχονται από τον Όμιλο. Ο Όμιλος ελέγχει μια εταιρεία όταν έχει έκθεση, ή δικαιώματα, σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμιξη του με την εταιρεία και έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει αυτές τις αποδόσεις μέσω της εξουσίας του πάνω στην εταιρεία. Ο Όμιλος ενοποιεί μια εταιρεία μόνο όταν συνυπάρχουν και τα τρία παραπάνω στοιχεία που συνιστούν έλεγχο.

Η εξουσία θεωρείται ότι υπάρχει όταν τα υφιστάμενα δικαιώματα του Ομίλου, του παρέχουν την τρέχουσα δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες της εταιρείας, δηλαδή τις δραστηριότητες εκείνες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας, και ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να ασκήσει αυτά τα δικαιώματα. Η εξουσία πάνω σε μια εταιρεία μπορεί να προκύψει μέσω δικαιωμάτων ψήφου από συμμετοχικούς τίτλους όπως οι μετοχές, ή σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να προέρχεται από συμβατικές συμφωνίες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Όταν τα δικαιώματα ψήφου είναι σχετικά, ο Όμιλος θεωρείται ότι έχει έλεγχο όταν κατέχει, άμεσα ή έμμεσα, περισσότερα από τα μισά δικαιώματα ψήφου μιας εταιρείας, εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι κάποιος άλλος επενδυτής έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις συναφείς δραστηριότητες.

Ο Όμιλος μπορεί να έχει εξουσία ακόμα και όταν κατέχει λιγότερα από την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας μέσω συμβατικής συμφωνίας με άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, δικαιωμάτων που προκύπτουν από άλλες συμβατικές συμφωνίες, ουσιαστών δυνατικών δικαιωμάτων ψήφου, κατοχής του μεγαλύτερου ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου σε μια κατάσταση όπου τα υπόλοιπα δικαιώματα είναι ευρέως διασκορπισμένα («εκ των πραγμάτων εξουσία»), ή μέσω συνδυασμού των παραπάνω. Κατά την αξιολόγηση του κατά πόσον ο Όμιλος διαθέτει εκ των πραγμάτων εξουσία, λαμβάνονται υπόψη όλα τα σχετικά γεγονότα και συνθήκες, περιλαμβανομένου του σχετικού μεγέθους των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει ο Όμιλος και της διασποράς των δικαιωμάτων που κατέχονται από άλλους κατόχους δικαιωμάτων ψήφου, προκειμένου να καθοριστεί αν ο Όμιλος έχει στην πράξη την δυνατότητα να διευθύνει τις συναφείς δραστηριότητες.

Ο Όμιλος έχει έκθεση ή δικαιώματα σε μεταβλητές αποδόσεις από την ανάμειξη του με μια εταιρεία όταν οι αποδόσεις αυτές δύνανται να μεταβάλλονται ως συνέπεια της επίδοσης της εταιρείας.

Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει το ύψος των αποδόσεων από την ανάμειξη του με την εταιρεία, ο Όμιλος καθορίζει αν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων λήψης αποφάσεων ενεργεί ως εντολοδόχος ή ως εντολέας. Ο Όμιλος ενεργεί ως εντολοδόχος όταν ενεργεί για λογαριασμό και προς όφελος ενός άλλου μέρους και ως εκ τούτου δεν ελέγχει την εταιρεία. Συνεπώς, σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Όμιλος δεν ενοποιεί την εταιρεία. Κατά την παραπάνω αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη το εύρος της εξουσίας λήψης αποφάσεων επί της εταιρείας, τα δικαιώματα που κατέχονται από άλλα μέρη, την αμοιβή που δικαιούται ο Όμιλος από την ανάμειξη του, και την έκθεση του στη μεταβλητότητα των αποδόσεων από άλλες συμμετοχές του σε αυτή την εταιρεία.

Ο Όμιλος έχει συμμετοχές σε εταιρείες που έχουν δομηθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα δικαιώματα ψήφου δεν αποτελούν τον κύριο παράγοντα στην απόφαση ποιος ελέγχει την εταιρεία, όπως όταν τα δικαιώματα ψήφου σχετίζονται μόνο με θέματα διοικητικής φύσεως και οι συναφείς δραστηριότητες διευθύνονται μέσω συμβατικών δικαιωμάτων. Για να αξιολογηθεί το κατά πόσον ο Όμιλος έχει έλεγχο πάνω σε τέτοιου είδους οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

- Ο σκοπός και ο σχεδιασμός της εταιρείας,
- Αν ο Όμιλος κατέχει συγκεκριμένα δικαιώματα που του παρέχουν την δυνατότητα να διευθύνει μονομερώς τις σχετικές δραστηριότητες της εταιρείας,
- Η ύπαρξη ειδικής σχέσης με την εταιρεία, και
- Ο βαθμός έκθεσης του Ομίλου στην μεταβλητότητα των αποδόσεων από την ανάμειξη του με την εταιρεία και εάν ο Όμιλος έχει την δυνατότητα να επηρεάζει αυτή τη μεταβλητότητα.

Πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρατίθενται στην σημ. 29.

Ο Όμιλος επαναξιολογεί το κατά πόσον ελέγχει ή όχι μια εταιρεία αν τα γεγονότα και οι συνθήκες υποδεικνύουν ότι υπάρχουν μεταβολές σε ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία που συνιστούν έλεγχο. Περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις εκείνες στις οποίες τα δικαιώματα που κατέχονταν από τον Όμιλο, και τα οποία επρόκειτο να είναι προστατευτικής φύσεως, μετατρέπονται σε ουσιαστικά δικαιώματα λόγω της παραβίασης ρητρών ή της αθέτησης πληρωμών σε μια δανειακή σύμβαση και έχουν ως αποτέλεσμα ο Όμιλος να έχει εξουσία πάνω στην εταιρεία.

Οι θυγατρικές εταιρείες ενοποιούνται πλήρως από την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος αποκτά δικαίωμα ελέγχου, και παύουν να ενοποιούνται την ημέρα κατά την οποία ο Όμιλος παύει να έχει δικαίωμα ελέγχου. Το σύνολο των συνολικών εσόδων λογίζεται κατά αναλογία στους ιδιοκτήτες της μητρικής και στα δικαιώματα τρίτων, ακόμη και αν το υπόλοιπο που αναλογεί στα δικαιώματα τρίτων είναι χρεωστικό.

Μεταβολές των ποσοστών συμμετοχής του Ομίλου που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου στις θυγατρικές εταιρείες αναγνωρίζονται ως συναλλαγές στην καθαρή θέση και η διαφορά μεταξύ του τιμήματος και της συμμετοχής στη νέα καθαρή θέση της θυγατρικής που αποκτήθηκε αναγνωρίζεται απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Κέρδη ή ζημιές από πωλήσεις ποσοστού συμμετοχής που δεν επιφέρουν απώλεια ελέγχου της θυγατρικής αναγνωρίζονται επίσης απευθείας στην καθαρή θέση του Ομίλου. Για πωλήσεις του ποσοστού συμμετοχής που επιφέρουν απώλεια ελέγχου, ο Όμιλος αποαναγνωρίζει τα στοιχεία ενεργητικού και τις υποχρεώσεις της θυγατρικής και τυχόν δικαιώματα τρίτων και λοιπών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και αναγνωρίζει κέρδη και ζημιές στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Όταν ο Όμιλος παύσει να έχει τον έλεγχο μιας θυγατρικής, τυχόν

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συμμετοχικά δικαιώματα που απομένουν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους με όλες τις μεταβολές να αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ενδοεταιρικές συναλλαγές, ενδοεταιρικά υπόλοιπα και ενδοομιλικά κέρδη που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ εταιρειών του Ομίλου απαλείφονται, όπως επίσης απαλείφονται και οι ενδοομιλικές ζημιές, εκτός αν η εν λόγω συναλλαγή παρέχει ενδείξεις απομείωσης του μεταβιβασθέντος περιουσιακού στοιχείου.

(ii) Συνενώσεις εταιρειών

Η απόκτηση θυγατρικών εταιρειών λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της εξαγοράς. Το μεταβιβασθέν αντάλλαγμα της απόκτησης ελέγχου υπολογίζεται βάσει της εύλογης αξίας των στοιχείων του ενεργητικού που μεταφέρονται, τους συμμετοχικούς τίτλους που εκδίδονται ή ανταλλάσσονται ή των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται κατά την ημερομηνία εξαγοράς, συμπεριλαμβάνοντας την εύλογη αξία των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων που απορρέουν από μία ρύθμιση ενδεχόμενου ανταλλάγματος. Το σχετιζόμενο με τις αποκτήσεις κόστος θα λογιστικοποιείται ως έξοδο εντός των περιόδων κατά τη διάρκεια των οποίων ο αποκτών ανέλαβε το κόστος. Τα αναγνωρίσιμα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων και οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις που αποκτώνται σε μια επιχειρηματική συνένωση, επιμετρώνται αρχικά κατά την ημερομηνία απόκτησης στην εύλογη αξία τους, ανεξαρτήτως του ποσοστού συμμετοχής των δικαιωμάτων τρίτων. Εάν υπήρχαν ήδη συμμετοχικά δικαιώματα στον αποκτώμενο, αυτά επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία απόκτησης και ενδεχόμενο κέρδος ή ζημιά αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ο Όμιλος αναγνωρίζει κατά περίπτωση, την απόκτηση δικαιωμάτων τρίτων στον αποκτώμενο είτε στην εύλογη αξία τους είτε στο αναλογικό ποσοστό τους επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων του αποκτώμενου.

Το υπερβάλλον του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία απόκτησης, επί της εύλογης αξίας των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής που αποκτήθηκε, λογιστικοποιείται ως υπεραξία. Αν το σύνολο των παραπάνω είναι μικρότερο από την εύλογη αξία των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της θυγατρικής, η διαφορά αναγνωρίζεται άμεσα στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εάν η αρχική λογιστικοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών δεν έχει ολοκληρωθεί έως την ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων της περιόδου στην οποία αυτή πραγματοποιήθηκε, ο Όμιλος γνωστοποιεί τις προσωρινές αξίες των στοιχείων εκείνων για τα οποία η λογιστικοποίηση δεν έχει ολοκληρωθεί. Οι ανωτέρω προσωρινές αξίες, κατά την διάρκεια της περιόδου επιμέτρησης, αναπροσαρμόζονται αναδρομικά ώστε να αντικατοπτρίζουν τις νέες πληροφορίες που λήφθηκαν για τα γεγονότα και τις συνθήκες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία εξαγοράς και οι οποίες, εάν ήταν γνωστές κατά την ανωτέρω ημερομηνία, θα είχαν επηρεάσει αντίστοιχα τις αξίες που αναγνωρίστηκαν. Οι αναπροσαρμογές της περιόδου επιμέτρησης, όπως αναφέρεται ανωτέρω, επηρεάζουν αντίστοιχα το ποσό της υπεραξίας που υπολογίστηκε αρχικά ενώ η περίοδος επιμέτρησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έτος από την ημερομηνία εξαγοράς.

Δεσμεύσεις για αγορά δικαιωμάτων τρίτων, μέσω παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων, στα πλαίσια μιας συνένωσης εταιρειών λογιστικοποιούνται ως χρηματοοικονομική υποχρέωση, χωρίς να αναγνωρίζονται δικαιώματα τρίτων. Η χρηματοοικονομική υποχρέωση επιμετράται στην εύλογη αξία της, χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης που βασίζονται στις πιο κατάλληλες εκτιμήσεις, διαθέσιμες στη διοίκηση. Κάθε διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την αρχική της αναγνώριση και της ονομαστικής αξίας του μεριδίου των δικαιωμάτων τρίτων στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζεται ως μέρος της υπεραξίας. Μεταγενέστερες αναθεωρήσεις στην αποτίμηση των παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Για αποκτήσεις θυγατρικών εταιρειών που δεν ικανοποιούν τον ορισμό της «επιχείρησης», ο Όμιλος κατανέμει το τίμημα στα μεμονωμένα αναγνωρίσιμα περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις βάσει των σχετικών ευλόγων αξιών τους την ημερομηνία εξαγοράς. Τέτοιου τύπου συναλλαγές ή γεγονότα δεν δημιουργούν υπεραξία.

Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των θυγατρικών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημ. 27.

(iii) Συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη» και δεδομένου ότι οι συνενώσεις εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις εταιρειών», οι εν λόγω

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συναλλαγές λογιστικοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πρόσφατες εκδόσεις άλλων φορέων θέσπισης λογιστικών προτύπων, οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο και συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές που διέπουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, καθώς και τις αποδεκτές πρακτικές του κλάδου.

Στο πλαίσιο της μεθόδου συνένωσης συμφερόντων, ο Όμιλος αναγνωρίζει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες προ συνένωσης προερχόμενες από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου, χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ του κόστους της συναλλαγής και της λογιστική αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται λογιστικοποιείται στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου.

Το κόστος συμμετοχής των συνενώσεων αυτών, όπως αναγνωρίζεται από τον Όμιλο, είναι η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε, δηλαδή το ποσό των μετρητών που καταβλήθηκαν ή των μετοχών που εκδόθηκαν, ή αν αυτό δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, η εύλογη αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων της αποκτώμενης εταιρείας.

Ίδρυση νέας εταιρείας του Ομίλου για τη πραγματοποίηση μιας συνένωσης εταιρειών

Οι συναλλαγές μεταξύ εταιρειών που τελούν υπό κοινό έλεγχο και οι οποίες περιλαμβάνουν την ίδρυση μιας νέας εταιρείας του Ομίλου με σκοπό την πραγματοποίηση μιας επιχειρηματικής συνένωσης, συνενώνοντας δύο ή περισσότερες εταιρειών κάτω από την νέα εταιρεία του Ομίλου, λογιστικοποιούνται επίσης με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων.

Άλλες συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων που τελούν υπό κοινό έλεγχο και περιλαμβάνουν την απόκτηση μιας υφιστάμενης εταιρείας του Ομίλου ή ενός ομίλου επιχειρήσεων από μια νέα εταιρεία που δημιουργήθηκε για αυτό τον σκοπό λογιστικοποιούνται ως κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις, καθώς δεν υφίσταται κάποια συνένωση επιχειρήσεων ή κάποια ουσιώδης οικονομική μεταβολή στον Όμιλο. Σε μια κεφαλαιακή αναδιοργάνωση, ο αποκτών ενσωματώνει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της αποκτώμενης εταιρείας στις λογιστικές αξίες όπως παρουσιάζονται στα βιβλία της αποκτώμενης, αντί αυτών που προέρχονται από το υψηλότερο επίπεδο κοινού ελέγχου. Η διαφορά ανάμεσα στο κόστος της συναλλαγής και τη λογιστική αξία των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια της νέας εταιρείας. Οι κεφαλαιακές αναδιοργανώσεις δεν έχουν κάποια επίδραση στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου.

(iv) Συγγενείς εταιρείες

Οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες λογίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συγγενείς είναι οι εταιρείες στις οποίες ο Όμιλος ασκεί ουσιώδη επιρροή, αλλά δεν έχει έλεγχο.

Σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, το μερίδιο του Ομίλου επί των ετήσιων κερδών ή ζημιών των συγγενών εταιρειών, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στον ισολογισμό παρουσιάζεται το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου στη συγγενή επιχείρηση ως το μερίδιό του στην καθαρή θέση της συγγενούς επιχείρησης πλέον οποιαδήποτε υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά μετά την αφαίρεση τυχόν συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Εάν το μερίδιο συμμετοχής του Ομίλου επί των ζημιών μιας συγγενούς επιχείρησης είναι ίσο ή μεγαλύτερο από το μερίδιο συμμετοχής του σε αυτή, τότε παύει να αναγνωρίζει το μερίδιό του επί των επιπλέον ζημιών, εκτός εάν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό της συγγενούς επιχείρησης. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των συγγενών εταιρειών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Εάν ο Όμιλος αποκτήσει ή παύσει να έχει ουσιώδη επιρροή σε μια επιχείρηση, τυχόν συμμετοχικά δικαιώματα που προϋπήρχαν ή απέμειναν επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους και όλες οι μεταβολές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση μετατρέπεται σε συμμετοχή σε κοινοπραξία, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετρείται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

(v) Από κοινού συμφωνίες

Μια από κοινού συμφωνία είναι μια συμφωνία βάσει της οποίας ο Όμιλος έχει από κοινού έλεγχο μαζί με ένα ή περισσότερα άλλα μέρη. Από κοινού έλεγχος είναι η συμβατικώς συμφωνηθείσα κοινή άσκηση ελέγχου και υφίσταται μόνο όταν οι αποφάσεις σχετικά με τις σημαντικές δραστηριότητες απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μερών που ασκούν από κοινού τον έλεγχο. Οι συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες κατηγοριοποιούνται είτε ως κοινοπραξίες όταν τα μέρη που ασκούν από κοινού τον έλεγχο έχουν δικαιώματα επί των καθαρών περιουσιακών στοιχείων του σχήματος είτε ως από κοινού δραστηριότητες όταν δύο ή περισσότερα μέρη έχουν δικαιώματα επί των περιουσιακών στοιχείων και ευθύνες για τις υποχρεώσεις του σχήματος.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος εξετάζει τους συμβατικούς όρους των από κοινού συμφωνιών για να καθορίσει αν μια από κοινού συμφωνία αποτελεί κοινοπραξία ή από κοινού δραστηριότητα. Όλες οι από κοινού συμφωνίες στις οποίες συμμετέχει ο Όμιλος αποτελούν κοινοπραξίες.

Όπως και οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, οι συμμετοχές του Ομίλου σε κοινοπραξίες λογιστικοποιούνται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Συνεπώς, η λογιστική αρχή που περιγράφεται στη σημ. 2.2.1(iv) ισχύει και για τις κοινοπραξίες. Όπου ήταν απαραίτητο, οι λογιστικές αρχές των κοινοπραξιών έχουν αναπροσαρμοστεί, ώστε να συνάδουν με τις αρχές που υιοθετήθηκαν από τον Όμιλο.

Όταν ο Όμιλος παύει να έχει από κοινού έλεγχο σε μια οικονομική οντότητα, παύει τη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης. Κάθε τυχόν συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει στην οικονομική οντότητα επιμετράται εκ νέου στη εύλογη αξία του και κάθε μεταβολή στη λογιστική αξία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες όπου μια συμμετοχή σε κοινοπραξία μετατρέπεται σε συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση, οπότε και το συμμετοχικό δικαίωμα που απομένει δεν επιμετράται εκ νέου και συνεχίζει η χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης.

Οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου παρουσιάζονται στη σημ. 28.

2.2.2 Ξένο νόμισμα

(i) Μετατροπή οικονομικών καταστάσεων θυγατρικών εξωτερικού

Τα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών εξωτερικού μετατρέπονται στο συναλλακτικό νόμισμα του Ομίλου με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς, ενώ τα έσοδα και έξοδα μετατρέπονται με βάση τη μέση τιμή συναλλάγματος για την περίοδο αναφοράς. Συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τη μετατροπή της καθαρής επένδυσης σε μια θυγατρική του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των νομισματικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων από θυγατρικές, οι οποίες δε σχεδιάζεται ή δεν αναμένεται να τακτοποιηθούν και αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης σε θυγατρικές εξωτερικού, αναγνωρίζονται στην «Κατάσταση συνολικών εσόδων».

Οι συναλλαγματικές διαφορές από τις θυγατρικές του Ομίλου στο εξωτερικό μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής. Όσον αφορά τις συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τα νομισματικά στοιχεία που αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική, αυτές μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποπληρωμή τους ή όταν αναμένεται να τακτοποιηθούν.

(ii) Συναλλαγές σε ξένο νόμισμα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές (κέρδη/ζημιές) που προκύπτουν κατά το διακανονισμό των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς και οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από τη μετατροπή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που αντισταθμίζουν την καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εξωτερικού ή τις ταμειακές ροές σε ξένο νόμισμα, οι οποίες μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τα μη χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, εκτός από τα μη χρηματικά στοιχεία σε ξένο νόμισμα που αποτιμώνται σε εύλογη αξία και τα οποία μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία που προσδιορίστηκε η εύλογη αξία. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από τη μεταβολή της εύλογης αξίας και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας σε αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια, βάσει της κατηγοριοποίησης του μη χρηματικού στοιχείου.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ξένου συναλλάγματος (foreign exchange contracts), προθεσμιακές νομισματικές συμβάσεις (forward currency agreements) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης επιτοκίων - που πωλήθηκαν και αγοράστηκαν (interest rate options - written and purchased), ανταλλαγές συναλλάγματος και επιτοκίων (currency and interest rate swaps), και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα παράγωγα, αναγνωρίζονται αρχικά στον ισολογισμό

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου, και ακολούθως επαναποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα περιλαμβάνονται στο ενεργητικό, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων προσδιορίζεται με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές, λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες συναλλαγές στην αγορά, ή χρησιμοποιώντας κατάλληλες άλλες τεχνικές επιμέτρησης. Οι αρχές επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, περιγράφονται στις σημ. 2.2.12 και 6.3.

Ενσωματωμένα παράγωγα

Πολιτική σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται στον Ισολογισμό στην ολότητα τους στην κατάλληλη κατηγορία ταξινόμησης, ακολουθώντας την αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών και επιχειρηματικού μοντέλου του χρηματοοικονομικού μέσου, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9.

Επιπρόσθετα, ορισμένα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία του παθητικού, αναγνωρίζονται ως διακριτά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, προσμετρώνται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ορισμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, αναγνωρίζονται ως διακριτά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, προσμετρώνται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικά μέσων είναι ενσωματωμένη στις δραστηριότητες του Ομίλου και στοχεύει πρωτίστως στην αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων του.

Συνεπώς, ο Όμιλος, στα πλαίσια της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων του, δύναται να πραγματοποιήσει συναλλαγές με εξωτερικούς αντισυμβαλλόμενους ώστε να αντισταθμίσει μερικώς ή πλήρως την επιτοκιακή, συναλλαγματική, μετοχική ή άλλη έκθεση του που δημιουργείται από τις δραστηριότητες του.

Οι στόχοι της αντιστάθμισης με την χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνουν:

- Την μείωση της επιτοκιακής έκθεσης που υπερβαίνει τα επιτοκιακά όρια που έχει θέσει ο Όμιλος
- Την αποτελεσματική διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου και της έκθεσης σε εύλογες αξίες
- Την διαχείριση μελλοντικών μεταβλητών ταμειακών ροών
- Την μείωση του συναλλαγματικού ή πληθωριστικού κινδύνου

Λογιστική αντιστάθμισης

Για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης, ο Όμιλος σχηματίζει μια σχέση αντιστάθμισης μεταξύ ενός μέσου αντιστάθμισης και ενός σχετικού στοιχείου ή ομάδας στοιχείων που πρόκειται να αντισταθμιστούν. Το μέσο αντιστάθμισης αποτελεί ένα προσδιορισμένο παράγωγο ή κάποιο άλλο προσδιορισμένο μη-παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο του ενεργητικού ή χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, του οποίου η εύλογη αξία ή οι ταμειακές ροές εκτιμάται πως συμψηφίζουν τις αλλαγές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν.

Συγκεκριμένα ο Όμιλος προσδιορίζει ορισμένα παράγωγα ως: (α) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου των μεταβολών εύλογης αξίας αναγνωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισθέντων βέβαιων δεσμεύσεων (μέσο αντιστάθμισης εύλογης αξίας), (β) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισθέντα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων ή από πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές (μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών) ή (γ) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής της αξίας καθαρής επένδυσης σε θυγατρική εξωτερικού που σχετίζεται με τη μετάφραση των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης στο νόμισμα βάσης του Ομίλου.

Για την εφαρμογή λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων συγκεκριμένα κριτήρια πρέπει να πληρούνται. Συνεπώς, κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης, ο Όμιλος τεκμηριώνει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αντισταθμίζονται, καθώς και το σκοπό και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που εξυπηρετείται μέσω της σύναψης διαφόρων συναλλαγών αντιστάθμισης και την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης. Επίσης, ο Όμιλος στοιχειοθετεί την εκτίμησή του, κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση, για την αποτελεσματικότητα των παραγώγων - που χρησιμοποιούνται σε συναλλαγές αντιστάθμισης - στο να συμψηφίζουν μεταβολές στις εύλογες αξίες ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν και εάν τα πραγματικά αποτελέσματα της κάθε αντιστάθμισης κυμαίνονται μεταξύ 80-125%. Εάν μία σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί τα ανωτέρω κριτήρια αποτελεσματικότητας, ο Όμιλος διακόπτει την λογιστική αντιστάθμιση με μελλοντική ισχύ. Ομοίως, όταν το παράγωγο αντιστάθμισης εκπνέει ή πωλείται, διακόπτεται ή εξασκείται, ή όταν ο αντισταθμιστικός προσδιορισμός ανακαλείται, τότε η λογιστική αντιστάθμιση διακόπτεται με μελλοντική ισχύ. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα προαναφερθέντα παράγωγα έχουν κατηγοριοποιηθεί μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Η μέθοδος αναγνώρισης κέρδους ή ζημιάς από μεταβολές στην εύλογη αξία, εξαρτάται από το αν το παράγωγο καταχωρείται και πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ως μέσο αντιστάθμισης.

Επίσης, ο Όμιλος δύναται να καταχωρήσει ομάδες στοιχείων ως στοιχεία αντιστάθμισης, αθροίζοντας αναγνωρισμένα στοιχεία του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισμένες αλλά εξαιρετικά πιθανές συναλλαγές με όμοια χαρακτηριστικά κινδύνου τα οποία μοιράζονται έναν κίνδυνο ο οποίος αντιστάθμιζεται. Παρολο που η συνολική έκθεση μπορεί να διαφέρει για τα μεμονωμένα στοιχεία της ομάδας, ο συγκεκριμένος κίνδυνος που αντισταθμίζεται, θα είναι εγγενής σε κάθε ένα από τα στοιχεία της ομάδας.

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση εύλογης αξίας για να αντισταθμίσει τις εκθέσεις του κυρίως έναντι των μεταβολών της εύλογης αξίας που οφείλεται στον επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για λογιστική αντιστάθμισης της εύλογης αξίας περιλαμβάνουν χρεωστικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση και χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018), ως χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) και σε αποσβέσιμο κόστος (πολιτική σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2018), προθεσμιακές καταθέσεις σταθερού επιτοκίου ή προθεσμιακά δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, καθώς και υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου.

Ο κίνδυνος επιτοκίου και ο συναλλαγματικός κίνδυνος, αναφορικά με τα επιτόκια αναφοράς μπορούν να αντισταθμιστούν χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί την μέθοδο «dollar-offset» ώστε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης της εύλογης αξίας. Η παραπάνω αποτελεί μια ποσοτική μέθοδο που περιλαμβάνει την σύγκριση της αλλαγής στην εύλογη αξία του μέσου αντιστάθμισης με την αλλαγή στην εύλογη αξία του στοιχείου αντιστάθμισης που οφείλεται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται. Ακόμη και εάν η αντιστάθμιση δεν αναμένεται να είναι εξαιρετικά αποτελεσματική σε μία συγκεκριμένη περίοδο, η λογιστική αντιστάθμιση δεν αποκλείεται εάν η αποτελεσματικότητα αναμένεται να παραμείνει υψηλή επαρκώς για όλη την διάρκεια ζωής της αντιστάθμισης

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων που αντισταθμίζονται, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Ο Όμιλος παύει τη λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων σε περίπτωση που το μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί, διακοπεί ή ασκηθεί, η σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί εφεξής τα κριτήρια εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων, ή όταν ανακαλείται η αντισταθμιστική σχέση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας του στοιχείου που αντισταθμίζεται για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Αναποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης δύναται να προκύψει σε περίπτωση πιθανών διαφορών στους κρίσιμους όρους μεταξύ του στοιχείου που αντισταθμίζεται και του μέσου αντιστάθμισης, όπως η ληκτότητα, η συχνότητα που μηδενίζεται το επιτόκιο και οι καμπύλες προεξόφλησης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις**(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών**

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση ταμειακών ροών ώστε να αντισταθμίσει την έκθεση στην μεταβλητότητα των ταμειακών ροών που οφείλεται κυρίως στον επιτοκιακό κίνδυνο που συνδέεται με ένα αναγνωρισμένο στοιχείο του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή με μια πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για αντιστάθμιση ταμειακών ροών περιλαμβάνουν αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων όπως καταθέσεις μεταβλητού επιτοκίου ή δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους μεταβλητού επιτοκίου και δάνεια μεταβλητού επιτοκίου σε ξένο νόμισμα. Ο κίνδυνος επιτοκίου αναφορικά με το κατάλληλο επιτόκιο αναφοράς μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων.

Επιπροσθέτως, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για τις προσδοκώμενες μελλοντικές ανανεώσεις των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων ή συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος. Συγκεκριμένα, οι μελλοντικές πληρωμές κυμαινόμενου τόκου μια σειράς από προσδοκώμενες ανανεώσεις αυτών των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων αντισταθμίζονται ως σύνολο όσον αφορά τις αλλαγές στα επιτόκια αναφοράς, εξαλείφοντας την μεταβλητότητα των ταμειακών ροών.

Εάν το στοιχείο που αντισταθμίζεται έχει καταχωρηθεί ως μελλοντική συναλλαγή, ο Όμιλος αξιολογεί και επιβεβαιώνει ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα αυτή η συναλλαγή να πραγματοποιηθεί.

Προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων ταμειακών ροών, ο Όμιλος χρησιμοποιεί την τεχνική ανάλυσης παλινδρόμησης που επιδεικνύει εάν υπάρχει υψηλή συσχέτιση, ιστορικά και προσδοκώμενη μεταξύ του επιτοκιακού κινδύνου του στοιχείου που έχει προσδιοριστεί για αντιστάθμιση και του επιτοκιακού κινδύνου του μέσου αντιστάθμισης.

Η αποτελεσματική αναλογία της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων που προσδιορίζονται και πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ η μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ποσά που έχουν συσσωρευτεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις περιόδους κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημιά (π.χ. όταν πραγματοποιείται η προβλεπόμενη πώληση του στοιχείου που αντισταθμίζεται).

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήγει ή πωλείται, ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμιση, τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που υπάρχουν στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη παραμένουν στα ίδια κεφάλαια μέχρι η προβλεπόμενη συναλλαγή να επηρεάσει την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το συσσωρευμένο κέρδος ή ζημιά που είχε καταχωρηθεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(iii) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Ο Όμιλος εφαρμόζει αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης για να αντισταθμίσει τις εκθέσεις στη μεταβλητότητα της αξίας μιας καθαρής επένδυσης σε εταιρείες εξωτερικού ως επακόλουθο της μετατροπής της λογιστικής αξίας της επένδυσης στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου.

Ο Όμιλος επενδύει σε ξένες θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και λοιπές επιχειρήσεις του εξωτερικού σε λειτουργικά νομίσματα διαφορετικά από το λειτουργικό και το νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου, και στην ενοποίηση, η λογιστική αξία τους μετατρέπεται από το εκάστοτε λειτουργικό νόμισμα στο νόμισμα παρουσίασης του Ομίλου και οποιοσδήποτε συναλλαγματικές διαφορές παραμένουν στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση έως ότου η καθαρή επένδυση πωληθεί ή ρευστοποιηθεί οπότε και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Το στοιχείο που πληροί τις προϋποθέσεις της λογιστικής αντιστάθμισης καθαρής επένδυσης είναι η λογιστική αξία καθαρής επένδυσης σε εταιρεία εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων των χρηματικών στοιχείων που σχηματίζουν μέρος της καθαρής επένδυσης.

Η συναλλαγματική έκθεση σε ξένο νόμισμα που δημιουργείται από τις μεταβολές των τρεχουσών ισοτιμιών μεταξύ του λειτουργικού νομίσματος της καθαρής επένδυσης εταιρείας του εξωτερικού και του νομίσματος παρουσίασης του Ομίλου, μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας, προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος και ανταλλαγής συναλλάγματος και ισοδύναμων μέσων, όπως επίσης και μέσω χρηματικών διαθεσίμων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων καθαρής επένδυσης αξιολογείται με την μέθοδο «dollar-offset» όπως περιγράφεται παραπάνω για τις αντισταθμίσεις καθαρής αξίας.

Οι αντισταθμίσεις καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού, αντιμετωπίζονται με τρόπο παρόμοιο με τις αντισταθμίσεις ταμειακών ροών, δηλαδή, οποιοδήποτε κέρδος ή ζημιά στο μέσο αντιστάθμισης σχετικά με την αποτελεσματική αναλογία της αντιστάθμισης, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ το κέρδος ή η ζημιά σχετικά με τη μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώληση της θυγατρικής εξωτερικού σαν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από την πώληση.

(iv) Παράγωγα τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, ή που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι εύλογες αξίες παραγώγων μέσων που διακρατούνται για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης, παρουσιάζονται στη σημ. 23.

2.2.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν και μόνον όταν, ο Όμιλος έχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών, και παράλληλα προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξει το ποσό της απαίτησης του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

2.2.5 Κατάσταση αποτελεσμάτων

(i) Έσοδα και έξοδα από τόκους

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά την αναμενόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου ή, σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην λογιστική αξία προ απομείωσης ή στη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων αντίστοιχα. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, εκτός των αγορασμένων ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI), ο Όμιλος υπολογίζει τις ταμειακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI ο Όμιλος υπολογίζει εκείνο το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) το οποίο κατά την αρχική αναγνώριση, προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εισροές ή εκροές (συμπεριλαμβανομένων αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών) στην εύλογη αξία του στοιχείου του ενεργητικού που έχει χαρακτηριστεί ως POCI.

Το αποσβέσιμο κόστος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων είναι το ποσό στο οποίο επιμετρώνται κατά την αρχική αναγνώριση, αφαιρώντας αποπληρωμές κεφαλαίου, προσθέτοντας ή αφαιρώντας σωρευμένες αποσβέσεις που έχουν υπολογιστεί με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (όπως περιγράφεται παραπάνω) και για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αφαιρώντας τις προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η λογιστική αξία προ απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ισούται με το αποσβέσιμο κόστος του προ απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Ο υπολογισμός του πραγματικού επιτοκίου περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και κάθε επαύξηση ή έκπτωση. Το κόστος συναλλαγών περιλαμβάνει επιπλέον έξοδα τα οποία συνδέονται άμεσα με την απόκτηση ή έκδοση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου στην προ απομείωσης λογιστική αξία των μη απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (ανοίγματα σε Στάδιο 1 και 2) και αντίστοιχα στο αποσβέσιμο κόστος των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων.

Για τα πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στο Στάδιο 3, ο Όμιλος υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR) επί του αποσβέσιμου κόστους των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προσαρμοσμένο με τις προβλέψεις των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Εάν το στοιχείο του ενεργητικού σταματήσει να θεωρείται πιστωτικά απομειωμένης αξίας, το EIR εφαρμόζεται εκ νέου στην προ προβλέψεων λογιστική αξία.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται εφαρμόζοντας το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) επί της καθαρής λογιστικής αξίας (αποσβέσιμο κόστος) του POCI. Για αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, ακόμα και αν ο πιστωτικός τους κίνδυνος μειωθεί, τα έσοδα από τόκους δεν υπολογίζονται εκ νέου με βάση την προ απομείωσης λογιστική αξία. Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που συνδέονται με δείκτη πληθωρισμού ο Όμιλος αναγνωρίζει έσοδα και έξοδα από τόκους αναπροσαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (effective interest rate - EIR), σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λόγω της αλλαγής των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών με την ενσωμάτωση της μεταβολής των προσδοκίων αναφορικά με τον πληθωρισμό κατά τη διάρκεια αυτών των χρηματοοικονομικών μέσων. Το αναπροσαρμοσμένο πραγματικό επιτόκιο εφαρμόζεται ώστε να υπολογιστεί ή νέα προ απομείωσης λογιστική αξία σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους παρουσιάζονται ξεχωριστά στη κατάσταση αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα στα καθαρά έσοδα από τόκους.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, οι ταμειακές ροές υπολογίζονται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους όρους του συμβολαίου του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις μελλοντικές ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Ο υπολογισμός περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και όλα τα άλλα υπέρ και υπό το άρτιο ποσά.

Όπου ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί, ως αποτέλεσμα της σχετικής ζημιάς απομείωσης, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται με βάση το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών για το σκοπό της επιμέτρησης της ζημιάς απομείωσης.

(ii) Αμοιβές και προμήθειες

Οι αμοιβές και προμήθειες που εισπράττονται ή καταβάλλονται και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης περιλαμβάνονται στο πραγματικό επιτόκιο.

Τα λοιπά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες, όπως η εξυπηρέτηση λογαριασμών και οι αμοιβές διαχείρισης χαρτοφυλακίων (περιλαμβανομένων και αμοιβών βάσει απόδοσης) αναγνωρίζονται στην πάροδο του χρόνου καθώς οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται στον πελάτη, στον βαθμό που θεωρείται πολύ πιθανό ότι δεν θα προκύψει σημαντικός αντιλογισμός του ποσού του εσόδου που αναγνωρίστηκε. Οι αμοιβές που προκύπτουν από συναλλαγές όπως αγοραπωλησίες συναλλάγματος, εισαγωγές/εξαγωγές, εμβάσματα, τραπεζικά έξοδα και χρηματιστηριακές δραστηριότητες, αναγνωρίζονται κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή που διενεργούνται οι εν λόγω συναλλαγές. Τα λοιπά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες αφορούν κυρίως αμοιβές από συναλλαγές και υπηρεσίες, οι οποίες αναγνωρίζονται ως έξοδα καθώς λαμβάνονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Στην περίπτωση σύμβασης με πελάτη που έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου, το οποίο ενδέχεται να εμπίπτει μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15, ο Όμιλος εφαρμόζει πρώτα το ΔΠΧΑ 9 για να διαχωρίσει και να επιμετρήσει το μέρος της σύμβασης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και ακολούθως εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 15 στο εναπομένον μέρος.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.6 Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα

(i) Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει έξοδα που σχετίζονται άμεσα με την απόκτηση του παγίου. Έξοδα μεταγενέστερα της ημερομηνίας κτήσης ενσωματώνονται στο κόστος του παγίου, μόνο όταν ο Όμιλος είναι πιθανό να έχει οικονομικά οφέλη στο μέλλον και είναι δυνατή η αξιόπιστη μέτρηση της αξίας του παγίου. Όταν προκύπτουν έξοδα επισκευών και συντήρησης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης βάσει της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής των παγίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος κτήσης των παγίων στην τελική υπολειπόμενη αξία τους ως ακολούθως:

- Γήπεδα: μηδενική απόσβεση
- Κτίρια: 40-50 έτη
- Βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων: κατά τη διάρκεια του συμβολαίου εκμίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του παγίου εάν είναι μικρότερη
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λογισμικά προγράμματα: 4-10 έτη
- Λοιπά έπιπλα και εξοπλισμός: 4-20 έτη, και
- Οχήματα: 5-7 έτη

(ii) Επενδύσεις σε ακίνητα

Ως επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται τα ακίνητα που κατέχονται για αποδόσεις ενοικίων και/ή κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, και τα οποία δε χρησιμοποιούνται από εταιρείες του Ομίλου. Οι επενδύσεις σε ακίνητα παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης, συνεπώς η πολιτική που περιγράφεται παραπάνω ισχύει και για αυτή την κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.

Μεταφορές μεταξύ των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων και των επενδύσεων σε ακίνητα μπορεί να πραγματοποιηθούν όταν υπάρχει αλλαγή στο σκοπό της χρήσης των στοιχείων αυτών. Επιπρόσθετα, οι «επενδύσεις σε ακίνητα» μπορεί να μεταφερθούν στη κατηγορία «μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση» στη περίπτωση κατά την οποία πληρούνται οι προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σημ. 2.2.25.

2.2.7 Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία αντιπροσωπεύει το υπερβάλλον της εύλογης αξίας του συνόλου του μεταφερθέντος ανταλλάγματος, των δικαιωμάτων τρίτων και της εύλογης αξίας των προηγούμενων συμμετοχικών δικαιωμάτων στον αποκτώμενο κατά την ημερομηνία της εξαγοράς επί της εύλογης αξίας του μεριδίου του Ομίλου επί των καθαρών αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων της και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων που αποκτήθηκαν. Η υπεραξία που προκύπτει από την εξαγορά θυγατρικών εταιρειών, περιλαμβάνεται στα «άυλα πάγια στοιχεία» και λογίζεται στο κόστος μετά την αφαίρεση συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης.

Η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά συγγενών και από κοινού ελεγχόμενων επιχειρήσεων δεν γνωστοποιείται ούτε ελέγχεται ξεχωριστά για απομείωση, αλλά περιλαμβάνεται στις «συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες» και στις «συμμετοχές σε από κοινού ελεγχόμενες εταιρείες».

(ii) Λογισμικά προγράμματα

Το κόστος που σχετίζεται με τη συντήρηση υφιστάμενων λογισμικών προγραμμάτων, αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν προκύπτει. Το κόστος που σχετίζεται με την ανάπτυξη αναγνωρίσιμων λογισμικών προγραμμάτων που ελέγχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο στοιχείο όταν αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα επιφέρουν οφέλη τα οποία μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Τα λογισμικά προγράμματα τα οποία έχουν δημιουργηθεί από τον Όμιλο αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο σε 4 έτη εκτός των λειτουργικών συστημάτων όπου η ωφέλιμη ζωή τους μπορεί να παραταθεί μέχρι τα 15 έτη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(iii) Λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι πάγια στοιχεία που είναι διαχωρίσιμα ή προκύπτουν από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής τους. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει άυλα πάγια στοιχεία που αποκτώνται από εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή αορίστου διάρκειας δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται ετησίως για απομείωση.

2.2.8 Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

(i) Υπεραξία

Η υπεραξία που προκύπτει κατά την εξαγορά θυγατρικών δεν αποσβένεται, αλλά ελέγχεται για απομείωση σε ετήσια βάση ή συχνότερα, εφόσον υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει προκύψει απομείωση. Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται από τον Όμιλο στο τέλος κάθε χρήσης. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη εξωτερική πληροφόρηση, όπως δυσμενείς οικονομικές συνθήκες, συνεχή ύφεση στις χρηματοοικονομικές αγορές, αστάθεια στις αγορές και μεταβολές στα επίπεδα του κινδύνου αγοράς και του συναλλαγματικού κινδύνου, μια μη αναμενόμενη πτώση στην εμπορική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή περιπτώσεις όπου η αγοραία αξία κεφαλαιοποίησης είναι μικρότερη της λογιστικής αξίας της καθαρής θέσης, μαζί με μια επιδείνωση σε εσωτερικούς δείκτες απόδοσης, προκειμένου να αξιολογήσει αν υπάρχει κάποια ένδειξη απομείωσης.

Για σκοπούς ελέγχου απομείωσης, η υπεραξία που αποκτήθηκε σε μια συνένωση επιχειρήσεων κατανέμεται σε εκείνες τις μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδες μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών, οι οποίες αναμένεται να έχουν οφέλη από τις συνέργειες της συνένωσης επιχειρήσεων. Κάθε μονάδα ή ομάδα μονάδων στις οποίες έχει κατανεμηθεί υπεραξία αντιπροσωπεύει το χαμηλότερο επίπεδο, εντός του Ομίλου, στο οποίο παρακολουθείται η υπεραξία για σκοπούς εσωτερικής πληροφόρησης της διοίκησης. Ο Όμιλος παρακολουθεί την υπεραξία είτε σε επίπεδο ξεχωριστής νομικής οντότητας είτε ομάδας νομικών οντοτήτων σύμφωνα με την εσωτερική παρακολούθηση των επιχειρηματικών τομέων.

Το μοντέλο ελέγχου απομείωσης που χρησιμοποιεί ο Όμιλος συγκρίνει τη λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδας μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών με το ανακτήσιμο ποσό τους. Η λογιστική αξία μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών βασίζεται στα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων της μονάδας. Το ανακτήσιμο ποσό καθορίζεται με βάση την αξία λόγω χρήσης (value-in-use), η οποία είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να αντληθούν από μια μονάδα δημιουργίας ταμειακών ροών ή ομάδα μονάδων δημιουργίας ταμειακών ροών. Οι εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές προεξοφλούνται στην παρούσα αξία τους χρησιμοποιώντας ένα προεξοφλητικό επιτόκιο προ φόρων που αντιπροσωπεύει τις τρέχουσες εκτιμήσεις της αγοράς σχετικά με την διαχρονική αξία του χρήματος και τους κινδύνους που είναι συναφείς με το περιουσιακό στοιχείο ή τη μονάδα δημιουργίας ταμειακών ροών και τις χώρες όπου δραστηριοποιούνται οι μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών.

Μια ζημιά απομείωσης προκύπτει αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του και αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι ζημιές απομείωσης δεν αντιλογίζονται μεταγενέστερα. Ο υπολογισμός των κερδών και των ζημιών από την πώληση μιας εταιρείας περιλαμβάνει και τη λογιστική αξία της υπεραξίας που αντιστοιχεί στην εταιρεία που πωλείται.

(ii) Λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων, των επενδύσεων σε ακίνητα και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων, ελέγχονται για ενδείξεις απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Όταν κάποια γεγονότα ή μεταβολές σε συνθήκες υποδεικνύουν ότι η λογιστική τους αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη, αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στην εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μείον το κόστος πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του. Για σκοπούς εκτίμησης της απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα όπου μπορούν να προσδιοριστούν ξεχωριστές ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών). Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός της υπεραξίας, για τα οποία έχει αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους, εξετάζονται για πιθανό αντιλογισμό της απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι ζημιές απομείωσης που προκύπτουν από τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες του Ομίλου υπολογίζονται σύμφωνα με την παρούσα λογιστική αρχή.

2.2.9 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού – Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Ο Όμιλος ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου διαχείρισης αυτών των στοιχείων και των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ρών τους. Κατά συνέπεια, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες επιμέτρησης: αποσβέσιμο κόστος, εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ή εύλογης αξίας μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζονται τη στιγμή της εκταμίευσης.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ("AC")

Ο Όμιλος κατατάσσει και επιμετρά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διατηρείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, στόχος του οποίου είναι η διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού με σκοπό την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ρών (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect" - HTC) και

(β) βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία του ενεργητικού αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής και μεταγενέστερα αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR), (όπως περιγράφεται στην σημείωση 2.2.5).

Τα έσοδα από τόκους, τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημιές από τη παύση αναγνώρισης και οι μεταβολές στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από στοιχεία του ενεργητικού ταξινομημένα στο αποσβέσιμο κόστος, περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στη εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ("FVOCI")

Ο Όμιλος ταξινομεί και αποτιμά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ρών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect-and-sell" – HTC&S) και

(β) Βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που πληρούν αυτά τα κριτήρια είναι χρεωστικά μέσα και επιμετρώνται αρχικά στην εύλογη αξία τους, πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα χρεωστικά μέσα εύλογης αξίας μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, εκτός από τα έσοδα από τόκους, τα συναφή κέρδη ή ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές και τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, τα οποία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές που είχαν αναγνωριστεί προηγουμένως στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση μεταφέρονται από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το χρεωστικό μέσο παύει να αναγνωρίζεται.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Συμμετοχικοί τίτλοι που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση

Ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα συμμετοχικό τίτλο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Αυτός ο χαρακτηρισμός, εάν επιλεγεί, γίνεται κατά την αρχική αναγνώριση και ανά τίτλο. Τα κέρδη και οι ζημιές από αυτά τα μέσα, περιλαμβανομένων των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν παύσει να αναγνωρίζονται, καταχωρούνται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται στη συνέχεια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα μερίσματα που εισπράττονται καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων ("FVTPL")

Ο Όμιλος ταξινομεί και επιμετρά όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που δεν ταξινομούνται σε αποσβέσιμο κόστος ή στη εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, αυτή η κατηγορία επιμέτρησης περιλαμβάνει δάνεια και άλλους χρεωστικούς τίτλους που κατέχονται βάσει των μοντέλων διακράτησης για είσπραξη (HTC) ή διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S), αλλά αποτυγχάνουν στην αξιολόγηση SPPI, συμμετοχικούς τίτλους που δεν προσδιορίζονται ως επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και στοιχεία του ενεργητικού που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εκτός εάν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, οπότε οι απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για την λογιστική αντιστάθμισης εξακολουθούν να ισχύουν.

Επιπλέον, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού που πληροί τους ανωτέρω όρους για να ταξινομηθεί σε αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, μπορεί να οριστεί από τον Όμιλο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση, εάν με τον τρόπο αυτό εξαλείφεται ή μειώνεται σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία που θα ανέκυπτε σε διαφορετική περίπτωση.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους και τυχόν μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν λόγω μεταβολών στην εύλογη αξία περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου και συμβατικών χαρακτηριστικών

Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο ο Όμιλος διαχειρίζεται μια ομάδα στοιχείων του ενεργητικού για να δημιουργήσει ταμειακές ροές. Δηλαδή, αν ο σκοπός του Ομίλου είναι μόνο να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές από τα στοιχεία του ενεργητικού, να πραγματοποιήσει ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού ή να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές καθώς και ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Επιπρόσθετα, το επιχειρηματικό μοντέλο καθορίζεται μετά την συγκέντρωση των στοιχείων του ενεργητικού σε ομάδες (επιχειρηματικές γραμμές), η διαχείριση των οποίων γίνεται με παρόμοιο τρόπο, αντί για τον καθορισμό σε επίπεδο μεμονωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου.

Ο καθορισμός του επιχειρηματικού μοντέλου πραγματοποιείται από τα βασικά μέλη της Διοίκησης σύμφωνα με το λειτουργικό μοντέλο του Ομίλου, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού για τη δημιουργία ταμειακών ροών, τους στόχους και τον τρόπο παρακολούθησης και απεικόνισης της απόδοσης κάθε χαρτοφυλακίου και οποιαδήποτε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με το ιστορικό πωλήσεων και της στρατηγικής μελλοντικών πωλήσεων, όπου είναι εφαρμόσιμο.

Κατά συνέπεια, κατά την ανωτέρω αξιολόγηση, ο Όμιλος εξετάζει ορισμένους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που συνδέονται με την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και του τρόπου αξιολόγησης και διαχείρισης αυτών των κινδύνων, της σχετικής αποζημίωσης προσωπικού και της συχνότητας, του όγκου και των λόγων για τις πωλήσεις του παρελθόντος, καθώς και τις προσδοκίες για τις μελλοντικές πωλήσεις.

Τύποι επιχειρηματικών μοντέλων

Τα επιχειρηματικά μοντέλα του Ομίλου εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες, οι οποίες είναι ενδεικτικές των βασικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία κερδών.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (HTC) έχει ως στόχο τη διακράτηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών. Οι πωλήσεις σε αυτό το μοντέλο παρακολουθούνται και μπορούν να πραγματοποιηθούν για λόγους που δεν είναι συμβατοί με το εν λόγω επιχειρηματικό μοντέλο. Ειδικότερα, πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που σχετίζονται με την αύξηση του πιστωτικού κινδύνου καθώς και πωλήσεις που γίνονται κοντά στη λήξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρούνται συμβατές με το σκοπό διακράτησης για είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την αξία τους. Πωλήσεις που πραγματοποιούνται για

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

άλλους λόγους δύναται να θεωρηθούν συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο, όπως πωλήσεις για τις ανάγκες ρευστότητας σε οποιοδήποτε σενάριο ακραίων καταστάσεων ή πωλήσεις που πραγματοποιούνται για τη διαχείριση υψηλού επιπέδου συγκέντρωσης πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι πωλήσεις παρακολουθούνται και αξιολογούνται ανάλογα με τη συχνότητα και την αξία τους ώστε να καθοριστεί εάν είναι συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο. Τα χρεωστικά μέσα που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο περιλαμβάνουν ομόλογα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S) έχει ως στόχο τόσο την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Δραστηριότητες όπως η διαχείριση της ρευστότητας, η απόδοση των τόκων και η διάρκεια είναι σύμφωνες με αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο, ενώ οι πωλήσεις στοιχείων του ενεργητικού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του επιχειρηματικού μοντέλου για την επίτευξη των στόχων του. Οι χρεωστικοί τίτλοι που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Τα λοιπά επιχειρηματικά μοντέλα περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των οποίων η διαχείριση και επιμέτρηση γίνεται σε εύλογη αξία, καθώς και χαρτοφυλάκια που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Πρόκειται για μια υπολειμματική κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που δεν πληρούν τα κριτήρια των επιχειρηματικών μοντέλων HTC ή HTC&S, ενώ η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών έχει παρεπόμενο χαρακτήρα όσον αφορά την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου.

Ο Όμιλος διενεργεί την επαναξιολόγηση των επιχειρηματικών του μοντέλων τουλάχιστον ετησίως, ή νωρίτερα εάν προκύψει η ανάγκη αξιολόγησης λόγω πωλήσεων ή εάν υπάρχουν αλλαγές στην στρατηγική της Τράπεζας ή στις κύριες δραστηριότητες της, όπως προκύπτει από το επιχειρηματικό σχέδιο και τον προϋπολογισμό της Τράπεζας καθώς και την στρατηγική της σχετικά με τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα.

Αξιολόγηση χαρακτηριστικών των ταμειακών ροών

Για να επιμετρηθεί ένα χρηματοπιστωτικό μέσο στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, οι συμβατικοί όροι του πρέπει να δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Κατά την αξιολόγηση εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων, ο Όμιλος εξετάζει κατά πόσο οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού μέσου είναι συμβατοί με μια βασική δανειακή σύμβαση, δηλαδή ο τόκος περιλαμβάνει μόνο το αντάλλαγμα για την διαχρονική αξία του χρήματος, τον πιστωτικό κίνδυνο, λοιπούς βασικούς κινδύνους δανεισμού και ένα περιθώριο κέρδους. Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, αξιολογείται εάν αυτό περιέχει συμβατικούς όρους που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν το ποσό ή το χρονοδιάγραμμα των συμβατικών ταμειακών ροών με τρόπο που να μην είναι συμβατός με την παραπάνω προϋπόθεση. Όταν οι συμβατικοί όροι εισάγουν έκθεση σε κίνδυνο ή μεταβλητότητα που είναι ασύμβατοι με μια βασική δανειακή σύμβαση, το σχετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται ότι αποτυγχάνει στην αξιολόγηση του SPPI και ως εκ τούτου θα επιμετρηθεί στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση του SPPI, ο Όμιλος εξετάζει την ύπαρξη διαφόρων χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, συμβατικά συνδεδεμένων όρων, όρων σε ό,τι αφορά πρόωρες αποπληρωμές, αναβαλλόμενες πληρωμές τόκων επί των οποίων δε λογίζεται πρόσθετος τόκος, δικαιωμάτων επέκτασης της διάρκειας του χρέους και μετατροπής του σε μετοχικό κεφάλαιο, όρων που εισάγουν μόχλευση, συμπεριλαμβανομένων πληρωμών συνδεδεμένων με την πορεία ενός δείκτη.

Στην περίπτωση αξιολόγησης του κριτηρίου SPPI μιας δανειακής συμφωνίας ειδικού τύπου όπως οι δανειακές συμφωνίες χωρίς δικαίωμα αναγωγής, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη πολλούς παράγοντες όπως την φύση του δανειολήπτη και της δραστηριότητας του, την τιμολόγηση των δανείων, εάν συμμετέχει στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και το κατά πόσο οι εξασφαλίσεις αντιπροσωπεύουν όλο ή σημαντικό μέρος του ενεργητικού του δανειολήπτη. Επιπλέον, για οικονομικές οντότητες ειδικού σκοπού, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη την κεφαλαιακή επάρκεια του δανειολήπτη για την απορρόφηση ζημιών αξιολογώντας από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και ADSCR (Average Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όταν το στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος έχει τροποποιηθεί (modified time value of money element) ώστε το επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού να αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αλλά η συχνότητα της εν λόγω αναπροσαρμογής να μην αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκίου ή όταν το επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα σύμφωνα με το μέσο όρο συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιτοκίων, πραγματοποιείται μία ποσοτική αξιολόγηση (“Benchmark Test”) για να αποφασιστεί κατά πόσον οι συμβατικές ταμειακές ροές αντιπροσωπεύουν αποκλειστικά αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Ειδικότερα, ο Όμιλος αξιολογεί τις συμβατικές ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» (real instrument), το επιτόκιο του οποίου αναπροσαρμόζεται με συχνότητα που δεν αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκιακού δείκτη αναφοράς, συγκρίνοντας τις με τις ταμειακές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» (benchmark instrument) οι οποίες είναι καθ’ όλα όμοιες, με εξαίρεση τη χρονική διάρκεια του επιτοκίου αναφοράς η οποία εν προκειμένω ταυτίζεται με τη συχνότητα αναπροσαρμογής του επιτοκίου. Εάν οι μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» διαφέρουν σημαντικά από τις (μη προεξοφλημένες) ταμειακές συμβατικές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» λόγω της τροποποίησης του στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος, τότε το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού δεν ικανοποιεί το κριτήριο του SPPI. Κατά την αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη τόσο την επίδραση του τροποποιημένου στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος σε κάθε περίοδο αναφοράς όσο και τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σωρευτικά. Σε ότι αφορά τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου, αυτό επιτυγχάνεται συγκρίνοντας τις σωρευτικές προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου», με τις αντίστοιχες του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς». Σε κάθε τριμηνιαία περίοδο αναφοράς, οι προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των δυο χρηματοοικονομικών μέσων συγκρίνονται βάσει προκαθορισμένων ορίων.

Επιπροσθέτως, για σκοπούς της αξιολόγησης SPPI, η κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού δεν επηρεάζεται αν ο αντίκτυπος κάποιου συμβατικού όρου στις ταμειακές ροές είναι ήσσονος σημασίας. Επιπλέον, ένα χαρακτηριστικό συμβατικών ταμειακών ροών θεωρείται από τον Όμιλο ότι δεν είναι «πραγματικό» (non-genuine) όταν επηρεάζει τις ταμειακές ροές μόνο στην περίπτωση που προκύψει κάποιο εξαιρετικά σπάνιο, ιδιαίτερα ασυνήθιστο και καθόλου πιθανό γεγονός. Σε αυτήν την περίπτωση, το χαρακτηριστικό αυτό των συμβατικών ταμειακών ροών δεν επηρεάζει την κατάταξη του χρηματοοικονομικού μέσου.

Ο Όμιλος πραγματοποιεί αξιολόγηση του SPPI ανά δανειακό προϊόν για το χαρτοφυλάκιο λιανικής και για ένα μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, όπου οι συμβάσεις είναι τυποποιημένης μορφής, ενώ για το εναπομείναν επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως ο Όμιλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση (‘pass through agreement’) ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά ο Όμιλος έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο. Κατά την από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του αθροίσματος (α) του εισπραχθέντος τιμήματος και (β) των σωρευτικών κερδών ή ζημιών τα οποία αναγνωρίστηκαν μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε ότι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία επιμετρώνται σε FVOCI.

Ο Όμιλος δύναται να τροποποιήσει τις συμβατικές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού είτε ως παραχώρηση ευνοϊκότερων όρων σε πελάτη που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει οικονομικές δυσχέρειες ή λόγω διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, ανταγωνισμού ή διατήρησης του πελάτη.

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση θεωρείται σημαντική, το αρχικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού από-αναγνωρίζεται. Ο Όμιλος αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως “καινούργιο” σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της αξίας του υπάρχοντος χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- αλλαγή πιστούχου,
- αλλαγή νομίσματος αποτίμησης του δανείου
- ενοποίηση οφειλών, στις οποίες δυο ή περισσότερα μη εξασφαλισμένα καταναλωτικά δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο εξασφαλισμένο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής και/ή μηχανισμών επιμερισμού κερδών ή παρόμοιων όρων που σχετίζονται με την αξιολόγηση του SPPI.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Οι συναλλαγές αυτές, στις οποίες οι όροι του δανείου επαναδιαπραγματεύονται, έχοντας ως αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να εκδώσει μετοχές (με ή χωρίς δικαιώματος ψήφου) ώστε να διαγραφεί μέρος ή όλη η δανειακή του υποχρέωση στον Όμιλο. Αυτού του τύπου οι συναλλαγές, μπορεί να εμπεριέχουν δικαιώματα εξάσκησης μετατροπής σε μετατρέψιμα ή ανταλλάξιμα ομόλογα και όρους ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών των μετοχών.

Στις συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι μετοχές που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με τυχόν προκύπτον κέρδος ή ζημία να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος καταχωρεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, στις ακόλουθες κατηγορίες: χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω αποτελεσμάτων, δάνεια και απαιτήσεις, επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους και επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση. Η απόφαση για την κατηγοριοποίηση λαμβάνεται από τη Διοίκηση κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων.

(i) Χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες: τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, και αυτά που προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού καταχωρείται ως προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση όταν αποκτάται κυρίως με σκοπό βραχυπρόθεσμης πώλησης ή βραχυπρόθεσμης επαναγοράς ή όταν αποτελεί μέρος χαρτοφυλακίου εξατομικευμένων χρηματοοικονομικών μέσων που έχουν κοινή διαχείριση και για τα οποία υπάρχουν τεκμηριωμένες ενδείξεις πρόσφατου σχεδίου βραχυπρόθεσμης αποκόμισης κερδών. Επίσης σε αυτήν την κατηγορία καταχωρούνται τα παράγωγα μέσα που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση, εκτός αν προσδιορίζονται και είναι αποτελεσματικά ως μέσα αντιστάθμισης.

Ο Όμιλος προσδιορίζει κατά την αρχική αναγνώρισή τους ορισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

(ii) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, εκτός εκείνων που κατά την αρχική αναγνώριση προσδιορίστηκαν από τον Όμιλο ως επενδύσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή ως διαθέσιμα προς πώληση. Τίτλοι που καταχωρούνται σε αυτήν την κατηγορία παρουσιάζονται στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ως χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου.

(iii) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη

Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με συγκεκριμένη λήξη, με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές για τις οποίες ο Όμιλος έχει τη θετική πρόθεση και δυνατότητα να διακρατήσει μέχρι τη

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

λήξη τους. Αν ο Όμιλος πωλούσε ένα σημαντικό μέρος των επενδύσεων αυτών, τότε ολόκληρη η κατηγορία θα ακυρωνόταν και οι επενδύσεις θα επανακατηγοριοποιούνταν ως διαθέσιμες προς πώληση.

(iv) Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι

Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι, είναι οι τίτλοι που αποκτούνται για ακαθόριστο χρονικό διάστημα, οι οποίοι μπορεί να πωληθούν, λόγω ανάγκης ρευστότητας, ή αλλαγών στα επιτόκια, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ή στις τιμές των μετοχών.

Λογιστικός χειρισμός και υπολογισμός

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία ο Όμιλος δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από τον Όμιλο αναγνωρίζονται όταν εκταμιεύονται μετρητά στους πιστούχους. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν παρουσιάζονται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των εξόδων συναλλαγής.

Οι διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και στις μεταγενέστερες περιόδους αποτιμώνται και παρουσιάζονται στην εύλογη αξία. Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, παρουσιάζονται στο αποσβέσιμο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία της κατηγορίας «χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων», περιλαμβάνονται, κατά την περίοδο που προκύπτουν, στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέχρι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωρισθεί ή να υποστεί απομείωση, οπότε, το συσσωρευμένο κέρδος ή η ζημιά που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι τόκοι τους όμως, που υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα μερίσματα από διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το δικαίωμα είσπραξης μερίσματος εγκριθεί από τους μετόχους.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Ο Όμιλος αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως ο Όμιλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά ο Όμιλος έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο, μη συνδεδεμένο, μέρος.

Επιπροσθέτως, από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού προκύπτει όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές τροποποιούνται και η τροποποίηση θεωρείται τόσο σημαντική ώστε το αρχικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωρισθεί και να αναγνωρισθεί ένα καινούργιο. Για την περιγραφή των γεγονότων που συνιστούν τροποποίηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού σημαντική, βλ. ενότητα 2.2.13 παρακάτω. Κατά την αποαναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του συνόλου (i) του τιμήματος που εισπράχθηκε και (ii) του σωρευτικού κέρδους ή της ζημιάς που είχε αναγνωρισθεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, για τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.10 Αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος αναταξινομεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μόνο όταν αλλάζει το επιχειρηματικό του μοντέλο για τη διαχείριση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Γενικά, μια αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο αναμένεται να είναι σπάνια και συμβαίνει όταν ο Όμιλος ξεκινά ή παύει να ασκεί μια δραστηριότητα που είναι σημαντική για τις λειτουργικές

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

δραστηριότητές του, για παράδειγμα, όταν μια επιχειρηματική γραμμή αποκτάται, πωλείται ή τερματίζεται. Στο σπάνιο γεγονός όπου υπάρχει αλλαγή του υπάρχοντος επιχειρηματικού μοντέλου, η νέα αξιολόγηση εγκρίνεται από τις αρμόδιες επιτροπές του Ομίλου και η αλλαγή παρουσιάζεται κατάλληλα στο επιχειρηματικό και προϋπολογιστικό πλάνο του Ομίλου.

Οι αλλαγές στην πρόθεση του Ομίλου που σχετίζονται με συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (ακόμη και υπό συνθήκες σημαντικών μεταβολών στις συνθήκες της αγοράς), η μη ύπαρξη προσωρινά μιας συγκεκριμένης αγοράς χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή η μεταβίβαση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μεταξύ εταιρειών/επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου με διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα, δε θεωρούνται από τον Όμιλο αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο.

Η αναταξινόμηση εφαρμόζεται με μελλοντική ισχύ, συνεπώς τα κέρδη ή ζημιές που έχουν αναγνωρισθεί προγενέστερα της ημερομηνίας αναταξινόμησης (συμπεριλαμβανομένων ζημιών απομείωσης) ή οι τόκοι δεν αναμορφώνονται.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να αναταξινομήσει ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση από την κατηγορία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν διακρατείται πλέον με σκοπό την πώλησή του στο προσεχές μέλλον. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός από αυτά που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων μπορεί να μεταφερθούν από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση μόνο σε σπάνιες περιστάσεις που προκύπτουν από ένα μοναδικό γεγονός που είναι ασύνηθες και εξαιρετικά απίθανο να επαναληφθεί στο προσεχές διάστημα. Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει σε χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων, στοιχεία που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή που είναι διαθέσιμα προς πώληση, εάν ο Όμιλος έχει την πρόθεση και την δυνατότητα να τα διακρατήσει για το ορατό μέλλον ή έως την λήξη, κατά την ημερομηνία της μεταφοράς.

Οι αναταξινόμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων πραγματοποιούνται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς. Η εύλογη αξία αποτελεί το νέο κόστος ή την αποσβέσιμη αξία κτήσης, κατά περίπτωση, ενώ τα κέρδη ή ζημιές αποτίμησης που αναγνωρίστηκαν πριν από την ημερομηνία μεταφοράς δεν αντिलογίζονται μεταγενέστερα. Τα πραγματικά επιτόκια για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που μεταφέρθηκαν στις κατηγορίες των δανείων και απαιτήσεων και των διακρατούμενων μέχρι τη λήξη προσδιορίζονται την ημερομηνία μεταφοράς. Περαιτέρω αυξήσεις στις εκτιμώμενες ταμειακές ροές προσαρμόζουν τα πραγματικά επιτόκια μελλοντικώς.

2.2.11 Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις - Ταξινόμηση και Επιμέτρηση

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονται ότι επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς είναι αυτές οι υποχρεώσεις τις οποίες ο Όμιλος πρωτίστως αναλαμβάνει με σκοπό την επαναγορά στο εγγύς μέλλον για βραχυπρόθεσμο κέρδος.

Ο Όμιλος μπορεί, κατά την αρχική αναγνώριση, αμετάκλητα να προσδιορίσει χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ως επιμετρήσιμες στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν ένα από τα παρακάτω κριτήρια ισχύει:

- ο προσδιορισμός απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία που διαφορετικά θα απέρρευε από την επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις, ή
- γίνεται διαχείριση μιας ομάδας χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων ή χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και η απόδοσή τους εκτιμάται βάσει της εύλογης αξίας, ή

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- η χρηματοοικονομική υποχρέωση περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα ενσωματωμένα παράγωγα ως επί μέρους στοιχεία ενός υβριδικού συμβολαίου τα οποία τροποποιούν σημαντικά τις ταμειακές ροές που σε διαφορετική περίπτωση θα απαιτούνταν από το συμβόλαιο.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, με εξαίρεση τις μεταβολές στην εύλογη αξία που οφείλονται σε μεταβολές πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποαναγνώριση των υποχρεώσεων. Ωστόσο, αν αυτός ο χειρισμός δημιουργεί ή διευρύνει μια λογιστική ανακολουθία στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όλα τα κέρδη ή οι ζημιές αυτής της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, συμπεριλαμβανομένων των επιδράσεων από τις μεταβολές στον πιστωτικό κίνδυνο, θα αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση.

Ο Όμιλος προσδιορίζει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν η σχετική υποχρέωση εξοφλείται, ακυρώνεται ή λήγει. Όταν η υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση του Ομίλου αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο με ουσιωδώς διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιωδώς, μια τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση αντιμετωπίζεται ως εξόφληση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας υποχρέωσης και η όποια διαφορά προκύπτει αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ο Όμιλος θεωρεί ότι οι όροι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί, όταν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών σύμφωνα με τους νέους όρους, συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών που πληρώθηκαν καθαρών από αμοιβές που ελήφθησαν προεξοφλημένες χρησιμοποιώντας το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, διαφέρει κατά τουλάχιστον 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την αρχική χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Αν μια ανταλλαγή χρεωστικών τίτλων ή τροποποίηση όρων αντιμετωπιστεί λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιήθηκε αναγνωρίζεται ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας επί της εξόφλησης. Αν η ανταλλαγή ή τροποποίηση δεν αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιείται αναπροσαρμόζει τη λογιστική αξία της υποχρέωσης και αποσβένεται κατά την εναπομένουσα διάρκεια της τροποποιημένης υποχρέωσης.

Ομοίως, όταν ο Όμιλος επαναγοράζει οποιοδήποτε χρεωστικά μέσα που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο, λογιστικοποιεί αυτές τις συναλλαγές ως διαγραφή χρέους.

2.2.12 Επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρηματοοικονομικών μέσων

Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που θα λαμβανόταν κατά την πώληση ενός στοιχείου ενεργητικού ή κατά τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης, σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων, στην κύρια, ή, ελλείψει αυτής, στην πλέον συμφέρουσα αγορά όπου ο Όμιλος έχει πρόσβαση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανακλά τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος επιμετράει την εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου, χρησιμοποιώντας την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά για το χρηματοοικονομικό αυτό μέσο, όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Μία αγορά θεωρείται ενεργός εάν οι συναλλαγές για το στοιχείο ενεργητικού ή την υποχρέωση λαμβάνουν χώρα με επαρκή συχνότητα και όγκο ώστε να παρέχονται συνεχώς πληροφορίες τιμολόγησης. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη επίσημη χρηματιστηριακή τιμή, σε μία ενεργό αγορά, τότε ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλες τεχνικές αποτίμησης που μεγιστοποιούν την χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιούν τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η επιλεγμένη τεχνική αποτίμησης περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη για την τιμολόγηση μία συναλλαγής.

Ο Όμιλος έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί μέσες τιμές αγοράς ως ένα πρακτικό μέσο επιμέτρησης της εύλογης αξίας εντός του περιθωρίου ζήτησης-προσφοράς.

Η βέλτιστη απόδειξη της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής, δηλαδή η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε ή λήφθηκε, εκτός εάν ο Όμιλος θεωρεί ότι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση διαφέρει από την τιμή συναλλαγής. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η εύλογη αξία αποδεικνύεται από διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση (δηλ. τιμή Επιπέδου 1) ή βάσει τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά. Στην περίπτωση κατά την οποία η εύλογη αξία αποδεικνύεται βάσει μίας τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμα δεδομένα, τότε το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαρμοσμένη ώστε να αναβάλλει την αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και την τιμή συναλλαγής ('day one gain or loss'). Στη συνέχεια το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά αποσβένεται με κατάλληλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή αναγνωρίζεται νωρίτερα εφόσον υπάρξει διαθέσιμη διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά ή παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς ή όταν το χρηματοοικονομικό μέσο πουληθεί.

Όλα τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις, των οποίων η εύλογη αξία επιμετράται ή γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις, κατηγοριοποιούνται εντός της ιεραρχίας εύλογης αξίας, με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που είναι σημαντικά για την συνολική επίτευξη της επιμέτρησης (σημ. 6.3).

Για στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία σε επαναλαμβανόμενη βάση, ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός της ιεραρχίας εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου εντός του οποίου η μεταφορά χρηματοοικονομικού μέσου πραγματοποιήθηκε.

2.2.13 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος αναγνωρίζει αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) που αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος και στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, συμπεριλαμβανομένων δανείων, απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις, χρεωστικών τίτλων, συμβολαίων χρηματοοικονομικής εγγύησης και δανειακών δεσμεύσεων. Καμία αναμενόμενη πιστωτική ζημιά δεν αναγνωρίζεται για τους συμμετοχικούς τίτλους. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αποτελούν μία σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανακλά τη διαχρονική αξία του χρήματος. Κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων που εμπίπτουν στην πολιτική απομείωσης, ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δώδεκα μηνών, που είναι οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από γεγονότα αδυναμίας πληρωμής που είναι πιθανό να συμβούν μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες. Στη συνέχεια, για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση, αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους, η οποία προκύπτει από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά κατά την αναμενόμενη διάρκεια του μέσου. Εάν κατά την αρχική του αναγνώριση το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού πληροί τον ορισμό του αγορασθέντος ή του πιστωτικά απομειωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης βασίζεται στις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του στοιχείου ενεργητικού.

Οι προβλέψεις απομείωσης για τις εμπορικές απαιτήσεις από δραστηριότητες πλην χορηγήσεων επιμετρώνται πάντα στο ποσό που ισούται με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Για όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης, εφαρμόζεται η γενική προσέγγιση τριών σταδίων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά συνέπεια, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση τριών σταδίων που βασίζεται στην έκταση της υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας από την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού μέσου:

- Στάδιο 1 – Όταν δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου, αναγνωρίζεται ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου χρηματοοικονομικού μέσου ή ομάδας χρηματοοικονομικών μέσων αντιπροσωπεύουν ένα μέρος των ζημιών που θα αναγνωρίζονταν καθ' όλη τη διάρκεια τους, οι οποίες προκύπτουν από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά εντός των επόμενων 12 μηνών μετά την ημερομηνία αναφοράς και είναι ίσες με τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ροών καθ' όλη τη διάρκεια τους, λόγω πιθανών ζημιολόγων γεγονότων εντός των επόμενων 12 μηνών. Μη πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση, καθώς και αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού μετά από ουσιαστική σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση, ταξινομούνται αρχικώς στο Στάδιο 1.
- Στάδιο 2 – Όταν σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική του αναγνώριση, αλλά δε θεωρείται ότι βρίσκεται σε κατάσταση αθέτησης, περιλαμβάνεται στο Στάδιο 2. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου αντιπροσωπεύουν τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά συμβάντα αθέτησης κατά την αναμενόμενη διάρκεια του.
- Στάδιο 3 – Στο παρόν Στάδιο περιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται ότι έχουν υποστεί γεγονός αθέτησης. Όπως και στο Στάδιο 2, η πρόβλεψη για τις πιστωτικές ζημιές αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου.
- POCI – Τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού είναι στοιχεία του ενεργητικού που κατά την αρχική τους αναγνώριση θεωρούνται πιστωτικά απομειωμένα. Δεν υπόκεινται σε κατάταξη ανά στάδιο και πάντοτε επιμετρούνται βάσει των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Συνεπώς, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που υπάρχει μεταγενέστερη μεταβολή στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Οποιαδήποτε θετική αλλαγή στις αναμενόμενες ταμειακές ροές αναγνωρίζεται ως αντιστοιχισμός απομείωσης (κέρδος) στην κατάσταση αποτελεσμάτων ακόμη και εάν το ύψος των νέων αναμενόμενων ταμειακών ροών ξεπερνούν τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές της αρχικής αναγνώρισης. Εκτός από τα αγορασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, μπορούν να συμπεριληφθούν και χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται ως νέα στοιχεία του ενεργητικού μετά από μία ουσιαστική σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση (βλ. ενότητα 2.2.9).

Ορισμός αθέτησης

Για τον προσδιορισμό του κινδύνου αθέτησης, ο Όμιλος εφαρμόζει έναν ορισμό αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, ο οποίος είναι σύμφωνος με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EBA) για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (βλ. σημείωση 6.2.1.2). Ο ορισμός αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, είναι σύμφωνος με τον ορισμό που χρησιμοποιείται εσωτερικά για σκοπούς διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται πιστωτικά απομειωμένο όταν έχουν συμβεί ένα ή περισσότερα γεγονότα που έχουν αρνητική επίπτωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές της εν λόγω έκθεσης.

- Ο δανειολήπτης αντιμετωπίζει σημαντική δυσκολία στην εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων.
- Υπήρξε παραβίαση της σύμβασης, όπως αθέτηση ή καθυστέρηση πληρωμών.
- Ο Όμιλος, για οικονομικούς ή συμβατικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του δανειολήπτη, έχει προχωρήσει σε διευκόλυνση ή διευκολύνσεις που ο Όμιλος δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση.
- Υπάρχει πιθανότητα ο δανειολήπτης να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλη χρηματοοικονομική αναδιοργάνωση.
- Για τα στοιχεία του ενεργητικού που ανήκουν στην κατηγορία POCI, η αγορά ή αναγνώριση τους με μεγάλη έκπτωση η οποία αντανακλά το βαθμό των πραγματοποιηθεισών πιστωτικών ζημιών θεωρείται επιζήμιο γεγονός. Ο Όμιλος αξιολογεί το κριτήριο που σχετίζεται με τη μεγάλη έκπτωση ακολουθώντας μια προσέγγιση βασισμένη σε συγκεκριμένες αρχές, με σκοπό να συμπεριλάβει όλη την πληροφορία που θεωρείται λογική και υποστηρικτική ώστε να αποδώσει τις συνθήκες της αγοράς που υπήρχαν τη στιγμή της αξιολόγησης αυτής.

Για τους χρεωστικούς τίτλους, ο Όμιλος καθορίζει τον κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής χρησιμοποιώντας μια βαθμίδα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης. Ο Όμιλος, χαρακτηρίζει τους χρεωστικούς τίτλους ως πιστωτικά απομειωμένους εάν η εσωτερική διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου αντιστοιχεί στην διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) ή η εξωτερική πιστοληπτική

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου την ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχεί σε διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) και η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση δεν είναι διαθέσιμη.

Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) και κατανομή σε στάδια

Ο προσδιορισμός του εάν μια πρόβλεψη απομείωσης θα πρέπει να βασίζεται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές διάρκειας 12 μηνών ή σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, των δανειακών δεσμεύσεων και των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, εξαρτάται από το αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση.

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο ο κίνδυνος αθέτησης για την αναμενόμενη υπολειπόμενη διάρκεια του ανοίγματος έχει αυξηθεί σημαντικά έναντι του αναμενόμενου κινδύνου αθέτησης που υπολογίστηκε στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική αναγνώριση.

Η αξιολόγηση για τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται χρησιμοποιώντας τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά κριτήρια που βασίζονται σε λογικές και βάσιμες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες χωρίς υπερβολικό κόστος ή προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης μελλοντικής πληροφόρησης, μακροοικονομικών σεναρίων καθώς και ιστορικών δεδομένων. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρηση.

Ως κύριο κριτήριο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, συγκρίνεται η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σε κάθε ημερομηνία αναφοράς με την πιθανότητα αθέτησης (PD) που αναμενόταν για την υπολειπόμενη διάρκειά του στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική του αναγνώριση.

Ο Όμιλος μπορεί επίσης να θεωρήσει ως ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, όταν η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια σε κάθε ημερομηνία αναφοράς υπερβαίνει κάποιες προκαθορισμένες τιμές. Το κριτήριο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί προκειμένου να ληφθούν υπόψη περιπτώσεις όπου η σύγκριση της σχετικής πιθανότητας αθέτησης δεν έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, ενώ η απόλυτη τιμή της πιθανότητας αθέτησης είναι σε επίπεδα που θεωρούνται υψηλά με βάση το αποδεκτό επίπεδο ανάληψης κινδύνου του Ομίλου.

Για τον πιστωτικό κίνδυνο ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, μπορεί να εφαρμοστεί ένα όριο, το οποίο συνήθως αφορά στην προβλεπόμενη πιθανότητα αθέτησής του, κάτω από το οποίο θεωρείται ότι δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με την αναμενόμενη πιθανότητα αθέτησής του κατά την αρχική αναγνώριση. Σε μια τέτοια περίπτωση, το στοιχείο του ενεργητικού ταξινομείται στο Στάδιο 1 ανεξάρτητα από το αν άλλα κριτήρια θα οδηγούσαν στην ταξινόμησή του στο Στάδιο 2. Το κριτήριο αυτό ισχύει κυρίως για χρεωστικούς τίτλους.

Η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση (σε επίπεδο δανειολήπτη), η οποία ενσωματώνει συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, χρησιμοποιείται επίσης ως βάση για τον προσδιορισμό της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσον αφορά στα χρηματοδοτικά ανοίγματα του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου. Ειδικότερα, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές των εσωτερικών πιστοληπτικών διαβαθμίσεων βάσει συγκεκριμένων βαθμίδων. Επιπρόσθετα, η είσοδος στη λίστα παρακολούθησης (Watchlist) θεωρείται επίσης από τον Όμιλο ότι συνιστά αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Τα μοντέλα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης ενσωματώνουν συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη αλλά και πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία που ενσωματώνουν μακροοικονομικές μεταβλητές.

Η αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου για τους χρεωστικούς τίτλους πραγματοποιείται σε ατομική βάση και βασίζεται στον αριθμό των βαθμίδων της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης που έχει υποβαθμιστεί ο χρεωστικός τίτλος από την ημερομηνία αρχικής του αναγνώρισης.

Τα μέτρα ρύθμισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού όπως παρακολουθούνται από τον Όμιλο θεωρούνται ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και συνεπώς τα εν λόγω στοιχεία κατανέμονται στο Στάδιο 2 μετά τη ρύθμιση. εκτός εάν θεωρούνται ως πιστωτικά απομειωμένα οπότε ταξινομούνται στο Στάδιο 3. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρηση.

Επιπλέον, η Διοίκηση μπορεί να εφαρμόζει προσωρινές συνολικές προσαρμογές όταν καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση σε ανοίγματα που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου ώστε να αντικατοπτρίζουν μακροοικονομικούς ή άλλους παράγοντες που δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα τρέχοντα μοντέλα

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πιστωτικού κινδύνου. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να εξαρτώνται από πληροφορίες όπως ο τύπος του ανοίγματος, οι συγκεκριμένες πληροφορίες του αντισυμβαλλομένου και τα χαρακτηριστικά του χρηματοοικονομικού μέσου, ενώ παράλληλα η εφαρμογή τους απαιτεί σημαντική κρίση.

Μεταφορά από το Στάδιο 2 στο Στάδιο 1

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, το οποίο κατατάσσεται στο Στάδιο 2 λόγω της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, θα επαναταξινομηθεί στο Στάδιο 1, εφόσον δεν πληροί πλέον κανένα από τα κριτήρια του Σταδίου 2.

Σε περίπτωση που έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος χρησιμοποιεί μία δοκιμαστική περίοδο δύο ετών, προκειμένου να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις για να γίνει μεταφορά στο Στάδιο 1. Εάν στο τέλος της προαναφερθείσας δοκιμαστικής περιόδου, οι οφειλότες έχουν πραγματοποιήσει συνολικές πληρωμές μεγαλύτερες ενός σημαντικού ποσού, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι πιστωτικά απομειωμένα αλλά ούτε πληρείται κάποιο άλλο κριτήριο σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, τα δάνεια ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Μεταφορά από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μεταφέρεται από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2, όταν τα κριτήρια βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ως πιστωτικά απομειωμένο, δεν ισχύουν πλέον.

Κριτήρια για την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου

Η εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης πραγματοποιείται είτε σε ατομική βάση είτε σε συλλογική για ομάδες παρόμοιων στοιχείων με ομοιογενή χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Ο Όμιλος εφαρμόζει τις ίδιες αρχές για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση κατά την εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε συλλογική ή ατομική βάση.

Ο Όμιλος κατηγοριοποιεί τα δανειακά ανοίγματά του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, τόσο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για τη μέτρηση της πρόβλεψης για ζημιές από δάνεια σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να αποτυπώσουν τις διαφορές στην πιθανότητα αθέτησης και τα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης.

Τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται για την κατάτμηση των ανοιγμάτων περιλαμβάνουν διάφορα στοιχεία όπως: ο τύπος χρηματοοικονομικού μέσου, ο τύπος χαρτοφυλακίου, η κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, ο τύπος προϊόντος, ο κλάδος, η αρχική οντότητα, η διαβάθμιση πιστοληπτικής αξιολόγησης, η υπολειπόμενη διάρκεια έως τη λήξη, η γεωγραφική θέση του δανειολήπτη, η αξία εξασφαλίσεων του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, το κάθεστώς ρύθμισης και οι ημέρες καθυστέρησης.

Ο Όμιλος προσδιορίζει τα μεμονωμένα σημαντικά ανοίγματα και πραγματοποιεί τη μέτρηση αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βάσει των συγκεκριμένων ιδιαίτερων πληροφοριών του κάθε δανειολήπτη τόσο για τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής όσο και για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η εν λόγω μέτρηση διενεργείται σε επίπεδο δανειολήπτη, συνεπώς τα κριτήρια ορίζονται σε αυτό το επίπεδο, ενώ λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ποιοτικοί όσο και οι ποσοτικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις.

Για τα υπόλοιπα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και δανείων σε επιχειρήσεις, η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά μετράται σε συλλογική βάση. Με την προσέγγιση αυτή ενσωματώνονται συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, και ιστορικά δεδομένα ζημιών σε συλλογική βάση και μελλοντική πληροφόρηση. Για τους χρεωστικούς τίτλους, η επιμέτρηση των ζημιών απομείωσης πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι μια αμερόληπτα καθορισμένη και σταθμισμένη βάσει πιθανοτήτων μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανάκλα την διαχρονική αξία του χρήματος, η οποία καθορίζεται μέσω της αξιολόγησης μιας σειράς πιθανών εκβάσεων. Ως πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των ταμειακών ροών που είναι απαιτητές από τον Όμιλο σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού στοιχείου και των ταμειακών ροών που ο Όμιλος προσδοκά ότι θα εισπράξει προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του στοιχείου του ενεργητικού, ή με το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που χαρακτηρίστηκαν ως POCl. Για την επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, ιστορικά δεδομένα, τρέχουσες συνθήκες καθώς και λογικές και βάσιμες προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Για τις μη εκταμειωμένες δανειακές δεσμεύσεις, ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών που οφείλονται εάν η δανειακή δέσμευση εκταμειωθεί και των ταμειακών ροών που ο Όμιλος αναμένει να εισπράξει, ενώ για τις χρηματοοικονομικές εγγυήσεις ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των αναμενόμενων πληρωμών αποζημίωσης του κάτοχου του συμβολαίου και τυχόν ποσά που ο Όμιλος αναμένει να εισπράξει.

Ο Όμιλος εκτιμά τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ροών από όλες τις πιθανές πηγές λαμβάνοντας υπόψη τις εξασφαλίσεις και άλλες πιστωτικές ενισχύσεις που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους και τα οποία δεν αναγνωρίζονται διακριτά. Στην περίπτωση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις, η εκτίμηση των αναμενόμενων ταμειακών ροών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αποτυπώνει το ποσό των ταμειακών ροών και τη χρονική στιγμή που αυτές αναμένεται να εισπραχθούν από την διαδικασία ρευστοποίησης μετά την αφαίρεση των προεξοφλημένων εξόδων απόκτησης και εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν η ρευστοποίηση είναι πιθανή.

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογίζονται για τη διάρκεια της μέγιστης συμβατικής περιόδου κατά την οποία ο Όμιλος είναι εκτεθειμένος σε πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση τους ουσιαστικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου, ή σε περίπτωση ανακυκλούμενων πιστώσεων λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η αναμενόμενη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και τις προγενέστερες πρακτικές του Ομίλου.

Απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες προκύπτουν από τις μη χρηματοδοτικές δραστηριότητες του Ομίλου, περιλαμβάνονται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού και είναι κυρίως βραχυπρόθεσμες. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι τέτοιου είδους χρηματοοικονομικά μέσα συνήθως δεν εμπεριέχουν σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης, η πρόβλεψη για πιστωτική ζημιά επιμετράται σε ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους, σύμφωνα με την απλοποιημένη προσέγγιση.

Βασικές παράμετροι προσδιορισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται στις καμπύλες της πιθανότητας αθέτησης (probability of default - PD), της ζημιάς ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης (loss given default - LGD), της έκθεσης κατά την αθέτηση (exposure at default - EAD) και άλλων παραμέτρων όπως ο συντελεστής μετατροπής των εκτός ισολογισμού πιστωτικών ανοιγμάτων σε χρηματοδοτικά ανοίγματα (credit conversion factor - CCF) και το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate). Γενικά, ο Όμιλος αντλεί αυτές τις παραμέτρους από εσωτερικώς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής (point-in-time) και παρατηρήσεις, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες υποδομές που έχει αναπτύξει σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Τα PD, LGD και EAD που χρησιμοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς ενδέχεται να διαφέρουν από εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Για σκοπούς επιμέτρησης της απομείωσης, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 το PD είναι μία point-in-time εκτίμηση σε αντίθεση με την εκτίμηση του PD για εποπτικούς σκοπούς όπου ακολουθείται η προσέγγιση «through-the-cycle». Επιπροσθέτως, για εποπτικούς σκοπούς, το LGD και το EAD βασίζονται στη σοβαρότητα της ζημιάς σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ενώ για σκοπούς απομείωσης, το LGD και το EAD αντανακλούν ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό.

Το PD αντιπροσωπεύει την πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης που εκτιμάται με βάση τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες κατά την ημερομηνία αναφοράς, προσαρμοσμένη ώστε να λαμβάνει υπόψη τις εκτιμήσεις των μελλοντικών οικονομικών συνθηκών που ενδέχεται να επηρεάσουν τον κίνδυνο αθέτησης, σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί Point in Time (PiT) PDs για να εξαλείψει οποιαδήποτε υποκειμενικότητα προς τα ιστορικά δεδομένα, με στόχο να αντικατοπτρίζει την άποψη της διοίκησης για το μέλλον κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενσωματώνοντας σχετικές μελλοντικές πληροφορίες συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων.

Δυο τύποι PDs χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς:

- PD 12 μηνών που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει μέσα στους επόμενους 12 μήνες (ή για την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, εάν αυτή είναι μικρότερη από 12 μήνες). Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών δωδεκαμήνου για το Στάδιο 1.
- PD καθ' όλη τη διάρκεια (lifetime PD) που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού. Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Σταδίου 2, Σταδίου 3 και των αγορασθέντων ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για τους χρεωστικούς τίτλους, τα PDs λαμβάνονται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης που χρησιμοποιούν μεθοδολογίες αξιολόγησης κινδύνου, μεγιστοποιώντας τη χρήση αντικειμενικών μεταβλητών και δεδομένα αγοράς. Ο Όμιλος ορίζει εσωτερικά αναπτυγμένες πιστωτικές διαβαθμίσεις σε κάθε εκδότη/αντισυμβαλλόμενο βάσει αυτών των PDs. Στις περιπτώσεις αντισυμβαλλόμενων που δεν υπάρχει τέτοια διαθέσιμη πληροφορία, ο Όμιλος ορίζει PDs χρησιμοποιώντας εσωτερικά μοντέλα.

Η έκθεση κατά την αθέτηση υποχρέωσης (EAD) είναι μια εκτίμηση χρηματοδοτικού ανοίγματος σε μια μελλοντική ημερομηνία αθέτησης, λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες μεταβολές του ανοίγματος μετά την ημερομηνία αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών κεφαλαίου και τόκων και των αναμενόμενων εκταμιεύσεων δανειακών δεσμεύσεων. Το EAD περιλαμβάνει τόσο τα ανοίγματα εντός όσο και εκτός ισολογισμού. Η εντός ισολογισμού έκθεση αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό που έχει αναληφθεί και είναι απαιτητό προς πληρωμή, το οποίο περιλαμβάνει το οφειλόμενο κεφάλαιο, τους δεδουλευμένους τόκους και τα ληξιπρόθεσμα ποσά. Η εκτός ισολογισμού έκθεση αντιπροσωπεύει την πίστωση που είναι διαθέσιμη προς ανάληψη, επιπροσθέτως της έκθεσης εντός ισολογισμού.

Επιπλέον, ο συντελεστής μετατροπής (CCF) χρησιμοποιείται για την μετατροπή των πιστωτικών γραμμών και άλλων εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε EAD ποσά. Πρόκειται για μια παραδοχή η οποία προκύπτει μέσω μοντέλων και αντιπροσωπεύει το ποσοστό του μη αναληφθέντος ποσού που αναμένεται να ληφθεί πριν από την εκδήλωση ενός γεγονότος αθέτησης.

Επιπροσθέτως, το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate) είναι μια εκτίμηση πρόωρων αποπληρωμών ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος οι οποίες υπερβαίνουν τις συμβατικές αποπληρωμές βάσει του χρονοδιαγράμματος εξόφλησης, εκφράζεται δε ως ποσοστό επί του EAD σε κάθε περίοδο αναφοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την μείωση του EAD.

Η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (LGD) εκφράζει την έκταση της ζημιάς που ο Όμιλος αναμένει για ανοίγματα τα οποία είναι σε κατάσταση αθέτησης και ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών κι εκείνων που ο Όμιλος προσδοκά να εισπράξει συμπεριλαμβανομένων των ποσών από τη ρευστοποίηση εξασφαλίσεων. Το LGD, το οποίο εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό του EAD, διαφέρει σύμφωνα με τον τύπο του αντισυμβαλλόμενου, τον τύπο και την προτεραιότητα της απαίτησης, την ύπαρξη εξασφαλίσεων και άλλων πιστωτικών ενισχύσεων. Ο Όμιλος διακρίνει τα δανειακά χαρτοφυλάκια του σε δύο μεγάλες κατηγορίες, δηλ. αυτά που καλύπτονται με εξασφαλίσεις και αυτά χωρίς εξασφαλίσεις. Ο Όμιλος εκτιμά το LGD χρησιμοποιώντας ποσοστά αποκατάστασης (cure rate) που αντικατοπτρίζουν εισπράξεις μετρητών, εκτιμώμενες προσόδους από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, εκτιμήσεις για το χρόνο ρευστοποίησης, κόστος υλοποίησης, κλπ. Όπου οι συνιστώσες του LGD εξαρτώνται από μακροοικονομικά δεδομένα, οι εξαρτήσεις αυτές αντανακλώνται ενσωματώνοντας πληροφορίες σχετικά με το μέλλον, όπως οι προβλεπόμενοι δείκτες τιμών στα αντίστοιχα μοντέλα. Η εκτίμηση των προαναφερθέντων συνιστωσών στο LGD αντικατοπτρίζει τα διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα που καλύπτουν μια εύλογη περίοδο, δηλ. έναν πλήρη οικονομικό κύκλο.

Για τα ομόλογα εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το LGD βασίζεται κυρίως σε ιστορικά δεδομένα τα οποία προκύπτουν από έρευνες οίκων αξιολόγησης αλλά επίσης μπορεί να καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες αναμενόμενες υποχρεώσεις του οφειλέτη καθώς και το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Επιπροσθέτως στο LGD λαμβάνονται υπόψη η προτεραιότητα του χρεωστικού τίτλου, τυχόν εξασφαλίσεις του οφειλέτη ή οποιαδήποτε άλλης μορφής κάλυψη.

Πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία (forward looking information)

Προκειμένου να γίνει η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για κάθε στάδιο και η εκτίμηση των σημαντικών αυξήσεων του πιστωτικού κινδύνου, λαμβάνονται υπόψη πληροφορίες σχετικά με λογικές και βάσιμες προβλέψεις μελλοντικών γεγονότων και μακροοικονομικών συνθηκών. Η εκτίμηση και η εφαρμογή πληροφοριών αναφορικά με το μέλλον απαιτεί σημαντική κρίση.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια (δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο) για να επιτύχει το στόχο της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Το βασικό σενάριο αντιπροσωπεύει το πιο πιθανό σενάριο και εναρμονίζεται με τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί ο Όμιλος για σκοπούς στρατηγικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού.

Τα σενάρια αντικατοπτρίζονται στις παραμέτρους ρίσκου, και συγκεκριμένα στο PD 12 μηνών, στο PD καθ' όλη τη διάρκεια και στο LGD. Επομένως χρησιμοποιούνται 3 ζεύγη από κάθε μία από αυτές τις παραμέτρους, σύμφωνα με τα σενάρια που αναπτύσσονται.

Στη συνέχεια, ο Όμιλος προβαίνει στον υπολογισμό των σταθμίσεων για κάθε σενάριο, που αντιπροσωπεύουν την πιθανότητα πραγματοποίησης καθενός σεναρίου. Αυτές οι σταθμίσεις εφαρμόζονται στα 3 ζεύγη υπολογισμού των παραμέτρων προκειμένου να παραχθεί ένα μοναδικό σενάριο με σταθμισμένες παραμέτρους κινδύνου, το οποίο στη συνέχεια χρησιμοποιείται τόσο στην αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ενσωματώνει μελλοντικές μακροοικονομικές μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ, των δεικτών τιμών κατοικιών, των ποσοστών ανεργίας, των επιτοκίων κλπ.

Για να αντικατοπτριστούν οι σημαντικές μη γραμμικότητες στο μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών όσο αφορά τα σημαντικά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται σε ατομική βάση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη σχετική πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία για συγκεκριμένες ομάδες δανειοληπτών κυρίως βάσει του επιχειρηματικού κλάδου όπου ανήκουν καθώς και άλλους παράγοντες πιστωτικού κινδύνου (εάν υπάρχουν). Έτσι ορίζονται σταθμίσεις για κάθε σενάριο ανά ομάδα δανειοληπτών με στόχο αμερόληπτου υπολογισμού του ποσού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών που ενσωματώνει όλες τις λογικές και σχετικές πληροφορίες.

Τροποποιημένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού

Στις περιπτώσεις που οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση θεωρηθεί σημαντική, η ημερομηνία τροποποίησης θεωρείται ως η ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης, συμπεριλαμβανομένου και του προσδιορισμού του αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Το τροποποιημένο περιουσιακό στοιχείο ταξινομείται συνήθως σε Στάδιο 1 για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά από μια τροποποίηση που έχει ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του αρχικού χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, ενδέχεται να υπάρξουν ενδείξεις ότι το νέο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού είναι πιστωτικά απομειωμένο κατά την αρχική του αναγνώριση και συνεπώς το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζεται ως αγορασμένο ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού (POCI).

Στις περιπτώσεις όπου οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση δεν θεωρείται σημαντική, ο Όμιλος υπολογίζει εκ νέου την λογιστική αξία προ απομείωσης του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση, η οποία περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης που υπήρχε κατά την αρχική αναγνώριση βάσει των αρχικών μη τροποποιημένων συμβατικών όρων και τον κίνδυνο αθέτησης που προέκυψε κατά την ημερομηνία αναφοράς, βάσει των τροποποιημένων συμβατικών όρων.

Παρουσίαση της πρόβλεψης απομείωσης

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, η πρόβλεψη απομείωσης μειώνει την λογιστική τους αξία στον ισολογισμό. Για τα χρεωστικά μέσα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, η πρόβλεψη απομείωσης αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μειώνει τη λογιστική αξία των χρεωστικών τίτλων στον ισολογισμό. Για τα εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά στοιχεία που προκύπτουν από δανειοδοτικές δραστηριότητες, η πρόβλεψη απομείωσης εμφανίζεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις. Οι αντίστοιχες αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των παραπάνω χρηματοοικονομικών στοιχείων αναγνωρίζονται στη γραμμή «Ζημιές από απομείωση».

Διαγραφές χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Όταν ο Όμιλος δεν έχει πια εύλογες προσδοκίες για ανάκτηση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εξ ολοκλήρου ή μερικώς, μειώνει άμεσα την λογιστική του αξία προ πρόβλεψης εξ ολοκλήρου ή μερικώς έναντι της πρόβλεψης απομείωσης του. Τα ποσά που έχουν διαγραφεί θεωρούνται από-αναγνωρισμένα. Υπόλοιπα τα οποία είχαν διαγραφεί και ανακτήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο μειώνουν το ύψος της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ή μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν λογίζονται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού θεωρείται απομειωμένο και αναγνωρίζεται σχετική ζημιά απομείωσης, όταν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη, ως αποτέλεσμα ενός ή περισσότερων γεγονότων που συνέβησαν μετά την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου («ζημιογόνο γεγονός»), και το ζημιογόνο αυτό γεγονός (ή γεγονότα) έχει επίδραση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, και μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ενδείξεις απομείωσης

Για την έκθεση του Ομίλου σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, η αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων είναι απομειωμένο, αναφέρεται σε παρατηρήσιμα δεδομένα που περιέρχονται σε γνώση του Ομίλου σχετικά με τα ακόλουθα ζημιογόνα γεγονότα:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, σημαντική μείωση του ατομικού και/ή του οικογενειακού εισοδήματος ή απώλεια εργασίας,
- αθέτηση ή παραβίαση συμβολαίου,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση και συμπεριφορά του πιστούχου (για παράδειγμα καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των συμβατικών του υποχρεώσεων),
- μετρήσιμη μείωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από ομάδα δανείων μέσω ενός αρνητικού μοντέλου αποπληρωμής όπως μη πραγματοποιηθείσες πληρωμές, ή μείωση στη τιμή των ακινήτων,
- ο Όμιλος παραχωρεί στον πιστούχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση, όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστούχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης, και
- ζημιογόνα γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητα του πιστούχου να αποπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις εντός του συμφωνηθέντος χρόνου όπως σοβαρή ασθένεια, αδυναμία ή θάνατος του οφειλέτη ή μέλους της οικογένειας.

Για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης σε επιχειρηματικά δάνεια, ο Όμιλος αξιολογεί ανά περίπτωση εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή πιστούχου,
- αθέτηση ή παραβίαση της σύμβασης,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση του πιστούχου, οι οποίες επηρεάζουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις όπως:
 - λειτουργικές ζημιές,
 - ανεπάρκεια κεφαλαίου κίνησης,
 - αρνητική καθαρή θέση του πιστούχου,
- άλλα γεγονότα που υποδηλώνουν την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης του πιστούχου, όπως παραβίαση ρητρών ή άλλων όρων του δανείου ή μερική διαγραφή των υποχρεώσεων του πιστούχου εξαιτίας οικονομικών ή νομικών λόγων σχετικών με την οικονομική του κατάσταση,
- σημαντική μεταβολή στην αξία των εξασφαλίσεων,
- ο Όμιλος παραχωρεί στον πιστούχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για ορισμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστούχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης,
- σημαντικές δυσμενείς μεταβολές στις συνθήκες του κλάδου ή στη γεωγραφική περιοχή που δραστηριοποιείται ο οφειλέτης, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις,
- μία σημαντική πίστωση του οφειλέτη ξεπρνά τις 90 μέρες καθυστέρησης,
- πληροφορίες σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς που περιλαμβάνουν την κατάσταση άλλων δανειακών υποχρεώσεων του πιστούχου, και
- σημαντική υποβάθμιση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του οφειλέτη, είτε εσωτερικής είτε προερχόμενης από εξωτερικές πηγές, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες.

(i) Στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης

Αξιολόγηση πρόβλεψης απομείωσης

Ο Όμιλος αρχικά αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης σε ατομική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία που δεν είναι από μόνα τους σημαντικά. Εάν δεν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης για κάποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού τότε αυτό περιλαμβάνεται σε μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

κινδύνου, και αξιολογείται για απομείωση σε συλλογική βάση. Οι ζημιές απομείωσης που αναγνωρίζονται για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού χωρίς αντικειμενική ένδειξη απομείωσης (incurred but not reported loss – IBNR) αποτελούν ένα ενδιάμεσο βήμα μέχρι την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας. Όταν υπάρξει διαθέσιμη πληροφόρηση που να υποδεικνύει την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας, τότε τα στοιχεία αυτά αφαιρούνται από την ομάδα.

Στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία υπάρχει και συνεχίζει να αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης, δεν περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση για απομείωση σε συλλογική βάση.

Για να οριστεί εάν ένα δάνειο είναι από μόνο του σημαντικό για σκοπούς αξιολόγησης απομείωσης, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως τη σημασία της επιμέρους δανειακής σχέσης και τον τρόπο διαχείρισης αυτής, το μέγεθος του δανείου και την κατηγορία του προϊόντος. Συνεπώς, τα δάνεια σε επιχειρήσεις και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως επίσης και οι επενδυτικοί τίτλοι θεωρούνται γενικώς από μόνα τους σημαντικά. Τα χαρτοφυλάκια δανείων λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται γενικώς για απομείωση σε συλλογική βάση καθώς αποτελούνται από μεγάλα ομοιογενή χαρτοφυλάκια. Τα πιστωτικά ανοίγματα που υπόκεινται σε εξατομικευμένη διαχείριση αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση.

Ο Όμιλος αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης.

Επιμέτρηση πρόβλεψης απομείωσης

Αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ζημιάς απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης, το ποσό της ζημιάς υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών (εξαιρουμένων των μελλοντικών ζημιών από πιστωτικούς κινδύνους που δεν έχουν πραγματοποιηθεί) προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Αν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο, το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της ζημιάς απομείωσης, είναι το τρέχον πραγματικό επιτόκιο που καθορίζεται στο συμβόλαιο. Η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου, μειώνεται μέσω της χρήσης ενός λογαριασμού πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων ή απευθείας για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, και το ποσό της ζημιάς αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στην πράξη, ο Όμιλος μπορεί να υπολογίζει τη ζημιά απομείωσης βάσει της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες τιμές αγοράς.

Η παρούσα αξία εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις αντικατοπτρίζει τις ταμειακές ροές που μπορεί να προκύψουν από τη διαδικασία πλειστηριασμού, μετά την αφαίρεση των εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Για σκοπούς απομείωσης σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται βάσει παρόμοιων χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου (δηλαδή βάσει της διαδικασίας πιστοληπτικής διαβάθμισης του Ομίλου που λαμβάνει υπόψη τον τύπο του στοιχείου ενεργητικού, τον επιχειρηματικό τομέα, τη γεωγραφική θέση, το είδος των εξασφαλίσεων, την ύπαρξη καθυστέρησης πληρωμών και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, αφού είναι ενδεικτικά της ικανότητας του πιστούχου να αποπληρώσει όλες τις οφειλές του βάσει των όρων του συμβολαίου των στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται ομαδικά για πρόβλεψη απομείωσης, εκτιμώνται βάσει των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της ομάδας και των ιστορικών δεδομένων για ζημιές στοιχείων ενεργητικού με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά της ομάδας.

Οι εκτιμήσεις για αλλαγές στις μελλοντικές ταμειακές ροές μίας ομάδας στοιχείων ενεργητικού πρέπει να αντικατοπτρίζουν και να είναι ευθυγραμμισμένες με τις αλλαγές σε παρατηρήσιμα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, αλλαγές σε ποσοστά ανεργίας, τιμές ακινήτων, καθεστώς αποπληρωμών, ή άλλους παράγοντες που υποδεικνύουν αλλαγές στην πιθανότητα ζημιών στην ομάδα των στοιχείων ενεργητικού και στο μέγεθός αυτών). Τα ιστορικά δεδομένα για ζημιές αναθεωρούνται βάσει των παρόντων παρατηρήσιμων δεδομένων, ώστε να ενσωματώνεται η επίδραση των τρεχουσών συνθηκών που δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία βασίζονται τα ιστορικά στοιχεία, και να απαλειφθεί η επίδραση των συνθηκών εκείνων που δεν υπάρχουν σήμερα. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, αναθεωρούνται συχνά από τον Όμιλο σε τακτική βάση ώστε να μειώνουν τυχόν διαφορές μεταξύ των εκτιμώμενων ζημιών και των ζημιών που τελικώς πραγματοποιήθηκαν.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης μειωθεί και η μείωση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της πρόβλεψης απομείωσης (όπως βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του πιστούχου), η προηγουμένως αναγνωρισθείσα ζημιά απομείωσης αντιλογίζεται μέσω αναπροσαρμογής του λογαριασμού προβλέψεων απομείωσης ή της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου ενεργητικού. Το ποσό που αντιλογίζεται αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Διαγραφή δανείων και απαιτήσεων

Ένα δάνειο και η σχετική πρόβλεψη απομείωσης διαγράφονται όταν δεν υπάρχει ρεαλιστική προοπτική ανάκτησης. Ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες όπως την πραγματοποίηση μιας σημαντικής αλλαγής στην οικονομική κατάσταση του πιστούχου, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο τελευταίος να μην μπορεί να πληρώνει πλέον την υποχρέωση του.

Η χρονική στιγμή της διαγραφής εξαρτάται κυρίως από το εάν υπάρχουν εξασφαλίσεις, τις διαδικασίες πλειστηριασμού, καθώς επίσης και τις εκτιμήσεις του Ομίλου σχετικά με το εισπράξιμο ποσό. Ειδικά για τα πιστωτικά ανοίγματα με εξασφαλίσεις, η χρονική στιγμή των διαγραφών εξαρτάται κυρίως από τα κατά τόπους αρμόδια δικαστήρια και συνεπώς μπορεί να καθυστερήσει εξαιτίας διαφόρων νομικών κωλυμάτων. Ο αριθμός των ημερών καθυστέρησης αποτελεί για τον Όμιλο μια ένδειξη, χωρίς ωστόσο να θεωρείται ως καθοριστικός παράγοντας.

Το ανεξόφλητο χρέος εξακολουθεί να υπόκειται σε διαδικασίες ανάκτησης ακόμα και μετά τη διαγραφή, εκτός από περιπτώσεις στις οποίες εντάσσεται σαφώς σε προγράμματα διαγραφής της οφειλής του πιστούχου.

Οι μεταγενέστερες ανακτήσεις των ποσών που έχουν διαγραφεί μειώνουν το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τροποποιήσεις δανείων

Τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους των δανείων μπορεί να προκύψουν εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, διατήρηση της σχέσης με τον πελάτη και άλλους λόγους, καθώς και πιθανή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου. Τα μέτρα ρύθμισης δανείων (forbearance measures) λαμβάνονται στις περιπτώσεις στις οποίες οι συμβατικοί όροι αποπληρωμής του δανείου έχουν τροποποιηθεί λόγω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου και ο Όμιλος έχει προβεί σε παραχωρήσεις, μέσω ευνοϊκότερων όρων και προϋποθέσεων, στις οποίες δεν θα προέβαινε εάν ο πιστούχος δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες. Άλλες επαναδιαπραγματεύσεις, κυρίως επιχειρηματικής φύσης δεν θεωρούνται μέτρα ρύθμισης.

Συνήθως, τα μέτρα ρύθμισης δεν οδηγούν στην αποαναγνώριση του υφισταμένου δανείου, εκτός εάν σύμφωνα με την λογιστική αρχή 2.2.9. «Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού», οι συμβατικοί όροι του νέου δανείου αξιολογούνται ότι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί από αυτούς του αρχικού δανείου, αντιπροσωπεύοντας την λήξη των δικαιωμάτων επί των ταμειακών ροών του αρχικού δανείου. Σε αυτή την περίπτωση, το αρχικό δάνειο αποαναγνωρίζεται και ένα νέο δάνειο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία και η όποια διαφορά ανάμεσα στην λογιστική αξία προ απομείωσης του αποαναγνωρισμένου στοιχείου ενεργητικού και την εύλογη αξία του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Τροποποιήσεις που δεν ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μείωση δόσεων ή πληρωμή μόνο των τόκων,
- διακοπές πληρωμής, περίοδος χάριτος,
- παράταση των περιόδων αποπληρωμής με επακόλουθη παράταση της αρχικής διάρκειας του δανείου,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπροθέσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο αρχικό κεφάλαιο, και
- μείωση επιτοκίων.

Σε περίπτωση που οι τροποποιημένοι όροι του ρυθμισμένου δανείου δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώρισή του, τότε το δάνειο αξιολογείται για απομείωση, καθώς τα μέτρα ρύθμισης συνιστούν ένα είδος παραχώρησης στην οποία ο Όμιλος δεν θα προέβαινε υπό διαφορετικές συνθήκες. Η ζημιά απομείωσης υπολογίζεται βάσει της πολιτικής προβλέψεων του Ομίλου για τα ρυθμισμένα δάνεια (σημ. 6.2.1.2 (δ)).

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- μετατροπή ενός μη εξασφαλισμένου δάνειου σε πλήρως εξασφαλισμένο,
- ενοποίηση οφειλών, όταν πολλά υφιστάμενα δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής στη δανειακή σύμβαση,
- αλλαγή στο νόμισμα του κεφαλαίου και/ή των τόκων του δανείου, και
- άλλες αλλαγές που έχουν ως αποτέλεσμα οι όροι της νέας σύμβασης να θεωρούνται ουσιαστικά διαφορετικοί από τους όρους του αρχικού δανείου.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Οι συναλλαγές αυτές, στις οποίες οι όροι του δανείου επαναδιαπραγματεύονται, έχουν ως αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να εκδώσει μετοχές (με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου) ώστε να διαγραφεί μέρος ή όλη η δανειακή του υποχρέωση στον Όμιλο. Αυτού του τύπου οι συναλλαγές, μπορεί να εμπεριέχουν δικαιώματα εξάσκησης μετατροπής σε μετατρέψιμα ή ανταλλάξιμα ομόλογα και όρους ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών των μετοχών.

Στις συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι συμμετοχικοί τίτλοι που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με τυχόν προκύπτον κέρδος ή ζημία να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

(ii) Στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση

Ο Όμιλος, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός στοιχείου ενεργητικού διαθέσιμου προς πώληση. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση των επενδύσεων σε μετοχικούς τίτλους, λαμβάνεται υπόψη τυχόν σημαντική και παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας του τίτλου κάτω από το κόστος του.

Όπου υπάρχει τέτοια ένδειξη για διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, η συσσωρευμένη ζημιά – που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους αγοράς και της τρέχουσας εύλογης αξίας, μείον τις ζημιές απομείωσης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στην κατάσταση αποτελεσμάτων – μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ζημιές απομείωσης σε μετοχικούς τίτλους που αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, δεν αντλιογίζονται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που αναγνωρίστηκε ως διαθέσιμος προς πώληση αυξηθεί, και η αύξηση αυτή μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με περιστατικό που πραγματοποιήθηκε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η ζημιά απομείωσης αντλιογίζεται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων.

2.2.14 Συμφωνίες πώλησης, επαναγοράς και δανεισμού χρεογράφων

(i) Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς

Τα χρεόγραφα που πωλούνται με βάση συμφωνίες επαναγοράς («repos») συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ενοποιημένο ισολογισμό του Ομίλου, δεδομένου ότι ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη από αυτά, ενώ η σχετική υποχρέωση ανάλογα με το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στα οφειλόμενα ποσά σε άλλες τράπεζες, ή σε πελάτες. Χρεόγραφα που αγοράστηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης («reverse repos») αναγνωρίζονται ως δάνεια και προκαταβολές σε άλλες τράπεζες ή πελάτες αναλόγως. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς στην περίπτωση των repos και η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής επαναπώλησης στην περίπτωση των reverse repos, αναγνωρίζεται ως τόκος κατά τη διάρκεια της περιόδου της συμφωνίας επαναγοράς ή επαναπώλησης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

(ii) Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζει ο Όμιλος σε τρίτους παραμένουν στις οικονομικές καταστάσεις. Χρεόγραφα που δανείζεται ο Όμιλος δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν πωληθούν σε τρίτους, οπότε η υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων καταχωρείται στην εύλογη αξία ως εμπορική υποχρέωση (trading liability).

2.2.15 Μισθώσεις

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις ενσώματων παγίων όπου ο Όμιλος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται στην αρχή της μίσθωσης στη

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

χαμηλότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του παγίου που εκμισθώθηκε και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων. Κάθε μίσθωμα κατανέμεται μεταξύ της υποχρέωσης και των εξόδων χρηματοδότησης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται ένα σταθερό επιτόκιο σε σχέση με την υποχρέωση που εκκρεμεί. Τα πάγια που αποκτούνται με χρηματοδοτική μίσθωση αποσβένονται στη μικρότερη περίοδο μεταξύ της ωφέλιμης ζωής τους και της περιόδου μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις, στις οποίες ουσιωδώς οι κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας παραμένουν στον εκμισθωτή καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις και το πάγιο που εκμισθώθηκε δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό. Πληρωμές που αφορούν λειτουργικές μισθώσεις (μετά την αφαίρεση κινήτρων που εισπράχθηκαν από τον εκμισθωτή), αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν ο Όμιλος είναι ο εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Όταν στοιχεία ενεργητικού εκμισθώνονται βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων, η παρούσα αξία των καταβλητέων μισθωμάτων αναγνωρίζεται στα δάνεια και απαιτήσεις. Η διαφορά μεταξύ του μικτού ποσού της απαίτησης (gross investment) και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβλητέων πληρωμών (net investment), αναγνωρίζεται ως μη δεδουλευμένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό έσοδο και αφαιρείται από τα δάνεια και απαιτήσεις. Τα έσοδα από μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης, που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αξιολογούνται για ζημιά απομείωσης, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης του Ομίλου για χρηματοοικονομικά στοιχεία, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.13.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Στοιχεία ενεργητικού που εκμισθώνονται βάσει λειτουργικών μισθώσεων περιλαμβάνονται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή στις επενδύσεις σε ακίνητα στον ισολογισμό και αποσβένονται κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ωφέλιμης ζωής τους, σύμφωνα με παρόμοια ιδιόκτητα ενσώματα πάγια. Το έσοδο από ενοίκια (μετά την αφαίρεση των κινήτρων που παραχωρήθηκαν σε μισθωτές) αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης.

2.2.16 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τον τρέχοντα φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο.

(i) Τρέχουσα φορολογία

Ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και αναγνωρίζεται ως έξοδο την περίοδο κατά την οποία προκύπτουν τα κέρδη.

(ii) Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται στο σύνολό του, με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method), επί των προσωρινών διαφορών που προκύπτουν μεταξύ της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων και της λογιστικής τους αξίας στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή ουσιωδώς θεσπιστεί, μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού. Οι κυριότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την απομείωση/αποτίμηση των δανείων, από τις φορολογικές ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+, από ζημιές πωλήσεων και οριστικών διαγραφών δανείων, από τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, από συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό, και από την αποτίμηση ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται όταν αναμένεται ότι μελλοντικό φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο έναντι του οποίου οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το λογιστικό υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και μειώνεται στον βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ανάκτηση ολόκληρης ή μέρους της απαίτησης. Κάθε τέτοια μείωση αντιλογίζεται στο βαθμό που καθίσταται πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα. Ο Όμιλος αναγνωρίζει τις μη λογιστικοποιημένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη τα οποία θα επιτρέψουν την ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο αναβαλλόμενος φόρος, που σχετίζεται με χρεωστικούς τίτλους που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και των μέσων αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, αναγνωρίζεται επίσης στην κατάσταση συνολικών εσόδων, και μεταφέρεται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων μαζί με το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται ως στοιχείο ενεργητικού, όταν είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι ζημιές.

(iii) Αβέβαιες φορολογικές θέσεις

Ο Όμιλος προσδιορίζει κι αξιολογεί όλες τις σημαντικές φορολογικές του θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που τυχόν ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, για όλες τις φορολογικές χρήσεις που υπόκεινται σε αξιολόγηση (ή όταν η εκδίκαση της υπόθεσης βρίσκεται σε εξέλιξη) από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Κατά την εκτίμηση των φορολογικών θέσεων, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες χώρες, ο Όμιλος αξιολογεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία (εγκύκλιοι του υπουργείου οικονομικών, μεμονωμένες δικαστικές αποφάσεις, φορολογική νομοθεσία, παλαιότερες διοικητικές πρακτικές, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, κλπ) στο βαθμό που αυτά είναι κατάλληλα για τα δεδομένα και τις συνθήκες της υπό εξέταση ομικής συναλλαγής/υπόθεσης.

Επιπροσθέτως, οι εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την αναγνώριση πρόβλεψης έναντι πιθανής δυσμενούς εξέλιξης των φορολογικών θέσεων, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γνωμοδοτήσεις που λαμβάνονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς νομικούς συμβούλους. Για φορολογικές υποθέσεις οι οποίες ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, ο Όμιλος, για κάθε συναλλαγή ξεχωριστά, ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση εκτιμά καλύτερα το πιθανό αποτέλεσμα κάνοντας χρήση της μεθόδου της «αναμενόμενης αξίας» (σταθμισμένης βάσει πιθανότητας), σχηματίζει: (α) πρόβλεψη για εισπρακτέα φορολογική απαίτηση η οποία αφορά ποσό που έχει ήδη αναγνωριστεί και καταβληθεί ως φόρος εισοδήματος, αλλά η εκδίκαση του εκκρεμεί, ή (β) υποχρέωση για ποσά φόρων που αναμένεται να πληρωθούν στις φορολογικές αρχές.

Ο Όμιλος, κατά γενικό κανόνα, έχει επιλέξει να αποκτά για τις ελληνικές εταιρείες του Ομίλου ένα «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται αφού πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος από τον ίδιο τακτικό ελεγκτή ή την ελεγκτική εταιρεία που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό και τη σχετική φορολογική νομοθεσία, καθώς και για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για τις εταιρείες του Ομίλου, παρατίθενται στη σημείωση 15.

2.2.17 Παροχές στο προσωπικό

(i) Βραχυπρόθεσμες παροχές

Βραχυπρόθεσμες παροχές στους εργαζόμενους είναι αυτές που αναμένεται να εκκαθαριστούν στο σύνολό τους εντός δώδεκα μηνών μετά το τέλος της ετήσιας περιόδου αναφοράς κατά την οποία οι εργαζόμενοι παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες και αναγνωρίζονται ως έξοδο κατά την διάρκεια που αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται.

(ii) Συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις

Ο Όμιλος παρέχει ορισμένα προγράμματα συνταξιοδότησης καθορισμένων εισφορών. Οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλει ο Όμιλος επενδύονται και τοποθετούνται σε ειδικές κατηγορίες προϊόντων. Οι υπάλληλοι, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του προγράμματος, συμμετέχουν στην απόδοση των ανωτέρω επενδύσεων. Οι εισφορές του Ομίλου αναγνωρίζονται ως έξοδο στη χρήση κατά την οποία καταβάλλονται.

(iii) Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (SLSRI) και παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών σε Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Ρουμανία (έως την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, σημ. 17) βάσει σχετικά παρεμφερών κανονιστικών πλαισίων. Σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία, ο Όμιλος σχηματίζει υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για υπαλλήλους που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση, όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης. Το ποσό της υποχρέωσης σχηματίζεται βάσει αναλογιστικής μελέτης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

το κόστος για αποζημίωση εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των χρόνων υπηρεσίας των υπαλλήλων, σύμφωνα με αναλογιστικές αποτιμήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Η υποχρέωση της αποζημίωσης εξόδου από την υπηρεσία υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου τα δεδομένα της αγοράς για τέτοια ομόλογα δεν είναι επαρκή, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και οι όροι λήξης των ομολόγων που χρησιμοποιούνται είναι σύμφωνα με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τον υπολογισμό της αποζημίωσης αποχώρησης για τον Όμιλο αναγνωρίζονται απευθείας στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης την περίοδο που προκύπτουν και δεν μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ο τόκος στην υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία και το κόστος υπηρεσίας που αποτελείται από το τρέχων κόστος υπηρεσίας, το κόστος υπηρεσίας παρελθόντων ετών και τα κέρδη/ζημιές διακανονισμού της υποχρέωσης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Για τον υπολογισμό της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ο Όμιλος επιπλέον λαμβάνει υπόψη πιθανές αποχωρήσεις προσωπικού προ της κανονικής συνταξιοδότησης βάσει των όρων προηγούμενων προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου.

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία είναι πληρωτέες όταν η απασχόληση του εργαζομένου τερματίζεται από τον Όμιλο πριν από την κανονική ημερομηνία συνταξιοδότησης, όταν ένας εργαζόμενος δέχεται προσφορά παροχών σε αντάλλαγμα για τον οικειοθελή τερματισμό της απασχόλησής του (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου του Ομίλου). Ο Όμιλος αναγνωρίζει παροχές εξόδου από την υπηρεσία το συντομότερο μεταξύ των παρακάτω ημερομηνιών: (α) όταν ο Όμιλος δεν έχει τη δυνατότητα να αποσύρει πλέον την προσφορά αυτών των παροχών και (β) όταν ο Όμιλος αναγνωρίζει το κόστος μίας αναδιάρθρωσης που περιλαμβάνει την πληρωμή των παροχών εξόδου από την υπηρεσία. Σε περίπτωση που μία προσφορά γίνεται για να ενθαρρύνει την οικειοθελή αποχώρηση, οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία επιμετρώνται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να αποδεχτούν την προσφορά. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία που καθίστανται καταβλητέες σε περισσότερο από 12 μήνες από το τέλος της περιόδου αναφοράς προεξοφλούνται σε παρούσα αξία.

(iv) Παροχές για συμμετοχή στα κέρδη (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση περιοδικά και κατά βούληση, ανταμείβει με μετρητά (bonus) τους υπαλλήλους με υψηλή απόδοση. Παροχές σε μετρητά (bonus), οι οποίες απαιτούν μόνο την έγκριση της Διοίκησης, αναγνωρίζονται ως δεδουλευμένα έξοδα προσωπικού. Η διανομή κερδών στους υπαλλήλους, για την οποία απαιτείται έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά τη χρήση που εγκρίνεται από τους μετόχους του Ομίλου.

(v) Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση του Ομίλου ανταμείβει περιοδικά και κατά βούληση τους υπαλλήλους με δωρεάν μετοχές και δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών. Οι παροχές σε μετοχές που δε συνδέονται με την απόδοση των υπαλλήλων, κατοχυρώνονται κατά την περίοδο στην οποία χορηγούνται. Οι παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους που συνδέονται με την επίτευξη ορισμένων στόχων και τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου υπηρεσίας, κατοχυρώνονται μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις.

Η εύλογη αξία των μετοχών που χορηγούνται αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία) και της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Η εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών, αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση μη-διανεμόμενου αποθεματικού κατά την περίοδο κατοχύρωσης αυτών. Οι εισπράξεις μετά την αφαίρεση σχετικών εξόδων συναλλαγής, πιστώνονται στο μετοχικό κεφάλαιο (ονομαστική αξία) και στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης, με μεταφορά του μη-διανεμόμενου αποθεματικού στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

2.2.18 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς

Τα γήπεδα και κτίρια που αποκτούνται από πλειστηριασμούς για ανάκτηση απομειωθέντων δανείων, περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού», εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα εν λόγω αποκτηθέντα πάγια στοιχεία κατέχονται προσωρινά για πώληση και αναγνωρίζονται στο χαμηλότερο ποσό μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, η οποία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, μειωμένη με τα απαραίτητα κόστη για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Όμιλος, στο πλαίσιο της λειτουργίας του, κάνει χρήση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από πλειστηριασμούς, αυτά μπορεί να μεταφερθούν στα ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια ή στις επενδύσεις σε ακίνητα, ως ενδείκνυται.

Τα κέρδη ή ζημιές από την πώληση περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.19 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Τα συνδεδεμένα μέρη του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- (α) την οικονομική οντότητα που ασκεί έλεγχο πάνω στον Όμιλο και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται, ελέγχονται από κοινού ή επηρεάζονται σημαντικά από αυτή την οικονομική οντότητα, καθώς και τα βασικά μέλη της Διοίκησης αυτής και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα,
- (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου, τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα, και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από τα παραπάνω πρόσωπα,
- (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, και
- (δ) τις συνδεδεμένες εταιρείες.

Οι συναλλαγές παρόμοιας φύσης παρουσιάζονται σε συνολική βάση. Όλες οι τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδεμένα μέρη, είναι μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών και γίνονται με καθαρά εμπορικούς όρους.

2.2.20 Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν ο Όμιλος έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας μπορεί να εκτιμηθεί με αξιοπιστία και απαιτεί την εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος.

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται, για να διακανονιστεί η παρούσα δέσμευση σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αφορούν το ποσό μιας τέτοιας δαπάνης.

Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και αναπροσαρμόζονται προκειμένου να αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Αν μεταγενέστερα δεν είναι πλέον πιθανό ότι για να διακανονιστεί η δέσμευση θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη, τότε η πρόβλεψη αντλογίζεται.

2.2.21 Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Ο επιχειρηματικός τομέας είναι ένα ξεχωριστό τμήμα του Ομίλου που δραστηριοποιείται στην παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών, οι οποίες μπορεί να αποφέρουν έσοδα και να δημιουργήσουν έξοδα, εντός ενός συγκεκριμένου οικονομικού περιβάλλοντος. Οι επιχειρηματικοί τομείς καθορίζονται βάσει των εσωτερικών αναφορών σχετικά με τα λειτουργικά αποτελέσματα των τμημάτων του Ομίλου, που επιβλέπει ο επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων και χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσής τους. Επικεφαλής λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων είναι η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού, η οποία λαμβάνει στρατηγικές αποφάσεις. Τα έσοδα, έξοδα και η απόδοση ανά τομέα περιλαμβάνουν και μεταφορές μεταξύ τομέων δραστηριοτήτων. Αυτές οι μεταφορές λογίζονται σε ανταγωνιστικές τιμές, οι οποίες είναι συναφείς με τις χρεώσεις σε μη συνδεδεμένους πελάτες για την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών.

2.2.22 Μετοχικό κεφάλαιο

Οι κοινές και προνομιούχες μετοχές καταχωρούνται ως ίδια κεφάλαια. Τα έξοδα έκδοσης κοινών μετοχών ή δικαιωμάτων, μετά από φόρους, αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια αφαιρετικά του προϊόντος έκδοσης.

Η διανομή μερισμάτων αναγνωρίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου, όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια του Ομίλου όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Όταν εταιρείες του Ομίλου αγοράζουν μετοχές της Τράπεζας (ίδιες μετοχές) το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια μέχρι την ακύρωση, επανέκδοση ή πώληση των μετοχών. Όταν οι ίδιες μετοχές πωλούνται ή επανεκδίδονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.23 Προνομιούχοι τίτλοι

Οι προνομιούχοι τίτλοι που εκδίδονται από τον Όμιλο καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια όταν δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να κομιστούν στον κάτοχό τους ταμειακά διαθέσιμα ή κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Τα επιπρόσθετα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση νέων προνομιούχων τίτλων καταχωρούνται στην καθαρή θέση ως μείωση του προϊόντος της έκδοσης, μετά από φόρους.

Η διανομή μερίσματος στους κατόχους προνομιούχων τίτλων, αναγνωρίζεται ως μείωση της καθαρής θέσης, κατά την ημερομηνία που αναγνωρίζονται ως πληρωτέα.

Όταν ο Όμιλος αγοράζει προνομιούχους τίτλους που εκδίδει, το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Στην περίπτωση που πωλούνται ή ακυρώνονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.24 Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Πολιτική σε εφαρμογή από την 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου για τη ζημιά που αυτός υφίσταται, σε περίπτωση που κάποιος καθορισμένος οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρεωστικού χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη εξασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών πιστοδοτήσεων.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ του ποσού της πρόβλεψης απομείωσης και της αξίας που αναγνωρίστηκε αρχικά, μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις της προμήθειας που προέκυψε, οπου υφίσταται.

Δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Οι δεσμεύσεις αποτελούν ανοίγματα εκτός ισολογισμού, με τα οποία ο Όμιλος δεσμεύεται, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να χορηγήσει ένα δάνειο με προκαθορισμένους όρους στον πελάτη. Τέτοιες συμβατικές δεσμεύσεις αντιπροσωπεύουν δεσμεύσεις για παροχή πίστωσης και πιστωτικών επιστολών και αποτελούν μέρος των συνήθων δανειακών δραστηριοτήτων του Ομίλου, για τις οποίες αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9.

Η πρόβλεψη απομείωσης για τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού (χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις) περιλαμβάνεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις.

Πολιτική σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου, σε περίπτωση που ο οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη διασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών εργασιών.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις του Ομίλου επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων το δεδουλευμένο έσοδο από την προμήθεια με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια ζωής της εγγύησης και να εκτιμηθεί το κόστος που απαιτείται για τον διακανονισμό της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία αναφοράς. Οι εκτιμήσεις αυτές καθορίζονται βάσει της εμπειρίας από παρόμοιες συναλλαγές, του ιστορικού ζημιών, καθώς και της κρίσης της Διοίκησης.

Επιπρόσθετα, οι δεσμεύσεις για παροχή πίστωσης αποτελούν ανοίγματα εκτός ισολογισμού, με τα οποία ο Όμιλος δεσμεύεται, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να χορηγήσει ένα δάνειο με προκαθορισμένους όρους στον πελάτη. Ο Όμιλος αναγνωρίζει πρόβλεψη σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 μόνο όταν η σύμβαση της δέσμευσης μπορεί να θεωρηθεί ως επαχθής.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.25 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται ως κατεχόμενα προς πώληση όταν η λογιστική τους αξία θα ανακτηθεί μέσω μίας συναλλαγής πώλησης αντί μέσω συνεχούς χρήσης. Ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως κατεχόμενο προς πώληση, όταν είναι διαθέσιμο προς άμεση πώληση στην παρούσα κατάσταση του, υπόκειται σε όρους συνήθεις για πωλήσεις τέτοιων στοιχείων ενεργητικού και η πώληση θεωρείται πολύ πιθανή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διοίκηση έχει δεσμευτεί να πραγματοποιήσει την πώληση και ενεργώς προωθεί την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μία τιμή που είναι λογική σε σχέση με την τρέχουσα εύλογη αξία. Η πώληση επιπλέον αναμένεται να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ως ολοκληρωμένη πώληση εντός ενός έτους από την ημερομηνία της ταξινόμησης. Πριν από την ταξινόμησή τους ως κατεχόμενα προς πώληση, τα στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό λογιστικό πρότυπο.

Τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση κατόπιν αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της λογιστικής τους αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης. Η ζημία η οποία προκύπτει από την ανωτέρω επιμέτρηση αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα και μπορεί να αντλιογιστεί μελλοντικά. Όταν η ζημία αφορά ομάδα στοιχείων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, αυτή κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία της ομάδας.

Ο Όμιλος παρουσιάζει τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σε ξεχωριστή γραμμή στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων εάν μία εταιρεία του Ομίλου ή ένα τμήμα μίας εταιρείας του Ομίλου έχει πωληθεί ή έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενο προς πώληση και:

- (α) Αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή σημαντική δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας,
- (β) Είναι μέρος ενός μοναδικού σχεδίου πώλησης μίας ξεχωριστής σημαντικής δραστηριότητας ή γεωγραφικής περιοχής λειτουργίας, ή
- (γ) Αποτελεί μία θυγατρική η οποία αποκτήθηκε αποκλειστικά με σκοπό την μεταπώλησή της.

Τα κέρδη ή ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων λόγω πώλησης των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων ή λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και το φόρο των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων. Οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ συνεχιζόμενων και μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων παρουσιάζονται σε μικτή βάση στη κατάσταση αποτελεσμάτων. Κατά την ταξινόμηση, μιας εταιρείας του Ομίλου ως μη συνεχιζόμενη δραστηριότητα, ο Όμιλος αναμορφώνει τις προηγούμενες περιόδους στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.26 Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες που δεν υπόκεινται σε περιορισμούς, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστοποίησης, με αρχικές ημερομηνίες λήξης τριών ή λιγότερων μηνών.

2.2.27 Δραστηριότητες εμπιστευματοδόχου

Ο Όμιλος παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εταιρικής διαχείρισης, διαχείρισης επενδύσεων, καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τρίτους. Αυτό προϋποθέτει από τον Όμιλο να λαμβάνει αποφάσεις για την κατανομή, αγορά και πώληση σχετικά με ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων. Ο Όμιλος λαμβάνει έσοδο αμοιβών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται υπό την ιδιότητα ως εμπιστευματοδόχου δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, ο Όμιλος δεν εγγυάται για τις επενδύσεις αυτές και συνεπώς δεν είναι εκτεθειμένος σε οποιονδήποτε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με αυτές.

2.3 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης

2.3.1 Υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9

Ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 στο πρώτο τρίμηνο του 2018, ενώ οι απαιτήσεις του Προτύπου εφαρμόστηκαν αναδρομικά μέσω της αναμόρφωσης του ισολογισμού του Ομίλου κατά την ημερομηνία μετάβασης την 1 Ιανουαρίου 2018. Ο Όμιλος εφάρμοσε την εξαίρεση του Προτύπου που επιτρέπει τη μη αναμόρφωση των συγκριτικών στοιχείων της προηγούμενης περιόδου. Κατά συνέπεια, τα συγκριτικά στοιχεία του Ομίλου για το 2017 παρουσιάζονται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Η επίπτωση στις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 αναγνωρίστηκε ως προσαρμογή των αποθεματικών και των αποτελεσμάτων εις νέο έναρξης της χρήσης. Η ανάλυση των επιπτώσεων λόγω της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος ξεκίνησε την εκπόνηση του Προγράμματος εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 το 2015 υπό την κοινή καθοδήγηση των Διευθύνσεων Διαχείρισης Κινδύνων και Οικονομικών Υπηρεσιών με σκοπό την αυστηρή και υψηλής ποιότητας εφαρμογή του σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Προτύπου και τις αντίστοιχες οδηγίες από εποπτικούς φορείς.

Η συνολική διακυβέρνηση του Προγράμματος διενεργήθηκε από μία κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Program Management Office - PMO), η οποία συντονίζει την εφαρμογή του μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων και είναι υπεύθυνη για την τρέχουσα διαχείριση των έργων, καθώς και από δυο διοικητικές επιτροπές διαχείρισης, τη Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee) και την Τεχνική Επιτροπή (Technical Committee). Η Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελούνταν από ανώτερα στελέχη από όλες τις κύριες μονάδες του Ομίλου, είχε εντολή να εποπτεύει την εφαρμογή του Προγράμματος σύμφωνα με το Πρότυπο, να παρακολουθεί το χρονοδιάγραμμα και την ποιότητα των παραδοτέων, να αξιολογεί τα αποτελέσματα του Προγράμματος, να εγκρίνει τα παραδοτέα και τις αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος όπου αυτές απαιτούνται και να ενημερώνει σε τακτική βάση το Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), την Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee), την Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) και το Διοικητικό Συμβούλιο για την πρόοδο εφαρμογής του Προγράμματος. Η Τεχνική Επιτροπή αποτελούνταν από εμπειρογνώμονες οι οποίοι για λογαριασμό της Συντονιστικής Επιτροπής αξιολογούσαν σημαντικά τεχνικά θέματα και ανέλυαν προτεινόμενες αλλαγές σε λογιστικές πολιτικές και μεθόδους διαχείρισης κινδύνου πριν την υποβολή και έγκρισή τους από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας.

Λόγω της κλίμακας και της πολυπλοκότητας της εφαρμογής του πλάνου, το Πρόγραμμα δομήθηκε με διάφορες ομάδες έργου (Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, Μονάδα Πληροφοριακών Συστημάτων, Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, Δανειακές Μονάδες, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων Ομίλου, Οργάνωση, Γενική Διεύθυνση Global Markets & Treasury και Γενική Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων), οι οποίες ήταν επιφορτισμένες με καθεμία από τις διαφορετικές πτυχές εφαρμογής του Προτύπου. Οι εν λόγω ομάδες υποστηρίχθηκαν από δύο εταιρείες εξωτερικών συμβούλων.

Η εφαρμογή του Προγράμματος για τις θυγατρικές της Τράπεζας στο εξωτερικό αποτέλεσε αντικείμενο διαχείρισης τοπικά με τη σύσταση Ειδικών Μονάδων Διαχείρισης Προγραμμάτων και Συντονιστικών Επιτροπών. Η πρόοδος κάθε Προγράμματος παρακολουθούνταν από την κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Group PMO) και την κεντρική Συντονιστική Επιτροπή (Group Steering Committee), οι οποίες παρείχαν υποστήριξη και κατευθύνσεις έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέπεια στην εφαρμογή του εντός του Ομίλου.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος επί του παρόντος συμμετείχε στη θεματική επισκόπηση του ΔΠΧΑ 9 (IFRS 9 Thematic Review), η οποία διεξήχθη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχοντας ως σκοπό να αξιολογήσει την ετοιμότητα του και την επίπτωση των νέων λογιστικών αρχών επί των διαδικασιών, υποδομών και εποπτικών κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό, επαρκώς τεκμηριωμένες υπηρεσίες διασφάλισης έχουν παρασχεθεί από τους εξωτερικούς ελεγκτές της χρήσης 2017 για την εφαρμογή των αρχών του ΔΠΧΑ 9 στον Όμιλο, όπως επίσης και σημαντική ελεγκτική εργασία έχει διενεργηθεί από την ομάδα των εσωτερικών ελεγκτών του Ομίλου.

Ο Όμιλος έχει δεσμευτεί για τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας εφαρμογής, τόσο στην αρχική εφαρμογή όσο και σε συνεχή βάση, του ΔΠΧΑ 9, που διασφαλίζει ορθό πλαίσιο διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου στο πλαίσιο του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα υπάρχοντα πλαίσια σχετικά με τη διαχείριση κινδύνου και την εταιρική διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα, η Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (PMO) και η Διοίκηση συμμετέχουν στην παρακολούθηση και εποπτεία της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής χρήσης, η οποία αποτελεί τη χρήση της αρχικής εφαρμογής του. Επιπροσθέτως, ο Όμιλος ενίσχυσε τις διαδικασίες που αφορούν τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) προκειμένου να διασφαλίσει ορθό πλαίσιο διακυβέρνησης, κατάλληλη παρακολούθηση από λειτουργίες του Ομίλου, καθώς και συμφωνία με το συνολικό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνου της Τράπεζας και με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Ο Όμιλος διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεχή βάση, τα οποία απευθύνονται προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, σχετικά με τις συνέπειες του ΔΠΧΑ 9 στις πρακτικές δανειοδότησης και στις συνήθεις επιχειρησιακές δραστηριότητες, με σκοπό τη διασφάλιση της επαρκούς κατανόησης των νέων απαιτήσεων του Προτύπου και της συνεπούς εφαρμογής τους στον Όμιλο και ενσωματώνοντας εν προκειμένω τις επιπτώσεις του ΔΠΧΑ 9 στις συνήθεις δραστηριότητες του και στην συνολική επιχειρησιακή στρατηγική.

2.3.2 Επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, προ φόρων, ανέρχεται στα € 1.090 εκατ. όπως απεικονίζεται στον κάτωθι πίνακα και οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, η επίπτωση του οποίου ανέρχεται σε € 949 εκατ. Η μετάβαση

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

στο ΔΠΧΑ 9 έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των ίδιων κεφαλαίων που αναλογούν στους μετόχους κατά € 1.085 εκατ. η οποία αναγνωρίζεται ως προσαρμογή του υπολοίπου έναρξης της 1 Ιανουαρίου 2018.

	Επίπτωση ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
<i>Επίπτωση προερχόμενη από :</i>	
Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων	
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(1.022)
- Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	(64)
Σύνολο απομείωσης	<u>(1.086)</u>
Ταξινόμηση και επιμέτρηση	(4)
Αντιστάθμιση	-
Συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9, προ φόρου	<u>(1.090)</u>
Αναβαλλόμενος φόρος	<u>5</u>
Συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9, μετά από φόρους	<u>(1.085)</u>

Ο Όμιλος, βασιζόμενος στην αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση την 1 Ιανουαρίου 2018, δεν αναγνώρισε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που ανέρχονται σε € 300 εκατ. περίπου, επί της επίπτωσης λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 της Τράπεζας και των Ελληνικών θυγατρικών της. Στο τέταρτο τρίμηνο του 2018, μετά από επαναξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, ο Όμιλος έχει αναγνωρίσει € 27 εκατ. αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, επηρεάζοντας αντίστοιχα την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Περαιτέρω ανάλυση της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται παρακάτω.

(i) Αναταξινομήσεις και επαναμετρήσεις κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Προκειμένου να μεταβεί στο ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος διενήργησε αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια χρεωστικών τίτλων με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018.

Ο παρακάτω πίνακας γνωστοποιεί τις μεταβολές στις λογιστικές αξίες και τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018.

	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία € εκατ.		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL)	Λοιπά € εκατ.	Λογιστική Αξία € εκατ.	Κατηγορία
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού							
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	Δάνεια και απαιτήσεις						Αποσβέσιμο κόστος
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		1.524					
Επαναμέτρηση				(0)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.524		(0)		1.524	
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Δάνεια και απαιτήσεις						Αποσβέσιμο κόστος
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		2.123					
Επαναμέτρηση				(1)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		2.123		(1)		2.122	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	Δάνεια και απαιτήσεις						Αποσβέσιμο κόστος
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		37.108					
Αναταξινομήσεις σε			(71)				FVTPL (υποχρεωτικά)
Επαναμέτρηση				(1.022)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		37.108	(71)	(1.022)		36.015	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία € εκατ.		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Λογιστική Αξία € εκατ.	Κατηγορία
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)							FVTPL (υποχρεωτικά)
Αναταξινομήσεις από	Δάνεια και απαιτήσεις		71		(6)		
Επαναμέτρηση					(6)		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			71		(6)	65	
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		37.108	-		(6)	36.080	
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Δάνεια και απαιτήσεις						
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		1.654					
Αναταξινομήσεις σε			(1.043)				Αποσβέσιμο κόστος
			(511)				FVOCI
			(100)				FVTPL (υποχρεωτικά)
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.654	(1.654)			-	
Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη χαρτοφυλάκιο	Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη						
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		442					
Αναταξινομήσεις σε			(294)				Αποσβέσιμο κόστος
			(148)				FVOCI
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		442	(442)			-	
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος							Αποσβέσιμο κόστος
Αναταξινομήσεις από/Επαναμετρήσεις	Δάνεια και απαιτήσεις		1.043	(55)	5		
	Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη		294	(1)			
	Διαθέσιμα προς πώληση		113	(0)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			1.450	(57)	5	1.398	
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο	Διαθέσιμα προς πώληση						
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		5.509					
Αναταξινομήσεις σε			(113)				Αποσβέσιμο κόστος
			(5.309)				FVOCI-Χρεωστικοί τίτλοι
			(1)				FVTPL-Χρεωστικοί τίτλοι
			(86)				FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		5.509	(5.509)			-	
Χρεωστικοί τίτλοι FVOCI							FVOCI
Αναταξινομήσεις από/Επαναμετρήσεις	Διαθέσιμα προς πώληση		5.309				
	Δάνεια και απαιτήσεις		511		3		
	Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη		148		(5)		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			5.968		(2)	5.966	
Επενδυτικά τίτλοι υποχρεωτικά FVTPL							FVTPL (υποχρεωτικά)
Αναταξινομήσεις από/Επαναμετρήσεις	Δάνεια και απαιτήσεις		100		(1)		
	Διαθέσιμα προς πώληση-Χρεωστικοί τίτλοι		1				
	Διαθέσιμα προς πώληση-Συμμετοχικοί τίτλοι		86				
	FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι		1				
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			188		(1)	187	
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους FVOCI							
Αναταξινομήσεις από	Διαθέσιμα προς πώληση		-			-	FVOCI
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			-			-	
Σύνολο επενδυτικών τίτλων		7.605	1	(57)	2	7.551	

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL)	Λοιπά	Λογιστική Αξία	Κατηγορία
	€ εκατ.	€ εκατ.		€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	49				FVTPL	
Αναταξινόμησης σε			(1)			FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		49	(1)			48	
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (ενεργητικού) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	1.878				FVTPL	
Επαναμέτρηση				0			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.878		0		1.878	
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού Δάνεια και απαιτήσεις Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		1.724				Αποσβέσιμο κόστος	
Επαναμέτρηση				(6)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.724		(6)		1.718	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού							
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		9.994					
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		9.994				9.994	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		3.997					
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		3.997				3.997	
Υποχρεώσεις προς πελάτες FVTPL (προσδιορισμένο) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	2					
Αναταξινόμησης σε			(2)			Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		2	(2)			-	
Υποχρεώσεις προς πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	Αποσβέσιμο κόστος	33.841				Αποσβέσιμο κόστος	
Αναταξινόμησης από	FVTPL		2				
Επαναμέτρηση				(0)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		33.841	2	(0)		33.843	
Συνολικές υποχρεώσεις προς πελάτες		33.843	-	(0)		33.843	
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους FVTPL (προσδιορισμένο) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	3					
Αναταξινόμησης σε			(3)			Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		3	(3)			-	
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	Αποσβέσιμο κόστος	546				Αποσβέσιμο κόστος	
Αναταξινόμησης από			3				
Επαναμέτρηση	FVTPL			0			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		546	3	0		549	
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		549	-	0		549	
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (υποχρεώσεις) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	1.853				FVTPL	
Επαναμέτρηση				0			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.853		0		1.853	
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις / (υποχρεώσεις) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		4.855					
Επαναμέτρηση				5			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		4.855		5		4.860	
Συνολική επίπτωση από ΔΠΧΑ 9				(1.086)	1		

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι σημαντικότερες αλλαγές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων του Ομίλου λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, έχουν ως εξής:

- Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από τράπεζες και πελάτες, τα οποία επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται επίσης στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΠΧΑ 9, εκτός από ένα μη σημαντικό μέρος (0,2%) των δανείων και απαιτήσεων σε πελάτες λογιστικής αξίας € 71 εκατ., το οποίο έχει αναταξινομηθεί στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (υποχρεωτικά).
- Η πλειονότητα των ομολόγων λογιστικής αξίας € 5.309 εκατ. (σε σύνολο επενδυτικών τίτλων AFS € 5.509 εκατ.), τα οποία ήταν ταξινομημένα ως διαθέσιμα προς πώληση βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € 442 εκατ. και χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € 1.554 εκατ. επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση βάσει του ΔΠΧΑ 9 ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισής τους.
- Ελάχιστες περιπτώσεις χρεωστικών τίτλων λογιστικής αξίας € 101 εκατ. δεν πέρασαν τον έλεγχο του SPPI και συνεπώς επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια λογιστικής αξίας € 86 εκατ. τα οποία ταξινομούσαν ως διαθέσιμα προς πώληση βάσει του ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου και παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ύψους € 49 εκατ. και € 1.878 εκατ. αντιστοίχως, επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΛΠ 39, επίσης επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονταν ως επιμετρούμενες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (σύνθετοι τίτλοι, σύνθετες καταθέσεις) επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, ενώ όπου κρίνεται κατάλληλο, τα ενσωματωμένα παράγωγα διαχωρίζονται από τα κύρια συμβόλαιά τους. Η Τράπεζα έχει αλλάξει το χειρισμό, όπως επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, και τα ενσωματωμένα παράγωγα αντισταθμίζονται πλήρως χρησιμοποιώντας οικονομική αντιστάθμιση μέσω αντίθετων θέσεων σε μεμονωμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 στο αποθεματικό αναπροσαρμογής εύλογης αξίας και στα αποτελέσματα εις νέον:

	Επίπτωση ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Ειδικά αποθεματικά	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	8.005
<i>εκ των οποίων αποθεματικό διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων (AFS)</i>	<i>282</i>
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	4
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9 χαρτοφυλακίου σε FVOCI	14
Αναβαλλόμενος φόρος	(4)
Επαναμέτρηση βάσει ΔΠΧΑ 9 των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων (μετά από φόρο)	(5)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	8.014
Αποτελέσματα εις νέον	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	(10.561)
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	(8)
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9 συμπεριλαμβανομένου του χαρτοφυλακίου σε FVOCI	(1.100)
Αναβαλλόμενος φόρος	9
Επαναμέτρηση βάσει ΔΠΧΑ 9 των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων (μετά από φόρο)	5
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	(11.655)

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συμφωνία της πρόβλεψης απομείωσης της προηγούμενης χρήσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και των χρεωστικών τίτλων υπολογιζόμενη σύμφωνα με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του ΔΛΠ 39 και των προβλέψεων για δανειακές δεσμεύσεις και χρηματοοικονομικές εγγυήσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, με τη νέα πρόβλεψη απομείωσης υπολογιζόμενη σύμφωνα με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του ΔΠΧΑ 9 την 1

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ιανουαρίου 2018. Η πρόβλεψη απομείωσης των δανειακών δεσμεύσεων και χρηματοοικονομικών εγγυήσεων περιλαμβάνεται στον κατωτέρω πίνακα στη γραμμή των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος.

	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39/ΔΛΠ 37	την 1 Ιανουαρίου 2018 κατά ΔΠΧΑ 9			Πρόβλεψη απομείωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
		Επαναμέτρηση			
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων στοιχείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων στοιχείων € εκατ.		
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	10.085	(23)	469	576	11.107
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	-	4	53	-	57
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	-	13	1	-	14
Σύνολο	10.085	(6)	523	576	11.178

⁽¹⁾ Στην κατά ΔΛΠ 39/ ΔΛΠ 37 πρόβλεψη απομείωσης δεν περιλαμβάνεται ποσό € 49 εκατ. για δανειακά ανοίγματα που επιμετρώνται σε FVTPL.

Επιπρόσθετη πρόβλεψη απομείωσης € 1.093 εκατ. αναγνωρίζεται ως αποτέλεσμα της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 για τα αναφερθέντα χρηματοοικονομικά μέσα. Η πρόβλεψη απομείωσης που σχετίζεται με τις ζημιές λόγω πιστωτικού κινδύνου των χρεωστικών τίτλων σε FVOCI (€ 14 εκατ.) αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μειώνει τη λογιστική τους αξία στον ισολογισμό.

(ii) Εποπτικά κεφάλαια

Η επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια του Ομίλου λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια από την αρχική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 Επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.887	5.731	6.757
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	38.387	37.864	38.097
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	17,9	15,1	17,7

Η κεφαλαιακή επίπτωση στον pro-forma δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 του Ομίλου (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, λαμβάνοντας υπόψη την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία (σημ. 17), παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα :

Pro-forma πλήρης εφαρμογή Βασιλείας III με την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 Επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	Επίπτωση εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	5.653	4.498	(1.155)
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	37.154	36.631	(523)
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	15,2	12,3	(2,9)

Ο Όμιλος αποφάσισε να εφαρμόσει τη σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυση των επιπτώσεων, από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα αναγνωρίζεται είναι 5% για το

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1 Ιανουαρίου 2023. Βάσει των ανωτέρω, ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) έχει μειωθεί περίπου κατά 20 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση των εποπτικών κεφαλαίων € 130 εκατ. εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις.

3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών του Ομίλου, η Διοίκηση προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, των εσόδων και εξόδων στις οικονομικές καταστάσεις, κατά τη διάρκεια του επόμενου οικονομικού έτους και τις γνωστοποιήσεις που τις συνοδεύουν. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αξιολογούνται διαρκώς και βασίζονται στις παρούσες συνθήκες, σε ιστορικά στοιχεία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα, οι οποίες, με βάση τις παρούσες συνθήκες, θεωρούνται λογικές. Κάθε αναθεώρηση των εκτιμήσεων, αναγνωρίζεται μελλοντικώς. Οι κυριότεροι τομείς για τους οποίους ο Όμιλος προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών του αρχών αναλύονται παρακάτω:

3.1 Ζημίες απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών απαιτεί από τη Διοίκηση να ασκήσει σημαντική κρίση, και συγκεκριμένα την εκτίμηση του ποσού και του χρονοδιαγράμματος των μελλοντικών ταμειακών ροών καθώς και της αξίας των εξασφαλίσεων κατά τον προσδιορισμό των ζημιών απομείωσης και την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι εκτιμήσεις προσδιορίζονται από πλήθος παραγόντων, μεταβολές στους οποίους μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές στο χρονοδιάγραμμα και στο ποσό της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικές ζημίες που πρέπει να αναγνωρισθεί.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Ομίλου είναι αποτέλεσμα σύνθετων μοντέλων με μια σειρά υποκείμενων υποθέσεων σχετικά με την επιλογή μεταβλητών δεδομένων και τις αλληλεξαρτήσεις τους. Τα στοιχεία των εν λόγω μοντέλων που θεωρούνται λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές περιλαμβάνουν:

Καθορισμός σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου

Το ΔΠΧΑ 9 δεν περιλαμβάνει ορισμό του τι συνιστά σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR). Η αξιολόγηση του κατά πόσο ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση πραγματοποιείται σε κάθε περίοδο αναφοράς λαμβάνοντας υπόψη κατά κύριο λόγο τη μεταβολή του κινδύνου αθέτησης κατά την εναπομένουσα διάρκεια του χρηματοπιστωτικού μέσου. Ο Όμιλος αξιολογεί κατά πόσο έχει πραγματοποιηθεί μια σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση βασιζόμενος σε ποιοτικές και ποσοτικές, εύλογες και βάσιμες πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες που απαιτούν την άσκηση σημαντικής κρίσης από τη Διοίκηση. Η εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των χρηματοοικονομικών μέσων που απαιτείται να μεταφερθούν στο Στάδιο 2.

Σχετικά με τα ανοίγματα σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, το βασικό κριτήριο είναι η αλλαγή της πιθανότητας αθέτησης (PD) κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου πάνω από τα όρια που έχουν οριστεί. Ο καθορισμός των συγκεκριμένων ορίων διαφέρει ανά χαρτοφυλάκιο, κατάσταση τροποποίησης (τροποποιημένο ή μη δάνειο), τύπο προϊόντος καθώς και ύψους της πιθανότητας αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση του δανείου. Σε γενικές γραμμές, τα όρια για δάνεια με χαμηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση είναι υψηλότερα σε σχέση με τα δάνεια που αξιολογήθηκαν με υψηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση.

Σύμφωνα με τον παραπάνω διαχωρισμό, την 31 Δεκεμβρίου 2018 για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, το εύρος των ορίων σχετικά με την πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια δανείων, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε Στάδιο 2, αναλύονται ως :

Δάνεια λιανικής τραπεζικής	Εύρος ορίων SICR
Στεγαστικά δάνεια	30%-50%
Ενοποιησεις δανειακών υποχρεώσεων	10%-80%
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	10%-65%
Καταναλωτικά δάνεια	60%-100%

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, οι καμπύλες PD κατά την αρχική αναγνώριση και της υπολειπομένης διάρκειας σε κάθε ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχίζονται σε κατηγορίες πιστοληπτικής διαβάθμισης. Ακολουθώντας, τα σχετικά όρια SICR βασίζονται στην σύγκριση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων κατά την αρχική αναγνώριση και κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενώ υποβαθμίσεις στην κατηγορία διαβάθμισης, αντιπροσωπεύουν αλλαγές στην πιθανότητα αθέτησης κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου. Ο Όμιλος, όπως και στα δάνεια λιανικής τραπεζικής, κατηγοριοποιεί τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων με βάση την κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, τον τύπο δανείου και την πιστοληπτική διαβάθμιση κατά την αρχική αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, για το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων στην Ελλάδα, τα όρια επιδείνωσης της πιστοληπτικής διαβάθμισης με βάση την ισχύουσα εσωτερική κλίμακα αξιολόγησης ανά δανειολήπτη, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε Στάδιο 2, παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες :

Κατηγορίες εσωτερικής αξιολόγησης των επιχειρηματικών δανείων	Εύρος ορίων SICR
1-2	Δύο έως τρεις βαθμίδες
3-4	Δύο ή περισσότερες βαθμίδες
5-8	Μία ή περισσότερες βαθμίδες

Προσδιορισμός των σεναρίων, των σταθμίσεων κάθε σεναρίου και των μακροοικονομικών παραγόντων

Για να επιτευχθεί ο στόχος της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος αξιολογεί μια σειρά πιθανών αποτελεσμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, εφαρμόζοντας τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια, δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο, με τρόπο που εξασφαλίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Κάθε ένα από τα σενάρια βασίζεται στις παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες υπό τη μορφή μακροοικονομικών παραγόντων, παραγόντων σχετικών με την αγορά και λοιπών παραγόντων. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι σταθμίσεις βάσει πιθανοτήτων για τα σενάρια που αναφέρονται παραπάνω και που εφαρμόζονται από τον Όμιλο στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι 50% για το βασικό σενάριο και 25% για το δυσμενές και για το αισιόδοξο σενάριο αντίστοιχα.

Ο Όμιλος διασφαλίζει ότι οι εκτιμήσεις απομείωσης και οι μακροοικονομικές προβλέψεις που διενεργούνται για επιχειρηματικούς και εποπτικούς σκοπούς είναι απολύτως συνεπείς. Ως εκ τούτου, το βασικό σενάριο το οποίο εφαρμόζεται στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών συμπίπτει με αυτό που χρησιμοποιείται στα πλαίσια της Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ICAAP), για σκοπούς επιχειρηματικού σχεδιασμού και για ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Επιπλέον, στην ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων έχει ληφθεί υπόψη η εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων οι οποίες επιβλήθηκαν από τον επόπτη, ενώ οι προβλέψεις απομείωσης βασίστηκαν στην κατά ΔΠΧΑ 9 μεθοδολογία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Σε ό,τι αφορά τις μακροοικονομικές παραδοχές, ο Όμιλος αξιολογεί συγκεκριμένο αριθμό ενδείξεων για την πρόβλεψη των παραμέτρων ρίσκου, και πιο συγκεκριμένα τους δείκτες τιμών οικιστικών και εμπορικών ακινήτων, αυτόν της ανεργίας και του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, το περιθώριο των ελληνικών κρατικών ομολόγων σε σχέση με το επιτόκιο αναφοράς Euribor τον δείκτη πληθωρισμού, όπως επίσης επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες. Σχετικά με τους κύριους μακροοικονομικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του δανειακού χαρτοφυλακίου στη Ελλάδα για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμητικός μέσος όρος των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ετήσιων προβλέψεων των σεναρίων για τις χρονιές 2019 έως 2022, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Αριθμητικός μέσος όρος (2019-2022) των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ετήσιων προβλέψεων
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	1,74%
Ανεργία	17,72%
Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων	1,70%
Δείκτης τιμών εμπορικών ακινήτων	2,20%

Τυχόν μεταβολές στα σενάρια και τις σταθμίσεις αυτών, στο αντίστοιχο σύνολο μακροοικονομικών μεταβλητών και στις παραδοχές που έγιναν σχετικά με αυτές τις μεταβλητές για τον χρονικό ορίζοντα της πρόβλεψης, θα είχαν σημαντική επίδραση στο ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Τα μοντέλα και οι βασικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται στη μέτρηση της

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς επικυρώνονται από τις αρμόδιες μονάδες του Ομίλου, οι οποίες είναι ανεξάρτητες από τη διαδικασία της ανάπτυξης των μοντέλων.

Ανάπτυξη μοντέλων αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων υπολογιστικών τύπων, της επιλογής των δεδομένων και των αλληλεξαρτήσεων

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ο Όμιλος πραγματοποιεί την απαραίτητη παραμετροποίηση του μοντέλου με βάση τα διάφορα δεδομένα που παρατηρούνται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή (point-in-time) χρησιμοποιώντας μηνιαία διαστήματα. Οι υπολογισμοί αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βασίζονται σε παραμέτρους δεδομένων, δηλαδή έκθεση κατά την αθέτηση (EAD), πιθανότητα αθέτησης (PD), ζημιά δεδομένης της αθέτησης (LGD), συντελεστή μετατροπής (CCF), κλπ., ενσωματώνοντας την άποψη της Διοίκησης για τις μελλοντικές συνθήκες. Ο Όμιλος καθορίζει επίσης τις συνδέσεις μεταξύ των μακροοικονομικών σεναρίων και των οικονομικών δεδομένων, όπως τα επίπεδα ανεργίας και τις αξίες των εξασφαλίσεων, καθώς και τις επιδράσεις αυτών στα PDs, EADs και LGDs.

Επιπλέον, ο καθορισμός των PDs δεν είναι συντηρητικός, αλλά αμερόληπτος και αντικειμενικός και ενσωματώνει σχετικές πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων. Τα παραμετρικά μοντέλα πρόβλεψης κινδύνου ενσωματώνουν έναν αριθμό μεταβλητών, όπως το ΑΕΠ, την ανεργία κλπ. που χρησιμοποιούνται ως ανεξάρτητες μεταβλητές για την επίτευξη της βέλτιστης πρόβλεψης. Τα μοντέλα βασίζονται σε λογιστικές παλινδρομήσεις και λειτουργούν κάτω από τα διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια και τις σχετικές αλλαγές και κλυδωνισμούς στο μακροοικονομικό περιβάλλον οι οποίες αντικατοπτρίζονται αναλόγως με μη γραμμικό τρόπο.

Τμηματοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά αξιολογείται σε συλλογική βάση

Ο Όμιλος κατατάσσει τα ανοίγματα του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση, τόσο για την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να καταγράψουν τις διαφορές στα PDs και στα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης. Σε επόμενες περιόδους, ο Όμιλος επανεξετάζει την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων του τουλάχιστον σε ετήσια βάση, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι εν λόγω ομαδοποιήσεις παραμένουν ομοιογενείς ως προς την ανταπόκρισή τους στα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου που έχουν εντοπιστεί. Τυχόν αναδιάταξη αντικατοπτρίζει την αντίληψη της Διοίκησης σχετικά με την αλλαγή του πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με τα συγκεκριμένα ανοίγματα σε σύγκριση με την αρχική αναγνώριση.

Ανάπτυξη μοντέλων και προσαρμογές από την Διοίκηση (management overlays)

Ένα πλήθος πολύπλοκων μοντέλων έχει αναπτυχθεί ή τροποποιηθεί για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, ενώ ενδέχεται να απαιτούνται προσωρινές προσαρμογές από τη Διοίκηση για να ληφθούν υπόψη νέες εξελίξεις και διαθέσιμες πληροφορίες, οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται ακόμη στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς μέσω των μοντέλων κινδύνου. Οι αλλαγές της εσωτερικής διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου, νέα ή αναθεωρημένα μοντέλα και δεδομένα ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την αναμενόμενη πιστωτική ζημιά. Τα μοντέλα διέπονται από το πλαίσιο επικύρωσης του Ομίλου, το οποίο αποσκοπεί στην εξασφάλιση ανεξάρτητης επαλήθευσης, και εγκρίνονται από την Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC).

Ανάλυση ευαισθησίας σε δανειακά χαρτοφυλάκια

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εκτιμώμενη επίπτωση στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Ομίλου (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων εκτός ισολογισμού), από πιθανές λογικές και συνδυασμένες αλλαγές στις προβλέψεις των κύριων μακροοικονομικών δεικτών για την επόμενη πενταετία (2019-2023) :

Σενάριο ευαισθησίας				Επίπτωση			
Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Συνδυαστική αλλαγή %			σε € εκατ.		% πρόβλεψης	
	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή		Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή
Αύξηση ΑΕΠ	+30%	-30%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Επιχειρηματικά δάνεια			
Δείκτης ανεργίας	- 6,5%	+ 6,5%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	-48	60	-1,47	+ 1,85
Δείκτης τιμών ακινήτων (RRE/CRE)	+ 2%	- 2%	αλλαγή στις προσαρμοσμένες αγοραίες τιμές ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση	Δάνεια λιανικής τραπεζικής			
				-114	133	-1,99	+ 2,33
				Σύνολο Ομίλου	-162	193	-1,80 + 2,14

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σημειώνεται ότι η ανάλυση ευαισθησίας, όταν διενεργείται επί συγκεκριμένων σημαντικών παραμέτρων, μπορεί να παράσχει ουσιαστική πληροφόρηση μόνο για χαρτοφυλάκια στα οποία οι παράμετροι κινδύνου έχουν σημαντική επίδραση στο συνολικό πιστωτικό κίνδυνο ενός δανειακού χαρτοφυλακίου, ειδικά όταν τέτοιες αναλύσεις ευαισθησίας χρησιμοποιούνται και για εσωτερικούς σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Σε διαφορετική περίπτωση, η ανάλυση ευαισθησίας πάνω σε συγκεκριμένους συνδυασμούς κάποιων παραμέτρων κινδύνου δύναται να μην παράγει ουσιαστικά αποτελέσματα καθώς στην πραγματικότητα υπάρχουν αλληλεξαρτήσεις μεταξύ διαφόρων οικονομικών δεδομένων καθιστώντας οποιεσδήποτε αλλαγές στις παραμέτρους ως αλλαγές που συσχετίζονται με διαφόρους παράγοντες.

Ο Όμιλος επικαιροποιεί και εξετάζει τη λογικότητα και εκτελεί εκ των υστέρων έλεγχο των βασικών παραδοχών που χρησιμοποιούνται στη μεθοδολογία αξιολόγησης των SICR και ECL, τουλάχιστον σε ετήσια βάση ή νωρίτερα, βάσει διαφόρων γεγονότων και συνθηκών. Σ' αυτό το πλαίσιο, εξειδικευμένο και με εμπειρία προσωπικό από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου παρακολουθεί τις παραμέτρους κινδύνου που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Επιπροσθέτως, ως μέρος του σαφώς καθορισμένου πλαισίου διακυβέρνησης, τυχόν αναθεωρήσεις στη μεθοδολογία εγκρίνονται από τις αρμόδιες επιτροπές του Ομίλου και τελικά από την Επιτροπή Κινδύνων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ο Όμιλος εξετάζει το δανειακό του χαρτοφυλάκιο σε διαρκή βάση προκειμένου να αξιολογήσει εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται σε ατομική βάση για τα δάνεια και απαιτήσεις που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση (α) για τα δάνεια και απαιτήσεις που δεν είναι μεμονωμένα σημαντικά και (β) για αυτά τα δάνεια και απαιτήσεις που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν βρέθηκαν να είναι απομειωμένα μετά την αξιολόγησή τους σε ατομική βάση. Η Διοίκηση εξασκεί την κρίση της κατά την υιοθέτηση των παραδοχών και εκτιμήσεων που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν από τα δάνεια και απαιτήσεις, είτε αυτά αξιολογούνται σε ατομική είτε σε συλλογική βάση.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε ατομική βάση

Για τα δάνεια που αξιολογούνται σε ατομική βάση, κυρίως το επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου, η Διοίκηση προβαίνει στην καλύτερη δυνατή εκτίμηση για να προσδιορίσει την παρούσα αξία των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν. Ο ανωτέρω προσδιορισμός περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των υφιστάμενων εξασφαλίσεων. Οι προσδοκώμενες ανακτήσεις από τα ακίνητα που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις, επηρεάζονται από την πτωτική τάση που παρατηρείται στις εμπορικές τους αξίες. Μείωση της τάξεως του 5% στις εκτιμώμενες ανακτήσιμες αξίες όλων των ακινήτων που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις και οι οποίες χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του επιχειρηματικού δανειακού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 117 εκατ. περίπου.

Κάθε δάνειο που αξιολογείται για απομείωση σε ατομική βάση, αξιολογείται κατά περίπτωση (σε συνεργασία της μονάδας Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου και των επιχειρησιακών μονάδων) και στη συνέχεια εγκρίνεται ανεξάρτητα από τη μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε συλλογική βάση

Η πρόβλεψη απομείωσης σε συλλογική βάση σχηματίζεται για (α) ομάδες μη απομειωμένων ή απομειωμένων δανείων λιανικής τραπεζικής που δε θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά, και (β) για ομάδες επιχειρηματικών ή δανείων λιανικής τραπεζικής που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν είναι απομειωμένα σε ατομική βάση.

Προκειμένου να καθορίσει εάν υπάρχουν ζημιές απομείωσης που θα πρέπει να αναγνωριστούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η Διοίκηση εξετάζει κατά πόσο υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις που να οδηγούν σε μετρήσιμη μείωση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χαρτοφυλακίου δανείων, πριν την αναγνώριση της μείωσης αυτής σε μεμονωμένα δάνεια του χαρτοφυλακίου. Τέτοια ένδειξη είναι δυνατόν να περιλαμβάνει παρατηρήσιμα δεδομένα που υποδηλώνουν ότι υπάρχει μια δυσμενής μεταβολή στη δυνατότητα αποπληρωμής μιας ομάδας πιστούχων, ή στις εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με την ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας.

Αξιολογώντας την ανάγκη για συλλογική πρόβλεψη απομείωσης, η Διοίκηση λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως πιστοληπτική διαβάθμιση, μέγεθος του χαρτοφυλακίου, συγκεντρώσεις κινδύνου, καθώς και οικονομικούς παράγοντες. Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα ζημιών περιουσιακών στοιχείων με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά του δανειακού χαρτοφυλακίου υπό αξιολόγηση. Η Διοίκηση επίσης ασκεί σημαντική κρίση προκειμένου να εκτιμήσει εάν οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες ενδέχεται να

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

οδηγήσουν σε επίπεδο ζημιάς απομείωσης υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό το οποίο προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Υπό κανονικές συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν αντικειμενική και συναφή πληροφόρηση για την αξιολόγηση της ζημιάς του κάθε δανειακού χαρτοφυλακίου. Υπό άλλες συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν λιγότερο συναφή πληροφόρηση, για παράδειγμα όταν οι πρόσφατες τάσεις κινδύνου δεν αντικατοπτρίζονται επαρκώς στην ιστορική πληροφόρηση. Ειδικότερα, όταν οι αλλαγές στις οικονομικές, εποπτικές και συναλλακτικές συνθήκες μεταβάλουν τους παράγοντες κινδύνου του υπό εξέταση χαρτοφυλακίου οι οποίοι πλέον δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στο μοντέλο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης, τότε ο Όμιλος αναπροσαρμόζει ανάλογα την πρόβλεψη απομείωσης που προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα.

Η αβεβαιότητα που ενέχεται στην εκτίμηση της ζημιάς απομείωσης, έχει αυξηθεί λόγω του τρέχοντος μακροοικονομικού περιβάλλοντος και επηρεάζεται από παράγοντες όπως το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, τους δείκτες χρεοκοπίας, τη γεωγραφική συγκέντρωση, τις αλλαγές σε νόμους και κανονισμούς, τις τιμές των ακινήτων και το ύψος των επιτοκίων.

Για το στεγαστικό δανειακό χαρτοφυλάκιο του Ομίλου, οι δείκτες ανάκτησης που υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα, αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της Διοίκησης σχετικά με την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των αστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση και το χρόνο πλειστηριασμού των ακινήτων αυτών, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζεται από το τοπικό νομικό πλαίσιο. Τόσο το ποσό όσο και ο χρόνος των αναμενόμενων ταμειακών ροών έχουν επηρεαστεί από την μείωση του επιπέδου δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων και τις αλλαγές του εγχώριου φορολογικού και νομικού περιβάλλοντος. Μείωση της τάξεως του 3% στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων του Ομίλου, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης το 2017 ποσού € 141 εκατ. περίπου.

Για τα λοιπά χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής του Ομίλου, η στατιστική ανάλυση των ιστορικών δεδομένων ζημιών είναι το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της μελλοντικής συμπεριφοράς του πελάτη και του προγράμματος αποπληρωμής των υποχρεώσεών του. Εξαιτίας του δυσμενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, υπάρχει ένας βαθμός αβεβαιότητας, ανάλογα με το υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο, όσον αφορά το επίπεδο των μελλοντικών ταμειακών ροών και του χρόνου είσπραξης αυτών. Όσον αφορά την έκθεση σε καταναλωτικά και δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξασφάλιση, η Διοίκηση ασκεί σημαντική κρίση για να καθορίσει τις παραδοχές που είναι υποκείμενες στους ισχύοντες δείκτες ανάκτησης, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα και επηρεάζονται από τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφάλιση κατά 5%, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 28 εκατ. περίπου, ενώ η ίδια μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης του χαρτοφυλακίου δανείων μικρών επιχειρήσεων, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης ποσού € 45 εκατ. περίπου.

3.2 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου) ανεξαρτήτως εάν η τιμή αυτή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή προσδιορίζεται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν τη χρήση μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν έχουν συχνές συναλλαγές και η τιμολόγηση των οποίων χαρακτηρίζεται από μικρή διαφάνεια, είναι λιγότερο αντικειμενική και απαιτεί διαφόρων βαθμών κρίση, ανάλογα με την ρευστότητα, τη συγκέντρωση, την αβεβαιότητα των παραγόντων της αγοράς, τις παραδοχές για τις τιμές και τους λοιπούς κινδύνους που επηρεάζουν το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εύλογες αξίες εκτιμώνται βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων παρόμοιων χρηματοοικονομικών μέσων ή χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης.

Τα μοντέλα αποτίμησης που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν μεθόδους παρούσας αξίας και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα, και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα, προκειμένου ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας να παραμένει αξιόπιστος.

Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων και τίτλων που επιμετρούνται σε εύλογη αξία.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, αυτές επικυρώνονται και εξετάζονται περιοδικά από αρμόδιο προσωπικό, τα οποίο είναι ανεξάρτητο από το προσωπικό που τις ανέπτυξε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν τη χρησιμοποίησή τους και προσαρμόζονται έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και τις συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι κύριες παραδοχές και εκτιμήσεις που λαμβάνονται υπόψη από την Διοίκηση όταν χρησιμοποιείται ένα μοντέλο αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- την πιθανότητα και το χρόνο πραγματοποίησης των μελλοντικών ταμειακών ροών,
- την επιλογή του κατάλληλου προεξοφλητικού επιτοκίου, που βασίζεται σε εκτίμηση ενός συμμετέχοντος στην αγορά για το κατάλληλο περιθώριο επιτοκίου επί του επιτοκίου μηδενικού κινδύνου, και
- της άσκηση κρίσης για τον καθορισμό του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Όπου είναι δυνατό, τα μοντέλα χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα. Ωστόσο, σε παράγοντες όπως ο πιστωτικός κίνδυνος (τόσο του Ομίλου όσο και του αντισυμβαλλόμενου), οι μεταβλητότητες (volatilities) και οι συσχετίσεις (correlations), απαιτείται η εκτίμηση της Διοίκησης, προκειμένου οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες να αντανακλούν την αβεβαιότητα που υπάρχει ως αποτέλεσμα της έλλειψης σχετικών δεδομένων της αγοράς. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα είναι εγγενώς αβέβαια, εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης ή της απουσίας τρεχόντων δεδομένων της αγοράς. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις θα υπάρχουν κάποια διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα στα οποία μπορεί να βασιστεί η επιμέτρηση της εύλογης αξίας, και συνεπώς ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι αποτίμησης που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες θα βασίζονται, κατά ένα περιορισμένο βαθμό σε παρατηρήσιμα δεδομένα.

Πληροφορίες σχετικά με την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων παρατίθενται στη σημ. 6.3.

3.3 Απομείωση μετοχών χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση

Πολιτική που εφαρμόστηκε πριν από την 1 Ιανουάριου 2018

Για τις μετοχές του χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση, μία σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους, αποτελεί αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Προκειμένου να καθοριστούν τα κριτήρια χαρακτηρισμού της ανωτέρω μείωσης ως σημαντική ή παρατεταμένη, η Διοίκηση του Ομίλου εξασκεί κρίση. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Όμιλος θεωρεί μία μείωση ως «σημαντική», όταν η εύλογη αξία των εισηγμένων μετοχών υπολείπεται της αξίας κτήσης περισσότερο από 30% με 40%, βάσει του χρηματιστηριακού δείκτη της κάθε μετοχής, και ως «παρατεταμένη» την μείωση της τιμής αγοράς μιας μετοχής κάτω του κόστους αυτής για περίοδο δώδεκα μηνών. Ο Όμιλος επίσης υπολογίζει, μεταξύ άλλων παραγόντων, την ιστορική μεταβλητότητα της τιμής της μετοχής, την οικονομική ευρωστία του εκδότη, την απόδοση του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται, τις αλλαγές στην τεχνολογία, καθώς και τις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

3.4 Ταξινόμηση χρηματοοικονομικών μέσων

Ο Όμιλος προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις κατά την αξιολόγηση της ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων και ειδικότερα στα ακόλουθα πεδία:

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Ο Όμιλος ασκεί κρίση για να καθορίσει το κατάλληλο επίπεδο στο οποίο το επιχειρηματικό μοντέλο θα αξιολογηθεί. Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, αυτά ομαδοποιούνται (σε επιχειρηματικούς τομείς) σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο διαχείρισής τους με σκοπό την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων του Ομίλου. Σε γενικές γραμμές, η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε επίπεδο επιχειρηματικής μονάδας τόσο για τα δάνεια όσο και για τους χρεωστικούς τίτλους. Ωστόσο, τα χρηματοοικονομικά μέσα είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν περαιτέρω με βάση την επιχειρηματική στρατηγική/περιφέρεια κ.ο.κ.

Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, ο Όμιλος αξιολογεί τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν σε προγενέστερες περιόδους και εκτιμά τη μελλοντική τους εξέλιξη. Ανάλογα με το στόχο, το αποδεκτό επίπεδο και τη συχνότητα των πωλήσεων, ασκείται κρίση στο κατά πόσο αυτές επιδρούν στο επιχειρηματικό μοντέλο που αποσκοπεί στη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μέχρι τη λήξη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Αξιολόγηση ελέγχου συμβατικών ταμειακών ρών που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (SPPI test)

Ο Όμιλος διενεργεί την αξιολόγηση του SPPI των δανείων και των χρεωστικών τίτλων λαμβάνοντας υπόψη όλα τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν στην αποτυχία του ελέγχου. Οι αρμόδιες επιχειρηματικές μονάδες ασκούν κρίση κατά την αξιολόγηση ως προς το εάν συγκεκριμένοι συμβατικοί όροι επηρεάζουν σημαντικά τις μελλοντικές ταμειακές ροές. Ως εκ τούτου, για την αξιολόγηση δανείων χωρίς το δικαίωμα αναγωγής, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και DSCR (Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων. Επιπροσθέτως, για να αξιολογήσει εάν το τροποποιημένο στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος (modified time value of money element) εισάγει μεταβλητότητα στις ταμειακές ροές, ο Όμιλος διενεργεί μια ποσοτική άσκηση (όπως περιγράφεται στη σημείωση 2). Επιπλέον, ο Όμιλος αξιολογεί συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου η ύπαρξη όρων σχετικά με την απόδοση εκθέτουν τον Όμιλο στον κίνδυνο του υπό χρηματοδότηση περιουσιακού στοιχείου παρά στον πιστωτικό κίνδυνο του πιστούχου.

Ο Όμιλος έχει δημιουργήσει ένα ισχυρό πλαίσιο για τη διενέργεια των απαραίτητων αξιολογήσεων σύμφωνα με τις πολιτικές του Ομίλου με σκοπό να διασφαλίσει την ορθή ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, περιλαμβανομένων των αξιολογήσεων που διενεργούνται από πεπειραμένο προσωπικό τόσο για τα δανειακά ανοίγματα όσο και τους χρεωστικούς τίτλους.

3.5 Εκτιμήσεις για τον έλεγχο σε άλλες εταιρίες

Η Διοίκηση εξασκεί κρίση προκειμένου να αξιολογήσει εάν ο Όμιλος έχει τον έλεγχο μίας άλλης εταιρίας βάσει των στοιχείων που συνιστούν τον έλεγχο, όπως αυτά παρουσιάζονται στην σημ. 2.2.1(i).

(α) Θυγατρικές εταιρίες

Ο Όμιλος κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου σε όλες τις θυγατρικές του εταιρίες, εκτός από την Hellenic Post Credit A.E. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση της άσκησης ελέγχου για την εν λόγω εταιρεία παρατίθενται στην σημείωση 27.

(β) Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ως μέρος των χρηματοδοτικών του δραστηριοτήτων, ο Όμιλος προβαίνει στην τιτλοποίηση περιουσιακών στοιχείων μέσω της σύστασης εταιριών ειδικού σκοπού, οι σχετικές δραστηριότητες των οποίων προκαθορίζονται από τον Όμιλο στα πλαίσια του αρχικού τους σχεδιασμού. Ο Όμιλος έχει έκθεση στη μεταβλητότητα των αποδόσεων των εταιριών αυτών μέσω της κατοχής χρεωστικών τίτλων που εκδίδουν ή μέσω των διαφόρων μορφών κάλυψης πιστωτικού κινδύνου που παρέχονται σε αυτές από τον Όμιλο βάσει των εκάστοτε συμβατικών όρων. Για να αξιολογήσει την ύπαρξη ελέγχου στις ανωτέρω εταιρίες ειδικού σκοπού, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη κατά πόσον μπορεί να επηρεάσει τις ουσιώδεις αποφάσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλουν τις αποδόσεις τους. Συνεπώς, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι ελέγχει αυτές τις εταιρίες ειδικού σκοπού.

Ο Όμιλος συμμετέχει στον αρχικό σχεδιασμό διαφόρων αμοιβαίων κεφαλαίων προκειμένου να παρέχει στους πελάτες του επενδυτικές ευκαιρίες. Ο Όμιλος λειτουργεί κυρίως ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνοντας αποφάσεις εντός του προκαθορισμένου εποπτικού πλαισίου. Συνεπώς, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ελέγχει αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που συμμετέχει ο Όμιλος, είτε αυτές ενοποιούνται είτε όχι, παρατίθενται στη σημείωση 29.

3.6 Φόρος εισοδήματος

Ο Όμιλος υπόκειται σε φόρο εισοδήματος σε διάφορες χώρες και προβαίνει σε εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης αυτού. Επίσης, ο Όμιλος αναγνωρίζει υποχρεώσεις για θέματα που ενδεχομένως ανακύψουν από φορολογικούς ελέγχους, βάσει των εκτιμήσεων για το κατά πόσο αυτά θα επιφέρουν επιπρόσθετους φόρους ή για την έκβαση φορολογικών δικαστικών υποθέσεων. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του τελικού φόρου των ανωτέρω περιπτώσεων και των ποσών που αναγνωρίστηκαν αρχικά, τότε αυτή θα επηρεάσει τις φορολογικές και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις του Ομίλου, κατά την περίοδο προσδιορισμού του τελικού φόρου. Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω παρέχεται στη σημ. 15.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος αναγνωρίζει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Συνεπώς, η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων περιλαμβάνει την διενέργεια εκτιμήσεων σχετικά με τη μελλοντική χρηματοοικονομική απόδοση των εταιριών του Ομίλου στις οποίες, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, έχουν αναγνωριστεί. Ειδικότερα, ο προσδιορισμός των αναβαλλόμενων

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

φορολογικών απαιτήσεων που μπορούν να αναγνωριστούν, απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών εκτιμήσεων για το χρόνο επίτευξης και το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Κατά την διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων της πρόβλεψης της Διοίκησης για τα μελλοντικά φορολογητέα έσοδα και της φορολογικής νομοθεσίας σε κάθε χώρα.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που διενεργείται από την Διοίκηση αφορά την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τις πραγματοποιηθείσες ζημιές στην Ελλάδα. Σε περίπτωση που, ο Όμιλος εκτιμήσει ότι δεν θα είναι σε θέση να ανακτήσει στο μέλλον ένα μέρος των αναγνωριζόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το μη ανακτήσιμο ποσό θα επηρεάσει το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φόρων την χρονική στιγμή διενέργειας της ανωτέρω εκτίμησης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος επανεξέτασε τις εκτιμήσεις του σχετικά με το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και αξιολόγησε αναλόγως την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασιζόμενος (α) στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιό του, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και έχει υποβληθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), παρέχοντας τις προοπτικές σχετικά με την κερδοφορία του και την κεφαλαιακή του θέση για την περίοδο έως το τέλος του 2020 και (β) στην επικαιροποίηση του Σχεδίου το οποίο υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο ΤΧΣ τον Δεκέμβριο του 2018 για την περίοδο μέχρι το τέλος του 2021. Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου και της επικαιροποίησης του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από του κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα καθώς και στις χώρες τις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ποσό € 63 εκατ. έχει αναγνωριστεί για αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, με βάση τις εκτιμήσεις και παραδοχές του Ομίλου, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, όπως περιγράφονται παραπάνω. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις του Ομίλου και τις εκτιμήσεις για την ανακτησιμότητα αυτών παρατίθενται στη σημ. 16.

3.7 Παροχές στο προσωπικό λόγω συνταξιοδότησης

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού εξαρτάται από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση με την χρήση διαφόρων παραδοχών, όπως το επιτόκιο προεξόφλησης και οι μελλοντικές μισθολογικές αυξήσεις. Οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτές τις παραδοχές θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Ο Όμιλος καθορίζει το κατάλληλο επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο τέλος κάθε χρόνου βάση των επιτοκίων εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Σε χώρες όπου το βάθος αγοράς για τέτοια ομόλογα είναι ανεπαρκές, χρησιμοποιούνται οι αποδόσεις κυβερνητικών ομολόγων. Το νόμισμα και η λήξη των ομολόγων που χρησιμοποιούνται συνάδουν με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης. Το ποσοστό αύξησης των μισθών βασίζεται σε εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικό επίπεδο του πληθωρισμού και αντανακλά επίσης το σύστημα ανταμοιβών του Ομίλου και τις αναμενόμενες συνθήκες της αγοράς.

Οι υπόλοιπες παραδοχές για την υποχρέωση συνταξιοδότησης, όπως η μεταβολή του πληθωρισμού, βασίζονται εν μέρει στις εκάστοτε συνθήκες αγοράς.

Για πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας των υποχρεώσεων λόγω εξόδου από την υπηρεσία, σε λογικά πιθανές, κατά τον χρόνο προετοιμασίας αυτών των οικονομικών καταστάσεων, αλλαγές στις προαναφερθείσες κύριες αναλογιστικές παραδοχές, βλέπε σημείωση 39.

3.8 Επενδύσεις σε ακίνητα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Ο Όμιλος εξετάζει, σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης, όπως μείωση στις τιμές της αγοράς και το επίπεδο δραστηριότητας αυτής για διαφορετικές κατηγορίες ακινήτων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση πρέπει να εξασκήσει κρίση για την εκτίμηση της εύλογης αξίας, μειωμένης με τα έσοδα πώλησης, των επενδύσεων σε ακίνητα. Οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται από πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές, και από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. και τις θυγατρικές της (σημ. 27), η οποία εξειδικεύεται στην αποτίμηση των ακινήτων, χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors. Οι κυριότεροι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας σχετίζονται με την είσπραξη των συμβατικών

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

μισθωμάτων, τις τιμές των μελλοντικών μισθωμάτων και τη χρονική διάρκεια της μίσθωσης, τα επιτόκια προεξόφλησης ή τους συντελεστές απόδοσης, τις τελικές αξίες, καθώς επίσης και το επίπεδο των μελλοντικών εξόδων συντήρησης και λοιπών λειτουργικών εξόδων. Επιπρόσθετα, όταν η εύλογη αξία, μειωμένη με τα έξοδα πώλησης, προσδιορίζεται βάσει των τιμών αγοράς συγκρίσιμων συναλλαγών, τότε αυτές υπόκεινται σε κατάλληλες προσαρμογές έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και τις εκτιμήσεις της Διοίκησης, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, σχετικά με τις μελλοντικές τάσεις των τιμών της αγοράς ακινήτων.

Οι διαδικασίες και οι υποκείμενες παραδοχές για τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας των ακινήτων από πλειστηριασμό είναι αντίστοιχες με εκείνες που περιγράφονται ανωτέρω για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου παρατίθενται στη σημείωση 31.

3.9 Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Ο Όμιλος αναγνωρίζει προβλέψεις όταν έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση, είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος και το ποσό του διακανονισμού μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Πρόβλεψη δεν αναγνωρίζεται και μια ενδεχόμενη υποχρέωση γνωστοποιείται στις περιπτώσεις που δεν είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων, όταν το ποσό της υποχρέωσης δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα ή στις περιπτώσεις τις οποίες η υποχρέωση θεωρείται πιθανή και έγκειται στην εκδήλωση ή μη ενός ή περισσότερων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων.

Με βάση την υποκειμενικότητα και την εγγενή αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο προσδιορισμός της πιθανότητας και του ποσού των προαναφερθέντων εκροών, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του έναν αριθμό από παράγοντες, όπως την παροχή νομικών συμβουλών, το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση και ιστορικά στοιχεία από παρόμοιες υποθέσεις. Στην περίπτωση μιας προσφοράς η οποία γίνεται μέσα στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου του Ομίλου, ο αριθμός των υπαλλήλων οι οποίοι αναμένεται να αποδεχθούν την προαναφερθείσα προσφορά μαζί με την ηλικιακή τους ομάδα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιμέτρηση της εκροής για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που έχουν αναγνωριστεί από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημ. 38 και 46.

3.10 Λοιπές σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές

Πληροφορίες σχετικά με τις λοιπές εκτιμήσεις και παραδοχές που διενεργούνται από τον Όμιλο παρατίθενται στις σημ. 4 και 17 .

4. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου

Η λογιστική αξία των κυριότερων απαιτήσεων του Ομίλου από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	3.180	2.530
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα με το Ελληνικό Δημόσιο	1.189	1.181
Χρηματοοικονομική εγγύηση που σχετίζεται με τον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου	197	196
Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	103	117
Δάνεια προς ελληνικές τοπικές αρχές και δημόσιους οργανισμούς	55	54
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	0	1.044
Σύνολο	4.724	5.122

Η επάρκεια της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων, τα οποία είτε είναι εγγυημένα από το Ελληνικό Δημόσιο είτε έχουν χορηγηθεί σε εταιρείες του δημοσίου τομέα, αξιολογήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής απομείωσης στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου. Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα προκειμένου να προσαρμόσει κατάλληλα τις εκτιμήσεις και παραδοχές του με βάση την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση (σημ. 2.1).

Πληροφορίες σχετικά με την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του Ομίλου παρατίθενται στη σημ. 6.3.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

5. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Η κεφαλαιακή θέση του Ομίλου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια κεφάλαια	5.031	7.150
Συν: Αναπροσαρμογές λόγω μεταβατικών διατάξεων εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	1.003	-
Μείον: Προνομιούχοι τίτλοι	(42)	(43)
Μείον: Υπεραξία	(1)	-
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(482)	(220)
Κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	5.509	6.887
Συν: Προνομιούχοι τίτλοι – αναπροσαρμογή (phase out)	17	21
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	-	(21)
Κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1)	5.526	6.887
Μέσα κεφαλαίου και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 2	950	-
Συν: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	25	28
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	6.501	6.915
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	38.849	38.387
Δείκτες:	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio)	14,2	17,9
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (Tier 1 ratio)	14,2	17,9
Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy Ratio)	16,7	18,0

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο CET1 του Ομίλου, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024 (fully loaded CET1) θα ήταν 11,3% (31 Δεκεμβρίου 2017: 14,9%) ενώ ο αντίστοιχος pro-forma δείκτης με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης της Grivalia Properties A.E.E.A.Π (σημ. 48) θα ήταν 13,4%.

Ο Όμιλος επιδιώκει να διατηρήσει μια ενεργά διαχειρίσιμη κεφαλαιακή βάση, ώστε να καλύπτει τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του. Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου παρακολουθείται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μεθόδων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας («Κανόνες/δείκτες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών») όπως υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Τράπεζα της Ελλάδος για την εποπτεία της Τράπεζας. Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, όπως ισχύει, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (γνωστή ως CRD IV), μαζί με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ (γνωστός ως CRR). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014. Επιπλέον, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)» (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP), ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη του ένα ευρύτερο φάσμα κατηγοριών κινδύνου και τις δυνατότητές του σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Η ΔΑΕΕΚ έχει ως απώτερο σκοπό να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, σε ορίζοντα τριών ετών.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διενεργεί σε ετήσια βάση, τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)), ώστε να καθορίσει τις εποπτικές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Ο κύριος σκοπός της διαδικασίας SREP είναι να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς ρυθμίσεις, στρατηγικές, διαδικασίες, μηχανισμούς, κεφάλαια και ρευστότητα ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθούν. Στους παραπάνω κινδύνους συμπεριλαμβάνονται εκείνοι που προέκυψαν από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing) και οι κίνδυνοι που μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2018, από την 1 Μαρτίου 2019 η Τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση το Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 τουλάχιστον στο 10,25% και το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας τουλάχιστον στο 13,75% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας και του Αποθέματος Ασφαλείας των Συστημικά Σημαντικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων).

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων («stress test») 2018

Την 31 Ιανουαρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - ΕΒΑ ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EBA EU-wide stress test) για το 2018 και ανακοίνωσε τα μακροοικονομικά σενάρια. Η ΕΒΑ συντόνισε το stress test σε επίπεδο ΕΕ σε συνεργασία με την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα του stress test παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό πληροφορίες σχετικά με την ανθεκτικότητα των τραπεζών, ιδίως την ικανότητά τους να απορροφούν τους κλυδωνισμούς και να ικανοποιούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το stress test σε επίπεδο ΕΕ διεξήχθη σύμφωνα με τη μεθοδολογία, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2017, τα υποδείγματα και τα σενάρια της ΕΒΑ. Η άσκηση πραγματοποιήθηκε με βάση τα στοιχεία τέλους χρήσης 2017, όπως αυτά αναμορφώθηκαν για να περιλαμβάνουν την επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 και αξιολόγησε την ανθεκτικότητα των τραπεζών της ΕΕ στο πλαίσιο ενός κοινού μακροοικονομικού βασικού σεναρίου και ενός κοινού μακροοικονομικού δυσμενούς σεναρίου που καλύπτουν την περίοδο 2018-2020. Το βασικό σενάριο ήταν σύμφωνο με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου 2017 που δημοσίευσε η ΕΚΤ, ενώ το δυσμενές σενάριο, το οποίο αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ESRB) και την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με την ΕΒΑ και τις αρμόδιες αρχές, είχε σχεδιαστεί για να διασφαλιστεί επαρκής βαθμός αυστηρότητας για όλες τις χώρες της ΕΕ. Δεν περιείχε κάποιο όριο επιτυχίας/αποτυχίας, καθώς τα αποτελέσματα της άσκησης είχαν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process -SREP).

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, υποβλήθηκε στο ίδιο stress test σύμφωνα με τα σενάρια και τη μεθοδολογία της ΕΒΑ. Το χρονοδιάγραμμα της διενέργειας του Stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες επιταχύνθηκε, προκειμένου αυτό, να ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του ΤΠΟΣ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα.

Αποτελέσματα 2018 Stress Test για την Eurobank

Την 5 Μαΐου 2018, η ΕΚΤ ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων - Stress Test για τις τέσσερις Ελληνικές συστημικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Eurobank. Βάσει της ενημέρωσης που έλαβε η Τράπεζα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), σύμφωνα με το αποτέλεσμα του Stress Test, το οποίο συνεξετάστηκε με άλλους παράγοντες από το Εποπτικό Συμβούλιο του ΕΕΜ, δεν προέκυψε κεφαλαιακό έλλειμμα για την Τράπεζα, ούτε ανάγκη υποβολής σχεδίου κεφαλαιακής της ενίσχυσης.

Στο δυσμενές σενάριο, ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας (CAD) της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων Tier 2 εκδόσεως Ιανουαρίου 2018, είναι 9,5% και ο δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1) 6,8%. Και οι δύο δείκτες θα ήταν περίπου 40 μονάδες βάσης (μ.β.) υψηλότεροι, στο 9,9% και 7,2% αντίστοιχα, εάν είχε συνυπολογιστεί η θετική επίδραση από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, η οποία ολοκληρώθηκε στις αρχές Απριλίου 2018. Η απομείωση κεφαλαίου ανήλθε σε € 3,4 δις (8,7 ποσοστιαίες μονάδες, εξαιρουμένης της αρνητικής επίπτωσης κατά 250 μ.β. λόγω του ότι οι προνομιούχες μετοχές έπαυσαν να λογίζονται στα βασικά ίδια κεφάλαια (CET1)). Στο βασικό σενάριο, η Τράπεζα ενισχύει την κεφαλαιακή της θέση με τους δείκτες CAD και CET1 να ανέρχονται σε 19,3% και 16,6% αντίστοιχα. Και σε αυτό το σενάριο, οι εν λόγω δείκτες θα ήταν περίπου 40 μ.β. υψηλότεροι, συνυπολογιζόμενης της θετικής επίδρασης από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση.

Η επίδοση της Τράπεζας στο Stress Test επιβεβαιώνει ότι παραμένει ανθεκτική σε αρνητικούς εξωγενείς παράγοντες. Τα συνολικά κεφάλαια της Τράπεζας και η συνολική ισχυρή της επίδοση, της επιτρέπει να επικεντρωθεί περαιτέρω στην αποδοτική εφαρμογή του επιχειρησιακού της σχεδιασμού, εστιάζοντας στην αποτελεσματική διαχείριση και στην ταχεία μείωση του υπολοίπου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί, καθώς επίσης στη χρηματοδότηση των πελατών της, της ελληνικής οικονομίας και των άλλων χωρών όπου δραστηριοποιείται. Οι ανωτέρω επιχειρησιακοί σχεδιασμοί, μαζί με πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού συμβάλλοντας στην περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου.

Σχέδιο αναδιάρθρωσης και Τραπεζικός Επίτροπος (Monitoring Trustee)

Οι δεσμεύσεις της Τράπεζας που περιλαμβάνονταν στο αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, όπως αυτό εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 26 Νοεμβρίου 2015, ικανοποιήθηκαν πλήρως μέχρι το τέλος του 2018. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2018 ο Όμιλος εκπλήρωσε/τήρησε τις εναπομείνουσες δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης που περιελάμβαναν: (α) τη μείωση του χαρτοφυλακίου στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό (μη σχετιζόμενων με Έλληνες πελάτες), μετά την ολοκλήρωση της πώλησης, τον Απρίλιο του 2018, των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17) και (β) τη μείωση του δείκτη χορηγήσεων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα κάτω από το όριο 115%, καθώς ο αντίστοιχος δείκτης έχει βελτιωθεί σε 105% την 31 Δεκεμβρίου 2018 (31 Δεκεμβρίου 2017: 128%).

Η Grant Thornton A.E. η οποία ορίστηκε ως ο Monitoring Trustee της Τράπεζας, είχε αναλάβει να παρακολουθεί την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και να αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, τις σχετικές βασικές δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται σε αυτό και τον Monitoring Trustee της Τράπεζας παρέχονται στη σημείωση 6 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2017.

6. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων

6.1 Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων

Οι δραστηριότητες του Ομίλου σχετίζονται κυρίως με τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Ο Όμιλος αποδέχεται καταθέσεις από πελάτες, τόσο με σταθερό όσο και κυμαινόμενο επιτόκιο για διάφορες χρονικές περιόδους και επιδιώκει την επίτευξη κέρδους, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία με επιτοκιακά περιθώρια μεγαλύτερα από το μέσο όρο. Ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση αυτών των περιθωρίων, μέσω της συγκέντρωσης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και της χορήγησης δανείων για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους με υψηλότερα επιτόκια, τηρώντας παράλληλα επαρκή ρευστότητα ώστε να ικανοποιεί όλες τις υποχρεώσεις του που μπορεί να καταστούν απαιτητές από τους δικαιούχους.

Επίσης, ο Όμιλος επιδιώκει την αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων, μέσω της είσπραξης περιθωρίων πάνω από το μέσο όρο, μετά από προβλέψεις, από τα δάνεια σε επιχειρήσεις και τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εντός ενός εύρους πιστωτικού κινδύνου. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τόσο δάνεια όσο και στοιχεία εκτός ισολογισμού όπως εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις και λοιπές δεσμεύσεις.

Ο Όμιλος επενδύει σε χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία διαπραγματεύονται σε οργανωμένες και μη οργανωμένες χρηματοοικονομικές αγορές, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, με σκοπό την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στην αγορά μετοχών και ομολόγων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα επιτόκια.

6.2 Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων του, ο Όμιλος εκτίθεται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς (περιλαμβανομένου του συναλλαγματικού και επιτοκιακού κινδύνου), κίνδυνο ρευστότητας, καθώς και λειτουργικούς κινδύνους. Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι ανωτέρω κίνδυνοι στη χρηματοοικονομική επίδοση, στη χρηματοοικονομική θέση και στις ταμειακές ροές του Ομίλου.

Διαχείριση Κινδύνων στόχοι και πολιτικές

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - ΕΒΑ) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες για την βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Το επίπεδο ανάληψης κινδύνου επικοινωνείται διακριτά σε όλο τον Όμιλο, καθορίζοντας την κουλτούρα διαχείρισης κινδύνου και τη βάση στην οποία οι πολιτικές κινδύνου και τα αντίστοιχα όρια αυτών καθορίζονται, τόσο σε επίπεδο Ομίλου όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Επιτροπή Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ) - (Board Risk Committee - BRC)

Η ΕΔΚ του ΔΣ έχει ως αρμοδιότητα να υποστηρίξει το ΔΣ και να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος έχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και τη διάθεση ανάληψης κίνδυνου.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αξιολογεί το προφίλ κινδύνων του Ομίλου, παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα διάθεσης και ανεκτικότητας ανάληψης κινδύνων και διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει εφαρμόσει ένα πλαίσιο διαχείρισης κίνδυνου με τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία μοντελοποίησης, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να μετράει τους κινδύνους.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από έξι μη εκτελεστικούς διευθυντές, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν κρίνεται αναγκαίο.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (MRC)

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016 και λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ.

Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την Επιτροπή Κινδύνων του Δ.Σ. για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου (GCRCACS), τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου του Ομίλου, τον Τομέα Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου, τη Μονάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Λειτουργιών Διαχείρισης Κίνδυνου του Ομίλου (Group Risk Management Strategy Planning and Operations Unit) και τη Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς το Group CFO). Επιπρόσθετα, έχει δημιουργηθεί μια θέση Ανώτατου Συμβούλου ο οποίος αναφέρεται απ' ευθείας στον GCRO.

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA)

Σε συνέχεια της Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) 42/30.05.2014, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη 47/9.2.2015, την Πράξη 102/30.08.2016 και την Πράξη 134/5.3.2018, η οποία ενισχύει περαιτέρω τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιτροπή Διαχείριση Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC)

Η TAC με απευθείας γραμμή αναφοράς στη BRC, έχει συσταθεί με σκοπό να παράσχει στρατηγική καθοδήγηση και παρακολούθηση των προβληματικών δανείων της Τράπεζας διασφαλίζοντας την ανεξαρτησία της από τις υπόλοιπες επιχειρηματικές μονάδες και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Απόφασης 42/2014. Ειδικότερα, οι κυριότερες αρμοδιότητες της TAC αφορούν την παρακολούθηση της διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τη διαμόρφωση και εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των προβληματικών δανείων, καθώς και την έγκριση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας των μέτρων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG)

Η TAG, η οποία έχει δημιουργηθεί ως μία ανεξάρτητη μονάδα, έχει ως επικεφαλής τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και Εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι η υπεύθυνη για τη διαδικασία διαχείρισης των προβληματικών δανείων του Ομίλου, από το στάδιο που το δάνειο δεν παρουσιάζει καθυστέρηση για την περίπτωση δανείων υψηλού κινδύνου, έως το στάδιο της νομικής διευθέτησης. Διασφαλίζει τη στενή παρακολούθηση, τον αυστηρό έλεγχο και την προσαρμογή των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις, το εποπτικό και νομοθετικό πλαίσιο, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις νέες ή εξελιγμένες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Retail, τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Τραπεζικής Επιχειρήσεων, τον Τομέα Ανάκτησης Εξασφαλίσεων, τον Τομέα TAG Επιχειρηματικού Σχεδιασμού, τον Τομέα TAG Risk Management & Business Policies, τον Τομέα TAG Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, και τον Τομέα Business Improvement Program Management. Η δομή της TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών (account management) όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου του Ομίλου.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζονται και την ανάπτυξη των κατάλληλων μεθοδολογιών σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης δανείων και γενικά, την ανάπτυξη στρατηγικής διαχείρισης προβληματικών δανείων για όλα τα χαρτοφυλάκια. Οι εισηγήσεις και αναφορές της TAG στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του υποβάλλονται και στον GCRO, ο οποίος εκφράζει γνώμη.

Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της TAG περιλαμβάνουν:

- διατήρηση μιας σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και της διαχείρισης προβληματικών δανείων,
- διασφάλιση της άμεσης συμμετοχής της ανώτατης διοίκησης στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και στη στενή παρακολούθηση των αντίστοιχων χαρτοφυλακίων,
- ανάπτυξη αποτελεσματικής στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων μέσω καινοτόμων προτάσεων που θα οδηγήσουν σε βιώσιμες λύσεις, εξασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση προβληματικών δανείων όλων των χαρτοφυλακίων,
- σχεδιασμό βελτιώσεων στην παρακολούθηση και παροχή στοχευμένων λύσεων με την κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών σε καθυστέρηση σε τομείς και το σχεδιασμό των μεθόδων διαχείρισης και ανάκτησης απαιτήσεων ανά τομέα,
- περιορισμός των μη ενήμερων δανείων μέσω έγκαιρης παρέμβασης και σαφούς ορισμού των βασικών χρηματοοικονομικών στόχων των προβληματικών δανείων,
- παρακολούθηση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον βαθμό καθυστέρησης των δανείων, καθώς και προσδιορισμός των ενεργειών περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου,
- μεγιστοποίηση των στόχων σχετικά με τους πιστούχους που επιστρέφουν σε ενήμερη κατάσταση μέσω μέτρων ρύθμισης ή αποπληρωμών,
- παρακολούθηση των ζημιών που προέρχονται από προβληματικά δάνεια, και
- καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προτεινόμενων μέτρων ρύθμισης ή λύσεων, καθώς και των μέτρων οριστικής διευθέτησης, και σχεδιασμός των σχετικών δέντρων αποφάσεων.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των ΜΕΑ, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για τη διαχείριση των ΜΕΑ, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα ΜΕΑ μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των ΜΕΑ με τριετή χρονικό ορίζοντα, η οποία επαναξιολογείται σε ετήσια βάση για να ευθυγραμμιστεί με τυχόν μεταβολές στο επιχειρησιακό περιβάλλον και τις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας. Τον Σεπτέμβριο του 2018, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των ΜΕΑ για τα έτη 2018-2021. Σύμφωνα με τους αναθεωρημένους στόχους για τα ΜΕΑ, το υπόλοιπο τους στην Τράπεζα αναμένεται να ανέλθει στο τέλος του 2019 στα € 11,6 δις (δείκτης ΝΡΕ 33,0%) και στα € 5,4 δις (δείκτης ΝΡΕ 16,9%) μέχρι το τέλος του 2021, το οποίο αντιστοιχεί σε 70% μείωση του υπολοίπου των ΜΕΑ από το Δεκέμβριο 2017 έως το 2021 (74% για τη λιανική τραπεζική και 63% για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο). Ο συνδυασμός λύσεων που θα εφαρμοστούν διαφοροποιείται σε σχέση με την προηγούμενη υποβολή, περιλαμβάνοντας την τιτλοποίηση ΜΕΑ, την αύξηση των πωλήσεων και ρευστοποιήσεις.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 2,8 δις σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017 και ανήλθε σε € 15,3 δις, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον ΕΕΜ τον Σεπτέμβριο του 2018.

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα ΜΕΑ στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Η Τράπεζα προετοιμάζεται για την επανυποβολή της αναθεωρημένης στρατηγικής και των αναθεωρημένων επιχειρησιακών στόχων για τα ΜΕΑ (2019-2021) στο τέλος Μαρτίου του 2019, τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και για πρώτη φορά σε επίπεδο Ομίλου, όπως απαιτείται από τον SSM και σύμφωνα με τους κύκλους υποβολής αναφορών που ισχύουν για τα Σημαντικά Ιδρύματα της ΕΕ (EU Significant Institutions) βάσει των οδηγιών της ΕΚΤ και του νέου υποδείγματος για την στρατηγική των ΜΕΑ. Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε η εκπόνηση ενός έργου το οποίο έχει ως σκοπό να καταστήσει δυνατή τη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων μονάδων του Ομίλου με τις υψηλές εποπτικές απαιτήσεις. Η νέα υποβολή λαμβάνει υπόψη το Σχέδιο Επιτάχυνσης για τη μείωση των ΜΕΑ που ανακοινώθηκε προσφάτως στα πλαίσια του Σχεδίου Μετασχηματισμού της Τράπεζας, στόχος του οποίου είναι η επίτευξη της μείωσης του δείκτη ΜΕΑ σε 16% το 2019 και σε μονοψήφιο ποσοστό μέχρι το 2021.

Νομοθετικό πλαίσιο

Τον Ιούνιο του 2018, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές προς την κατεύθυνση μείωσης των ΜΕΑ περιλαμβάνουν την ψήφιση του Νόμου 4549/2018, ο οποίος τροποποιεί τον υφιστάμενο Νόμο 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Νοικοκυριά και το Νόμο 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών για τις επιχειρήσεις. Σε συνέχεια της διαπραγμάτευσης ανάμεσα, στην Ελληνική Κυβέρνηση και τους Θεσμούς, την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το νέο πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας.

6.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους.

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο κίνδυνος ζημιών που προκύπτουν από οικονομικές δυσκολίες ή πολιτικές αναταραχές σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ζημιών μετά την εθνικοποίηση, την απαλλοτρίωση και την αναδιάρθρωση του χρέους.

Ο κίνδυνος διακανονισμού είναι ο κίνδυνος που προκύπτει κατά την εκκαθάριση των πληρωμών, για παράδειγμα για συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων και των συναλλαγών νομισμάτων. Ο κίνδυνος προκύπτει όταν εμβάζονται χρηματικά ποσά προτού εξακριβωθεί ότι έχουν ληφθεί οι πληρωμές των αντισυμβαλλομένων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, και παρακολουθείται στενά από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(α) Πιστοδοτική διαδικασία εγκρίσεων

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του.

Επιτροπές Πιστοδοτήσεων

Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Οι βασικές επιτροπές είναι οι εξής:

- Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (κεντρικές και τοπικές), οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέες πιστοδοτήσεις, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν τα υπάρχοντα όρια στα επίπεδα εγκρίσεών τους, τα οποία καθορίζονται με βάση τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), όπως επίσης και την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Επιτροπές Πιστωτικών Χειρισμών (ΕΠΙΧ), οι οποίες λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα πιστοδοτήσεων και ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν για πελάτες σε δυσχερή οικονομική θέση,
- Διεθνείς Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (Περιφερειακή και Χωρών), που έχουν συσταθεί για πιστοδοτήσεις σε επιχειρηματικούς πελάτες των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό, εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέα όρια, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν υφιστάμενα μέσα στα επίπεδα εγκριτικών ευχερειών τους, ανάλογα με τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου του (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), καθώς και με την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Διεθνείς Επιτροπές Ειδικού Χειρισμού που έχουν συσταθεί για το χειρισμό επιχειρηματικών πιστούχων σε δυσχερή οικονομική θέση των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

Οι επιτροπές πιστοδοτήσεων συνεδριάζουν σε εβδομαδιαία βάση ή και συχνότερα, όταν αυτό απαιτείται.

Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου

Οι κύριες δραστηριότητες της Γενικής Διεύθυνσης Πίστης του Ομίλου είναι οι ακόλουθες:

- Επισκόπηση και αξιολόγηση πιστοδοτικών αιτημάτων που αφορούν σε:
 - (α) εγχώριες μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των διαβαθμίσεων κινδύνου,
 - (β) εξειδικευμένες χρηματοδοτήσεις, όπως του ναυτιλιακού κλάδου και χρηματοδοτήσεων υποδομών, μεγάλων εμπορικών ακινήτων και ξενοδοχειακών μονάδων (structured finance), και
 - (γ) πελάτες λιανικής τραπεζικής (μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες) πάνω από ένα προκαθορισμένο όριο,
- Σύσταση ανεξάρτητης γνωμοδότησης κινδύνου για κάθε πιστοδοτικό αίτημα που περιλαμβάνει:
 - (α) αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου του πιστούχου λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες κινδύνου (όπως κινδύνους αγοράς, λειτουργικούς, διαρθρωτικούς και οικονομικούς),
 - (β) την ανάλυση του τομέα δραστηριοποίησης του πιστούχου, και
 - (γ) προτάσεις για τη διαμόρφωση πιστοδοτικών συναλλαγών που να είναι ικανοποιητικά καλυμμένες και επαρκώς ελεγχόμενες από την Τράπεζα,
- Αξιολόγηση και επιβεβαίωση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων για κάθε πιστούχο ώστε να αντικατοπτρίζουν τους αντίστοιχους κινδύνους,
- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις επιτροπές πιστοδοτήσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες εγκρίσεων (με εξαίρεση την ΕΠΙΧ Ι - συμμετοχή χωρίς δικαίωμα ψήφου),
- Ενεργή συμμετοχή σε κανονιστικούς και εξωτερικούς ελέγχους της Τράπεζας,
- Προετοιμασία εξειδικευμένων αναφορών προς τη Διοίκηση της Τράπεζας σε τακτή βάση, σε σχέση με τους 25 μεγαλύτερους πιστοδοτούμενους ομίλους της Τράπεζας και στατιστικά αναφορικά με τις εγκρίσεις νέων χρηματοδοτήσεων,
- Διαφύλαξη της συμμόρφωσης των πιστοδοτικών μονάδων με συγκεκριμένες πολιτικές (όπως διαδικασία SPPI/Derecognition, αξιολόγηση πελατών σε εξατομικευμένη βάση για σκοπούς απομείωσης, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική) και,
- Παροχή εξειδικευμένης γνώσης, εμπειρίας και υποστήριξης σε άλλες διευθύνσεις της Τράπεζας, σε σχέση με επιχειρηματικές και πιστοδοτικές διαδικασίες, πολιτικές καλύψεων, νέα δανειακά προϊόντα και σχήματα ρύθμισης.

Η Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου μέσω του εξειδικευμένου Διεθνούς Τομέα Πίστης είναι υπεύθυνη για την ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την επισκόπηση της πιστοδοτικής διαδικασίας για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

των θυγατρικών στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα, ο Τομέας συμβουλεύει και υποστηρίζει τις Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών στο εξωτερικό.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση, ανάμεσα σε άλλα και των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Διεθνείς επιτροπές (Περιφερειακή, Χωρών και Ειδικού Χειρισμού),
- Συμμετοχή στις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης Ειδικού Χειρισμού που παρακολουθούν και αποφασίζουν την στρατηγική των προβληματικών επιχειρηματικών σχέσεων με δανειακά υπόλοιπα μεγαλύτερα ενός ορίου που από κοινού θέτει ο Τομέας Διεθνούς Πίστης και ο Τομέας TAG της κάθε χώρας,
- Παροχή συμβουλών για βέλτιστες πρακτικές στις μονάδες πιστοδοτήσεων των θυγατρικών στο εξωτερικό και υλοποίηση ειδικών έργων του Ομίλου όπως η απόκτηση ή/και πωλήσεις δανείων του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που σχετίζονται με τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεων και
- Σε συνεργασία με τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου διενεργεί ελέγχους σχετικά με την ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων καθώς επίσης και ειδικών κατηγοριών δανείων.

Οι θυγατρικές του Ομίλου σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο έχουν την ίδια δομή διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου με τη Τράπεζα και αναφέρονται απευθείας στον GCRO. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τους τομείς πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι οδηγίες σε επίπεδο Ομίλου τηρούνται και ότι η στρατηγική πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται ομοιόμορφα στον Όμιλο.

Επιπροσθέτως, πληροφόρηση αναφορικά με την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων παρατίθεται στην ενότητα των «Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (ΜΕΑ)».

Εγκριτική διαδικασία Λιανικής Τραπεζικής

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι € 5 εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών σχετικά με τις αποδεκτές εξασφαλίσεις και την αρχή “four eyes principle”. Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (Individual Banking, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα και διαφοροποιείται μεταξύ ενήμερου και μη ενήμερου χαρτοφυλακίου. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

(β) Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων και λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρησιακές μονάδες της Τράπεζας. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- επίβλεψη, υποστήριξη και συντήρηση των συστημάτων διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας και απομείωσης που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου,
- ανάπτυξη, επίβλεψη και υποστήριξη της εφαρμογής Transactional Rating (TR), η οποία υπολογίζει, για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το συνολικό κίνδυνο μιας δανειακής σχέσης λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και τις προβλεπόμενες εξασφαλίσεις,
- παρακολούθηση και αξιολόγηση της απόδοσης των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου,
- επίβλεψη και έλεγχο των μονάδων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου των θυγατρικών του εξωτερικού,
- τακτική παρακολούθηση και παρουσίαση ανά τρίμηνο της συνολικής εικόνας των πιστωτικών ανοιγμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, με συνοδευτικές αναλύσεις,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υιοθετημένων στρατηγικών και προτεινόμενων λύσεων σχετικά με την αντιμετώπιση και επίτευξη των στόχων μείωσης των μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), όπως αυτοί κοινοποιήθηκαν και συμφωνήθηκαν με τις Εποπτικές Αρχές,
- πραγματοποίηση ελέγχων και σύνταξη γραπτών αναφορών προς τη Διοίκηση για την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου και την τήρηση των υφιστάμενων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA),
- διασφάλιση ότι οι κατηγοριοποιήσεις κατά EBA γίνονται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις και οδηγίες,
- συμμετοχή στην έγκριση νέων πιστωτικών πολιτικών και νέων δανειακών προϊόντων,
- συμμετοχή στην Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων,
- παρουσία στις συνεδριάσεις των εγκριτικών Επιτροπών Πιστοδοτήσεων, καθώς επίσης και των Επιτροπών Πιστωτικών Χειρισμών χωρίς δικαίωμα ψήφου,
- χάραξη της πολιτικής προβλέψεων πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου και τακτή αξιολόγηση της επάρκειάς τους για όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- σύνταξη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες δανειακές μονάδες, των εγχειριδίων πιστωτικής πολιτικής για τους ενήμερους πελάτες, και
- παροχή καθοδήγησης και παρακολούθηση της διαδικασίας σχεδιασμού και αξιολόγησης των πιστωτικών πολιτικών πριν την έγκρισή τους από τη Διοίκηση.

Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της αξιολόγησης της απόδοσης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου μέσω της εξειδικευμένης μονάδας Early Warning Unit (EWU) είναι επίσης υπεύθυνος να αξιολογεί το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και να εντοπίζει σημάδια πιθανής δυσκολίας αποπληρωμής στο μέλλον (distress signals) για συγκεκριμένους πιστούχους. Το EWU έχει αναπτύξει μία πολυπαραμετρική εφαρμογή η οποία λειτουργεί παράλληλα με τα συστήματα αξιολόγησης της Τράπεζας (rating systems) και στοχεύει στην εύρεση εκείνων των πιστούχων, των οποίων η χρηματοοικονομική κατάσταση μπορεί να χειροτερεύσει σημαντικά στο μέλλον και συνεπώς η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες στενής παρακολούθησης και πιο αποτελεσματικής διαχείρισης.

Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου εφαρμόζει και τηρεί τη μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based - IRB approach) σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας (Basel framework) και της Οδηγίας για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Capital Requirements Directive - CRD) και τηρεί επίσης τα μοντέλα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου. Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO.

Συγκεκριμένα, οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου περιλαμβάνουν:

- έλεγχο, επιμέτρηση και παρακολούθηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων που απορρέουν από το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας καθώς και των αναφορών προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές (EKT/SSM),
- επιμέτρηση, παρακολούθηση των παραμέτρων κινδύνου (PD, LGD, EAD) για σκοπούς υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και την εκτίμηση σχετικών παραμέτρων κινδύνου (όπως αυτήν της πιθανότητας αθέτησης - PD κατά το επόμενο 12μηνο καθώς επίσης και για καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων) για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης,
- αξιολόγηση της ομαδοποίησης των δανειακών ανοιγμάτων, διασφάλιση της ομοιογένειάς τους σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ, επαναξιολόγηση και επανακαθορισμός του ορίου σχετικά με τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR threshold),
- μηνιαίος υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας (Pillar 1) και προετοιμασία των σχετικών αναφορών (Common Reporting - COREP, Supervisory Review and Evaluation Process - SREP) προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές σε τριμηνιαία βάση,
- διενέργεια stress tests για εσωτερικούς και εποπτικούς σκοπούς (EBA/SSM) και συντήρηση της υποδομής για τη διενέργεια αυτών των ασκήσεων,
- συντονισμός της διενέργειας των stress test για τα δανειακά χαρτοφυλάκια σε επίπεδο Ομίλου,
- παρακολούθηση του εποπτικού πλαισίου σε σχέση με το πλαίσιο IRB, εκτίμηση της επίπτωσης μέσω της εκπόνησης και διαχείρισης των σχετικών έργων,
- διαχείριση της ανάπτυξης, εφαρμογής, τήρησης και επικαιροποίησης των IRB μοντέλων για τη μέτρηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (probability of default - PD), της ζημιάς δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (loss given default - LGD) και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης (exposure at default - EAD) για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου,
- προετοιμασία αναλύσεων πιστωτικού κινδύνου για την αξιολόγηση της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) με βάση τον Πυλώνα 2,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής (roll out) των IRB μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία των δημοσιοποιήσεων του Πυλώνα 3 για τον πιστωτικό κίνδυνο,
- παρακολούθηση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τα παραπάνω, εκτίμηση της επίπτωσης τους και έναρξη και διαχείριση των σχετικών έργων,
- προετοιμασία τακτικών αναφορών προς τον GCRO, την MRC και την BRC για: τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, την εξέλιξη των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD), την ενημέρωση αναφορικά με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και εκτίμηση της επίπτωσης τους, και τα αποτελέσματα ασκήσεων AQRs,
- καθοδήγηση, παρακολούθηση και επίβλεψη των διευθύνσεων Πιστωτικού Κινδύνου των θυγατρικών σε ό,τι αφορά τη μοντελοποίηση, τις μεθοδολογίες για την διενέργεια stress tests και άλλα θεσμικά θέματα αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο,
- παρακολούθηση και καθοδήγηση των θυγατρικών του εξωτερικού για θέματα που άπτονται του πιστωτικού κινδύνου ICAAP, διενέργεια stress tests και λοιπών εποπτικών θεμάτων, σύμφωνα με τα πρότυπα του Ομίλου, καθώς και αξιολόγηση σχετικά με τη διενέργεια ασκήσεων stress σε τοπικό επίπεδο,
- συμμετοχή στην προετοιμασία του επιχειρηματικού πλάνου, του πλάνου που αφορά τους στόχους μείωσης των NPEs και του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης (recovery plan) του Ομίλου σε σχέση με την εξέλιξη της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων (εκτιμώμενες προβλέψεις και σταθμισμένο ενεργητικό - RWAs) καθώς επίσης και συμμετοχή στις αρμόδιες επιτροπές,
- υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη χρήση μοντέλων πιστωτικού κινδύνου για λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και αποφάσεων για σκοπούς χρηματοδότησης, στην εκτίμηση της κεφαλαιακής επίπτωσης των στρατηγικών πρωτοβουλιών και στην ανάπτυξη και χρήση των δεικτών που σχετίζονται με κινδύνους όπως ο δείκτης RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) κλπ. και
- παροχή βοήθειας στη Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου στην αξιολόγηση της επίπτωσης του κινδύνου για διάφορα προγράμματα και προϊόντα.

Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου

Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου συστάθηκε το Σεπτέμβριο του 2018 έχοντας ως κύρια εντολή:

- τη σύσταση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διακυβέρνησης και επικύρωσης των μοντέλων, και
- την ανεξάρτητη επικύρωση της τεχνικής και λειτουργικής αρτιότητας όλων των μοντέλων που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο και των παραμέτρων τους, καθώς και τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του κανονιστικού πλαισίου.

Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του τομέα περιγράφονται ως εξής:

- προετοιμασία και επικαιροποίηση του πλαισίου μοντέλων του Ομίλου (για να περιλαμβάνει ορισμό μοντέλου, ρόλοι ανά μοντέλο, αρχές και μεθοδολογία κατηγοριοποίησης μοντέλων, αρχές επικύρωσης μοντέλων, κατάταξη σημαντικότητας και καθορισμός ορίων, διαχείριση μητρώου μοντέλων, κ.ο.κ.),
- δημιουργία και επικαιροποίηση του Μητρώου Μοντέλων του Ομίλου,
- αξιολόγηση της κατηγοριοποίησης των μοντέλων σύμφωνα με την προβλεπόμενη μεθοδολογία του Πλαισίου Μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία και επικαιροποίηση του Πλαισίου Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου και παροχή υποστήριξης στις θυγατρικές του Ομίλου κατά την εφαρμογή του,
- παρακολούθηση για τυχόν τροποποιήσεις στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ σχετικά με την επικύρωση μοντέλων,
- υποβολή προτάσεων και παραπομπή για έγκριση των ποσοτικών ορίων με σκοπό την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων επικύρωσης των μοντέλων,
- διενέργεια ελέγχων επικύρωσης μοντέλων σύμφωνα με το Πλαίσιο Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου κα τις εποπτικές απαιτήσεις,
- προετοιμασία λεπτομερών αναφορών προς την BRC σε ετήσια βάση για τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων σύμφωνα με τις συγκεκριμένες απαιτήσεις του επικυρωμένου μοντέλου και τυχόν υποβολή προτεινόμενου σχεδίου αποκατάστασης,
- διάδοση των αποτελεσμάτων σχετικά με τον έλεγχο επικύρωσης των μοντέλων στις BRC ή MRC του Ομίλου κατόπιν αναφοράς τους στον CRO του Ομίλου, όπου κρίνεται αναγκαίο,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- προετοιμασία σχεδίου δράσης για τυχόν ανάληψη ενεργειών αποκατάστασης ως αποτέλεσμα των ελέγχων που εφαρμόστηκαν σχετικά με την επικύρωση των μοντέλων και παραπομπή του σχεδίου προς έγκριση από την αρμόδια Διοικούσα Αρχή,
- συμμετοχή στη διαδικασία έγκρισης των νέων μοντέλων τα οποία αξιολογούν την ακρίβεια και καταλληλότητα των συστημάτων αξιολόγησης, και
- παρακολούθηση πρακτικών του κλάδου σχετικά με την ανάπτυξη και χρήση των μοντέλων καθώς και παρακολούθηση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών της ΕΚΤ και περιοριστικών μέτρων.

Τομέας Group Market and Counterparty Risk

Ο τομέας Group Market and Counterparty Risk (GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά.

Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου (βλέπε 6.2.1 (στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου, Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου), τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και στην κατηγορία του προϊόντος (π.χ. όρια ελέγχου καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα ανά ποσό και διάρκεια, έκθεσης σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις). Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται καθημερινά από τον Τομέα GMCRS. Οι συμβάσεις που μειώνουν τον κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της τελικής έκθεσης.

Στην περίπτωση των μη εξασφαλισμένων συναλλαγών παραγώγων, ο Όμιλος επιμετρά την τρέχουσα έκθεση παράλληλα με το μελλοντικό δυνητικό άνοιγμα (ΜΔΑ) χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά μοντέλα. Η συνολική έκθεση χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της χρήσης των καθορισμένων ορίων.

Το σύστημα μέτρησης και αναφορών της έκθεσης στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που χρησιμοποιείται από το GMCRS είναι επίσης διαθέσιμο στις διευθύνσεις διαχείρισης διαθεσίμων των θυγατρικών του Ομίλου, δίνοντάς τους με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα παρακολούθησης τόσο της έκθεσης όσο και των διαθέσιμων ορίων ανά αντισυμβαλλόμενο.

(γ) Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο

Ο κύριος σκοπός των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, είναι η διασφάλιση της διαθεσιμότητας των συμφωνηθέντων κεφαλαίων στους πελάτες. Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια, καθώς αντιπροσωπεύουν ανέκκλητες διαβεβαιώσεις ότι ο Όμιλος θα προβεί σε πληρωμές, σε περίπτωση που κάποιος πελάτης δεν μπορεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του προς τρίτους. Οι ενέγγυες πιστώσεις, οι οποίες είναι γραπτές δεσμεύσεις του Ομίλου, εκ μέρους ενός πελάτη που εξουσιοδοτεί κάποιον τρίτο να εκδίδει διαταγές πληρωμής εις βάρος του Ομίλου, μέχρι ενός προκαθορισμένου ποσού και υπό ειδικούς όρους και συνθήκες, είναι εξασφαλισμένες από το υποκείμενο φορτίο εμπορευμάτων που σχετίζονται και συνεπώς φέρουν μικρότερο κίνδυνο από ότι ένα δάνειο. Οι δεσμεύσεις για επέκταση της πίστωσης αντιπροσωπεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για παροχή πίστωσης με προκαθορισμένους όρους και προϋποθέσεις (σημ. 46) σε μορφή δανείων, εγγυήσεων ή ενέγγυων πιστώσεων για τις οποίες ο Όμιλος συνήθως εισπράττει προμήθεια δέσμευσης. Οι δεσμεύσεις αυτές είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός.

(δ) Κίνδυνος συγκέντρωσης

Ο Όμιλος καθορίζει τα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, με την επιβολή ορίων έκθεσης ανά πιστούχο ή ομάδα πιστούχων και ανά κλάδο δραστηριότητας. Η έκθεση σε κάθε πιστούχο περιορίζεται περαιτέρω με υπό-όρια που καλύπτουν την έκθεση σε στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και με ημερήσια όρια κινδύνου διακανονισμού σε σχέση με εμπορεύσιμα στοιχεία, όπως προθεσμιακά συμβόλαια ξένου συναλλάγματος.

Αυτού του είδους οι κίνδυνοι παρακολουθούνται σε περιοδική βάση και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Οι συγκεντρώσεις κινδύνου παρακολουθούνται τακτικά και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC). Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν τα 25 μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, τους κυριότερους

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πελάτες υπό επιτήρηση και προβληματικούς πελάτες, ανάλυση ανά κλάδο, ανάλυση ανά βαθμίδα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας, βαθμού καθυστέρησης και τα δανειακά χαρτοφυλάκια ανά χώρα.

(ε) Συστήματα διαβάθμισης

Διαβάθμιση επιχειρηματικών δανείων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, ο Όμιλος χρησιμοποιεί τα ακόλουθα συστήματα αξιολόγησης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο:

- Το μοντέλο Moody’s Risk Analyst («MRA») ή η «Θεμελιώδης Ανάλυση» (“Fundamental Analysis”- “FA”) χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του κινδύνου των δανειοληπτών Επιχειρηματικής Πίστης.
- Το μοντέλο της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (“Internal Credit Rating” – “ICR”) για πελάτες που δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με το MRA.
- Το μοντέλο Αξιολόγησης Συναλλαγών (“Transactional Rating”, “TR”) έχει αναπτυχθεί για την αξιολόγηση του κινδύνου συναλλαγών λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση από παράγοντες σε επίπεδο δανειολήπτη. Συγκεκριμένα, για την καλύτερη εκτίμηση της αναμενόμενης ζημίας κατά την έγκριση πιστωτικού ορίου, η Τράπεζα έχει αναπτύξει μία εφαρμογή όπου η πιστωτική διαβάθμιση του δανειολήπτη μαζί με το προτεινόμενο πιστωτικό όριο και τις παρεχόμενες εξασφαλίσεις/εγγυήσεις λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του “TR”.
- Τα μοντέλα της ειδικής (slotting) διαβάθμισης χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κινδύνου ειδικών εκθέσεων που αποτελούν μέρος των ειδικών χρηματοδοτήσεων επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου.
- Τέλος, πραγματοποιείται αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και προσδιορίζονται οι παράγοντες απομείωσης χρησιμοποιώντας τα υποδείγματα Βιωσιμότητας και Απομείωσης (Viability and Impairment scorecards).

Οι λειτουργίες των MRA, ICR, των Ειδικών υποδειγμάτων καθώς και των υποδειγμάτων Βιωσιμότητας και Απομείωσης υποστηρίζονται από την υπολογιστική πλατφόρμα του Risk Analyst (“RA”) που παρέχεται από εξωτερικό πάροχο (Moody’s Analytics), ενώ το TR έχει αναπτυχθεί εσωτερικά και υποστηρίζεται από τις λειτουργικές εφαρμογές της Τράπεζας.

Το MRA ακολουθεί την προσέγγιση της «Θεμελιώδους Ανάλυσης» (FA) των Moody’s. Τα FA μοντέλα ανήκουν στην οικογένεια των μοντέλων που ορίζονται ως «Συστήματα Γνώσεων» (Knowledge Based Systems) και βασίζονται στην προσέγγιση της πιθανολογικής αιτιολογίας. Χρησιμοποιούν ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιολογήσουν την φερεγγυότητά τους και να διαβαθμίσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ειδικότερα, το MRA λαμβάνει υπόψη τους ισολογισμούς, τα οικονομικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης, για να υπολογίσει τους βασικούς της δείκτες. Η ανάλυση δεικτών περιλαμβάνει αξιολογήσεις της τάσης του κάθε δείκτη στην διάρκεια πολλαπλών περιόδων, τόσο σε επίπεδο κλίσης όσο και μεταβλητότητας της τάσης. Επίσης, συγκρίνει την τιμή του δείκτη της πιο πρόσφατης περιόδου με τις τιμές των τεταρτημορίων για συγκρίσιμες ομάδες ομότιμων ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, το MRA τροφοδοτείται με μία σειρά ποιοτικών παραγόντων που χρησιμοποιούνται ευρέως και σχετίζονται με την ποιότητα της διοίκησης της επιχείρησης, την διαβάθμιση της επιχείρησης στον κλάδο δραστηριοποίησής της και τον θεωρούμενο κίνδυνο του κλάδου. Το MRA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των επιχειρήσεων που τηρούν πλήρη φορολογικά βιβλία, ανεξάρτητα από την νομική τους μορφή, και προσαρμόζεται στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Το MRA δεν απευθύνεται σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν διαφορετικές λογιστικές μεθόδους για να συντάξουν τις οικονομικές τους καταστάσεις όπως οι ασφαλιστικές και οι χρηματιστηριακές εταιρείες. Επιπρόσθετα, νεοσύστατες επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν παρουσιάσει οικονομικά στοιχεία για τουλάχιστον δύο ετήσιες οικονομικές περιόδους δεν μπορούν να αξιολογηθούν με το MRA. Στις περιπτώσεις αυτές, αξιοποιείται η «Εσωτερική Πιστοληπτική Διαβάθμιση» (“Internal Credit Rating”/“ICR”) η οποία αποτελεί υπόδειγμα που συνίσταται από ένα σύνολο παραγόντων ομαδοποιημένων σε τρεις κύριες ενότητες που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους τομείς ανάλυσης: Οικονομικών Στοιχείων, Ποιοτικά Κριτήρια και Ανάλυση Συμπεριφοράς.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος διενεργεί συνολική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία βασίζεται τόσο στη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου (MRA ή ICR) όσο και στις εξασφαλίσεις και εγγυήσεις της παρεχόμενης πίστωσης, με χρήση δεκατεταρτοβάθμιας (14) κλίμακας. Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο, αποτελεί αντικείμενο λεπτομερούς αξιολόγησης από το κατά περίπτωση αρμόδιο εγκριτικό κλιμάκιο της Τράπεζας, βάσει της αντίστοιχης συνολικής πιστοληπτικής κλίμακας. Οι επιχειρήσεις-

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πιστούχοι χαμηλού κινδύνου εξετάζονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ αυτές που είναι υψηλότερου κινδύνου είτε σε εξαμηνιαία βάση ή σε τριμηνιαία βάση.

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο των Ειδικών Χρηματοδοτήσεων (για το οποίο η Τράπεζα χρησιμοποιεί μοντέλα ειδικής διαβάθμισης) και σε συνάφεια με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA), το χαρτοφυλάκιο αυτό περιλαμβάνει τα πιστωτικά ανοίγματα σε επιχειρήσεις που έχουν ειδικά δημιουργηθεί για να χρηματοδοτήσουν ή να χειριστούν φυσικά περιουσιακά στοιχεία, όπου η πρωταρχική πηγή εσόδου και αποπληρωμής της υποχρέωσης συνδέεται άμεσα με τα χρηματοδοτούμενα στοιχεία ενεργητικού. Κατά συνέπεια, τρεις κατηγορίες δανείων που συμπεριλαμβάνονται στις Ειδικές Χρηματοδοτήσεις είναι: Χρηματοδότηση Έργων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Έργων), Εμπορικά Ακίνητα (αξιολογούνται με τα Υποδείγματα των CRE για επενδύσεις και CRE για αξιοποιήσεις ακινήτων) και Χρηματοδότηση Αντικειμένων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Αντικειμένων ειδικά προσαρμοσμένο για το χαρτοφυλάκιο Ναυτιλίας).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και την ταξινόμηση κατά αντιστοιχία σε Βιώσιμο-Μη-Βιώσιμο, αυτή διενεργείται από τον υπεύθυνο διευθυντή σχέσεων τουλάχιστον ετήσια, ως μέρος της διαδικασίας του πιστωτικού ελέγχου. Η αξιολόγηση γίνεται μέσα από την πλατφόρμα του RA ως μέρος της εφαρμογής του πιστωτικού ορίου και της διαδικασίας ανανέωσης ή τροποποίησης. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την ταξινόμηση ενός πιστούχου ως «Βιώσιμου» ή «Μη-Βιώσιμου» συμπεριλαμβάνουν το επίπεδο του κύκλου εργασιών, τις τιμές συγκεκριμένων οικονομικών δεικτών, τη μελλοντική ικανότητα παραγωγής ταμειακών ροών, καθώς και ένα σύνολο από ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος έχει αναπτύξει ένα Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης σύμφωνα με το οποίο οι πιστούχοι θα πρέπει να αξιολογούνται και να ταξινομούνται ως απομειωμένοι ή όχι. Το Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης είναι ενσωματωμένο στην πλατφόρμα του RA, για να απεικονίσει και να αρχαιοθετήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, τις πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια των ελέγχων των πιστωτικών ορίων, ειδικά σε σχέση με την αξιολόγηση των παραγόντων πρόκλησης της απομείωσης.

Η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου των επιχειρήσεων συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψη της μετάβασης των διαβαθμίσεων κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο).

Τα συστήματα διαβάθμισης που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν αναπόσπαστο μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαχείρισης κινδύνων στις πιστοδοτήσεις επιχειρήσεων:

- στην έγκριση ή απόρριψη πιστοδοτικών ορίων, τόσο στην αρχική έγκριση όσο και στην διαδικασία ανανέωσης ορίων,
- στην κατανομή επαρκών επιπέδων για την έγκριση πιστοδοτικών ορίων,
- στην τιμολόγηση η οποία προσαρμόζεται στον κίνδυνο
- στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και την κατανομή εσωτερικού κεφαλαίου και
- στον υπολογισμό απομείωσης (κριτήρια για κατάταξη σε στάδια και μεταγενέστερη εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει των προβλεπόμενων παραμέτρων κινδύνου).

Διαβάθμιση δανείων λιανικής τραπεζικής

Ο Όμιλος αξιολογεί την διαβάθμιση των δανείων λιανικής τραπεζικής, βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη της χρηματοδότησης, όσο και σε διαρκή βάση, λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα υποδείγματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να προβλέπουν, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση (loss given default) και την έκθεση κατά την αθέτηση. Επίσης καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προϊόντων της λιανικής τραπεζικής (πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, μη ασφαλισμένες ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις, δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, προσωπικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια και χρηματοδοτήσεις μικρών επιχειρήσεων).

Τα υποδείγματα αναπτύχθηκαν βάσει ιστορικών στοιχείων τόσο της Τράπεζας όσο και της αγοράς. Τα υποδείγματα συμπεριφοράς υπολογίζονται αυτόματα σε μηνιαία βάση, διασφαλίζοντας έτσι ότι η εκτίμηση για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι επικαιροποιημένη.

Τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην εγκριτική διαδικασία, στη διαχείριση των πιστοδοτικών ορίων, καθώς και στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης για την προτεραιοποίηση των δανειακών λογαριασμών προς άμεση ενέργεια. Επίσης, συχνά τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην κατηγοριοποίηση των πελατών κατά πιστωτικό κίνδυνο και για την τιμολόγηση βάσει

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πιστωτικού κινδύνου συγκεκριμένων τομέων και νέων προϊόντων, καθώς επίσης και στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και του δείκτη RAROC (Risk Adjusted Return on Capital).

Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (Basel III IRB approach). Η Τράπεζα είναι πιστοποιημένη σε IRB από το 2008 για τα ελληνικά χαρτοφυλάκια, τόσο τα επιχειρηματικά όσο και τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής (όπως περιγράφεται στις γνωστοποιήσεις της Βασιλείας III, Πυλώνας 3, τα οποία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Τράπεζας).

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΔΠΧΠ9, η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου της λιανικής πίστης, συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψή τους για πάνω από ένα χρόνο και σε ορίζοντα συνολικής διάρκειας ζωής κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο) και υποστηρίζοντας την ανάλυση σε στάδια και τον επιμερισμό σε κατηγορίες κινδύνου μέσα σε ομοιογενείς ομάδες.

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου παρακολουθεί την επάρκεια των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης προκειμένου να κατηγοριοποιήσει τους πιστούχους βάσει κινδύνου, καθώς και για να προβλέψει την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης και την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση και την έκθεση κατά την αθέτηση σε συνεχή βάση. Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου εφαρμόζει την πολιτική επικύρωσης της Τράπεζας η οποία είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Η Τράπεζα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης σε ετήσια βάση και η επιβεβαίωση αυτή περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διαδικασίες επικύρωσης καταγράφονται και επισκοπούνται σε τακτική βάση και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου ελέγχει ανεξάρτητα σε ετήσια βάση τη διαδικασία επικύρωσης στα συστήματα διαβάθμισης των δανείων επιχειρήσεων και λιανικής τραπεζικής.

(στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ένα βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής του Ομίλου είναι η μείωση του κινδύνου μέσω της χρήσης διαφόρων τεχνικών. Τα κυριότερα μέσα περιορισμού κινδύνων είναι οι ενεχυριάσεις περιουσιακών στοιχείων, οι εγγυήσεις και οι κύριες συμβάσεις συμψηφισμού.

Είδη εξασφαλίσεων που γίνονται αποδεκτά από τον Όμιλο

Ο Όμιλος έχει εσωτερικές πολιτικές που περιλαμβάνουν τους παρακάτω τύπους εξασφαλίσεων που συνήθως γίνονται αποδεκτοί σε μία δανειακή σχέση:

- οικιστικά και εμπορικά ακίνητα (γραφεία, εμπορικά κέντρα, κλπ.), βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα,
- εμπορικές απαιτήσεις, μεταχρονολογημένες επιταγές,
- χρεόγραφα συμπεριλαμβανομένων εισηγμένων μετοχών και ομολόγων,
- καταθέσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές,
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, και
- εξοπλισμός, κυρίως οχήματα και πλοία.

Ένα συγκεκριμένο ποσοστό εξασφάλισης είναι προαπαιτούμενο, τόσο κατά την έγκριση της δανειακής σχέσης όσο και σε διαρκή βάση για κάθε τύπο εξασφαλίσεων, όπως παρουσιάζεται στην πιστωτική πολιτική του Ομίλου.

Για θέσεις, εκτός από δάνεια πελατών (δηλαδή συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα), ο Όμιλος αποδέχεται ως εξασφάλιση μόνο μετρητά ή ρευστοποιήσιμα ομόλογα.

Αρχές αποτίμησης των αποδεκτών εξασφαλίσεων

Προκειμένου να προσδιοριστεί ο μέγιστος δείκτης εξασφάλισης για τα δάνεια, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη όλη τη σχετική διαθέσιμη πληροφόρηση, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των εξασφαλίσεων, εφόσον οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατά την τιμολόγηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση και οι προδιαγραφές των αποδεκτών εξασφαλίσεων στηρίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- η εύλογη αξία της εξασφάλισης, δηλ. η τιμή εξόδου (exit price) που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μια κανονική συναλλαγή στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- η εύλογη αξία αντιπροσωπεύει την ικανότητα των συμμετεχόντων στην αγορά να δημιουργούν οικονομικά οφέλη από την μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώληση του,
- μείωση της αξίας της εξασφάλισης εξετάζεται όταν ο τύπος, η τοποθεσία ή η κατάσταση (όπως η φθορά και η απαξίωση) του περιουσιακού στοιχείου το υποδεικνύουν,
- δεν υπάρχει αξία εξασφάλισης εάν η ενεργοποίηση της ενεχυρίασης στο αντικείμενο που αποτελεί την εξασφάλιση δεν μπορεί να εκτελεστεί νόμιμα.

Ο Όμιλος διενεργεί εκτιμήσεις της αξίας των εξασφαλίσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις πολιτικές του. Εκτός ειδικών περιπτώσεων (π.χ. κοινοπρακτικά δάνεια), οι εκτιμήσεις των ακινήτων για όλες τις μονάδες πραγματοποιούνται από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. και τις θυγατρικές της (σημ. 27), η οποία αναφέρεται στο Γενικό Διευθυντή του Τομέα Επενδυτικής Τραπεζικής, Διαχείρισης Επενδύσεων και του τομέα Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Ομίλου (Global Markets, Wealth Management and Group Real Estate Asset Management). Η Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors και χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια (πιστοποιήσεις και εμπειρία). Όλες οι εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη την περιοχή που βρίσκεται το ακίνητο, την ηλικία του και την εμπορευσιμότητά του, ελέγχονται δε επιπρόσθετα και προσυπογράφονται από έμπειρο προσωπικό της θυγατρικής. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε διεθνή πρότυπα εκτιμήσεων (International Valuation Standards), ενώ υπάρχουν μηχανισμοί ποιοτικού ελέγχου, όπως διαδικασίες επισκόπησης και ανεξάρτητοι έλεγχοι δείγματος από ανεξάρτητους και αξιόπιστους οίκους εκτιμήσεων.

Προκειμένου να παρακολουθείται η αποτίμηση των οικιστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων, ο οποίος αναπτύχθηκε σε συνεργασία με άλλες μεγάλες ελληνικές τράπεζες. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε χρήση του δείκτη επιτρέπει την δυναμική παρακολούθηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων και των τάσεων της αγοράς σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Για τα εμπορικά ακίνητα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων που αναπτύχθηκε από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. Ο συγκεκριμένος δείκτης βασίζεται σε διεθνώς αποδεκτή μεθοδολογία και αποτελεί εργαλείο για τη στατιστική παρακολούθηση πιθανών μεταβολών στις αξίες των εμπορικών ακινήτων, καθώς και στις τάσεις της εν λόγω αγοράς. Ο δείκτης επικαιροποιείται σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μεταχρονολογημένων επιταγών που γίνονται αποδεκτές ως εξασφάλιση, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα σύστημα προεπιλογής, το οποίο λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό κριτηρίων και παραμέτρων κινδύνου, ώστε να αξιολογηθεί η καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, η αποτίμηση των μεταχρονολογημένων επιταγών παρακολουθείται με τη χρήση εξελιγμένων στατιστικών αναφορών και μέσω της επισκόπησης λεπτομερούς πληροφόρησης σχετικά με την εισπραξιμότητα, την αντικατάσταση και σφράγιση τους ανά εκδότη.

Πολιτική εξασφαλίσεων και καταγραφή

Αναφορικά με τις εξασφαλίσεις, η πολιτική του Ομίλου δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη οι εξασφαλίσεις καθώς και οι σχετικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με την δέουσα προσοχή προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορούν νομίμως να εκτελεστούν σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτηθεί. Ο Όμιλος διατηρεί το δικαίωμα να εκποιήσει τις εξασφαλίσεις όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και να είναι σε θέση να διεκδικήσει και να ελέγξει το προϊόν από τη διαδικασία εκποίησης.

Εγγυήσεις

Οι εγγυήσεις που χρησιμοποιούνται ως τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου από τον Όμιλο, παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από τις κεντρικές και τοπικές κυβερνήσεις στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται. Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ ΑΕ) και παρόμοια ταμεία, τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες είναι επιπροσθέτως σημαντικοί εγγυητές πιστωτικού κινδύνου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Διαχείριση ανακτηθέντων ακινήτων

Ο αντικειμενικός σκοπός της διαχείρισης των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων από τον Όμιλο είναι να ελαχιστοποιηθεί η χρονική περίοδος μέχρι την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου και να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση του δεσμευμένου κεφαλαίου.

Για τον σκοπό αυτό, η διαχείριση των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση του εσόδου από ενοίκια και των άλλων εσόδων, μέσω της εκμετάλλευσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, και ταυτόχρονα στη μείωση του κόστους διακράτησης και συντήρησής τους. Επιπροσθέτως, Ο Όμιλος ασχολείται ενεργά με τον εντοπισμό κατάλληλων ενδεχόμενων αγοραστών για το χαρτοφυλάκιο των ανακτηθέντων ακινήτων (περιλαμβανομένων εξειδικευμένων εταιρειών που ασχολούνται με την εξαγορά ειδικών χαρτοφυλακίων ανακτηθέντων ακινήτων), τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προκειμένου να μειώσει το απόθεμα των ακινήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα 3-5 ετών.

Τα ανακτηθέντα ακίνητα παρακολουθούνται στενά μέσω τεχνικών και νομικών αναφορών, προκειμένου η εμπορική τους αξία να αναφέρεται με ακρίβεια και να είναι επικαιροποιημένη σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Ο Όμιλος περιορίζει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που απορρέει από τις δραστηριότητες διαχείρισης διαθεσίμων μέσω της σύναψης γενικών συμβάσεων συμψηφισμού και παρόμοιων συμφωνιών, καθώς και συμβάσεων ενεχυρίασης με τους αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους διενεργεί ένα μεγάλο όγκο συναλλαγών. Οι γενικές συμβάσεις συμψηφισμού δεν καταλήγουν συνήθως στο συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του ισολογισμού, καθώς οι συναλλαγές συνήθως διακανονίζονται σε μικτή βάση (gross basis). Εντούτοις, ο πιστωτικός κίνδυνος κάθε αντισυμβαλλόμενου μειώνεται μέσω των συμβάσεων-πλαισίων συμψηφισμού, στο βαθμό όπου σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όλες οι ανοιχτές θέσεις με τον αντισυμβαλλόμενο κλείνουν και διακανονίζονται αφού ληφθεί υπόψη ο συμψηφισμός (net basis).

Στην περίπτωση των παραγώγων, ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association), οι οποίες περιορίζουν την έκθεσή του μέσω του συμψηφισμού των ανοικτών θέσεων, και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSAs - Credit Support Annex) οι οποίες μειώνουν περαιτέρω τη συνολική έκθεση ανά αντισυμβαλλόμενο. Κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων, η συνολική έκθεση με τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζεται σε ημερήσια βάση λαμβάνοντας υπόψη τυχόν συμψηφισμούς και εξασφαλίσεις.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και στην περίπτωση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων (repos), στις οποίες χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements). Η έκθεση (η καθαρή διαφορά μεταξύ του ποσού που δανείστηκε στην συμφωνία επαναγοράς (repo) και της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, ενώ το υπόλοιπο των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεση.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Υποδομών για τις Χρηματοοικονομικές Αγορές (European Market Infrastructure Regulation – EMIR), η Τράπεζα ξεκίνησε συναλλαγές για επιλεγμένες συμβάσεις παραγώγων που εκκαθαρίζονται κεντροποιημένα μέσω ενός εξουσιοδοτημένου κεντρικού αντισυμβαλλόμενου (central counterparty – CCP) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ο οποίος είναι καταγεγραμμένος στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών (trade repositories). Η χρήση του CCP αυξάνει τη διαφάνεια στην αγορά και μειώνει τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τους λειτουργικούς κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά των παραγώγων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων για την παρακολούθηση των συμβάσεων ISDA, CSAs και GMRA, δηλαδή η ημερήσια αποτίμηση των παραγώγων και η τρέχουσα αξία των χρεογράφων χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της έκθεσης με κάθε αντισυμβαλλόμενο. Οι εξασφαλίσεις που θα πρέπει να δοθούν επιπρόσθετα ή να απαιτηθούν από τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται καθημερινά.

Με αυτό το σύστημα η Τράπεζα παρακολουθεί και ελέγχει τη ροή των εξασφαλίσεων στην περίπτωση των παραγώγων και των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων, ανεξάρτητα από τον αντισυμβαλλόμενο. Η επίδραση κάθε διακύμανσης της αγοράς που αυξάνει την έκθεση της Τράπεζας αναφέρεται και η Τράπεζα προχωρά άμεσα σε αίτημα για αύξηση της εξασφάλισης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

6.2.1.1 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ εξασφαλίσεων

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

	2018	
	€ εκατ.	
Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των στοιχείων ενεργητικού εντός ισολογισμού έχει ως εξής:		
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.309	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(2)</u>	2.307
Χρεωστικοί τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου		22
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα		1.871
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος		
- Επιχειρηματικά δάνεια	18.302	
- Στεγαστικά δάνεια	16.262	
- Καταναλωτικά δάνεια	3.988	
- Μικρές επιχειρήσεις	6.421	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(8.800)</u>	36.173
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες επιμετρούμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων επενδυτικού τίτλοι:		59
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	1.451	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(31)</u>	1.420
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση επενδυτικού τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		104
Λοιπές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις ⁽¹⁾	71	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(18)</u>	53
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 46)		
-Δανειακές δεσμεύσεις		3.585
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις		<u>1.122</u>
Σύνολο		<u>52.964</u>

⁽¹⁾ Αφορά χρηματοοικονομικές απαιτήσεις για τις οποίες υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης με βάση τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά στοιχεία ενεργητικού.

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2018, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις.

Σχετικά με τα εντός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, τα ποσά έκθεσης που αναφέρονται παραπάνω βασίζονται στα λογιστικά υπόλοιπα του ισολογισμού κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, η μέγιστη έκθεση αφορά τα ονομαστικά ποσά που ενδέχεται να απαιτηθεί να καταβληθούν από τον Όμιλο εάν τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων και λοιπών δεσμεύσεων ενεργοποιηθούν και οι δανειακές δεσμεύσεις εκταμιευθούν. Οι εκτός ισολογισμού δανειακές δεσμεύσεις που παρουσιάζονται παραπάνω, περιλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις αξίας € 3 δις για τις οποίες υπολογίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

	2017 € εκατ.
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:	
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.123
Χρεωστικοί τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	20
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.878
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες:	
- Επιχειρηματικά δάνεια	18.351
- Στεγαστικά δάνεια	16.667
- Καταναλωτικά δάνεια	5.251
- Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.973
Μείον: Πρόβλεψη απομείωσης	(10.134)
Επενδυτικοί τίτλοι:	
- Χρεωστικοί τίτλοι	7.519
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	1.349
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 46)	1.406
Σύνολο	51.403

Σημείωση: Στα λοιπά στοιχεία ενεργητικού εξαιρούνται ανακτηθέντα ακίνητα και σχετικές προκαταβολές αξίας € 375 εκατ.

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2017, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις.

Τα στοιχεία του ισολογισμού, που περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα, εμφανίζονται στην λογιστική τους αξία, όπως αυτή αναφέρεται στον ισολογισμό. Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν εγγυήσεις, πιστωτικές επιστολές σε αναμονή, ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων και ενέγγυες πιστώσεις.

6.2.1.2 Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Παρακάτω παρατίθεται μια επισκόπηση της έκθεσης του Ομίλου σε πιστωτικό κίνδυνο προερχόμενο από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες, την 30 Σεπτεμβρίου 2013, οδηγίες της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Επιπρόσθετα, τα είδη ρύθμισης δανείων του Ομίλου είναι σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της. Μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 από την 1 Ιανουάριου 2018, ο Όμιλος επικαιροποίησε τις γνωστοποιήσεις σχετικά με τις παραπάνω οδηγίες με σκοπό να συμμορφωθεί με τις αναθεωρημένες γνωστοποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις». Δεδομένου ότι ο Όμιλος υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 χωρίς την αναδιατύπωση των συγκριτικών στοιχείων, η πληροφόρηση σχετικά με το ΔΠΧΑ 9, όπου κρίνεται αναγκαίο, παρουσιάζεται σε ξεχωριστές ενότητες από τις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις του ΔΛΠ 39.

(α) Ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Σε εφαρμογή από την 1 Ιανουάριου 2018

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τον τρόπο επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Ως εκ τούτου, τα δάνεια που παρουσιάζονται ως μη απομειωμένα, περιλαμβάνουν δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται 12μηνη πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθώς δεν παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, και δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους καθώς παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση χωρίς, ωστόσο, να θεωρούνται ότι βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης.

Η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει δάνεια τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης (default) για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους, καθώς και τα δάνεια που κατηγοριοποιούνται ως «Αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα» (POCI), των οποίων πάντοτε η πρόβλεψη απομείωσης θα επιμετράται με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για το σύνολο της διάρκειας τους.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες επιμετρώνμενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων δεν υπόκεινται σε επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών και επομένως δε συμπεριλαμβάνονται στα ποσοτικά στοιχεία που παρατίθενται στις κάτωθι ενότητες των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία επιμετρώνονται στο αποσβέσιμο κόστος, εκτός και αν υποδεικνύεται διαφορετικά.

Η λογιστική πολιτική του Ομίλου σχετικά με την απομείωση των στοιχείων του ενεργητικού παρατίθεται στη σημείωση 2.2.13.

Σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες κατηγοριοποιούνται σε «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα», «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «απομειωμένα δάνεια».

Η κατηγορία «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία δεν υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, καθώς και καμία άλλη ένδειξη απομείωσης.

Η κατηγορία «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, τουλάχιστον για μία ημέρα, χωρίς ωστόσο να έχει απομειωθεί η αξία τους εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες που να υποδεικνύουν το αντίθετο. Για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής, συνήθως συμβαίνει όταν είναι υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες, ενώ για τα επιχειρηματικά δάνεια λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ημέρες υπερημερίας όσο και η εσωτερική διαβάθμισή τους, η οποία αντανακλά τη γενικότερη χρηματοοικονομική κατάσταση του πιστούχου.

Για τα δάνεια των ανωτέρω κατηγοριών, παρόλο που δεν θεωρούνται απομειωμένα, ο Όμιλος αναγνωρίζει «συλλογική» ζημιά απομείωσης (όπως αναφέρεται στη σημ. 2.2.13 «Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού»).

Η κατηγορία «απομειωμένα δάνεια», τα οποία αξιολογούνται για απομείωση «σε ατομική βάση», περιλαμβάνει τα επιχειρηματικά δάνεια καθώς και τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής θεωρούνται απομειωμένα, όταν είναι σε υπερημερία μεγαλύτερη από 90 ημέρες ή μικρότερη στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης και για τα οποία αναγνωρίζεται «συλλογική» πρόβλεψη απομείωσης. Επιπρόσθετα, τα απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής σε καθεστώς ρύθμισης ενδέχεται να περιλαμβάνουν δάνεια σε υπερημερία μικρότερη από 90 ημέρες.

Τα παρατηρήσιμα δεδομένα που αξιολογούνται από τον Όμιλο, ώστε να προσδιοριστεί αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί αναφέρονται στη σημ. 2.2.13.

Εποπτικοί ορισμοί

Τα «ανοίγματα σε αθέτηση», σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό όπως αυτός υιοθετήθηκε από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι σε καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες, ανοίγματα τα οποία έχουν αξιολογηθεί από τον Όμιλο με πιθανή αδυναμία πληρωμής, καθώς και εκείνα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ανοίγματα σε αθέτηση του Ομίλου ανήλθαν σε € 15.655 εκατ. (2017: € 18.516 εκατ.).

Τα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (ΜΕΑ) όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority Implementing Technical Standards), περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι υπερήμερα περισσότερο από 90 ημέρες ή που έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, απομειωμένα ανοίγματα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική ή συλλογική βάση, ανοίγματα που κατηγοριοποιούνται ως ανοίγματα σε αθέτηση για εποπτικούς σκοπούς, καθώς και ρυθμισμένα ΜΕΑ. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ΜΕΑ του Ομίλου τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 16.653 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 20.022 εκατ.) Αντίστοιχα, τα «Εξυπηρετούμενα ανοίγματα» περιλαμβάνουν ανοίγματα χωρίς καθυστέρηση, υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες ή που δεν έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, μη απομειωμένα και χωρίς αθέτηση ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα του Ομίλου τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 28.320 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 27.100 εκατ.).

Η κατηγορία «πιθανή αδυναμία πληρωμής» αναφέρεται σε ανοίγματα όπου η ικανότητα του πιστούχου αξιολογείται ως μη πιθανή για πλήρη εξόφληση χωρίς ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη καθυστέρησης ή τον αριθμό των ημερών σε καθυστέρηση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις**Ποσοτικά στοιχεία****Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9**

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία προ απομειώσεων και την ονομαστική αξία, οι οποίες αποτελούν τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, αντίστοιχα, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (Στάδιο 1 και Στάδιο 2) και απομειωμένα (Στάδιο 3 και POCI). Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δάνειων και απαιτήσεων από πελάτες καθώς και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει του τρόπου υπολογισμού της (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Τα δανειακά ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα, τα οποία παρουσιάζονται ξεχωριστά στους ακόλουθους πίνακες, περιλαμβάνουν ανοίγματα προς την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος, εξαιρώντας τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις με εμπορική δραστηριότητα. Για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, ο Δημόσιος Τομέας συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρηματικά δάνεια.

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία, προ απομείωσης, για την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και της αντίστοιχης πρόβλεψης απομείωσης όπως επίσης την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται σε FVTPL, την 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018										
	Μη απομειωμένα	Απομειωμένα				Πρόβλεψη απομείωσης					
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων				Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων					
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων € εκατ.	Ατομική αξιολόγηση € εκατ.	Συλλογική αξιολόγηση € εκατ.	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης/ ονομαστική αξία ανοίγματος € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων € εκατ.	Ατομική αξιολόγηση € εκατ.	Συλλογική αξιολόγηση € εκατ.	Συνολική λογιστική αξία μετά την απομείωση € εκατ.	Αξία εξασφαλίσεων € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	10.535	5.080	615	10.441	26.671	(89)	(600)	(307)	(4.644)	21.031	16.565
- Στεγαστικά δάνεια	6.706	3.513	297	5.746	16.262	(35)	(284)	(143)	(2.085)	13.715	
Αξία εξασφαλίσεων	5.959	2.751	175	3.837							12.722
- Καταναλωτικά δάνεια	1.468	308	2	1.008	2.786	(32)	(90)	(1)	(771)	1.892	
Αξία εξασφαλίσεων	44	5	2	128							179
- Πιστωτικές κάρτες	757	51	0	394	1.202	(7)	(13)	(0)	(321)	861	
Αξία εξασφαλίσεων	0	0	0	0							0
- Μικρές επιχειρήσεις	1.604	1.208	316	3.293	6.421	(15)	(213)	(163)	(1.467)	4.563	
Αξία εξασφαλίσεων	1.014	800	168	1.682							3.664
Επιχειρηματικά	10.759	1.880	4.280	1.316	18.235	(56)	(111)	(2.394)	(597)	15.077	9.924
- Μεγάλες επιχειρήσεις	8.332	1.166	2.299	71	11.868	(40)	(63)	(1.264)	(33)	10.468	
Αξία εξασφαλίσεων	4.374	918	1.105	28							6.425
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	2.427	714	1.981	1.245	6.367	(16)	(48)	(1.130)	(564)	4.609	
Αξία εξασφαλίσεων	1.580	503	960	456							3.499
Δημόσιοι τομείς	65	1	0	1	67	(1)	(0)	(0)	(1)	65	5
- Ελλάδα	56	-	0	1	57	(1)	-	(0)	(1)	55	
Αξία εξασφαλίσεων	5	-	-	0							5
- Λουπές χώρες	9	1	-	-	10	-	(0)	-	-	10	
Δάνεια και απαιτήσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων										59	52
Σύνολο	21.359	6.961	4.895	11.758	44.973	(146)	(711)	(2.701)	(5.242)	36.232	26.546
Συνολική αξία εξασφαλίσεων	12.976	4.977	2.410	6.131							26.546
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	4.406	194	96	11	4.707	(12)	(1)	(42)	(3)		
Δανειακές δεσμεύσεις	3.511	69	4	1	3.585	(7)	(0)	(1)	(0)		
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λουπές δεσμεύσεις	895	125	92	10	1.122	(5)	(1)	(41)	(3)		
Αξία εξασφαλίσεων	448	30	3	2							

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος αξιολογεί την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές κάνοντας χρήση των εσωτερικών μοντέλων αξιολόγησης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, τα οποία στηρίζονται σε διάφορους ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, ενώ η αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής στηρίζεται στην κατανομή των βαθμίδων κινδύνου σε ομοιογενείς ομάδες.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τη κατανομή των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης και της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει της κατηγοριοποίησης της πιστωτικής τους ποιότητας και της κατάταξης σε στάδια:

		31 Δεκεμβρίου 2018			
		Μη απομειωμένα		Απομειωμένα	
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης
		€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης				
- Στεγαστικά δάνεια	PD <2,5 %	3.509	49	-	3.558
	2,5%<=PD<4%	2.119	593	-	2.712
	4%<=PD<10%	915	616	-	1.531
	10%<=PD<16%	57	392	-	449
	16%<=PD<99,99%	106	1.863	-	1.969
	100%	-	-	6.043	6.043
- Καταναλωτικά δάνεια	PD <2,5 %	712	5	-	717
	2,5%<=PD<4%	440	11	-	451
	4%<=PD<10%	141	31	-	172
	10%<=PD<16%	170	9	-	179
	16%<=PD<99,99%	5	252	-	257
	100%	-	-	1.010	1.010
- Πιστωτικές κάρτες	PD <2,5 %	540	-	-	540
	2,5%<=PD<4%	167	17	-	184
	4%<=PD<10%	25	7	-	32
	10%<=PD<16%	21	3	-	24
	16%<=PD<99,99%	4	24	-	28
	100%	-	-	394	394
- Μικρές επιχειρήσεις	PD <2,5 %	254	3	-	257
	2,5%<=PD<4%	1.188	8	-	1.196
	4%<=PD<10%	70	23	-	93
	10%<=PD<16%	46	12	-	58
	16%<=PD<99,99%	46	1.162	-	1.208
	100%	-	-	3.609	3.609
Επιχειρηματικά					
- Μεγάλες επιχειρήσεις	Υψηλής διαβάθμισης	5.015	26	-	5.041
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	3.304	523	-	3.827
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	13	617	-	630
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	2.370	2.370
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	Υψηλής διαβάθμισης	979	27	-	1.006
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	1.404	220	-	1.624
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	44	467	-	511
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	3.226	3.226
Δημόσιος τομέας					
Όλες οι χώρες	Υψηλής διαβάθμισης	6	0	-	6
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	59	1	-	60
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	0	0	-	0
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	1	1
Σύνολο		21.359	6.961	16.653	44.973

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

		31 Δεκεμβρίου 2018			
		Μη απομειωμένα	Απομειωμένα		
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.	Ονομαστική αξία € εκατ.
Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης					
<i>Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο</i>					
<i>Λιανική Τραπεζική</i>					
<i>Δανειακές δεσμεύσεις</i>					
	PD <2,5 %	1.513	2	-	1.515
	2,5%<=PD<4%	1.034	1	-	1.035
	4%<=PD<10%	72	13	-	85
	10%<=PD<16%	21	2	-	23
	16%<=PD<99,99%	1	11	-	12
	100%	-	-	1	1
<i>Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις</i>					
	PD <2,5 %	38	0	-	38
	2,5%<=PD<4%	93	0	-	93
	4%<=PD<10%	0	0	-	0
	10%<=PD<16%	-	0	-	0
	16%<=PD<99,99%	-	-	-	-
	100%	-	-	1	1
<i>Επιχειρηματικά</i>					
<i>Δανειακές δεσμεύσεις</i>					
	Υψηλής διαβάθμισης	315	9	-	324
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	545	20	-	565
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	10	11	-	21
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	4	4
<i>Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις</i>					
	Υψηλής διαβάθμισης	496	0	-	496
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	261	64	-	325
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	7	61	-	68
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	101	101
Σύνολο		4.406	194	107	4.707

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κατηγορίες εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (το MRA ή αντίστοιχο σύστημα διαβάθμισης) του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που αντιστοιχούν στις κατηγορίες πιστωτικής ποιότητας.

Επιχειρηματικά δάνεια	
Κατηγορίες κατάταξης πιστωτικής ποιότητας	Εσωτερικά Συστήματα διαβάθμισης
Υψηλής διαβάθμισης	1-4
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	5-6
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	7 - 9
Απομειωμένα (Defaulted)	10

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης ανά κατηγορία προϊόντος και ανά στάδιο η οποία υπολογίστηκε βάσει του αρχικού και τελικού υπολοίπου για την περίοδο αναφοράς από την 1 Ιανουαρίου 2018 έως 31 Δεκεμβρίου 2018 :

	31 Δεκεμβρίου 2018												Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	9.209	2.464	6.558	6.657	3.557	6.453	2.148	441	2.662	1.506	1.118	4.349	47.122
Νέα δάνεια αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	3.222	-	-	310	-	-	484	-	-	297	-	-	4.313
Μεταφορές μεταξύ σταδίων													
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	873	(853)	(20)	559	(536)	(23)	140	(136)	(4)	123	(116)	(7)	-
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(434)	518	(84)	(191)	973	(782)	(107)	200	(93)	(75)	416	(341)	-
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(53)	(289)	342	(73)	(430)	503	(57)	(86)	143	(29)	(177)	206	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης	(2)	(0)	(190)	(0)	-	(6)	(11)	(2)	(995)	(6)	(1)	(6)	(1.219)
Διαγραφές	-	-	(566)	-	-	(105)	-	-	(265)	-	-	(536)	(1.472)
Αποπληρωμές	(1.668)	(138)	(509)	(709)	(186)	(136)	(407)	(73)	(86)	(219)	(87)	(107)	(4.325)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(323)	179	66	153	135	139	35	15	42	7	55	51	554
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	10.824	1.881	5.597	6.706	3.513	6.043	2.225	359	1.404	1.604	1.208	3.609	44.973
Πρόβλεψη απομείωσης	(57)	(111)	(2.992)	(35)	(284)	(2.228)	(39)	(103)	(1.093)	(15)	(213)	(1.630)	(8.800)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	10.767	1.770	2.605	6.671	3.229	3.815	2.186	256	311	1.589	995	1.979	36.173

Σημείωση 1: Η κατηγορία του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου περιλαμβάνει και τα δάνεια του Δημοσίου Τομέα.

Σημείωση 2: Τα «Δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης», περιλαμβάνουν τα δάνεια τα οποία πουλήθηκαν, τα τροποποιημένα δάνεια (σε περιπτώσεις που η τροποποίησή τους οδήγησε σε αποαναγνώριση) και εκείνα τα οποία ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Πιστωτικά απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των πιστωτικά απομειωμένων (Στάδιο 3) δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου προ απομείωσης, την πρόβλεψη απομείωσης καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα νομικώς καταγγελλόμενα δάνεια, ο Όμιλος παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2018							Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 90 ημέρες	1.280	135	25	574	885	573	-	3.472
90 έως 179 ημέρες	250	51	12	84	40	56	-	493
180 έως 360 ημέρες	175	67	16	73	35	46	-	412
άνω των 360 ημερών	4.338	757	341	2.878	1.410	2.551	1	12.276
Λογιστική αξία προ απομείωσης	6.043	1.010	394	3.609	2.370	3.226	1	16.653
Πρόβλεψη απομείωσης	(2.228)	(772)	(321)	(1.630)	(1.297)	(1.694)	(1)	(7.943)
Λογιστική αξία	3.815	238	73	1.979	1.073	1.532	0	8.710
Αξία εξασφαλίσεων	4.012	130	0	1.850	1.133	1.416	0	8.541

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία προ απομείωσης των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει και τα δάνεια της κατηγορίας POCI τα οποία ανήλθαν σε € 5 εκατ.

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, προ απομείωσης, η οποία αποτελεί και τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (δηλ. «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα») και απομειωμένα. Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δανείων και απαιτήσεων από πελάτες βάσει του τρόπου αξιολόγησής τους (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη συνολική καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων, μετά την απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Τα δανειακά ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα, τα οποία παρουσιάζονται ξεχωριστά στους ακόλουθους πίνακες, περιλαμβάνουν ανοίγματα προς την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος, εξαιρώντας τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις με εμπορική δραστηριότητα.

Το 2018 ο Όμιλος προέβη σε τροποποίηση της παρουσίασης των ανοιγμάτων υπό τον τίτλο «Δημόσιος Τομέας» με σκοπό την εναρμόνιση με τους τύπους των ανοιγμάτων του Δημοσίου Τομέα που χρησιμοποιούνται τόσο για εποπτικούς σκοπούς όσο και για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Ως εκ τούτου, την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα καθαρής αξίας € 653 εκατ., αναμορφώθηκαν και ανέρχονταν σε € 72 εκατ., ενώ ποσό ύψους € 581 εκατ., παρουσιάζεται στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Οι πίνακες για την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρουσιάζονται διακριτά και επικαιροποιήθηκαν αναλόγως.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα			Συσσωρευμένη πρόβλεψη		Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα € εκατ.	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα € εκατ.	Ατομική αξιολόγηση € εκατ.	Συλλογική αξιολόγηση € εκατ.	Συνολική αξία προ απομείωσης € εκατ.	Ατομική αξιολόγηση € εκατ.	Συλλογική αξιολόγηση € εκατ.		
Λιανική Τραπεζική	12.573	2.850	374	13.094	28.891	(171)	(6.292)	22.428	17.217
- Στεγαστικά δάνεια	8.353	1.858	161	6.295	16.667	(87)	(2.231)	14.349	13.071
- Καταναλωτικά δάνεια	1.447	316	2	2.048	3.813	(1)	(1.633)	2.179	184
- Πιστωτικές κάρτες	770	55	0	613	1.438	(0)	(442)	996	34
- Μικρές επιχειρήσεις	2.003	621	211	4.138	6.973	(83)	(1.986)	4.904	3.928
Επιχειρηματικά	10.575	1.065	6.627	8	18.275	(3.461)	(206)	14.608	10.394
- Μεγάλες επιχειρήσεις	7.866	870	2.830	3	11.569	(1.576)	(107)	9.886	6.720
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	2.709	195	3.797	5	6.706	(1.885)	(99)	4.722	3.674
Δημόσιος τομέας	75	0	1	-	76	(1)	(3)	72	4
- Ελλάδα	73	0	1	-	74	(1)	(3)	70	4
- Λουίτες Χώρες	2	0	-	-	2	-	-	2	-
Σύνολο	23.223	3.915	7.002	13.102	47.242	(3.633)	(6.501)	37.108	27.615

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Τα εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης των πιστούχων που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο, παρακολουθούν τα σημαντικά υπόλοιπα, βάσει ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων. Σχετικά με τα δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα, τα επιχειρηματικά δάνεια κατηγοριοποιούνται σε υψηλή διαβάθμιση, ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση, ενώ τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αξιολογούνται για απομείωση σε «ατομική βάση», κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής, τα οποία δεν αξιολογούνται σε «ατομική βάση», δεν διαβαθμίζονται και κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση βάσει της μη ύπαρξης καθυστέρησης πληρωμών.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Υψηλής διαβάθμισης € εκατ.	Ικανοποιητικής διαβάθμισης € εκατ.	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου) € εκατ.	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων € εκατ.	Αξία εξασφαλίσεων € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	32	12.541	-	12.573	8.643
- Στεγαστικά δάνεια	-	8.353	-	8.353	7.211
- Καταναλωτικά δάνεια	-	1.447	-	1.447	52
- Πιστωτικές κάρτες	-	770	-	770	0
- Μικρές επιχειρήσεις	32	1.971	-	2.003	1.380
Επιχειρηματικά	6.931	3.274	370	10.575	6.543
- Μεγάλες επιχειρήσεις	5.226	2.466	174	7.866	4.771
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.705	808	196	2.709	1.772
Δημόσιος τομέας	1	74	-	75	4
- Ελλάδα	1	72	-	73	4
- Λουίτες Χώρες	-	2	-	2	-
Σύνολο	6.964	15.889	370	23.223	15.190

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένων, προ αναγνωρισθείσας πρόβλεψης, ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017								Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.479	270	40	502	705	134	0	-	3.130
30 έως 59 ημέρες	269	32	10	74	60	29	-	-	474
60 έως 89 ημέρες	110	14	5	45	105	32	-	0	311
Σύνολο	1.858	316	55	621	870	195	0	0	3.915
Αξία εξασφαλίσεων	1.517	2	-	395	593	155	-	-	2.662

Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017								Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος τομέας		
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	6.759	2.742	741	4.733	3.258	4.651	1	-	22.885
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	0	0	(0)	(0)	203	(203)	-	-	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	6.759	2.742	741	4.733	3.461	4.448	1	-	22.885
Μεταφορά σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(106)	(10)	(6)	(81)	(17)	(37)	-	-	(257)
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	694	145	24	310	188	126	-	-	1.487
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(738)	(140)	(16)	(563)	(211)	(104)	-	-	(1.772)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(114)	(64)	(15)	(63)	(142)	(134)	-	-	(532)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(59)	(122)	(64)	(34)	(391)	(453)	-	-	(1.123)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	(0)	(546)	(62)	(0)	(6)	(16)	-	-	(630)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	20	45	11	47	(49)	(28)	0	-	46
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.456	2.050	613	4.349	2.833	3.802	1	-	20.104
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.166)	(1.536)	(426)	(2.015)	(1.576)	(1.886)	(1)	-	(9.606)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.290	514	187	2.334	1.257	1.916	0	-	10.498

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου, μετά από απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα καταγγελλόμενα δάνεια, ο Όμιλος παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική				Επιχειρηματικά		Δημόσιος	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	826	104	8	378	740	348	-	2.404
30 έως 59 ημέρες	193	21	1	60	4	20	-	299
60 έως 89 ημέρες	148	9	0	82	83	67	-	389
90 έως 179 ημέρες	245	19	5	91	46	83	-	489
180 έως 360 ημέρες	213	18	4	100	40	67	-	442
άνω των 360 ημερών	2.665	343	169	1.623	344	1.331	0	6.475
Σύνολο	4.290	514	187	2.334	1.257	1.916	0	10.498
Αξία εξασφαλίσεων	4.343	130	34	2.153	1.356	1.747	0	9.763

(β) Εξασφαλίσεις και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Εξασφαλίσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ του δανειακού υπολοίπου, προ απομείωσης, και της τρέχουσας αξίας των ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2018 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια	
Μικρότερο από	
50%	3.366
50%-70%	2.101
71%-80%	1.445
81%-90%	1.250
91%-100%	2.625
101%-120%	1.554
121%-150%	1.362
Μεγαλύτερο από 150%	2.559
Συνολική έκθεση	16.262
Μέσος όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	89,79%
	2017 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια	
Μικρότερο από 50%	3.451
50%-70%	2.302
71%-80%	1.202
81%-90%	1.075
91%-100%	965
101%-120%	1.802
121%-150%	2.180
Μεγαλύτερο από 150%	3.690
Συνολική έκθεση	16.667
Μέσος όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	98,25%

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για δάνεια και απαιτήσεις πελατών στο αποσβέσιμο κόστος παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Αξία εξασφαλίσεων				
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	15.979	361	225	16.565	215
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	4.601	870	4.453	9.924	180
Δημόσιος τομέας	2	3	-	5	-
Σύνολο	20.582	1.234	4.678	26.494	395

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Αξία εξασφαλίσεων				
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	Εγγυήσεις € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	16.625	286	306	17.217	176
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	5.240	897	4.257	10.394	194
Δημόσιος τομέας	2	2	0	4	1
Σύνολο	21.867	1.185	4.563	27.615	371

⁽¹⁾ Οι λοιπές εξασφαλίσεις περιλαμβάνουν εκχωρημένες απαιτήσεις, εξοπλισμό, αποθέματα, πλωτά μέσα κλπ.

Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Ο Όμιλος αναγνωρίζει στον ισολογισμό τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται ως εξασφαλίσεις, όταν αυτά έρχονται στην κατοχή του συνήθως μέσω νομικών διαδικασιών ή επικαλούμενος άλλες πιστωτικές ενισχύσεις. Η κύρια κατηγορία εξασφαλίσεων που ανακτάται από τον Όμιλο, για την αποπληρωμή ή μείωση του υπολοίπου των δανείων, αφορά σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Τα ακίνητα κατηγοριοποιούνται στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία στην χαμηλότερη αξία μεταξύ του κόστους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (βλέπε επίσης σημ. 2.2.18 και 33). Στις περιπτώσεις που τα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητες του, τότε αυτά κατηγοριοποιούνται ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία ή ως επενδύσεις σε ακίνητα αναλόγως (βλέπε σημ. 2.2.6, 30 και 31).

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εξασφαλίσεις τις οποίες ο Όμιλος απέκτησε και τις αναγνώρισε στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) που προέκυψαν από πωλήσεις τέτοιων περιουσιακών στοιχείων μέσα στη χρήση:

	31 Δεκεμβρίου 2018						
	Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων	Καθαρή αξία πώλησης	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς	663	175	(188)	(5)	475	36	(1)
- Κατοικίες	279	62	(63)	4	216	21	(1)
- Εμπορικά ακίνητα	384	113	(125)	(9)	259	15	0
Λοιπές εξασφαλίσεις	1	0	0	0	1	0	0

	31 Δεκεμβρίου 2017						
	Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων	Καθαρή αξία πώλησης	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς	547	53	(185)	(18)	362	28	(5)
- Κατοικίες	249	13	(68)	(5)	181	22	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	298	40	(117)	(13)	181	6	(3)
Λοιπές εξασφαλίσεις	1	1	(0)	1	1	1	0

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε ακίνητα ή ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία το 2018 και τα οποία προήλθαν είτε από ανάκτηση ή από μεταφορά από τα ανακτηθέντα πάγια περιουσιακά στοιχεία, ανήλθαν σε € 22 εκατ. (2017: € 6 εκατ.). Το 2017 ο Όμιλος ανέκτησε μετοχικούς τίτλους αξίας € 20 εκατ., οι οποίοι κατηγοριοποιήθηκαν στο χαρτοφυλάκιο των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

(γ) Γεωγραφική κατανομή και τομέας δραστηριότητας των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Όπως αναφέρεται στη σημ. 6.2.1, ο Όμιλος κατέχει διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια σε διαφορετικές αγορές και χώρες και εφαρμόζει όρια στη συγκέντρωση ανά γεωγραφική περιοχή ή τομέα δραστηριότητας των ομάδων των πιστούχων που μπορεί να επηρεαστούν παρόμοια από αλλαγές στις οικονομικές ή άλλες συνθήκες, ώστε να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ανοίγματα του Ομίλου σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο στη λογιστική αξία προ απομείωσης και σε ονομαστική αξία αντίστοιχα, ανά στάδιο αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή και την πρόβλεψη απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2018												
	Ελλάδα				Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες				Λοιπές χώρες				
	Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων		
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	€ εκατ.	Πρόβλεψη απομείωσης	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	8.580	4.833	10.630	(5.433)	1.948	247	425	(207)	7	0	1	(0)	
- Στεγαστικά δάνεια	5.686	3.398	5.812	(2.454)	1.014	115	230	(93)	6	0	1	(0)	
- Καταναλωτικά δάνεια	899	230	967	(860)	568	78	43	(34)	1	0	0	(0)	
- Πιστωτικές κάρτες	664	33	389	(336)	93	18	5	(5)	0	0	0	(0)	
- Μικρές επιχειρήσεις	1.331	1.172	3.462	(1.783)	273	36	147	(75)	-	-	-	-	
Επιχειρηματικά	6.514	1.501	5.018	(2.831)	2.442	296	469	(250)	1.803	83	109	(77)	
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	2.435	621	2.308	(1.388)	493	3	144	(80)	51	25	56	(43)	
-Βιομηχανία	1.980	262	1.026	(556)	455	71	31	(17)	6	-	-	(0)	
-Ναυτιλία	39	0	-	(0)	161	8	78	(59)	1.549	52	35	(24)	
-Κατασκευές	751	319	1.158	(692)	536	56	83	(54)	78	6	18	(10)	
-Τουρισμός	677	286	506	(180)	275	94	13	(5)	0	-	-	(0)	
-Ενέργεια	594	11	9	(14)	55	0	17	(6)	16	-	-	(0)	
-Λοιπές	38	2	11	(1)	467	64	103	(29)	103	-	-	(0)	
Δημόσιοι τομείς	56	0	1	(2)	1	1	0	(0)	8	0	-	(0)	
Σύνολο	15.150	6.334	15.649	(8.266)	4.391	544	894	(457)	1.818	83	110	(77)	
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	2.971	91	102	(55)	1.370	87	5	(3)	65	16	0	(0)	
-Δανειακές δεσμεύσεις	2.400	7	1	(6)	1.054	62	4	(2)	57	0	0	(0)	
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	571	84	101	(49)	316	25	1	(1)	8	16	0	(0)	

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία των δανείων του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανήλθε σε € 59 εκατ. τα οποία περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων, εκ των οποίων τα € 46 εκατ. αφορούν δραστηριότητες στην Ελλάδα ενώ ποσά € 13 εκατ. αφορούν δραστηριότητες στην Υπόλοιπη Ευρώπη.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα συνολικά δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, προ απομείωσης, τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και τις προβλέψεις απομείωσης, ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	Σύνολο δανείων	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	26.251	12.839	(6.159)	2.636	629	(304)	4	0	(0)
- Στεγαστικά δάνεια	15.295	6.153	(2.204)	1.368	303	(114)	4	-	(0)
- Καταναλωτικά δάνεια	3.225	2.003	(1.607)	588	47	(27)	0	0	-
- Πιστωτικές κάρτες	1.320	609	(439)	118	4	(3)	0	-	-
- Μικρές επιχειρήσεις	6.411	4.074	(1.909)	562	275	(160)	-	-	-
Επιχειρηματικά	13.197	5.625	(3.024)	3.231	846	(506)	1.847	164	(137)
-Εμπόριο και Υπηρεσίες	5.764	2.730	(1.631)	1.317	353	(200)	638	103	(96)
-Βιομηχανία	3.081	1.033	(516)	438	74	(47)	10	-	(0)
-Ναυτιλία	94	31	(18)	160	68	(61)	973	60	(40)
-Κατασκευές	2.265	1.250	(658)	934	317	(178)	90	1	(1)
-Τουρισμός	1.478	570	(181)	143	2	(1)	0	-	-
-Ενέργεια	504	9	(20)	51	17	(5)	11	-	-
-Λοιπές	11	2	(0)	188	15	(14)	125	-	(0)
Δημόσιος τομέας	74	1	(4)	2	-	-	-	-	-
Σύνολο	39.522	18.465	(9.187)	5.869	1.475	(810)	1.851	164	(137)

(δ) Μέτρα ρύθμισης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Οι συμβατικοί όροι των δανείων ενδέχεται να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, διακράτηση πελατείας και λοιπών παραγόντων, καθώς και λόγω ενδεχόμενης επιδείνωσης στην οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Ο Όμιλος εφαρμόζει διάφορα προγράμματα ρύθμισης δανείων, προκειμένου να ενισχύσει τη διαχείριση των σχέσεων του με τους πελάτες και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών είσπραξης των απαιτήσεών του, καθώς και να βελτιώσει την ανακτησιμότητα των αντίστοιχων ταμιακών ροών και να περιορίσει τις ζημιές από πιστωτικούς κινδύνους που προέρχονται τόσο από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής όσο και από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Κατηγοριοποίηση Μέτρων Ρύθμισης

Οι πρακτικές ρύθμισης δανείων, όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από τον Όμιλο, βάσει των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις τροποποίησης των συμβατικών όρων αποπληρωμής του δανείου λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις βάσει των υφιστάμενων όρων, και ο Όμιλος παρέχει διευκολύνσεις, μέσω ευνοϊκής τροποποίησης των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται από την δανειακή σύμβαση, ενέργεια στην οποία δεν θα προέβαινε εάν ο οφειλέτης δεν βρισκόταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Όλα τα άλλα είδη τροποποιήσεων που παρέχονται από τον Όμιλο και δεν οφείλονται στην οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αλλά καθορίζονται από παράγοντες επιχειρηματικής φύσεως, δεν αποτελούν μέτρα ρύθμισης.

Λύσεις Ρύθμισης Δανείων

Οι λύσεις ρύθμισης παρέχονται κατόπιν αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της πρόθεσής του να αποπληρώσει την οφειλή του, και μπορεί να είναι προσωρινής φύσης ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η διευκόλυνση των οφειλετών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μέσω επαναπροσδιορισμού των όρων αποπληρωμής των δανείων τους με βιώσιμο τρόπο και ταυτόχρονα η προστασία του Ομίλου από ενδεχόμενες πιστωτικές ζημιές. Ο Όμιλος αναπτύσσει στοχευμένες στρατηγικές κατηγοριοποίησης οφειλετών με σκοπό την εξεύρεση κατάλληλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες των εν λόγω επιλεγμένων ομάδων οφειλετών.

Τα μέτρα ρύθμισης δανείων μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται απαραίτητα σε ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- καταβολή δόσης μεγαλύτερης των οφειλόμενων τόκων,

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

- καταβολή μόνο τόκων,
- καταβολή δόσης μικρότερης των οφειλόμενων τόκων,
- περίοδος χάριτος,
- μείωση επιτοκίου,
- παράταση διάρκειας,
- διαχωρισμός οφειλής,
- μερική διαγραφή οφειλής,
- λειτουργική αναδιάρθρωση και
- συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικά για τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση (περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών), τα προγράμματα ρύθμισης (π.χ. παράταση διάρκειας) πραγματοποιούνται κυρίως μέσω της ενοποίησης των δανειακών υποχρεώσεων, όπου όλα τα υφιστάμενα υπόλοιπα καταναλωτικών δανείων συγκεντρώνονται σε ένα. Αυτές οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται τόσο για να επιτυγχάνεται η επαρκής μείωση των δόσεων του δανείου όσο και ο βιώσιμος χαρακτήρας της ρύθμισης για τον οφειλέτη. Σε επιλεγμένες περιπτώσεις, η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων μπορεί να συνδυάζεται με εγγραφή προσημείωσης σε ακίνητα, μετατρέποντας έτσι τα μη εξασφαλισμένα ανοίγματα του Ομίλου σε εξασφαλισμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων, η μείωση της δόσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων προγραμμάτων ρύθμισης, όπως η παράταση διάρκειας της αποπληρωμής του δανείου, η κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ο διαχωρισμός οφειλής και σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης.

Τα επιχειρηματικά δάνεια υπόκεινται σε ρύθμιση, όταν υπάρχουν ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη, η οποία στοιχειοθετείται από ένα συνδυασμό παραγόντων μεταξύ των οποίων η επιδείνωση των οικονομικών του στοιχείων, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής του αξιολόγησης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και λοιποί παράγοντες.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG) αποτελεί μία ανεξάρτητη αρχή, η οποία έχει την συνολική ευθύνη για την διαχείριση των προβληματικών δανείων, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της. Η Διεύθυνση ελέγχει και παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ρύθμισης και διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση και προσαρμογή των σχετικών πολιτικών και των διαδικασιών.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης, ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τις κυριότερες δραστηριότητες της TAG παρατίθενται στις σημ. 6.2.

Ανταλλαγή χρέους με απόκτηση μετοχών του οφειλέτη

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, ο Όμιλος συμμετέχει σε ορισμένες περιπτώσεις σε συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, ως μέρος των λύσεων ρύθμισης, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9. Το 2018 οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από τον Όμιλο την 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι: (α) 10,67% μετοχικούς τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου της Pillarstone Bidco S.C.A. για € 0,02 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Famar S.A. (σημ. 28) και (β) 12,1% της Regency Hellenic Investments S.A. για € 8,5 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Regency Entertainment S.A. Παρομοίως το 2017 οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από τον Όμιλο κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 ήταν: (α) 100% της Στάνταρτ Κτηματικής Α.Ε. (σημ. 27) (β) 24,37% της Famar S.A. (γ) 47,66% των προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου της ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε. για € 0,3 εκατ. (δ) 0,86% της FRIGOGLOSS A.B.E.E. για € 0,03 εκατ. και (ε) 18,02% της UNISOFT A.E. για € 27.

Σε εφαρμογή μετά από την 1 Ιανουάριου 2018

i. Ταξινόμηση ρυθμισμένων δανείων

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως μη απομειωμένα (Στάδιο 2) ή ως απομειωμένα (Στάδιο 3) αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση.

Τα απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια (Στάδιο 2). Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό σωρευτικά, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι ούτε απομειωμένα ούτε πληρούνται άλλα κριτήρια αύξησης πιστωτικού κινδύνου, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης και ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων ρυθμισμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που ο Όμιλος εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια (Στάδιο 3) σύμφωνα με τις διαδικασίες του Ομίλου για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

ii. Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης του Ομίλου που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.13 και 6.2.1. Συγκεκριμένα, τα ρυθμισμένα επιχειρηματικά δάνεια, τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, τα οποία είναι από μόνα τους σημαντικά καθώς και αυτά προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αξιολογούνται σε ατομική βάση. Επιπροσθέτως, τα ρυθμισμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται σε συλλογική βάση ξεχωριστά από τα υπόλοιπα χαρτοφυλάκια λιανικής καθώς συμπεριλαμβάνουν μεγάλη ομογενή ομάδα δανείων.

iii. Αναδιάρθρωσεις δανείων

Όταν οι τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους ενός ρυθμισμένου δανείου είναι σημαντικές, το αρχικό ρυθμισμένο δάνειο αποαναγνωρίζεται και αναγνωρίζεται ένα καινούργιο. Ο Όμιλος αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως «καινούργιο» σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η τροποποίηση ως αποτέλεσμα λύσεων ρύθμισης δεν θεωρείται σημαντική, ο Όμιλος υπολογίζει εκ νέου την λογιστική αξία προ απομείωσης του δανείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση στα αποτελέσματα χρήσης. Ο Όμιλος συνεχίζει να παρακολουθεί το τροποποιημένο ρυθμισμένο δάνειο κατά τη περίοδο επιτήρησης για να προσδιορίσει κατά ποσό έχει αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος από την αρχική του αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία των ρυθμισμένων δανείων του Ομίλου τα οποία επιμετρούνται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανέρχεται σε € 35 εκατ.

Σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουάριου 2018

i. Ταξινόμηση ρυθμισμένων δανείων

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα ή μη απομειωμένα αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση, κατά την ημερομηνία της ρύθμισης και κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Τα απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα. Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι απομειωμένα, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής κατηγοριοποιούνται είτε ως «ενήμερα και μη απομειωμένα» είτε ως «σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» ανάλογα με τον βαθμό καθυστέρησής τους κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για την αντίστοιχη κατηγοριοποίηση των επιχειρηματικών δανείων, λαμβάνεται υπόψη τόσο η πιστοληπτική διαβάθμιση των οφειλετών όσο και ο βαθμός καθυστέρησης των δανείων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που ο Όμιλος εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια σύμφωνα με τις διαδικασίες του Ομίλου για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

ii. Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, ο Όμιλος αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης του Ομίλου που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.13 και 6.2.1. Συγκεκριμένα, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής διαχωρίζονται από τα άλλα χαρτοφυλάκια δανείων και η συλλογική αξιολόγηση απομείωσης που διενεργείται αντανακλά τον κίνδυνο μεγαλύτερων ζημιών, με αποτέλεσμα τις υψηλότερες προβλέψεις απομείωσης/κάλυψη σε σχέση με τα μη τροποποιημένα δάνεια. Η αξιολόγηση για την απομείωση των επιχειρηματικών δανείων πραγματοποιείται σε ατομική βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πτυχές του κινδύνου (όπως η πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη, η οικονομική του κατάσταση, η τήρηση του προγράμματος ρύθμισης και το επίπεδο των εξασφαλίσεων) και η σχετική ζημιά απομείωσης υπολογίζεται αναλόγως.

iii. Αναδιρθρώσεις δανείων

Ένα δάνειο του οποίου οι όροι έχουν τροποποιηθεί ενδέχεται να αποαναγνωρισθεί και το ρυθμισμένο δάνειο να αναγνωρισθεί ως νέο, όταν οι αλλαγές στους αρχικούς συμβατικούς όρους έχουν ως συνέπεια το δάνειο που υπόκειται σε μέτρα ρύθμισης να χαρακτηριστεί ως ένα ουσιωδώς διαφορετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού. Περιπτώσεις που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αποαναγνώριση περιγράφονται στη σημ. 2.2.13. Κατά την αποαναγνώριση, η διαφορά μεταξύ της αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα απομειωμένα δάνεια που αποαναγνωρίστηκαν ως συνέπεια των μέτρων ρύθμισης, εξακολουθούν να κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα έως ότου υπάρχουν επαρκή στοιχεία που αποδεικνύουν την σημαντική μείωση στον κίνδυνο αθέτησης των μελλοντικών πληρωμών και την μη ύπαρξη άλλων ενδείξεων απομείωσης.

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Οι παρακάτω πίνακες εμπεριέχουν ανάλυση των δανείων που επιμετρούνται σε αποσβέσιμο κόστος σχετικά με τις δραστηριότητες ρύθμισης του Ομίλου. Για λόγους συγκρισιμότητας με τις ποσοτικές πληροφορίες στην ενότητα (α) οι οποίες βασίζονται στις αναθεωρημένες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 7, τα ποσά στους πίνακες παρακάτω παρατίθενται σε λογιστικές αξίες προ πρόβλεψης απομείωσης ενώ οι συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης παρουσιάζονται ξεχωριστά, σύμφωνα με τον εσωτερικό τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου στον Όμιλο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας συμπεριλαμβάνει μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων ανά είδος ρύθμισης του Ομίλου:

	2018
	€ εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:	
Διαχωρισμός οφειλής	3.218
Παράταση διάρκειας	3.318
Κεφαλοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	564
Μειωμένη δόση: μικρότερη των οφειλόμενων τόκων	285
Μείωση επιτοκίου	825
Μειωμένη δόση: μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων	568
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	308
Καταβολή μόνο τόκων	75
Περίοδος χάριτος	113
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	65
Μερική διαγραφή οφειλής	54
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	95
Λοιπά	174
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.236)
Λογιστική αξία	7.426

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων και των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Συνολικά δάνεια και απαιτήσεις στο αποσβέσιμο κόστος	Ρυθμισμένα δάνεια	% Ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συνολική αξία προ απομείωσης:			
Δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	21.359	0	0,0
Μη απομειωμένα δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	6.961	4.883	70,1
Απομειωμένα δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	16.653	4.779	28,7
Συνολική αξία προ απομείωσης	44.973	9.662	21,5
Συσσωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές:			
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	(146)	(0)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(711)	(546)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια απομειωμένων δανείων :	(7.943)	(1.690)	
- Ατομική αξιολόγηση	(2.701)	(579)	
- Συλλογική αξιολόγηση	(5.242)	(1.111)	
Συνολική λογιστική αξία	36.173	7.426	20,5
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	26.494	6.498	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2018
	€ εκατ.
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουρίου 2018	11.074
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης ⁽¹⁾	1.253
Δάνεια σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽²⁾	(42)
Διαγραφές δανείων που ήταν σε καθεστώς ρύθμισης	(81)
Αποπληρωμές δανείων	(484)
Δάνεια και απαιτήσεις που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽³⁾	(2.201)
Λοιπά	143
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.236)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου 2018	7.426

⁽¹⁾ Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης συμπεριλαμβάνουν δάνεια για τα οποία ο Όμιλος προέβη για πρώτη φορά σε διαδικασίες ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

⁽²⁾ Τα δάνεια και απαιτήσεις σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης περιλαμβάνουν δάνεια τα οποία πωλήθηκαν, τροποποιήθηκαν (στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η τροποποίηση είχε ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση) και εκείνα τα οποία έχουν αναταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης.

⁽³⁾ Ποσό € 946 εκατ. δανείων και απαιτήσεων τα οποία τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αναφέρεται σε καταγγελλόμενα δάνεια.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2018 € εκατ.
Λιανική	
Τραπεζική	7.276
- Στεγαστικά δάνεια	5.071
- Καταναλωτικά δάνεια	423
- Πιστωτικές κάρτες	75
- Μικρές επιχειρήσεις	1.707
Επιχειρηματικά	2.386
- Μεγάλες επιχειρήσεις	1.391
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	995
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.236)
Λογιστική αξία	7.426

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2018 € εκατ.
Ελλάδα	9.084
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	544
Λοιπές Χώρες	34
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	9.662
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.236)
Λογιστική αξία	7.426

Ο παρακάτω πίνακας εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με τροποποιήσεις δανείων λόγω μέτρων ρύθμισης, οι οποίες δεν συνιστούν αποαναγνώριση. Τα εν λόγω τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τροποποιήθηκαν ενώ είχαν πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογισμένη καθ' όλη τη διάρκεια τους.

Τροποποιημένα δανειακά ανοίγματα	2018 € εκατ.
Τροποποιημένα κατά τη διάρκεια της χρήσης δάνεια με πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκειά τους	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου ⁽¹⁾	2.221
Ζημιά από την τροποποίηση	70
Τροποποιημένα δάνεια κατά την αρχική αναγνώριση στα οποία η πρόβλεψη απομείωσης βασιζόταν στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκειά τους	
Λογιστική αξία δανείων προ πρόβλεψης την 31 Δεκεμβρίου για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης άλλαξε στη χρήση, μετά την τροποποίηση, σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	1.461

⁽¹⁾ Η λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου συμπεριλαμβάνει όλες τις τροποποιήσεις δανείων λόγω ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία προ προβλέψεων δανείων που είχαν τροποποιηθεί στο παρελθόν και για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικές ζημιές επανήλθε σε υπολογισμό καθ' όλη τη διάρκεια τους, ανήλθε σε € 306 εκατ. Το συμβατικό απαιτητό ποσό από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που είχαν διαγραφεί κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 αλλά ο Όμιλος βρίσκεται ακόμα σε διαδικασίες ανάκτησης ανέρχεται σε € 1.238 εκατ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Για σκοπούς σύγκρισης, οι πίνακες που παρουσιάζουν ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες i) ανά τύπο ρύθμισης, ii) ανά είδος δανείου και iii) ανά γεωγραφική περιοχή, έχουν τροποποιηθεί ώστε να παρουσιάζονται με βάση την αξία προ απομείωσης, ενώ η συνολική πρόβλεψη απομείωσης παρουσιάζεται ξεχωριστά, σύμφωνα με την εσωτερικό τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου στον Όμιλο.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες του Ομίλου ανά είδος ρύθμισης:

	2017 € εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:	
Διαχωρισμός οφειλής	3.998
Παράταση διάρκειας	3.574
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	732
Μειωμένη δόση μικρότερη των οφειλόμενων τόκων	753
Μείωση επιτοκίου	642
Μειωμένη δόση μεγαλύτερη των οφειλόμενων τόκων	385
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	358
Καταβολή μόνο τόκων	227
Περίοδος χάριτος	189
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	91
Μερική διαγραφή οφειλής	44
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	51
Λοιπά	110
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	11.154
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.353)
Λογιστική αξία	8.801

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Συνολικό ποσό δανείων € εκατ.	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων € εκατ.	% Ρυθμισμένων δανείων
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	23.223	3.533	15,2
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.915	1.552	39,6
Απομειωμένα	20.104	6.069	30,2
Σύνολο	47.242	11.154	23,6
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(3.633)	(667)	
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.501)	(1.686)	
Σύνολο (καθαρή αξία)	37.108	8.801	23,7
Ληφθείσες Εξασφαλίσεις	27.615	7.214	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2017 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	9.556
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης ⁽²⁾	1.207
Έσοδα από τόκους	207
Αποπληρωμές δανείων (μερικώς ή ολικώς)	(476)
Δάνεια που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽¹⁾	(1.218)
Πρόβλεψη για πιστωτικούς κινδύνους	(184)
Μεταφορά σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(104)
Λοιπά	(187)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	8.801

⁽¹⁾ Για το 2017, ποσό € 669 εκατ. των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αφορά δάνεια τα οποία ήταν καταγγελλμένα

⁽²⁾ «Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης» συμπεριλαμβάνουν δάνεια για τα οποία ο Όμιλος προέβη για πρώτη φορά σε διαδικασίες ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2017 € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	8.552
- Στεγαστικά δάνεια	5.726
- Καταναλωτικά δάνεια	765
- Πιστωτικές κάρτες	71
- Μικρές επιχειρήσεις	1.990
Επιχειρηματικά	2.602
- Μεγάλες επιχειρήσεις	1.449
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.153
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	11.154
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.353)
Λογιστική αξία	8.801

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2017 € εκατ.
Ελλάδα	10.520
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	500
Λοιπές Χώρες	134
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	11.154
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.353)
Λογιστική αξία	8.801

6.2.1.3 Χρεωστικοί τίτλοι

Σε συνέχεια της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, ο Όμιλος τροποποίησε όπου ήταν απαραίτητο τις σχετικές πληροφορίες που γνωστοποιεί για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με το τροποποιημένο ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοπιστωτικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις». Καθώς ο Όμιλος έχει υιοθετήσει το ΔΠΧΑ 9 χωρίς να αναμορφώσει συγκριτικές πληροφορίες, η γνωστοποιημένη πληροφορία σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο των χρεωστικών τίτλων για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 με βάση το ΔΠΧΑ 9, παρουσιάζεται ξεχωριστά από τις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις με βάση το ΔΛΠ 39.

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2018 σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος			
Aaa	100	-	100
Aa1 έως Aa3	-	-	-
A1 έως A3	-	-	-
Χαμηλότερα από A3	597	754	1.351
Χωρίς διαβάθμιση	-	-	-
Αξία προ απομείωσης	697	754	1.451
Πρόβλεψη απομείωσης	(3)	(28)	(31)
Λογιστική αξία	694	726	1.420
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λουιτών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση			
Aaa	480	-	480
Aa1 έως Aa3	1.119	-	1.119
A1 έως A3	437	-	437
Χαμηλότερα από A3	4.108	26	4.134
Χωρίς διαβάθμιση	78	-	78
Λογιστική αξία	6.222	26	6.248

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018	
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων
€ εκατ.	€ εκατ.

Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Aaa	-	-
Aa1 έως Aa3	-	4
A1 έως A3	-	-
Χαμηλότερα από A3	22	0
Χωρίς διαβάθμιση	0	-
Λογιστική αξία	22	4

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.180 εκατ., κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 1.533 εκατ. και κρατικά ομόλογα αξίας € 384 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά στάδιο, ανά γεωγραφική περιοχή με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας.

31 Δεκεμβρίου 2018							
Ελλάδα		Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Λοιπές Χώρες		Σύνολο	
Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ημερές καθ'όλη τη διάρκεια των μη αναμενόμενων επενδυτικών πιστωτικών 12μήνου
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος							
Δημόσιο	216	754	481	-	-	-	1.451
Τράπεζες	-	-	-	-	-	-	-
Επιχειρήσεις	-	-	-	-	-	-	-
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	216	754	481	-	-	-	1.451
Πρόβλεψη απομείωσης	(2)	(28)	(1)	-	-	-	(31)
Λογιστική αξία	214	726	480	-	-	-	1.420

Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση

Δημόσιο	2.224	5	3.112	-	50	-	5.391
Τράπεζες	61	-	273	-	4	-	338
Επιχειρήσεις	215	16	202	5	81	-	519
Λογιστική αξία	2.500	21	3.587	5	135	-	6.248

31 Δεκεμβρίου 2018		
Ελλάδα	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	Σύνολο
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.

Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Δημόσιο	-	-	-
Τράπεζες	-	-	-
Επιχειρήσεις	0	4	4
Λογιστική αξία	0	4	4

Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου

Δημόσιο	11	4	15
Τράπεζες	-	6	6
Επιχειρήσεις	1	-	1
Λογιστική αξία	12	10	22

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2017				Σύνολο € εκατ.
	Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη € εκατ.	
Aaa	-	272	-	115	387
Aa1 έως Aa3	-	742	362	65	1.169
A1 έως A3	-	238	109	34	381
Χαμηλότερα από A3	20	4.104	1.183	228	5.535
Χωρίς διαβάθμιση	0	67	-	0	67
Σύνολο	20	5.423	1.654	442	7.539

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.574 εκατ., κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 1.157 εκατ. και κρατικά ομόλογα αξίας € 507 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά γεωγραφική περιοχή, με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017			Σύνολο € εκατ.
	Ελλάδα € εκατ.	Λοιπές Ευρωπαϊκές € εκατ.	Λοιπές Χώρες € εκατ.	
Δημόσιο	3.574	3.350	16	6.940
Τράπεζες	30	100	-	130
Επιχειρήσεις	227	182	60	469
Σύνολο	3.831	3.632	76	7.539

6.2.1.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Οι γνωστοποιήσεις όπως παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία:

α) συμψηφίζονται στον ισολογισμό του Ομίλου σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» ή

β) υπόκεινται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από το εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό αυτών παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης («τα κριτήρια συμψηφισμού»), όπως παρατίθενται και στην λογιστική αρχή του Ομίλου 2.2.4.

Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία, οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού δεν πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού στον ισολογισμό, καθώς το δικαίωμα συμψηφισμού τίθεται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση αθέτησης, χρεοκοπίας ή πτώχευσης του Ομίλου ή των αντισυμβαλλόμενων ή μετά από άλλα προκαθορισμένα γεγονότα. Επιπρόσθετα, ο Όμιλος και οι αντισυμβαλλόμενοι του μπορεί να μην έχουν πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού των συναλλαγών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

Παρόμοιες συμβάσεις με τις ISDA περιλαμβάνουν συμφωνίες εκκαθάρισης παραγώγων, global master repurchase agreements (GMRA) και global master securities lending agreements. Παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν παράγωγα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων («repos»), συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης τίτλων («reverse repos») και

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους. Χρηματοοικονομικά μέσα όπως δάνεια και καταθέσεις δεν υπόκεινται σε αυτήν την γνωστοποίηση εκτός εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού και συνεπώς στον ισολογισμό παρουσιάζεται το καθαρό ποσό αυτών, καθώς και ποσά που υπόκεινται σε εφαρμοστέες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού και παρόμοιες συμφωνίες για τα οποία τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται παραπάνω δεν πληρούνται. Τα τελευταία ποσά, τα οποία έχουν κυρίως σχέση με παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων, δεν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Όσον αφορά αυτές τις συναλλαγές, ο Όμιλος λαμβάνει και παρέχει εξασφαλίσεις με την μορφή χρεογράφων και ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία περιλαμβάνονται στους παρακάτω πίνακες στις στήλες «Χρηματοοικονομικά μέσα» και «Εγγυήσεις σε μετρητά» στην εύλογη αξίας τους.

31 Δεκεμβρίου 2018						
		Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό				
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών απαιτήσεων	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με κεντρικές τράπεζες	38	-	38	(38)	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	168	(100)	68	(68)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.870	-	1.870	(1.788)	(21)	61
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	48	(48)	-	-	-	-
Σύνολο	2.124	(148)	1.976	(1.894)	(21)	61

31 Δεκεμβρίου 2018						
		Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό				
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.893	-	1.893	(598)	(1.282)	13
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	5.752	(100)	5.652	(5.652)	-	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	48	(48)	-	-	-	-
Σύνολο	7.693	(148)	7.545	(6.250)	(1.282)	13

31 Δεκεμβρίου 2017						
		Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό				
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών απαιτήσεων	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων)	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά	Καθαρό υπόλοιπο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με κεντρικές τράπεζες	38	-	38	(38)	-	-
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	281	(235)	46	(46)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.869	-	1.869	(1.747)	(2)	120
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	40	(40)	-	-	-	-
Σύνολο	2.228	(275)	1.953	(1.831)	(2)	120

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017					
	Λογιστική αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων € εκατ.	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό		Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.
				Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.849	-	1.849	(566)	(1.274)	9
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	3.603	(235)	3.368	(3.368)	-	-
Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων	40	(40)	-	-	-	-
Σύνολο	<u>5.492</u>	<u>(275)</u>	<u>5.217</u>	<u>(3.934)</u>	<u>(1.274)</u>	<u>9</u>

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στους παραπάνω πίνακες στην αξία με την οποία αναγνωρίστηκαν, είτε την εύλογη αξία (παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα) είτε στην αποσβέσιμη αξία κτήσης (όλα τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία), ανάλογα με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

6.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Ο Όμιλος εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα του Ομίλου ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων του. Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου (GMCRS) διαχειρίζεται και παρακολουθεί τους κινδύνους αγοράς στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά του κινδύνου αγοράς και ειδικότερα του επιτοκιακού κινδύνου του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (Interest rate risk in the Banking Book – IRRBB). Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO και οι κύριες δραστηριότητές του περιλαμβάνουν:

- Την παρακολούθηση όλων των βασικών ενδείξεων που οδηγούν σε κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (μέθοδο αξίας σε κίνδυνο/VaR, αναλύσεις ευαισθησίας, ανοίγματα επιτοκιακού κινδύνου),
- Εφαρμογή μεθοδολογιών για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress testing) για τον κίνδυνο αγοράς (ιστορικό και υποθετικό) και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου,
- Παρακολούθηση και αναφορά της χρήσης των πιστωτικών ορίων αναφορικά με τον κίνδυνο αγοράς και τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, και
- Ανάπτυξη, συντήρηση και διεύρυνση των υποδομών διαχείρισης κινδύνου.

Οι κίνδυνοι αγοράς στους οποίους εκτίθεται ο Όμιλος είναι οι ακόλουθοι:

(α) Επιτοκιακός κίνδυνος

Οι ταμειακές ροές και η εύλογη αξία της χρηματοοικονομικής θέσης του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο λόγω των διακυμάνσεων στα ισχύοντα επιτόκια αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ταμειακών ροών, είναι ο κίνδυνος οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθούν λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας είναι ο κίνδυνος η αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθεί λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας αναλύεται περαιτέρω σε «Γενικό» και «Ειδικό». Ο πρώτος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω μεταβολών των επιτοκίων αναφοράς, ενώ ο τελευταίος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω κινήσεων σε συγκεκριμένες αποδόσεις εκδοτών και σε περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

(β) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η χρηματοοικονομική θέση και οι ταμειακές ροές του Ομίλου εκτίθενται σε κίνδυνο από την επίδραση των διακυμάνσεων στις ισχύουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

(γ) Μετοχικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος τιμής μετοχών ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής των μετοχικών δεικτών και της αξίας μεμονωμένων μετοχών. Η έκθεση στον κίνδυνο διακύμανσης των τιμών των μετοχών προέρχεται κυρίως από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

(δ) Τεκμαρτή μεταβλητότητα

Ο Όμιλος εκτίθεται σε περιορισμένο κίνδυνο τεκμαρτής μεταβλητότητας (implied volatility (vega) risk), κυρίως ως αποτέλεσμα των θέσεων του σε δικαιώματα προαίρεσης επί συμφωνιών ανταλλαγής (swaptions).

Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Ο Όμιλος εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς σε Ελλάδα και Κύπρο. Ο κίνδυνος αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εξαιρουμένης της Κύπρου, υπολογίζεται και παρακολουθείται χρησιμοποιώντας κυρίως αναλύσεις ευαισθησίας. Οι πληροφορίες για τον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων παρουσιάζονται ξεχωριστά, δεδομένου ότι προέρχονται από σημαντικά διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κινδύνου.

(i) VaR για 2018 και 2017

Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει ο Όμιλος είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση).

Τα μοντέλα VaR είναι σχεδιασμένα για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς σε ομαλές συνθήκες. Γίνεται η υπόθεση ότι οι ενδεχόμενες μεταβολές στους παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τις ομαλές συνθήκες αγοράς, θα ακολουθήσουν κανονική κατανομή.

Παρόλο που το VaR είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς, οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται εγείρουν συγκεκριμένους περιορισμούς. Για το λόγο αυτό τα πραγματικά αποτελέσματα παρακολουθούνται συστηματικά μέσω της διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων («back testing»), ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα των υποθέσεων και των παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του VaR.

Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένος ο Όμιλος, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η πραγματική έκθεση του Ομίλου επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο⁽¹⁾) - Ελλάδα και Κύπρος

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	35	17
Κίνδυνος Συναλλάγματος	1	1
Μετοχικός Κίνδυνος	1	1
Σύνολο VaR	35	18

⁽¹⁾ Η διακύμανση των επιτοκίων έχει εφαρμοσθεί σε όλα τα χαρτοφυλάκια. Η διακύμανση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) έχει εφαρμοσθεί μόνο στις θέσεις του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL) και του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λουπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση.

Η διαφοροποίηση κινδύνων επιδρά θετικά στο συνολικό VaR από τον επιτοκιακό, συναλλαγματικό και μετοχικό κίνδυνο.

Το VaR επιτοκιακού κινδύνου λαμβάνει υπόψη τις μεταβολές στην εύλογη αξία όλων των στοιχείων που κατέχει ο Όμιλος, οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Σε αυτό περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι καταθέσεις, (πελάτες και διατραπεζική), χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα και πιστωτικοί τίτλοι, τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που κατέχονται από τον Όμιλο. Παρά το μεγάλο σχετικό μέγεθος των χαρτοφυλακίων δανείων και καταθέσεων, της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τους πιστωτικούς τίτλους, η αντιστοίχιση (matching) ημερομηνιών λήξης και ποσών, σε συνδυασμό με το τρέχον

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

επίπεδο των επιτοκίων, σημαίνει ότι η οριακή συνεισφορά αυτών των στοιχείων στο VaR επιτοκιακού κινδύνου δεν είναι σημαντική. Το VaR επιτοκιακού κινδύνου του Ομίλου, οφείλεται κυρίως στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που επιδεικνύουν ευαισθησία σε μεταβολές των επιτοκίων.

Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο των χρεογράφων, παραγώγων, καλυμμένων ομολογιών, ομολόγων από τιτλοποίηση και ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2) του Ομίλου αναλύεται σε χρονικές περιόδους όπως παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	2	1	3	16
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	1	3	16
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	-	2	-	-	-
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	76	269	605	2.812	3.491
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	29	91	605	2.812	3.491
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	47	178	-	-	-
Εκδόσεις ομολογιών	-	(1.246)	-	(500)	(950)
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Ομολογίες μειωμένης εξασφάλισης σταθερού επιτοκίου (Tier 2)	-	-	-	-	(950)
Ομολογίες από τιτλοποιήσεις μεταβλητού επιτοκίου	-	(1.246)	-	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	348	1.837	1.439	(1.471)	(2.197)

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5 ετών
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	18	3	1	12	11
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	18	3	1	12	11
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	677	631	494	2.846	2.383
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	410	432	473	2.846	2.383
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	267	199	21	-	-
Καλυμμένες Ομολογίες	-	-	-	(500)	-
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	300	(645)	1.227	81	(984)

⁽¹⁾ Για γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο. Για μη γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι delta ισοδύναμες ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο.

(ii) Ανάλυση ευαισθησίας για το 2018 και 2017

Η ανάλυση ευαισθησίας που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς στον τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων, εκτός Κύπρου, δεν αντιπροσωπεύει το χειρότερο δυνατό σενάριο.

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης	Ευαισθησία καθαρής θέσης	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	5	(6)	(1)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	-	(0)
Συνάλλαγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	9	(58)	(49)

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Ευαισθησία αποτελεσμάτων χρήσης € εκατ.	Ευαισθησία καθαής θέσης € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Επιτόκιο: +100 μονάδες βάσης μετακίνηση	4	(12)	(8)
Μετοχές/Δείκτες μετοχών/Αμοιβαία κεφάλαια: -10% μείωση των τιμών	(0)	-	(0)
Συνάλλαγμα: -10% υποτίμηση στο νόμισμα βάσης σε σχέση με τα ξένα νομίσματα	3	(60)	(57)

(iii) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε συναλλαγματικό κίνδυνο για την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017:

	31 Δεκεμβρίου 2018							
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	12	3	0	99	362	7	1.441	1.924
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	216	19	25	0	0	97	1.950	2.307
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	0	-	-	1	4	-	38	43
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	2	-	0	0	0	1.856	1.871
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.920	3.546	22	393	1.945	275	28.131	36.232
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	537	-	0	101	4	-	7.130	7.772
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	12	1	1	53	107	3	7.638	7.815
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	-	-	-	-	20	20
Σύνολο ενεργητικού	2.710	3.571	48	647	2.422	382	48.204	57.984
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	172	1	0	0	15	3	8.235	8.426
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	12	0	0	0	0	1	1.880	1.893
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.411	80	0	229	2.218	447	32.698	39.083
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	2.707	2.707
Λοιπές υποχρεώσεις	27	1	18	8	33	2	755	844
Σύνολο υποχρεώσεων	3.622	82	18	237	2.266	453	46.275	52.953
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(912)	3.489	30	410	156	(71)	1.929	5.031
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	939	(3.485)	(25)	27	0	69	1.508	(967)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	27	4	5	437	156	(2)	3.437	4.064

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017							
	USD	CHF	RON	RSD	BGN	Λουιά	ΕΥΡΩ	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	9	2	0	104	189	5	1.215	1.524
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	385	11	0	1	0	81	1.645	2.123
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	1	-	-	3	7	-	38	49
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	2	-	1	0	0	1.866	1.878
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.459	3.729	25	355	1.746	250	29.544	37.108
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	219	-	0	101	3	2	7.280	7.605
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	9	3	3	51	53	3	7.436	7.558
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	53	102	1.477	-	-	8	544	2.184
Σύνολο ενεργητικού	2.144	3.849	1.505	616	1.998	349	49.568	60.029
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	77	0	0	0	14	3	13.897	13.991
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	11	0	0	0	-	1	1.841	1.853
Υποχρεώσεις προς πελάτες	3.362	92	1	185	1.898	351	27.954	33.843
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	549	549
Λοιπές υποχρεώσεις	22	1	1	5	25	6	624	684
Στοιχεία παθητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	53	4	1.255	-	-	6	641	1.959
Σύνολο υποχρεώσεων	3.525	97	1.257	190	1.937	367	45.506	52.879
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(1.381)	3.752	248	426	61	(18)	4.062	7.150
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	1.419	(3.762)	(274)	(3)	(0)	13	1.007	(1.600)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	38	(10)	(26)	423	61	(5)	5.069	5.550

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, άυλα πάγια στοιχεία, αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και λοιπές απαιτήσεις.

6.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Ο Όμιλος εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («geros») και διατραπεζικός δανεισμός), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Επιπρόσθετα, οι υποχρεώσεις κάλυψης των λογαριασμών περιθωρίου για συναλλαγές εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (από την ΕΚΤ και την αγορά), για συμβόλαια μείωσης κινδύνου (CSAs, GMRAs) και για εκκαθάριση συναλλαγών από κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCPs) έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων ρευστότητας. Ο Όμιλος διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από καταπτώσεις εγγυητικών και πιστωτικών επιστολών είναι σημαντικά λιγότερες από το ποσό της δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και για τις δεσμεύσεις για αύξηση της πίστωσης, όπου το συνολικό συμβατικό ποσό δεν αντιπροσωπεύει κατ' ανάγκη μελλοντικές ανάγκες μετρητών, καθώς αρκετές από αυτές τις δεσμεύσεις θα λήξουν ή θα τερματιστούν χωρίς να χρηματοδοτηθούν.

Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης του Ομίλου, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Οι λήξεις των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και η δυνατότητα αντικατάστασης, με αποδεκτό κόστος, των τοκοφόρων υποχρεώσεων κατά τη λήξη τους, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της ρευστότητας του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας

Η Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας του Ομίλου ορίζει την ακόλουθη εποπτική και ελεγκτική δομή:

- Η Επιτροπή Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα τουλάχιστον σε μηνιαία βάση.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας.
- Ο Τομέας Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα του Ομίλου.

Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει τις κύριες αναφορές που ετοιμάζονται σε περιοδική βάση:

- (α) Η εποπτική ανάλυση του ανοίγματος ρευστότητας (liquidity gap) μαζί με τους εποπτικούς δείκτες ρευστότητας,
- (β) Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Οι ασκήσεις αυτές αξιολογούν τον αντίκτυπο ενός αριθμού συστημικών έκτακτων γεγονότων στη ρευστότητα του Ομίλου,
- (γ) Αναφορά επί των αναλύσεων ευαισθησίας κινδύνων αγοράς που επηρεάζουν τη ρευστότητα,
- (δ) Εκτίμηση δεικτών κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratios -LCR) (νέος δείκτης στα πλαίσια της Βασιλείας III), και
- (ε) Αναφορά σχετικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού.

Χρονοανάλυση στοιχείων ενεργητικού και στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση της ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, βασισμένη στις λογιστικές τους αξίες. Τα δάνεια μη ορισμένης λήξης παρουσιάζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Με βάση τις συμβάσεις αυτές, ο Όμιλος έχει δώσει ή λάβει εξασφαλίσεις, οι οποίες καλύπτουν τις αντίστοιχες καθαρές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από συναλλαγές παραγώνων. Οι εξασφαλίσεις που έχουν δοθεί δεν παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Για τις απαιτήσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA, η θετική αποτίμηση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «άνω του ενός έτους» κατηγορία.

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.924	-	-	-	1.924
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	390	74	5	274	743
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	3.723	655	2.664	29.190	36.232
- Ομόλογα	24	97	619	6.954	7.694
- Μετοχές	-	-	-	121	121
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	67	67
- Λουπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	55	15	7	7.738	7.815
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώλησης	20	-	-	-	20
Σύνολο	6.136	841	3.295	44.344	54.616

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.524	-	-	-	1.524
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	647	51	2	36	736
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	4.081	825	2.376	29.826	37.108
- Ομόλογα	437	528	448	6.126	7.539
- Μετοχές	-	-	-	115	115
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	78	78
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	54	14	7	7.483	7.558
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	775	27	106	1.276	2.184
	7.518	1.445	2.939	44.940	56.842

⁽¹⁾Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν συμμετοχές σε θυγατρικές και συγγενείς εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, τα άυλα πάγια στοιχεία, τις αναβαλλόμενες φορολογικές και τις λουιές απαιτήσεις.

Ο Όμιλος κατέχει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο μετρητών και στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις του και ενδεχόμενες αναλήψεις καταθέσεων σε συνθήκες πίεσης αγοράς. Τα διακρατούμενα στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

(α) Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες,

(β) Ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης και λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποδεκτά ως εγγύηση, και

(γ) Τρεχούμενοι λογαριασμοί και διατραπεζικές καταθέσεις λήξης εντός ενός μήνα.

Τα μη χρησιμοποιηθέντα στοιχεία ενεργητικού, τα οποία περιλαμβάνουν στοιχεία ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης και αποδεκτά από τις κεντρικές τράπεζες, παρέχουν δυνητικό απόθεμα ρευστότητας αξίας € 13,0 δις την 31 Δεκεμβρίου 2018 (2017: € 7,7 δις). Επιπρόσθετα, ο Όμιλος κατέχει και άλλους τύπους στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, όπως ορίζονται από τις εποπτικές αρχές, αξίας € 1,3 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2017: € 2,2 δις). Πρέπει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για την ΕΚΤ ποσού € 2,6 δις (ρευστοποιήσιμη αξία) (2017: € 2,8 δις) διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου και για τις εξασφαλίσεις αυτές έχουν εφαρμοστεί προσωρινοί περιορισμοί από τις τοπικές εποπτικές αρχές και προσωρινά περιορίζεται η μεταφορά τους μεταξύ των εταιρειών του Ομίλου.

Χρονοανάλυση των υποχρεώσεων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές για το 2018 και το 2017. Τα στοιχεία των υποχρεώσεων μη ορισμένης λήξης (καταθέσεις όψεως και ταμειευτηρίου) εμφανίζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Λόγω αυτών των συμβάσεων, ο Όμιλος έχει ήδη δώσει εξασφαλίσεις οι οποίες καλύπτουν την αποτίμηση των καθαρών του υποχρεώσεων από παράγωγα στη διατραπεζική αγορά. Για τις υποχρεώσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA η υποχρέωση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το χειρότερο πιθανό σενάριο αφού βασίζεται στην παραδοχή ότι όλες οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν νωρίτερα από το αναμενόμενο (όλες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποσύρονται στη συμβατική τους λήξη). Το πρόσφατο παρελθόν έχει δείξει ότι ακόμη και σε περιόδους συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης, η πιθανότητα ενός τέτοιου γεγονότος είναι απομακρυσμένη.

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	(εισορές)/ εκροές
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:					
- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	5.858	778	57	1.737	8.430
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	29.285	3.797	5.791	247	39.120
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	1	85	327	3.059	3.472
- Λουιές υποχρεώσεις	289	129	404	22	844
	35.433	4.789	6.579	5.065	51.866
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	-	-	-	13

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

	Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.780	927
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	18	-
Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις	33	101
Σύνολο	3.831	1.028

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:					
- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	11.435	880	17	1.668	14.000
- Υποχρεώσεις προς πελάτες	24.742	3.775	5.215	130	33.862
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	50	-	14	531	595
- Λοιπές υποχρεώσεις	234	104	327	18	683
- Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	1.315	233	376	37	1.961
	37.776	4.992	5.949	2.384	51.101
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	-	-	-	9

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

	Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω 1 έτους € εκατ.
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	559	935
Κεφαλαιουχικές δαπάνες	31	-
Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις	37	96
Σύνολο	627	1.031

6.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Η εύλογη αξία είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου). Όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η εύλογη αξία επιμετράται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιώντας τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα προκύπτουν χρησιμοποιώντας στοιχεία της αγοράς, όπως πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με πραγματικά γεγονότα ή συναλλαγές, και αντανακλούν τις παραδοχές που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την τιμολόγηση χρηματοοικονομικών μέσων, όπως διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για παρόμοια μέσα, επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων, τεκμαρτή μεταβλητότητα και περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Ομίλου που αποτιμώνται στην εύλογη αξία ή στην αποσβέσιμη αξία κτήσης και η εύλογη αξία τους έχει γνωστοποιηθεί, κατηγοριοποιούνται σε ένα από τα τρία επίπεδα ιεραρχίας εύλογης αξίας ανάλογα με το αν η αποτίμησή τους βασίζεται σε παρατηρήσιμα ή μη παρατηρήσιμα δεδομένα, ως ακολούθως:

- α) Επίπεδο 1 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται βάσει επίσημων τιμών (μη προσαρμοσμένες) σε ενεργές αγορές για πανομοιότυπα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία ο Όμιλος μπορεί να έχει πρόσβαση κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ενεργή θεωρείται η αγορά στην οποία οι τιμές αυτές είναι άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα διαθέσιμες από κάποιο χρηματιστήριο, χρηματιστή, διαπραγματευτή, βιομηχανικό κλάδο, υπηρεσία τιμών ή ρυθμιστική αρχή και αντιπροσωπεύουν πραγματικές και συχνές συναλλαγές. Στο επίπεδο 1 περιλαμβάνονται ενεργά διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι κατοχής ή έκδοσης του Ομίλου, μετοχές και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια, καθώς επίσης και αμοιβαία κεφάλαια τα οποία έχουν τακτικά και συχνά δημοσιευμένες τιμές.

- β) Επίπεδο 2 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης με δεδομένα, διαφορετικά των επίσημων τιμών του Επιπέδου 1, τα οποία είναι παρατηρήσιμα είτε απευθείας ή εμμέσως, όπως : i) επίσημες τιμές για παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε ενεργές αγορές, ii) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε αγορές που δεν είναι ενεργές, iii) δεδομένα, εκτός των επίσημων τιμών, που είναι άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμα, όπως επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων παρατηρήσιμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιτόκια προθεσμιακών συμβολαίων ξένου συναλλάγματος, τιμές μετοχών, περιθώρια φερεγγυότητας και τεκμαρτή μεταβλητότητα που λαμβάνονται από διεθνείς οργανισμούς παροχής τιμών αγοράς και iv) άλλα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που δεν είναι σημαντικά για τη συνολική επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 2 περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, μη άμεσα ρευστοποιήσιμους χρεωστικούς τίτλους, που κατέχονται ή εκδίδονται από τον Όμιλο και μετοχές.
- γ) Επίπεδο 3 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης στις οποίες τα σημαντικότερα δεδομένα είναι μη παρατηρήσιμα. Κατά τη συλλογή των μη παρατηρήσιμων δεδομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων του Ομίλου, ενώ ταυτόχρονα αντανακλώνται οι υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά (π.χ. παραδοχές σχετικά με τον κίνδυνο). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 περιλαμβάνουν μη διαπραγματευόμενους μετοχικούς τίτλους ή μετοχικούς τίτλους που διαπραγματεύονται σε αγορές οι οποίες δεν θεωρούνται ενεργές, συγκεκριμένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και ομόλογα από τιτλοποιήσεις που εκδίδονται από τον Όμιλο.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	43	0	-	43
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	39	7	58	104
Παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία	0	1.870	1	1.871
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	6.130	118	-	6.248
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες αποτιμώμενα υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	-	59	59
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	6.212	1.995	118	8.325
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.893	-	1.893
Υποχρεώσεις συναλλαγών	4	-	-	4
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	4	1.893	-	1.897

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	48	0	1	49
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.877	1	1.878
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	5.464	4	41	5.509
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	5.512	1.881	43	7.436
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.853	-	1.853
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	2	-	2
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους:				
- Σύνθετοι τίτλοι	-	3	-	3
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	-	1.858	-	1.858

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου κατά το οποίο έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος μετέφερε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αξίας € 0,6 εκατ. από το Επίπεδο 3 στο Επίπεδο 2 σε συνέχεια της εκτίμησης για τη σημαντικότητα του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA) στο σύνολο της εύλογης αξίας τους, ο υπολογισμός του οποίου πραγματοποιήθηκε βάσει εσωτερικών μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, μετοχές αξίας € 2 εκατ. μεταφέρθηκαν από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 καθώς η αγορά στην οποία διαπραγματεύονται δεν θεωρήθηκε ενεργή.

Συμφωνία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Επιπέδου 3

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	43	57
Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9	65	-
Μεταφορά σε επίπεδο 3	0	0
Μεταφορά από επίπεδο 3	(1)	(0)
Προσθήκες, μετά από πωλήσεις και λήξεις	4	(1)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) περιόδου που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	6	(1)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) περιόδου που περιλαμβάνονται στα λοιπά αποτελέσματα	-	(6)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	1	(2)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	(4)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	118	43

Διαδικασίες και τεχνικές αποτίμησης του Ομίλου

Ο τομέας Group Market Counterparty Risk Sector (GMCRS) θεσπίζει τις διαδικασίες που διέπουν την επιμέτρηση της εύλογης αξίας, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές του Ομίλου. Ο Όμιλος χρησιμοποιεί ευρέως αναγνωρισμένα μοντέλα αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των κοινών χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όπως τις ανταλλαγές επιτοκίων και τις ανταλλαγές συναλλάγματος (interest and cross currency swaps), που χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς και απαιτούν λίγη κρίση και εκτίμηση από τη Διοίκηση. Οι παρατηρήσιμες τιμές ή τα δεδομένα των μοντέλων αποτίμησης είναι συνήθως διαθέσιμα στην αγορά για τους εισηγμένους χρεωστικούς και μετοχικούς τίτλους, τα διαπραγματεύσιμα και τα απλά εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Η διαθεσιμότητα παρατηρήσιμων τιμών της αγοράς και των δεδομένων των μοντέλων αποτίμησης μειώνει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων από τη Διοίκηση και επίσης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, αυτές επιβεβαιώνονται για την ορθότητά τους έναντι ιστορικών στοιχείων και, όπου είναι εφικτό, έναντι τρεχουσών ή πρόσφατων παρατηρούμενων συναλλαγών σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα, και επανεξετάζονται περιοδικά από κατάλληλο προσωπικό ανεξάρτητο από το προσωπικό που τα δημιούργησε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν να χρησιμοποιηθούν και προσαρμόζονται έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι εκτιμήσεις των εύλογων αξιών που λαμβάνονται από τα μοντέλα προσαρμόζονται με τυχόν άλλους παράγοντες, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας ή την αβεβαιότητα των μοντέλων, στο βαθμό που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα τους λάβουν υπόψη κατά την τιμολόγηση του χρηματοοικονομικού μέσου. Οι εύλογες αξίες, επίσης, αντανakλούν τον πιστωτικό κίνδυνο του μέσου και περιλαμβάνουν προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος της εταιρείας του Ομίλου και του αντισυμβαλλομένου, όπου κρίνεται αναγκαίο.

Οι διαδικασίες ελέγχου των μοντέλων αποτίμησης που εφαρμόζονται από τον Όμιλο, περιλαμβάνουν: επιβεβαίωση των παρατηρήσιμων τιμολογήσεων, επαναυπολογισμό των αποτιμήσεων του μοντέλου, επισκόπηση και διαδικασία έγκρισης για τα νέα μοντέλα ή/και αλλαγές στα υφιστάμενα, προσαρμογή και διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων (back-testing) έναντι παρατηρήσιμων συναλλαγών στην αγορά, όπου είναι εφικτό, ανάλυση σημαντικών μεταβολών αποτίμησης, κλπ. Όταν για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρησιμοποιούνται οι αποτιμήσεις τρίτων, αυτές ελέγχονται προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 13.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια της αγοράς κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τον πιστωτικό κίνδυνο του Ομίλου εφαρμόζονται στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τις εν λόγω αναπροσαρμογές του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη οι αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ του Ομίλου και των αντισυμβαλλομένων με βάση τους σχετικούς όρους των συναλλαγών παραγώγων και η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση αυτών των ταμειακών ροών. Ανάλογα με τις συνθήκες, ο Όμιλος λαμβάνει επίσης υπόψη την επίδραση τυχόν διακανονισμών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων, συμβάσεων εξασφάλισης και σύναψης κύριων συμβάσεων συμψηφισμού για την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA). Για τον υπολογισμό του CVA χρησιμοποιούνται οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων, βασισμένες σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit Default Swaps - CDS), ανάλογα με την περίπτωση, ή τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης. Ο Όμιλος εφαρμόζει παρόμοια μεθοδολογία για τον υπολογισμό του δικού του πιστωτικού κινδύνου (Debit Value Adjustments - DVA) όταν μπορεί να εφαρμοστεί. Όπου οι τεχνικές αποτίμησης βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης και το αντίστοιχο CVA είναι σημαντικό στο σύνολο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, τότε τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα κατηγοριοποιούνται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή του κύριου μη παρατηρήσιμου δεδομένου (δηλ. του ποσοστού ανάκτησης) που χρησιμοποιείται στην αποτίμησή τους, δεν θα είχε σημαντική επίδραση στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας τους.

Ο Όμιλος προσδιορίζει την εύλογη αξία των χρεωστικών τίτλων που κατέχει με βάση επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοιο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, λήξη και απόδοση, τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή με τη μέθοδο προεξόφλησης μελλοντικών ταμειακών ροών.

Για τους χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από τον Όμιλο και επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών χρησιμοποιώντας επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου έχει προσδιοριστεί χρησιμοποιώντας δεδομένα έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές τίτλων με παρόμοια χαρακτηριστικά που εκδίδονται από τον Όμιλο ή από άλλους εκδότες Ελληνικών τίτλων.

Η αξία των μη διαπραγματευόμενων μετοχικών τίτλων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου προσδιορίζεται κυρίως χρησιμοποιώντας (i) εκθέσεις αποτίμησης τρίτων, οι οποίες βασίζονται στην καθαρή θέση των εταιρειών όπου η Διοίκηση δεν εκτελεί περαιτέρω σημαντικές προσαρμογές, και (ii) αποτιμήσεις καθαρής θέσης προσαρμοσμένες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες των οποίων οι συμβατικές ταμειακές ροές δεν αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI) επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τιμές αγοράς δεν υπάρχουν καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες τους εκτιμώνται σε ατομική βάση ανά δάνειο προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα προεξοφλητικά επιτόκια. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που ενσωματώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο, αποτελούν σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα στον υπολογισμό της εύλογης αξίας με αποτέλεσμα το σύνολο της εύλογης αξίας τους να κατηγοριοποιείται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης κατά +5%/-5% θα αύξανε/μείωνε τη συνολική εύλογη αξία κατά € 2,3 εκατ.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων του Ομίλου που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία στον ισολογισμό παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	35.940	35.940	36.173
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	491	398	-	889	1.420
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	491	398	35.940	36.829	37.593
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	510	738	1.247	2.495	2.707
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	510	738	1.247	2.495	2.707

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Εύλογη αξία € εκατ.	Λογιστική αξία € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	36.767	36.767	37.108
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων					
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	232	894	-	1.126	1.654
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	314	149	-	463	442
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>546</u>	<u>1.043</u>	<u>36.767</u>	<u>38.356</u>	<u>39.204</u>
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	501	49	-	550	546
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>501</u>	<u>49</u>	<u>-</u>	<u>550</u>	<u>546</u>

Οι υποθέσεις και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους είναι σύμφωνες με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Συγκεκριμένα:

- α) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες: για τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες δεν υπάρχουν τιμές αγοράς, καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες εκτιμώνται προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα επιτόκια προσαρμοσμένα με τον κίνδυνο. Τα δάνεια ομαδοποιούνται σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά παρακολουθούνται από τη Διοίκηση ανά προϊόν, τύπο δανειολήπτη και βαθμό καθυστέρησης, προκειμένου να βελτιωθεί η ακρίβεια των εκτιμώντων αποτελεσμάτων αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, ο Όμιλος κάνει υποθέσεις σχετικά με αναμενόμενες προκαταβολές, τα περιθώρια του προϊόντος και το χρονοδιάγραμμα εκποίησης των εξασφαλίσεων. Τα προεξοφλητικά επιτόκια ενσωματώνουν δεδομένα για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και τα επιτόκια, κατά περίπτωση.
- β) Επενδυτικοί τίτλοι που αποτιμώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης: η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών τίτλων προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, διάρκεια και απόδοση, τις τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προεξόφλησης των ταμειακών ροών.
- γ) Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Αν οι τιμές της αγοράς δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση επίσημες τιμές αγοράς για πιστωτικούς τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά ή προεξοφλώντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος του Ομίλου προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας στοιχεία έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές παρόμοιων τίτλων που εκδίδονται από τον Όμιλο ή από άλλους Έλληνες εκδότες.

Για τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι βραχυπρόθεσμα ή επανατιμολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες), η λογιστική αξία τους προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

7. Καθαρά έσοδα από τόκους

	2018
	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα	
Πελάτες	1.554
- επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	1.553
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και λοιπά έσοδα (επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	19
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾	179
- επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	30
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων	
απευθείας στην καθαρή θέση	148
- επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	12
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	421
	2.186
Τόκοι έξοδα	
Πελάτες (επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος)	(178)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	(114)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (επιτρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	(87)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(2)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(389)
	(770)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.416
	2017
	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα	
Πελάτες	1.616
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και λοιπά έσοδα	6
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾	195
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	347
	2.164
Τόκοι έξοδα	
Πελάτες	(165)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(212)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	(6)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(317)
	(700)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.464

⁽¹⁾ Τα έσοδα από τόκους από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που περιλαμβάνονται δεν ήταν σημαντικά για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών, ανά κατηγορία δανείου και ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Τόκοι έσοδα από μη-απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	589	319	908
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	498	148	646
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	1.087	467	1.554
	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Τόκοι έσοδα από μη-απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	658	292	950
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	494	172	666
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	1.152	464	1.616

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η μεταβολή της παρούσας αξίας της ζημιάς απομείωσης (σημ. 25) € 283 εκατ. (δάνεια λιανικής τραπεζικής € 183 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 100 εκατ.) περιλαμβάνεται στα έσοδα από τόκους από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις πελατών (2017: δάνεια λιανικής τραπεζικής € 189 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 97 εκατ.).

8. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες

Ο παρακάτω πίνακας περιλαμβάνει τα καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες από συμβάσεις με πελάτες στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15, αναλυμένα στις βασικές κατηγορίες ανά υπηρεσία και επιχειρηματικό τομέα (σημ. 47).

	31 Δεκεμβρίου 2018						Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς		Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	
				€ εκατ.	€ εκατ.		
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	8	55	0	5	8	(0)	76
Αμοιβαία κεφάλαια και διαχείριση περιουσίας	12	1	26	3	7	1	50
Υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς	-	11	2	29	2	1	45
Δραστηριότητες δικτύου και πιστωτικές κάρτες	33	4	(0)	12	70	(1)	118
Λοιπά	0	10	(1)	-	0	(0)	9
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	53	81	27	49	87	1	298

	31 Δεκεμβρίου 2017						Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς		Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	
				€ εκατ.	€ εκατ.		
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	10	43	0	6	9	(0)	68
Αμοιβαία κεφάλαια και διαχείριση περιουσίας	6	1	26	3	7	1	44
Υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς	-	24	3	2	2	2	33
Δραστηριότητες δικτύου και πιστωτικές κάρτες	31	4	(0)	11	67	(0)	113
Λοιπά	0	9	(1)	(8)	(0)	(0)	0
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	47	81	28	14	85	3	258

9. Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες

Τα έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες περιλαμβάνουν έσοδα από εκμίσθωση ακινήτων και λοιπά έσοδα υπηρεσιών που παρέχονται από τον Όμιλο (π.χ. υπηρεσίες IT, ηλεκτρονικό εμπόριο).

10. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων

	2018 € εκατ.
Ομόλογα εκ των οποίων:	82
- επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος	0
- επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	81
- επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	(6)
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	23
Συναλλαγματικές διαφορές	22
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	120

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	2017 € εκατ.
Ομόλογα και λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα	45
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	29
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	53
Συναλλαγματικές διαφορές	13
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	140

11 Λοιπά έσοδα/(έξοδα)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα λοιπά έσοδα/(έξοδα) περιλαμβάνουν κυρίως: (α) € 5,5 εκατ. κέρδος από την αποαναγνώριση δανείων που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, οι όροι των οποίων τροποποιήθηκαν σημαντικά, (β) € 1,6 εκατ. ζημιά από την πώληση της ERB Leasing E.A.D. (σημ. 27), (γ) € 2,2 εκατ. κέρδος από την πώληση της Mesal Holdings Ltd (σημ. 27) και (δ) € 6,8 εκατ. έξοδο από προμήθεια που σχετίζεται με αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017 (σημ. 16).

12. Λειτουργικά έξοδα

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού (σημ. 13)	(487)	(506)
Διοικητικά έξοδα	(208)	(206)
Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων	(67)	(67)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων	(37)	(36)
Αποσβέσεις άυλων παγίων στοιχείων	(26)	(24)
Ενοίκια λειτουργικών μισθώσεων	(54)	(56)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(879)	(895)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 το ποσό των λειτουργικών εξόδων (εξαιρουμένων των εισφορών σε κάποιο ταμείο εγγύησης των καταθέσεων ή ταμείο εξυγίανσης) για τις Ελληνικές δραστηριότητες του Ομίλου ανήλθε σε € 638 εκατ. (2017: € 664 εκατ.).

Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων

Το 2016, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) (Single Resolution Mechanism – SRM), ο οποίος αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη μαζί με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM), τέθηκε σε εφαρμογή. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) δημιουργήθηκε με την Οδηγία 2014/806/ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ενιαία πρακτική στις χρηματοδοτήσεις εξυγίανσης εντός EME και υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB). Ο EME προβλέπει ότι το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF) θα δημιουργηθεί κατά την διάρκεια μιας περιόδου οκτώ ετών με «εκ των προτέρων» εισφορές του τραπεζικού τομέα, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν αμετάκλητες δεσμεύσεις πληρωμής ως μέρος του συνολικού ποσού της εισφοράς (σημ. 46).

13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Μισθοί, ημερομίσθια και έκτακτες αμοιβές	(357)	(367)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(68)	(78)
Αμοιβές συνταξιοδότησης και λοιπές παροχές λόγω εξόδου από την υπηρεσία	(16)	(15)
Λοιπά έξοδα	(46)	(46)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(487)	(506)

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ομίλου κατά τη διάρκεια της χρήσης ανήλθε σε 13.256 (31 Δεκεμβρίου 2017: 13.738). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμός των καταστημάτων και των κέντρων επιχειρηματικής και ιδιωτικής τραπεζικής του Ομίλου, ανήλθε σε 653.

14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης ακινήτων	(30)	(34)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ομολόγων (σημ. 26)	15	(1)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ⁽¹⁾	(6)	(15)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(21)	(50)
Κόστος Προγραμμάτων Εθελουσίας Εξόδου και λοιπές σχετικές δαπάνες (σημ. 38)	(57)	(8)
Λοιπά έξοδα αναδιάρθρωσης	(5)	(5)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(62)	(13)
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(83)	(63)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ζημιές απομείωσης μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων (σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για το έτος 2017), λοιπών στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των τιμών της αγοράς ακινήτων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χαρτοφυλακίου ακινήτων του Ομίλου, έχει αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων ποσό ύψους € 30 εκατ. για ζημιές απομείωσης και αποτίμησης ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων, επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς, εκ των οποίων € 21 εκατ. αφορούν τις ελληνικές δραστηριότητες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης τα οποία ανήλθαν σε € 5 εκατ. και σχετίζονται κυρίως με την βελτιστοποίηση των δανειακών δραστηριοτήτων. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, ο Όμιλος είχε αναγνωρίσει έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 5 εκατ., τα οποία σχετίζονταν κυρίως με τον εξορθολογισμό του δικτύου του στην Ελλάδα.

15. Φόρος εισοδήματος

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τρέχων φόρος	(46)	(34)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημ.16)	(16)	29
Προσαρμογές φόρου	(14)	-
Σύνολο φόρου εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(76)	(5)

Σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα για το έτος 2018 είναι 29%. Επιπρόσθετα, τα μερίσματα που διανέμονται, από την 1 Ιανουαρίου του 2019 υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου 10 %, εκτός των ενδοομικών μερισμάτων τα οποία υπό προϋποθέσεις απαλλάσσονται του φόρου. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Νόμου 4579/2018, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2018 και τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα, εκτός από τον φορολογικό συντελεστή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα μειώνεται ετησίως κατά 1%, τα τέσσερα επόμενα έτη ξεκινώντας από το 2019, καταλήγοντας σε 25% από το 2022 και έπειτα. Αυτό οδήγησε σε μείωση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης κατά € 0,2 εκατ. για τις ελληνικές θυγατρικές της Τράπεζας η οποία έχει αναγνωρισθεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε πρόβλεψη ποσού € 14 εκατ. στην κατάσταση αποτελεσμάτων για φορολογικές απαιτήσεις των οποίων η εκδίκαση εκκρεμεί.

Τον Οκτώβριο του 2018, το Συμβούλιο της Επικρατείας κοινοποίησε τις αποφάσεις του στην Τράπεζα και σε μια άλλη ελληνική τράπεζα, σχετικά με την άρνηση του δικαιώματος επιστροφής των προκαταβληθέντων φόρων (μέσω παρακράτησης) επί των τόκων ομολόγων και εντόκων γραμματίων του έτους 2008 (ποσού € 4 εκατ. για την Τράπεζα). Οι εν λόγω αποφάσεις ερμήνευσαν τον ελληνικό φορολογικό νόμο που ίσχυε το έτος 2008 και ανέφεραν ότι οι ανωτέρω παρακρατούμενοι φόροι δύναται να συμψηφιστούν μόνο με τον ετήσιο φόρο εισοδήματος των τραπεζών και το εναπομένον μη συμψηφισθέν μέρος αυτών δεν είναι επιστρεπτέο. Ωστόσο, αναφορικά με τέτοιου είδους παρακρατούμενους φόρους έχουν εκδοθεί δύο προγενέστερες ευνοϊκές αποφάσεις, επίσης από το Συμβούλιο της Επικρατείας, για διαφορετικά έτη (η μία αφορούσε την Τράπεζα για το έτος 2010 και η

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

δεύτερη αφορούσε άλλο τραπεζικό ίδρυμα). Η Τράπεζα προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επιπλέον των προαναφερθέντων, η Τράπεζα έχει παρόμοιες εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις σχετικά με την ερμηνεία του Ν. 2238/1994, ποσού € 46 εκατ. για το έτος 2012.

Την 29 Μαρτίου 2019, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε νομοσχέδιο που περιλαμβάνει διατάξεις με τις οποίες διασφαλίζεται η ανακτησιμότητα τόσο των φορολογικών απαιτήσεων του Νόμου 2238/1994 που προκύπτουν (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) από παρακρατούμενους φόρους επί τόκων ομολόγων (για τα έτη 2008, 2010, 2011 και 2012) όσο και των φορολογικών απαιτήσεων του Νόμου 4046/2012 (για τα έτη 2010, 2011 και 2012) που προκύπτουν από φόρους ποσού € 13 εκατ. για την Τράπεζα, οι οποίοι παρακρατήθηκαν επί τόκων Ελληνικών κρατικών ομολόγων, Ελληνικών εντόκων γραμματίων και εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

Ο Όμιλος αξιολογεί όλες τις σχετικές εξελίξεις σε σχέση με το σύνολο των ανοικτών φορολογικών υποθέσεων του (π.χ. νομοθετικές αλλαγές, πάγια νομολογία, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, διοικητικές πρακτικές) και σχηματίζει επαρκείς προβλέψεις.

Ο φόρος εισοδήματος επί των καθαρών (προ φόρου) κερδών του Ομίλου, διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, όπως αναλύεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	232	181
Φόρος βάσει των ισχύοντων φορολογικών συντελεστών	(67)	(52)
Φορολογική επίδραση από:		
- έσοδα απαλλασσόμενα από φόρο και έξοδα μη εκπιπτόμενα	(24)	(6)
- διαφορετικούς φορολογικούς συντελεστές σε διάφορες χώρες	26	23
- έκτακτες προσαρμογές φόρου	(14)	-
- λοιπά ⁽¹⁾	3	30
Σύνολο φόρου εισοδήματος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(76)	(5)

⁽¹⁾ Στη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, περιλαμβάνεται ποσό €32 εκατ. από επίδραση αναβαλλόμενου φόρου που σχετίζεται με πρόβλεψη απομείωσης έναντι δανείων, λοιπών απαιτήσεων και κόστους επένδυσης της Τράπεζας σε συγκεκριμένες θυγατρικές.

Φορολογικό πιστοποιητικό και ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Η Τράπεζα και οι θυγατρικές της, οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (σημ. 27 και 28) έχουν κατά κανόνα 1 έως 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις. Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2013-2015 η Τράπεζα και οι ελληνικές εταιρείες του Ομίλου των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχθηκαν υποχρεωτικά, υποχρεούνταν να λαμβάνουν «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» σύμφωνα με τον Ν4174/2013, το οποίο εκδίδεται, μετά τη διενέργεια σχετικού φορολογικού ελέγχου, από το νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Για τις χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2016 και έπειτα, το «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» είναι προαιρετικό, ωστόσο η Τράπεζα και (κατά γενικό κανόνα) οι ελληνικές εταιρείες του Ομίλου θα συνεχίσουν να το λαμβάνουν.

Η Τράπεζα έχει λάβει φορολογικό πιστοποιητικό από τους ορκωτούς ελεγκτές χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2013-2017. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο φορολογικός έλεγχος από τους ορκωτούς ελεγκτές βρίσκεται σε εξέλιξη. Επιπροσθέτως, το Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και η Νέα Proton, οι οποίες συγχωνεύθηκαν με την Τράπεζα το 2013, έλαβαν από ορκωτούς ελεγκτές φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς διατύπωση επιφύλαξης με θέμα έμφασης για τις ανέλεγκτες από τις φορολογικές αρχές χρήσεις/περιόδους 18/1-30/6/2013 και 9/10/2011-31/12/2012 αντίστοιχα, σχετικά με ενδεχόμενες φορολογικές υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά το μετασχηματισμό τους σε νέα πιστωτικά ιδρύματα (carve out). Η Τράπεζα έχει σχηματίσει επαρκείς προβλέψεις και για τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις.

Οι θυγατρικές της Τράπεζας, οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, έχουν λάβει φορολογικά πιστοποιητικά χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2013-2017. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι φορολογικοί έλεγχοι από ορκωτούς ελεγκτές είναι σε εξέλιξη.

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία και τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις, οι εταιρείες για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επισημάνσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν εξαιρούνται από την επιβολή

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

επιπρόσθετων φόρων και προστίμων από τις Ελληνικές φορολογικές αρχές μετά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των νομοθετικών περιορισμών (ως γενική αρχή, 5 χρόνια από τη λήξη της χρήσης στην οποία η φορολογική δήλωση θα πρέπει να έχει υποβληθεί). Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, κατά γενικό κανόνα, το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να επιβάλλει φόρους μέχρι και το φορολογικό έτος 2012 (συμπεριλαμβανομένου) έχει παρέλθει χρονικά για την Τράπεζα και για τις εταιρείες του Ομίλου που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Οι ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων του Ομίλου στο εξωτερικό έχουν ως εξής: (α) Eurobank Cyprus Ltd, 2014-2018, (β) Eurobank Bulgaria A.D., 2013-2018, (γ) Eurobank A.D. Beograd (Σερβία), 2013-2018 και (δ) Eurobank Private Bank Luxembourg S.A., 2014-2018. Οι λοιπές εταιρείες του Ομίλου (σημ. 27 και 28), οι οποίες εδρεύουν σε χώρες του εξωτερικού, όπου προβλέπεται από τη νομοθεσία τακτικός φορολογικός έλεγχος, έχουν από 1 έως 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις, σύμφωνα με τη γενική αρχή και τις προϋποθέσεις της φορολογικής νομοθεσίας που ισχύει σε κάθε χώρα.

16. Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι εισοδήματος υπολογίζονται με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) επί όλων των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, καθώς επίσης και επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών με το φορολογικό συντελεστή που αναμένεται να ισχύει στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Η κίνηση του λογαριασμού αναβαλλόμενης φορολογίας παρουσιάζεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.855	4.926
ΔΠΧΑ 9 επίπτωση μετάβασης (σημ. 2.3.2)	5	-
Έσοδο/(έξοδο) στην κατάσταση αποτελεσμάτων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(16)	29
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	64	-
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	-	(85)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	(2)	(8)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (σημ. 17)	7	(7)
Λοιπά	(1)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.912	4.855

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/(υποχρεώσεις) προκύπτουν από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων ⁽¹⁾	3.132	3.011
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	1.151	1.201
Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων	265	239
Λοιπές απομειώσεις/μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	248	311
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	63	22
Κόστος συναλλαγών καθαρής θέσης	23	31
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών	15	17
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	13	14
Ιδιοχρησιμοποιούμενα, επενδυτικά και ανακτηθέντα από πλειστηριασμού ακίνητα	(20)	(16)
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	(24)	-
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται απευθείας στο αποθεματικό αναπροσαρμογής AFS επενδυτικών τίτλων	-	(84)
Λοιπά ⁽¹⁾	46	109
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.912	4.855

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 61 εκατ. για προβλέψεις έναντι δεσμεύσεων της Τράπεζας προς τις θυγατρικές της, που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (κυρίως για να αντικατοπτριστεί η λογιστική αξία των δανειακών τους χαρτοφυλακίων), αναταξινομήθηκε από την κατηγορία «Λοιπά» στην κατηγορία «Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων».

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Μετά την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17), οι σχετικές προσωρινές διαφορές αποτίμησης αντιλογίστηκαν, αλλά δεν χρησιμοποιήθηκαν πλήρως έναντι των φορολογητέων κερδών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών και τη μείωση του αναβαλλόμενου φόρου επί των μεταβολών της εύλογης αξίας που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος αναλύεται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	4.916	4.859
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ. 38)	(4)	(4)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.912	4.855

Ο αναβαλλόμενος φόρος (έξοδο)/έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες στην κατάσταση αποτελεσμάτων προκύπτει από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση, πωλήσεις και διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	82	104
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	41	(8)
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	(50)	(50)
Μεταβολή στην εύλογη αξία και λοιπές προσωρινές διαφορές	(89)	(17)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος (έξοδο)/ έσοδο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(16)	29

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε καθαρές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις € 4,9 δις που αναλύονται παρακάτω:

- (α) € 3.132 εκατ. αφορούν σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές λόγω προβλέψεων απομείωσης/αποτίμησης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών διαγραφών χρέους σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013, όπως είναι σε ισχύ. Αυτές οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος,
- (β) € 1.151 εκατ. αφορούν σε φορολογικές ζημιές από τη συμμετοχή του Ομίλου στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες υπόκεινται σε απόσβεση για φορολογικούς σκοπούς (δηλ. 1/30 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από τη χρήση 2012 και εφεξής),
- (γ) € 265 εκατ. αφορούν στο αναπόσβεστο υπόλοιπο οριστικών φορολογικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, που υπόκεινται σε απόσβεση (δηλαδή 1/20 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από το 2016 και εφεξής), σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013 όπως είναι σε ισχύ,
- (δ) € 63 εκατ. αφορούν κυρίως σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές εκ των οποίων € 62 εκατ. προέκυψαν από τις δραστηριότητες της Τράπεζας το 2018 (περιλαμβάνουν € 48 εκατ. περίπου φορολογικές ζημιές, οι οποίες προέκυψαν από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία τον Απρίλιο του 2018, σημ. 17). Οι μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την Τράπεζα εντός πέντε ετών μετά από το έτος της αναγνώρισής τους,
- (ε) € 23 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές σχετικά με την (αναπόσβεστη για φορολογικούς σκοπούς) αξία των εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, υποκείμενων σε δεκαετή απόσβεση, με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, κατά το έτος που πραγματοποιήθηκαν και
- (στ) € 278 εκατ. αφορούν σε λοιπές εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (ζημιές αποτίμησης, προβλέψεις για συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό κλπ), η πλειονότητα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος.

Αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στηρίζεται στην εκτίμηση της Διοίκησης, την 31 Δεκεμβρίου 2018, ότι οι εταιρείες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι μη

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, οι εκπιπόμενες προσωρινές διαφορές, καθώς και οι φορολογικές ζημιές από το πρόγραμμα PSI+ και από το πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις προσδιορίζονται με βάση τη φορολογική μεταχείριση της κάθε κατηγορίας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει σε κάθε χώρα που δραστηριοποιείται ο Όμιλος, τη δυνατότητα συμψηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών με μελλοντικά φορολογητέα κέρδη και τα πραγματικά φορολογικά αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018. Επιπλέον, η αξιολόγηση του Ομίλου σχετικά με την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται (α) στις εκτιμήσεις για τη μελλοντική επίδοση (προβλέψεις λειτουργικών αποτελεσμάτων) και τις προοπτικές ανάπτυξης που έχουν αντίκτυπο στα εκτιμώμενα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, (β) στο αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα ανάκτησης ή διακανονισμού των εκπιπόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών, (γ) στην πιθανότητα ότι οι εταιρίες του Ομίλου θα έχουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, κατά την ίδια περίοδο που θα πραγματοποιηθεί η ανάκτηση ή ο διακανονισμός των εκπιπόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών (δηλαδή κέρδη/ ζημιές από πώληση επενδύσεων ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.) ή κατά τα έτη στα οποία μπορούν να μεταφερθούν οι φορολογικές ζημιές και (δ) στην ιστορική εξέλιξη των αποτελεσμάτων (ιστορικές επιδόσεις) των εταιριών του Ομίλου σε συνδυασμό με τις φορολογικές ζημιές προγενέστερων ετών που προκλήθηκαν από έκτακτα γεγονότα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση της ανακτησιμότητας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, βάσει (α) του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και παρείχε την προοπτική της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου, για την περίοδο έως το τέλος του 2020 και (β) την επικαιροποίηση του Σχεδίου για το χρονικό διάστημα μέχρι το τέλος του 2021 που υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) τον Δεκέμβριο του 2018. Το Επιχειρηματικό Σχέδιο του Ιανουαρίου 2018 έχει επίσης κατατεθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΗFSF) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Για τα έτη από το 2021 και έπειτα, η αξιολόγηση των προβλέψεων για τα λειτουργικά αποτελέσματα στηρίχθηκε στις προβλέψεις της Διοίκησης, η οποία έλαβε υπόψη τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, του τραπεζικού κλάδου και του ίδιου του Ομίλου.

Το ποσό των ανωτέρω προβλέψεων που συμπεριλήφθηκαν στο Επιχειρηματικό Σχέδιο του Ομίλου βασίζεται κυρίως σε υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με (α) την περαιτέρω μείωση του κόστους χρηματοδότησης λόγω του σταδιακού επαναπατρισμού των καταθέσεων των πελατών που αντικαθιστά τις ακριβότερες πηγές χρηματοδότησης, (β) τις μειωμένες ζημιές απομείωσης των δανείων, ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, που αναμένεται να βελτιωθούν σταδιακά και τις στρατηγικές πρωτοβουλίες σε συνδυασμό με την στρατηγική για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ) που ο Όμιλος έχει δεσμευτεί στον SSM αναφορικά με την αποτελεσματική διαχείριση των προβληματικών δανείων του, (γ) την αποτελεσματικότητα των συνεχών πρωτοβουλιών περιορισμού του κόστους και (δ) τη σταδιακή αποκατάσταση των παραδοσιακών εσόδων από προμήθειες, όπως η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και οι προμήθειες δικτύου καθώς και οι προμήθειες που σχετίζονται με προϊόντα κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής.

Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου και η επικαιροποίησή του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα όπως επίσης και στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος (σημ. 2.1).

Ο Όμιλος βρίσκεται στο στάδιο της οριστικοποίησης του επικαιροποιημένου επιχειρηματικού σχεδίου, υπό την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης όλων των εναπομένουσων ενεργειών, της λήψη όλων των απαραίτητων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές σχετικά με τη συγχώνευση της Τράπεζας με τη Grivalia Properties A.E.E.A.Π (σημ. 48) και τις προγραμματισμένες στρατηγικές πρωτοβουλίες του Ομίλου για την ταχεία μείωση των NPEs (σημ. 6).

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση έναντι του Ελληνικού Δημοσίου και φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 όπως ισχύει, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας που πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (deferred tax credits – DTCs) ανέρχονται σε € 3.927 εκατ. Η μετατροπή των DTCs προϋποθέτει ότι το λογιστικό, μετά από φόρους, αποτέλεσμα της χρήσης είναι ζημιολόγο. Συγκεκριμένα, DTCs υπολογίζονται επί: (α) των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και (β) του συνολικού ποσού: (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών ζημιών γενικά λόγω πιστωτικού κινδύνου που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με το φορολογικό καθεστώς που ισχύει, οι ανωτέρω οριστικές ζημιές από διαγραφές και πωλήσεις δανείων αποσβένονται σε περίοδο 20 ετών, διατηρώντας το καθεστώς του DTC καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ αποσυνδέονται οι οριστικές διαγραφές δανείων από τις λογιστικές διαγραφές αυτών. Συνεπώς, η ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης/DTC της Τράπεζας που συνδέεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και η εποπτική κεφαλαιακή της διάρθρωση διασφαλίζονται, συνεισφέροντας σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, μέσω της αύξησης των διαγραφών και πωλήσεων δανείων.

Από τον Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης για τα πιστωτικά ιδρύματα (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, έχουν αναγνωρισθεί στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» € 6,8 εκατ.

17. Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία ταξινομημένες ως κατεχόμενες προς πώληση

Τον Σεπτέμβριο του 2017, η πώληση των Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία) θεωρήθηκε πολύ πιθανή, ως εκ τούτου από την 30 Σεπτεμβρίου 2017 οι εν λόγω εταιρείες ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση. Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania (BT) αναφορικά με την προαναφερθείσα πώληση. Σε συνέχεια της εν λόγω συμφωνίας, την 3 Απριλίου 2018, η Eurobank και η BT ολοκλήρωσαν όλες τις εναπομείνουσες ενέργειες και εκπλήρωσαν όλους τους όρους για την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των μετοχών που κατείχε ο Όμιλος στις ανωτέρω εταιρείες στην BT.

Οι ανωτέρω εταιρείες αποτελούσαν το σημαντικότερο τμήμα των δραστηριοτήτων του Ομίλου στη Ρουμανία, οι οποίες παρουσιάζονται στον Τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Τα αποτελέσματα των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση παρουσιάζονται παρακάτω:

	Για την περίοδο που έληξε	
	31 Μαρτίου 2018 ⁽¹⁾ € εκατ.	31 Δεκεμβρίου 2017 € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκου	24	98
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	5	22
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	0	5
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	1	2
Λειτουργικά έξοδα	(22)	(89)
Κέρδη προ απομειώσεων, ζημιών επιμέτρησης και προβλέψεων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	8	38
Ζημιές απομείωσης δανείων και απαιτήσεων	(3)	(35)
Ζημιές επιμέτρησης μη κυκλοφορούντων παγίων και λοιπών στοιχείων ενεργητικού	(0)	(60)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(1)	(10)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	4	(67)
Φόρος εισοδήματος	(1)	(4)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) μετά φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ ζημιάς από την πώληση	3	(71)
Ζημιά από την πώληση προ φόρου	(80)	-
Φόρος από την πώληση	8	-
Ζημιές μετά φόρου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(69)	(71)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν σε τρίτους	0	0
Καθαρές ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους μετόχους	(69)	(71)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει την αναπροσαρμοσμένη ζημιά από την πώληση, για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι βασικές κατηγορίες των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση αναλύονται παρακάτω:

	31 Μαρτίου 2018	31 Δεκεμβρίου 2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.251	1.254
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	328	328
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες ⁽¹⁾	224	333
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽¹⁾	197	243
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	8	26
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	2.008	2.184
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.768	1.831
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	26	93
Λοιπές υποχρεώσεις	33	35
Υποχρεώσεις δραστηριοτήτων προς πώληση	1.827	1.959
Ενδοομιλικές απαιτήσεις που σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία κατεχόμενες προς πώληση (μετά από ενδοομιλικές υποχρεώσεις)	28	30
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση	209	255
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί σε τρίτους	2	2
Καθαρή θέση των δραστηριοτήτων προς πώληση που αναλογεί στους μετόχους	207	253

⁽¹⁾ Την 31 Μαρτίου 2018, τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που περιλαμβάνονται ανωτέρω ανέρχονται σε € 285 εκατ.

Έως την ημερομηνία της πώλησης, οι συσσωρευμένες ζημιές (που σχετίζονται κυρίως με συναλλαγματικές διαφορές) που αναλογούν στους μετόχους και έχουν αναγνωριστεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ανέρχονταν σε € 46 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 42 εκατ.).

Το τίμημα της συναλλαγής, αφαιρούμενων των σχετικών εξόδων, ανήλθε σε € 205 εκατ., επιπλέον του ειδικού μερίσματος € 25 εκατ. και της επιστροφής κεφαλαίου € 50 εκατ. που εισπράχθηκαν το 2017 και το πρώτο τρίμηνο του 2018, αντίστοιχα. Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε πρόβλεψη € 14,6 εκατ. σχετικά με την οριστικοποίηση των οικονομικών στοιχείων των ανωτέρω εταιρειών στη Ρουμανία.

Σύμφωνα με τη Συμφωνία Πώλησης και Αγοράς (η Συμφωνία) μεταξύ του Ομίλου Eurobank (ο Πωλητής) και της Banca Transilvania (BT) (Αγοραστής), υπάρχουν και ειδικές ρήτρες αποζημίωσης βάσει των οποίων ο Αγοραστής θα μπορούσε να απαιτήσει από τον Πωλητή συγκεκριμένα ποσά, υπό ορισμένους περιορισμούς στην συνολική απαίτηση. Στο πλαίσιο αυτό, το τρίτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε πρόβλεψη € 15 εκατ. για φορολογικά θέματα της Bancprost S.A. (βλ. παρακάτω «Φορολογικός έλεγχος»). Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το αποτέλεσμα της πώλησης το οποίο αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθε σε ζημιά ύψους € 72 εκατ. μετά φόρου, περιλαμβανομένων των προαναφερθεισών σωρευτικών ζημιών ύψους € 46 εκατ., οι οποίες αναταξινομήθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση όπου είχαν προηγουμένως αναγνωριστεί. Η συναλλαγή είχε θετική επίπτωση στην κεφαλαιακή θέση και στη ρευστότητα του Ομίλου.

Φορολογικός έλεγχος

Σύμφωνα με το πόρισμα του φορολογικού ελέγχου που κοινοποιήθηκε στην Bancprost S.A. τον Ιούλιο του 2018, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης του φορολογικού ελέγχου για τα έτη 2011-2015, οι πρόσθετοι φόροι προς πληρωμή ανέρχονται συνολικά σε € 40 εκατ. περίπου. Οι εν λόγω φόροι προκύπτουν από τον καταλογισμό πρόσθετων παρακρατούμενων φόρων ύψους € 30 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων προσαυξήσεων ποσού € 10 εκατ.) και πρόσθετου φόρου εισοδήματος ύψους € 10 εκατ. ως αποτέλεσμα τόσο της μη φορολογικής έκπτωσης ορισμένων δαπανών όσο και της αναγνώρισης τεκμαρτού φορολογητέου εισοδήματος.

Ο Όμιλος είναι σε στενή συνεργασία με την BT, η οποία έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες αμφισβήτησης του πορίσματος του φορολογικού ελέγχου στο δικαστήριο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Με βάση τη Συμφωνία, ο Αγοραστής μπορεί να απαιτήσει από τον Πωλητή, υπό ορισμένους περιορισμούς στην συνολική απαίτηση, τις φορολογικές υποχρεώσεις που θα καταλογιστούν από τη φορολογική αρχή ως αποτέλεσμα φορολογικού ελέγχου που θα καλύπτει όλα τα φορολογικά αντικείμενα, για όλες τις ανοικτές (αυτές που δεν έχουν παραγραφεί) φορολογικές χρήσεις της Bancpost S.A. μέχρι την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Σε σχέση με τα ανωτέρω, στο τρίτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε την προαναφερθείσα πρόβλεψη € 15 εκατ. στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή της Ρουμανίας (ANPC)

Επιπρόσθετα, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, η Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή (ANPC) της Ρουμανίας επέβαλε δύο πρόστιμα στην Bancpost S.A. κατόπιν καταγγελιών από ορισμένους πιστούχους της. Οι περιπτώσεις αφορούσαν χαρτοφυλάκια εξυπηρετούμενων δανείων που είχαν εκχωρηθεί από την Bancpost S.A. στην ERB New Europe Funding II B.V. (NEF II) (μια εταιρεία ειδικού σκοπού στην Ολλανδία που ελέγχεται από την Eurobank) το 2008. Η ANPC επέβαλε στην Bancpost S.A πρόστιμα συνολικού ύψους € 68 χιλ., καθώς αμφισβήτησε τη δυνατότητα της NEF II να αποκτήσει τις δανειακές απαιτήσεις της Bancpost S.A και επίσης λόγω ισχυρισμών για ορισμένες παραβιάσεις των νόμων περί προστασίας των καταναλωτών. Επιπλέον, η ANPC κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πληρωμές από τους καταναλωτές, όπως οι τόκοι, οι αμοιβές και οι ποινές όλων των δανείων που είχαν εκχωρηθεί στη NEF II, εισπράττονταν παράνομα από την NEF II για περίοδο δέκα ετών και πρέπει να επιστραφούν από την Bancpost S.A.

Ο Όμιλος βρίσκεται σε στενή συνεργασία με την BT, η οποία βρίσκεται στη διαδικασία αμφισβήτησης των αποφάσεων της ANPC στα δικαστήρια.

Η προαναφερόμενη Συμφωνία για την πώληση της Bancpost S.A. μεταξύ του Ομίλου Eurobank και της BT προβλέπει επίσης αποζημίωση για ζημιές που προκύπτουν από απαιτήσεις έναντι του Αγοραστή ή της Bancpost S.A. σε σχέση με τα ανωτέρω δάνεια και απαιτήσεις.

Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις όλων των ανωτέρω υποθέσεων της Bancpost S.A. και βρίσκεται στο στάδιο της ανάλυσης των τυχόν επιπτώσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν τα νόμιμα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απορρέουν από την Συμφωνία με την BT.

Ασφαλιστικές δραστηριότητες

Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, με βάση τη συμφωνία πώλησης του 80% των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων του Ομίλου, η οποία ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2016, η Τράπεζα έλαβε επιστροφή ποσού € 4,9 εκατ. λόγω της επίλυσης νομικής απαίτησης υπέρ της Eurolife ERB Ασφαλίσεων Ζωής Α.Ε., επηρεάζοντας τα αποτελέσματα από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες με κέρδος ποσού € 3,5 εκατ., μετά φόρου.

Υπο-όμιλος Grivalia

Τον Ιούνιο 2017, ο υπο-όμιλος Grivalia (Grivalia Properties A.E.E.A.Π και οι θυγατρικές της) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενος προς πώληση, καθώς η πώληση του συνολικού ποσοστού συμμετοχής 20% που διακρατούσε η Τράπεζα στο μετοχικό κεφάλαιο της Grivalia Properties A.E.E.A.Π θεωρήθηκε πολύ πιθανή.

Οι δραστηριότητες προς πώληση του υπο-ομίλου Grivalia περιελάμβαναν: (α) την Grivalia Properties A.E.E.A.Π και τις θυγατρικές της στην Ελλάδα και το Λουξεμβούργο, οι οποίες περιλαμβάνονταν στον επιχειρηματικό τομέα των λοιπών δραστηριοτήτων, και (β) τις θυγατρικές της Grivalia στη Ρουμανία και τη Σερβία, οι οποίες περιλαμβάνονταν στον επιχειρηματικό τομέα των Διεθνών Δραστηριοτήτων.

Την 4 Ιουλίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την επιτυχή πώληση του συνόλου της συμμετοχής της στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π. Το καθαρό κέρδος του υπο-ομίλου Grivalia για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, συμπεριλαμβανομένου του αποτελέσματος από την πώληση, ανήλθε συνολικά σε € 10 εκατ. κέρδη, περιλαμβανομένης ζημιάς € 1 εκατ. που αναλογούσε στους μετόχους.

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με την πώληση του υπο-ομίλου Grivalia παρέχονται στη σημείωση 17 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

18. Κέρδη ανά μετοχή

Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών, με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία κατά τη διάρκεια της περιόδου, εξαιρώντας το μέσο αριθμό ιδίων μετοχών που είχε στην κατοχή του ο Όμιλος κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Τα προσαρμοσμένα (diluted) κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται προσαρμόζοντας το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία με την παραδοχή ότι όλοι οι δυνητικά μετατρέψιμοι τίτλοι σε κοινές μετοχές, μετατρέπονται σε μετοχές. Ο Όμιλος έχει εκδώσει μετατρέψιμους, υπό ορισμένες συνθήκες προνομιούχους τίτλους (Σειρά Δ, σημ. 41). Έως την 31 Δεκεμβρίου 2017 οι κοινές μετοχές που θα προέρχονταν από την μετατροπή των δυνητικά μετατρέψιμων σε κοινές μετοχές προαναφερθέντων προνομιούχων τίτλων δεν μπορούσαν να εκδοθούν βάσει περιορισμών που ήταν σε ισχύ και σχετίζονταν με το σχέδιο αναδιάρθρωσης (σημ. 5). Συνεπώς, η Σειρά Δ των προνομιούχων τίτλων δεν λαμβανόταν υπόψη στον υπολογισμό των προσαρμοσμένων κερδών ανά μετοχή. Από την 1 Ιανουαρίου 2018, οι εν λόγω περιορισμοί έχουν αρθεί.

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2018	2017
Καθαρά κέρδη περιόδου που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών ⁽¹⁾	€ εκατ. 89	104
Καθαρά κέρδη περιόδου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών ⁽¹⁾	€ εκατ. 154	176
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών σε κυκλοφορία για τα βασικά κέρδη ανά μετοχή	Αριθμός μετοχών 2.184.028.111	2.183.903.315
Μέσος σταθμισμένος αριθμός κοινών μετοχών σε κυκλοφορία για τα προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	Αριθμός μετοχών 2.228.346.292	-
Κέρδη ανά μετοχή		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	€ 0,04	0,05
Κέρδη ανά μετοχή από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		
-Βασικά και προσαρμοσμένα κέρδη ανά μετοχή	€ 0,07	0,08

⁽¹⁾ Μετά την αφαίρεση των μερισμάτων που αναλογούν στους κατόχους προνομιούχων τίτλων και συμπεριλαμβανομένων των κερδών/(ζημιών) από την επαναγορά προνομιούχων τίτλων (σημ. 41).

Οι βασικές και προσαρμοσμένες ζημιές ανά μετοχή από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθαν σε € 0,03 (31 Δεκεμβρίου 2017: € 0,03 βασικές και προσαρμοσμένες ζημιές ανά μετοχή).

19. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο	429	421
Διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	1.495	1.103
Σύνολο	1.924	1.524
εκ των οποίων:		
Υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	495	421

Οι υποχρεωτικές καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες, περιλαμβάνουν καταθέσεις αξίας € 495 εκατ. (2017: € 421 εκατ.) στην Τράπεζα της Ελλάδος και στις λοιπές κεντρικές τράπεζες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο που υποχρεούνται να τηρούν οι τράπεζες. Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω καταθέσεων είναι άμεσα διαθέσιμο, εφόσον τηρείται το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο.

20. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα υπόλοιπα, με αρχική λήξη μικρότερη ή ίση των τριών μηνών:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες (εξαιρουμένων των υποχρεωτικών και ενεχυριασμένων καταθέσεων σε κεντρικές τράπεζες)	1.429	1.103
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	520	598
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	3
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα που περιλαμβάνονται στα στοιχεία ενεργητικού κατεχόμενα προς πώληση	-	439
Σύνολο	1.949	2.143

Τα λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους που παρουσιάζονται στις ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες λειτουργικές δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και δεδουλευμένοι τόκοι (Κέρδη)/ζημιές από επενδυτικούς τίτλους	(81)	(59)
Έσοδα από μερίσματα	(83)	(73)
Σύνολο	(2)	(3)
	(166)	(135)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, στις ταμειακές ροές από συνεχιζόμενες χρηματοδοτικές δραστηριότητες περιλαμβάνεται επιστροφή κεφαλαίου από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες (δηλ. Bancpost S.A.) ποσού € 50 εκατ. Επιπλέον, οι λοιπές προσαρμογές στα κέρδη προ φόρου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν κυρίως την αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € 29 εκατ.

Μεταβολές στις υποχρεώσεις που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι μεταβολές των υποχρεώσεων του Ομίλου που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, δηλαδή οι υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (σημ. 37), οφείλονται σε: α) εκδόσεις πιστωτικών τίτλων € 2.362 εκατ. (μετά από έξοδα έκδοσης) εκ των οποίων € 946 εκατ. σχετίζονται με την έκδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (Tier 2) μετά την πλήρη εξόφληση των προνομιούχων μετοχών β) αποπληρωμή χρέους ποσού € 206 εκατ. και γ) απόσβεση των εξόδων έκδοσης και σε δεδουλευμένους τόκους ύψους € 2 εκατ.

21. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Δεσμευμένες καταθέσεις σε τράπεζες	1.791	1.513
Τοποθετήσεις σε τράπεζες και λοιπές απαιτήσεις έναντι τραπεζών	267	312
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	249	298
Σύνολο	2.307	2.123

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι δεσμευμένες καταθέσεις του Ομίλου σε τράπεζες περιλαμβάνουν κυρίως: α) € 1.653 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά σχετικές με τις συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου για συναλλαγές σε παράγωγα προϊόντα και για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων (CSAs, GMRA), β) € 93 εκατ. δεσμευμένες καταθέσεις οι οποίες σχετίζονται με τιτλοποιήσεις χρέους και γ) € 44 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά οι οποίες σχετίζονται με τη πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του Ομίλου:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ελλάδα	77	8
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	2.060	1.910
Λοιπές χώρες	170	205
Σύνολο	2.307	2.123

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

22. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα (σημ. 6.2.1.3)	22	20
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	21	29
Σύνολο	43	49

23. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για αντιστάθμιση χρηματοπιστωτικών κινδύνων και για εμπορικούς σκοπούς.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονται από τον Όμιλο ανά κατηγορία προϊόντος και τη σχέση αντιστάθμισης μαζί με την ονομαστική τους αξία. Η ονομαστική αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων είναι ενδεικτική της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό, χωρίς να προσδιορίζει απαραίτητα τα ποσά των μελλοντικών ταμειακών ροών, που σχετίζονται με αυτά τα μέσα ή την εύλογη αξία τους και για το λόγο αυτό δεν αντικατοπτρίζει τον κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται ο Όμιλος κατά την περίοδο αναφοράς.

	31 Δεκεμβρίου 2018			31 Δεκεμβρίου 2017		
	Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία		Ονομαστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία	
		Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.		Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.
Παράγωγα για τα οποία δεν εφαρμόζεται λογιστική αντιστάθμισης /διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	24.413	1.723	1.263	16.404	1.734	1.278
- Δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων	7.112	35	76	3.490	32	87
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	366	20	20	780	17	30
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	2.552	15	11	1.585	11	13
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	210	1	1	1.209	13	9
- Παράγωγα επί εμπορευμάτων	56	7	7	88	4	4
- Συμβόλαια ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit default swaps)	801	4	7	458	-	5
- Λοιπά (βλέπε παρακάτω)	30	0	0	160	0	0
		1.805	1.385		1.811	1.426
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.215	1	349	1.684	10	313
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	4	0	0	-	-	-
		1	349		10	313
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	154	-	58	134	0	50
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	3.078	65	101	3.032	56	64
		65	159		56	114
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού						
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	-	-	-	210	1	0
		-	-		1	0
Σύνολο παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων		1.871	1.893		1.878	1.853

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα λοιπά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης μετοχών και επιτοκίων, τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants) και δικαιώματα προαίρεσης μετοχών, που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήριο.

Πληροφορίες ως προς την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και τον συμψηφισμό των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στις σημειώσεις 6.3 και 6.2.1.4, αντίστοιχα.

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί παράγωγα προϊόντα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να μειώσει την έκθεσή του σε κινδύνους αγοράς. Οι πρακτικές αντιστάθμισης και η λογιστική απεικόνισή τους παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2.3. Συγκεκριμένα:

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου από πιθανή μεταβολή της εύλογης αξίας των ομολόγων επενδυτικού χαρτοφυλακίου σταθερού επιτοκίου ή των δανείων και απαιτήσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα. Το 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε ζημιά € 60,2 εκατ. (2017: € 71 εκατ. κέρδη) από μεταβολές στην λογιστική αξία των μέσων αντιστάθμισης, που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την αναγνώριση του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης και € 60 εκατ. κέρδη (2017: € 73 εκατ. ζημιά) από μεταβολές στην λογιστική αξία των αντισταθμιζόμενων στοιχείων που αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο. Το ποσό του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης το οποίο αναγνωρίστηκε το 2018 στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν € 0,2 εκατ. ζημιά (2017: € 2 εκατ. ζημιά).

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Ο Όμιλος χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού και συναλλαγματικού κινδύνου που απορρέει από τις διακυμάνσεις των ταμειακών ροών των κυμαινόμενου επιτοκίου ενήμερων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ή καταθέσεων, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, ή των μη αναγνωρισμένων πιθανών μελλοντικών συναλλαγών. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε κέρδος ποσού € 3 εκατ. στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση σχετικά με παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία είχαν οριστεί από τον Όμιλο ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών. Επιπλέον, το 2018, το μη αποτελεσματικό μέρος των συναλλαγών αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν μηδέν (2017: μηδέν).

(γ) Αντιστάθμιση καθαρής επένδυσης

Κατά τη διάρκεια του 2017 και το 2018 μέχρι την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17), ο Όμιλος χρησιμοποιούσε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και/ή δάνεια τα οποία είχαν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του συναλλαγματικού κινδύνου που συνδεόταν με την καθαρή επένδυση σε θυγατρικές εταιρείες εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένων νομισματικών στοιχείων που αποτελούσαν μέρος της καθαρής επένδυσης στη θυγατρική. Τα αποτελέσματα των ανωτέρω εμφανίζονταν στο αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Το 2017, δάνεια € 296 εκατ., τα οποία αντιστοιχούσαν σε 1,4 δις RON, είχαν ως αποτέλεσμα συναλλαγματικά κέρδη για την χρήση € 8 εκατ., τα οποία επηρέασαν θετικά το αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών. Το 2018, σε συνέχεια της προαναφερθείσας πώλησης, ποσό € 37 εκατ. που αφορούσε σε αντισταθμίσεις καθαρής επένδυσης αναταξινομήθηκε από το αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα αναφερθέντα παράγωγα, παρακολουθούνται και έχουν κατηγοριοποιηθεί για σκοπούς λογιστικής απεικόνισης μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση του Ομίλου σε παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ανά γεωγραφικό τομέα και κλάδο δραστηριότητας:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Λοιπές Ευρωπαϊκές		Λοιπές	Σύνολο
	Ελλάδα	χώρες	χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.210	-	-	1.210
Τράπεζες	7	291	301	599
Επιχειρήσεις	60	1	1	62
Σύνολο	1.277	292	302	1.871

	Λοιπές			
	Ευρωπαϊκές		Λοιπές	Σύνολο
	Ελλάδα	χώρες	χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.197	-	-	1.197
Τράπεζες	0	291	316	607
Επιχειρήσεις	72	1	1	74
Σύνολο	1.269	292	317	1.878

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η ανάλυση ληκτότητας της ονομαστικής αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που ορίζει ο Όμιλος ως μέσα αντιστάθμισης παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	31 Δεκεμβρίου 2018								
	Αντιστάθμιση εύλογης αξίας				Αντιστάθμιση ταμειακών ρών				
	3 - 12 μήνες	1-5 χρόνια	Πάνω από 5 χρόνια	Σύνολο	1 - 3 μήνες	3 - 12 μήνες	1-5 χρόνια	Πάνω από 5 χρόνια	Σύνολο
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	42	554	2.619	3.215	-	27	35	92	154
Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	-	-	4	4	500	1.343	1.060	175	3.078
Σύνολο	42	554	2.623	3.219	500	1.370	1.095	267	3.232

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας,

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει πληροφορίες σχετικά με αντισταθμιζόμενα στοιχεία τα οποία υπόκεινται σε αντιστάθμιση εύλογης αξίας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Λογιστική αξία	Σωρευτικό ποσό των προσαρμογών της αντιστάθμισης εύλογης αξίας στο αντισταθμιζόμενο στοιχείο	Μεταβολή στην αξία που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το μη αποτελεσματικό μέρος της λογιστικής αντιστάθμισης
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	312	22	(2)
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	776	220	5
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	2.433	48	57
Σύνολο	3.521	290	60

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το σωρευμένο ποσό προσαρμογών αντιστάθμισης εύλογης αξίας που παραμένει στον Ισολογισμό για στοιχεία, τα οποία έχουν παύσει να προσαρμόζονται για κέρδη και ζημιές αντιστάθμισης ήταν € 183 εκατ.

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ρών

Το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ρών για συνεχιζόμενες αντισταθμίσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018 ήταν € 26 εκατ. ζημιά, εκ των οποίων € 5 εκατ. κέρδος σχετίζεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και € 31 εκατ. ζημιά με καταθέσεις.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα υπόλοιπα που παραμένουν στο αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών από σχέσεις αντιστάθμισης ταμειακών ροών για τις οποίες δεν εφαρμόζεται πλέον λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου ήταν € 26 εκατ. ζημιά.

Η συμφωνία των στοιχείων των ειδικών αποθεματικών του Ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των αντισταθμίσεων των ταμειακών ροών και των καθαρών επενδύσεων, παρέχεται στη σημείωση 42.

24. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2018 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 € εκατ.	31 Δεκεμβρίου 2017 € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος			
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	44.973	47.122	47.242
- Πρόβλεψη απομείωσης	(8.800)	(11.107)	(10.134)
Λογιστική αξία	36.173	36.015	37.108
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	59	65	-
Σύνολο	36.232	36.080	37.108

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη λογιστική αξία και την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά επιχειρηματική μονάδα την 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018				1 Ιανουαρίου 2018	31 Δεκεμβρίου 2017
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾ € εκατ.	Συνολική αξία € εκατ.	Συνολική αξία € εκατ.	Συνολική αξία € εκατ.	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος						
Στεγαστικά δάνεια:						
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	6.706	3.513	6.043	16.262	16.667	16.667
- Πρόβλεψη απομείωσης	(35)	(284)	(2.228)	(2.547)	(2.646)	(2.318)
Λογιστική αξία	6.671	3.229	3.815	13.715	14.021	14.349
Καταναλωτικά δάνεια:						
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	2.225	359	1.404	3.988	5.251	5.251
- Πρόβλεψη απομείωσης	(39)	(103)	(1.093)	(1.235)	(2.294)	(2.076)
Λογιστική αξία	2.186	256	311	2.753	2.957	3.175
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις:						
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	1.604	1.208	3.609	6.421	6.973	6.973
- Πρόβλεψη απομείωσης	(15)	(213)	(1.630)	(1.858)	(2.386)	(2.069)
Λογιστική αξία	1.589	995	1.979	4.563	4.587	4.904
Επιχειρηματικά δάνεια:						
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	10.824	1.881	5.597	18.302	18.231	18.351
- Πρόβλεψη απομείωσης	(57)	(111)	(2.992)	(3.160)	(3.781)	(3.671)
Λογιστική αξία	10.767	1.770	2.605	15.142	14.450	14.680
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος						
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	21.359	6.961	16.653	44.973	47.122	47.242
- Πρόβλεψη απομείωσης	(146)	(711)	(7.943)	(8.800)	(11.107)	(10.134)
Λογιστική αξία	21.213	6.250	8.710	36.173	36.015	37.108
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων						
Λογιστική αξία				59	65	-
Σύνολο				36.232	36.080	37.108

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2018 συμπεριλαμβάνονται δάνεια πελατών πιστωτικά απομειωμένα (POCI) με λογιστική αξία πρό πρόβλεψης € 5 εκατ. και πρόβλεψη απομείωσης € 0,1 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018 : € 5 εκατ. λογιστική αξία προ πρόβλεψης και € 1 εκατ. πρόβλεψη απομείωσης).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων

Την 30 Σεπτεμβρίου 2018, χαρτοφυλάκιο μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις (NPL) της Τράπεζας, συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου περίπου € 1,1 δις (€ 1 δις περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με προβλέψεις απομείωσης ποσού € 0,94 δις) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενο προς πώληση, καθώς η πώληση του θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Την 16 Οκτωβρίου 2018, η Τράπεζα, σύμφωνα με το σχέδιο μείωσης των NPEs, ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την κοινοπραξία των εταιρειών της B2Holding ASA και της Waterfall Asset Management για την πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου θα παραμείνει στην Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS), η οποία είναι 100% θυγατρική της Τράπεζας και έχει λάβει άδεια διαχείρισης NPLs και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με την επίσης αδειοδοτημένη εταιρεία B2Kapital A.E. Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα.

Επιπρόσθετα, το τρίτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος ολοκλήρωσε την πώληση χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων λογιστικής αξία προ προβλέπων απομείωσης € 59 εκατ. (€ 17 εκατ. μετά από προβλέψεις απομείωσης), που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του στη Βουλγαρία. Τα αποτελέσματα του Ομίλου δεν επηρεάστηκαν από την εν λόγω πώληση.

Το Νοέμβριο 2017, η Τράπεζα σύμφωνα με τη στρατηγική της για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ολοκλήρωσε την πώληση του χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου ύψους € 1,5 δις προς την Intrum Ελλάς DAC, (Intrum), εταιρία που ελέγχεται από τον Όμιλο Intrum έναντι τιμήματος € 35 εκατ. Από το εν λόγω ποσό, € 608 εκατ. αφορούσαν σε χρηματοδοτικά ανοίγματα που περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με πρόβλεψη απομείωσης € 584 εκατ. Συνεπώς, ο Όμιλος αναγνώρισε κέρδος ύψους € 8,5 εκατ. αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης ύψους € 2 εκατ. στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» και ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε περίπου κατά 70 μονάδες βάσης. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου ανατέθηκε στην Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS).

Ταξινόμηση μη εξυπηρετούμενων δανείων ως κατεχόμενων προς πώληση

Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα σύναψε συμφωνία για την πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων. Κατά συνέπεια, δάνεια ποσού € 65 εκατ., για τα οποία είχαν σχηματιστεί προβλέψεις απομείωσης ποσού € 45 εκατ. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση, καθώς η πώληση τους θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Τον Ιανουάριο 2019, η πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου ολοκληρώθηκε.

Οι ανωτέρω πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανειακών ανοιγμάτων το 2018, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο μείωσης των NPEs του Ομίλου, είναι συνεπείς με το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (hold-to-collect) για τα δάνεια και τις απαιτήσεις από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες περιλαμβάνουν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:		
Έως 1 έτος	499	526
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	232	282
Άνω των 5 ετών	457	631
	1.188	1.439
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(80)	(119)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	1.108	1.320
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(468)	(490)
Σύνολο	640	830
Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται παρακάτω:		
Έως 1 έτος	483	504
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	194	226
Άνω των 5 ετών	431	590
	1.108	1.320
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(468)	(490)
Σύνολο	640	830

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

25. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Η κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους ανά κατηγορία δανείων και ανά στάδιο υπολογίζεται σε σχέση με τα υπόλοιπα έναρξης και λήξης της περιόδου αναφοράς από την 1 Ιανουαρίου 2018 έως την 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018													Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾		
Πρόβλεψη απομείωσης την 1 Ιανουαρίου (σημ. 2.3.2)	71	170	3.540	26	306	2.314	44	127	2.123	19	207	2.160	11.107	
Μεταφορές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ⁽²⁾	(1)	(5)	(44)	-	-	-	(7)	(0)	(0)	(5)	(0)	-	(62)	
Νέα δάνεια και απαιτήσεις αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	7	-	-	1	-	-	13	-	-	3	-	-	24	
Μεταφορές μεταξύ σταδίων - σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	5	(4)	(1)	37	(30)	(7)	41	(37)	(4)	23	(21)	(2)	-	
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(1)	16	(15)	(2)	174	(172)	(5)	63	(58)	(2)	90	(88)	-	
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(2)	(25)	27	(1)	(52)	53	(5)	(34)	39	(0)	(34)	34	-	
Επίπτωση επαναμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(13)	(47)	280	(28)	(113)	191	(38)	(15)	265	(23)	(28)	150	581	
Ανακτήσεις από διαγραφέντα δάνεια και απαιτήσεις	0	0	9	0	0	1	0	0	4	0	0	2	16	
Δάνεια και απαιτήσεις που από-αναγνωρίστηκαν / ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽³⁾	(0)	(0)	(177)	(0)	-	(0)	(0)	(0)	(951)	(0)	(0)	(0)	(1.128)	
Διαγραφές δανείων	-	-	(566)	-	-	(105)	-	-	(265)	-	-	(536)	(1.472)	
Μεταβολή της παρούσας αξίας συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(9)	6	39	2	(1)	18	(4)	(1)	(16)	0	(1)	(16)	17	
Πρόβλεψη απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	57	111	2.992	35	284	2.228	39	103	1.093	15	213	1.630	8.800	

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2018 περιλαμβάνεται πρόβλεψη απομείωσης για τα πιστωτικά απομειωμένα δάνεια (POCI) ποσού € 0,1 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 1 εκατ.).

⁽²⁾ Από την 1 Ιανουαρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης για τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (στοιχεία εκτός ισολογισμού) παρακολουθείται διακριτά από την πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων πελατών και ως εκ τούτου περιλαμβάνεται στις λοιπές υποχρεώσεις (σημ. 38).

⁽³⁾ Η πρόβλεψη απομείωσης σε σχέση με τα πωληθέντα δάνεια, τα δάνεια τα οποία τροποποιήθηκαν (όταν η τροποποίηση είχε ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση) και εκείνα που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια του έτους, παρουσιάζονται στη γραμμή «Δάνεια και απαιτήσεις που αποαναγνωρίστηκαν / ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης».

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι προβλέψεις απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθαν σε € 680 εκατ. και αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2018 € εκατ.
Προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες	(605)
Ζημιές από τροπούσεις δανείων και απαιτήσεων πελατών	(70)
Πρόβλεψη απομείωσης για δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	(5)
Σύνολο	(680)

Η κίνηση των προβλέψεων απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες ανά κατηγορία δανείων για την περίοδο αναφοράς από 1 Ιανουαρίου 2017 έως 31 Δεκεμβρίου 2017, έχει ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επιχειρηματικά € εκατ.	Στεγαστικά € εκατ.	Καταναλωτικά € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.509	2.272	2.732	2.085	11.598
Προβλέψεις περιόδου	185	248	196	121	750
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	5	1	7	2	15
Διαγραφές και πωλήσεις δανείων και απαιτήσεων ⁽²⁾	(840)	(59)	(770)	(35)	(1.704)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(97)	(68)	(37)	(84)	(286)
Προβλέψεις απομείωσης για μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(32)	(46)	(16)	(49)	(143)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(59)	(30)	(36)	29	(96)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.671	2.318	2.076	2.069	10.134

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει πρόβλεψη απομείωσης ποσού €70 εκατ. (€ 31 εκατ. στεγαστικά και € 39 εκατ. δάνεια μικρών επιχειρήσεων) η οποία σχετίζεται με την πώληση δανείων προ πρόβλεψης απομείωσης, ποσού € 150 εκατ. της Bancprost S.A., που είχε ταξινομηθεί ως κατεχόμενη προς πώληση (σημ.17), στη θυγατρική της Τράπεζας ERB New Europe Funding II B.V.

⁽²⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνεται ποσό € 584 εκατ. το οποίο σχετίζεται με συναλλαγές πώλησης μη εξυπηρετούμενων δανείων (σημ. 24).

Οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στις οποίες προβαίνει η Διοίκηση του Ομίλου κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις πελατών αξιολογούνται διαρκώς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση και τις προσδοκίες σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις που θεωρούνται εύλογες, όπως περιγράφεται στη σημ. 3.1.

26. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2018 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 € εκατ.	31 Δεκεμβρίου 2017 € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)	6.248	5.966	-
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος (AC)	1.420	1.398	-
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)	104	187	-
Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	-	-	5.509
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	-	-	1.654
Επενδυτικοί τίτλοι διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη	-	-	442
Σύνολο	7.772	7.551	7.605

Σε συνέχεια της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, ο Όμιλος μετέφερε χρεωστικούς τίτλους από το χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων στο αποσβέσιμο κόστος. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εύλογη αξία των τίτλων που μεταφέρθηκαν ήταν € 71 εκατ. Εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η ανωτέρω μεταφορά, η μεταβολή στην εύλογη αξία των

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

μεταφερθέντων τίτλων για την περίοδο από την ημερομηνία μεταφοράς έως την 31 Δεκεμβρίου 2018, θα είχε ως αποτέλεσμα € 1 εκατ. κέρδος, μετά από φόρους, το οποίο θα αναγνωριζόταν στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση.

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με το χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων παρέχονται στη σημ. 6.2.1.3.

Πώληση ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)

Στο πλαίσιο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και του ΕΤΧΣ για την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του Ελληνικού δημόσιου χρέους, η Τράπεζα είχε συνάψει συμφωνία με το ΕΤΧΣ, το Ελληνικό Δημόσιο, το ΤΧΣ και την Τράπεζα της Ελλάδος την 16 Μαρτίου 2017 για την ανταλλαγή των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλαιοποίηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία θα επαναπωλούνταν στο ΕΤΧΣ ύστερα από μία σύντομη περίοδο διακράτησης.

Τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση της συνολικής θέσης των εν λόγω ομολόγων του ΕΤΧΣ, καθώς τα εναπομείναντα προαναφερθέντα ομόλογα σταθερού επιτοκίου ονομαστικής αξίας € 362 εκατ. επαναπωλήθηκαν στο ΕΤΧΣ, χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα της Τράπεζας.

26.1 Κίνηση των επενδυτικών τίτλων

	31 Δεκεμβρίου 2018					Σύνολο € εκατ.
	Επενδυτικοί τίτλοι FVOCI	Επενδυτικοί τίτλοι AC		Επενδυτικοί τίτλοι FVTPL	€ εκατ.	
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων 12μήνου € εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	5.937	29	710	745	187	7.608
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	314	(7)	(10)	-	(91)	206
Μεταφορές	(2)	2	-	-	-	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	(121)	1	-	-	3	(117)
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	76	0	2	3	0	81
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	-	(1)	6	-	5
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές μεταβολές	18	1	(4)	-	5	20
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	6.222	26	697	754	104	7.803
Πρόβλεψη απομείωσης	-	-	(3)	(28)	-	(31)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	6.222	26	694	726	104	7.772

	31 Δεκεμβρίου 2017			Σύνολο € εκατ.
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	3.670	8.282	566	12.518
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	1.779	(6.596)	(121)	(4.938)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	348	-	-	348
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	58	4	(3)	59
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	(36)	-	(36)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(2)	-	-	(2)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(20)	0	-	(20)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(324)	-	-	(324)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	5.509	1.654	442	7.605

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

26.2 Κίνηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος € εκατ.	Επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	57	14	71
Νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αγορασθέντα	0	12	12
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	0	12	12
Μεταβολές λόγω αλλαγής των παραμέτρων κινδύνου των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(26)	0	(26)
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	(25)	(0)	(25)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία πουλήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης	-	(6)	(6)
- εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	-	(6)	(6)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία αποπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης	(0)	(1)	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(0)	(2)	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	31	17	48

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου μειώθηκε κατά € 23 εκατ., κυρίως ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτή απεικονίστηκε στις αγορές και λόγω της βελτίωσης των μακροπρόθεσμων προοπτικών της ελληνικής οικονομίας μετά το τέλος του τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης.

26.3 Αποθεματικό ιδίων κεφαλαίων: αναπροσαρμογή επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)

Τα κέρδη/(ζημιές) από τη μεταβολή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου των επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται σε FVOCI (επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση έως την 31 Δεκεμβρίου 2017) αναγνωρίζονται στο αντίστοιχο αποθεματικό αναπροσαρμογής των επενδυτικών τίτλων. Η κίνηση του αποθεματικού αναλύεται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου κατά ΔΛΠ 39	282	17
Επίπτωση υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.2)	9	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου κατά ΔΠΧΑ 9	291	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία (Εξοδο) / ωφέλεια φόρου	(118)	340
Αποθεματικό αναπροσαρμογής από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες, μετά από φόρο	30	(96)
	(33)	52
	(121)	296
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(79)	(66)
Μεταφορά ζημιών απομείωσης (αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από 1 Ιανουαρίου 2018), στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	9	1
Μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων του αποθεματικού που σχετίζεται με τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, μετά από φόρο (σημ. 17)	12	-
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου σε καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	22	16
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου επί ζημιών απομείωσης (αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από 1 Ιανουαρίου 2018), που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(3)	(0)
	(39)	(49)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων από αντιστάθμιση της εύλογης αξίας/ απόσβεση της αποτίμησης	(51)	21
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου	15	(3)
	(36)	18
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	95	282

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

27. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Παρακάτω παρατίθενται οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018, που περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Εταιρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών		98,01	Ελλάδα	Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω διαδικτύου, παροχή λογιστικών, φορολογικών και λοιπών υπηρεσιών
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και περιουσίας
Eurobank Equities A.E.Π.Ε.Υ.		100,00	Ελλάδα	Χρηματοστηριακές και συμβουλευτικές υπηρεσίες
Eurobank Ergasias Leasing A.E.		100,00	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.		100,00	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις		100,00	Ελλάδα	Διαχείριση Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες ακινήτων
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Πιστώσεων		50,00	Ελλάδα	Διαχείριση πιστωτικών καρτών και παροχή λοιπών υπηρεσιών
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 1		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 2		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Στάναρντ Κτηματική Α.Ε.		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία	στ	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Bulgaria A.D.		99,99	Βουλγαρία	Τράπεζα
Bulgarian Retail Services A.D.		100,00	Βουλγαρία	Παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και διαχείριση πιστωτικών καρτών
ERB Property Services Sofia E.A.D.	η	99,99	Βουλγαρία	Υπηρεσίες ακινήτων
IMO 03 E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO Property Investments Sofia E.A.D.		100,00	Βουλγαρία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
ERB Leasing Bulgaria E.A.D.	θ	100,00	Βουλγαρία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd		100,00	Νησιά Cayman	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Berberis Investments Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Funding Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Eurobank Cyprus Ltd		100,00	Κύπρος	Τράπεζα
CEH Balkan Holdings Ltd ⁽¹⁾	δ	100,00	Κύπρος	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
Chamia Enterprises Company Ltd ⁽¹⁾	γ	100,00	Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού
ERB New Europe Funding III Ltd		100,00	Κύπρος	Παροχή Πιστώσεων
Foramnio Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
NEU 03 Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU BG Central Office Ltd ⁽¹⁾	ε	100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
NEU Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
Lenevino Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Rano Investments Ltd	ι	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Neviko Ventures Ltd	ιβ	100,00	Κύπρος	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Τράπεζα
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Διαχείριση κεφαλαίων
Eurobank Holding (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB Lux Immo S.A.	ζ	100,00	Λουξεμβούργο	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
ERB New Europe Funding B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Funding II B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Holding B.V.		100,00	Ολλανδία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου
ERB IT Shared Services S.A.		100,00	Ρουμανία	Επεξεργασία στοιχείων πληροφορικής
Eurobank Finance S.A. ⁽¹⁾		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες
Eurobank Property Services S.A.		100,00	Ρουμανία	Υπηρεσίες ακινήτων
IMO Property Investments Bucuresti S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
IMO-II Property Investments S.A.		100,00	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
Eurobank A.D. Beograd		99,99	Σερβία	Τράπεζα
ERB Leasing A.D. Beograd ⁽¹⁾		99,99	Σερβία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Property Services d.o.o. Beograd		100,00	Σερβία	Υπηρεσίες ακινήτων
IMO Property Investments A.D. Beograd		100,00	Σερβία	Επενδυτικές υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας
ERB Istanbul Holding A.S.		100,00	Τουρκία	Εταιρεία Χαρτοφυλακίου

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
ERB Hellas Plc		100,00	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Anartyxi SME I Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Karta II Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion II Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion III Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion IV Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion Mortgage Finance Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Tegea Plc ⁽¹⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Maximus Hellas Designated Activity Company	ια	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Astarti Designated Activity Company	ιγ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων

⁽¹⁾ Εταιρείες οι οποίες είναι υπό ρευστοποίηση την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Ο Όμιλος κατέχει το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου στην Hellenic Post Credit A.E. Παροχής Πιστώσεων, που ενοποιείται πλήρως. Η Τράπεζα, με τη σύμφωνη γνώμη του άλλου μετόχου που κατέχει το υπόλοιπο 50% του μετοχικού κεφαλαίου, έχει ορίσει τη πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και κατευθύνει τις τρέχουσες δραστηριότητες που επηρεάζουν σημαντικά τις αποδόσεις της εταιρείας.

Οι ακόλουθες εταιρείες δεν περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κυρίως λόγω μη σημαντικότητας:

(i) Εταιρείες χαρτοφυλακίου και άλλες εταιρείες ειδικού σκοπού του Ομίλου για τη συγκέντρωση κεφαλαίων: (α) Themeleion III Holdings Ltd, Themeleion IV Holdings Ltd, Themeleion V Mortgage Finance Plc, Themeleion VI Mortgage Finance Plc, Anartyxi APC Ltd, Byzantium II Finance Plc, Tegea Holdings Ltd και Anartyxi SME I Holdings Ltd, οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση και (β) Karta II Holdings Ltd.

(ii) Εταιρεία η οποία είναι αδρανής: Enalios Αξιοποιήσεις Ακινήτων Α.Ξ.Ε.

(iii) Εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από τον Όμιλο βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους: Finas A.E., Rovinvest A.E., Provet A.E. και Promivet A.E.

(α) Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε., Ελλάδα

Το Δεκέμβριο 2017, τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας και της κατά 100% θυγατρικής της, Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε. αποφάσισαν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη. Τον Ιούνιο 2018, ολοκληρώθηκε η ανωτέρω συγχώνευση, αφού ελήφθησαν όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις από τις αρμόδιες αρχές. Η συναλλαγή λογιστικοποιήθηκε στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων χωρίς να έχει επίδραση στις εν λόγω καταστάσεις. Περαιτέρω πληροφορίες για τη συναλλαγή παρέχονται στη σημείωση 25 των οικονομικών καταστάσεων της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

(β) NEU II Property Holdings Ltd, Κύπρος

Το πρώτο εξάμηνο του 2018, η Γενική Συνέλευση των Μετόχων της εταιρείας αποφάσισε την εκκαθάρισή της, η οποία ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018.

(γ) Chamia Enterprises Company Ltd, Κύπρος

Τον Ιούνιο 2018, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της εταιρείας αποφάσισε την εκκαθάρισή της.

(δ) CEH Balkan Holdings Ltd, Κύπρος

Τον Δεκέμβριο του 2018, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(ε) NEU BG Central Office Ltd, Κύπρος

Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές χωρίς την απώλεια ελέγχου

(στ) Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική της, Σύγχρονο Ξενοδοχείν, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα.

(ζ) ERB Lux Immo S.A., Λουξεμβούργο

Τον Ιανουάριο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. απέκτησε το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της BHF Lux Immo S.A. έναντι τιμήματος € 8,7 εκατ. σε μετρητά. Η απόκτηση λογιστικοποιήθηκε ως

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η εύλογη αξία του συνόλου του ενεργητικού ανήλθε σε € 19,2 εκατ., ενώ το σύνολο του παθητικού ανήλθε σε € 11,4 εκατ. και αφορά κυρίως σε ενδοομιλική χρηματοδότηση € 9 εκατ. και € 2,1 εκατ. αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση που προέκυψε από την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των αποκτηθέντων στοιχείων ενεργητικού. Συνεπώς, προέκυψε υπεραξία ποσού € 0,9 εκατ. Επιπρόσθετα, κατά την ημερομηνία της απόκτησης, σύμφωνα με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της αποκτηθείσας εταιρείας, η εταιρεία μετονομάστηκε σε ERB Lux Immo S.A.

(η) ERB Property Services Sofia E.A.D., Βουλγαρία

Τον Ιανουάριο του 2018 η Τράπεζα και η θυγατρική της Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. πούλησαν την συμμετοχή τους στην ERB Property Services Sofia A.D. στην Eurobank Bulgaria A.D., στην οποία το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ανέρχεται σε 99,99%. Συνεπώς, η συμμετοχή του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε από 100% σε 99,99%. Τον Ιούνιο 2018, σε συνέχεια των ανωτέρω συναλλαγών, η επωνυμία της εταιρείας άλλαξε σε ERB Property Services Sofia E.A.D.

(θ) ERB Leasing Bulgaria EAD, Βουλγαρία

Τον Φεβρουάριο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική ERB Leasing Bulgaria EAD, η οποία προήλθε από τον μετασχηματισμό της ERB Leasing EAD μέσω απόσχισης (spin-off), στο πλαίσιο της οποίας, τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού της τελευταίας περιήλθαν στην νεοϊδρυθείσα εταιρεία.

(ι) Rano Investments Ltd, Κύπρος

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), το δεύτερο τρίμηνο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική, Rano Investments Ltd, που λειτουργεί ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Κύπρο.

(ια) Maximus Hellas Designated Activity Company, Ιρλανδία

Το δεύτερο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Maximus Hellas Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (σημ. 37).

(ιβ) Neviko Ventures Ltd, Κύπρος

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), τον Αύγουστο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd ίδρυσε την 100% θυγατρική, Neviko Ventures Ltd, που λειτουργεί ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Κύπρο.

(ιγ) Astarti Designated Activity Company, Ιρλανδία

Τον Οκτώβριο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Astarti Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων και δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SME)(σημ. 37).

Το 2017, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Όμιλου χωρίς την απώλεια ελέγχου είναι ως εξής:

i. Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο 2017, η Τράπεζα απέκτησε το σύνολο των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας επενδύσεων ακίνητης περιουσίας Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε. Η εξαγορά πραγματοποιήθηκε με απόκτηση μετοχών της εταιρείας λόγω ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών βάσει συμφωνίας χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ομίλου υπολειπόμενου ποσού € 20 εκατ. (μετά από πρόβλεψη απομείωσης ποσού € 23 εκατ.), η οποία διακονοιίστηκε σε επίπεδο ομίλου κατά την ημερομηνία της απόκτησης της εταιρείας και είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση € 0,75 εκατ. ως κόστος επένδυσης της Τράπεζας στην εν λόγω εταιρεία.

Η απόκτηση λογιστικοποιήθηκε ως συνένωση επιχειρήσεων με τη μέθοδο της εξαγοράς. Κατά την ημερομηνία της απόκτησης, η εύλογη αξία των στοιχείων του ενεργητικού ανήλθε σε € 22 εκατ., ενώ των συνολικών υποχρεώσεων (αφορούν κυρίως στην ενδοομιλική χρηματοδοτική μίσθωση) ανήλθε σε € 44 εκατ. Η υπεραξία ποσού € 23 εκατ. που προέκυψε από την συναλλαγή διεγράφη έναντι της πρόβλεψης απομείωσης για την ενδοομιλική χρηματοδοτική μίσθωση, καθώς δεν υποστηριζόταν από την ανάλυση των ταμειακών ροών της εν λόγω εταιρείας.

ii. Densho Investments Ltd, Lenevino Holdings Ltd και Mesal Holdings Ltd Κύπρος

Το 2017, η θυγατρική εταιρεία της Τράπεζας, Eurobank Cyprus Ltd απέκτησε το σύνολο των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου των Densho Investments Ltd, Lenevino Holdings Ltd και Mesal Holdings Ltd έναντι μη σημαντικού τιμήματος σε μετρητά. Οι εν λόγω συναλλαγές πραγματοποιήθηκαν προκειμένου να αποκτήσουν οι οικονομικές οντότητες

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

συγκεκριμένα ακίνητα, τα οποία κατείχε η Eurobank Cyprus Ltd ως εξασφαλίσεις ενυπόθηκων μη εξυπηρετούμενων δανείων, στο πλαίσιο της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του Ομίλου.

Μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές με απώλεια ελέγχου

(ιδ) Mesal Holdings Ltd, Κύπρος

Το πρώτο εξάμηνο του 2018, η Eurobank Cyprus Ltd πούλησε το 100% των μετοχών και δικαιωμάτων ψήφου της Mesal Holdings Ltd με κέρδος € 2,2 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

(ιε) Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A, Ρουμανία

Την 4 Απριλίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης των Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση) στην Banca Transilvania. Συνεπώς, από αυτήν την ημερομηνία, οι ανωτέρω θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία δεν ενοποιούνται (σημ. 17).

(ιστ) Densho Investments Ltd, Κύπρος

Τον Ιούλιο 2018, η Eurobank Cyprus Ltd πούλησε το 100% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Densho Investments Ltd με κέρδος € 0,02 εκατ., το οποίο αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

(ιζ) ERB Leasing E.A.D., Βουλγαρία

Τον Νοέμβριο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση του 100% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της ERB Leasing E.A.D. και η ζημιά που προέκυψε ποσού € 1,6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

(ιη) IMO Central Office E.A.D., Βουλγαρία

Τον Ιανουάριο του 2018, η θυγατρική της Τράπεζας NEU BG Central Office Ltd πούλησε τη συμμετοχή της στην IMO Central Office E.A.D. στην Eurobank Bulgaria A.D., στην οποία το ποσοστό συμμετοχής του Ομίλου ανέρχεται σε 99,99%. Συνεπώς, η συμμετοχή του Ομίλου στην εταιρεία μειώθηκε από 100% σε 99,99%. Τον Δεκέμβριο του 2018, ολοκληρώθηκε η συγχώνευση της IMO Central Office E.A.D και της Eurobank Bulgaria A.D. με την απορρόφηση της πρώτης από την δεύτερη. Η συναλλαγή αναγνωρίστηκε στις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου με τη μέθοδο της συνένωσης συμφερόντων χωρίς επίπτωση στα εν λόγω αποτελέσματα.

Κατά τη διάρκεια του 2017, οι μεταβολές στο ποσοστό συμμετοχής σε θυγατρικές του Ομίλου με απώλεια ελέγχου έχουν ως εξής:

i. Grivalia Properties A.E.E.A.Π., Ελλάδα και οι θυγατρικές της

Το Φεβρουάριο 2017, η συμμετοχή της θυγατρικής εταιρείας της Τράπεζας, Grivalia Properties A.E.E.A.Π., στην θυγατρική της Grivalia Hospitality S.A. μειώθηκε από 100% σε 50%, σε συνέχεια αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου κατά € 58 εκατ., υπέρ του νέου μετόχου της εταιρείας, ήτοι της Eurolife ERB A.E.A.Z. Από την ημερομηνία αυτή και μέχρι την 4 Ιουλίου 2017, βάσει των όρων της συμφωνίας των μετόχων, η Grivalia Hospitality S.A. είχε λογιστικοποιηθεί ως κοινοπραξία του Ομίλου σύμφωνα με τη μέθοδο της καθαρής θέσης. Την 4 Ιουλίου 2017, ο Όμιλος ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πώλησης του 20% στην Grivalia Properties A.E.E.A.Π. Συνεπώς, από εκείνη την ημερομηνία, η Grivalia Properties A.E.E.A.Π. και οι εναπομείνουσες θυγατρικές της (Reco Real Property A.D., Cloud Hellas Κτηματική Α.Ε., Eliade Tower S.A., Retail Development S.A., Seferco Development S.A. και Grivalia New Europe S.A.) δεν ενοποιούνται (σημ. 17).

ii. Eurobank A.E. Οργανωτικών Συστημάτων Μισθοδοσίας και Συμβουλευτικών Υπηρεσιών, Ελλάδα

Τον Απρίλιο 2017, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε έναντι συνολικού τιμήματος σε μετρητά ύψους € 2,1 εκατ. Το κέρδος που προέκυψε από τη συναλλαγή και αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου ανέρχεται σε € 0,5 εκατ.

iii. Kamlo Investments Ltd, Κύπρος

Τον Μάιο 2017, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Cyprus Ltd απέκτησε το σύνολο των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Kamlo Investments Ltd έναντι μη σημαντικού τιμήματος σε μετρητά. Η εν λόγω συναλλαγή πραγματοποιήθηκε προκειμένου να αποκτήσει η οικονομική οντότητα ένα συγκεκριμένο ακίνητο αξίας € 1,4 εκατ., το οποίο κατείχε η Eurobank Cyprus Ltd ως εξασφάλιση ενυπόθηκου μη εξυπηρετούμενου δανείου, στο πλαίσιο της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων του Ομίλου. Τον Δεκέμβριο 2017, η Eurobank Cyprus Ltd προέβη στη πώληση του συνόλου των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της Kamlo Investments Ltd με κέρδος € 0,05 εκατ. το οποίο αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Συμφωνία για την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. από την Eurobank Bulgaria A.D.

Την 7 Νοεμβρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. για την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (PBB), θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., από τη θυγατρική της Eurobank στη Βουλγαρία, την Eurobank Bulgaria A.D. (Postbank) (η Συναλλαγή) έναντι τιμήματος € 75 εκατ. Τον Δεκέμβριο του 2018, η PBB διέθετε σύνολο ενεργητικού € 1,5 δις, συμπεριλαμβανομένων δανείων € 838 εκατ. και καταθέσεις ύψους € 1,1 δις.

Σύμφωνα με τη στρατηγική του Ομίλου να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη των διεθνών δραστηριοτήτων του σε αγορές που θεωρούνται βασικές, η εν λόγω απόκτηση θα ισχυροποιήσει τη θέση της Postbank στην τραπεζική αγορά της Βουλγαρίας, στους τομείς λιανικής τραπεζικής και κυρίως στην τραπεζική επιχειρήσεων. Η Συναλλαγή εκτιμάται ότι θα έχει κατά την ολοκλήρωσή της, οριακά αρνητικό αντίκτυπο στο Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου, ενώ λαμβάνοντας υπόψη και τις αναμενόμενες συνέργειες, εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την κεφαλαιακή του θέση.

Η ολοκλήρωση της Συναλλαγής υπόκειται σε εγκρίσεις από τις αρμόδιες ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές και αναμένεται να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2019.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε., Ελλάδα, Eurobank Property Services S.A., Ρουμανία και ERB Property Services d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Ιανουάριο του 2019, η Τράπεζα και η Cerved Credit Management Group S.r.l. (Cerved) υπέγραψαν μια δεσμευτική συμφωνία στο πλαίσιο της οποίας, η Cerved θα αποκτήσει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε (EPS) και τις θυγατρικές της, Eurobank Property Services S.A. Ρουμανίας και ERB Property Services d.o.o. Beograd Σερβίας από την Eurobank. Η EPS Ελλάδας ορίστηκε επίσης ως διαχειριστής ακίνητης περιουσίας της Eurobank για τα επόμενα πέντε χρόνια όσον αφορά όλες τις εκτιμήσεις ακινήτων και άλλες υπηρεσίες. Η συμφωνία, υπόκειται στους συνήθεις όρους που ισχύουν για παρόμοιες συναλλαγές, και προβλέπεται να λάβει χώρα μέχρι τις αρχές Απριλίου 2019 μέσω της απόκτησης από την Cerved, έναντι τιμήματος € 8 εκατ., του συνολικού του μετοχικού κεφαλαίου της EPS. Επιπλέον αντίτιμο έως € 5 εκατ. με την μορφή αμοιβής θα καταβληθεί εφόσον επιτευχθούν συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα και υπό όρους εντός χρονοδιαγράμματος έως το 2023. Η συναλλαγή είναι σύμφωνη με την στρατηγική της Τράπεζας να επικεντρωθεί στις βασικές λειτουργίες, υιοθετώντας ένα επιχειρηματικό μοντέλο εξωτερικής ανάθεσης σε σχέση με τις υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας.

Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο 2019, η Τράπεζα υπέγραψε προσύμφωνο με τρίτους για τη διάθεση της συμμετοχής της (100%) στη Σύγχρονο Ξενοδοχείν. Με βάση την ανωτέρω συμφωνία, τον Μάρτιο του 2019 έλαβε χώρα, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου η οποία καλύφθηκε από τον αγοραστή προκειμένου το χρέος της εταιρείας προς την Τράπεζα να αποπληρωθεί πλήρως. Με την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, η συμμετοχή της Τράπεζας στην εταιρεία μειώθηκε σε 41% και σύμφωνα με την σχετική συμφωνία αγοραπωλησίας η οποία υπεγράφη τον ίδιο μήνα, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε.

Σημαντικοί περιορισμοί στην δυνατότητα του Ομίλου αναφορικά με την πρόσβαση ή χρήση των περιουσιακών του στοιχείων και τον διακανονισμό των υποχρεώσεών του

Ο Όμιλος δεν έχει σημαντικούς περιορισμούς αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης ή χρήσης των περιουσιακών του στοιχείων και διακανονισμού των υποχρεώσεών του, εκτός από αυτούς που απορρέουν από κανονιστικές ή νομοθετικές απαιτήσεις, από συμβατικούς όρους, καθώς και από τα δικαιώματα προστασίας των μετόχων μειοψηφίας, ως ακολούθως:

- Οι θυγατρικές τράπεζες και οι λοιπές θυγατρικές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα του Ομίλου, υπόκεινται σε εποπτικούς περιορισμούς και στις απαιτήσεις των κεντρικών τραπεζών των χωρών στις οποίες δραστηριοποιούνται. Το εποπτικό αυτό πλαίσιο απαιτεί από τις θυγατρικές εταιρείες να τηρούν ελάχιστα κεφαλαιακά αποθέματα και συγκεκριμένους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας και ρευστότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών αναφορικά με την έκθεση τους και/ή τη μεταφορά κεφαλαίων προς την Τράπεζα και τις άλλες θυγατρικές εντός του Ομίλου. Κατά συνέπεια, ακόμη και όταν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των θυγατρικών εταιρειών δεν είναι ενεχυριασμένα σε επίπεδο εταιρείας, η μεταφορά τους εντός του Ομίλου μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς λόγω του υπάρχοντος εποπτικού πλαισίου. Σε αυτή την περίπτωση, ο εντοπισμός μεμονωμένων στοιχείων ισολογισμού, τα οποία δεν μπορούν να μεταφερθούν, δεν είναι εφικτός, εκτός από το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εξασφαλίσεων για χρηματοδότηση από την ΕΚΤ που διακρατείται από τις θυγατρικές του Ομίλου (σημ. 6.2.3).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων των θυγατρικών εταιρειών χρηματοπιστωτικού τομέα, προ ενδοεταιρικών απαλοιφών, ανήλθε σε € 15,4 δις και € 13,5 δις, αντίστοιχα (2017: € 16,9 δις και € 14,7 δις).

- Οι θυγατρικές εταιρείες λειτουργούν βάσει καθορισμένου νομικού πλαισίου, το οποίο αφορά κυρίως στο ύψος του μετοχικού τους κεφαλαίου και στα συνολικά ίδια κεφάλαια που πρέπει να τηρούν, στη διανομή κεφαλαίων και ειδικών αποθεματικών, καθώς και στην πληρωμή μερισμάτων στους κατόχους κοινών μετοχών. Πληροφορίες αναφορικά με τα μη διανεμόμενα αποθεματικά του Ομίλου παρέχεται στην σημ. 42.
- Ο Όμιλος χρησιμοποιεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ως εξασφάλιση για συναλλαγές συμφωνιών επαναγοράς (repo) και παραγώγων, εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς κεντρικές και άλλες τράπεζες, εκδόσεις καλυμμένων ομολογιών, καθώς και για τιτλοποιήσεις. Ως εκ τούτου, τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού δεν επιτρέπεται να μεταφερθούν εντός του Ομίλου. Πληροφορίες σχετικά με τα δεσμευμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου παρατίθεται στις σημ. 21, 33 και 44.
- Ο Όμιλος υποχρεούται να διατηρεί καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες και επιπλέον προβαίνει σε ενεχυρίαση ταμειακών διαθεσίμων προκειμένου να λάβει χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες παρατίθενται στη σημ. 19.

28. Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι επενδύσεις του Ομίλου σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες ανήλθαν σε € 113 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 156 εκατ.). Παρακάτω παρατίθενται οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2018:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>	<u>Μερίδιο Ομίλου</u>
Femion Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	66,45
ΤΕΦΙΝ Α.Ε. ⁽¹⁾		Ελλάδα	Εμπορία αυτοκινήτων και μηχανημάτων	50,00
Sinda Enterprises Company Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	48,00
Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd	α	Σερβία	Ανάπτυξη οικοδομικών σχεδίων	27,06
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Ανώνυμη Εταιρεία		Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	41,67
Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χρηματοδότησης επενδύσεων	33,82
Rosequeens Properties Ltd ⁽³⁾		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	33,33
Famar S.A. ⁽¹⁾	β	Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	23,55
Odyssey GP S.a.r.l.		Λουξεμβούργο	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	20,00
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	20,00
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Αθηναϊκών Εμπορικών Καταστημάτων Α.Ε.	γ	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	30,00

⁽¹⁾ Εταιρείες οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση την 31 Δεκεμβρίου 2018.

⁽²⁾ Ο όμιλος Eurolife (Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και οι θυγατρικές της) και ο όμιλος Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων (Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. και οι θυγατρικές της) θεωρούνται συγγενείς εταιρείες του Ομίλου.

⁽³⁾ Η Rosequeens Properties Ltd (συμπεριλαμβανομένης της θυγατρικής της Rosequeens Properties SRL) θεωρείται κοινοπραξία του Ομίλου.

Οι παρακάτω εταιρείες δεν λογιστικοποιούνται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με τη μέθοδο της καθαρής θέσης:

(i) Φιλοξενία Θεατών, Επισκεπτών, Τουριστών Α.Ε., η οποία είναι αδρανής και υπό ρευστοποίηση συγγενής επιχείρηση και δεν λογιστικοποιείται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης λόγω μη σημαντικότητας.

(ii) Ωμέγα Μεσίτες Ασφαλίσεων και Αντασφαλίσεων Α.Ε. στη οποία ο Όμιλος συμμετέχει κατά 26,05%. Ο Όμιλος δεν εκπροσωπείται στο Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας και συνεπώς δεν ασκεί ουσιαστική επιρροή στην εταιρεία.

Επίσης, η Femion Ltd. λογιστικοποιείται ως κοινοπραξία του Ομίλου σύμφωνα με την ουσία και το σκοπό της κοινοπρακτικής σύμβασης και τους όρους συμφωνίας των μετόχων, που απαιτούν την ομόφωνη συναίνεση των μετόχων για τις σημαντικές αποφάσεις και ορίζουν από κοινού έλεγχο μέσω της ίσης εκπροσώπησης των μετόχων στα διοικητικά όργανα της εταιρείας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η αναλογία του Ομίλου επί των αποτελεσμάτων του ομίλου Eurolife ύψους € 29,6 εκατ. περιλαμβάνει € 31 εκατ. κέρδη από την πώληση τίτλων επενδυτικού χαρτοφυλακίου, τα οποία μεταφέρθηκαν από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων (€ 22 εκατ. μετά από φόρους).

(α) Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Κατά τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η συμμετοχή του Ομίλου στην Singidunum μειώθηκε σε 27,06%, σε συνέχεια της πρόσθετης αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου υπέρ του άλλου μετόχου, της Lamda Development B.V. Συνεπώς, με βάση τους όρους της σχετικής συμφωνίας μετόχων, η εταιρεία δεν θεωρείται πλέον κοινοπραξία, αλλά συγγενής εταιρεία του Ομίλου, ενώ θα συνεχίσει να λογίζεται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

(β) Famar S.A., Λουξεμβούργο

Τον Σεπτέμβριο 2018, συμφωνήθηκαν μεταξύ της Famar S.A., των ελληνικών τραπεζών και της Pillarstone Europe LLP οι όροι της αναδιάρθρωσης της εταιρείας και των εταιρειών του ομίλου της (οι οποίες ελέγχονται μέσω της θυγατρικής της Famar Holding S.A.R.L.). Τον Δεκέμβριο του 2018, η αναδιάρθρωση ολοκληρώθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας με την οποία προέκυψε αλλαγή ελέγχου της Famar Holding S.A.R.L. και των θυγατρικών της, καθώς οι ελληνικές τράπεζες αντικαταστάθηκαν ως μέτοχοι από την Pillarstone Bidco S.C.A. (συνδεδεμένη εταιρεία της Pillarstone Europe LLP). Συγκεκριμένα, με βάση τη συμφωνία, η Τράπεζα απέκτησε 10,67% των μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου (κατηγορία Δ) της Pillarstone Bidco S.C.A. που δικαιούνται μερίδιο σε περίπτωση ανόδου της αξίας των μετοχών του ομίλου Famar λόγω της πώλησής του. Ως συνέπεια των ανωτέρω, τον Δεκέμβριο του 2018, αποφασίστηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Famar S.A. η εκκαθάρισή της.

(γ) Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Αθηναϊκών Εμπορικών Καταστημάτων Α.Ε. (ΑΕΠ Αθηναϊκών Εμπορικών Καταστημάτων Α.Ε. Ελλάδα)

Τον Δεκέμβριο του 2018, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του χρέους εταιρικού πελάτη της Τράπεζας, ιδρύθηκε η ΑΕΠ Αθηναϊκά Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε., μια εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας ειδικού σκοπού, στην οποία η Eurobank κατέχει ποσοστό συμμετοχής 30%. Με βάση τους συμβατικούς όρους των συμφωνιών των μετόχων και την ουσία των συναφθέντων, η ΑΕΠ Αθηναϊκά Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε. λογίζεται ως κοινοπραξία του Ομίλου.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο του 2019, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης χρέους, η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε., ίδρυσαν την Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, στην Ελλάδα. Με βάση τους συμβατικούς όρους των συμφωνιών των μετόχων και την ουσία των συναφθέντων, η Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ θα λογίζεται ως κοινοπραξία του Ομίλου.

Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Φεβρουάριο του 2019, η συμμετοχή του Ομίλου στην Singidunum μειώθηκε από 27,06% σε 25,34%, λόγω αύξησης μετοχικού κεφαλαίου υπέρ του άλλου μετόχου Lamda Development B.V., σύμφωνα με τη σχετική συμφωνία των μετόχων.

Unisoft Α.Ε., Ελλάδα

Τον Μάρτιο του 2019, η Τράπεζα αύξησε τη συμμετοχή της στην Unisoft S.A από 18% σε 29%, ως αποτέλεσμα της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος αναδιάρθρωσης του χρέους της εταιρείας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Συγγενείς εταιρείες σημαντικές για τον Όμιλο

Όσον αφορά τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες του Ομίλου, η Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών θεωρείται σημαντική για τον Όμιλο. Τα οικονομικά στοιχεία σχετικά με την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	2.701	2.761
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού	121	102
Σύνολο ενεργητικού	2.822	2.863
Κυκλοφορούντα στοιχεία υποχρεώσεων	412	293
Μη κυκλοφορούντα στοιχεία υποχρεώσεων	1.970	1.907
Σύνολο υποχρεώσεων	2.382	2.200
Λειτουργικά έσοδα	262	90
Καθαρά κέρδη	148	38
Λοιπά αποτελέσματα	(166)	259
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο	(18)	297
Μερίσματα που πληρώθηκαν στον Όμιλο	16	8

Επιπλέον, το τέταρτο τρίμηνο του 2018, ο Όμιλος έλαβε ποσό € 25 εκατ. μετά από επιστροφή κεφαλαίου από την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

Η συνολική λογιστική αξία των κοινοπραξιών του Ομίλου την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανερχόταν σε € 7 εκατ. (2017: € 14 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών αποτελεσμάτων των παραπάνω εταιρειών δεν ήταν σημαντική.

Η συνολική λογιστική αξία των συγγενών επιχειρήσεων του Ομίλου, εξαιρουμένης της Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία παρουσιάζεται παραπάνω, (δηλ. οι Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε., Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε., Singidunum - Buildings d.o.o. Beograd και Odyssey GP S.a.r.l.) την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανερχόταν σε € 18 εκατ. (2017: € 9 εκατ.). Η αναλογία του Ομίλου επί των κερδών ή ζημιών και των συνολικών εσόδων των παραπάνω εταιρειών δεν ήταν σημαντική.

Ο Όμιλος δεν έχει αναγνωρίσει ζημιές από τη συμμετοχή του στις κοινοπραξίες του, καθώς το ποσό της αναλογίας του επί των ζημιών ήταν μεγαλύτερο από τη συμμετοχή του σε αυτές και δεν έχει υφιστάμενες υποχρεώσεις ή δεν έχει πραγματοποιήσει πληρωμές για λογαριασμό τους. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, το ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες του Ομίλου ανερχόταν σε € 2 εκατ. (2017: € 5 εκατ.). Το σωρευτικό ποσό των μη αναγνωρισμένων ζημιών για τις κοινοπραξίες ανερχόταν σε € 16 εκατ.

Ο Όμιλος δεν έχει ενδεχόμενες υποχρεώσεις αναφορικά με τη συμμετοχή του σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες, ούτε μη αναγνωρισμένες δεσμεύσεις σε σχέση με τη συμμετοχή του σε κοινοπραξίες οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν μελλοντική εκροή διαθεσίμων ή λοιπών στοιχείων.

Με εξαίρεση την Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία υπόκειται σε περιορισμούς βάσει του εποπτικού και νομικού της πλαισίου και διακρατά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προκειμένου να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της έναντι των ασφαλισμένων, δεν υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί (π.χ. που να προκύπτουν από δανειακές συμβάσεις, κανονιστικές απαιτήσεις ή συμβατικές συμφωνίες) στη δυνατότητα των συγγενών επιχειρήσεων ή των κοινοπραξιών να μεταφέρουν κεφάλαια στον Όμιλο, είτε με τη μορφή μερισμάτων ή μέσω της αποπληρωμής δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Όμιλο.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

29. Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε διαφόρους τύπους οικονομικών οντοτήτων, όπως φορείς τιτλοποίησης, αμοιβαία κεφάλαια και ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια.

Οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης είναι η οικονομική οντότητα που έχει σχεδιαστεί ώστε τα δικαιώματα ψήφου ή παρόμοια δικαιώματα να μην αποτελούν τον κυρίαρχο παράγοντα για την άσκηση ελέγχου της οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης, όπως όταν τα τυχόν δικαιώματα ψήφου αφορούν μόνο διοικητικά καθήκοντα και οι σχετικές δραστηριότητες κατευθύνονται μέσω συμβατικών ρυθμίσεων. Μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης συχνά έχει περιορισμένες δραστηριότητες, έναν περιορισμένο και σαφώς καθορισμένο σκοπό, ανεπαρκή κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της χωρίς τη χρήση χρηματοδότησης μειωμένης εξασφάλισης και χρηματοδότησης με την μορφή πολλαπλών, συμβατικά συνδεδεμένων, τίτλων προς επενδυτές που δημιουργούν συγκεντρώσεις σε πιστωτικό ή άλλους κινδύνους.

Ως συμμετοχή σε μία οικονομική οντότητα ειδικής διάρθρωσης ορίζεται η συμβατική και μη συμβατική σχέση που εκθέτει τον Όμιλο σε μεταβλητές αποδόσεις από την δραστηριότητα της οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης. Παραδείγματα συμμετοχής σε Οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης περιλαμβάνουν την διακράτηση χρεωστικών και συμμετοχικών τίτλων, συμβατικές ρυθμίσεις, ενίσχυση της ρευστότητας, πιστωτική ενίσχυση, υπολειμματικές συμμετοχές.

Οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης μπορεί να έχουν συσταθεί από τον Όμιλο ή από τρίτα μέρη και ενοποιούνται όταν η ουσία της σχέσης είναι τέτοια ώστε οι οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης να ελέγχονται από τον Όμιλο όπως φαίνεται στην σημ. 2.2.1(i). Ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης που πραγματοποιείται αναφορικά με την ύπαρξη υποχρέωσης ενοποίησης, ο Όμιλος συμμετέχει τόσο σε ενοποιούμενες όσο και μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος, στα πλαίσια της εξεύρεσης πηγών χρηματοδότησης, συμμετέχει σε συναλλαγές τιτλοποίησης διαφόρων κατηγοριών δανείων (επιχειρηματικών, δανείων μικρών επιχειρήσεων, στεγαστικών, καταναλωτικών, πιστωτικών καρτών και ομολογιακών δανείων) οι οποίες συνήθως έχουν ως αποτέλεσμα τη μεταβίβαση των παραπάνω στοιχείων ενεργητικού στις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης (φορείς τιτλοποίησης), οι οποίες με την σειρά τους εκδίδουν χρεωστικούς τίτλους διακρατούμενους από επενδυτές και τις εταιρείες του Ομίλου. Οι ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης του Ομίλου παρατίθενται στη σημ. 27.

Ο Όμιλος παρακολουθεί την πιστωτική ποιότητα των τιτλοποιημένων δανείων, καθώς και τη πιστωτική διαβάθμιση των εκδοθέντων χρεωστικών τίτλων, κατά περίπτωση και παρέχει πιστωτική ενίσχυση στους φορείς τιτλοποίησης και/ή μεταφέρει νέα δάνεια στην ομάδα των τιτλοποιημένων δανείων, όπου κρίνεται απαραίτητο, σύμφωνα με τους όρους των ισχυόντων σχετικών συμβατικών ρυθμίσεων. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η ονομαστική αξία των χρεωστικών τίτλων που εκδόθηκαν από τους φορείς τιτλοποίησης που ιδρύθηκαν από τον Όμιλο ανήλθε σε € 2.303 εκατ., εκ των οποίων € 1.057 εκατ. διακρατούνταν από την Τράπεζα, προκειμένου να λάβουν εξασφαλισμένη χρηματοδότηση (2017: € 1.538 εκατ., οι οποίοι διακρατούνταν πλήρως από τις εταιρείες του Ομίλου)(σημ. 37).

Ο Όμιλος δεν παρείχε μη συμβατική οικονομική ή άλλη στήριξη σε αυτές τις οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης και επί του παρόντος δεν έχει πρόθεση να προβεί σε τέτοια στο προσεχές μέλλον.

Μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης

Ο Όμιλος συμμετέχει σε συναλλαγές με μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που δεν ελέγχονται από τον Όμιλο, μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, προκειμένου να παράσχει υπηρεσίες διαχείρισης κεφαλαίων και να εκμεταλλευτεί συγκεκριμένες επενδυτικές ευκαιρίες.

Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος συστήνει και διαχειρίζεται οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης προκειμένου να παρέχει στους πελάτες, θεσμικούς ή όχι, επενδυτικές ευκαιρίες. Ακολούθως, ο Όμιλος μέσω των θυγατρικών του εταιρειών Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ. και της Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A, μετέχει στη διαχείριση διαφόρων τύπων αμοιβαίων κεφαλαίων, περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων σταθερού εισοδήματος, μετοχικών, funds of funds και διαχείρισης διαθεσίμων.

Επιπρόσθετα, ο Όμιλος δικαιούται να λαμβάνει αμοιβή διαχείρισης και άλλες προμήθειες και μπορεί να έχει επενδύσεις σε αυτά τα αμοιβαία κεφάλαια για ιδίους επενδυτικούς σκοπούς καθώς και προς όφελος των πελατών του.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Ο Όμιλος εμπλέκεται στον αρχικό σχεδιασμό των αμοιβαίων κεφαλαίων και, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, λαμβάνει επενδυτικές αποφάσεις αναφορικά με την επιλογή των επενδύσεων, εντούτοις εντός ενός προκαθορισμένου, από νόμους και κανονισμούς, πλαισίου αποφάσεων. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει καταλήξει ότι δεν ασκεί εξουσία επί αυτών των κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα, με την ιδιότητά του ως διαχειριστής κεφαλαίων, ο Όμιλος πρωταρχικά ενεργεί ως εκπρόσωπος (agent) στην άσκηση των αποφάσεων επί αυτών. Βάσει των ανωτέρω, ο Όμιλος έχει αξιολογήσει ότι δεν έχει έλεγχο επί αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων και ως αποτέλεσμα δεν τα ενοποιεί. Ο Όμιλος δεν έχει καμία συμβατική υποχρέωση να παράσχει οικονομική ενίσχυση στα υπό διαχείριση κεφάλαια και η απόδοση τους δεν είναι εγγυημένη.

Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος

Ο Όμιλος αγοράζει και διακρατεί μερίδια κεφαλαίων τρίτων περιλαμβανομένων αμοιβαίων κεφαλαίων καθώς και ιδιωτικών και λοιπών επενδυτικών κεφαλαίων.

Τιτλοποιήσεις

Ο Όμιλος συμμετέχει σε μη ενοποιούμενους φορείς τιτλοποίησης, μέσω επενδύσεων σε τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια και λοιπά τιτλοποιημένα ομόλογα που εκδίδονται από αυτές τις εταιρείες.

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την λογιστική αξία των συμμετοχών του Ομίλου σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης, που έχουν αναγνωρισθεί στον ενοποιημένο ισολογισμό στις 31 Δεκεμβρίου 2018, η οποία αντιπροσωπεύει τη μέγιστη δυνατή έκθεσή του σε ζημιά από αυτές τις συμμετοχές. Επιπλέον, ο πίνακας παρέχει πληροφορίες αναφορικά με το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές σε μη ενοποιούμενες οικονομικές οντότητες ειδικής διάρθρωσης που αναγνωρίστηκαν είτε στα αποτελέσματα είτε στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης απευθείας στην καθαρή θέση, κατά την διάρκεια του 2018 (όπως προμήθειες, έσοδα τόκων, καθαρά κέρδη ή ζημιές από επαναμέτρηση και αποαναγνώριση):

31 Δεκεμβρίου 2018				
<u>Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης</u>				
	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος		
Τιτλοποιήσεις	Όμιλος	Όμιλος	Σύνολο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	117	19	25	161
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	117	20	25	162
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	0	43	3	46

31 Δεκεμβρίου 2017				
<u>Τύπος μη ενοποιούμενης οικονομικής οντότητας ειδικής διάρθρωσης</u>				
	Κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος	Κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος		
Τιτλοποιήσεις	Όμιλος	Όμιλος	Σύνολο	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Συμμετοχή του Ομίλου - στοιχεία ενεργητικού				
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	148	19	21	188
Χρηματοοικονομικά στοιχεία εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	1	1
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	1	-	1
Σύνολο	148	20	22	190
Συνολικό έσοδο από συμμετοχές του Ομίλου	0	38	2	40

Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση, διακρατούσαν συμμετοχές αναφορικά με κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος ύψους € 18,4 εκατ. Το σχετικό έσοδο από τις προαναφερθείσες συμμετοχές για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ανήλθε σε € 0,2 εκατ.

Το συνολικό έσοδο από τις συμμετοχές του Ομίλου αναφορικά με κεφάλαια που διαχειρίζεται ο Όμιλος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες, το οποίο ανήλθε σε € 43 εκατ. το 2018 όπως παρουσιάζεται στον παραπάνω πίνακα, αποτελείται κυρίως από αμοιβές διαχείρισης και λοιπές προμήθειες αναφορικά με την διαχείριση των κεφαλαίων. Επιπροσθέτως, το συνολικό αποτέλεσμα που προέρχεται από τα κεφάλαια που δεν διαχειρίζεται ο Όμιλος, το οποίο ανήλθε σε € 3 εκατ. το 2018, όπως περιγράφεται

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ανωτέρω, περιλαμβάνει κυρίως κέρδη από την πώληση συμμετοχής του Ομίλου τα οποία αναγνωρίστηκαν στα αποτελέσματα χρήσης. Το έσοδο αναφορικά με συμμετοχές σε φορείς τιτλοποίησης αναγνωρίστηκε στα αποτελέσματα χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το σύνολο ενεργητικού των κεφαλαίων που διαχειρίζεται ο Όμιλος όπως επίσης και αυτό των μη ενοποιούμενων φορέων τιτλοποίησης ανήλθε σε € 1.882 εκατ. (2017: € 2.141 εκατ.) και € 6.389 εκατ. (2017: € 7.348 εκατ.), αντίστοιχα.

30. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	527	190	420	1.137
Μεταφορές (σημ.31)	(56)	(9)	13	(52)
Αγορές	25	12	15	52
Πωλήσεις και διαγραφές	(30)	(8)	(5)	(43)
Απομείωση	(3)	(0)	-	(3)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	463	185	443	1.091
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(208)	(159)	(380)	(747)
Μεταφορές	1	9	(3)	7
Πωλήσεις και διαγραφές	23	7	5	35
Αποσβέσεις χρήσεως	(13)	(7)	(13)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(197)	(150)	(391)	(738)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	266	35	52	353
	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	826	220	418	1.464
Μεταφορές από/ προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	(3)	-	-	(3)
Λοιπές μεταφορές	(10)	-	(1)	(11)
Αγορές	11	12	17	40
Πωλήσεις και διαγραφές	(8)	(9)	(7)	(24)
Απομείωση	(1)	-	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές	1	0	(1)	0
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	(289)	(33)	(6)	(328)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	527	190	420	1.137
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(257)	(188)	(381)	(826)
Μεταφορές	2	-	1	3
Πωλήσεις και διαγραφές	6	9	7	22
Αποσβέσεις χρήσεως	(14)	(7)	(13)	(34)
Συναλλαγματικές διαφορές	(0)	(0)	1	1
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽¹⁾	55	27	5	87
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(208)	(159)	(380)	(747)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	319	31	40	390

⁽¹⁾ Αφορά κυρίως στον υπό-όμιλο Grivalia, ο οποίος πωλήθηκε την 4 Ιουλίου 2017 (σημ. 17).

Οι βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων αφορούν κτίρια που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο για τις δραστηριότητές του.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

31. Επενδύσεις σε ακίνητα

Η κίνηση της αναπόσβεστης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα αναλύεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	301	986
Υπόλοιπο από απόκτηση εταιρειών ⁽¹⁾	17	21
Μεταφορές από/ προς ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία	20	5
Λοιπές μεταφορές	55	10
Αγορές	0	2
Πωλήσεις και διαγραφές	(39)	(90)
Απομείωση	(11)	(7)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽²⁾	-	(626)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	343	301
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(24)	(81)
Πωλήσεις και διαγραφές	3	7
Αποσβέσεις περιόδου	(6)	(5)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες ⁽²⁾	-	55
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(27)	(24)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	316	277

⁽¹⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αφορά στην απόκτηση της ERB Lux Immo S.A. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 αφορά στην απόκτηση της Στάνταρντ Κτηματική Α.Ε. (σημ. 27).

⁽²⁾ Αφορά στον υπό-όμιλο Grivalia, ο οποίος πωλήθηκε την 4 Ιουλίου 2017 (σημ. 17).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 μετά την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17), ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια περιουσιακά στοιχεία ποσού € 42 εκατ. ταξινομήθηκαν ως επενδύσεις σε ακίνητα.

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση του ακινήτου στο οποίο λειτουργεί το ξενοδοχείο “King George”, του κινητού του εξοπλισμού και των σχετικών εμπορικών σημάτων στην Εταιρεία Ελληνικών Ξενοδοχείων Λάμπα Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 43 εκατ. Το κέρδος το οποίο προέκυψε ύψους € 6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα / (έξοδα)».

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της κατάστασης αποτελεσμάτων ποσό € 12 εκατ. (2017: € 8 εκατ.), το οποίο αφορά ενοίκια από επενδύσεις σε ακίνητα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, δεν υπήρχαν δεσμεύσεις κεφαλαίων για επενδύσεις σε ακίνητα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εύλογη αξία για κάθε κατηγορία επενδύσεων σε ακίνητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων σε ακίνητα έχουν προσδιοριστεί με βάση τη φύση, τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που ενσωματώνουν τα ακίνητα αυτά. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου κατηγοριοποιούνται στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		31 Δεκεμβρίου 2017	
	Εύλογη αξία € εκατ.	Λογιστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία € εκατ.	Λογιστική αξία € εκατ.
Οικιστικά				
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	28	27	35	34
Σύνολο	28	27	35	34
Εμπορικά ακίνητα				
Ελλάδα	118	106	91	81
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	120	119	85	83
Σύνολο	238	225	176	164
Οικόπεδα				
Ελλάδα	3	3	3	3
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	28	29	35	35
Σύνολο	31	32	38	38
Βιομηχανικά				
Ελλάδα	7	6	7	7
Χώρες τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων	26	26	35	34
Σύνολο	33	32	42	41
Σύνολο	330	316	291	277

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου είναι η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος (κεφαλαιοποίηση εσόδων/μέθοδος προεξοφλημένων ταμειακών ροών), η προσέγγιση βάσει της αγοράς (συγκρίσιμων συναλλαγών) και η προσέγγιση βάσει κόστους, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συνδυαστικά, ανάλογα με την κατηγορία του ακινήτου που αποτιμάται.

Η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε εμπορικά ακίνητα. Η εύλογη αξία υπολογίζεται μέσω της εκτίμησης μίας σειράς μελλοντικών ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με τα οφέλη και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιοκτησία των ακινήτων (λειτουργικά έσοδα και έξοδα, δείκτες κενών ακινήτων, αύξηση εισοδήματος), συμπεριλαμβανομένης και της υπολειμματικής αξίας που αναμένεται να έχει το ακίνητο στο τέλος της προεξοφλητικής περιόδου. Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εν λόγω ταμειακών ροών εφαρμόζεται κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο της αγοράς.

Με την προσέγγιση βάσει εισοδήματος, η οποία χρησιμοποιείται επίσης και για την κατηγορία των επενδύσεων σε εμπορικά ακίνητα, η εύλογη αξία του ακινήτου είναι το αποτέλεσμα από την διαίρεση των καθαρών λειτουργικών εσόδων που παράγονται από το ακίνητο με το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης (επιτόκιο απόδοσης).

Η προσέγγιση βάσει της αγοράς χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε οικιστικά, εμπορικά ακίνητα και οικόπεδα. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει δεδομένων για συγκρίσιμες συναλλαγές, είτε αναλύοντας τις πραγματικές συναλλαγές για παρόμοια ακίνητα, είτε χρησιμοποιώντας τις τιμές οι οποίες προκύπτουν μετά την διενέργεια των απαραίτητων προσαρμογών.

Η προσέγγιση βάσει κόστους χρησιμοποιείται για την εκτίμηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων του Ομίλου σε οικιστικά και βιομηχανικά ακίνητα. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται στον υπολογισμό της εύλογης αξίας βάσει του τρέχοντος κόστους ανακατασκευής/αντικατάστασης (εκτιμώμενο κόστος κατασκευής), το οποίο εν συνεχεία μειώνεται βάσει κατάλληλου συντελεστή, προκειμένου να αντανakλά τις αποσβέσεις του ακινήτου.

Οι αποτιμήσεις επενδύσεων σε ακίνητα του Ομίλου πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την μεγαλύτερη και βέλτιστη χρήση του κάθε περιουσιακού στοιχείου που είναι υλικά, νομικά και οικονομικά εφικτή.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

32. Άυλα πάγια στοιχεία

Η κίνηση των λογισμικών προγραμμάτων και των λοιπών άυλων παγίων στοιχείων αναλύεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	373	403
Μεταφορές	(9)	1
Προσθήκες	66	54
Πωλήσεις και διαγραφές ⁽¹⁾	(7)	(34)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	1	1
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	(52)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	424	373
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(221)	(258)
Μεταφορές	(0)	(1)
Αποσβέσεις χρήσεως	(26)	(24)
Πωλήσεις και διαγραφές ⁽¹⁾	6	34
Συναλλαγματικές διαφορές	(0)	(1)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	29
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(241)	(221)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	183	152

⁽¹⁾ Τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, ποσό € 29 εκατ. αφορά σε διαγραφές άυλων παγίων στοιχείων τα οποία έχουν αποσβεστεί πλήρως τα προηγούμενα έτη.

Επιπλέον, για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος αναγνώρισε υπεραξία € 0,9 εκατ., σε σχέση με την απόκτηση της ERB Lux Immo S.A. (σημ. 27).

33. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	707	704
Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς και σχετικές προκαταβολές	555	375
Ενεχυριασμένο ποσό που σχετίζεται με χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	240	241
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος ⁽¹⁾	53	147
Προπληρωμένα έξοδα και δεδουλευμένα έσοδα	83	82
Λοιπές εγγυήσεις	76	62
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽²⁾	122	16
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	98	97
Σύνολο	1.934	1.724

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει παρακρατούμενους φόρους μετά από προβλέψεις.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό με πελάτες και υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με πλειστηριασμούς και χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

Στο πλαίσιο της ενεργούς διαχείρισης των NPEs, ο Όμιλος αξιοποίησε την πλατφόρμα ηλεκτρονικών πλειστηριασμών η οποία τέθηκε σε εφαρμογή τον Φεβρουάριο του 2018, προκειμένου να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις προγραμματισμένες διαδικασίες πλειστηριασμού για τις ελληνικές δραστηριότητες. Αυτός ήταν ο κύριος παράγοντας που συνέβαλε στην καθαρή αύξηση των ανακτηθέντων ακινήτων από πλειστηριασμούς και των σχετικών προκαταβολών κατά € 180 εκατ. για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού ποσού € 98 εκατ., μετά από προβλέψεις αφορούν, μεταξύ άλλων, σε απαιτήσεις σχετιζόμενες με (α) προκαταβολές σε προμηθευτές, (β) δημόσιους οργανισμούς και (γ) νομικές υποθέσεις.

34. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς την ΕΚΤ και την ΤτΕ	2.050	9.994

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 2,1 δις (εκ των οποίων € 0,5 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας - ELA), κυρίως λόγω της εισροής καταθέσεων, απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, αύξησης των συναλλαγών γeros (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε χρεόγραφα Ελληνικού Δημοσίου και δύο εκδόσεων χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού, τα οποία πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε διεθνή θεσμικό επενδυτή (σημ. 37) (31 Δεκεμβρίου 2017: € 10 δις, εκ των οποίων € 7,9 δις από τον ELA). Την 28 Φεβρουαρίου 2019, ο Όμιλος έχει εξαλείψει τη χρηματοδότηση από τον ELA ενώ η συνολική χρηματοδότηση του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 1,3 δις.

35. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	5.652	3.368
Δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς	591	491
Τρεχούμενοι λογαριασμοί τραπεζών και υπόλοιπα σε διακανονισμό	115	132
Διατραπεζικός δανεισμός	18	6
Σύνολο	6.376	3.997

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πλειοψηφία των εξασφαλισμένων υποχρεώσεων από συναλλαγές με λοιπές τράπεζες πραγματοποιήθηκε με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξωτερικού με εγγύηση χρεόγραφα του Ελληνικού Δημοσίου και κρατικά χρεόγραφα άλλων μελών της Ευρωζώνης, ομόλογα ΕΤΧΣ/ΕΜΣ και καλυμμένες ομολογίες που εκδόθηκαν από την Τράπεζα (σημ. 6.2.1.3 και 37). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς περιλαμβάνει δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (European Bank for Reconstruction and Development) και από λοιπούς παρεμφερείς οργανισμούς.

36. Υποχρεώσεις προς πελάτες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καταθέσεις ταμειυτηρίου και τρεχούμενοι λογαριασμοί	21.875	19.412
Προθεσμιακές καταθέσεις	16.990	14.370
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	200	53
Λοιπά προθεσμιακά προϊόντα (σημ. 37)	18	8
Σύνολο	39.083	33.843

Κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, ανακλήθηκε η επιλογή επιμέτρησης των σύνθετων καταθέσεων στην εύλογη αξία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και έκτοτε επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, μετά το διαχωρισμό των ενσωματωμένων παραγώγων από τα κύρια συμβόλαιά τους. Τον Νοέμβριο του 2018, οι εν λόγω καταθέσεις έληξαν.

Τα λοιπά προθεσμιακά προϊόντα σχετίζονται με μεσοπρόθεσμους τίτλους κύριας οφειλής που κατείχαν πελάτες της Τράπεζας ποσού € 18 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 8 εκατ.).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι υποχρεώσεις προς πελάτες για τις ελληνικές και διεθνείς δραστηριότητες ανέρχονταν σε € 28.785 εκατ. και € 10.298 εκατ., αντίστοιχα (31 Δεκεμβρίου 2017: € 24.579 εκατ. και € 9.264 εκατ., αντίστοιχα).

37. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ομόλογα από τιτλοποίηση	1.245	-
Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2)	947	-
Καλυμμένες ομολογίες	499	497
Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN) (σημ. 36)	16	52
Σύνολο	2.707	549

Κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, ανακλήθηκε η επιλογή επιμέτρησης των σύνθετων τίτλων στην εύλογη αξία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και έκτοτε επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, μετά το διαχωρισμό των ενσωματωμένων παραγώγων από τα κύρια συμβόλαια τους. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία των εν λόγω τίτλων ανερχόταν σε € 3 εκατ. Από τη μεταβολή της εύλογης αξίας τους για την περίοδο από την ημερομηνία επαναμέτρησης έως την 31 Δεκεμβρίου 2018, θα προέκυπτε κέρδος ύψους € 0,1 εκατ. το οποίο έχει ήδη αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων μέσω της αποτίμησης των ενσωματωμένων παραγώγων.

Ομόλογα από τιτλοποίηση

Τον Ιούνιο 2018, η Τράπεζα μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Maximus Hellas DAC, εξέδωσε ομόλογα με τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνολικής ονομαστικής αξίας € 1.251,5 εκατ. τα οποία αποτελούνταν από: (α) τίτλους κύριας οφειλής (senior notes - τίτλοι κατηγορίας A) ονομαστικής αξίας € 813,5 εκατ. με επιτόκιο Euribor τριμήνου πλέον 250 μονάδες βάσης, οι οποίοι πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε δύο εταιρείες έκδοσης εμπορικών χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού (Asset Backed Commercial Paper-ABCP), τις οποίες διαχειρίζεται διεθνής θεσμικός επενδυτής και (β) τίτλους μειωμένης εξασφάλισης (τίτλοι κατηγορίας B) ονομαστικής αξίας € 438 εκατ., οι οποίοι διακρατήθηκαν από την Τράπεζα. Η συναλλαγή έχει λογιστικοποιηθεί ως δανεισμός με εξασφαλίσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Τράπεζα διατηρεί όλους τους σημαντικούς κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα των τιτλοποιημένων στοιχείων ενεργητικού. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των τίτλων κατηγορίας A ανερχόταν σε € 654 εκατ.

Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα, μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Astarti DAC, εξέδωσε ομόλογα με τιτλοποίηση δανείων μικρών επιχειρήσεων και καταναλωτικών δανείων συνολικής ονομαστικής αξίας € 810 εκατ., τα οποία αποτελούνταν από: (α) τίτλους κύριας οφειλής (senior notes - τίτλοι κατηγορίας A) ονομαστικής αξίας € 591 εκατ. με επιτόκιο Euribor τριμήνου πλέον 210 μονάδες βάσης, οι οποίοι πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε δύο εταιρείες έκδοσης εμπορικών χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού (Asset Backed Commercial Paper-ABCP), τις οποίες διαχειρίζεται διεθνής θεσμικός επενδυτής και (β) τίτλους μειωμένης εξασφάλισης (τίτλοι κατηγορίας B) ονομαστικής αξίας € 219 εκατ., οι οποίοι διακρατήθηκαν από την Τράπεζα. Η συναλλαγή έχει λογιστικοποιηθεί ως δανεισμός με εξασφαλίσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Τράπεζα διατηρεί όλους τους σημαντικούς κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα των τιτλοποιημένων στοιχείων ενεργητικού.

Τον Ιούλιο του 2018, τα ομόλογα με τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων ονομαστικής αξίας € 1.041 εκατ., τα οποία εκδόθηκαν από την εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Tegea PLC και διακρατήθηκαν από την Τράπεζα, αποπληρώθηκαν πλήρως.

Κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 (Tier 2)

Στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα του προγράμματος ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, η Τράπεζα είχε εκδώσει προνομιούχες μετοχές ονομαστικής αξίας € 950 εκατ., οι οποίες είχαν καλυφθεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πλήρους αποπληρωμής των εν λόγω μετοχών σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Ν. 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κοινών και προνομιούχων) της, την 3 Νοεμβρίου 2017.

Η ανωτέρω αποπληρωμή ολοκληρώθηκε εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους € 950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της ΕΕ και δεν έχει επίπτωση στο CET1 του Ομίλου με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με τους όρους της έκδοσης, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41% (αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων) το οποίο θα καταβάλλεται εξαμηνιαία. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα προαναφερθέντα κεφαλαιακά μέσα ανέρχονταν σε € 947 εκατ., συμπεριλαμβανομένων € 4 εκατ. εξόδων έκδοσης και € 0,2 εκατ. δεδουλευμένων τόκων.

Περαιτέρω πληροφόρηση αναφορικά με τα κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 και το σχετικό νομικό πλαίσιο παρέχεται στη σημείωση 41 των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος προχώρησε στην έκδοση μεσοπρόθεσμων τίτλων ονομαστικής αξίας € 25 εκατ. (εκ των οποίων € 12 εκατ. διακρατούνται από πελάτες της Τράπεζας).

Τον Ιούνιο και τον Νοέμβριο του 2018, τίτλοι ονομαστικής αξίας € 48 και € 4 εκατ. αντίστοιχα, έληξαν.

Καλυμμένες ομολογίες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα προχώρησε στην έκδοση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 2.720 εκατ. και την ακύρωση/μερική ακύρωση των καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 2.030 εκατ. Όλες οι ανωτέρω εκδόσεις διακρατούνταν πλήρως από την Τράπεζα.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Τον Φεβρουάριο του 2019, η Τράπεζα προχώρησε στη μερική ακύρωση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 50 εκατ., τα οποία διακρατούνταν προηγουμένως από την Τράπεζα.

Την 18 Μαρτίου 2019 η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού Maximus Hellas DAC, προχώρησε στην αύξηση της έκδοσης ομολόγων με τιτλοποίηση δανείων η οποία ανήλθε συνολικά σε ονομαστική αξία € 1.338 εκατ., εκ των οποίων € 910 εκατ. κατηγορίας Α διακρατήθηκαν από διεθνή θεσμικό επενδυτή και € 428 εκατ. κατηγορίας Β διακρατήθηκαν από την Τράπεζα.

Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις εκδοθείσες καλυμμένες ομολογίες, βάσει της Π.Δ.Τ.Ε. 2620/28.08.2009, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (Έκθεση προς Επενδυτές για τα Προγράμματα Καλυμμένων Ομολογιών).

38. Λοιπές υποχρεώσεις

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽¹⁾	297	252
Προεισπραγμένα έσοδα και έξοδα δεδουλευμένα	96	81
Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 39)	49	50
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (σημ. 6.2.1.2)	58	-
Πρόβλεψη χρηματοοικονομικής εγγύησης για πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	43	45
Λοιπές προβλέψεις	106	80
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	8	7
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις (σημ. 16)	4	4
Λοιπές υποχρεώσεις	183	165
Σύνολο	844	684

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζεται με τραπεζικές επιταγές και εμβάσματα, συναλλαγές πιστωτικών καρτών, λοιπές τραπεζικές και χρηματιστηριακές δραστηριότητες.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι λοιπές υποχρεώσεις ποσού € 183 εκατ. αφορούν κυρίως σε (α) υποχρεώσεις σε προμηθευτές και πιστωτές, (β) εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς, (γ) υποχρεώσεις από λοιπούς φόρους και τέλη και (δ) υποχρεώσεις συναλλαγών (trading liabilities).

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι λοιπές προβλέψεις ποσού € 106 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 80 εκατ.) περιλαμβάνουν κυρίως: (α) € 56 εκατ. για εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση (σημ. 46), (β) € 8 εκατ. για έξοδα αναδιάρθρωσης (σχετίζονται κυρίως με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου) και (γ) λοιπές προβλέψεις για λειτουργικούς κινδύνους ποσού € 39 εκατ., εκ των οποίων € 32 εκατ. αφορούν σε μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, (σημ. 17).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η κίνηση των λοιπών προβλέψεων του Ομίλου παρουσιάζεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	63	17	80
Προβλέψεις χρήσης	3	88	91
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(1)	(1)	(2)
Ανακτήσεις χρήσης	(9)	(2)	(11)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(0)	(52)	(52)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	56	50	106

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	67	54	121
Προβλέψεις χρήσης	7	11	18
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(2)	(7)	(9)
Ανακτήσεις χρήσης	(2)	(3)	(5)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(1)	(37)	(38)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	(6)	(1)	(7)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	63	17	80

⁽¹⁾ Οι λοιπές κινήσεις περιλαμβάνουν ποσό € 50 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 38 εκατ.) για αποζημιώσεις που πληρώθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου το οποίο παρουσιάζεται στην κίνηση της υποχρέωσης για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 39).

Η εφαρμογή του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, που ήταν ήδη σε ισχύ κατά τη διάρκεια του 2017, είχε σχεδιαστεί για το προσωπικό του Ομίλου στην Ελλάδα στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και σύμφωνα με τις σχετικές κύριες δεσμεύσεις που αναφέρονταν σε αυτό (σημ. 5). Στο ίδιο πλαίσιο ανακοινώθηκε την 19 Ιανουαρίου 2018 και υλοποιήθηκε ένα πρόσθετο πρόγραμμα με τους ίδιους όρους, το οποίο αφορούσε σε υπαλλήλους συγκεκριμένων επιλεγμένων μονάδων στην Ελλάδα.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2018, το κόστος του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, μετά από προβλέψεις για αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ανήλθε σε € 174 εκατ., εκ των οποίων € 55 εκατ. αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η ετήσια εκτιμώμενη εξοικονόμηση, ως αποτέλεσμα του πρόσθετου κόστους του προγράμματος το οποίο αναγνωρίστηκε τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ανέρχεται σε € 22,6 εκατ.

39. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Ο Όμιλος σχηματίζει πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για τους υπαλλήλους του στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποζημίωσης λόγω εξόδου από την υπηρεσία συνήθως εκθέτουν τον Όμιλο σε αναλογιστικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου και ο κίνδυνος μεταβολής των μισθών. Ως εκ τούτου, μια μείωση στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών ή μια αύξηση στους μελλοντικούς μισθούς, θα αυξήσουν την υποχρέωση του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Η μεταβολή της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία παρουσιάζεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	50	48
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3	3
Τόκος στην υποχρέωση	1	1
Κόστος προϋπηρεσίας και (κέρδη)/ζημιές διακανονισμών	48	36
Επαναμετρήσεις:		
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των χρηματοοικονομικών παραδοχών	(2)	1
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των δημογραφικών παραδοχών	1	-
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω εμπειρικών αναπροσαρμογών	1	2
Αποζημιώσεις που πληρώθηκαν	(53)	(39)
Συναλλαγματικές διαφορές	0	0
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	-	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	49	50

Οι αποζημιώσεις που πληρώθηκαν από τον Όμιλο το 2018 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου (σημ. 38), ανήλθαν σε € 53 εκατ. Η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης που είχε σχηματιστεί για τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανήλθε σε € 5 εκατ.

Οι πιο σημαντικές αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (εκφρασμένες σε σταθμισμένους μέσους όρους) παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	%	%
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1,9	1,8
Μελλοντική αύξηση μισθών	2,4	2,6

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η μέση διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ήταν 18 έτη (2017: 18 έτη).

Η ανάλυση ευαισθησίας των σημαντικότερων παραδοχών, με βάση μια εύλογη μεταβολή αυτών, που χρησιμοποιήθηκαν την 31 Δεκεμβρίου 2018 παρουσιάζεται παρακάτω:

Η αύξηση/(μείωση) του προεξοφλητικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης/(50 μονάδες βάσης), θα είχε ως αποτέλεσμα τη (μείωση)/αύξηση της υποχρέωσης κατά (€ 3,5 εκατ.)/ € 3,9 εκατ.

Η αύξηση/(μείωση) των μελλοντικών μισθών κατά 0,5%/(0,5%), θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/(μείωση) της υποχρέωσης κατά € 3,8 εκατ./(€ 3,5 εκατ.).

Η παραπάνω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στην αλλαγή μιας παραδοχής διατηρώντας τις υπόλοιπες σταθερές. Στην πράξη αυτό δεν είναι σύνηθες να συμβεί και οι μεταβολές σε κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να συσχετίζονται.

Οι μέθοδοι και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την προετοιμασία της παραπάνω ανάλυσης ευαισθησίας είναι συνεπείς με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και δεν μεταβλήθηκαν συγκριτικά με την προηγούμενη χρήση.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

40. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές, διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ίδιες μετοχές

Η ονομαστική αξία των μετοχών της Τράπεζας είναι € 0,30 ανά μετοχή (2017: € 0,30). Το κοινό μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας είναι πλήρως καταβλημένο. Η μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου-κοινών μετοχών, της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και των ιδίων μετοχών παρουσιάζεται παρακάτω:

	Μετοχικό κεφάλαιο - κοινές μετοχές			Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		
	€ εκατ.	Ίδιες μετοχές € εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.	€ εκατ.	Ίδιες μετοχές € εκατ.	Καθαρό ποσό € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(2)	(2)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	1	1	-	2	2
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	<u>656</u>	<u>(1)</u>	<u>655</u>	<u>8.056</u>	<u>(1)</u>	<u>8.055</u>
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(1)	(1)	-	(2)	(2)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	1	1	-	2	2
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	656	(1)	655	8.056	(1)	8.055

Η μεταβολή του αριθμού των μετοχών της Τράπεζας παρουσιάζεται παρακάτω:

	Αριθμός μετοχών		
	Εκδοθείσες κοινές μετοχές	Ίδιες μετοχές	Καθαρό ποσό
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	2.185.998.765	(1.487.571)	2.184.511.194
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(5.111.233)	(5.111.233)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.796.094	4.796.094
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	<u>2.185.998.765</u>	<u>(1.802.710)</u>	<u>2.184.196.055</u>
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	2.185.998.765	(1.802.710)	2.184.196.055
Αγορά ιδίων μετοχών	-	(3.711.579)	(3.711.579)
Πώληση ιδίων μετοχών	-	4.320.257	4.320.257
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	2.185.998.765	(1.194.032)	2.184.804.733

Ίδιες μετοχές

Στα συνήθη πλαίσια των εργασιών τους, οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας ενδέχεται να πραγματοποιήσουν αγορές και πωλήσεις ιδίων μετοχών. Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16γ του Νόμου 3864/2010, για όσο συμμετέχει το ΕΤΧ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκρισή του.

Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμός των μετοχών της Eurobank που κατείχαν οι συγγενείς εταιρείες του Ομίλου στα συνήθη πλαίσια των ασφαλιστικών και επενδυτικών δραστηριοτήτων τους ήταν συνολικά 18.406.000 (31 Δεκεμβρίου 2017: 1.486.000).

41. Προνομιούχοι τίτλοι

Την 18 Μαρτίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 200 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Α) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Α ήταν € 2 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 18 Μαρτίου 2010 και ετησίως από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λουξεμβούργου και της Φρανκφούρτης.

Την 2 Νοεμβρίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 400 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Β) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

2018, το υπόλοιπο της Σειράς Β ήταν € 4 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 2 Νοεμβρίου 2015 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Την 9 Νοεμβρίου και την 21 Δεκεμβρίου 2005, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 150 εκατ. και € 50 εκατ., αντίστοιχα, οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Γ) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Γ ήταν € 17 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 9 Ιανουαρίου 2011 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λονδίνου, της Φρανκφούρτης και του Euronext Άμστερνταμ.

Την 29 Ιουλίου 2009, ο Όμιλος, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε € 300 εκατ. προνομιούχων τίτλων οι οποίοι αποτελούν εποπτικά κεφάλαια (Tier 1 Σειρά Δ) για τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Δ ήταν € 19 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και παρέχουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία έκδοσης και σε ετήσια βάση από τότε και στο εξής. Επιπρόσθετα, οι τίτλοι μετά τον Οκτώβριο του 2014 είναι μετατρέψιμοι, κατόπιν άσκησης του δικαιώματος μετατροπής είτε από τον εκδότη είτε από τον ομολογιούχο και υπό ορισμένες συνθήκες, σε κοινές μετοχές Eurobank στο χαμηλότερο συντελεστή μετατροπής βάσει: α) 12% μείωσης της τρέχουσας τιμής της μετοχής κατά το τελευταίο διάστημα που θα προηγηθεί της ανταλλαγής ή β) της ονομαστικής αξίας της κοινής μετοχής της Τράπεζας. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου.

Όλες οι υποχρεώσεις του εκδότη, αναφορικά με τις ανωτέρω εκδόσεις των προνομιούχων τίτλων, καλύπτονται από εγγυήσεις μειωμένης εξασφάλισης από την Τράπεζα. Οι αναλυτικοί όροι της κάθε έκδοσης, μαζί με την μερισματική τους απόδοση ή/και τη βάση υπολογισμού της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας. Σύμφωνα με τους προαναφερθέντες όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την μη καταβολή του μη σωρευτικού μερίσματος της παραπάνω σειράς προνομιούχων αξιών για το 2016, 2017 και την 9 Ιανουαρίου 2018.

Το υπόλοιπο των προνομιούχων τίτλων που εξέδωσε ο Όμιλος μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, την 31 Δεκεμβρίου 2018 (καμία μεταβολή για τη χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2017) παρουσιάζεται παρακάτω:

	Έκδοση Α	Έκδοση Β	Έκδοση Γ	Έκδοση Δ	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	2	4	18	19	43
Επαναγορά	-	-	(1)	-	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	2	4	17	19	42

Μετά την αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο (σημ. 37) την 17 Ιανουαρίου 2018 και σύμφωνα με τους όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την πληρωμή μη σωρευτικών μερισμάτων συνολικού ποσού € 2,5 εκατ. (€ 2,2 εκατ. μετά από φόρους) για τις σειρές Α, Β, Γ και Δ. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το μέρισμα που αναλογεί στους κατόχους προνομιούχων τίτλων ανήλθε σε € 2,8 εκατ. (€ 2,4 εκατ. μετά από φόρους).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

42. Ειδικά αποθεματικά

	Τακτικό αποθεματικό € εκατ.	Αφορολόγητα αποθεματικά € εκατ.	Αποθεματικά εύλογης αξίας € εκατ.	Λοιπά Αποθεματικά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	408	957	17	6.333	7.715
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	(9)	17	-	(6)	2
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	244	-	244
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(31)	-	(31)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	-	27	27
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	-	(8)	(8)
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	-	6	6
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες					
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	-	-	52	-	52
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(2)	(2)
Αξία παρεχόμενων υπηρεσιών από το προσωπικό	-	-	-	0	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	399	974	282	6.350	8.005
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	399	974	282	6.350	8.005
Επίπτωση από τη μετάβαση στο IFRS 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.2)	-	-	9	-	9
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018, αναμορφωμένο	399	974	291	6.350	8.014
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών ⁽¹⁾	(15)	(31)	-	(2)	(48)
Χρεωστικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	(88)	-	(88)
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(75)	-	(75)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	-	22	22
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	-	(19)	(19)
Συναλλαγματικές διαφορές					
- δραστηριοτήτων εξωτερικού	-	-	-	(10)	(10)
-αντιστάθμισης καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού	-	-	-	(0)	(0)
Μεταφορά στα καθαρά κέρδη από την πώληση δραστηριοτήτων εξωτερικού					
-συναλλαγματικές διαφορές δραστηριοτήτων εξωτερικού	-	-	-	71	71
-αντιστάθμιση καθαρών επενδύσεων σε θυγατρικές εξωτερικού	-	-	-	(37)	(37)
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες					
- μεταβολή αναλογίας λοιπών αποτελεσμάτων συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών, μετά από φόρους	-	-	(33)	-	(33)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	0	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	384	943	95	6.375	7.797

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει κυρίως ποσά που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Ομίλου στη Ρουμανία οι οποίες πωλήθηκαν το 2018 (σημ. 17).

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, στα ειδικά αποθεματικά περιλαμβάνονται: (α) ειδικό αποθεματικό της Τράπεζας ποσού € 5.579 εκατ. (2017: € 5.579 εκατ.), το οποίο μπορεί μόνο είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον, σύμφωνα με τον νόμο περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως είναι σε ισχύ, (β) αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών, το οποίο ανήλθε σε ζημιά ποσού € 204 εκατ., εκ των οποίων € 27 εκατ. κέρδη σχετίζονται με το αποτέλεσμα της αντιστάθμισης της καθαρής επένδυσης (2017: το αποθεματικό συναλλαγματικών διαφορών ανήλθε σε € 228 εκατ. ζημιά, εκ των οποίων € 64 εκατ. κέρδη σχετίζονται με το αποτέλεσμα της αντιστάθμισης της καθαρής επένδυσης) και (γ) το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών ποσού € 37 εκατ. ζημιά (2017: € 40 εκατ. ζημιά).

Το τακτικό αποθεματικό, το αποθεματικό εύλογης αξίας και το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών δεν μπορούν να διανεμηθούν, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται κατά την διανομή τους.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

43. Μερισμάτα

Βάσει των αποτελεσμάτων της Τράπεζας του 2018 και σε συνδυασμό με το άρθρο 159 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10, παρ. 3 του Νόμου 3864/2010, «περί ιδρύσεως του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», κατά την περίοδο συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους μετοχών της Τράπεζας, δεν μπορεί να υπερβεί το 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 161, παρ.2 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018.

44. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Ο Όμιλος διενεργεί συναλλαγές με τις οποίες μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχει αναγνωρίσει, απευθείας σε τρίτους ή σε εταιρείες ειδικού σκοπού.

(α) Ο Όμιλος πωλεί χρεόγραφα έναντι μετρητών στο πλαίσιο συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων («repos») και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Επιπλέον, ο Όμιλος ενεχυριάζει έναντι μετρητών τίτλους και δάνεια και απαιτήσεις πελατών και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Η σχετική υποχρέωση αναγνωρίζεται ανάλογα στις Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σημ. 34 και 35) και τις Υποχρεώσεις προς πελάτες (σημ. 36), ως ενδείκνυται.

Ο Όμιλος έχει προχωρήσει σε τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων (επιχειρηματικών, καταναλωτικών και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις), σύμφωνα με τις οποίες αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τις ταμειακές ροές από τα δάνεια στους κατόχους των ομολογιών. Ο Όμιλος εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των δανείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, ο Όμιλος δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο που διακρατούνται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού. Επιπλέον, το δικαίωμα αναγωγής των κατόχων των ομολογιών περιορίζεται μόνο στα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ομόλογα από τιτλοποιήσεις τα οποία διακρατούνται από τρίτους ανέρχονται σε € 1.245 εκατ. (2017: υποχρέωση μηδέν) (σημ. 37).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία του Ομίλου που έχουν πωληθεί ή μεταβιβαστεί, για τα οποία δεν πληρούνται τα κριτήρια αποαναγνώρισης τους από το ενεργητικό του Ομίλου:

	Λογιστική Αξία	
	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	6	5
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	15.829	24.718
- τιτλοποιημένα δάνεια ⁽¹⁾	2.268	436
- ενεχυριασμένα δάνεια στο πλαίσιο προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών	5.014	4.658
- ενεχυριασμένα δάνεια σε κεντρικές τράπεζες	8.337	19.552
- λοιπά ενεχυριασμένα δάνεια	210	72
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	4.160	3.830
Σύνολο	19.995	28.553

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει εκδόσεις από τιτλοποιήσεις δανείων που διακρατούνται από την Τράπεζα και δεν χρησιμοποιήθηκαν για χρηματοδότηση.

(β) Ο Όμιλος ενδέχεται να πουλήσει ή να ενεχυριάσει εκ νέου τίτλους που έχει δανειστεί ή αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων («reverse repos»), τους οποίους έχει την υποχρέωση να επιστρέψει. Ο αντισυμβαλλόμενος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και αποδόσεις των τίτλων αυτών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζονται από τον Όμιλο. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος είχε αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλους ονομαστικής αξίας € 117 εκατ., οι οποίοι πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναγοράς με ρευστοποιήσιμη αξία € 123 εκατ. (2017: € 180 εκατ. και € 255 εκατ. αντίστοιχα). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο Όμιλος είχε αποκτήσει έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 1,2 δις

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ως ενέχυρα για συναλλαγές παραγώγων με το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης με € 860 εκατ. ρευστοποιήσιμη αξία (2017: € 970 εκατ. και € 623 εκατ., αντίστοιχα).

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί ή δανειστεί από τον Όμιλο μέσω συμφωνιών δανεισμού τίτλων, επαναπώλησης τίτλων και λοιπών συμφωνιών (σημεία α και β) ανήλθε σε € 13.402 εκατ., ενώ η σχετική υποχρέωση από τις ανωτέρω συναλλαγές ανήλθε σε € 9.758 εκατ. εκ των οποίων € 100 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονται στον ισολογισμό έναντι συμφωνιών επαναπώλησης (σημ. 34, 35, 36, 37 και 6.2.1.4.) (2017: ρευστοποιήσιμη αξία € 18.134 εκατ. και η σχετική υποχρέωση € 13.669 εκατ., εκ των οποίων € 235 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονταν στον ισολογισμό). Επιπρόσθετα, τα λοιπά ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού του Ομίλου, πέραν αυτών που παρουσιάζονται ανωτέρω, ως εγγυήσεις για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων, παράγωγα, τιτλοποιήσεις και λοιπές συναλλαγές αναφέρονται στις σημειώσεις 21 και 33.

45. Λειτουργικές μισθώσεις

Ο Όμιλος έχει συνάψει συμβάσεις εμπορικών μισθώσεων για εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και οχήματα. Η πλειοψηφία των μισθώσεων του Ομίλου είναι συμβάσεις μακροπρόθεσμης διάρκειας, σύμφωνα με τους συνήθεις όρους των εμπορικών μισθώσεων που ισχύουν σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων για ανανέωση. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις Εμπορικές Μισθώσεις που βρίσκεται σε ισχύ, το ελάχιστο χρονικό διάστημα που ισχύει για τις μισθώσεις των εμπορικών ακινήτων με έναρξη μετά το τέλος Φεβρουαρίου 2014 είναι τα τρία έτη. Κατά συνέπεια, οι μη ακυρώσιμες πληρωμές των λειτουργικών μισθώσεων καθορίζονται με βάση τις εν λόγω νομικές διατάξεις και τους σχετικούς συμβατικούς όρους.

Οι συμβάσεις μισθώσεων του Ομίλου δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να επιβάλλουν κάποιον περιορισμό στη δυνατότητα του Ομίλου να πληρώνει μερίσματα, να συμμετέχει σε συναλλαγές χρηματοδότησης χρέους ή να συνάπτει περαιτέρω συμβάσεις μίσθωσης.

Τα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες οι εταιρείες του Ομίλου λειτουργούν ως μισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	33	37
Από ένα έως πέντε έτη	67	61
Άνω των πέντε ετών	34	35
Σύνολο	134	133

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών εισπρακτέων μισθωμάτων από μη ακυρώσιμες υπενοικιάσεις δεν είναι σημαντικό.

Τα εισπρακτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες οι εταιρείες του Ομίλου λειτουργούν ως εκμισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	4	6
Από ένα έως πέντε έτη	12	17
Άνω των πέντε ετών	3	7
Σύνολο	19	30

46. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

Ο Όμιλος παρουσιάζει τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με πιστωτικό κίνδυνο και τις οποίες ανέλαβε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του που σχετίζονται με τις δανειοδοτήσεις στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες: α) χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται σε εγγυήσεις και σε πιστωτικές επιστολές σε αναμονή που φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια (υποκατάστατα πιστώσεων), β) δεσμεύσεις για την επέκταση της πίστωσης, οι οποίες περιλαμβάνουν ρητές δεσμεύσεις που είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός και γ) άλλες δεσμεύσεις που συνδέονται με πιστωτικό κίνδυνο, οι οποίες αφορούν ενέγγυες πιστώσεις και άλλες εγγυήσεις μεσαίου και χαμηλού κινδύνου σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο αναλύονται παρακάτω:

	2018	2017 ⁽¹⁾
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	715	579
Ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων	580	457
Λοιπές δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	406	370
Σύνολο	1.701	1.406

⁽¹⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και αφορούν τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία, οι οποίες είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση ανέρχονται σε € 88 εκατ. και δεν περιλαμβάνονται στον ανωτέρω πίνακα.

Οι αναλύσεις ανά στάδιο όλων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 ποσού € 4,7 δις που περιλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις ποσού € 3 δις και αντίστοιχης πρόβλεψης απομείωσης ποσού € 58 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 62 εκατ.) παρέχονται στη σημείωση 6.

Επιπλέον, ο Όμιλος έχει εκδώσει χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου ποσού € 0,24 δις (2017: € 0,24 δις) για την εξασφάλιση της οποίας έχει γίνει ισόποση κατάθεση βάσει σχετικής συμφωνίας ενεχυρίασης (σημ.33).

Λοιπές δεσμεύσεις

(α) Η Τράπεζα υπέγραψε με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRB), συμβάσεις αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής και παροχής εξασφάλισης ποσού € 10 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 (2017: € 7 εκατ.), το οποίο αντιπροσωπεύει το 15% της υποχρέωσης πληρωμής στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) για την εισφορά εξυγίανσης των ετών 2016-2018.

Βάσει των ανωτέρων συμβάσεων, στις οποίες προβλέπεται η παροχή ισόποσης εξασφάλισης σε μετρητά, η Τράπεζα ανέλαβε να καταβάλλει στο SRB ποσό ύψους έως το ποσό της αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής, σε περίπτωση αξίωσης εκτέλεσης και απαίτησης για πληρωμή από αυτό αναφορικά με μια ενέργεια εξυγίανσης. Η εν λόγω εξασφάλιση σε μετρητά έχει αναγνωρισθεί ως χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στον ισολογισμό του Ομίλου (σημ. 33).

(β) Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες ανήλθαν σε € 18 εκατ. (2017: € 31 εκατ.).

Επίδικες υποθέσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πρόβλεψη που έχει αναγνωρισθεί για μια σειρά επίδικων υποθέσεων έναντι του Ομίλου ανέρχεται σε € 56 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 70 εκατ. εκ των οποίων € 7 εκατ. σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, σημ. 17), όπως αναφέρεται στη σημείωση 38. Το εν λόγω ποσό περιλαμβάνει € 34 εκατ. για μία εκκρεμή δικαστική υπόθεση, η οποία σχετίζεται με την απόκτηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου το 2013 (31 Δεκεμβρίου 2017: € 40 εκατ.).

Επιπλέον, ο Όμιλος της Eurobank έχει εισέλθει σε μια σειρά από δίκες, στο πλαίσιο της ασκήσεως των συνήθων δραστηριοτήτων του, οι οποίες βρίσκονται είτε σε πρώιμο ακόμη είτε σε προχωρημένο δικαστικό στάδιο. Η οριστική διευθέτηση των υποθέσεων αυτών μπορεί να απαιτήσει ανά περίπτωση την πάροδο ορισμένου χρόνου με την εξάντληση των κατά νόμο προβλεπόμενων ενδίκων μέσων από τα διάδικα μέρη. Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, δεν αναμένει ότι θα υπάρξει εκροή πόρων και συνεπώς δεν αναγνωρίζει την ανάγκη πρόβλεψης.

Κατά της Τράπεζας έχουν ασκηθεί, μεταξύ άλλων, ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα με τη μορφή αγωγών, αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής και εφέσεων σε σχέση με την εγκυρότητα των όρων παροχής δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Ασκήθηκε επίσης συλλογική αγωγή εκ μέρους ενώσεως καταναλωτών. Έως σήμερα, η συντριπτική πλειονότητα των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων και των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων που έχουν εκδοθεί, έχουν κρίνει υπέρ των θέσεων της Τράπεζας. Επί της συλλογικής αγωγής εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2018 θετική για την Τράπεζα απόφαση του Εφετείου Αθηνών η οποία απέρριψε για ουσιαστικούς λόγους την αγωγή. Η απόφαση έχει προσβληθεί από τις ενώσεις καταναλωτών με αναίρεση ενώπιον του Αρείου Πάγου με ημερομηνία εκδικάσεως την 20 Μαΐου 2019. Για ορισμένες πτυχές των δανείων σε ελβετικό νόμισμα υφίσταται επίσης δικαστική εκκρεμότητα ενώπιον της πλήρους Ολομέλειας του Αρείου Πάγου που είχε αφετηρία ατομική αγωγή.

Σε κάθε περίπτωση η Διοίκηση της Τράπεζας παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις σχετικές υποθέσεις, προκειμένου να καθορίσει ενδεχόμενες λογιστικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές του Ομίλου.

47. Πληροφόρηση ανά επιχειρηματικό τομέα

Η Διοίκηση έχει καθορίσει τους επιχειρηματικούς τομείς με βάση τις εσωτερικές αναφορές που επισκοπούνται από την Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού (Strategic Planning Committee). Οι ανωτέρω αναφορές χρησιμοποιούνται για τη διάθεση των πόρων και την αξιολόγηση της απόδοσης κάθε τομέα, προκειμένου να ληφθούν οι στρατηγικές αποφάσεις. Η Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού εξετάζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τόσο με βάση τους επιχειρηματικούς τομείς όσο και με γεωγραφικά κριτήρια. Γεωγραφικά, η Διοίκηση εξετάζει την απόδοση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Διεθνείς Δραστηριότητες). Οι δραστηριότητες στην Ελλάδα διαχωρίζονται περαιτέρω σε λιανική τραπεζική, τραπεζική επιχειρήσεων, διαχείριση περιουσίας, επενδυτική τραπεζική και προϊόντα κεφαλαιαγοράς. Οι Διεθνείς Δραστηριότητες παρακολουθούνται και αξιολογούνται σε επίπεδο χώρας. Ο Όμιλος ενοποιεί τους επιχειρηματικούς τομείς με κοινά οικονομικά χαρακτηριστικά, οι οποίοι αναμένεται να έχουν παρόμοια οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα.

Ο Όμιλος είναι οργανωμένος στους ακόλουθους επιχειρηματικούς τομείς:

- Λιανική Τραπεζική: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως πελατών, ταμειευτήριο, καταθέσεις και καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα, πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, χορηγήσεις μικρών επιχειρήσεων και στεγαστικά δάνεια.
- Τραπεζική Επιχειρήσεων: περιλαμβάνει λογαριασμούς όψεως, καταθέσεις, ανοιχτούς αλληλόχρεους λογαριασμούς, δάνεια και άλλες πιστωτικές διευκολύνσεις, προϊόντα συναλλάγματος και παράγωγα προϊόντα για εταιρείες, υπηρεσίες θεματοφυλακής, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, διαχείριση διαθεσίμων, διαχείριση ρευστότητας και χρηματοδότησης εμπορικών συναλλαγών.
- Διαχείριση Περιουσίας (Wealth Management): περιλαμβάνει υπηρεσίες Private Banking σε μεσαίου και υψηλού εισοδήματος ιδιώτες, προϊόντα αμοιβαίων κεφαλαίων και καταθετικά-επενδυτικά, χρηματοοικονομική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων θεσμικών πελατών, καθώς επίσης και την αναλογία κερδών/ζημιών του Ομίλου από τον Όμιλο Eurolife .
- Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς: περιλαμβάνει υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής, συμπεριλαμβανομένων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε εταιρείες, παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα συγχωνεύσεων και εξαγορών, διαπραγμάτευσης χρηματοοικονομικών μέσων, χρηματοδοτήσεων επιχειρήσεων και θεσμικών επενδυτών όπως επίσης και ειδικών χρηματοοικονομικών συμβουλών και διαμεσολαβήσεων τόσο σε ιδιώτες όσο και σε μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις.
- Διεθνείς Δραστηριότητες: περιλαμβάνει τις δραστηριότητες σε Βουλγαρία, Σερβία Κύπρο Λουξεμβούργο και σε Ρουμανία (οι δραστηριότητες των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση συμπεριλαμβάνονται ως την 31 Μαρτίου 2018, σημ. 17).

Οι λοιπές δραστηριότητες του Ομίλου περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επενδύσεων σε ακίνητα (οι δραστηριότητες της Grivalia περιλαμβάνονται έως την 30 Ιουνίου 2017, σημ. 17).

Οι αναφορές προς τη Διοίκηση του Ομίλου βασίζονται στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Δ.Π.Χ.Α.). Οι λογιστικές αρχές των επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου είναι οι ίδιες με αυτές που περιγράφονται στις βασικές λογιστικές αρχές.

Τα έσοδα που προκύπτουν από τις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρηματικών τομέων κατανέμονται με βάση αμοιβαίως συμφωνημένους όρους που προσεγγίζουν τις τιμές της αγοράς.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

47.1 Επιχειρηματικοί τομείς

31 Δεκεμβρίου 2018							
Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Καθαρά έσοδα από τόκους	570	329	10	223	337	(53)	1.416
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	53	81	27	49	87	1	298
Λοιπά καθαρά έσοδα	7	9	0	94	13	8	131
Έσοδα από τρίτους	630	419	37	366	437	(44)	1.845
Έσοδα μεταξύ τομέων	15	16	5	(26)	(4)	(6)	-
Συνολικά έσοδα	645	435	42	340	433	(50)	1.845
Λειτουργικά έξοδα	(448)	(121)	(23)	(76)	(195)	(16)	(879)
Προβλέψεις για πιστωτικού κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(409)	(208)	1	(0)	(64)	(0)	(680)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 14)	(3)	(5)	0	15	(12)	(16)	(21)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	0	(0)	29	-	(0)	(0)	29
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(215)	101	49	279	162	(82)	294
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 14)	(33)	(4)	(1)	(0)	(1)	(23)	(62)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(248)	97	48	279	161	(105)	232
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου ⁽³⁾	-	-	-	-	(113)	43	(70)
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	(0)	(0)	(0)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(248)	97	48	279	48	(62)	162

31 Δεκεμβρίου 2018							
Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ⁽¹⁾ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Ενεργητικό ανά τομέα	21.330	13.079	222	10.291	12.395	667	57.984
Υποχρεώσεις ανά τομέα	24.582	6.054	1.773	8.021	11.004	1.519	52.953

Ο τομέας των Διεθνών Δραστηριοτήτων αναλύεται περαιτέρω ως ακολούθως:

31 Δεκεμβρίου 2018						
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Καθαρά έσοδα από τόκους	10	154	60	90	23	337
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(2)	42	15	24	8	87
Λοιπά καθαρά έσοδα	4	3	2	4	0	13
Έσοδα από τρίτους	12	199	77	118	31	437
Έσοδα μεταξύ τομέων	(0)	(0)	(1)	(0)	(3)	(4)
Συνολικά έσοδα	12	199	76	118	28	433
Λειτουργικά έξοδα	(9)	(90)	(48)	(31)	(17)	(195)
Προβλέψεις για πιστωτικού κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(10)	(35)	(8)	(11)	0	(64)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(3)	(5)	(3)	(1)	(0)	(12)
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από επενδύσεις σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	(0)	-	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ εξόδων αναδιάρθρωσης, προ φόρου	(10)	69	17	75	11	162
Εξοδα αναδιάρθρωσης	-	-	-	(1)	-	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(10)	69	17	74	11	161
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(113)	-	-	-	-	(113)
Δικαιώματα τρίτων	(0)	(0)	(0)	-	-	(0)
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(123)	69	17	74	11	48

31 Δεκεμβρίου 2018						
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽²⁾	425	4.017	1.442	5.457	1.343	12.395
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	580	3.550	1.039	4.969	1.155	11.004

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής € εκατ.		
Καθαρά έσοδα από τόκους	551	352	8	221	334	(2)	1.464	
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	47	81	28	14	85	3	258	
Λοιπά καθαρά έσοδα	9	10	0	83	17	41	160	
Έσοδα από τρίτους	607	443	36	318	436	42	1.882	
Έσοδα μεταξύ τομέων	6	23	8	(27)	(2)	(8)	-	
Συνολικά έσοδα	613	466	44	291	434	34	1.882	
Λειτουργικά έξοδα	(490)	(114)	(28)	(72)	(184)	(7)	(895)	
Προβλέψεις για πιστωτικού κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(503)	(154)	(3)	-	(90)	-	(750)	
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις (σημ. 14)	(4)	(6)	(0)	-	(16)	(24)	(50)	
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	1	(0)	7	-	(1)	(0)	7	
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(383)	192	20	219	143	3	194	
Έξοδα αναδιάρθρωσης (σημ. 14)	(23)	(0)	(0)	(0)	(0)	10	(13)	
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(406)	192	20	219	143	13	181	
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	-	-	-	-	(66)	19	(47)	
Δικαιώματα τρίτων	-	-	-	-	(1)	(15)	(16)	
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(406)	192	20	219	76	17	118	

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική € εκατ.	Τραπεζική Επιχειρήσεων € εκατ.	Διαχείριση Περιουσίας € εκατ.	Επενδυτική Τραπεζική και Προϊόντα Κεφαλαιαγοράς € εκατ.	Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.	Λοιπά και κέντρο απαλοιφής ⁽²⁾ € εκατ.		
Ενεργητικό ανά τομέα	22.716	12.686	259	9.598	13.591	1.179	60.029	
Υποχρεώσεις ανά τομέα	25.789	6.614	1.563	5.943	12.058	912	52.879	

	31 Δεκεμβρίου 2017						Σύνολο € εκατ.
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.		
Καθαρά έσοδα από τόκους	11	157	59	84	23	334	
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	(4)	41	16	24	8	85	
Λοιπά καθαρά έσοδα	6	2	1	8	0	17	
Έσοδα από τρίτους	13	200	76	116	31	436	
Έσοδα μεταξύ τομέων	(0)	1	0	0	(3)	(2)	
Συνολικά έσοδα	13	201	76	116	28	434	
Λειτουργικά έξοδα	(6)	(85)	(46)	(31)	(16)	(184)	
Προβλέψεις για πιστωτικού κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις	(5)	(58)	(11)	(16)	(0)	(90)	
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(6)	(6)	(1)	(0)	(3)	(16)	
Αναλογία κερδών/(ζημιών) από συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	0	-	(1)	-	-	(1)	
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου και εξόδων αναδιάρθρωσης	(4)	52	17	69	9	143	
Έξοδα αναδιάρθρωσης	-	-	-	-	(0)	(0)	
Κέρδη/(ζημιές) από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(4)	52	17	69	9	143	
Κέρδη/(ζημιές) από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ φόρου	(66)	-	0	-	-	(66)	
Δικαιώματα τρίτων	(1)	(0)	(0)	-	-	(1)	
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου που αναλογούν στους μετόχους	(71)	52	17	69	9	76	

	31 Δεκεμβρίου 2017					Διεθνείς Δραστηριότητες € εκατ.
	Ρουμανία € εκατ.	Βουλγαρία € εκατ.	Σερβία € εκατ.	Κύπρος € εκατ.	Λουξεμβούργο € εκατ.	
Ενεργητικό ανά τομέα ⁽²⁾	2.705	3.649	1.353	4.890	1.301	13.591
Υποχρεώσεις ανά τομέα ⁽²⁾	2.699	3.162	954	4.459	1.092	12.058

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται απαλοιφές μεταξύ του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων και των λοιπών επιχειρηματικών τομέων του Ομίλου.

⁽²⁾ Τα διεταιρικά υπόλοιπα μεταξύ των χωρών έχουν εξαιρεθεί από το σύνολο του ενεργητικού και των υποχρεώσεων του τομέα Διεθνών Δραστηριοτήτων.

⁽³⁾ Το ποσό € 37 εκατ. που περιλαμβάνεται στις λοιπές δραστηριότητες αφορά στο αποτέλεσμα της αντιστάθμισης της καθαρής επένδυσης στις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, το οποίο αναταξινομήθηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την πώλησή τους (σημ. 17).

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

47.2 Γνωστοποιήσεις όσον αφορά στο σύνολο του Ομίλου

Η ανάλυση των εσόδων του Ομίλου από συνεχιζόμενες δραστηριότητες για κάθε κατηγορία προϊόντων και υπηρεσιών με παρόμοια χαρακτηριστικά παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	1.728	1.802
Καταθέσεις και υπηρεσίες διαχείρισης επενδύσεων	(64)	(68)
Κεφαλαιαγορές	172	131
Μη τραπεζικές και λοιπές εργασίες	9	17
Σύνολο	1.845	1.882

Πληροφορίες σχετικά με την υποβολή εκθέσεων ανά χώρα, με βάση το Νόμο 4261/2014, παρατίθενται στο Παράρτημα.

48. Λοιπά σημαντικά γεγονότα και γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Συμφωνία Συγχώνευσης μεταξύ της Eurobank και της Grivalia

Την 26 Νοεμβρίου 2018, τα Διοικητικά Συμβούλια της Eurobank Ergasias A.E. («Eurobank») και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. («Grivalia») ανακοίνωσαν ότι αποφάσισαν ομόφωνα να ξεκινήσουν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών με απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank (η "Συγχώνευση").

Την 7 Φεβρουαρίου 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG Competition) αποφάσισε ότι η Συγχώνευση είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις της Eurobank και τους κανονισμούς κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης μέσω της Συγχώνευσης θα επιτρέψει στην Eurobank να μειώσει σημαντικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνειά της, στο προσεχές μέλλον.

Την 22 Φεβρουαρίου 2019 τα Διοικητικά Συμβούλια της Eurobank και της Grivalia ενέκριναν το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης για την απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank σύμφωνα με τις διατάξεις του ελληνικού κωδικοποιημένου Νόμου 2190/1920 σε συνδυασμό με τις διατάξεις των ελληνικών νόμων 2166/1993 και 2515/1997, όπως είναι σε ισχύ. Η συγχώνευση θα πραγματοποιηθεί με λογιστική ενοποίηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων των συγχωνευόμενων εταιρειών και συγκεκριμένα με την εισφορά των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της Grivalia στην Eurobank, όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό μετασηματισμού της Grivalia την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής των μετοχών είναι 15,8000000414930 νέες κοινές ονομαστικές μετοχές της Eurobank για κάθε 1 κοινή ονομαστική μετοχή της Grivalia, ενώ οι μέτοχοι της Eurobank θα διατηρήσουν τον αριθμό των κοινών μετοχών της Eurobank που κατέχουν. Το διευρυμένο μετοχικό κεφάλαιο που θα προκύψει από τη συγχώνευση θα κατέχεται κατά περίπου 58,9% από τους υφιστάμενους μετόχους της Eurobank και κατά περίπου 41,1% από τους υφιστάμενους μετόχους της Grivalia.

Τα ανωτέρω προϋποθέτουν την εκπλήρωση ορισμένων όρων, όπως η έγκριση του Σχεδίου Σύμβασης Συγχώνευσης από τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων των συγχωνευόμενων εταιρειών την 5 Απριλίου 2019 και την λήψη των εναπομένουσών αδειών και εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αναμένονται μέχρι τον Μάιο 2019. Η Συγχώνευση θα ενισχύσει την κεφαλαιακή θέση της Eurobank και τις προοπτικές κερδοφορίας, η οποία με τη σειρά της θα επιτρέψει την επιτάχυνση του πλάνου μείωσης των NPEs.

Μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, ο όμιλος της Fairfax, ο οποίος επί του παρόντος κατέχει το 18,40% και το 51,43% της Eurobank και της Grivalia αντίστοιχα, θα καταστεί ο μεγαλύτερος μέτοχος της συγχωνευμένης εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 33,03% περίπου.

Τον Δεκέμβριο του 2018, ο όμιλος Grivalia είχε συνολικά περιουσιακά στοιχεία € 1,16 δις και σύνολο υποχρεώσεων € 0,29 δις. Η ετήσια οικονομική έκθεση της Grivalia για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της εταιρείας.

Συμφωνία με την εταιρεία διαχείρισης ακίνητης περιουσίας

Την 22 Φεβρουαρίου 2019 το Διοικητικό Συμβούλιο της Eurobank ενέκρινε την επικείμενη σύναψη σύμβασης (SLA), σύμφωνα με το άρθρο 100 του Νόμου 4548/2018, της Τράπεζας με την υπό-σύσταση εταιρεία με την επωνυμία «Grivalia Management Company A.E.» (η «Εταιρεία»). Η «Grivalia Management Company A.E.» ιδρύθηκε τον Μάρτιο 2019 και θεωρείται συνδεδεμένο

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

μέρος με την Eurobank, καθώς ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας κατέχει την πλειοψηφία (70%) των μετοχών της Εταιρείας και είναι εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας.

Η Τράπεζα θα συνάψει με την Grivalia Εταιρεία Διαχείρισης Α.Ε. δεκαετή σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το συνολικό χαρτοφυλάκιο ακινήτων των συγχωνευόμενων εταιρειών η οποία θα τεθεί σε ισχύ μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης.

Περαιτέρω πληροφορίες για τις παραπάνω συναλλαγές παρέχονται στην «Έκθεση διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου» για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και στις σχετικές ανακοινώσεις στον ιστότοπο της Τράπεζας την 26 Νοεμβρίου 2018 και 8 Φεβρουαρίου, 25 Φεβρουαρίου και 1 Μαρτίου 2019.

Πληροφορίες σχετικά με σημαντικά γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αναφέρονται στις εξής σημειώσεις:

Σημείωση 2.1 - Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Σημείωση 5 - Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Σημείωση 6.2 - Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Σημείωση 15 - Φόρος εισοδήματος

Σημείωση 24 - Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Σημείωση 27 - Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Σημείωση 28 - Επενδύσεις σε συγγενής εταιρείες και κοινοπραξίες

Σημείωση 34 - Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

Σημείωση 37 - Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

Σημείωση 46 - Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

49. Συνδεόμενα μέρη

Από το Νοέμβριο του 2015, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Τράπεζας που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ανέρχεται σε 2,38%. Το ΤΧΣ θεωρείται ότι ασκεί ουσιώδη επιρροή στην Τράπεζα βάσει των διατάξεων που προβλέπει ο Νόμος 3864/2010, όπως είναι σε ισχύ και της νέας σύμβασης πλαισίου συνεργασίας την οποία υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του ΤΧΣ βάσει του προαναφερθέντος πλαισίου παρέχονται στην ενότητα «Έκθεση διαχείρισης και δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης» των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Ο Όμιλος πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές με τα συνδεόμενα μέρη μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών του και σε καθαρά εμπορική βάση. Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνουν δάνεια, καταθέσεις και εγγυήσεις. Επιπλέον, μέσα στα συνήθη πλαίσια των επενδυτικών τραπεζικών εργασιών του, ο Όμιλος ενδέχεται να κατέχει χρεωστικούς και συμμετοχικούς τίτλους των συνδεόμενων μερών.

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών με (α) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ καθώς και (β) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα παρουσιάζονται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2018		31 Δεκεμβρίου 2017	
	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	7,20	18,74	6,84	53,38
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	0,01
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	-	6,88	-	4,43
Υποχρεώσεις προς πελάτες	14,79	45,13	5,68	48,02
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	-	-	-	10,21
Λοιπές υποχρεώσεις	0,03	2,52	0,02	3,74
Καθαρά έσοδα από τόκους	0,02	(5,55)	0,03	(7,68)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	0,03	12,23	0,01	6,64
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	-	0,23	-	0,16
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-	0,31	-	0,02
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων σχετικών εξόδων	-	(22,14)	-	(3,02)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα / (έξοδα)	-	(23,96)	-	(22,94)
Εκδοθείσες εγγυήσεις	-	-	-	4,60
Ληφθείσες εγγυήσεις	0,03	-	0,04	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τα βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, δεν υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ. Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2018 τα δάνεια, μετά από προβλέψεις, που δόθηκαν σε μη ενοποιούμενες εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους ήταν € 3,3 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 4,7 εκατ.).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε πρόβλεψη απομείωσης ποσού € 16,5 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: αντιλογισμός πρόβλεψης € 2,09 εκατ.), έναντι δανείων σε συγγενείς εταιρείες και σε κοινοπραξίες του Ομίλου, ενώ η αντίστοιχη συνολική πρόβλεψη απομείωσης ανέρχεται σε € 0,6 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 21,05 εκατ.). Επιπρόσθετα, την 31 Δεκεμβρίου 2018, η αναπροσαρμογή των δανείων σε συγγενείς εταιρείες και σε κοινοπραξίες του Ομίλου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανέρχεται σε € 17,7 εκατ.

Παροχές προς τα βασικά μέλη της Διοίκησης (μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και λοιπά βασικά μέλη της Διοίκησης του Ομίλου)

Οι αμοιβές των βασικών μελών της Διοίκησης που έχουν τη μορφή βραχυπρόθεσμων παροχών ανέρχονται σε € 6,97 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 6 εκατ.) και μακροπρόθεσμων παροχών σε € 1,58 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 0,86 εκατ., εκ των οποίων έξοδο € 0,38 εκατ. σχετίζεται με παροχές που διακανονίζονταν με συμμετοχικούς τίτλους της Grivalia Properties A.E.E.A.Π.). Επιπλέον, ο Όμιλος έχει σχηματίσει μια υποχρέωση καθορισμένων παροχών για τα ΒΜΔ ποσού € 1,7 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 (31 Δεκεμβρίου 2017: € 0,88 εκατ.), ενώ το αντίστοιχο κόστος για την περίοδο ανέρχεται σε € 0,09 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 0,08 εκατ.).

50. Εξωτερικοί Ελεγκτές

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών στην οποία ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν από τους ελεγκτές του Ομίλου, πέρα από τις υπηρεσίες υποχρεωτικού τακτικού ελέγχου. Για οποιοδήποτε τέτοιες υπηρεσίες που υφίσταται πρόθεση να ανατεθούν στους ελεγκτές του Ομίλου, υπάρχουν συγκεκριμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί προκειμένου η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας να διασφαλίζει ότι υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των ελεγκτικών και των μη ελεγκτικών εργασιών.

Οι συνολικές αμοιβές που κατέβαλλε ο Όμιλος στον κύριο ανεξάρτητο ελεγκτή KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές ("PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" για το 2017) για ελεγκτικές και λοιπές υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν αναλύονται ως ακολούθως:

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τακτικός έλεγχος ⁽¹⁾	(2,4)	(2,7)
Φορολογικό πιστοποιητικό	(0,3)	(0,3)
Λοιπες ελεγκτικές υπηρεσίες ⁽¹⁾	(0,2)	(0,3)
Μη ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,1)	(1,3)
Σύνολο	(3,0)	(4,6)

⁽¹⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017, στη συνολική αμοιβή τακτικού ελέγχου και λοιπών ελεγκτικών υπηρεσιών περιλαμβάνονται ποσά € 0,2 εκατ. και € 0,03 εκατ. αντίστοιχα, τα οποία σχετίζονται με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 17).

Σημειώνεται ότι, οι αμοιβές για τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες του τακτικού ελεγκτή της Τράπεζας KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε. Ελλάδα ("PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" για το 2017), ανήλθαν σε € 0,03 εκατ.

51. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας (ΤΓΣ) την 10 Ιουλίου 2018, για θητεία τριών ετών, η οποία θα λήξει την 10 Ιουλίου 2021 παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας θα συνέλθει η ΤΓΣ για το έτος 2021.

Σε συνέχεια της ανωτέρω απόφασης της ΤΓΣ, το Δ.Σ. συγκροτήθηκε σε σώμα κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. την 10 Ιουλίου 2018, ως εξής :

N. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Φ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος
Σ. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Θ. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Κ. Βασιλείου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Γ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικό μέλος
R. Boucher	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
R. Kakar	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
B. P. Martin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
J. Mirza	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
G. Myhal	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
L. Reichlin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
A. Μπερίτση	Μη Εκτελεστικό μέλος (εκπρόσωπος του ΤΧΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010)

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ – 336562
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χάρης Β. Κοκολογιάννης
Α.Δ.Τ. ΑΝ-582334
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ FINANCE ΟΜΙΛΟΥ
GROUP CHIEF FINANCIAL OFFICER

Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – Γνωστοποιήσεις βάσει του Νόμου 4261/ 2014

Πληροφόρηση ανά χώρα

Σύμφωνα με το άρθρο 81 του Νόμου 4261/2014, που ενσωμάτωσε το άρθρο 89 της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ στην ελληνική νομοθεσία, ο Όμιλος παρέχει την παρακάτω πληροφόρηση για κάθε χώρα στην οποία δραστηριοποιείται:

- (i) Επωνυμίες, φύση δραστηριοτήτων και γεωγραφική θέση.
- (ii) Τα λειτουργικά έσοδα (κύκλος εργασιών), τα κέρδη/(ζημιές) προ φόρου, το φόρο επί των αποτελεσμάτων και τον τρέχοντα φόρο σε ενοποιημένη βάση για κάθε χώρα. Οι ενδοεταιρικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών απαλείφονται στη γραμμή 'Ένδοομικά ποσά'. Η οικονομική πληροφόρηση που γνωστοποιείται, έχει προετοιμαστεί με βάση το ίδιο πλαίσιο με τις οικονομικές καταστάσεις του Ομίλου για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.
- (iii) Τον αριθμό εργαζομένων σε ισοδύναμο καθεστώς πλήρους απασχόλησης.
- (iv) Τις εισπραττόμενες δημόσιες επιδοτήσεις.

Οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018, η χώρα εγκατάστασης και ο τομέας δραστηριότητας τους παρουσιάζονται στη σημ. 27.

Η πληροφόρηση ανά χώρα παρατίθεται παρακάτω:

	Χρήση που έληξε 31 Δεκεμβρίου 2018				
	Λειτουργικά έσοδα	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	Φόρος επί των αποτελεσμάτων	Τρέχων φόρος	Αριθμός εργαζομένων την
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	31 Δεκεμβρίου
Ελλάδα	1.411,5	28,4	(38,2)	(25,5)	8.994
Βουλγαρία	200,0	73,9	(9,7)	(5,3)	2.410
Ρουμανία	(0,8)	(9,1)	(0,0)	0,0	27
Κύπρος	93,9	53,9	(12,7)	(12,7)	379
Σερβία	76,5	21,8	(2,2)	(2,9)	1.253
Λουξεμβούργο ⁽¹⁾	39,6	18,9	(3,6)	(3,6)	92
Τουρκία	12,6	12,6	(9,6)	(9,6)	-
Ολλανδία	9,6	(0,0)	(0,4)	(0,4)	-
Άλλες χώρες ⁽²⁾	3,1	2,8	0,0	0,0	7
Ένδοομικά ποσά	(0,6)	-	-	-	-
Σύνολο από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.845,4	203,2	(76,4)	(60,0)	13.162
Θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση ⁽³⁾		(75,6)	7,1	(0,2)	
Ασφαλιστικές Δραστηριότητες ⁽³⁾		4,9	(1,4)	-	
Σύνολο από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(70,7)	5,7	(0,2)	
Σύνολο	1.845,4	132,5	(70,7)	(60,2)	13.162

(1) Οι δραστηριότητες του υποκαταστήματος του Λονδίνου της Eurobank Private Bank Luxembourg S.A. περιλαμβάνονται στο Λουξεμβούργο.

(2) Τα ποσά που παρουσιάζονται στην κατηγορία 'Άλλες χώρες' αναφέρονται: (α) στις εταιρείες ειδικού σκοπού που εκδίδουν μεσοπρόθεσμους τίτλους (EMTNs) και προνομιούχους τίτλους δηλαδή την ERB Hellas Plc στο Ηνωμένο Βασίλειο, την ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd στα νησιά Cayman και την ERB Hellas funding Ltd στα νησιά Channel και (β) στην εταιρεία χαρτοφυλακίου Berberis investments Ltd στα νησιά Channel.

(3) Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τις θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση και τις Ασφαλιστικές Δραστηριότητες αναφέρονται στη σημ. 17 «Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες».

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, καμία από τις θυγατρικές της Τράπεζας δεν εισέπραξε κρατική επιχορήγηση.

Άρθρο 82 του Νόμου 4261/2014

Για το 2018, ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού του Ομίλου (Return on Assets – RoA) ανήλθε σε 0,16%. Ο δείκτης RoA υπολογίζεται διαιρώντας τα καθαρά κέρδη για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 προς το μέσο όρο του συνόλου ενεργητικού του Ομίλου για τη χρήση.

**V. Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή
(επί των Οικονομικών Καταστάσεων της Τράπεζας)**

KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές ΑΕ
Στρατηγού Τόμπρα 3
153 42 Αγία Παρασκευή
Ελλάδα
Τηλέφωνο: +30 210 60 62 100
Φαξ: +30 210 60 62 111

Έκθεση Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή

Προς τους Μετόχους της
Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E.

Έκθεση Ελέγχου επί των Οικονομικών Καταστάσεων

Γνώμη

Έχουμε ελέγξει τις συνημμένες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. (η «Τράπεζα»), οι οποίες αποτελούνται από τον ισολογισμό της 31 Δεκεμβρίου 2018, τις καταστάσεις αποτελεσμάτων και συνολικών εσόδων, μεταβολών καθαρής θέσης και ταμειακών ροών της χρήσεως που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και τις σημειώσεις που περιλαμβάνουν περίληψη σημαντικών λογιστικών αρχών και μεθόδων και λοιπές επεξηγηματικές πληροφορίες.

Κατά τη γνώμη μας, οι συνημμένες οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη άποψη, τη χρηματοοικονομική θέση της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. κατά την 31 Δεκεμβρίου 2018 και την χρηματοοικονομική της επίδοση και τις ταμειακές ροές της για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βάση γνώμης

Διενεργήσαμε τον έλεγχό μας σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα της Ελεγκτικής (ΔΠΕ), όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία. Οι ευθύνες μας σύμφωνα με τα πρότυπα αυτά περιγράφονται περαιτέρω στην ενότητα της έκθεσής μας «Ευθύνες Ελεγκτή για τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων». Είμαστε ανεξάρτητοι από την Τράπεζα σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για Επαγγελματίες Λογιστές του Συμβουλίου Διεθνών Προτύπων Δεοντολογίας Λογιστών, όπως αυτός έχει ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, και τις απαιτήσεις δεοντολογίας που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα και έχουμε εκπληρώσει τις δεοντολογικές μας υποχρεώσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του προαναφερόμενου Κώδικα Δεοντολογίας. Πιστεύουμε ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε αποκτήσει είναι επαρκή και κατάλληλα να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας.

Σημαντικότερα θέματα ελέγχου

Τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου είναι εκείνα τα θέματα που, κατά την επαγγελματική μας κρίση, ήταν εξέχουσας σημασίας στον έλεγχό μας επί των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσης. Τα θέματα αυτά και οι σχετιζόμενοι κίνδυνοι ουσιώδους ανακρίβειας αντιμετωπίστηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου των οικονομικών

καταστάσεων ως σύνολο, για τη διαμόρφωση της γνώμης μας επί αυτών και δεν εκφέρουμε ξεχωριστή γνώμη για τα θέματα αυτά.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Πρόβλεψη απομείωσης για τον πιστωτικό κίνδυνο από δάνεια και απαιτήσεις πελατών στο αναπόσβεστο κόστος Η Τράπεζα εφάρμοσε από 1 Ιανουαρίου 2018 το ΔΠΧΑ 9 που αντικατέστησε το ΔΛΠ 39. Το νέο αυτό πρότυπο είναι αρκετά σύνθετο καθώς απαιτεί από την Τράπεζα να αναγνωρίσει αναμενόμενες ζημίες πιστωτικού κινδύνου που απαιτούν σημαντική άσκηση κρίσης και εκτιμήσεων με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική αύξηση της απομείωσης για απαιτήσεις δανείων από πελάτες στο αναπόσβεστο κόστος. Καθώς το 2018 ήταν η πρώτη χρήση εφαρμογής του νέου προτύπου δεν υπάρχει η απαραίτητη εμπειρία για την αξιολόγηση της ποιότητας του υπολογισμού της εκτίμησης σε σχέση με την οριστική ζημία. Για τον υπολογισμό της ζημιάς απαιτείται μεγάλος όγκος απαιτούμενων δεδομένων από διάφορες πηγές και συστήματα που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ξανά για τον υπολογισμό λογιστικών αποτελεσμάτων. Τα παραπάνω αυξάνουν σημαντικά τον κίνδυνο για την ποιότητα των δεδομένων αλλά και την ακρίβεια και αξιοπιστία των μοντέλων που επεξεργάζονται τα δεδομένα αυτά. Η Τράπεζα στις οικονομικές καταστάσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018 εμφανίζει ποσό ΕΥΡΩ 37 275 εκατ. (2017: ΕΥΡΩ 39 883 εκατ.) ως απαιτήσεις από πελάτες στο αναπόσβεστο κόστος καθώς και ΕΥΡΩ 7 967 εκατ. (2017: ΕΥΡΩ 9 017 εκατ.) ως απομείωση επί των απαιτήσεων αυτών.	Η ελεγκτική προσέγγιση που υιοθετήσαμε συμπεριλάμβανε την εξέταση για τον σχεδιασμό και τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των εσωτερικών δικλίδων ασφαλείας καθώς και διαδικασίες ουσιαστικής επαλήθευσης. Αξιολογήσαμε κατά τη μετάβαση ότι οι λογιστικές αρχές του ΔΠΧΑ 9 που εφαρμόστηκαν ήταν οι κατάλληλες. Εκτιμήσαμε ότι οι παραδοχές και οι αποφάσεις που πήρε η Διοίκηση για την ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών μέσων είναι κατάλληλες και λογικές. Αξιολογήσαμε τις νέες διαδικασίες και εφαρμογές και τα νέα συστήματα με τις αντίστοιχες δικλίδες ασφαλείας ως προς την ταξινόμηση και επιμέτρηση. Εκτιμήσαμε την ακρίβεια και σχετικότητα των δεδομένων που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση και επιμέτρηση. Επικεντρωθήκαμε στη διαδικασία ελέγχου για την πληρότητα και ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται στα μοντέλα υπολογισμού απομείωσης καθώς και στην αξιολόγηση στην οποία προβαίνει η Διοίκηση για την επικύρωση των αποτελεσμάτων. Οι διαδικασίες επαλήθευσης που επιλέξαμε να εφαρμόσουμε για τον υπολογισμό της αναμενόμενης ζημιάς συμπεριλάμβαναν τα ακόλουθα: — Για συγκεκριμένο δείγμα δανείων επαληθεύσαμε τους μηχανισμούς που χρησιμοποιεί η Τράπεζα για

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Η Τράπεζα αναγνώρισε ζημία ποσού ΕΥΡΩ 1 δις περίπου από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 που επιβάρυνε τα ίδια Κεφάλαια της Τράπεζας κατά την 1 Ιανουαρίου 2018. Συνεπώς καταλήξαμε ότι η πρόβλεψη απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων πελατών στο αναπόσβεστο κόστος αποτελεί σημαντικό θέμα ελέγχου επειδή: — Στηρίζεται στην εφαρμογή μιας νέας λογιστικής αρχής (ΔΠΧΑ 9) που απαιτεί νέες εκτιμήσεις και κρίσεις και καινούρια συστήματα για την επεξεργασία δεδομένων. — Γίνεται άσκηση κρίσης για την ορθή κατάταξη των δανείων και του τρόπου με τον οποίο γίνεται η επιμέτρηση τους. — Ο υπολογισμός της απομείωσης απαιτεί σημαντική κρίση από τη Διοίκηση για τα μακροοικονομικά κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας. — Ο υπολογισμός της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας υποστηρίζεται από ένα νέο τρόπο διαδικασιών, συστημάτων και εσωτερικών δικλίδων που δεν έχει εξετασθεί στην πράξη. — Απαιτεί κρίση για τον σωστό σχεδιασμό των μαθηματικών τύπων και δεδομένων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημίας. — Απαιτεί κρίση για τα κριτήρια λόγω των οποίων η Τράπεζα πιστεύει πως έχει αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος. — Απαιτεί αξιολόγηση των προσαρμογών της Διοίκησης στα αποτελέσματα των μοντέλων	την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. — Ως προς την απομείωση σε ατομική βάση επιλέξαμε ένα δείγμα δανείων με κύριο κριτήριο το υπόλοιπο του πιστωτικού κινδύνου και αξιολογήσαμε την επάρκεια της πρόβλεψης που καταχωρήθηκε. Στη διαδικασία αυτή εφαρμόσαμε διαδικασίες αξιολόγησης των δεδομένων και της αξιοπιστίας των αναμενόμενων ροών που χρησιμοποιούνται στην εξατομικευμένη απομείωση. — Ως προς την απομείωση σε επίπεδο χαρτοφυλακίου αξιολογήσαμε τη μεθοδολογία της Τράπεζας, εκτιμώντας την ορθότητα των στοιχείων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της απομείωσης από τα συστήματα της Τράπεζας. Για ορισμένα χαρτοφυλάκια δανείων αξιοποιήσαμε τις γνώσεις εξειδικευμένων στελεχών για την αξιολόγηση του μοντέλου υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου, καθώς επίσης πραγματοποιήσαμε δειγματοληπτικό επανυπολογισμό παραμέτρων του μοντέλου. Για συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια αξιοποιήσαμε την ύπαρξη και την αποτίμηση των εξασφαλίσεων που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της απομείωσης. Τέλος, αξιολογήσαμε την επάρκεια των σχετικών γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
επιμέτρησης αναμενόμενου πιστωτικού κινδύνου. Περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης υπάρχουν στην σημείωση 2.2.13 επί των οικονομικών καταστάσεων. Οι γνωστοποιήσεις που απαιτεί το ΔΠΧΑ 9 είναι εξίσου σημαντικές για να γίνει κατανοητός ο λόγος της επίπτωσης που είχε η Τράπεζα από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 αλλά και για την κατανόηση των εκτιμήσεων που απαιτούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης ζημίας πιστωτικού κινδύνου.	
Ανακτησιμότητα αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων Η Τράπεζα αναγνώρισε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ΕΥΡΩ 4 903 εκατ. (2017: ΕΥΡΩ 4 846 εκατ.) για προσωρινές διαφορές και φορολογικές ζημιές στο βαθμό που θεωρεί ότι είναι ανακτήσιμες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Στην σημείωση 16 των οικονομικών καταστάσεων γίνεται ανάλυση των προσωρινών διαφορών και φορολογικών ζημιών. Η επιμέτρηση ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς η αξιολόγηση της ανακτησιμότητάς τους που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση είναι σύνθετη και χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας. Η ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξαρτάται από τη δυνατότητα της Τράπεζας να παράγει μελλοντικά επαρκή φορολογητέα κέρδη που δύνανται να χρησιμοποιηθούν έναντι εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών και φορολογικών ζημιών (πριν αυτές λήξουν).	Αξιολογήσαμε τις παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από την Διοίκηση για να εκτιμήσει την πιθανότητα ανάκτησης των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που έχουν αναγνωριστεί στον ισολογισμό της 31 Δεκεμβρίου 2018 μέσω μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Αξιολογήσαμε το εύλογο των κύριων παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν από τη Διοίκηση για το επιχειρηματικό πλάνο ως εξής: — Συγκρίνοντας αυτές με τις δικές μας ανεξάρτητες προσδοκίες που έχουν βασιστεί στη γνώση του κλάδου και στην κατανόηση που αποκτήσαμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας. — Πραγματοποιώντας μια ανάλυση ευαισθησίας για να προσδιορίσουμε την επίδραση ενδεχόμενων μεταβολών στις παραδοχές και τον τρόπο με τον οποίο η αβεβαιότητα της εκτίμησης μπορεί να επηρεάσει την προβλεπόμενη κερδοφορία της Τράπεζας.

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Η αξιολόγηση από μέρους της Διοίκησης του κατά πόσο θα υπάρξουν μελλοντικά φορολογητέα κέρδη απαιτεί τις ακόλουθες σημαντικές κρίσεις και εκτιμήσεις: — Παραδοχές στις οποίες στηρίζεται το επιχειρηματικό πλάνο της Τράπεζας, σε σχέση με εκτιμήσεις για τις μελλοντικές επιδόσεις που σχετίζονται με τον προσδιορισμό των αναμενόμενων φορολογητέων κερδών στο μέλλον. — Εκτιμήσεις που πρέπει να καλύπτουν τον χρονικό ορίζοντα έως τη νομική εκπνοή της περιόδου εντός της οποίας μπορεί να ανακτηθεί η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. — Προσαρμογές που απαιτούνται για την εκτίμηση των φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη (όπως εκτιμώνται στο επιχειρηματικό πλάνο) για να συνάγεται το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που θα μπορεί να ανακτηθεί σε μελλοντικές χρήσεις.	Για τους σκοπούς της αξιολόγησής μας επί της ανακτησιμότητας, ελέγξαμε τις προσαρμογές που εφαρμόστηκαν από τη Διοίκηση για τον υπολογισμό των φορολογητέων κερδών από τα λογιστικά κέρδη, με την υποστήριξη εξειδικευμένων στελεχών μας σε φορολογικά θέματα, ενώ εξετάσαμε και τη συνέπεια με τις προηγούμενες χρήσεις συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης της ακρίβειας ιστορικά των προϋπολογιστικών στοιχείων της Τράπεζας. Οι διαδικασίες μας περιλάμβαναν και αξιολόγηση της ερμηνείας της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας από τη Διοίκηση σε σχέση με τις λογιστικές διαγραφές και τη σταδιακή απόσβεση της οριστικής φορολογικής ζημίας από πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων και διαγραφές οφειλών πιστούχων. Επίσης, εξετάσαμε την ακρίβεια προηγούμενων παραδοχών της Διοίκησης, συγκρίνοντάς τις με τα αποτελέσματα που έχουν πραγματοποιηθεί. Αξιολογήσαμε την επάρκεια των γνωστοποιήσεων των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των κύριων παραδοχών και κρίσεων.
Χρήση των πληροφοριακών συστημάτων σχετικά με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση Οι διαδικασίες χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε πληροφορίες που παράγονται από τα πληροφοριακά συστήματα της Τράπεζας και/ή τις αυτοματοποιημένες διαδικασίες και δικλίδες (όπως υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά.	Αξιολογήσαμε της ανθεκτικότητα της ασφάλειας των πληροφοριών της Τράπεζας, εξετάζοντας το σχεδιασμό και τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των κυριότερων διαδικασιών και δικλίδων επί των πληροφοριακών συστημάτων, που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική αναφορά. Πιο συγκεκριμένα, με τη βοήθεια των εξειδικευμένων στελεχών μας αξιολογήσαμε τη διαχείριση προσβάσεων, αλλαγών που

Σημαντικό Θέμα Ελέγχου	Πώς αντιμετωπίστηκε από τον έλεγχό μας το σημαντικό θέμα ελέγχου
Η φύση, η πολυπλοκότητα και η αυξημένη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, σε συνδυασμό με τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών που τίθεται σε επεξεργασία σε καθημερινή βάση μέσω αυτών, αυξάνουν τον κίνδυνο μη αποτελεσματικής διασύνδεσης μεταξύ πληροφοριακών συστημάτων και δεδομένων, καθώς και τον κίνδυνο που σχετίζεται με τον βαθμό αξιοπιστίας της παραγόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, το τραπεζικό περιβάλλον υπόκειται σε εσωτερικές και εξωτερικές απειλές οι οποίες σχετίζονται με την ασφάλεια του κυβερνοχώρου ιδιαιτέρως και λόγω της σημαντικής αύξησης του όγκου συναλλαγών μέσω διαδικτύου. Το παραπάνω θεωρείται σημαντικό θέμα ελέγχου καθώς τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της Τράπεζας βασίζονται ουσιωδώς σε περίπλοκα πληροφοριακά συστήματα που επεξεργάζονται μεγάλους όγκους συναλλαγών, τα οποία στηρίζονται στην αποτελεσματικότητα των εσωτερικών δικλίδων ελέγχου επί των πληροφοριακών συστημάτων, που πρέπει να έχουν σχεδιαστεί και να λειτουργούν αποτελεσματικά προκειμένου να εξασφαλίζεται η πληρότητα και η ακρίβεια των χρηματοοικονομικών στοιχείων και πληροφοριών ασφάλειας της Τράπεζας που παράγουν την χρηματοοικονομική πληροφόρηση.	διενεργούνται στα πληροφοριακά συστήματα και των καθημερινών λειτουργιών της πληροφορικής για τα κύρια επίπεδα υποδομής (όπως εφαρμογές, λειτουργικά συστήματα, βάσεις δεδομένων), για τα συστήματα που εμπíπτουν στο εύρος του ελέγχου, και εξετάσαμε τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των προαναφερθεισών διαδικασιών και δικλίδων. Επιπλέον, προκειμένου να βασιστούμε στην παραγόμενη συστημική πληροφορία (όπως σε δεδομένα και αναφορές) και στις αυτοματοποιημένες δικλίδες (όπως υπολογισμούς, συμφωνίες) που έχουν υλοποιηθεί στα συστήματα αυτά, στηριχθήκαμε επίσης σε επιχειρησιακές δικλίδες και πραγματοποιήσαμε επιπρόσθετες διαδικασίες επαλήθευσης στα πλαίσια του ελέγχου μας.

Άλλο θέμα

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας για την προηγούμενη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 ελέγχθηκαν από άλλη ελεγκτική εταιρεία, επί των οποίων εξέφρασε γνώμη χωρίς επιφύλαξη την 29 Μαρτίου 2018.

Άλλες πληροφορίες

Η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για τις άλλες πληροφορίες. Οι άλλες πληροφορίες περιλαμβάνονται στην Έκθεση Διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου και στις Δηλώσεις των Μελών του Διοικητικού Συμβουλίου όπως εμπεριέχονται στην προβλεπόμενη από το Ν. 3556/2007 Ετήσια Οικονομική Έκθεση αλλά δεν περιλαμβάνουν τις οικονομικές καταστάσεις και την Έκθεση Ελέγχου επί αυτών.

Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων δεν καλύπτει τις άλλες πληροφορίες και δεν εκφράζουμε με τη γνώμη αυτή οποιασδήποτε μορφής συμπέρασμα διασφάλισης επί αυτών.

Σε σχέση με τον έλεγχό μας επί των οικονομικών καταστάσεων, η ευθύνη μας είναι να αναγνώσουμε τις άλλες πληροφορίες και με τον τρόπο αυτό, να εξετάσουμε εάν οι άλλες πληροφορίες είναι ουσιωδώς ασυνεπείς με τις οικονομικές καταστάσεις ή τις γνώσεις που αποκτήσαμε κατά τον έλεγχο, ή αλλιώς φαίνεται να είναι ουσιωδώς εσφαλμένες. Εάν, με βάση τις εργασίες που έχουμε εκτελέσει, καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ουσιώδες σφάλμα σε αυτές τις άλλες πληροφορίες, είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε το γεγονός αυτό. Δεν έχουμε τίποτα να αναφέρουμε σχετικά με το θέμα αυτό.

Ευθύνη της Διοίκησης και των υπευθύνων για τη διακυβέρνηση επί των Οικονομικών Καταστάσεων

Η Διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάρτιση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, όπως αυτά έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για εκείνες τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου, που η Διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων, απαλλαγμένων από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος.

Κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, η Διοίκηση είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της ικανότητας της Τράπεζας να συνεχίσει τη δραστηριότητά της, γνωστοποιώντας όπου συντρέχει τέτοια περίπτωση, τα θέματα που σχετίζονται με τη συνεχιζόμενη δραστηριότητα και τη χρήση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, εκτός και εάν η Διοίκηση είτε προτίθεται να ρευστοποιήσει την Τράπεζα ή να διακόψει τη δραστηριότητά της ή δεν έχει άλλη ρεαλιστική εναλλακτική επιλογή από το να προχωρήσει σε αυτές τις ενέργειες.

Η Επιτροπή Ελέγχου (άρθρο 44 του Ν. 4449/17) της Τράπεζας έχει την ευθύνη εποπτείας της διαδικασίας χρηματοοικονομικής αναφοράς της Τράπεζας.

Ευθύνες ελεγκτή για τον έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

Οι στόχοι μας είναι να αποκτήσουμε εύλογη διασφάλιση για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις στο σύνολό τους είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, που οφείλεται είτε σε απάτη, είτε σε λάθος, και να εκδώσουμε έκθεση ελεγκτή, η οποία περιλαμβάνει τη γνώμη μας. Η εύλογη διασφάλιση συνιστά διασφάλιση υψηλού επιπέδου, αλλά δεν είναι εγγύηση ότι ο έλεγχος που διενεργείται σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, θα εντοπίζει πάντα ένα ουσιώδες σφάλμα, όταν αυτό υπάρχει. Σφάλματα δύναται να προκύψουν από απάτη ή από λάθος και θεωρούνται ουσιώδη όταν, μεμονωμένα ή αθροιστικά, θα μπορούσε

εύλογα να αναμένεται ότι θα επηρέαζαν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών που λαμβάνονται με βάση αυτές τις οικονομικές καταστάσεις.

Στα πλαίσια του ελέγχου, σύμφωνα με τα ΔΠΕ, όπως αυτά έχουν ενσωματωθεί στην Ελληνική Νομοθεσία, ασκούμε επαγγελματική κρίση και διατηρούμε επαγγελματικό σκεπτικισμό καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου. Επίσης:

- Εντοπίζουμε και αξιολογούμε τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος στις οικονομικές καταστάσεις, που οφείλεται είτε σε απάτη είτε σε λάθος, σχεδιάζοντας και διενεργώντας ελεγκτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται στους κινδύνους αυτούς και αποκτούμε ελεγκτικά τεκμήρια που είναι επαρκή και κατάλληλα για να παρέχουν βάση για τη γνώμη μας. Ο κίνδυνος μη εντοπισμού ουσιώδους σφάλματος που οφείλεται σε απάτη είναι υψηλότερος από αυτόν που οφείλεται σε λάθος, καθώς η απάτη μπορεί να εμπεριέχει συμπαιγνία, πλαστογραφία, εσκεμμένες παραλείψεις, ψευδείς διαβεβαιώσεις ή παράκαμψη των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου.
- Κατανοούμε τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου που σχετίζονται με τον έλεγχο, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων για τις περιστάσεις, αλλά όχι με σκοπό τη διατύπωση γνώμης επί της αποτελεσματικότητας των δικλίδων εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας.

Αξιολογούμε την καταλληλότητα των λογιστικών αρχών και μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν και το εύλογο των λογιστικών εκτιμήσεων και των σχετικών γνωστοποιήσεων που έγιναν από τη Διοίκηση.

- Καταλήγουμε σε συμπέρασμα για την καταλληλότητα της χρήσης από τη Διοίκηση της λογιστικής αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας και με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν για το αν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να υποδηλώνουν ουσιώδη αβεβαιότητα ως προς την ικανότητα της Τράπεζας να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Αν συμπεράνουμε ότι υφίσταται ουσιώδης αβεβαιότητα, είμαστε υποχρεωμένοι στην έκθεση ελεγκτή να επιστήσουμε την προσοχή στις σχετικές γνωστοποιήσεις επί των οικονομικών καταστάσεων ή, αν αυτές οι γνωστοποιήσεις είναι ανεπαρκείς, να διαφοροποιήσουμε τη γνώμη μας. Τα συμπεράσματά μας βασίζονται σε ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελεγκτή. Ωστόσο, μελλοντικά γεγονότα ή συνθήκες ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα η Τράπεζα να παύσει να λειτουργεί ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.
- Αξιολογούμε τη συνολική παρουσίαση, τη δομή και το περιεχόμενο των οικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γνωστοποιήσεων, καθώς και το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις απεικονίζουν τις υποκείμενες συναλλαγές και τα γεγονότα με τρόπο που επιτυγχάνεται η εύλογη παρουσίαση.

Μεταξύ άλλων θεμάτων, κοινοποιούμε στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, το σχεδιαζόμενο εύρος και το χρονοδιάγραμμα του ελέγχου, καθώς και σημαντικά ευρήματα του ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων όποιων σημαντικών ελλείψεων στις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου εντοπίζουμε κατά τη διάρκεια του ελέγχου μας.

Επιπλέον, δηλώνουμε προς τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι έχουμε συμμορφωθεί με τις σχετικές απαιτήσεις δεοντολογίας περί ανεξαρτησίας και γνωστοποιούμε σε αυτούς όλες τις σχέσεις και άλλα θέματα που μπορεί εύλογα να

θεωρηθεί ότι επηρεάζουν την ανεξαρτησία μας, και τα σχετικά μέτρα προστασίας, όπου συντρέχει περίπτωση.

Από τα θέματα που γνωστοποιήθηκαν στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, καθορίζουμε τα θέματα εκείνα που ήταν εξέχουσας σημασίας για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης χρήσης και ως εκ τούτου αποτελούν τα σημαντικότερα θέματα ελέγχου. Περιγράφουμε τα θέματα αυτά στην έκθεση ελεγκτή, εκτός εάν νόμος ή κανονισμός αποκλείει τη δημοσιοποίηση ενός θέματος ή όταν, σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις, διαπιστώσουμε ότι ένα θέμα δεν θα έπρεπε να γνωστοποιηθεί με την έκθεσή μας, διότι ενεργώντας κατ' αυτό τον τρόπο θα αναμενόταν εύλογα ότι οι αρνητικές επιπτώσεις θα υπερτερούσαν από τα οφέλη δημοσίου συμφέροντος μιας τέτοιας δημοσιοποίησης.

Έκθεση επί Άλλων Νομικών και Κανονιστικών Απαιτήσεων

1. Συμπληρωματική Έκθεση προς την Επιτροπή Ελέγχου

Η γνώμη μας επί των οικονομικών καταστάσεων είναι συνεπής με τη Συμπληρωματική Έκθεσή μας προς την Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας με ημερομηνία 27 Μαρτίου 2019, που προβλέπεται από το άρθρο 11 του Κανονισμού αριθ. 537/2014 της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

2. Παροχή μη ελεγκτικών υπηρεσιών

Δεν παρείχαμε στην Τράπεζα μη ελεγκτικές υπηρεσίες οι οποίες απαγορεύονται σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αριθ. 537/2014.

Οι επιτρεπόμενες μη ελεγκτικές υπηρεσίες που έχουμε παράσχει στην Τράπεζα κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 γνωστοποιούνται στη σημείωση 45 των συνημμένων οικονομικών καταστάσεων.

3. Διορισμός Ελεγκτή

Διοριστήκαμε για πρώτη φορά ως Ορκωτοί Ελεγκτές της Τράπεζας με την από 10 Ιουλίου 2018 απόφαση της ετήσιας τακτικής γενικής συνέλευσης των μετόχων.

Αθήνα, 1 Απριλίου 2019

ΚΡΜG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε.
ΑΜ ΣΟΕΛ 114

Χαράλαμπος Συρούνης, Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής
ΑΜ ΣΟΕΛ 19071

**VI. Οικονομικές Καταστάσεις της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε
την 31η Δεκεμβρίου 2018**

ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018

Όθωνος 8, Αθήνα 105 57

www.eurobank.gr, Τηλ.: 210 333 7000

Αρ. Γ.Ε.ΜΗ. 000223001000

Πίνακας Περιεχομένων των Οικονομικών Καταστάσεων	Σελίδα
Ισολογισμός	1
Κατάσταση Αποτελεσμάτων.....	2
Κατάσταση Συνολικών Εσόδων	3
Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης.....	4
Κατάσταση Ταμειακών Ροών	5

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες	6
2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές	6
2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων	6
2.2 Βασικές λογιστικές αρχές.....	17
2.3 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης	49
3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών	57
4. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου	65
5. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων	66
6. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων	68
6.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος	72
6.2.2 Κίνδυνος αγοράς.....	109
6.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας.....	113
6.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων	115
7. Καθαρά έσοδα από τόκους	120
8. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	121
9. Έσοδα από μερίσματα	121
10. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων	122
11. Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	122
12. Λειτουργικά έξοδα.....	123
13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	123
14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις.....	124
15. Φόρος εισοδήματος	124
16. Αναβαλλόμενοι φόροι.....	126
17. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	129
18. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών	129
19. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	130
20. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	130
21. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων	131
22. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	134
23. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	136
24. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	137
25. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	140

26. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	144
27. Επενδύσεις σε ακίνητα	145
28. Άυλα πάγια στοιχεία.....	146
29. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	147
30. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες.....	148
31. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.....	148
32. Υποχρεώσεις προς πελάτες	149
33. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	149
34. Λοιπές υποχρεώσεις.....	150
35. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	151
36. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	153
37. Υβριδικά κεφάλαια	153
38. Ειδικά αποθεματικά	154
39. Μερίσματα	155
40. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων	155
41. Λειτουργικές μισθώσεις	156
42. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις	157
43. Λοιπά σημαντικά γεγονότα και γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού	158
44. Συνδεόμενα μέρη	159
45. Εξωτερικοί Ελεγκτές	161
46. Διοικητικό Συμβούλιο.....	162

Ισολογισμός

	Σημείωση	31 Δεκεμβρίου	
		2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	17	397	372
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	19	3.190	2.867
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	20	18	13
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	1.875	1.884
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	22	29.354	30.866
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	24	6.597	6.616
Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες	25	1.753	1.814
Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	26	244	237
Επενδύσεις σε ακίνητα	27	32	22
Άυλα πάγια στοιχεία	28	126	105
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	16	4.903	4.846
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	29	1.766	1.608
Στοιχεία ενεργητικού προς πώληση	22, 25	20	198
Σύνολο ενεργητικού		50.275	51.448
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	30	2.050	9.994
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31	9.247	7.168
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	1.896	1.850
Υποχρεώσεις προς πελάτες	32	29.135	25.015
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	33	2.697	503
Λοιπές υποχρεώσεις	34	872	476
Σύνολο υποχρεώσεων		45.897	45.006
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές	36	656	656
Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	36	8.056	8.056
Αποθεματικά και αποτελέσματα εις νέον		(4.376)	(3.263)
Μετοχικό κεφάλαιο-προνομιούχες μετοχές	33	-	950
Υβριδικά κεφάλαια	37	42	43
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		4.378	6.442
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		50.275	51.448

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 162 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Αποτελεσμάτων

	Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
		2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Τόκοι έσοδα		1.807	1.782
Τόκοι έξοδα		(752)	(682)
Καθαρά έσοδα από τόκους	7	1.055	1.100
Έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		271	212
Έξοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες		(86)	(85)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	8	185	127
Έσοδα από μη τραπεζικές υπηρεσίες		6	6
Έσοδα από μερίσματα	9	123	132
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	10	20	58
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	10	79	65
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	11	(4)	19
Λειτουργικά έσοδα		1.464	1.507
Λειτουργικά έξοδα	12	(665)	(672)
Λειτουργικά κέρδη προ απομειώσεων, προβλέψεων και εξόδων αναδιάρθρωσης		799	835
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	23	(606)	(716)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	14	(79)	(132)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	14	(58)	(11)
Κέρδη/(Ζημιές) προ φόρου		56	(24)
Φόρος εισοδήματος	15	(23)	35
Καθαρά κέρδη		33	11

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 162 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Συνολικών Εσόδων

	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Καθαρά κέρδη	33	11
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση:		
Ποσά που αναταξινομήθηκαν ή ενδέχεται να αναταξινομηθούν μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	26	30
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	<u>(21)</u>	<u>(11)</u>
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 24)	(81)	-
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ.24)	<u>(85)</u>	<u>-</u>
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων		
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους (σημ. 24)	-	238
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους (σημ.24)	<u>-</u>	<u>(36)</u>
	<u>(161)</u>	<u>202</u>
Ποσά που δε θα αναταξινομηθούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων:		
-Αναλογιστικά κέρδη/ (ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	<u>0</u>	<u>(2)</u>
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	<u>(161)</u>	<u>219</u>
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο	<u>(128)</u>	<u>230</u>

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 162 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης

	Μετοχικό κεφάλαιο - κοινές μετοχές € εκατ.	Υπέρ το άρτιο € εκατ.	Ειδικά αποθεματικά € εκατ.	Αποτελέσματα εις νέων € εκατ.	Μετοχικό κεφάλαιο- προνομιούχες μετοχές € εκατ.	Υβριδικά κεφάλαια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	656	8.056	7.540	(11.033)	950	43	6.212
Καθαρά κέρδη	-	-	-	11	-	-	11
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	219	-	-	-	219
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017	-	-	219	11	-	-	230
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	-	(4)	4	-	-	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	656	8.056	7.755	(11.018)	950	43	6.442
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	656	8.056	7.755	(11.018)	950	43	6.442
Επίπτωση υιοθέτησης IFRS 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3)	-	-	13	(995)	-	-	(982)
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018 αναμορφωμένο	656	8.056	7.768	(12.013)	950	43	5.460
Καθαρά κέρδη	-	-	-	33	-	-	33
Λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση	-	-	(161)	-	-	-	(161)
Συνολικό αποτέλεσμα μετά από φόρο για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018	-	-	(161)	33	-	-	(128)
Εξαγορά προνομιούχων μετοχών	-	-	-	-	(950)	-	(950)
Πληρωμή μερισμάτων υβριδικών κεφαλαίων και επαναγορά, μετά από φόρους	-	-	-	(2)	-	(1)	(3)
Συγχώνευση με θυγατρική της Τράπεζας (σημ.25)	-	-	1	(2)	-	-	(1)
	-	-	1	(4)	(950)	(1)	(954)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	656	8.056	7.608	(11.984)	-	42	4.378
	Σημ. 36	Σημ. 36	Σημ. 38		Σημ. 33	Σημ. 37	

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 162 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Σημείωση	Χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου	
	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	56	(24)
Προσαρμογές για:		
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών	23	606
Λοιπές ζημιές απομείωσης, προβλέψεις και έξοδα αναδιάρθρωσης	14	137
Αποσβέσεις ενσώματων και άυλων πάγιων στοιχείων	12	42
Λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	18	(159)
(Κέρδη)/ζημιές από πώληση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών και κοινοπραξιών		33
Μερίσματα από θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	9	(122)
Λοιπές προσαρμογές		(26)
	567	599
Μεταβολές λογαριασμών που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες		
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες		(31)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε τίτλους εμπορικού χαρτοφυλακίου		(5)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα		(81)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες		31
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα		(74)
Καθαρή (αύξηση)/μείωση σε λοιπά στοιχεία ενεργητικού		(124)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα		(5.866)
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε υποχρεώσεις προς πελάτες		4.126
Καθαρή αύξηση/(μείωση) σε λοιπές υποχρεώσεις		(44)
	(2.068)	(5.975)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) λειτουργικές δραστηριότητες	(1.501)	(5.376)
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων		(80)
Εισπράξεις από πώληση ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων		3
(Αγορές)/πωλήσεις και λήξεις επενδυτικών τίτλων		(21)
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών εταιρειών, κοινοπραξιών και συμμετοχές σε αυξήσεις κεφαλαίου	25,29	(3)
Πώληση/εκκαθάριση/μείωση κεφαλαίου συμμετοχών σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες	25,11	188
Μερίσματα που εισπράχθηκαν από επενδυτικούς τίτλους, θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες		161
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) επενδυτικές δραστηριότητες	248	4.987
Ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
(Αποπληρωμές)/εισπράξεις από πιστωτικούς τίτλους	18	1.245
Αγορά προνομιούχων τίτλων	37	(1)
Μερίσματα που πληρώθηκαν στους κατόχους προνομιούχων τίτλων	37	(3)
Εξαγορά προνομιούχων μετοχών, μετά από έξοδα		(4)
Καθαρές ταμειακές ροές από/(σε) χρηματοδοτικές δραστηριότητες	1.237	441
Καθαρή αύξηση/(μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	(16)	52
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	18	506
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	18	490

Οι σημειώσεις στις σελίδες 6 έως 162 αποτελούν αναπόσπαστο μέρος αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

1. Γενικές πληροφορίες

Η Eurobank Εργασίας Α.Ε. (η «Τράπεζα») δραστηριοποιείται στους τομείς τραπεζικής ιδιωτών πελατών και επιχειρήσεων, διαχείρισης περιουσίας και κεφαλαίων, treasury και κεφαλαιαγορών καθώς και στη παροχή άλλων υπηρεσιών. Η Τράπεζα έχει συσταθεί στην Ελλάδα και οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Η Τράπεζα δραστηριοποιείται κυρίως στην Ελλάδα και μέσω των θυγατρικών της στις περιοχές της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι εν λόγω οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο την 29 Μαρτίου 2019. Η Έκθεση Ελέγχου του Ανεξάρτητου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή περιλαμβάνεται στην ενότητα III της Ετήσιας Οικονομικής Έκθεσης.

2. Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων και βασικές λογιστικές αρχές

Οι βασικές λογιστικές αρχές που εφαρμόστηκαν κατά τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων αναφέρονται παρακάτω:

2.1 Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ) που έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και έχουν υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), και ειδικότερα με τα πρότυπα και τις διερμηνείες της Επιτροπής Διεργητικών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΕΔΔΠΧΑ) που είναι σε ισχύ ή έχουν εκδοθεί και εφαρμοστεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους.

Οι οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή του ιστορικού κόστους, με εξαίρεση τους διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους (πολιτική που εφαρμόστηκε πριν την 1 Ιανουαρίου 2018), τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) (πολιτική που εφαρμόστηκε από την 1 Ιανουαρίου 2018) και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των παραγώνων χρηματοοικονομικών μέσων), τα οποία επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Οι λογιστικές αρχές βάσει των οποίων συντάχθηκαν οι οικονομικές καταστάσεις εφαρμόστηκαν με συνέπεια για τις χρήσεις 2018 και 2017 λαμβάνοντας υπόψη τις τροποποιήσεις των ΔΠΧΑ όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.1.1 «Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες» και τις τροποποιήσεις όπως αυτές περιγράφονται στην ενότητα 2.2 «Βασικές λογιστικές αρχές» μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9. Όπου είναι απαραίτητο, τα συγκριτικά στοιχεία έχουν αναπροσαρμοστεί ώστε να είναι σύμφωνα με τις αλλαγές στην παρουσίαση κατά την τρέχουσα χρήση.

Η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ απαιτεί την υιοθέτηση εκτιμήσεων και παραδοχών, οι οποίες επηρεάζουν τα λογιστικά υπόλοιπα των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και τις γνωστοποιήσεις των ενδεχόμενων υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα υπόλοιπα των εσόδων και εξόδων της περιόδου αναφοράς. Παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις αυτές βασίζονται στη βέλτιστη γνώση της Διοίκησης σχετικά με τις τρέχουσες συνθήκες και ενέργειες, τα πραγματικά αποτελέσματα ενδέχεται να διαφέρουν.

Οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας παρουσιάζονται σε Ευρώ (€). Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε ευρώ έχουν στρογγυλοποιηθεί στο πλησιέστερο εκατομμύριο.

Εκτιμήσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας της Τράπεζας

Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις έχουν συνταχθεί με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern), η οποία κρίθηκε ως κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο, αξιολογώντας τα ακόλουθα:

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ελλάδος για το 2018 ανήλθε σε 1,9% από 1,5% το 2017, σύμφωνα με την αρχική εκτίμηση της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) ενώ η αντιπροσωπευτική πρόβλεψη της αγοράς για τον πραγματικό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (growth consensus forecast) για το 2019 είναι 1,9% (συγκριτικά με τον επίσημο στόχο 2,5%). Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το ποσοστό ανεργίας το Δεκέμβριο 2018 ήταν 18,0% (31 Δεκεμβρίου 2017: 20,8%). Στο δημοσιονομικό πεδίο το πρωτογενές πλεόνασμα της Ελλάδος για το 2018 αναμένεται να ανέλθει σε 4,0% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού για το 2019, (2017: 3,9% του ΑΕΠ σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ), ενώ η αντίστοιχη πρόβλεψη για το 2019 έχει τεθεί στο 3,6% του ΑΕΠ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τον Αύγουστο 2018, η Ελλάδα ολοκλήρωσε με επιτυχία το τρίτο πρόγραμμα οικονομικής σταθεροποίησης (ΤΠΟΣ) και εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Ενισχυμένης Εποπτείας (ΠΕΕ) σύμφωνα με τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) 472/2013, η οποία προβλέπει τριμηνιαίους ελέγχους από τις αρμόδιες επιτροπές των Θεσμών (ΕΕ/ΕΚΤ/ΕΜΣ/ΔΝΤ). Ο βασικός σκοπός της εποπτείας μετά τη λήξη του προγράμματος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας στο χρηματοοικονομικό τομέα και η συνέχιση της διαδικασίας εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που με τη σειρά τους, αποσκοπούν μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση του εγχώριου ρυθμού ανάπτυξης, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στον εκσυγχρονισμό του δημοσίου τομέα. Η πρώτη και δεύτερη αξιολόγηση του ΠΕΕ ολοκληρώθηκε στο τέλος Νοεμβρίου 2018 και αρχές Μαρτίου 2019, αντίστοιχα. Στις αξιολογήσεις καταγράφηκε μια σειρά από καθυστερήσεις στην εφαρμογή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που αρχικά είχαν προγραμματιστεί για το τέλος του 2018, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων, του νομοθετικού πλαισίου για την μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (NPEs) και συγκεκριμένα του νόμου για τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά. Εξαιτίας των παραπάνω καθυστερήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέβαλε την καταβολή ποσού € 970 εκατ. από την εφαρμογή των μέτρων ελάφρυνσης χρέους που είναι συνδεδεμένα με την εφαρμογή του ΠΕΕ για τις αρχές Απριλίου 2019, με την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης των προαπαιτούμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το νέο καθεστώς προστασίας της πρώτης κατοικίας.

Η Ελληνική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει ένα ταμειακό απόθεμα συνολικού ποσού € 26,5 δις μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2018, από τις εκταμιεύσεις των δόσεων του δανείου από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ), από εκδόσεις ομολόγων και από άλλες πηγές, με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης της χώρας στις διεθνείς αγορές. Το εν λόγω ταμειακό απόθεμα επαρκεί για την κάλυψη των δανειακών υποχρεώσεων του Δημοσίου για τουλάχιστον δύο έτη μετά την λήξη του προγράμματος ή τέσσερα έτη υπό την προϋπόθεση της διατήρησης των εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου στα τρέχοντα επίπεδα τους. Σε αυτό το πλαίσιο, το Ελληνικό Δημόσιο επέδειξε ικανότητα πρόσβασης στις αγορές μέσω της πραγματοποίησης δύο επιτυχών εκδόσεων ομολόγων, την 29 Ιανουαρίου 2019, με 5ετές ομόλογο συνολικού ύψους €2,5 δις και απόδοσης 3,6% και την 6 Μαρτίου 2019 με την έκδοση 10ετούς ομολόγου αναφοράς συνολικού ύψους €2,5 δις και απόδοσης 3,9%.

Η αποφασιστική εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του ΤΠΟΣ και για την περίοδο εποπτείας μετά την λήξη του προγράμματος, η υλοποίηση των μεσοπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του χρέους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup την 21 Ιουνίου 2018, η κινητοποίηση της χρηματοδότησης από την ΕΕ για τη στήριξη των εγχώριων επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, η προσέλκυση διεθνών και εγχώριων κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εξωστρεφούς οικονομικού αναπτυξιακού προτύπου, θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας και την περαιτέρω σταθεροποίηση του εγχώριου οικονομικού περιβάλλοντος.

Οι κύριοι κίνδυνοι και οι παράγοντες αβεβαιότητας που προέρχονται από το μακροοικονομικό περιβάλλον σχετίζονται με (α) την τήρηση των θεσμοθετημένων μεταρρυθμίσεων και τις πιθανές καθυστερήσεις στην εφαρμογή των ήδη συμφωνηθεισών μεταρρυθμίσεων για να επιτευχθούν οι στόχοι και τα ορόσημα της περιόδου εποπτείας της χώρας μετά τη λήξη του προγράμματος, (β) την επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα και στην προσέλκυση άμεσων επενδύσεων, των δημοσιονομικών και των σχετικών με την κοινωνική ασφάλιση μέτρων, τα οποία συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των αξιολογήσεων του ΤΠΟΣ, (γ) τη δυνατότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων στη χώρα, (δ) το χρονοδιάγραμμα μέχρι την πλήρη άρση των περιορισμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων στο εξωτερικό και τη συνεπαγόμενη επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα, (ε) τον πιθανό αργό ρυθμό εισροής καταθέσεων και/ή τις πιθανές καθυστερήσεις στην αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα και (στ) τις γεωπολιτικές συνθήκες στην εγγύς ή ευρύτερη περιοχή και τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς από μια επιβράδυνση της περιφερειακής και/ή της παγκόσμιας οικονομίας. Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το Ελληνικό μακροοικονομικό περιβάλλον λαμβάνοντας υπόψη την άμεση και έμμεση έκθεσή του στον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου (σημ. 4).

Κίνδυνος ρευστότητας

Το 2018, οι προσδοκίες για περαιτέρω βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, ενίσχυσε την αξιοπιστία της Ελλάδος στις διεθνείς αγορές, βελτίωσε το εγχώριο οικονομικό κλίμα και διευκόλυνε την επιστροφή καταθέσεων. Επιπλέον, έχουν αρθεί οι περιορισμοί στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων στο εσωτερικό της χώρας, ενώ οι περιορισμοί που ισχύουν για την μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό έχουν περαιτέρω χαλαρώσει. Η έγκαιρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων της περιόδου μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, θα συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταθετών, θα επιταχύνει την πρόσβαση στις αγορές για την έκδοση χρεωστικών τίτλων και θα επιδράσει θετικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 2,1 δις (εκ των οποίων € 0,5 δις από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance – ELA) κυρίως

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

λόγω της εισροής καταθέσεων, της απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, της αύξησης των συναλλαγών γeros (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου και δύο εκδόσεων χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού τα οποία πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε διεθνή θεσμικό επενδυτή (σημ. 33) (31 Δεκεμβρίου 2017: € 10 δις, εκ των οποίων € 7,9 δις από τον ΕΛΑ). Την 28 Φεβρουαρίου 2019, ο Όμιλος είχε εξαλείψει την χρηματοδότηση από τον ΕΛΑ ενώ η συνολική εξάρτηση από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 1,3 δις. Επιπλέον, η αύξηση των καταθέσεων περισσότερο από € 5 δις το 2018 βελτίωσε το δείκτη δανείων προς καταθέσεις (L/D) του Ομίλου σε 92,6% από 109,6% στο τέλος του 2017 (Τράπεζα 100,6% από 123,4% στο τέλος του 2017).

Κίνδυνος κεφαλαιακής επάρκειας

Την 5 Μαΐου 2018, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων - Stress Test για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Eurobank. Βάσει της ενημέρωσης που έλαβε η Τράπεζα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), από το αποτέλεσμα του Stress Test δεν προέκυψε κεφαλαιακό έλλειμμα, ούτε ανάγκη υποβολής σχεδίου κεφαλαιακής ενίσχυσης.

Ο Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET1) του Ομίλου ανήλθε σε 14,2% (Τράπεζα 13,3%) την 31 Δεκεμβρίου 2018, και τα καθαρά κέρδη που αναλογούν στους μετόχους διαμορφώθηκαν σε € 91 εκατ. (€ 200 εκατ. καθαρά κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες προ εξόδων αναδιάρθρωσης ποσού € 44 εκατ., μετά φόρου), ενώ το καθαρό αποτέλεσμα μετά από φόρους της Τράπεζας διαμορφώθηκε σε € 33 εκατ. κέρδος. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 2,8 δις σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017 και ανήλθε σε € 15,3 δις, που είναι στα ίδια επίπεδα με το αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον ΕΕΜ τον Σεπτέμβριο του 2018 (σημ.6).

Στο προσεχές διάστημα, ο βασικός στόχος είναι η επιτυχής υλοποίηση του πλάνου μετασχηματισμού της Τράπεζας που αποτελείται από α) την ολοκλήρωση της συγχώνευσης με την Grivalia μέχρι το Μάιο του 2019 η οποία θα ισχυροποιήσει την κεφαλαιακή θέση και τις προοπτικές κερδοφορίας της Τράπεζας (σημ.43), β) την επιτάχυνση του σχεδίου μείωσης των μη εξυπηρετούμενων πιστωτικών ανοιγμάτων (ΜΕΑ) μέσω μιας τιτλοποίησης ευρείας κλίμακας ύψους € 7,0 δις περίπου, την είσοδο ενός στρατηγικού επενδυτή στο μετοχικό κεφάλαιο της κατά 100% θυγατρικής της Eurobank, Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις («FPS»), η οποία είναι αδειοδοτημένη εταιρεία διαχείρισης δανείων, και λοιπές πρωτοβουλίες οδηγώντας το δείκτη NPE του Ομίλου στο 16% το 2019 και σε μονοψήφιο δείκτη μέχρι το 2021 και γ) την επίτευξη ενός σημαντικά χαμηλότερου κόστους κινδύνου από το 2020 το οποίο αναμένεται να οδηγήσει σε ισχυρά διατηρήσιμα κέρδη ανά μετοχή (EPS).

Εκτίμηση για τη συνέχιση της δραστηριότητας

Το Διοικητικό Συμβούλιο, λαμβάνοντας υπόψη τους ανωτέρω παράγοντες που σχετίζονται με την επάρκεια της κεφαλαιακής θέσης και της ρευστότητας της Τράπεζας, τη σταδιακή μείωση των NPEs σύμφωνα με τους επιχειρησιακούς στόχους της Τράπεζας μαζί με τις στρατηγικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με το σχέδιο μετασχηματισμού της Τράπεζας, έκρινε ότι οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας μπορούν να συνταχθούν με βάση την αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern).

2.1.1 Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες

Νέα πρότυπα και τροποποιήσεις σε πρότυπα που υιοθετήθηκαν από την Τράπεζα

Τα ακόλουθα νέα πρότυπα, οι τροποποιήσεις σε πρότυπα, και οι νέες ερμηνείες όπως εκδόθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΣΔΛΠ) και την Επιτροπή Διερμηνειών των ΔΠΧΑ (ΕΔΔΠΧΑ) και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018:

ΕΔΔΠΧΑ 22, Συναλλαγές σε Ξένο Νόμισμα και Προκαταβολές

Το ΕΔΔΠΧΑ 22 παρέχει τις απαιτήσεις αναφορικά με το ποια συναλλαγματική ισοτιμία θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την απεικόνιση συναλλαγών σε ξένο νόμισμα που περιλαμβάνουν προκαταβολές. Η διερμηνεία αποσαφηνίζει ότι σε αυτή την περίπτωση η ημερομηνία συναλλαγής για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την αρχική αναγνώριση του σχετικού στοιχείου ενεργητικού, εξόδου ή εσόδου είναι η ημερομηνία της προκαταβολής, δηλαδή η ημερομηνία που η οικονομική οντότητα αρχικά αναγνώρισε το μη χρηματικό στοιχείο ενεργητικού (προπληρωμένο έξοδο επόμενων χρήσεων) ή το μη χρηματικό στοιχείο παθητικού (έσοδο επόμενων χρήσεων) που προέκυψε από την προκαταβολή του τιμήματος. Εάν υπάρχουν πολλαπλές προκαταβολές δοθείσες ή ληφθείσες, η οικονομική οντότητα θα πρέπει να προσδιορίσει μία ημερομηνία συναλλαγής για κάθε καταβολή ή είσπραξη.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 4, Τροποποίηση - Εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 Χρηματοοικονομικά Μέσα στο ΔΠΧΑ 4 Ασφαλιστήρια Συμβόλαια

Η τροποποίηση στοχεύει στην αντιμετώπιση των λογιστικών συνεπειών από τις διαφορετικές ημερομηνίες που τίθενται σε ισχύ με το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» και το επερχόμενο νέο Πρότυπο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Η τροποποίηση εισάγει δύο επιλογές για τις εταιρείες που εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια: μία προσωρινή απαλλαγή από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 και μία εναλλακτική προσέγγιση ('an overlay approach').

Η προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9 είναι διαθέσιμη για οικονομικές οντότητες των οποίων οι κύριες δραστηριότητες είναι συνδεδεμένες με την ασφάλιση, επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση» ενώ αναβάλλουν την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 το αργότερο μέχρι την 1 Ιανουαρίου 2021.

Η εναλλακτική προσέγγιση, παρέχεται ως επιλογή στις οικονομικές οντότητες που υιοθετούν το ΔΠΧΑ 9 και εκδίδουν ασφαλιστήρια συμβόλαια, να προσαρμόσουν το κέρδος ή ζημία για συγκεκριμένα αποδεκτά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ουσιαστικά έχοντας ως αποτέλεσμα τη λογιστική σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για τα εν λόγω χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να χρησιμοποιηθεί υπό τον όρο ότι η οικονομική οντότητα εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 9 σε συνδυασμό με το ΔΠΧΑ 4 και ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, όταν αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού ήταν προηγούμενα ταξινομημένα σε αποσβεσμένο κόστος ή ως χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Η τροποποίηση δεν είναι σχετική με τις δραστηριότητες της Τράπεζας, εκτός μέσω της συμμετοχής του στη συγγενή εταιρεία Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, η οποία έχει επιλέξει την προαιρετική προσωρινή απαλλαγή από το ΔΠΧΑ 9.

ΔΠΧΑ 2, Τροποποίηση – Ταξινόμηση και Επιμέτρηση των Παροχών που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών

Η τροποποίηση αναφέρεται (α) στην επιμέτρηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται σε μετρητά, (β) τη λογιστική τροποποιήσεων παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών, από παροχές που διακανονίζονται σε μετρητά σε παροχές που διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους και (γ) την ταξινόμηση παροχών που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται καθαρές από φορολογικές κρατήσεις.

Συγκεκριμένα, η τροποποίηση διευκρινίζει ότι μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά επιμετράται χρησιμοποιώντας την ίδια προσέγγιση με τις παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών και διακανονίζονται με συμμετοχικούς τίτλους. Επιπροσθέτως, διευκρινίζει ότι η υποχρέωση που σχετίζεται με μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών και διακανονίζεται σε μετρητά και τροποποιείται σε παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αποαναγνωρίζεται και η παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία του συμμετοχικού τίτλου κατά την ημερομηνία τροποποίησης, ενώ η όποια διαφορά αναγνωρίζεται απευθείας στα αποτελέσματα

Επιπλέον, μία παροχή που εξαρτάται από την αξία μετοχών, που διακανονίζεται μετά από τον παρακρατηθέντα φόρο εκ μέρους του εργαζομένου (καθαρός διακανονισμός) ταξινομείται ως παροχή που εξαρτάται από την αξία των μετοχών και διακανονίζεται με συμμετοχικούς τίτλους στο σύνολό της, υπό την προϋπόθεση ότι η παροχή θα είχε ούτως ή άλλως ταξινομηθεί με αυτό τον τρόπο, εάν δεν περιελάμβανε το στοιχείο του καθαρού διακανονισμού.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις του Τράπεζας.

ΔΛΠ 40, Τροποποίηση – «Επενδύσεις σε Ακίνητα»

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι η μεταφορά ενός ακίνητου, συμπεριλαμβανομένου ενός ακίνητου υπό κατασκευή ή ανάπτυξη, εντός ή εκτός των επενδύσεων σε ακίνητα, θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο όταν συντελείται αλλαγή στη χρήση του ακίνητου. Αυτή η αλλαγή στη χρήση πραγματοποιείται όταν το ακίνητο πληροί ή παύει να πληροί τον ορισμό των επενδύσεων σε ακίνητα και θα πρέπει να τεκμηριώνεται καταλλήλως.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ετήσιες Βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2014 – 2016

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων μέσω του κύκλου 2014-2016 των ετήσιων βελτιώσεων παρέχει διευκρινήσεις σχετικές με το ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»: Διευκρινίζεται ότι κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών, αμοιβαία κεφάλαια και παρόμοιες εταιρείες μπορούν να επιλέξουν να επιμετρήσουν τις συμμετοχές τους σε συγγενείς εταιρείες ή κοινοπραξίες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Αυτή η επιλογή πραγματοποιείται χωριστά για κάθε συμμετοχή σε συγγενή επιχείρηση ή κοινοπραξία.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 15, Έσοδα από Συμβάσεις με Πελάτες και ΔΠΧΑ 15, Τροποποίηση

Το ΔΠΧΑ 15 καθιερώνει ένα ενιαίο, κατανοητό μοντέλο αναγνώρισης εσόδων για τον προσδιορισμό του χρόνου αναγνώρισης και του ποσού του εσόδου και αντικαθιστά τις υφιστάμενες οδηγίες για την αναγνώριση του, συμπεριλαμβανομένου του ΔΛΠ 18 «Έσοδα», του ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις Κατασκευής» και της Διερμηνείας 13 «Προγράμματα πιστότητας πελατών».

Το ΔΠΧΑ 15 εφαρμόζεται σε όλες τις συμβάσεις με πελάτες, εκτός από αυτές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλων προτύπων όπως:

- χρηματοοικονομικά μέσα και λοιπά συμβατικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα», ΔΠΧΑ 10 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», ΔΠΧΑ 11 «Από Κοινού Συμφωνίες», ΔΛΠ 27 «Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» και ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες»,
- μισθώσεις, εντός του πεδίου εφαρμογής του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» (ή ΔΠΧΑ 16 «Μισθώσεις»), και
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, εντός του πλαισίου του ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια».

Συνεπώς, τα έσοδα από τόκους και προμήθειες που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των χρηματοοικονομικών μέσων θα εξακολουθήσουν να είναι εκτός του πλαισίου εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15.

Το ΔΠΧΑ 15 διευκρινίζει ότι το έσοδο θα πρέπει να αναγνωρίζεται στο ποσό που αντιστοιχεί στο τίμημα που η οικονομική οντότητα αναμένει ότι δικαιούται σε αντάλλαγμα για την μεταβίβαση αγαθών και υπηρεσιών. Εισάγει την έννοια της αναγνώρισης εσόδου βάσει των υποχρεώσεων εκτέλεσης καθώς αυτές εκπληρώνονται και ο έλεγχος του αγαθού ή της υπηρεσίας (δηλαδή η δυνατότητα κατεύθυνσης της χρήσης και απόκτησης του οφέλους από αυτά) αποκτάται από τον πελάτη. Για τις προμήθειες που αναγνωρίζονται από υπηρεσίες που παρέχονται με την πάροδο του χρόνου, όπως προμήθειες για την παροχή υπηρεσιών διαχείρισης χαρτοφυλακίων και επενδυτικών συμβουλών και τις μεταβλητές αμοιβές οι οποίες βασίζονται στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου σε μια συγκεκριμένη ημερομηνία, η αμοιβή αναγνωρίζεται καθώς η υπηρεσία παρέχεται στον πελάτη, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πιθανό να μην υπάρξει σημαντικός αντιλογισμός του τιμήματος.

Το ΔΠΧΑ 15 τροποποιήθηκε τον Απρίλιο του 2016, προκειμένου να παράσχει διευκρινίσεις, συμπεριλαμβανομένης αυτής για τον εντοπισμό των υποχρεώσεων εκτέλεσης εντός μίας σύμβασης.

Η υιοθέτηση του προτύπου και της τροποποίησης αυτού, δεν είχε επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας, καθώς τα καθαρά έσοδα από τόκους, τα οποία αποτελούν βασική πηγή εσόδου για την Τράπεζα, δεν επηρεάζονται από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 15. Επιπροσθέτως, σχετικά με τα έσοδα της Τράπεζας από συμβάσεις με πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες, δεν υπήρξε αλλαγή στη λογιστική αντιμετώπιση των υπηρεσιών που παρέχονται σε βάθος χρόνου ή των συναλλαγών που εκτελούνται σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, καθώς αυτή ήταν σύμφωνη με την υφιστάμενη πολιτική της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 9, Χρηματοοικονομικά μέσα

Την 1 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα», το οποίο αντικατέστησε το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Επιμέτρηση». Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 είχε ως αποτέλεσμα μεταβολές στη λογιστική πολιτική σε δύο κύριες περιοχές, την ταξινόμηση και επιμέτρηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και την απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Η Τράπεζα επέλεξε, ως πολιτική που επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, να συνεχίσει να εφαρμόζει λογιστική αντιστάθμιση σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

Οι διαφορές που προκύπτουν από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 έχουν αναγνωριστεί απευθείας στα αποθεματικά και στα αποτελέσματα εις νέον από την 1 Ιανουαρίου 2018 και παρουσιάζονται στη σημείωση 2.3. Η Τράπεζα δεν έχει αναμορφώσει

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

συγκριτικές πληροφορίες για το 2017 σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9.

Μεταβολές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση

Το ΔΠΧΑ 9 καθορίζει μια νέα προσέγγιση για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σύμφωνα με την οποία η ταξινόμηση και επιμέτρηση των στοιχείων αυτών βασίζεται στο επιχειρηματικό μοντέλο που χρησιμοποιεί η οικονομική οντότητα για τη διαχείρισή τους και τα χαρακτηριστικά των συμβατικών ταμειακών ρών τους.

Για τον προσδιορισμό της κατηγορίας ταξινόμησης και επιμέτρησης, το ΔΠΧΑ 9 απαιτεί όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, εκτός από συμμετοχικούς τίτλους και παράγωγα, να αξιολογούνται βάσει ενός συνδυασμού του επιχειρηματικού μοντέλου της οικονομικής οντότητας για τη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού και των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ρών τους. Οι αναταξινόμησης μεταξύ κατηγοριών γίνονται μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις.

Για σκοπούς μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα διενήργησε αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια χρεωστικών τίτλων, με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018 (βλέπε σημείωση 2.3.2).

Οι κατηγορίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, διαθέσιμα προς πώληση, διακρατούμενα έως τη λήξη και δάνεια και απαιτήσεις) έχουν αντικατασταθεί από:

- Χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος
- Χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI), με τα κέρδη ή ζημιές να αναταξινομούνται στα αποτελέσματα χρήσης κατά την αποαναγνώριση
- Συμετοχικούς τίτλους σε FVOCI, χωρίς αναταξινόμηση κερδών ή ζημιών στα αποτελέσματα χρήσης κατά την αποαναγνώριση
- Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων

Η Τράπεζα μπορεί, κατά την αρχική αναγνώριση, να προσδιορίσει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, προκειμένου με αυτόν τον τρόπο να απαλείφει ή να μειώνει σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία.

Επιπλέον, κατά την αρχική αναγνώριση ενός συμμετοχικού τίτλου που δεν κατέχεται για εμπορικούς σκοπούς, μια οικονομική οντότητα μπορεί να αποφασίσει αμετάκλητα να παρουσιάσει μεταγενέστερες αλλαγές στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Η επιλογή αυτή γίνεται ανά περίπτωση επένδυσης σε κάθε συμμετοχικό τίτλο ξεχωριστά.

Οι απαιτήσεις επιλεξιμότητας του ΔΠΧΑ 9 για την εφαρμογή της επιλογής επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σε εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39. Ωστόσο, για τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, τα κέρδη ή οι ζημιές που οφείλονται σε μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας παρουσιάζονται στα αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μεταφέρονται στη συνέχεια στα αποτελέσματα, εκτός εάν μια τέτοια παρουσίαση θα δημιουργούσε ή θα διέυρνε μια λογιστική ανακολουθία.

Τέλος, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, τα ενσωματωμένα παράγωγα δεν διαχωρίζονται πλέον από το κύριο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού. Αντίθετα, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου και των συμβατικών όρων τους. Η λογιστική αντιμετώπιση των ενσωματωμένων σε χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις παραγώγων και σε μη χρηματοοικονομικά κύρια συμβόλαια δεν έχει αλλάξει.

Η ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων της Τράπεζας αναφέρεται στη σημείωση 2.2. Η ποσοτική επίπτωση λόγω της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 από την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Αλλαγές στον υπολογισμό απομείωσης

Η υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 έχει μεταβάλει σημαντικά τη λογιστική αντιμετώπιση της Τράπεζας για τις ζημιές από απομείωση στα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού αντικαθιστώντας την προσέγγιση του ΔΛΠ 39 των πραγματοποιηθεισών πιστωτικών ζημιών με την προσέγγιση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL), η οποία απαιτεί τη χρήση σύνθετων μοντέλων και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

σημαντική κρίση για τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες και την πιστωτική συμπεριφορά. Οι πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται νωρίτερα σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 σε σύγκριση με το ΔΛΠ 39.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα σχηματίζει πρόβλεψη για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, καθώς και τις δανειακές δεσμεύσεις και τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγύησης που είναι στοιχεία εκτός ισολογισμού. Η πρόβλεψη βασίζεται στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών των ανωτέρω με βάση τη σχετική πιθανότητα αδυναμίας πληρωμής του οφειλέτη τους επόμενους δώδεκα μήνες, εκτός εάν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την δημιουργία του ανοίγματος, όταν υπολογίζονται οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους. Εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού πληροί τον ορισμό του αγορασθέντος ή κατά την αρχική του αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης βασίζεται στις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του στοιχείου ενεργητικού.

Λεπτομέρειες σχετικά με την πολιτική απομείωσης της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2. Η ποσοτική επίπτωση από την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Λογιστική αντιστάθμιση σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Το ΔΠΧΑ 9 εισάγει ένα αναθεωρημένο μοντέλο λογιστικής γενικής αντιστάθμισης, το οποίο συνδέει τη λογιστική της αντιστάθμισης με τις δραστηριότητες διαχείρισης κινδύνων από τη Διοίκηση. Σύμφωνα με το νέο μοντέλο, επιπλέον στρατηγικές αντιστάθμισης δύναται να πληρούν τα κριτήρια της λογιστικής αντιστάθμισης, νέες απαιτήσεις εφαρμόζονται σχετικά με την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης, ενώ η διακοπή της λογιστικής αντιστάθμισης θα είναι επιτρεπτή μόνο υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ένα ξεχωριστό έργο το οποίο εκπονείται από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τη λογιστική της αντιστάθμισης σε επίπεδο χαρτοφυλακίου (macro-hedging) βρίσκεται σε εξέλιξη. Μέχρι την ολοκλήρωση του εν λόγω έργου, ως λογιστική αρχή οι οντότητες μπορούν να εξακολουθήσουν να εφαρμόζουν τις απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για τη λογιστική αντιστάθμιση.

Η Τράπεζα έχει επιλέξει να συνεχίσει να εφαρμόζει το ΔΛΠ 39.

Επακόλουθες αλλαγές στις γνωστοποιήσεις (ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα : Γνωστοποιήσεις»)

Σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018, λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, οι εν λόγω οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν γνωστοποιήσεις μετάβασης οι οποίες παρέχουν λεπτομερείς ποιοτικές και ποσοτικές πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις που προκύπτουν από τις αναθεωρημένες αρχές ταξινόμησης, επιμέτρησης και αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Επιπροσθέτως, οι εν λόγω οικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν τις βελτιωμένες γνωστοποιήσεις ταξινόμησης και επιμέτρησης, γνωστοποιήσεις σχετικά με τη λογιστική απομείωσης και αντιστάθμισης όπως απαιτείται από τις σχετικές τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά μέσα: Γνωστοποιήσεις».

Νέα πρότυπα, τροποποιήσεις προτύπων και διερμηνείες που δεν έχουν υιοθετηθεί ακόμη από την Τράπεζα

Ένα πλήθος νέων προτύπων, τροποποιήσεις σε υπάρχοντα πρότυπα και διερμηνείες θα τεθούν σε ισχύ μετά το 2018, δεδομένου ότι δεν έχουν ακόμη υιοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή η Τράπεζα δεν τα έχει υιοθετήσει νωρίτερα από την ημερομηνία υποχρεωτικής εφαρμογής τους. Αυτά που ενδέχεται να είναι σχετικά με την Τράπεζα έχουν ως ακολούθως:

ΔΠΧΑ 9, Τροποποίηση- Χαρακτηριστικά προεξόφλησης με αρνητικό αντιστάθμισμα (σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση μεταβάλλει τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9 προκειμένου να επιτρέψει την επιμέτρηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο, ακόμη και στην περίπτωση δικαιωμάτων πρόωρης εξόφλησης τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα το μέρος που προκάλεσε την πρόωρη λήξη να λάβει αποζημίωση από το άλλο μέρος (αρνητική αποζημίωση). Κατά συνέπεια, η επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού θα πραγματοποιείται ανεξάρτητα από το γεγονός ή την περίπτωση που προκάλεσε την πρόωρη λήξη της σύμβασης και ανεξάρτητα από το ποιο μέρος καταβάλλει ή λαμβάνει την εύλογη αποζημίωση για την πρόωρη λήξη. Η εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9 πριν την τροποποίηση πιθανότατα θα είχε ως αποτέλεσμα την επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, η τροποποίηση επιβεβαιώνει και το λογιστικό χειρισμό της τροποποίησης χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9. Συγκεκριμένα, όταν μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που επιμετράται στο αποσβέσιμο κόστος τροποποιείται

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

χωρίς αυτό να οδηγεί σε αποαναγνώρισή της, τότε το κέρδος ή η ζημιά που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ των αρχικών συμβατικών ταμειακών ροών και των τροποποιημένων ταμειακών ροών, προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίδραση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΕΔΔΠΧΑ 23, Αβεβαιότητα σχετικά με Χειρισμούς Φόρου Εισοδήματος (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η διερμηνεία παρέχει διευκρινίσεις ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων αναγνώρισης και επιμέτρησης του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» όταν υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμούς φόρου εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, η αναγνώριση και η επιμέτρηση των τρεχουσών ή αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ή υποχρεώσεων βασίζεται στο φορολογητέο κέρδος (φορολογική ζημιά), στη φορολογική βάση, σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, καθώς και φορολογικές απαιτήσεις και φορολογικούς συντελεστές που καθορίζονται εφαρμόζοντας την ΕΔΔΠΧΑ 23.

Σύμφωνα με τη διερμηνεία, κάθε αβεβαιότητα σχετικά με χειρισμό φόρου εξετάζεται ξεχωριστά ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποια προσέγγιση προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας και η οικονομική οντότητα θα πρέπει να υποθέτει ότι μια φορολογική αρχή που έχει το δικαίωμα να εξετάσει χειρισμούς φόρων θα τους εξετάσει και θα έχει πλήρη γνώση κάθε σχετικής πληροφορίας.

Αν μια οικονομική οντότητα καταλήξει ότι είναι πιθανό η φορολογική αρχή να αποδεχθεί έναν αβέβαιο χειρισμό φόρου, θα πρέπει να προσδιορίσει τη λογιστική αντιμετώπιση των φόρων εισοδήματος σύμφωνα με αυτόν τον χειρισμό φόρου. Αν καταλήξει ότι δεν είναι πιθανό ο χειρισμός να γίνει αποδεκτός, το αποτέλεσμα της αβεβαιότητας στον λογιστικό χειρισμό του φόρου εισοδήματος θα αποτυπωθεί στην περίοδο κατά την οποία έγινε ο προσδιορισμός αυτός, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που προβλέπει καλύτερα την άρση της αβεβαιότητας (δηλαδή το πιο πιθανό ποσό ή τη μέθοδο της αναμενόμενης αξίας).

Οι παραδοχές και οι εκτιμήσεις που έγιναν για την αναγνώριση και την επιμέτρηση αβέβαιων χειρισμών φόρων θα πρέπει να επανεξετάζονται όποτε οι συνθήκες μεταβάλλονται ή προκύπτουν νέες πληροφορίες που επηρεάζουν τις παραδοχές αυτές (π.χ. ενέργειες από τη φορολογική αρχή, στοιχεία ότι έχει λάβει μια συγκεκριμένη θέση σε σχέση με κάποιο παρόμοιο θέμα ή η λήξη του δικαιώματος της να εξετάσει έναν συγκεκριμένο χειρισμό φόρου).

Η υιοθέτηση της διερμηνείας δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 16, Μισθώσεις (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Το ΔΠΧΑ 16, το οποίο αντικαθιστά το ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» και σχετικές διερμηνείες, εισάγει ένα ενιαίο μοντέλο λογιστικής, εντός ισολογισμού για τους μισθωτές, σύμφωνα με το οποίο η ταξινόμηση των μισθώσεων από την πλευρά του μισθωτή, ως λειτουργικές ή χρηματοδοτικές μισθώσεις, καταργείται και όλες οι μισθώσεις αντιμετωπίζονται παρόμοια με τις χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17.

Ο ορισμός της μίσθωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16 αφορά κυρίως την έννοια του ελέγχου. Το νέο πρότυπο διαχωρίζει τις μισθώσεις από τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με βάση το κατά πόσο η χρήση ενός καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου ελέγχεται από τον πελάτη. Έλεγχος θεωρείται ότι υφίσταται όταν ο πελάτης έχει:

- Το δικαίωμα να αποκτήσει ουσιαστικά όλα τα οικονομικά οφέλη από τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου, και
- Το δικαίωμα να κατευθύνει τη χρήση του καθορισμένου περιουσιακού στοιχείου

Το ΔΠΧΑ 16 προβλέπει την αναγνώριση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» ('right of use asset') και της «υποχρέωσης από μισθώσεις» ('lease liability'), κατά την έναρξη της μίσθωσης, σε περίπτωση που υπάρχει σύμβαση ή μέρος σύμβασης που αποδίδει στον μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία χρονική περίοδο έναντι τιμήματος.

Το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού, αρχικά επιμετράται στο κόστος, το οποίο αποτελείται από το ποσό της υποχρέωσης από μισθώσεις, πλέον τα μισθώματα που καταβλήθηκαν στον εκμισθωτή κατά ή πριν την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, μείον τυχόν κίνητρα προς τον μισθωτή που εισπράχθηκαν, την αρχική εκτίμηση για κόστη αποκατάστασης και αρχικά άμεσα κόστη που πραγματοποιήθηκαν από τον μισθωτή, και εν συνεχεία επιμετράται στο κόστος, μείον σωρευμένες αποσβέσεις και απομείωση. Η υποχρέωση από μισθώσεις, αρχικά αναγνωρίζεται στην παρούσα αξία των μισθωμάτων κατά την διάρκεια της περιόδου μίσθωσης που ακόμη δεν έχουν καταβληθεί.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά συνέπεια, η σταθερή μέθοδος αναγνώρισης του εξόδου από λειτουργικές μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 17 αντικαθίσταται από την απόσβεση του «δικαιώματος χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού» και τον τόκο-έξοδο της «υποχρέωσης από μισθώσεις». Η αναγνώριση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού από τους μισθωτές, όπως περιγράφεται ανωτέρω, δεν απαιτείται για ορισμένες βραχυπρόθεσμης διάρκειας μισθώσεις και μισθώσεις στοιχείων ενεργητικού χαμηλής αξίας. Ο λογιστικός χειρισμός για τους εκμισθωτές δεν επηρεάζεται ουσιωδώς από τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 16.

Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16

Η ημερομηνία αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 16 για την Τράπεζα είναι η 1 Ιανουαρίου 2019. Η Τράπεζα έχει επιλέξει την τροποποιημένη αναδρομική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 16 και συνεπώς η συγκριτική πληροφόρηση δεν θα αναπροσαρμοστεί.

Κατά τη μετάβαση, η Τράπεζα θα κάνει χρήση της πρακτικής λύσης που είναι διαθέσιμη για τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 16 να μην επαναξιολογήσει κατά πόσο μια σύμβαση αποτελεί ή περιέχει μίσθωση. Συνεπώς, οι υφιστάμενες συμβάσεις που είχαν ταξινομηθεί προηγουμένως ως συμβάσεις παροχής υπηρεσιών όπως τα ATMs, τα APSs και οι υπηρεσίες εκτυπώσεων δεν θα ταξινομηθούν ως μισθώσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, ενώ ο ορισμός που παρατίθεται στο ΔΠΧΑ 16 θα εφαρμοστεί σε όλες τις συμβάσεις που συνάφθηκαν ή τροποποιήθηκαν την 1 Ιανουαρίου 2019 ή μεταγενέστερα.

Λογιστική μισθωτή

Σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 16, κατά την ημερομηνία έναρξης της μίσθωσης, η Τράπεζα ως μισθωτής θα αναγνωρίσει δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεις από μισθώσεις στον ισολογισμό, τα οποία επιμετρώνται αρχικά στην παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων. Η Τράπεζα σκοπεύει να εφαρμόσει αυτή την αρχική επιμέτρηση σε όλες τις μισθώσεις, εξαιρουμένων αυτών με περίοδο μίσθωσης 12 μηνών ή μικρότερη, κάνοντας χρήση των εξαιρέσεων για τις βραχυπρόθεσμες μισθώσεις και τις μισθώσεις στις οποίες το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο έχει χαμηλή αξία.

Με βάση τα παραπάνω, η Τράπεζα εκτιμώντας την επίπτωση από την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 16, αναμένει ότι θα αναγνωρίσει δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού αξίας € 280 εκατ. περίπου και αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις € 280 εκατ., οι οποίες προκύπτουν από μισθώσεις ακινήτων και οχημάτων, ενώ δεν αναμένεται να υπάρξει επίπτωση στα ίδια κεφάλαια. Η εκτιμώμενη επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας, η οποία προκύπτει κατά κύριο λόγο από την αύξηση στα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού, είναι μια μείωση περίπου κατά 11 μονάδες βάσης στον Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1) εφαρμόζοντας τις μεταβατικές εποπτικές διατάξεις (περίπου - 9 μονάδες βάσης στον Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1, fully loaded).

Σημειώνεται ότι περίπου € 114 εκατ. από τα προαναφερόμενα δικαιώματα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού και € 114 εκατ. από τις αντίστοιχες υποχρεώσεις από μισθώσεις αφορούν ακίνητα που μισθώνονται επί του παρόντος από την Grivalia, τα οποία πρόκειται να αποαναγνωριστούν κατά την ολοκλήρωση της ανακοινωμένης συγχώνευσης μέσω απορρόφησης της Grivalia από τη Eurobank (σημ. 43), καθώς τα σχετικά ακίνητα θα μετατραπούν σε ιδιοχρησιμοποιούμενα περιουσιακά στοιχεία του νέου ομίλου.

Αναφορικά με τη μεταγενέστερη επιμέτρηση, η Τράπεζα, ενεργώντας ως μισθωτής, θα εφαρμόσει τη μέθοδο κόστους για την επιμέτρηση των δικαιωμάτων χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού. Συνεπώς, το δικαίωμα χρήσης μισθωμένων στοιχείων ενεργητικού θα επιμετράται στο κόστος μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης και θα αναπροσαρμόζεται λόγω επαναμέτρησης της υποχρέωσης από μισθώσεις.

Αφετέρου, θα αναγνωρίζεται τόκος-έξοδο πάνω στις υποχρεώσεις από μισθώσεις, ενώ το λογιστικό τους υπόλοιπο θα μειώνεται προκειμένου να αποτυπώνει τις καταβολές των μισθωμάτων. Σε περίπτωση επαναξιολογήσεων ή τροποποιήσεων, το λογιστικό υπόλοιπο των υποχρεώσεων από μισθώσεις θα επαναμετράται ώστε να αποτυπωθούν τα αναθεωρημένα μισθώματα.

Λογιστική εκμισθωτή

Κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος μιας μίσθωσης, η Τράπεζα, ενεργώντας ως εκμισθωτής, θα ταξινομεί κάθε μίσθωσή του είτε ως λειτουργική μίσθωση είτε ως χρηματοδοτική μίσθωση με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. Αυτά τα κριτήρια παραμένουν αμετάβλητα σε σχέση με την ισχύουσα λογιστική, όπως περιγράφεται παρακάτω.

Χρηματοδοτικές μισθώσεις

Κατά την ημερομηνία έναρξης, η Τράπεζα θα αποαναγνωρίζει τη λογιστική αξία των υποκείμενων περιουσιακών στοιχείων που τελούν υπό χρηματοδοτική μίσθωση και θα τα παρουσιάζει ως απαίτηση ποσού ίσου με την καθαρή επένδυση στη μίσθωση και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

θα αναγνωρίζει στην κατάσταση αποτελεσμάτων το κέρδος ή τη ζημιά από την αποαναγνώριση του περιουσιακού στοιχείου και την αναγνώριση της καθαρής επένδυσης στη μίσθωση. Η καθαρή επένδυση στη μίσθωση θα υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων με παρόμοιο τρόπο όπως και για τον μισθωτή.

Μετά την ημερομηνία έναρξης, η Τράπεζα θα αναγνωρίζει χρηματοοικονομικό έσοδο κατά τη διάρκεια της μισθωτικής περιόδου βάσει μεθόδου που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση πάνω στην καθαρή επένδυση του εκμισθωτή στη μίσθωση. Η Τράπεζα θα αναγνωρίζει επίσης έσοδο από μεταβλητές καταβολές που δεν περιλαμβάνονταν στην καθαρή επένδυση. Μετά την έναρξη, η καθαρή επένδυση στη μίσθωση δεν θα επαναμετράται, εκτός αν η μίσθωση τροποποιείται ή η μισθωτική περίοδος μεταβάλλεται.

Λειτουργικές Μισθώσεις

Η Τράπεζα θα συνεχίσει να αναγνωρίζει το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο και δεν θα αναγνωρίσει καθαρή επένδυση στη μίσθωση στον ισολογισμό ή αρχικό κέρδος (αν υπάρχει) στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα θα αναγνωρίζει τα μισθώματα ως έσοδο αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης. Επίσης θα αναγνωρίζει ως έξοδα τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για την απόκτηση των εσόδων της μίσθωσης, συμπεριλαμβανομένων και των αποσβέσεων.

Η Τράπεζα προσθέτει τις αρχικές άμεσες δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται για τη σύναψη λειτουργικής μίσθωσης στη λογιστική αξία του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τις εν λόγω δαπάνες ως έξοδα κατά τη διάρκεια της μίσθωσης στην ίδια βάση με τα έσοδα της μίσθωσης.

Υπομίσθώσεις

Η Τράπεζα, ενεργώντας ως μισθωτής, ενδέχεται να εισέλθει σε συμφωνίες υπομίσθωσης ενός μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου προς ένα τρίτο μέρος, ενώ η αρχική μίσθωση παραμένει εν ισχύ. Η Τράπεζα θα ενεργεί τόσο ως μισθωτής όσο και ως εκμισθωτής του ίδιου περιουσιακού στοιχείου. Η υπομίσθωση θα αποτελεί διακριτή σύμβαση μίσθωσης, στην οποία ο ενδιαμέσος εκμισθωτής θα ταξινομεί την υπομίσθωση ως χρηματοδοτική μίσθωση ή λειτουργική μίσθωση ως εξής:

- αν η κύρια μίσθωση αποτελεί βραχυπρόθεσμη μίσθωση, η υπομίσθωση θα ταξινομείται ως λειτουργική μίσθωση, ή
- σε διαφορετική περίπτωση, η υπομίσθωση θα ταξινομείται με βάση το δικαίωμα χρήσης μισθωμένου στοιχείου ενεργητικού το οποίο προκύπτει από την κύρια μίσθωση και όχι με βάση το υποκείμενο περιουσιακό στοιχείο.

Οι δεσμεύσεις από λειτουργικές μισθώσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με τις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις του ΔΛΠ 17 για τα ελάχιστα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις, παρουσιάζονται στη σημείωση 45. Τα ποσά που παρουσιάζονται στην εν λόγω σημείωση αφορούν τα μισθώματα που καταβάλλονται κατά την μη ακυρώσιμη περίοδο μόνο, όπως καθορίζονται σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους των μισθώσεων και τις ισχύουσες νομικές διατάξεις αναφορικά με την ελάχιστη διάρκεια μίσθωσης.

Κατά συνέπεια, την 31 Δεκεμβρίου 2018, για τις μισθώσεις όπου η Τράπεζα είναι ο μισθωτής και έχουν καθορισμένη λήξη, τα μη ακυρώσιμα πληρωτέα λειτουργικά μισθώματα είναι € 107 εκατ. (σημ. 41), ενώ το σύνολο των μελλοντικών συμβατικών πληρωτέων μισθωμάτων είναι € 225 εκατ.

ΔΛΠ 28, Τροποποίηση – Μακροπρόθεσμες συμμετοχές σε Συγγενείς και Κοινοπραξίες (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι το ΔΠΧΑ 9 'Χρηματοοικονομικά Μέσα', συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων απομείωσης, έχει εφαρμογή στις μακροπρόθεσμες συμμετοχές στις συγγενείς και κοινοπραξίες οι οποίες αποτελούν μέρος της καθαρής επένδυσης της εταιρείας στη συγγενή ή κοινοπραξία αλλά δεν λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Σύμφωνα με την τροποποίηση, μια οικονομική οντότητα δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τυχόν προσαρμογές στη λογιστική αξία των μακροπρόθεσμων συμμετοχών στις συγγενείς και κοινοπραξίες (καθαρή επένδυση σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες) ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Εταιρείες και Κοινοπραξίες» κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν έχει εφαρμογή στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΛΠ 19, Τροποποίηση – Τροποποίηση Προγράμματος, Περικοπή ή Διακανονισμός (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019)

Η τροποποίηση αποσαφηνίζει ότι όταν μία αλλαγή σε πρόγραμμα καθορισμένων παροχών δηλαδή τροποποίηση, περικοπή ή διακανονισμός πραγματοποιείται και απαιτείται επαναμέτρηση της καθαρής υποχρέωσης ή απαίτησης καθορισμένων παροχών, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι αναθεωρημένες αναλογιστικές παραδοχές από την επαναμέτρηση προκειμένου να προσδιοριστεί το κόστος τρέχουσας απασχόλησης και ο καθαρός τόκος για την υπόλοιπη περίοδο μετά την αλλαγή στο πρόγραμμα. Επιπροσθέτως, η τροποποίηση περιλαμβάνει διευκρινίσεις αναφορικά με την επίδραση μιας τροποποίησης προγράμματος, περικοπής ή διακανονισμού στις απαιτήσεις για το ανώτατο όριο περιουσιακού στοιχείου.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Ετήσιες βελτιώσεις σε ΔΠΧΑ 2015 – 2017 (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2019, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Οι βελτιώσεις εισάγουν σημαντικές αλλαγές σε διάφορα πρότυπα ως ακολούθως:

Με τις τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις επιχειρήσεων» και ΔΠΧΑ 11 «Από κοινού Συμφωνίες», αποσαφηνίστηκε ο τρόπος με τον οποίο μια οικονομική οντότητα αναγνωρίζει την αύξηση της συμμετοχής της σε μια από κοινού δραστηριότητα που πληροί τον ορισμό της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, όταν μια οικονομική οντότητα αποκτά τον έλεγχο μιας επιχείρησης η οποία θεωρείται από κοινού δραστηριότητα, τότε η συναλλαγή αποτελεί συνένωση επιχειρήσεων που επιτυγχάνεται σε στάδια και ο αποκτών επαναμετρά το σύνολο της συμμετοχής που κατείχε προηγουμένως επί των στοιχείων ενεργητικού και των υποχρεώσεων της από κοινού δραστηριότητας σε εύλογη αξία. Εν αντιθέσει, αν μία οντότητα αποκτά από κοινού έλεγχο σε μια επιχείρηση η οποία θεωρείται από κοινού δραστηριότητα, τότε η συμμετοχή που κατείχε προηγουμένως δεν επαναμετράται.

Οι βελτιώσεις στο ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» διευκρίνισαν ότι όλες οι επιπτώσεις στο φόρο εισοδήματος από μερίσματα, περιλαμβανομένων και των πληρωμών από χρηματοοικονομικά μέσα που καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια, θα πρέπει να αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, στην κατάσταση συνολικών εσόδων ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με το που είχε αναγνωριστεί η αρχική συναλλαγή ή το γεγονός που δημιούργησε τα διανεμόμενα κέρδη που οδήγησαν στο μέρισμα.

Με τις τροποποιήσεις του ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού» αποσαφηνίστηκε ότι κάθε δανεισμός που πραγματοποιήθηκε αρχικά για την ανάπτυξη ενός περιουσιακού στοιχείου που πληρούσε τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος των κεφαλαίων που δανείστηκε η οντότητα γενικά, όταν ουσιαστικά όλες οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή του έχουν περατωθεί.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Τροποποιήσεις σε αναφορές σχετικά με το εννοιολογικό πλαίσιο των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το Μάρτιο του 2018, το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε το αναθεωρημένο Εννοιολογικό Πλαίσιο. Το εν λόγω πλαίσιο αντικαθιστά την προηγούμενη μορφή η οποία εξεδόθη το 2010. Οι αναθεωρήσεις που πραγματοποιήθηκαν από το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εισήγαγαν ένα νέο κεφάλαιο σχετικά με την επιμέτρηση, επικαιροποιημένους ορισμούς αναφορικά με τα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τα κριτήρια αποαναγνώρισης, καθώς επίσης και διευκρινήσεις σχετικά με άλλα σημαντικά πεδία.

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Τροποποιήσεις του ΔΠΧΑ 3 «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων εξέδωσε τροποποιήσεις σχετικά με τον ορισμό της επιχείρησης σε «Συνενώσεις Επιχειρήσεων» του ΔΠΧΑ 3 με σκοπό να βοηθήσει τις οικονομικές οντότητες να καθορίσουν αν το σύνολο των αποκτώμενων δραστηριοτήτων και των στοιχείων του ενεργητικού συνιστούν επιχείρηση ή όχι. Αποσαφηνίζουν τις ελάχιστες απαιτήσεις για τον ορισμό της επιχείρησης, καταργούν την αξιολόγηση για το εάν οι συμμετέχοντες στην αγορά δύνανται να αντικαταστήσουν τα στοιχεία που λείπουν, προσθέτουν οδηγίες για να βοηθήσουν τις οικονομικές οντότητες να αξιολογήσουν αν οι αποκτώμενες διαδικασίες θεωρούνται σημαντικές, περιορίζουν τους ορισμούς της επιχείρησης και των εκρών της και εισάγουν έναν προαιρετικό έλεγχο σχετικά με τη συγκέντρωση της εύλογης αξίας (fair value concentration test).

Η υιοθέτηση της τροποποίησης δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 και ΔΛΠ 8: Ορισμός της έννοιας του Ουσιώδους Μεγέθους (Material) (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2020, δεν έχουν υιοθετηθεί από την ΕΕ)**

Οι τροποποιήσεις του ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» και του ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη» αποσκοπούν στο να ευθυγραμμιστούν όλα τα πρότυπα με τον ορισμό του Ουσιώδους Μεγέθους και να αποσαφηνίσουν συγκεκριμένες πτυχές αυτού. Ο νέος ορισμός αναφέρει ότι «μια πληροφορία θεωρείται ουσιώδης αν η παράλειψή της, ανακρίβεια ή συγκάλυψή της αναμένεται να επηρεάσει τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι κύριοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων γενικής χρήσης, βάσει των οποίων παράσχουν χρηματοοικονομική πληροφόρηση για μια συγκεκριμένη οικονομική οντότητα». Οι τροποποιήσεις διευκρινίζουν ότι το ουσιώδες μέγεθος (materiality) θα εξαρτάται από τη φύση και το μέγεθος της πληροφορίας ή και τα δύο.

Η υιοθέτηση δεν αναμένεται να έχει επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

ΔΠΧΑ 17, Ασφαλιστήρια Συμβόλαια (σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2021, δεν έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ)

Το ΔΠΧΑ 17, το οποίο αντικαθιστά το ΔΠΧΑ 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», παρέχει ένα συνολικό και συνεπές λογιστικό μοντέλο για τα ασφαλιστήρια συμβόλαια. Έχει εφαρμογή σε ασφαλιστήρια συμβόλαια που έχουν εκδοθεί, σε όλα τα συμβόλαια αντασφάλισης και σε επενδυτικά συμβόλαια με χαρακτηριστικά προαιρετικής συμμετοχής που μια οικονομική οντότητα εκδίδει, εφόσον αυτή εκδίδει και ασφαλιστήρια συμβόλαια. Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων επιτρέπεται να ενταχθούν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 17, εφόσον η οικονομική οντότητα έχει προηγουμένως διαβεβαιώσει ότι τα θεωρεί ως ασφαλιστήρια συμβόλαια.

Σύμφωνα με το γενικό μοντέλο του ΔΠΧΑ 17, ομάδες από ασφαλιστήρια συμβόλαια που τελούν υπό κοινή διαχείριση και υπόκεινται σε παρόμοιους κινδύνους, επιμετρώνται με βάση προεξοφλημένες, σταθμισμένες βάσει πιθανοτήτων μελλοντικές ταμειακές ροές, μιας αναπροσαρμογής λόγω κινδύνου και ενός περιθωρίου συμβατικών υπηρεσιών (contractual service margin) το οποίο αντιπροσωπεύει το μη δεδουλευμένο κέρδος των συμβολαίων. Σύμφωνα με το μοντέλο, οι εκτιμήσεις επαναμετρώνται σε κάθε περίοδο αναφοράς. Μια απλοποιημένη μέθοδος επιμέτρησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν αναμένεται ότι από αυτή θα παραχθεί μια λογική προσέγγιση του γενικού μοντέλου ή αν τα συμβόλαια είναι μικρής διάρκειας.

Το έσοδο κατανέμεται στις περιόδους αναλογικά με την αξία της αναμενόμενης κάλυψης και των λοιπών υπηρεσιών που ένας ασφαλιστής παρέχει κατά τη διάρκεια της περιόδου, οι αποζημιώσεις παρουσιάζονται όταν αναγγελθούν και τα επενδυτικά στοιχεία, όπως ποσά που καταβάλλονται σε ασφαλισμένους ακόμα και αν το ασφαλιστικό γεγονός δεν επέλθει, δεν περιλαμβάνονται στα έσοδα και τις αποζημιώσεις. Τα αποτελέσματα από ασφαλιστικές υπηρεσίες παρουσιάζονται ξεχωριστά από το χρηματοοικονομικό έσοδο ή έξοδο των ασφαλίσεων.

Κατά την συνεδρίαση του Νοεμβρίου 2018, το ΣΔΛΠ αποφάσισε να προταθεί η ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ το ΔΠΧΑ 17 να αναβληθεί κατά ένα χρόνο για το 2022.

Το ΔΠΧΑ 17 δεν είναι σχετικό με τις δραστηριότητες της Τράπεζας, παρά μόνο μέσω της συγγενούς εταιρείας Eurolife ERB Insurance Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών.

2.2 Βασικές λογιστικές αρχές**2.2.1 Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες**

Επενδύσεις σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, περιλαμβανομένων και των συμμετοχών που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων που τελούν υπό κοινό έλεγχο, λογίζονται σε κόστος μείον τυχόν απομειώσεις αξίας. Το κόστος συμμετοχής είναι η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε, δηλαδή το ποσό των μετρητών που καταβλήθηκε ή των μετοχών που εκδόθηκαν, ή αν αυτό δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, η εύλογη αξία του τιμήματος που λήφθηκε μαζί με το κόστος που σχετίζεται άμεσα με τη συναλλαγή.

Ως εξαίρεση στην παραπάνω αρχή επιμέτρησης, όταν η Τράπεζα μεταφέρει μια υφιστάμενη εταιρεία του Ομίλου σε μια νέα θυγατρική σε μια συναλλαγή ανταλλαγής μετοχών που δεν έχει εμπορική ουσία, η επένδυση της Τράπεζας σε αυτή τη νέα θυγατρική αναγνωρίζεται στη λογιστική αξία της εταιρείας που μεταφέρθηκε.

Νομικές συγχωνεύσεις που περιλαμβάνουν τη συνένωση της Τράπεζας με μια ή περισσότερες θυγατρικές της λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη», λαμβάνοντας υπόψη τις πιο

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

πρόσφατες εκδόσεις άλλων φορέων θέσπισης λογιστικών προτύπων, οι οποίοι χρησιμοποιούν παρόμοιο εννοιολογικό πλαίσιο και συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές που διέπουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Σε αυτές τις συναλλαγές, η Τράπεζα αναγνωρίζει το ενεργητικό και τις υποχρεώσεις της συγχωνευόμενης θυγατρικής στη λογιστική τους αξία όπως εμφανίζονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατά την ημερομηνία της νομικής συγχώνευσης, χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία. Ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης στη συγχωνευόμενη θυγατρική πριν τη νομική συγχώνευση και της λογιστικής αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας.

Οι συγγενείς εταιρείες και οι κοινοπραξίες της Τράπεζας παρουσιάζονται στη σημ. 29.

2.2.2 Ξένο νόμισμα

Οι συναλλαγές σε ξένο νόμισμα καταχωρούνται με βάση τις τιμές συναλλάγματος που ισχύουν κατά την ημερομηνία της συναλλαγής. Οι συναλλαγματικές διαφορές (κέρδη/ζημιές) που προκύπτουν κατά το διακανονισμό των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων που είναι σε ξένο νόμισμα μετατρέπονται στο λειτουργικό νόμισμα με βάση την τιμή συναλλάγματος που ισχύει σε κάθε περίοδο αναφοράς και οι συναλλαγματικές διαφορές αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, εκτός από εκείνες που προκύπτουν από τη μετατροπή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα που αντισταθμίζουν τις ταμειακές ροές σε ξένο νόμισμα, οι οποίες μεταφέρονται στα ίδια κεφάλαια.

Τα μη χρηματικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης, εκτός από τα μη χρηματικά στοιχεία σε ξένο νόμισμα που αποτιμώνται σε εύλογη αξία και τα οποία μετατρέπονται με βάση την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά την ημερομηνία που προσδιορίστηκε η εύλογη αξία. Στην περίπτωση αυτή οι συναλλαγματικές διαφορές αποτελούν μέρος του κέρδους ή της ζημιάς από τη μεταβολή της εύλογης αξίας και αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ή απευθείας σε αποθεματικό στα ίδια κεφάλαια, βάσει της κατηγοριοποίησης του μη χρηματικού στοιχείου.

2.2.3 Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων

Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα, περιλαμβάνουν κυρίως συμβάσεις ξένου συναλλάγματος (foreign exchange contracts), προθεσμιακές νομισματικές συμβάσεις (forward currency agreements) και συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης επιτοκίων - που πωλήθηκαν και αγοράστηκαν (interest rate options - written and purchased), ανταλλαγές συναλλάγματος και επιτοκίων (currency and interest rate swaps), και άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα παράγωγα, αναγνωρίζονται αρχικά στον ισολογισμό στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία σύναψης του συμβολαίου, και ακολούθως επαναποτιμώνται στην εύλογη αξία τους. Όταν η εύλογη αξία είναι θετική, τα παράγωγα περιλαμβάνονται στο ενεργητικό, ενώ όταν η εύλογη αξία είναι αρνητική περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις.

Η εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων προσδιορίζεται με βάση τις χρηματιστηριακές τιμές, λαμβάνοντας υπόψη πρόσφατες συναλλαγές στην αγορά, ή χρησιμοποιώντας κατάλληλες άλλες τεχνικές επιμέτρησης. Οι αρχές επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, περιγράφονται στις σημ. 2.2.12 και 6.3.

Ενσωματωμένα παράγωγα

Πολιτική σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που εμπεριέχουν ενσωματωμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αναγνωρίζονται στον Ισολογισμό στην ολότητα τους στην κατάλληλη κατηγορία ταξινόμησης, ακολουθώντας την αξιολόγηση των συμβατικών ταμειακών ροών και επιχειρηματικού μοντέλου του χρηματοοικονομικού μέσου, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9.

Επιπρόσθετα, ορισμένα παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία του παθητικού, αναγνωρίζονται ως διακριτά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, προσμετρώνται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Ορισμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που είναι ενσωματωμένα σε άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, αναγνωρίζονται ως διακριτά παράγωγα όταν οι κίνδυνοι και τα χαρακτηριστικά τους δεν είναι στενά συνδεδεμένα με αυτά του κύριου συμβολαίου, και το κύριο συμβόλαιο δε λογίζεται στην εύλογη αξία μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Τα ενσωματωμένα αυτά παράγωγα, προσμετρώνται στην εύλογη αξία, και οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικά μέσων είναι ενσωματωμένη στις δραστηριότητες της Τράπεζας και στοχεύει πρωτίστως στην αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων του.

Συνεπώς, η Τράπεζα, στα πλαίσια της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνων του, δύναται να πραγματοποιήσει συναλλαγές με εξωτερικούς αντισυμβαλλόμενους ώστε να αντισταθμίσει μερικώς ή πλήρως την επιτοκιακή, συναλλαγματική, μετοχική ή άλλη έκθεση του που δημιουργείται από τις δραστηριότητες του.

Οι στόχοι της αντιστάθμισης με την χρήση παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων περιλαμβάνουν:

- Την μείωση της επιτοκιακής έκθεσης που υπερβαίνει τα επιτοκιακά όρια που έχει θέσει η Τράπεζα
- Την αποτελεσματική διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου και της έκθεσης σε εύλογες αξίες
- Την διαχείριση μελλοντικών μεταβλητών ταμειακών ροών
- Την μείωση του συναλλαγματικού ή πληθωριστικού κινδύνου

Λογιστική αντιστάθμισης

Για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης, η Τράπεζα σχηματίζει μια σχέση αντιστάθμισης μεταξύ ενός μέσου αντιστάθμισης και ενός σχετικού στοιχείου ή ομάδας στοιχείων που πρόκειται να αντισταθμιστούν. Το μέσο αντιστάθμισης αποτελεί ένα προσδιορισμένο παράγωγο ή κάποιο άλλο προσδιορισμένο μη-παράγωγο χρηματοοικονομικό μέσο του ενεργητικού ή χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, του οποίου η εύλογη αξία ή οι ταμειακές ροές εκτιμάται πως συμψηφίζουν τις αλλαγές στην εύλογη αξία ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν.

Συγκεκριμένα η Τράπεζα προσδιορίζει ορισμένα παράγωγα ως: (α) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου των μεταβολών εύλογης αξίας αναγνωρισθέντων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισθέντων βέβαιων δεσμεύσεων (μέσο αντιστάθμισης εύλογης αξίας), (β) μέσα αντιστάθμισης του κινδύνου μεταβολής των ταμειακών ροών από αναγνωρισθέντα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων ή από πολύ πιθανές προβλεπόμενες συναλλαγές (μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών).

Για την εφαρμογή λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων συγκεκριμένα κριτήρια πρέπει να πληρούνται. Συνεπώς, κατά την έναρξη της σχέσης αντιστάθμισης, η Τράπεζα τεκμηριώνει τη σχέση μεταξύ των μέσων αντιστάθμισης και των στοιχείων που αντισταθμίζονται, καθώς και το σκοπό και τη στρατηγική διαχείρισης κινδύνου που εξυπηρετείται μέσω της σύναψης διαφόρων συναλλαγών αντιστάθμισης και την μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της σχέσης αντιστάθμισης. Επίσης, η Τράπεζα στοιχειοθετεί την εκτίμησή του, κατά τη σύναψη της αντιστάθμισης και σε συνεχή βάση, για την αποτελεσματικότητα των παραγώγων - που χρησιμοποιούνται σε συναλλαγές αντιστάθμισης - στο να συμψηφίζουν μεταβολές στις εύλογες αξίες ή στις ταμειακές ροές των στοιχείων που αντισταθμίζουν και εάν τα πραγματικά αποτελέσματα της κάθε αντιστάθμισης κυμαίνονται μεταξύ 80-125%. Εάν μία σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί τα ανωτέρω κριτήρια αποτελεσματικότητας, η Τράπεζα διακόπτει τη λογιστική αντιστάθμιση με μελλοντική ισχύ. Ομοίως, όταν το παράγωγο αντιστάθμισης εκπνέει ή πωλείται, διακόπτεται ή εξασκείται, ή όταν ο αντισταθμιστικός προσδιορισμός ανακαλείται, τότε η λογιστική αντιστάθμισης διακόπτεται με μελλοντική ισχύ. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή του κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα προαναφερθέντα παράγωγα έχουν κατηγοριοποιηθεί μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Η μέθοδος αναγνώρισης κέρδους ή ζημιάς από μεταβολές στην εύλογη αξία, εξαρτάται από το αν το παράγωγο καταχωρείται και πληροί τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ως μέσο αντιστάθμισης.

Επίσης, η Τράπεζα δύναται να καταχωρήσει ομάδες στοιχείων ως στοιχεία αντιστάθμισης, αθροίζοντας αναγνωρισμένα στοιχεία του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή μη αναγνωρισμένες αλλά εξαιρετικά πιθανές συναλλαγές με όμοια χαρακτηριστικά κινδύνου τα οποία μοιράζονται έναν κίνδυνο ο οποίος αντισταθμίζεται. Παρόλο που η συνολική έκθεση μπορεί να διαφέρει για τα

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

μεμονωμένα στοιχεία της ομάδας, ο συγκεκριμένος κίνδυνος που αντισταθμίζεται, θα είναι εγγενής σε κάθε ένα από τα στοιχεία της ομάδας.

(i) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Η Τράπεζα εφαρμόζει αντιστάθμιση εύλογης αξίας για να αντισταθμίσει τις εκθέσεις του κυρίως έναντι των μεταβολών της εύλογης αξίας που οφείλεται στον επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για λογιστική αντιστάθμισης της εύλογης αξίας περιλαμβάνουν χρεωστικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου που ταξινομούνται ως διαθέσιμοι προς πώληση και χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου (πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018), ως χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI) και σε αποσβέσιμο κόστος (πολιτική σε ισχύ από 1 Ιανουαρίου 2018), προθεσμιακές καταθέσεις σταθερού επιτοκίου ή προθεσμιακά δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, καθώς και υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους σταθερού επιτοκίου.

Ο κίνδυνος επιτοκίου και ο συναλλαγματικός κίνδυνος, αναφορικά με τα επιτόκια αναφοράς μπορούν να αντισταθμιστούν χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί την μέθοδο «dollar-offset» ώστε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης της εύλογης αξίας. Η παραπάνω αποτελεί μια ποσοτική μέθοδο που περιλαμβάνει την σύγκριση της αλλαγής στην εύλογη αξία του μέσου αντιστάθμισης με την αλλαγή στην εύλογη αξία του στοιχείου αντιστάθμισης που οφείλεται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται. Ακόμη και εάν η αντιστάθμιση δεν αναμένεται να είναι εξαιρετικά αποτελεσματική σε μία συγκεκριμένη περίοδο, η λογιστική αντιστάθμιση δεν αποκλείεται εάν η αποτελεσματικότητα αναμένεται να παραμείνει υψηλή επαρκώς για όλη την διάρκεια ζωής της αντιστάθμισης.

Μεταβολές στην εύλογη αξία παραγώγων που προσδιορίζονται ως μέσα αντιστάθμισης εύλογης αξίας, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων όπως και οι μεταβολές της εύλογης αξίας των στοιχείων που αντισταθμίζονται, οι οποίες οφείλονται στον κίνδυνο που αντισταθμίζεται.

Η Τράπεζα παύει τη λογιστική αντιστάθμισης κινδύνων σε περίπτωση που το μέσο αντιστάθμισης λήξει ή πωληθεί, διακοπεί ή ασκηθεί, η σχέση αντιστάθμισης δεν πληροί εφεξής τα κριτήρια εφαρμογής της λογιστικής αντιστάθμισης κινδύνων, ή όταν ανακαλείται η αντισταθμιστική σχέση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας του στοιχείου που αντισταθμίζεται για το οποίο χρησιμοποιείται η μέθοδος του πραγματικού επιτοκίου, αποσβένεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου μέχρι τη λήξη του. Αναποτελεσματικότητα της αντιστάθμισης δύναται να προκύψει σε περίπτωση πιθανών διαφορών στους κρίσιμους όρους μεταξύ του στοιχείου που αντισταθμίζεται και του μέσου αντιστάθμισης, όπως η ληκτότητα, η συχνότητα που μηδενίζεται το επιτόκιο και οι καμπύλες προεξόφλησης.

(ii) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η Τράπεζα εφαρμόζει αντιστάθμιση ταμειακών ροών ώστε να αντισταθμίσει την έκθεση στην μεταβλητότητα των ταμειακών ροών που οφείλεται κυρίως στον επιτοκιακό κίνδυνο που συνδέεται με ένα αναγνωρισμένο στοιχείο του ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή με μια πολύ πιθανή προσδοκώμενη συναλλαγή.

Τα στοιχεία που πληρούν τις προϋποθέσεις για αντιστάθμιση ταμειακών ροών περιλαμβάνουν αναγνωρισμένα στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων όπως καταθέσεις μεταβλητού επιτοκίου ή δάνεια που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος, υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους μεταβλητού επιτοκίου και δάνεια μεταβλητού επιτοκίου σε ξένο νόμισμα. Ο κίνδυνος επιτοκίου αναφορικά με το κατάλληλο επιτόκιο αναφοράς μπορεί να αντισταθμιστεί χρησιμοποιώντας συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος.

Επιπροσθέτως, η αντιστάθμιση ταμειακών ροών χρησιμοποιείται για τις προσδοκώμενες μελλοντικές ανανεώσεις των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων ή συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος. Συγκεκριμένα, οι μελλοντικές πληρωμές κυμαινόμενου τόκου μια σειράς από προσδοκώμενες ανανεώσεις αυτών των χρηματοοικονομικών στοιχείων υποχρεώσεων αντισταθμίζονται ως σύνολο όσον αφορά τις αλλαγές στα επιτόκια αναφοράς, εξαλείφοντας την μεταβλητότητα των ταμειακών ροών.

Εάν το στοιχείο που αντισταθμίζεται έχει καταχωρηθεί ως μελλοντική συναλλαγή, η Τράπεζα αξιολογεί και επιβεβαιώνει ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα αυτή η συναλλαγή να πραγματοποιηθεί.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των αντισταθμίσεων ταμειακών ροών, η Τράπεζα χρησιμοποιεί την τεχνική ανάλυσης παλινδρόμησης που επιδεικνύει εάν υπάρχει υψηλή συσχέτιση, ιστορικά και προσδοκώμενη μεταξύ του επιτοκιακού κινδύνου του στοιχείου που έχει προσδιοριστεί για αντιστάθμιση και του επιτοκιακού κινδύνου του μέσου αντιστάθμισης.

Η αποτελεσματική αναλογία της μεταβολής της εύλογης αξίας των παραγώγων που προσδιορίζονται και πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστούν ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών, αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, ενώ η μη αποτελεσματική αναλογία, αναγνωρίζεται απευθείας στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Ποσά που έχουν συσσωρευτεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων στις περιόδους κατά τις οποίες το αντισταθμισμένο στοιχείο επιδρά στο κέρδος ή τη ζημιά (π.χ. όταν πραγματοποιείται η προβλεπόμενη πώληση του στοιχείου που αντισταθμίζεται).

Όταν ένα μέσο αντιστάθμισης λήγει ή πωλείται, ή όταν η αντιστάθμιση δεν πληροί πλέον τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, τα συσσωρευμένα κέρδη ή ζημιές που υπάρχουν στα ίδια κεφάλαια κατά τη στιγμή εκείνη παραμένουν στα ίδια κεφάλαια μέχρι η προβλεπόμενη συναλλαγή να επηρεάσει την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Όταν μια προβλεπόμενη συναλλαγή δεν αναμένεται πλέον να πραγματοποιηθεί, το συσσωρευμένο κέρδος ή ζημιά που είχε καταχωρηθεί στα ίδια κεφάλαια, μεταφέρεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

(iii) Παράγωγα τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης για σκοπούς λογιστικής αντιστάθμισης

Οι μεταβολές στην εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων τα οποία δεν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, ή που δεν πληρούν τα κριτήρια για λογιστική αντιστάθμισης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι εύλογες αξίες παραγώγων μέσων που διακρατούνται για εμπορικούς σκοπούς και για σκοπούς αντιστάθμισης, παρουσιάζονται στη σημ. 21.

2.2.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών μέσων

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν και μόνον όταν, η Τράπεζα έχει επί του παρόντος νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού των αναγνωρισμένων ποσών, και παράλληλα προτίθεται είτε να προβεί σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξει το ποσό της απαίτησης του περιουσιακού στοιχείου εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση.

2.2.5 Κατάσταση αποτελεσμάτων

(i) Έσοδα και έξοδα από τόκους

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά την αναμενόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου ή, σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στη λογιστική αξία προ απομείωσης ή στη λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων αντίστοιχα. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, εκτός των αγορασμένων ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI), η Τράπεζα υπολογίζει τις ταμειακές ροές λαμβάνοντας υπόψη όλους τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις αναμενόμενες ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI η Τράπεζα υπολογίζει εκείνο το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) το οποίο κατά την αρχική αναγνώριση, προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εισροές ή εκροές (συμπεριλαμβανομένων αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών) στην εύλογη αξία του στοιχείου του ενεργητικού που έχει χαρακτηριστεί ως POCI.

Το αποσβέσιμο κόστος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρεώσεων είναι το ποσό στο οποίο επιμετρώνται κατά την αρχική αναγνώριση, αφαιρώντας αποπληρωμές κεφαλαίου, προσθέτοντας ή αφαιρώντας σωρευμένες αποσβέσεις που έχουν υπολογιστεί με την μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (όπως περιγράφεται παραπάνω) και για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, αφαιρώντας τις προβλέψεις αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Η λογιστική αξία προ απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ισούται με το αποσβέσιμο κόστος του προ απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο υπολογισμός του πραγματικού επιτοκίου περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και κάθε επαύξηση ή έκπτωση. Το κόστος συναλλαγών περιλαμβάνει επιπλέον έξοδα τα οποία συνδέονται άμεσα με την απόκτηση ή έκδοση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης.

Η Τράπεζα υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου στην προ απομείωσης λογιστική αξία των μη απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού (ανοίγματα σε Στάδιο 1 και 2) και αντίστοιχα στο αποσβέσιμο κόστος των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων.

Για τα πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού στο Στάδιο 3, η Τράπεζα υπολογίζει τα έσοδα από τόκους εφαρμόζοντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR) επί του αποσβέσιμου κόστους των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προσαρμοσμένο με τις προβλέψεις των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Εάν το στοιχείο του ενεργητικού σταματήσει να θεωρείται πιστωτικά απομειωμένης αξίας, το EIR εφαρμόζεται εκ νέου στην προ προβλέψεων λογιστική αξία.

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που έχουν χαρακτηριστεί ως POCI, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται εφαρμόζοντας το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) επί της καθαρής λογιστικής αξίας (αποσβέσιμου κόστους) του POCI. Για αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, ακόμα και αν ο πιστωτικός τους κίνδυνος μειωθεί, τα έσοδα από τόκους δεν υπολογίζονται εκ νέου με βάση την προ απομείωσης λογιστική αξία. Για τα χρηματοοικονομικά μέσα που συνδέονται με δείκτη πληθωρισμού η Τράπεζα αναγνωρίζει έσοδα και έξοδα από τόκους αναπροσαρμόζοντας το πραγματικό επιτόκιο (effective interest rate - EIR), σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λόγω της αλλαγής των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών με την ενσωμάτωση της μεταβολής των προσδοκιών αναφορικά με τον πληθωρισμό κατά τη διάρκεια αυτών των χρηματοοικονομικών μέσων. Το αναπροσαρμοσμένο πραγματικό επιτόκιο εφαρμόζεται ώστε να υπολογιστεί ή νέα προ απομείωσης λογιστική αξία σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους παρουσιάζονται ξεχωριστά στη κατάσταση αποτελεσμάτων για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα στα καθαρά έσοδα από τόκους.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα έσοδα και έξοδα από τόκους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε δεδουλευμένη βάση για όλα τα τοκοφόρα χρηματοοικονομικά μέσα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Πραγματικό είναι το επιτόκιο που προεξοφλεί ακριβώς τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές εκροές ή εισροές κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή σε μικρότερη περίοδο όπου κρίνεται κατάλληλο, στην καθαρή λογιστική αξία του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης. Για τον υπολογισμό του πραγματικού επιτοκίου, οι ταμειακές ροές υπολογίζονται λαμβάνοντας υπόψη όλους τους όρους του συμβολαίου του χρηματοοικονομικού μέσου εξαιρώντας τις μελλοντικές ζημιές από πιστωτικό κίνδυνο. Ο υπολογισμός περιλαμβάνει τις αμοιβές και τις μονάδες βάσης που πληρώθηκαν ή εισπράχθηκαν και που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου, το κόστος συναλλαγών, και όλα τα άλλα υπέρ και υπό το άρτιο ποσά.

Όπου ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού έχει απομειωθεί, ως αποτέλεσμα της σχετικής ζημιάς απομείωσης, τα έσοδα από τόκους αναγνωρίζονται με βάση το επιτόκιο που χρησιμοποιήθηκε για την προεξόφληση των μελλοντικών ταμειακών ροών για το σκοπό της επιμέτρησης της ζημιάς απομείωσης.

(ii) Αμοιβές και προμήθειες

Οι αμοιβές και προμήθειες που εισπράττονται ή καταβάλλονται και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του πραγματικού επιτοκίου ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης περιλαμβάνονται στο πραγματικό επιτόκιο.

Τα λοιπά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες, όπως η εξυπηρέτηση λογαριασμών και οι αμοιβές διαχείρισης χαρτοφυλακίων (περιλαμβανομένων και αμοιβών βάσει απόδοσης) αναγνωρίζονται στην πάροδο του χρόνου καθώς οι σχετικές υπηρεσίες παρέχονται στον πελάτη, στον βαθμό που θεωρείται πολύ πιθανό ότι δεν θα προκύψει σημαντικός αντιλογισμός του ποσού του εσόδου που αναγνωρίστηκε. Οι αμοιβές που προκύπτουν από συναλλαγές όπως αγοραπωλησίες συναλλάγματος, εισαγωγές/εξαγωγές, εμβάσματα, τραπεζικά έξοδα και χρηματιστηριακές δραστηριότητες, αναγνωρίζονται κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή που διενεργούνται οι εν λόγω συναλλαγές. Τα λοιπά έξοδα από αμοιβές και προμήθειες αφορούν κυρίως αμοιβές από συναλλαγές και υπηρεσίες, οι οποίες αναγνωρίζονται ως έξοδα καθώς λαμβάνονται οι σχετικές υπηρεσίες.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Πολιτική σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 2018

Στην περίπτωση σύμβασης με πελάτη που έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας, το οποίο ενδέχεται να εμπίπτει μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και μερικώς στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 15, η Τράπεζα εφαρμόζει πρώτα το ΔΠΧΑ 9 για να διαχωρίσει και να επιμετρήσει το μέρος της σύμβασης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 και ακολούθως εφαρμόζει το ΔΠΧΑ 15 στο εναπομένον μέρος.

2.2.6 Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία και επενδύσεις σε ακίνητα

(i) Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης. Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει έξοδα που σχετίζονται άμεσα με την απόκτηση του παγίου. Έξοδα μεταγενέστερα της ημερομηνίας κτήσης ενσωματώνονται στο κόστος του παγίου, μόνο όταν η Τράπεζα είναι πιθανό να έχει οικονομικά οφέλη στο μέλλον και είναι δυνατή η αξιόπιστη μέτρηση της αξίας του παγίου. Όταν προκύπτουν έξοδα επισκευών και συντήρησης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι αποσβέσεις υπολογίζονται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης βάσει της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής των παγίων, προκειμένου να μειωθεί το κόστος κτήσης των παγίων στην τελική υπολειπόμενη αξία τους ως ακολούθως:

- Γήπεδα: μηδενική απόσβεση
- Κτίρια: 40-50 έτη
- Βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων: κατά τη διάρκεια του συμβολαίου εκμίσθωσης ή της ωφέλιμης ζωής του παγίου εάν είναι μικρότερη
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λογισμικά προγράμματα: 4-10 έτη
- Λοιπά έπιπλα και εξοπλισμός: 4-20 έτη, και
- Οχήματα: 5-7 έτη

(ii) Επενδύσεις σε ακίνητα

Ως επενδύσεις σε ακίνητα καταχωρούνται τα ακίνητα που κατέχονται για αποδόσεις ενοικίων και/ή κεφαλαιουχικές ανατιμήσεις, και τα οποία δε χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα. Οι επενδύσεις σε ακίνητα παρουσιάζονται στο κόστος κτήσεως μετά την αφαίρεση των συσσωρευμένων αποσβέσεων και των συσσωρευμένων ζημιών απομείωσης, συνεπώς η πολιτική που περιγράφεται παραπάνω ισχύει και για αυτή την κατηγορία περιουσιακών στοιχείων.

Μεταφορές μεταξύ των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων και των επενδύσεων σε ακίνητα μπορεί να πραγματοποιηθούν όταν υπάρχει αλλαγή στο σκοπό της χρήσης των στοιχείων αυτών. Επιπρόσθετα, οι «επενδύσεις σε ακίνητα» μπορεί να μεταφερθούν στη κατηγορία «μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση» στη περίπτωση κατά την οποία πληρούνται οι προϋποθέσεις που περιγράφονται στη σημ. 2.2.24.

2.2.7 Άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

(i) Λογισμικά προγράμματα

Το κόστος που σχετίζεται με τη συντήρηση υφιστάμενων λογισμικών προγραμμάτων, αναγνωρίζεται ως έξοδο όταν προκύπτει. Το κόστος που σχετίζεται με την ανάπτυξη αναγνωρίσιμων λογισμικών προγραμμάτων που ελέγχονται από την Τράπεζα αναγνωρίζεται ως άυλο πάγιο στοιχείο όταν αναμένεται ότι τα στοιχεία αυτά θα επιφέρουν οφέλη τα οποία μπορούν να επιμετρηθούν αξιόπιστα. Τα λογισμικά προγράμματα τα οποία έχουν δημιουργηθεί από την Τράπεζα αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο σε 4 έτη εκτός των λειτουργικών συστημάτων όπου η ωφέλιμη ζωή τους μπορεί να παραταθεί μέχρι τα 15 έτη.

(ii) Λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία

Τα λοιπά άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία είναι πάγια στοιχεία που είναι διαχωρίσιμα ή προκύπτουν από συμβατικά ή άλλα νομικά δικαιώματα και αποσβένονται με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής τους. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει άυλα πάγια στοιχεία που αποκτώνται από εξαγορές και συγχωνεύσεις εταιρειών.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν ωφέλιμη ζωή αορίστου διάρκειας δεν αποσβένονται αλλά ελέγχονται ετησίως για απομείωση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

2.2.8 Απομείωση μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Τα λοιπά μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, περιλαμβανομένων των ενσώματων παγίων περιουσιακών στοιχείων, των επενδύσεων σε ακίνητα και των λοιπών άυλων περιουσιακών στοιχείων, ελέγχονται για ενδείξεις απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς. Όταν κάποια γεγονότα ή μεταβολές σε συνθήκες υποδεικνύουν ότι η λογιστική τους αξία ενδέχεται να μην είναι ανακτήσιμη, αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης για το ποσό κατά το οποίο η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου υπερβαίνει το ανακτήσιμο ποσό του. Το ανακτήσιμο ποσό είναι το μεγαλύτερο ανάμεσα στην εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου μείον το κόστος πώλησης και της αξίας λόγω χρήσης του. Για σκοπούς εκτίμησης της απομείωσης, τα περιουσιακά στοιχεία ομαδοποιούνται στα χαμηλότερα επίπεδα όπου μπορούν να προσδιοριστούν ξεχωριστές ταμειακές ροές (μονάδες δημιουργίας ταμειακών ροών). Τα μη χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, για τα οποία έχει αναγνωριστεί ζημιά απομείωσης σε προηγούμενες περιόδους, εξετάζονται για πιθανό αντιλογισμό της απομείωσης σε κάθε ημερομηνία αναφοράς.

Οι ζημιές απομείωσης που προκύπτουν από τις θυγατρικές, συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες της Τράπεζας υπολογίζονται σύμφωνα με την παρούσα λογιστική αρχή.

2.2.9 Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού – Ταξινόμηση και επιμέτρηση

Η Τράπεζα ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού βάσει του επιχειρηματικού μοντέλου διαχείρισης αυτών των στοιχείων και των χαρακτηριστικών των συμβατικών ταμειακών ροών τους. Κατά συνέπεια, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες επιμέτρησης: αποσβέσιμο κόστος, εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ή εύλογης αξίας μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από την Τράπεζα αναγνωρίζονται τη στιγμή της εκταμίευσης.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ("AC")

Η Τράπεζα κατατάσσει και επιμετρά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο αποσβέσιμο κόστος μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού διατηρείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου, στόχος του οποίου είναι η διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού με σκοπό την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect"-HTC) και

(β) βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου υπολοίπου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία του ενεργητικού αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής και μεταγενέστερα αποτιμώνται στο αποσβέσιμο κόστος χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου (EIR), (όπως περιγράφεται στην σημείωση 2.2.5).

Τα έσοδα από τόκους, τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημιές από τη παύση αναγνώρισης και οι μεταβολές στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από στοιχεία του ενεργητικού ταξινομημένα στο αποσβέσιμο κόστος, περιλαμβάνονται στα αποτελέσματα.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στη εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση ("FVOCI")

Η Τράπεζα ταξινομεί και αποτιμά ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού διακρατείται στο πλαίσιο ενός επιχειρηματικού μοντέλου του οποίου ο στόχος επιτυγχάνεται τόσο με την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και με την πώληση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (επιχειρηματικό μοντέλο "hold-to-collect-and-sell"-HTC&S) και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Βάσει των συμβατικών όρων που διέπουν το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, δημιουργούνται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνίστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου (SPPI).

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που πληρούν αυτά τα κριτήρια είναι χρεωστικά μέσα και επιμετρώνται αρχικά στην εύλογη αξία τους, πλέον των άμεσων και πρόσθετων εξόδων συναλλαγής.

Μετά την αρχική αναγνώριση, τα χρεωστικά μέσα εύλογης αξίας μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση επιμετρώνται εκ νέου στην εύλογη αξία τους μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, εκτός από τα έσοδα από τόκους, τα συναφή κέρδη ή ζημιές από συναλλαγματικές διαφορές και τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές, τα οποία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα συσσωρευμένα κέρδη και ζημιές που είχαν αναγνωριστεί προηγουμένως στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση μεταφέρονται από τα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το χρεωστικό μέσο παύει να αναγνωρίζεται.

Συμμετοχικοί τίτλοι που προσδιορίζονται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση

Η Τράπεζα μπορεί να επιλέξει να προσδιορίσει αμετάκλητα ένα συμμετοχικό τίτλο ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση. Αυτός ο χαρακτηρισμός, εάν επιλεγεί, γίνεται κατά την αρχική αναγνώριση και ανά τίτλο. Τα κέρδη και οι ζημιές από αυτά τα μέσα, περιλαμβανομένων των στοιχείων του ενεργητικού που έχουν παύσει να αναγνωρίζονται, καταχωρούνται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται στη συνέχεια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα μερίσματα που εισπράττονται καταχωρούνται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων ("FVTPL")

Η Τράπεζα ταξινομεί και επιμετρά όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που δεν ταξινομούνται σε αποσβέσιμο κόστος ή στη εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Κατά συνέπεια, αυτή η κατηγορία επιμέτρησης περιλαμβάνει δάνεια και άλλους χρεωστικούς τίτλους που κατέχονται βάσει των μοντέλων διακράτησης για είσπραξη (HTC) ή διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S), αλλά αποτυγχάνουν στην αξιολόγηση SPPI, συμμετοχικούς τίτλους που δεν προσδιορίζονται ως επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και στοιχεία του ενεργητικού που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εκτός εάν έχουν καταχωρηθεί ως μέσα αντιστάθμισης, οπότε οι απαιτήσεις του ΔΛΠ 39 για τη λογιστική αντιστάθμισης εξακολουθούν να ισχύουν.

Επιπλέον, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού που πληροί τους ανωτέρω όρους για να ταξινομηθεί σε αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, μπορεί να οριστεί από την Τράπεζα ως επιμετρούμενο στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση, εάν με τον τρόπο αυτό εξαλείφεται ή μειώνεται σημαντικά μια λογιστική ανακολουθία που θα ανέκυπτε σε διαφορετική περίπτωση.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους και τυχόν μη πραγματοποιηθέντα κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν λόγω μεταβολών στην εύλογη αξία περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου και συμβατικών χαρακτηριστικών

Η αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η Τράπεζα διαχειρίζεται μια ομάδα στοιχείων του ενεργητικού για να δημιουργήσει ταμειακές ροές. Δηλαδή, αν ο σκοπός της Τράπεζας είναι μόνο να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές από τα στοιχεία του ενεργητικού, να πραγματοποιήσει ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού ή να εισπράξει συμβατικές ταμειακές ροές καθώς και ταμειακές ροές από την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Επιπρόσθετα, το επιχειρηματικό μοντέλο καθορίζεται μετά την συγκέντρωση των στοιχείων του ενεργητικού σε ομάδες (επιχειρηματικές γραμμές), η διαχείριση των οποίων γίνεται με παρόμοιο τρόπο, αντί για τον καθορισμό σε επίπεδο μεμονωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου.

Ο καθορισμός του επιχειρηματικού μοντέλου πραγματοποιείται από τα βασικά μέλη της Διοίκησης σύμφωνα με το λειτουργικό του μοντέλο της Τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο διαχείρισης των στοιχείων του ενεργητικού για τη δημιουργία ταμειακών ροών, τους στόχους και τον τρόπο παρακολούθησης και απεικόνισης της απόδοσης κάθε χαρτοφυλακίου και οποιαδήποτε διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με το ιστορικό πωλήσεων και της στρατηγικής μελλοντικών πωλήσεων, όπου είναι εφαρμόσιμο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Κατά συνέπεια, κατά την ανωτέρω αξιολόγηση, η Τράπεζα εξετάζει ορισμένους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που συνδέονται με την απόδοση του επιχειρηματικού μοντέλου και του τρόπου αξιολόγησης και διαχείρισης αυτών των κινδύνων, της σχετικής αποζημίωσης προσωπικού και της συχνότητας, του όγκου και των λόγων για τις πωλήσεις του παρελθόντος, καθώς και τις προσδοκίες για τις μελλοντικές πωλήσεις.

Τύποι επιχειρηματικών μοντέλων

Τα επιχειρηματικά μοντέλα της Τράπεζας εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες, οι οποίες είναι ενδεικτικές των βασικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία κερδών.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (HTC) έχει ως στόχο τη διακράτηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για την είσπραξη των συμβατικών ταμειακών ροών. Οι πωλήσεις σε αυτό το μοντέλο παρακολουθούνται και μπορούν να πραγματοποιηθούν για λόγους που δεν είναι συμβατοί με το εν λόγω επιχειρηματικό μοντέλο. Ειδικότερα, πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που σχετίζονται με την αύξηση του πιστωτικού κινδύνου καθώς και πωλήσεις που γίνονται κοντά στη λήξη του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρούνται συμβατές με το σκοπό διακράτησης για είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την αξία τους. Πωλήσεις που πραγματοποιούνται για άλλους λόγους δύναται να θεωρηθούν συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο, όπως πωλήσεις για τις ανάγκες ρευστότητας σε οποιοδήποτε σενάριο ακραίων καταστάσεων ή πωλήσεις που πραγματοποιούνται για τη διαχείριση υψηλού επιπέδου συγκέντρωσης πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι πωλήσεις παρακολουθούνται και αξιολογούνται ανάλογα με τη συχνότητα και την αξία τους ώστε να καθοριστεί εάν είναι συμβατές με το HTC επιχειρηματικό μοντέλο. Τα χρεωστικά μέσα που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο περιλαμβάνουν ομόλογα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη και διάθεση (HTC&S) έχει ως στόχο τόσο την είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών όσο και την πώληση στοιχείων του ενεργητικού. Δραστηριότητες όπως η διαχείριση της ρευστότητας, η απόδοση των τόκων και η διάρκεια είναι σύμφωνες με αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο, ενώ οι πωλήσεις στοιχείων του ενεργητικού αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του επιχειρηματικού μοντέλου για την επίτευξη των στόχων του. Οι χρεωστικοί τίτλοι που ταξινομούνται σε αυτό το επιχειρηματικό μοντέλο επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, με την προϋπόθεση ότι πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI.

Τα λοιπά επιχειρηματικά μοντέλα περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού των οποίων η διαχείριση και επιμέτρηση γίνεται σε εύλογη αξία, καθώς και χαρτοφυλάκια που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς. Πρόκειται για μια υπολειμματική κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που δεν πληρούν τα κριτήρια των επιχειρηματικών μοντέλων HTC ή HTC&S, ενώ η είσπραξη συμβατικών ταμειακών ροών έχει παρεπόμενο χαρακτήρα όσον αφορά την επίτευξη του στόχου του επιχειρηματικού μοντέλου.

Η Τράπεζα διενεργεί την επαναξιολόγηση των επιχειρηματικών του μοντέλων τουλάχιστον ετησίως, ή νωρίτερα εάν προκύψει η ανάγκη αξιολόγησης λόγω πωλήσεων ή εάν υπάρχουν αλλαγές στην στρατηγική της Τράπεζας ή στις κύριες δραστηριότητες της, όπως προκύπτει από το επιχειρηματικό σχέδιο και τον προϋπολογισμό της Τράπεζας καθώς και την στρατηγική της σχετικά με τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα.

Αξιολόγηση χαρακτηριστικών των ταμειακών ροών

Για να επιμετρηθεί ένα χρηματοπιστωτικό μέσο στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, οι συμβατικοί όροι του πρέπει να δημιουργούν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες ταμειακές ροές που συνιστανται αποκλειστικά σε αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Κατά την αξιολόγηση εάν οι συμβατικές ταμειακές ροές αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων, η Τράπεζα εξετάζει κατά πόσο οι συμβατικοί όροι του χρηματοοικονομικού μέσου είναι συμβατοί με μια βασική δανειακή σύμβαση, δηλαδή ο τόκος περιλαμβάνει μόνο το αντάλλαγμα για την διαχρονική αξία του χρήματος, τον πιστωτικό κίνδυνο, λοιπούς βασικούς κινδύνους δανεισμού και ένα περιθώριο κέρδους. Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, αξιολογείται εάν αυτό περιέχει συμβατικούς όρους που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν το ποσό ή το χρονοδιάγραμμα των συμβατικών ταμειακών ροών με τρόπο που να μην είναι συμβατός με την παραπάνω προϋπόθεση. Όταν οι συμβατικοί όροι εισάγουν έκθεση σε κίνδυνο ή μεταβλητότητα που είναι ασύμβατοι με μια βασική δανειακή σύμβαση, το σχετικό

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται ότι αποτυγχάνει στην αξιολόγηση του SPPI και ως εκ τούτου θα επιμετρηθεί στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση του SPPI, η Τράπεζα εξετάζει την ύπαρξη διαφόρων χαρακτηριστικών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, συμβατικά συνδεδεμένων όρων, όρων σε ό,τι αφορά πρόωρες αποπληρωμές, αναβαλλόμενες πληρωμές τόκων επί των οποίων δε λογίζεται πρόσθετος τόκος, δικαιωμάτων επέκτασης της διάρκειας του χρέους και μετατροπής του σε μετοχικό κεφάλαιο, όρων που εισάγουν μόχλευση, συμπεριλαμβανομένων πληρωμών συνδεδεμένων με την πορεία ενός δείκτη.

Στην περίπτωση αξιολόγησης του κριτηρίου SPPI μιας δανειακής συμφωνίας ειδικού τύπου όπως οι δανειακές συμφωνίες χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη πολλούς παράγοντες όπως την φύση του δανειολήπτη και της δραστηριότητας του, την τιμολόγηση των δανείων, εάν συμμετέχει στην απόδοση του υποκείμενου περιουσιακού στοιχείου και το κατά πόσο οι εξασφαλίσεις αντιπροσωπεύουν όλο ή σημαντικό μέρος του ενεργητικού του δανειολήπτη. Επιπλέον, για οικονομικές οντότητες ειδικού σκοπού, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη την κεφαλαιακή επάρκεια του δανειολήπτη για την απορρόφηση ζημιών αξιολογώντας από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και ADSCR (Average Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όταν το στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος έχει τροποποιηθεί (modified time value of money element) ώστε το επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού να αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα, αλλά η συχνότητα της εν λόγω αναπροσαρμογής να μην αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκίου ή όταν το επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού αναπροσαρμόζεται κατά διαστήματα σύμφωνα με το μέσο όρο συγκεκριμένων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων επιτοκίων, πραγματοποιείται μία ποσοτική αξιολόγηση ("Benchmark Test") για να αποφασιστεί κατά πόσον οι συμβατικές ταμειακές ροές αντιπροσωπεύουν αποκλειστικά αποπληρωμή κεφαλαίου και τόκων επί του ανεξόφλητου κεφαλαίου.

Ειδικότερα, η Τράπεζα αξιολογεί τις συμβατικές ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» (real instrument), το επιτόκιο του οποίου αναπροσαρμόζεται με συχνότητα που δεν αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκιακού δείκτη αναφοράς, συγκρίνοντας τις με τις ταμειακές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» (benchmark instrument) οι οποίες είναι καθ' όλα όμοιες, με εξαίρεση τη χρονική διάρκεια του επιτοκίου αναφοράς η οποία εν προκειμένω ταυτίζεται με τη συχνότητα αναπροσαρμογής του επιτοκίου. Εάν οι μη προεξοφλημένες (undiscounted) ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» διαφέρουν σημαντικά από τις (μη προεξοφλημένες) ταμειακές συμβατικές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» λόγω της τροποποίησης του στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος, τότε το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού δεν ικανοποιεί το κριτήριο του SPPI. Κατά την αξιολόγηση, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη τόσο την επίδραση του τροποποιημένου στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος σε κάθε περίοδο αναφοράς όσο και στη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σωρευτικά. Σε ότι αφορά τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου, αυτό επιτυγχάνεται συγκρίνοντας τις σωρευτικές προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου», με τις αντίστοιχες του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς». Σε κάθε τριμηνία περίοδο αναφοράς, οι προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των δυο χρηματοοικονομικών μέσων συγκρίνονται βάσει προκαθορισμένων ορίων. Ειδικότερα, ο Όμιλος αξιολογεί τις συμβατικές ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» (real instrument), το επιτόκιο του οποίου αναπροσαρμόζεται με συχνότητα που δεν αντιστοιχεί στη διάρκεια του επιτοκιακού δείκτη αναφοράς, συγκρίνοντας τις με τις ταμειακές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» (benchmark instrument) οι οποίες είναι καθ' όλα όμοιες, με εξαίρεση τη χρονική διάρκεια του επιτοκίου αναφοράς η οποία εν προκειμένω ταυτίζεται με τη συχνότητα αναπροσαρμογής του επιτοκίου. Εάν οι μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου» διαφέρουν σημαντικά από τις (μη προεξοφλημένες) ταμειακές συμβατικές ροές του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς» λόγω της τροποποίησης του στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος, τότε το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού δεν ικανοποιεί το κριτήριο του SPPI. Κατά την αξιολόγηση, ο Όμιλος λαμβάνει υπόψη τόσο την επίδραση του τροποποιημένου στοιχείου της διαχρονικής αξίας του χρήματος σε κάθε περίοδο αναφοράς όσο και τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σωρευτικά. Σε ότι αφορά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου, αυτό επιτυγχάνεται συγκρίνοντας τις σωρευτικές προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές του «πραγματικού χρηματοοικονομικού μέσου», με τις αντίστοιχες του «χρηματοοικονομικού μέσου αναφοράς». Σε κάθε τριμηνιαία περίοδο αναφοράς, οι προβλεπόμενες μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές των δυο χρηματοοικονομικών μέσων συγκρίνονται βάσει προκαθορισμένων ορίων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Επιπροσθέτως, για σκοπούς της αξιολόγησης SPPI, η κατάταξη ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού δεν επηρεάζεται αν ο αντίκτυπος κάποιου συμβατικού όρου στις ταμειακές ροές είναι ήσσονος σημασίας. Επιπλέον, ένα χαρακτηριστικό συμβατικών ταμειακών ροών θεωρείται από την Τράπεζα ότι δεν είναι «πραγματικό» (non-genuine) όταν επηρεάζει τις ταμειακές ροές μόνο στην περίπτωση που προκύψει κάποιο εξαιρετικά σπάνιο, ιδιαίτερα ασυνήθιστο και καθόλου πιθανό γεγονός. Σε αυτήν την περίπτωση, το χαρακτηριστικό αυτό των συμβατικών ταμειακών ροών δεν επηρεάζει την κατάταξη του χρηματοοικονομικού μέσου.

Η Τράπεζα πραγματοποιεί αξιολόγηση του SPPI ανά δανειακό προϊόν για το χαρτοφυλάκιο λιανικής και για ένα μέρος του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, όπου οι συμβάσεις είναι τυποποιημένης μορφής, ενώ για το εναπομείναν επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Από-αναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως η Τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά η Τράπεζα έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο μέρος. Κατά την από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και του αθροίσματος (α) του εισπραχθέντος τιμήματος και (β) των σωρευτικών κερδών ή ζημιών τα οποία αναγνωρίστηκαν μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε ότι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία επιμετρώνται σε FVOCI.

Η Τράπεζα δύναται να τροποποιήσει τις συμβατικές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού είτε ως παραχώρηση ευνοϊκότερων όρων σε πελάτη που αντιμετωπίζει ή πρόκειται να αντιμετωπίσει οικονομικές δυσχέρειες ή λόγω διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, ανταγωνισμού ή διατήρησης του πελάτη.

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση θεωρείται σημαντική, το αρχικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού από-αναγνωρίζεται. Η Τράπεζα αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως "καινούργιο" σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της αξίας του υπάρχοντος χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- αλλαγή πιστούχου,
- αλλαγή νομίσματος αποτίμησης του δανείου
- ενοποίηση οφειλών, στις οποίες δυο ή περισσότερα μη εξασφαλισμένα καταναλωτικά δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο εξασφαλισμένο δάνειο,
- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής και/ή μηχανισμών επιμερισμού κερδών ή παρόμοιων όρων που σχετίζονται με την αξιολόγηση του SPPI.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Οι συναλλαγές αυτές, στις οποίες οι όροι του δανείου επαναδιαπραγματεύονται, έχοντας ως αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να εκδώσει μετοχές (με ή χωρίς δικαίωματος ψήφου) ώστε να διαγραφεί μέρος ή όλη η δανειακή του υποχρέωση στην Τράπεζα. Αυτού του τύπου οι συναλλαγές, μπορεί να εμπεριέχουν δικαιώματα εξάσκησης μετατροπής σε μετατρέψιμα ή ανταλλάξιμα ομόλογα και όρους ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών των μετοχών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Στις συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι μετοχές που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με τυχόν προκύπτον κέρδος ή ζημία να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα καταχωρεί τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39, στις ακόλουθες κατηγορίες: χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποτιμώμενα στην εύλογη αξία τους μέσω αποτελεσμάτων, δάνεια και απαιτήσεις, επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη τους και επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση. Η απόφαση για την κατηγοριοποίηση λαμβάνεται από τη Διοίκηση κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων.

(i) Χρηματοοικονομικά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες: τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση, και αυτά που προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού καταχωρείται ως προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση όταν αποκτάται κυρίως με σκοπό βραχυπρόθεσμης πώλησης ή βραχυπρόθεσμης επαναγοράς ή όταν αποτελεί μέρος χαρτοφυλακίου εξατομικευμένων χρηματοοικονομικών μέσων που έχουν κοινή διαχείριση και για τα οποία υπάρχουν τεκμηριωμένες ενδείξεις πρόσφατου σχεδίου βραχυπρόθεσμης αποκόμισης κερδών. Επίσης σε αυτήν την κατηγορία καταχωρούνται τα παράγωγα μέσα που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση, εκτός αν προσδιορίζονται και είναι αποτελεσματικά ως μέσα αντιστάθμισης.

Η Τράπεζα προσδιορίζει κατά την αρχική αναγνώρισή τους ορισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

(ii) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, εκτός εκείνων που κατά την αρχική αναγνώριση προσδιορίστηκαν από την Τράπεζα ως επενδύσεις σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ή ως διαθέσιμα προς πώληση. Τίτλοι που καταχωρούνται σε αυτήν την κατηγορία παρουσιάζονται στο χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων ως χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου.

(iii) Επενδύσεις διακρατούμενες μέχρι τη λήξη

Οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού με συγκεκριμένη λήξη, με πάγιες ή προσδιορισμένες πληρωμές για τις οποίες η Τράπεζα έχει τη θετική πρόθεση και δυνατότητα να διακρατήσει μέχρι τη λήξη τους. Αν η Τράπεζα πωλούσε ένα σημαντικό μέρος των επενδύσεων αυτών, τότε ολόκληρη η κατηγορία θα ακυρωνόταν και οι επενδύσεις θα επανακατηγοριοποιούνταν ως διαθέσιμες προς πώληση.

(iv) Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι

Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι, είναι οι τίτλοι που αποκτούνται για ακαθόριστο χρονικό διάστημα, οι οποίοι μπορεί να πωληθούν, λόγω ανάγκης ρευστότητας, ή αλλαγών στα επιτόκια, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, ή στις τιμές των μετοχών.

Λογιστικός χειρισμός και υπολογισμός

Οι αγορές και πωλήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται κατά την ημερομηνία συναλλαγής, την ημερομηνία δηλαδή κατά την οποία η Τράπεζα δεσμεύεται να αγοράσει ή να πωλήσει το στοιχείο ενεργητικού. Τα δάνεια που προέρχονται από την Τράπεζα αναγνωρίζονται όταν εκταμειώνονται μετρητά στους πιστούχους. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν παρουσιάζονται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία πλέον των εξόδων συναλλαγής.

Οι διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι και τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, και στις μεταγενέστερες περιόδους αποτιμώνται και παρουσιάζονται στην εύλογη αξία. Τα δάνεια και οι

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, παρουσιάζονται στο αποσβέσιμο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία της κατηγορίας «χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων», περιλαμβάνονται, κατά την περίοδο που προκύπτουν, στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Κέρδη και ζημιές από μεταβολές στην εύλογη αξία διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων καταχωρούνται απευθείας στα ίδια κεφάλαια, μέχρι το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωρισθεί ή να υποστεί απομείωση, οπότε, το συσσωρευμένο κέρδος ή η ζημιά που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στα ίδια κεφάλαια μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Οι τόκοι τους όμως, που υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τα μερίσματα από διαθέσιμους προς πώληση επενδυτικούς τίτλους αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όταν το δικαίωμα είσπραξης μερίσματος εγκριθεί από τους μετόχους.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Η Τράπεζα αποαναγνωρίζει ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού, όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές του εκπνέουν ή τα δικαιώματα είσπραξης αυτών των ταμειακών ροών μεταβιβάζονται μέσω οριστικής πώλησης που ουσιαστικά έχει ως αποτέλεσμα την μεταβίβαση όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από την κυριότητα του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Επιπροσθέτως, ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αποαναγνωρίζεται ακόμη και αν τα δικαιώματα λήψης ταμειακών ροών διακρατούνται αλλά ταυτοχρόνως η Τράπεζα αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τις εισπραχθείσες ταμειακές ροές χωρίς ουσιαστική καθυστέρηση ('pass through agreement') ή εάν ουσιαστικά οι κίνδυνοι και οι ωφέλειες ούτε μεταβιβάζονται ούτε διατηρούνται αλλά η Τράπεζα έχει μεταφέρει τον έλεγχο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Ο έλεγχος θεωρείται ότι έχει μεταφερθεί, εάν και μόνον αν, ο αποδέκτης έχει πρακτικώς την δυνατότητα να πωλήσει το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στο σύνολό του σε ένα τρίτο, μη συνδεδεμένο, μέρος.

Επιπροσθέτως, από-αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού προκύπτει όταν οι συμβατικές ταμειακές ροές τροποποιούνται και η τροποποίηση θεωρείται τόσο σημαντική ώστε το αρχικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού να αποαναγνωρισθεί και να αναγνωρισθεί ένα καινούργιο. Για την περιγραφή των γεγονότων που συνιστούν τροποποίηση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού σημαντική, βλ. ενότητα 2.2.13 παρακάτω. Κατά την αποαναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού, η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου και του συνόλου (i) του τιμήματος που εισπράχθηκε και (ii) του σωρευτικού κέρδους ή της ζημιάς που είχε αναγνωρισθεί στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση, για τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.10 Αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα αναταξινομεί ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μόνο όταν αλλάζει το επιχειρηματικό του μοντέλο για τη διαχείριση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού. Γενικά, μια αλλαγή στο επιχειρηματικό μοντέλο αναμένεται να είναι σπάνια και συμβαίνει όταν η Τράπεζα ξεκινά ή παύει να ασκεί μια δραστηριότητα που είναι σημαντική για τις λειτουργικές δραστηριότητές του, για παράδειγμα, όταν μια επιχειρηματική γραμμή αποκτάται, πωλείται ή τερματίζεται. Στο σπάνιο γεγονός όπου υπάρχει αλλαγή του υπάρχοντος επιχειρηματικού μοντέλου, η νέα αξιολόγηση εγκρίνεται από τις αρμόδιες επιτροπές της Τράπεζας και η αλλαγή παρουσιάζεται κατάλληλα στο επιχειρηματικό και προϋπολογιστικό πλάνο της Τράπεζας.

Οι αλλαγές στην πρόθεση της Τράπεζας που σχετίζονται με συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού (ακόμη και υπό συνθήκες σημαντικών μεταβολών στις συνθήκες της αγοράς), η μη ύπαρξη προσωρινά μιας συγκεκριμένης αγοράς χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή η μεταβίβαση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μεταξύ εταιρειών/επιχειρηματικών τομέων της Τράπεζας με διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα, δε θεωρούνται από την Τράπεζα αλλαγές στο επιχειρηματικό μοντέλο.

Η αναταξινόμηση εφαρμόζεται με μελλοντική ισχύ, συνεπώς τα κέρδη ή ζημιές που έχουν αναγνωρισθεί προγενέστερα της ημερομηνίας αναταξινόμησης (συμπεριλαμβανομένων ζημιών απομείωσης) ή οι τόκοι δεν αναμορφώνονται.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα μπορεί να επιλέξει να αναταξινομήσει ένα μη παράγωγο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση από την κατηγορία των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

εκμετάλλευση, εάν το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού δεν διακρατείται πλέον με σκοπό την πώλησή του στο προσεχές μέλλον. Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, εκτός από αυτά που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων μπορεί να μεταφερθούν από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση μόνο σε σπάνιες περιστάσεις που προκύπτουν από ένα μοναδικό γεγονός που είναι ασύνθητες και εξαιρετικά απίθανο να επαναληφθεί στο προσεχές διάστημα. Επιπροσθέτως, η Τράπεζα μπορεί να επιλέξει να μεταφέρει σε χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, που πληρούν τον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων, στοιχεία που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση ή που είναι διαθέσιμα προς πώληση, εάν η Τράπεζα έχει την πρόθεση και την δυνατότητα να τα διακρατήσει για το ορατό μέλλον ή έως την λήξη, κατά την ημερομηνία της μεταφοράς.

Οι αναταξινομήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων πραγματοποιούνται στην εύλογη αξία κατά την ημερομηνία μεταφοράς. Η εύλογη αξία αποτελεί το νέο κόστος ή την αποσβέσιμη αξία κτήσης, κατά περίπτωση, ενώ τα κέρδη ή ζημιές αποτίμησης που αναγνωρίστηκαν πριν από την ημερομηνία μεταφοράς δεν αντλιογίζονται μεταγενέστερα. Τα πραγματικά επιτόκια για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που μεταφέρθηκαν στις κατηγορίες των δανείων και απαιτήσεων και των διακρατούμενων μέχρι τη λήξη προσδιορίζονται την ημερομηνία μεταφοράς. Περαιτέρω αυξήσεις στις εκτιμώμενες ταμειακές ροές προσαρμόζουν τα πραγματικά επιτόκια μελλοντικώς.

2.2.11 Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις - Ταξινόμηση και Επιμέτρηση

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονται ότι επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς είναι αυτές οι υποχρεώσεις τις οποίες η Τράπεζα πρωτίστως αναλαμβάνει με σκοπό την επαναγορά στο εγγύς μέλλον για βραχυπρόθεσμο κέρδος.

Η Τράπεζα μπορεί, κατά την αρχική αναγνώριση, αμετάκλητα να προσδιορίσει χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ως επιμετρήσιμες στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν ένα από τα παρακάτω κριτήρια ισχύει:

- ο προσδιορισμός απαλείφει ή μειώνει αισθητά μια λογιστική αναντιστοιχία που διαφορετικά θα απέρρευε από την επιμέτρηση στοιχείων ενεργητικού ή υποχρεώσεων ή από την αναγνώριση των κερδών και ζημιών επί αυτών σε διαφορετικές βάσεις, ή
- γίνεται διαχείριση μιας ομάδας χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων ή χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και η απόδοσή τους εκτιμάται βάσει της εύλογης αξίας, ή
- η χρηματοοικονομική υποχρέωση περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα ενσωματωμένα παράγωγα ως επιμέρους στοιχεία ενός υβριδικού συμβολαίου, τα οποία τροποποιούν σημαντικά τις ταμειακές ροές που σε διαφορετική περίπτωση θα απαιτούνταν από το συμβόλαιο.

Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις σε FVTPL αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία τους. Οι μεταβολές στην εύλογη αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων, με εξαίρεση τις μεταβολές στην εύλογη αξία που οφείλονται σε μεταβολές πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν επαναταξινομούνται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την αποαναγνώριση των υποχρεώσεων. Ωστόσο, αν αυτός ο χειρισμός δημιουργεί ή διευρύνει μια λογιστική ανακολουθία στην κατάσταση αποτελεσμάτων, όλα τα κέρδη ή οι ζημιές αυτής της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, συμπεριλαμβανομένων των επιδράσεων από τις μεταβολές στον πιστωτικό κίνδυνο, θα αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα κατηγοριοποιεί τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που αποτιμώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων περιλαμβάνουν

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

δύο υποκατηγορίες: τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση και τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων κατά την αρχική αναγνώριση.

Η Τράπεζα προσδιορίζει τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων όταν οποιοδήποτε από τα παρακάτω ισχύει:

- (α) απαλείφει ή μειώνει αισθητά μία ανακολουθία στην επιμέτρηση ή την αναγνώριση, ή
- (β) χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις μοιράζονται τους ίδιους κινδύνους και οι κίνδυνοι αυτοί αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται με βάση την εύλογη αξία, ή
- (γ) σύνθετα προϊόντα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα παράγωγα που θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά τις ταμειακές ροές του κύριου συμβολαίου.

Αποαναγνώριση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων

Μια χρηματοοικονομική υποχρέωση αποαναγνωρίζεται όταν η σχετική υποχρέωση εξοφλείται, ακυρώνεται ή λήγει. Όταν η υφιστάμενη χρηματοοικονομική υποχρέωση της Τράπεζας αντικαθίσταται από μια άλλη από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο με ουσιωδώς διαφορετικούς όρους, ή οι όροι της υφιστάμενης υποχρέωσης τροποποιούνται ουσιωδώς, μια τέτοια ανταλλαγή ή τροποποίηση αντιμετωπίζεται ως εξόφληση της αρχικής υποχρέωσης και αναγνώριση μιας νέας υποχρέωσης και η όποια διαφορά προκύπτει αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Η Τράπεζα θεωρεί ότι οι όροι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί, όταν η προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών σύμφωνα με τους νέους όρους, συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε αμοιβών που πληρώθηκαν καθαρών από αμοιβές που ελήφθησαν προεξοφλημένες χρησιμοποιώντας το αρχικό πραγματικό επιτόκιο, διαφέρει κατά τουλάχιστον 10% από την προεξοφλημένη παρούσα αξία των ταμειακών ροών που απομένουν από την αρχική χρηματοοικονομική υποχρέωση.

Αν μια ανταλλαγή χρεωστικών τίτλων ή τροποποίηση όρων αντιμετωπιστεί λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιήθηκε αναγνωρίζεται ως μέρος του κέρδους ή της ζημίας επί της εξόφλησης. Αν η ανταλλαγή ή τροποποίηση δεν αντιμετωπίζεται λογιστικά ως εξόφληση, κάθε κόστος ή αμοιβή που πραγματοποιείται αναπροσαρμόζει τη λογιστική αξία της υποχρέωσης και αποσβένεται κατά την εναπομένουσα διάρκεια της τροποποιημένης υποχρέωσης.

Ομοίως, όταν η Τράπεζα επαναγοράζει οποιοδήποτε χρεωστικά μέσα που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα, λογιστικοποιεί αυτές τις συναλλαγές ως διαγραφή χρέους.

2.2.12 Επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρηματοοικονομικών μέσων

Εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που θα λαμβανόταν κατά την πώληση ενός στοιχείου ενεργητικού ή κατά τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης, σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων, στην κύρια, ή, ελλείψει αυτής, στην πλέον συμφέρουσα αγορά όπου η Τράπεζα έχει πρόσβαση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σύμφωνα με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς. Η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανακλά τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων.

Η Τράπεζα επιμετρώνει την εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου, χρησιμοποιώντας την επίσημη χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά για το χρηματοοικονομικό αυτό μέσο, όταν αυτή είναι διαθέσιμη. Μία αγορά θεωρείται ενεργός εάν οι συναλλαγές για το στοιχείο ενεργητικού ή την υποχρέωση λαμβάνουν χώρα με επαρκή συχνότητα και όγκο ώστε να παρέχονται συνεχώς πληροφορίες τιμολόγησης. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμη επίσημη χρηματιστηριακή τιμή, σε μία ενεργό αγορά, τότε η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλες τεχνικές αποτίμησης που μεγιστοποιούν την χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιούν τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Η επιλεγμένη τεχνική αποτίμησης περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη για την τιμολόγηση μία συναλλαγής.

Η Τράπεζα έχει επιλέξει να χρησιμοποιεί μέσες τιμές αγοράς ως ένα πρακτικό μέσο επιμέτρησης της εύλογης αξίας εντός του περιθωρίου ζήτησης-προσφοράς.

Η βέλτιστη απόδειξη της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής, δηλαδή η εύλογη αξία του τιμήματος που δόθηκε ή λήφθηκε, εκτός εάν η Τράπεζα θεωρεί ότι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση διαφέρει από την τιμή συναλλαγής. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον η εύλογη αξία αποδεικνύεται από διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπο στοιχείο ενεργητικού ή υποχρέωση (δηλ. τιμή Επιπέδου 1) ή βάσει τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, η διαφορά μεταξύ της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση και της τιμής συναλλαγής αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά. Στην περίπτωση κατά την οποία η εύλογη αξία αποδεικνύεται βάσει μίας τεχνικής αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμα δεδομένα, τότε

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

το χρηματοοικονομικό μέσο αναγνωρίζεται αρχικά στην εύλογη αξία προσαρμοσμένη ώστε να αναβάλλει την αναγνώριση στην κατάσταση αποτελεσμάτων της διαφοράς ανάμεσα στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και την τιμή συναλλαγής ('day one gain or loss'). Στη συνέχεια το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημία αποσβένεται με κατάλληλο τρόπο κατά τη διάρκεια της ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου ή αναγνωρίζεται νωρίτερα εφόσον υπάρξει διαθέσιμη διαπραγματεύσιμη τιμή σε ενεργό αγορά ή παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς ή όταν το χρηματοοικονομικό μέσο πουληθεί.

Όλα τα στοιχεία ενεργητικού και οι υποχρεώσεις, των οποίων η εύλογη αξία επιμετράται ή γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις, κατηγοριοποιούνται εντός της ιεραρχίας εύλογης αξίας, με βάση το κατώτερο επίπεδο δεδομένων που είναι σημαντικά για την συνολική επίτευξη της επιμέτρησης (σημ. 6.3).

Για στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία σε επαναλαμβανόμενη βάση, η Τράπεζα αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός της ιεραρχίας εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου εντός του οποίου η μεταφορά χρηματοοικονομικού μέσου πραγματοποιήθηκε.

2.2.13 Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα αναγνωρίζει αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) που αντικατοπτρίζουν τις μεταβολές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού που επιμετρώνται σε αποσβέσιμο κόστος και στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, συμπεριλαμβανομένων δανείων, απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις, χρεωστικών τίτλων, συμβολαίων χρηματοοικονομικής εγγύησης και δανειακών δεσμεύσεων. Καμία αναμενόμενη πιστωτική ζημία δεν αναγνωρίζεται για τους συμμετοχικούς τίτλους. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αποτελούν μία σταθμισμένη, βάσει πιθανοτήτων, μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανακλά τη διαχρονική αξία του χρήματος. Κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων που εμπύπτουν στην πολιτική απομείωσης, η Τράπεζα σχηματίζει πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δώδεκα μηνών, που είναι οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από γεγονότα αδυναμίας πληρωμής που είναι πιθανό να συμβούν μέσα στους επόμενους δώδεκα μήνες. Στη συνέχεια, για τα χρηματοοικονομικά μέσα για τα οποία ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση, αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια τους, η οποία προκύπτει από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά κατά την αναμενόμενη διάρκεια του μέσου. Εάν κατά την αρχική του αναγνώριση το χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού πληροί τον ορισμό του αγορασθέντος ή του πιστωτικά απομειωμένου χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού (POCI), η πρόβλεψη απομείωσης βασίζεται στις μεταβολές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του στοιχείου ενεργητικού.

Οι προβλέψεις απομείωσης για τις εμπορικές απαιτήσεις από δραστηριότητες πλην χορηγήσεων επιμετρώνται πάντα στο ποσό που ισούται με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Για όλα τα λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού για τα οποία υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης, εφαρμόζεται η γενική προσέγγιση τριών σταδίων.

Κατά συνέπεια, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση τριών σταδίων που βασίζεται στην έκταση της υποβάθμισης της πιστοληπτικής ικανότητας από την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού μέσου:

- Στάδιο 1 – Όταν δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού μέσου, αναγνωρίζεται ένα ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές δωδεκαμήνου χρηματοοικονομικού μέσου ή ομάδας χρηματοοικονομικών μέσων αντιπροσωπεύουν ένα μέρος των ζημιών που θα αναγνωρίζονταν καθ' όλη τη διάρκεια τους, οι οποίες προκύπτουν από γεγονότα αθέτησης που είναι πιθανά εντός των επόμενων 12 μηνών μετά την ημερομηνία αναφοράς και είναι ίσες με τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ροών καθ' όλη τη διάρκεια τους, λόγω πιθανών ζημιογόνων γεγονότων εντός των επόμενων 12 μηνών. Μη πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση, καθώς και αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού μετά από ουσιώδως σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση, ταξινομούνται αρχικώς στο Στάδιο 1.
- Στάδιο 2 – Όταν σε ένα χρηματοοικονομικό μέσο επέλθει σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου μετά την αρχική του αναγνώριση, αλλά δε θεωρείται ότι βρίσκεται σε κατάσταση αθέτησης, περιλαμβάνεται στο Στάδιο 2. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου αντιπροσωπεύουν τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που προκύπτουν από όλα τα πιθανά συμβάντα αθέτησης κατά την αναμενόμενη διάρκεια του.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- Στάδιο 3 – Στο παρόν Στάδιο περιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται ότι έχουν υποστεί γεγονός αθέτησης. Όπως και στο Στάδιο 2, η πρόβλεψη για τις πιστωτικές ζημιές αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου.
- POCI – Τα αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού είναι στοιχεία του ενεργητικού που κατά την αρχική τους αναγνώριση θεωρούνται πιστωτικά απομειωμένα. Δεν υπόκεινται σε κατάταξη ανά στάδιο και πάντοτε επιμετρούνται βάσει των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Συνεπώς, οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που υπάρχει μεταγενέστερη μεταβολή στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου. Οποιαδήποτε θετική αλλαγή στις αναμενόμενες ταμειακές ροές αναγνωρίζεται ως αντιλογισμός της απομείωσης (κέρδος) στην κατάσταση αποτελεσμάτων ακόμη και εάν το ύψος των νέων αναμενόμενων ταμειακών ροών ξεπερνούν τις εκτιμώμενες ταμειακές ροές της αρχικής αναγνώρισης. Εκτός από τα αγορασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, μπορούν να συμπεριληφθούν και χρηματοοικονομικά μέσα που θεωρούνται σαν νέα στοιχεία του ενεργητικού μετά από μία ουσιαστική σημαντική τροποποίηση που έχει λογιστικοποιηθεί ως από-αναγνώριση (βλ. ενότητα 2.2.9).

Ορισμός αθέτησης

Για τον προσδιορισμό του κινδύνου αθέτησης, η Τράπεζα εφαρμόζει έναν ορισμό αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, ο οποίος είναι σύμφωνος με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EBA) για τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα (βλ. σημείωση 6.2.1.2). Ο ορισμός αθέτησης για λογιστικούς σκοπούς, είναι σύμφωνος με τον ορισμό που χρησιμοποιείται εσωτερικά για σκοπούς διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού θεωρείται πιστωτικά απομειωμένο όταν έχουν συμβεί ένα ή περισσότερα γεγονότα που έχουν αρνητική επίπτωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές της εν λόγω έκθεσης.

- Ο δανειολήπτης αντιμετωπίζει σημαντική δυσκολία στην εκπλήρωση των οικονομικών του υποχρεώσεων.
- Υπήρξε παραβίαση της σύμβασης, όπως αθέτηση ή καθυστέρηση πληρωμών.
- Η Τράπεζα, για οικονομικούς ή συμβατικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική δυσχέρεια του δανειολήπτη, έχει προχωρήσει σε διευκόλυνση ή διευκολύνσεις που η Τράπεζα δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση.
- Υπάρχει πιθανότητα ο δανειολήπτης να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλη χρηματοοικονομική αναδιοργάνωση.
- Για τα στοιχεία του ενεργητικού που ανήκουν στην κατηγορία POCI, η αγορά ή αναγνώριση τους με μεγάλη έκπτωση η οποία αντανάκλα το βαθμό των πραγματοποιηθεισών πιστωτικών ζημιών θεωρείται επιζήμιο γεγονός. Η Τράπεζα αξιολογεί το κριτήριο που σχετίζεται με την μεγάλη έκπτωση ακολουθώντας μια προσέγγιση βασισμένη σε συγκεκριμένες αρχές, με σκοπό να συμπεριλάβει όλη την πληροφορία που θεωρείται λογική και υποστηρικτική ώστε να αποδώσει τις συνθήκες της αγοράς που υπήρχαν την στιγμή της αξιολόγησης αυτής.

Για τους χρεωστικούς τίτλους, η Τράπεζα καθορίζει τον κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής χρησιμοποιώντας μια βαθμίδα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης. Η Τράπεζα, χαρακτηρίζει τους χρεωστικούς τίτλους ως πιστωτικά απομειωμένους εάν η εσωτερική διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου αντιστοιχεί στην διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) ή η εξωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση του εκδότη/ αντισυμβαλλόμενου την ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχεί σε διαβάθμιση «C» (βαθμίδα Moody's) και η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση δεν είναι διαθέσιμη.

Σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) και κατανομή σε στάδια

Ο προσδιορισμός του εάν μια πρόβλεψη απομείωσης θα πρέπει να βασίζεται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές διάρκειας 12 μηνών ή σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, των δανειακών δεσμεύσεων και των χρηματοοικονομικών εγγυήσεων, εξαρτάται από το αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR) από την αρχική τους αναγνώριση.

Σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, η Τράπεζα αξιολογεί κατά πόσο ο κίνδυνος αθέτησης για την αναμενόμενη υπολειπόμενη διάρκεια του ανοίγματος έχει αυξηθεί σημαντικά έναντι του αναμενόμενου κινδύνου αθέτησης που υπολογίστηκε στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική αναγνώριση.

Η αξιολόγηση για τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου πραγματοποιείται χρησιμοποιώντας τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά κριτήρια που βασίζονται σε λογικές και βάσιμες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες χωρίς υπερβολικό κόστος ή προσπάθεια, συμπεριλαμβανομένης μελλοντικής πληροφόρησης, μακροοικονομικών σεναρίων καθώς και ιστορικών δεδομένων. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρηση.

Ως κύριο κριτήριο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, συγκρίνεται η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού μέσου σε κάθε ημερομηνία αναφοράς με την πιθανότητα αθέτησης (PD) που αναμενόταν για την υπολειπόμενη διάρκειά του στο συγκεκριμένο χρονικό σημείο κατά την αρχική του αναγνώριση.

Η Τράπεζα μπορεί επίσης να θεωρήσει ως ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, όταν η πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια σε κάθε ημερομηνία αναφοράς υπερβαίνει κάποιες προκαθορισμένες τιμές. Το κριτήριο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί προκειμένου να ληφθούν υπόψη περιπτώσεις όπου η σύγκριση της σχετικής πιθανότητας αθέτησης δεν έχει ως αποτέλεσμα την αναγνώριση της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, ενώ η απόλυτη τιμή της πιθανότητας αθέτησης είναι σε επίπεδα που θεωρούνται υψηλά με βάση το αποδεκτό επίπεδο ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας.

Για τον πιστωτικό κίνδυνο ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, μπορεί να εφαρμοστεί ένα όριο, το οποίο συνήθως αφορά στην προβλεπόμενη πιθανότητα αθέτησής του, κάτω από το οποίο θεωρείται ότι δεν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου σε σχέση με την αναμενόμενη πιθανότητα αθέτησής του κατά την αρχική αναγνώριση. Σε μια τέτοια περίπτωση, το στοιχείο του ενεργητικού ταξινομείται στο Στάδιο 1 ανεξάρτητα από το αν άλλα κριτήρια θα οδηγούσαν στην ταξινόμησή του στο Στάδιο 2. Το κριτήριο αυτό ισχύει κυρίως για χρεωστικούς τίτλους.

Η εσωτερική πιστοληπτική διαβάθμιση (σε επίπεδο δανειολήπτη), η οποία ενσωματώνει συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, χρησιμοποιείται επίσης ως βάση για τον προσδιορισμό της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσον αφορά στα χρηματοδοτικά ανοίγματα του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου. Ειδικότερα, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη τις αλλαγές των εσωτερικών πιστοληπτικών διαβαθμίσεων βάσει συγκεκριμένων βαθμίδων. Επιπρόσθετα, η είσοδος στη λίστα παρακολούθησης (Watchlist) θεωρείται επίσης από την Τράπεζα ότι συνιστά αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Τα μοντέλα εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης ενσωματώνουν συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη αλλά και πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία που ενσωματώνουν μακροοικονομικές μεταβλητές.

Η αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου για τους χρεωστικούς τίτλους πραγματοποιείται σε ατομική βάση και βασίζεται στον αριθμό των βαθμίδων της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης που έχει υποβαθμιστεί ο χρεωστικός τίτλος από την ημερομηνία αρχικής του αναγνώρισης.

Τα μέτρα ρύθμισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού όπως παρακολουθούνται από την Τράπεζα θεωρούνται ένδειξη αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και συνεπώς τα εν λόγω στοιχεία κατανέμονται στο Στάδιο 2 μετά τη ρύθμιση. εκτός εάν θεωρούνται ως πιστωτικά απομειωμένα οπότε ταξινομούνται στο Στάδιο 3. Επιπλέον, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αξιολόγησης της αύξησης του πιστωτικού κινδύνου με βάση τις παραπάνω ενδείξεις, ο πιστωτικός κίνδυνος ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού θεωρείται ότι έχει αυξηθεί σημαντικά όταν οι συμβατικές πληρωμές υπερβαίνουν τις 30 ημέρες καθυστέρηση.

Επιπλέον, η Διοίκηση μπορεί να εφαρμόζει προσωρινές συνολικές προσαρμογές όταν καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση σε ανοίγματα που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου ώστε να αντικατοπτρίζουν μακροοικονομικούς ή άλλους παράγοντες που δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα τρέχοντα μοντέλα πιστωτικού κινδύνου. Αυτοί οι παράγοντες μπορεί να εξαρτώνται από πληροφορίες όπως ο τύπος του ανοίγματος, οι συγκεκριμένες πληροφορίες του αντισυμβαλλομένου και τα χαρακτηριστικά του χρηματοοικονομικού μέσου, ενώ παράλληλα η εφαρμογή τους απαιτεί σημαντική κρίση.

Μεταφορά από το Στάδιο 2 στο Στάδιο 1

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού, το οποίο κατατάσσεται στο Στάδιο 2 λόγω της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, θα επαναταξινομηθεί στο Στάδιο 1, εφόσον δεν πληροί πλέον κανένα από τα κριτήρια του Σταδίου 2.

Σε περίπτωση που έχουν εφαρμοστεί μέτρα ρύθμισης, η Τράπεζα χρησιμοποιεί μία δοκιμαστική περίοδο δύο ετών, προκειμένου να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις για να γίνει μεταφορά στο Στάδιο 1. Εάν στο τέλος της προαναφερθείσας δοκιμαστικής περιόδου, οι οφειλέτες έχουν πραγματοποιήσει συνολικές πληρωμές μεγαλύτερες ενός σημαντικού ποσού, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι πιστωτικά απομειωμένα αλλά ούτε πληρείται κάποιο άλλο κριτήριο σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου, τα δάνεια ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Μεταφορά από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2

Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού μεταφέρεται από το Στάδιο 3 στο Στάδιο 2, όταν τα κριτήρια βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ως πιστωτικά απομειωμένο, δεν ισχύουν πλέον.

Κριτήρια για την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου

Η εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης πραγματοποιείται είτε σε ατομική βάση είτε σε συλλογική για ομάδες παρόμοιων στοιχείων με ομοιογενή χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου. Η Τράπεζα εφαρμόζει τις ίδιες αρχές για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση κατά την εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών σε συλλογική ή ατομική βάση.

Η Τράπεζα κατηγοριοποιεί τα δανειακά ανοίγματά του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, τόσο για την αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για τη μέτρηση της πρόβλεψης για ζημιές από δάνεια σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να αποτυπώσουν τις διαφορές στην πιθανότητα αθέτησης και τα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης.

Τα κοινά χαρακτηριστικά του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούνται για την κατάτμηση των ανοιγμάτων περιλαμβάνουν διάφορα στοιχεία όπως: ο τύπος χρηματοοικονομικού μέσου, ο τύπος χαρτοφυλακίου, η κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, ο τύπος προϊόντος, ο κλάδος, η αρχική οντότητα, η διαβάθμιση πιστοληπτικής αξιολόγησης, η υπολειπόμενη διάρκεια έως τη λήξη, η γεωγραφική θέση του δανειολήπτη, η αξία εξασφαλίσεων του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, το καθεστώς ρύθμισης και οι ημέρες καθυστέρησης.

Η Τράπεζα προσδιορίζει τα μεμονωμένα σημαντικά ανοίγματα και πραγματοποιεί τη μέτρηση αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βάσει των συγκεκριμένων ιδιαίτερων πληροφοριών του κάθε δανειολήπτη τόσο για τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής όσο και για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Η εν λόγω μέτρηση διενεργείται σε επίπεδο δανειολήπτη, συνεπώς τα κριτήρια ορίζονται σε αυτό το επίπεδο, ενώ λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ποιοτικοί όσο και οι ποσοτικοί παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις.

Για τα υπόλοιπα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και δανείων σε επιχειρήσεις, η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά μετράται σε συλλογική βάση. Με την προσέγγιση αυτή ενσωματώνονται συγκεκριμένες πληροφορίες για τον δανειολήπτη, και ιστορικά δεδομένα ζημιών σε συλλογική βάση και πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία. Για τους χρεωστικούς τίτλους, η επιμέτρηση των ζημιών απομείωσης πραγματοποιείται σε ατομική βάση.

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι μια αμερόληπτα καθορισμένη και σταθμισμένη βάσει πιθανοτήτων μέση εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών που αντανάκλα την διαχρονική αξία του χρήματος, η οποία καθορίζεται μέσω της αξιολόγησης μιας σειράς πιθανών εκβάσεων. Ως πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των ταμειακών ρών που είναι απαιτητές από την Τράπεζα σύμφωνα με τους συμβατικούς όρους του χρηματοοικονομικού στοιχείου και των ταμειακών ρών που η Τράπεζα προσδοκά ότι θα εισπράξει προεξοφλημένες με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο (EIR) του στοιχείου του ενεργητικού, ή με το προσαρμοσμένο στον πιστωτικό κίνδυνο πραγματικό επιτόκιο (credit-adjusted EIR) σε ό,τι αφορά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που χαρακτηρίστηκαν ως POCI. Για την επιμέτρηση των αναμενόμενων ζημιών από πιστωτικό κίνδυνο, ιστορικά δεδομένα, τρέχουσες συνθήκες καθώς και λογικές και βάσιμες προβλέψεις σχετικά με τις μελλοντικές συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Για τις μη εκταμειωμένες δανειακές δεσμεύσεις, ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η παρούσα αξία της διαφοράς μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ρών που οφείλονται εάν η δανειακή δέσμευση εκταμειωθεί και των ταμειακών ρών που η Τράπεζα αναμένει να εισπράξει, ενώ για τις χρηματοοικονομικές εγγυήσεις ως αναμενόμενη πιστωτική ζημιά ορίζεται η διαφορά μεταξύ των αναμενόμενων πληρωμών αποζημίωσης του κάτοχου του συμβολαίου και τυχόν ποσά που η Τράπεζα αναμένει να εισπράξει.

Η Τράπεζα εκτιμά τις αναμενόμενες υστερήσεις ταμειακών ρών από όλες τις πιθανές πηγές λαμβάνοντας υπόψη τις εξασφαλίσεις και άλλες πιστωτικές ενισχύσεις που εμπεριέχονται στους συμβατικούς όρους και τα οποία δεν αναγνωρίζονται διακριτά. Στην περίπτωση ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις, η εκτίμηση των αναμενόμενων ταμειακών ρών που σχετίζονται με την εξασφάλιση αποτυπώνει το ποσό των ταμειακών ρών και τη χρονική στιγμή που αυτές αναμένεται να εισπραχθούν από την διαδικασία ρευστοποίησης μετά την αφαίρεση των προεξοφλημένων εξόδων απόκτησης και εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν η ρευστοποίηση είναι πιθανή.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογίζονται για τη διάρκεια της μέγιστης συμβατικής περιόδου κατά την οποία η Τράπεζα είναι εκτεθειμένη σε πιστωτικό κίνδυνο, ο οποίος προσδιορίζεται με βάση τους ουσιαστικούς όρους του χρηματοοικονομικού μέσου, ή σε περίπτωση ανακυκλούμενων πιστώσεων λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η αναμενόμενη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και τις προγενέστερες πρακτικές της Τράπεζας.

Απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες προκύπτουν από τις μη χρηματοδοτικές δραστηριότητες της Τράπεζας, περιλαμβάνονται στα Λοιπά Στοιχεία Ενεργητικού και είναι κυρίως βραχυπρόθεσμες. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι τέτοιου είδους χρηματοοικονομικά μέσα συνήθως δεν εμπεριέχουν σημαντικό σκέλος χρηματοδότησης, η πρόβλεψη για πιστωτική ζημιά μετράται σε ποσό ίσο με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια τους, σύμφωνα με την απλοποιημένη προσέγγιση.

Βασικές παράμετροι προσδιορισμού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βασίζεται στις καμπύλες της πιθανότητας αθέτησης (probability of default - PD), της ζημιάς ως ποσοστό του χρηματοδοτικού ανοίγματος δεδομένης της αθέτησης (loss given default - LGD), της έκθεσης κατά την αθέτηση (exposure at default - EAD) και άλλων παραμέτρων όπως ο συντελεστής μετατροπής των εκτός ισολογισμού πιστωτικών ανοιγμάτων σε χρηματοδοτικά ανοίγματα (credit conversion factor - CCF) και το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate). Γενικά, η Τράπεζα αντλεί αυτές τις παραμέτρους από εσωτερικώς αναπτυγμένα στατιστικά μοντέλα, ιστορικά δεδομένα συγκεκριμένης χρονικής στιγμής (point-in-time) και παρατηρήσεις, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες υποδομές που έχει αναπτύξει σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου.

Τα PD, LGD και EAD που χρησιμοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς ενδέχεται να διαφέρουν από εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για εποπτικούς σκοπούς. Για σκοπούς επιμέτρησης της απομείωσης, σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9 το PD είναι μία point-in-time εκτίμηση σε αντίθεση με την εκτίμηση του PD για εποπτικούς σκοπούς όπου ακολουθείται η προσέγγιση «through-the-cycle». Επιπροσθέτως, για εποπτικούς σκοπούς, το LGD και το EAD βασίζονται στη σοβαρότητα της ζημιάς σε συνθήκες οικονομικής ύφεσης, ενώ για σκοπούς απομείωσης, το LGD και το EAD αντανακλούν ένα αμερόληπτα καθορισμένο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων ποσό.

Το PD αντιπροσωπεύει την πιθανότητα αθέτησης της υποχρέωσης που εκτιμάται με βάση τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες κατά την ημερομηνία αναφοράς, προσαρμοσμένη ώστε να λαμβάνει υπόψη τις εκτιμήσεις των μελλοντικών οικονομικών συνθηκών που ενδέχεται να επηρεάσουν τον κίνδυνο αθέτησης, σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί Point in Time (PiT) PDs για να εξαλείψει οποιαδήποτε υποκειμενικότητα προς τα ιστορικά δεδομένα, με στόχο να αντικατοπτρίζει την άποψη της διοίκησης για το μέλλον κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενσωματώνοντας σχετικές μελλοντικές πληροφορίες συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων.

Δυο τύποι PDs χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς:

- PD 12 μηνών που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει μέσα στους επόμενους 12 μήνες (ή για την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, εάν αυτή είναι μικρότερη από 12 μήνες). Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών δωδεκαμήνου για το Στάδιο 1.
- PD καθ'όλη τη διάρκεια (lifetime PD) που είναι η εκτιμώμενη πιθανότητα αθέτησης που προκύπτει κατά την υπολειπόμενη διάρκεια του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού. Χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του Σταδίου 2, Σταδίου 3 και των αγορασθέντων ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού (POCI).

Για τους χρεωστικούς τίτλους, τα PDs λαμβάνονται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης που χρησιμοποιούν μεθοδολογίες αξιολόγησης κινδύνου, μεγιστοποιώντας τη χρήση αντικειμενικών μεταβλητών και δεδομένα αγοράς. Η Τράπεζα ορίζει εσωτερικά αναπτυγμένες πιστωτικές διαβαθμίσεις σε κάθε εκδότη/αντισυμβαλλόμενο βάσει αυτών των PDs. Στις περιπτώσεις αντισυμβαλλόμενων που δεν υπάρχει τέτοια διαθέσιμη πληροφορία, η Τράπεζα ορίζει PDs χρησιμοποιώντας εσωτερικά μοντέλα.

Η έκθεση κατά την αθέτηση υποχρέωσης (EAD) είναι μια εκτίμηση χρηματοδοτικού ανοίγματος σε μια μελλοντική ημερομηνία αθέτησης, λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες μεταβολές του ανοίγματος μετά την ημερομηνία αναφοράς, συμπεριλαμβανομένων των αποπληρωμών κεφαλαίου και τόκων και των αναμενόμενων εκταμιεύσεων δανειακών δεσμεύσεων. Το EAD περιλαμβάνει τόσο τα ανοίγματα εντός όσο και εκτός ισολογισμού. Η εντός ισολογισμού έκθεση αντιστοιχεί στο συνολικό ποσό που έχει αναληφθεί και είναι απαιτητό προς πληρωμή, το οποίο περιλαμβάνει το οφειλόμενο κεφάλαιο, τους

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

δεδουλευμένους τόκους και τα ληξιπρόθεσμα ποσά. Η εκτός ισολογισμού έκθεση αντιπροσωπεύει την πίστωση που είναι διαθέσιμη προς ανάληψη, επιπροσθέτως της έκθεσης εντός ισολογισμού.

Επιπλέον, ο συντελεστής μετατροπής (CCF) χρησιμοποιείται για την μετατροπή των πιστωτικών γραμμών και άλλων εκτός ισολογισμού ανοιγμάτων σε EAD ποσά. Πρόκειται για μια παραδοχή η οποία προκύπτει μέσω μοντέλων και αντιπροσωπεύει το ποσοστό του μη αναληφθέντος ποσού που αναμένεται να ληφθεί πριν από την εκδήλωση ενός γεγονότος αθέτησης.

Επιπροσθέτως, το ποσοστό προπληρωμής (prepayment rate) είναι μια εκτίμηση πρόωρων αποπληρωμών ενός χρηματοδοτικού ανοίγματος οι οποίες υπερβαίνουν τις συμβατικές αποπληρωμές βάσει του χρονοδιαγράμματος εξόφλησης, εκφράζεται δε ως ποσοστό επί του EAD σε κάθε περίοδο αναφοράς έχοντας ως αποτέλεσμα την μείωση του EAD.

Η ζημιά δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (LGD) εκφράζει την έκταση της ζημιάς που η Τράπεζα αναμένει για ανοίγματα τα οποία είναι σε κατάσταση αθέτησης και ορίζεται ως η διαφορά μεταξύ των συμβατικών ταμειακών ροών κι εκείνων που η Τράπεζα προσδοκά να εισπράξει συμπεριλαμβανομένων των ποσών από τη ρευστοποίηση εξασφαλίσεων. Το LGD, το οποίο εκφράζεται συνήθως ως ποσοστό του EAD, διαφέρει σύμφωνα με τον τύπο του αντισυμβαλλόμενου, τον τύπο και την προτεραιότητα της απαίτησης, την ύπαρξη εξασφαλίσεων και άλλων πιστωτικών ενισχύσεων. Η Τράπεζα διακρίνει τα δανειακά χαρτοφυλάκιά του σε δύο μεγάλες κατηγορίες, δηλ. αυτά που καλύπτονται με εξασφαλίσεις και αυτά χωρίς εξασφαλίσεις. Η Τράπεζα εκτιμά το LGD χρησιμοποιώντας ποσοστά αποκατάστασης (cure rate) που αντικατοπτρίζουν εισπράξεις μετρητών, εκτιμώμενες προσόδους από την ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, εκτιμήσεις για το χρόνο ρευστοποίησης, κόστος υλοποίησης, κλπ. Όπου οι συνιστώσες του LGD εξαρτώνται από μακροοικονομικά δεδομένα, οι εξαρτήσεις αυτές αντανακλώνται ενσωματώνοντας πληροφορίες σχετικά με το μέλλον, όπως οι προβλεπόμενοι δείκτες τιμών στα αντίστοιχα μοντέλα. Η εκτίμηση των προαναφερθέντων συνιστωσών στο LGD αντικατοπτρίζει τα διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα που καλύπτουν μια εύλογη περίοδο, δηλ. έναν πλήρη οικονομικό κύκλο.

Για τα ομόλογα εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου, το LGD βασίζεται κυρίως σε ιστορικά δεδομένα τα οποία προκύπτουν από έρευνες οίκων αξιολόγησης αλλά επίσης μπορεί να καθοριστεί λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες αναμενόμενες υποχρεώσεις του οφειλέτη καθώς και το μακροοικονομικό περιβάλλον.

Επιπροσθέτως στο LGD λαμβάνονται υπόψη η προτεραιότητα του χρεωστικού τίτλου, τυχόν εξασφαλίσεις του οφειλέτη ή οποιαδήποτε άλλης μορφής κάλυψη.

Πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία (*forward looking information*)

Προκειμένου να γίνει η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για κάθε στάδιο και η εκτίμηση των σημαντικών αυξήσεων του πιστωτικού κινδύνου, λαμβάνονται υπόψη πληροφορίες σχετικά με λογικές και βάσιμες προβλέψεις μελλοντικών γεγονότων και μακροοικονομικών συνθηκών. Η εκτίμηση και η εφαρμογή πληροφοριών αναφορικά με το μέλλον απαιτεί σημαντική κρίση.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια (δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο) για να επιτύχει το στόχο της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Το βασικό σενάριο αντιπροσωπεύει το πιο πιθανό σενάριο και εναρμονίζεται με τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί η Τράπεζα για σκοπούς στρατηγικού σχεδιασμού και προϋπολογισμού.

Τα σενάρια αντικατοπτρίζονται στις παραμέτρους ρίσκου, και συγκεκριμένα στο PD 12 μηνών, στο PD καθ' όλη τη διάρκεια και στο LGD. Επομένως χρησιμοποιούνται 3 ζεύγη από κάθε μία από αυτές τις παραμέτρους, σύμφωνα με τα σενάρια που αναπτύσσονται.

Στη συνέχεια, η Τράπεζα προβαίνει στον υπολογισμό των σταθμίσεων για κάθε σενάριο, που αντιπροσωπεύουν την πιθανότητα πραγματοποίησης καθενός σεναρίου. Αυτές οι σταθμίσεις εφαρμόζονται στα 3 ζεύγη υπολογισμού των παραμέτρων προκειμένου να παραχθεί ένα μοναδικό σενάριο με σταθμισμένες παραμέτρους κινδύνου, το οποίο στη συνέχεια χρησιμοποιείται τόσο στην αξιολόγηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ενσωματώνει μελλοντικές μακροοικονομικές μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμών αύξησης του ΑΕΠ, των δεικτών τιμών κατοικιών, των ποσοστών ανεργίας, των επιτοκίων κλπ.

Για να αντικατοπτριστούν οι σημαντικές μη γραμμικότητες στο μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών όσο αφορά τα σημαντικά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται σε ατομική βάση, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη σχετική πληροφόρηση για μελλοντικά στοιχεία για συγκεκριμένες ομάδες δανειοληπτών κυρίως βάσει του επιχειρηματικού κλάδου όπου ανήκουν καθώς και άλλους παράγοντες πιστωτικού κινδύνου (εάν υπάρχουν). Έτσι ορίζονται σταθμίσεις για κάθε σενάριο ανά

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ομάδα δανειοληπτών με στόχο αμερόληπτου υπολογισμού του ποσού των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών που ενσωματώνει όλες τις λογικές και σχετικές πληροφορίες.

Τροποποιημένα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού

Στις περιπτώσεις που οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση θεωρηθεί σημαντική, η ημερομηνία τροποποίησης θεωρείται ως η ημερομηνία της αρχικής αναγνώρισης για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης, συμπεριλαμβανομένου και του προσδιορισμού του αν έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου. Το τροποποιημένο περιουσιακό στοιχείο ταξινομείται συνήθως σε Στάδιο 1 για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, μετά από μια τροποποίηση που έχει ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του αρχικού χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού, ενδέχεται να υπάρξουν ενδείξεις ότι το νέο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού είναι πιστωτικά απομειωμένο κατά την αρχική του αναγνώριση και συνεπώς το χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού αναγνωρίζεται ως αγορασμένο ή κατά την αρχική αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένο χρηματοοικονομικό στοιχείο του ενεργητικού (POCI).

Στις περιπτώσεις όπου οι συμβατικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχουν τροποποιηθεί και η τροποποίηση δεν θεωρείται σημαντική, η Τράπεζα υπολογίζει εκ νέου τη λογιστική αξία προ απομείωσης του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση, η οποία περιλαμβάνεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και καθορίζει εάν ο πιστωτικός κίνδυνος του χρηματοοικονομικού στοιχείου του ενεργητικού έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση, συγκρίνοντας τον κίνδυνο αθέτησης που υπήρχε κατά την αρχική αναγνώριση βάσει των αρχικών μη τροποποιημένων συμβατικών όρων και τον κίνδυνο αθέτησης που προέκυψε κατά την ημερομηνία αναφοράς, βάσει των τροποποιημένων συμβατικών όρων.

Παρουσίαση της πρόβλεψης απομείωσης

Για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, η πρόβλεψη απομείωσης μειώνει τη λογιστική τους αξία στον ισολογισμό. Για τα χρεωστικά μέσα που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση, η πρόβλεψη απομείωσης αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μειώνει τη λογιστική αξία των χρεωστικών τίτλων στον ισολογισμό. Για τα εκτός ισολογισμού χρηματοοικονομικά στοιχεία που προκύπτουν από δανειοδοτικές δραστηριότητες, η πρόβλεψη απομείωσης εμφανίζεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις. Οι αντίστοιχες αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές των παραπάνω χρηματοοικονομικών στοιχείων αναγνωρίζονται στη γραμμή «Ζημιές από απομείωση».

Διαγραφές χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού

Όταν η Τράπεζα δεν έχει πια εύλογες προσδοκίες για ανάκτηση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου εξ ολοκλήρου ή μερικώς, μειώνει άμεσα τη λογιστική του αξία προ πρόβλεψης εξ ολοκλήρου ή μερικώς έναντι της πρόβλεψης απομείωσης του. Τα ποσά που έχουν διαγραφεί θεωρούνται από-αναγνωρισμένα. Υπόλοιπα τα οποία είχαν διαγραφεί και ανακτήθηκαν σε μεταγενέστερο στάδιο μειώνουν το ύψος της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ή μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν λογίζονται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ή μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού θεωρείται απομειωμένο και αναγνωρίζεται σχετική ζημιά απομείωσης, όταν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη, ως αποτέλεσμα ενός ή περισσοτέρων γεγονότων που συνέβησαν μετά την αρχική αναγνώριση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου («ζημιογόνο γεγονός»), και το ζημιογόνο αυτό γεγονός (ή γεγονότα) έχει επίδραση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού ή ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, και μπορεί να υπολογιστεί αξιόπιστα.

Ενδείξεις απομείωσης

Για την έκθεση της Τράπεζας σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, η αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων είναι απομειωμένο, αναφέρεται σε παρατηρήσιμα δεδομένα που περιέχονται σε γνώση της Τράπεζας σχετικά με τα ακόλουθα ζημιογόνα γεγονότα:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του πιστούχου, σημαντική μείωση του ατομικού και/ή του οικογενειακού εισοδήματος ή απώλεια εργασίας,
- αθέτηση ή παραβίαση συμβολαίου,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση και συμπεριφορά του πιστούχου (για παράδειγμα καθυστερήσεις στην αποπληρωμή των συμβατικών του υποχρεώσεων),
- μετρήσιμη μείωση στις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από ομάδα δανείων μέσω ενός αρνητικού μοντέλου αποπληρωμής όπως μη πραγματοποιηθείσες πληρωμές, ή μείωση στη τιμή των ακινήτων,
- Η Τράπεζα παραχωρεί στον πιστούχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση, όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστούχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης, και
- ζημιόγωνα γεγονότα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητα του πιστούχου να αποπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις εντός του συμφωνηθέντος χρόνου όπως σοβαρή ασθένεια, αδυναμία ή θάνατος του οφειλέτη ή μέλους της οικογένειας.

Για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης σε επιχειρηματικά δάνεια, η Τράπεζα αξιολογεί ανά περίπτωση εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- σημαντική οικονομική δυσχέρεια του εκδότη ή πιστούχου,
- αθέτηση ή παραβίαση της σύμβασης,
- σημαντικές αλλαγές στην χρηματοοικονομική θέση του πιστούχου, οι οποίες επηρεάζουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις όπως:
 - λειτουργικές ζημιές,
 - ανεπάρκεια κεφαλαίου κίνησης,
 - αρνητική καθαρή θέση του πιστούχου,
- άλλα γεγονότα που υποδηλώνουν την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης του πιστούχου, όπως παραβίαση ρητρών ή άλλων όρων του δανείου ή μερική διαγραφή των υποχρεώσεων του πιστούχου εξαιτίας οικονομικών ή νομικών λόγων σχετικών με την οικονομική του κατάσταση,
- σημαντική μεταβολή στην αξία των εξασφαλίσεων,
- Η Τράπεζα παραχωρεί στον πιστούχο, για οικονομικούς ή νομικούς λόγους που σχετίζονται με την οικονομική του δυσχέρεια, διευκολύνσεις που ο δανειστής δεν θα εξέταζε σε διαφορετική περίπτωση όπως μείωση της μηνιαίας δόσης για ορισμένο χρονικό διάστημα ή προσωρινή ή μόνιμη μείωση του επιτοκίου,
- είναι πιθανό ο πιστούχος να περιέλθει σε διαδικασία πτώχευσης ή άλλης χρηματοοικονομικής αναδιοργάνωσης,
- σημαντικές δυσμενείς μεταβολές στις συνθήκες του κλάδου ή στη γεωγραφική περιοχή που δραστηριοποιείται ο οφειλέτης, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά του να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις,
- μία σημαντική πίστωση του οφειλέτη ξεπερνά τις 90 μέρες καθυστέρησης,
- πληροφορίες σε σχέση με τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς που περιλαμβάνουν την κατάσταση άλλων δανειακών υποχρεώσεων του πιστούχου, και
- σημαντική υποβάθμιση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του οφειλέτη, είτε εσωτερικής είτε προερχόμενης από εξωτερικές πηγές, σε συνδυασμό με άλλες πληροφορίες.

(i) Στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης

Αξιολόγηση πρόβλεψης απομείωσης

Η Τράπεζα αρχικά αξιολογεί κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης σε ατομική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση για χρηματοοικονομικά στοιχεία που δεν είναι από μόνα τους σημαντικά. Εάν δεν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης για κάποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού τότε αυτό περιλαμβάνεται σε μια ομάδα χρηματοοικονομικών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, και αξιολογείται για απομείωση σε συλλογική βάση. Οι ζημιές απομείωσης που αναγνωρίζονται για τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού χωρίς αντικειμενική ένδειξη απομείωσης (incurred but not reported loss – IBNR) αποτελούν ένα ενδιάμεσο βήμα μέχρι την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Όταν υπάρξει διαθέσιμη πληροφόρηση που να υποδεικνύει την αναγνώριση ζημιών απομείωσης σε μεμονωμένα περιουσιακά στοιχεία της ομάδας, τότε τα στοιχεία αυτά αφαιρούνται από την ομάδα.

Στοιχεία ενεργητικού που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία υπάρχει και συνεχίζει να αναγνωρίζεται ζημιά απομείωσης, δεν περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση για απομείωση σε συλλογική βάση.

Για να οριστεί εάν ένα δάνειο είναι από μόνο του σημαντικό για σκοπούς αξιολόγησης απομείωσης, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη διάφορους παράγοντες, όπως τη σημασία της επιμέρους δανειακής σχέσης και τον τρόπο διαχείρισης αυτής, το μέγεθος του δανείου και την κατηγορία του προϊόντος. Συνεπώς, τα δάνεια σε επιχειρήσεις και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως επίσης και οι επενδυτικοί τίτλοι θεωρούνται γενικώς από μόνα τους σημαντικά. Τα χαρτοφυλάκια δανείων λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται γενικώς για απομείωση σε συλλογική βάση καθώς αποτελούνται από μεγάλα ομοιογενή χαρτοφυλάκια. Τα πιστωτικά ανοίγματα που υπόκεινται σε εξατομικευμένη διαχείριση αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση.

Η Τράπεζα αξιολογεί σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης.

Επιμέτρηση πρόβλεψης απομείωσης

Αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ζημιάς απομείωσης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που επιμετρώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης, το ποσό της ζημιάς υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού και της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών (εξαιρουμένων των μελλοντικών ζημιών από πιστωτικούς κινδύνους που δεν έχουν πραγματοποιηθεί) προεξοφλημένων με το αρχικό πραγματικό επιτόκιο του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού. Αν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού φέρει κυμαινόμενο επιτόκιο, το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της ζημιάς απομείωσης, είναι το τρέχον πραγματικό επιτόκιο που καθορίζεται στο συμβόλαιο. Η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου, μειώνεται μέσω της χρήσης ενός λογαριασμού πρόβλεψης για απομείωση δανείων και απαιτήσεων ή απευθείας για όλα τα άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, και το ποσό της ζημιάς αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Στην πράξη, η Τράπεζα μπορεί να υπολογίζει τη ζημιά απομείωσης βάσει της εύλογης αξίας ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες τιμές αγοράς.

Η παρούσα αξία εκτιμώμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού με εξασφαλίσεις αντικατοπτρίζει τις ταμειακές ροές που μπορεί να προκύψουν από τη διαδικασία πλειστηριασμού, μετά την αφαίρεση των εξόδων εκποίησης της εξασφάλισης, ανεξάρτητα από το εάν ο πλειστηριασμός είναι πιθανός.

Για σκοπούς απομείωσης σε συλλογική βάση, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ομαδοποιούνται βάσει παρόμοιων χαρακτηριστικών πιστωτικού κινδύνου (δηλαδή βάσει της διαδικασίας πιστοληπτικής διαβάθμισης της Τράπεζας που λαμβάνει υπόψη τον τύπο του στοιχείου ενεργητικού, τον επιχειρηματικό τομέα, τη γεωγραφική θέση, το είδος των εξασφαλίσεων, την ύπαρξη καθυστέρησης πληρωμών και άλλους σχετικούς παράγοντες). Αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών για ομάδες τέτοιων στοιχείων ενεργητικού, αφού είναι ενδεικτικά της ικανότητας του πιστούχου να αποπληρώσει όλες τις οφειλές του βάσει των όρων του συμβολαίου των στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται.

Οι μελλοντικές ταμειακές ροές μιας ομάδας χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού που αξιολογούνται ομαδικά για πρόβλεψη απομείωσης, εκτιμώνται βάσει των συμβατικών ταμειακών ροών των στοιχείων ενεργητικού της ομάδας και των ιστορικών δεδομένων για ζημιές στοιχείων ενεργητικού με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά της ομάδας.

Οι εκτιμήσεις για αλλαγές στις μελλοντικές ταμειακές ροές μιας ομάδας στοιχείων ενεργητικού πρέπει να αντικατοπτρίζουν και να είναι ευθυγραμμισμένες με τις αλλαγές σε παρατηρήσιμα δεδομένα από περίοδο σε περίοδο (για παράδειγμα, αλλαγές σε ποσοστά ανεργίας, τιμές ακινήτων, καθεστώς αποπληρωμών, ή άλλους παράγοντες που υποδεικνύουν αλλαγές στην πιθανότητα ζημιών στην ομάδα των στοιχείων ενεργητικού και στο μέγεθός αυτών). Τα ιστορικά δεδομένα για ζημιές αναθεωρούνται βάσει των παρόντων παρατηρήσιμων δεδομένων, ώστε να ενσωματώνεται η επίδραση των τρεχουσών συνθηκών που δεν επηρέασαν την περίοδο στην οποία βασίζονται τα ιστορικά στοιχεία, και να απαλειφθεί η επίδραση των συνθηκών εκείνων που δεν υπάρχουν σήμερα. Η μεθοδολογία και οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, αναθεωρούνται συχνά από την Τράπεζα σε τακτική βάση ώστε να μειώνουν τυχόν διαφορές μεταξύ των εκτιμώμενων ζημιών και των ζημιών που τελικώς πραγματοποιήθηκαν.

Αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης

Αν σε μεταγενέστερη περίοδο το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης μειωθεί και η μείωση μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με ένα γεγονός που συνέβη μετά την αναγνώριση της πρόβλεψης απομείωσης (όπως βελτίωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης του

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

πιστούχου), η προηγουμένως αναγνωρισθείσα ζημιά απομείωσης αντιλογίζεται μέσω αναπροσαρμογής του λογαριασμού προβλέψεων απομείωσης ή της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου ενεργητικού. Το ποσό που αντιλογίζεται αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Διαγραφή δανείων και απαιτήσεων

Ένα δάνειο και η σχετική πρόβλεψη απομείωσης διαγράφονται όταν δεν υπάρχει ρεαλιστική προοπτική ανάκτησης. Η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες όπως την πραγματοποίηση μιας σημαντικής αλλαγής στην οικονομική κατάσταση του πιστούχου, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο τελευταίος να μην μπορεί να πληρώνει πλέον την υποχρέωση του.

Η χρονική στιγμή της διαγραφής εξαρτάται κυρίως από το εάν υπάρχουν εξασφαλίσεις, τις διαδικασίες πλειστηριασμού, καθώς επίσης και τις εκτιμήσεις της Τράπεζας σχετικά με το εισπράξιμο ποσό. Ειδικά για τα πιστωτικά ανοίγματα με εξασφαλίσεις, η χρονική στιγμή των διαγραφών εξαρτάται κυρίως από τα κατά τόπους αρμόδια δικαστήρια και συνεπώς μπορεί να καθυστερήσει εξαιτίας διαφόρων νομικών κωλυμάτων. Ο αριθμός των ημερών καθυστέρησης αποτελεί για την Τράπεζα μια ένδειξη, χωρίς ωστόσο να θεωρείται ως καθοριστικός παράγοντας.

Το ανεξόφλητο χρέος εξακολουθεί να υπόκειται σε διαδικασίες ανάκτησης ακόμα και μετά τη διαγραφή, εκτός από περιπτώσεις στις οποίες εντάσσεται σαφώς σε προγράμματα διαγραφής της οφειλής του πιστούχου.

Οι μεταγενέστερες ανακτήσεις των ποσών που έχουν διαγραφεί μειώνουν το ποσό της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Τροποποιήσεις δανείων

Τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους των δανείων μπορεί να προκύψουν εξαιτίας διαφόρων παραγόντων όπως μεταβολές στις συνθήκες της αγοράς, διατήρηση της σχέσης με τον πελάτη και άλλους λόγους, καθώς και πιθανή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου. Τα μέτρα ρύθμισης δανείων (forbearance measures) λαμβάνονται στις περιπτώσεις στις οποίες οι συμβατικοί όροι αποπληρωμής του δανείου έχουν τροποποιηθεί λόγω επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου και η Τράπεζα έχει προβεί σε παραχωρήσεις, μέσω ευνοϊκότερων όρων και προϋποθέσεων, στις οποίες δεν θα προέβαινε εάν ο πιστούχος δεν αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες. Άλλες επαναδιαπραγματεύσεις, κυρίως επιχειρηματικής φύσης δεν θεωρούνται μέτρα ρύθμισης.

Συνήθως, τα μέτρα ρύθμισης δεν οδηγούν στην αποαναγνώριση του υφισταμένου δανείου, εκτός εάν σύμφωνα με τη λογιστική αρχή 2.2.9. «Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού», οι συμβατικοί όροι του νέου δανείου αξιολογούνται ότι είναι ουσιωδώς διαφορετικοί από αυτούς του αρχικού δανείου, αντιπροσωπεύοντας την λήξη των δικαιωμάτων επί των ταμειακών ρών του αρχικού δανείου. Σε αυτή την περίπτωση, το αρχικό δάνειο αποαναγνωρίζεται και ένα νέο δάνειο αναγνωρίζεται στην εύλογη αξία και η όποια διαφορά ανάμεσα στη λογιστική αξία προ απομείωσης του αποαναγνωρισμένου στοιχείου ενεργητικού και την εύλογη αξία του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Τροποποιήσεις που δεν ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μείωση δόσεων ή πληρωμή μόνο των τόκων,
- διακοπές πληρωμής, περίοδος χάριτος,
- παράταση των περιόδων αποπληρωμής με επακόλουθη παράταση της αρχικής διάρκειας του δανείου,
- κεφαλαιοποίηση των ληξιπροθέσμων οφειλών, οι οποίες προστίθενται στο αρχικό κεφάλαιο, και
- μείωση επιτοκίων.

Σε περίπτωση που οι τροποποιημένοι όροι του ρυθμισμένου δανείου δεν έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώρισή του, τότε το δάνειο αξιολογείται για απομείωση, καθώς τα μέτρα ρύθμισης συνιστούν ένα είδος παραχώρησης στην οποία η Τράπεζα δεν θα προέβαινε υπό διαφορετικές συνθήκες. Η ζημιά απομείωσης υπολογίζεται βάσει της πολιτικής προβλέψεων της Τράπεζας για τα ρυθμισμένα δάνεια (σημ. 6.2.1.2 (δ)).

Τροποποιήσεις που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού περιλαμβάνουν:

- μετατροπή ενός μη εξασφαλισμένου δανείου σε πλήρως εξασφαλισμένο,
- ενοποίηση οφειλών, όταν πολλά υφιστάμενα δάνεια ενοποιούνται σε ένα ενιαίο δάνειο,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- αφαίρεση ή προσθήκη δικαιωμάτων μετατροπής στη δανειακή σύμβαση,
- αλλαγή στο νόμισμα του κεφαλαίου και/ή των τόκων του δανείου, και
- άλλες αλλαγές που έχουν ως αποτέλεσμα οι όροι της νέας σύμβασης να θεωρούνται ουσιαστικά διαφορετικοί από τους όρους του αρχικού δανείου.

Επιπροσθέτως, η Τράπεζα μπορεί περιστασιακά να εισέλθει, στα πλαίσια των τροποποιήσεων των δανείων, σε συναλλαγή ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου. Οι συναλλαγές αυτές, στις οποίες οι όροι του δανείου επαναδιαπραγματεύονται, έχουν ως αποτέλεσμα ο δανειολήπτης να εκδώσει μετοχές (με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου) ώστε να διαγραφεί μέρος ή όλη η δανειακή του υποχρέωση στην Τράπεζα. Αυτού του τύπου οι συναλλαγές, μπορεί να εμπεριέχουν δικαιώματα εξάσκησης μετατροπής σε μετατρέψιμα ή ανταλλάξιμα ομόλογα και όρους ενεργοποίησης ενεχύρου επί αυτών των μετοχών.

Στις συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με απόκτηση μετοχικού κεφαλαίου, το τροποποιημένο δάνειο αποαναγνωρίζεται, ενώ οι συμμετοχικοί τίτλοι που λαμβάνονται σε αντάλλαγμα αναγνωρίζονται στην εύλογη αξία τους, με τυχόν προκύπτον κέρδος ή ζημία να αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

(ii) Στοιχεία ενεργητικού διαθέσιμα προς πώληση

Η Τράπεζα, σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού, εξετάζει κατά πόσο υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης ενός στοιχείου ενεργητικού διαθέσιμου προς πώληση. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση των επενδύσεων σε μετοχικούς τίτλους, λαμβάνεται υπόψη τυχόν σημαντική και παρατεταμένη μείωση της εύλογης αξίας του τίτλου κάτω από το κόστος του.

Όπου υπάρχει τέτοια ένδειξη για διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, η συσσωρευμένη ζημία που υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του κόστους αγοράς και της τρέχουσας εύλογης αξίας, μείον τις ζημιές απομείωσης του χρηματοοικονομικού στοιχείου ενεργητικού που αναγνωρίστηκαν προηγουμένως στην κατάσταση αποτελεσμάτων - μεταφέρεται από τα ίδια κεφάλαια στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Ζημιές απομείωσης σε μετοχικούς τίτλους που αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, δεν αντλογοίζονται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων. Αν σε μεταγενέστερη περίοδο, η εύλογη αξία ενός χρεωστικού τίτλου που αναγνωρίστηκε ως διαθέσιμος προς πώληση αυξηθεί, και η αύξηση αυτή μπορεί αντικειμενικά να συσχετισθεί με περιστατικό που πραγματοποιήθηκε μετά την αναγνώριση της ζημιάς απομείωσης στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η ζημία απομείωσης αντλογοίζεται μέσω της κατάστασης αποτελεσμάτων.

2.2.14 Συμφωνίες πώλησης, επαναγοράς και δανεισμού χρεογράφων

(i) Συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς

Τα χρεόγραφα που πωλούνται με βάση συμφωνίες επαναγοράς («repos») συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ισολογισμό της Τράπεζας, δεδομένου ότι η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα ωφέλη από αυτά, ενώ η σχετική υποχρέωση ανάλογα με το αντισυμβαλλόμενο μέρος περιλαμβάνεται στα οφειλόμενα ποσά σε άλλες τράπεζες, ή σε πελάτες. Χρεόγραφα που αγοράστηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης («reverse repos») αναγνωρίζονται ως δάνεια και προκαταβολές σε άλλες τράπεζες ή πελάτες αναλόγως. Η διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης και της τιμής επαναγοράς στην περίπτωση των repos και η διαφορά μεταξύ της τιμής αγοράς και της τιμής επαναπώλησης στην περίπτωση των reverse repos, αναγνωρίζεται ως τόκος κατά τη διάρκεια της περιόδου της συμφωνίας επαναγοράς ή επαναπώλησης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου.

(ii) Δανεισμός χρεογράφων

Χρεόγραφα που δανείζει η Τράπεζα σε τρίτους παραμένουν στις οικονομικές καταστάσεις. Χρεόγραφα που δανείζεται η Τράπεζα δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις, εκτός αν πωληθούν σε τρίτους, οπότε η υποχρέωση επιστροφής των χρεογράφων καταχωρείται στην εύλογη αξία ως εμπορική υποχρέωση (trading liability).

2.2.15 Μισθώσεις

(i) Λογιστική για μισθώσεις όταν η Τράπεζα είναι ο μισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις ενσώματων παγίων όπου η Τράπεζα διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και τα οφέλη της ιδιοκτησίας, καταχωρούνται ως χρηματοδοτικές μισθώσεις. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αναγνωρίζονται στην αρχή της μίσθωσης στη χαμηλότερη αξία, μεταξύ της εύλογης αξίας του παγίου που εκμισθώθηκε και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων. Κάθε μίσθωμα κατανέμεται μεταξύ της υποχρέωσης και των εξόδων χρηματοδότησης, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ένα σταθερό επιτόκιο σε σχέση με την υποχρέωση που εκκρεμεί. Τα πάγια που αποκτούνται με χρηματοδοτική μίσθωση αποσβένονται στη μικρότερη περίοδο μεταξύ της ωφέλιμης ζωής τους και της περιόδου μίσθωσης.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Οι μισθώσεις, στις οποίες ουσιωδώς οι κίνδυνοι και τα οφέλη της ιδιοκτησίας παραμένουν στον εκμισθωτή καταχωρούνται ως λειτουργικές μισθώσεις και το πάγιο που εκμισθώθηκε δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό. Πληρωμές που αφορούν λειτουργικές μισθώσεις (μετά την αφαίρεση κινήτρων που εισπράχθηκαν από τον εκμισθωτή), αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων αναλογικά κατά τη διάρκεια της μίσθωσης.

(ii) Λογιστική για μισθώσεις όταν η Τράπεζα είναι ο εκμισθωτής

Χρηματοδοτικές μισθώσεις:

Όταν στοιχεία ενεργητικού εκμισθώνονται βάσει χρηματοδοτικών μισθώσεων, η παρούσα αξία των καταβλητέων μισθωμάτων αναγνωρίζεται στα δάνεια και απαιτήσεις. Η διαφορά μεταξύ του μικτού ποσού της απαίτησης (gross investment) και της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβλητέων πληρωμών (net investment), αναγνωρίζεται ως μη δεδουλευμένο μελλοντικό χρηματοοικονομικό έσοδο και αφαιρείται από τα δάνεια και απαιτήσεις. Τα έσοδα από μισθώσεις αναγνωρίζονται κατά τη διάρκεια της μίσθωσης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της καθαρής επένδυσης, που αντικατοπτρίζει μια σταθερή περιοδική απόδοση. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις αξιολογούνται για ζημιά απομείωσης, σύμφωνα με την πολιτική απομείωσης της Τράπεζας για χρηματοοικονομικά στοιχεία, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.13.

Λειτουργικές μισθώσεις:

Στοιχεία ενεργητικού που εκμισθώνονται βάσει λειτουργικών μισθώσεων περιλαμβάνονται στα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή στις επενδύσεις σε ακίνητα στον ισολογισμό και αποσβένονται κατά τη διάρκεια της αναμενόμενης ωφέλιμης ζωής τους, σύμφωνα με παρόμοια ιδιότητα ενσώματα πάγια. Το έσοδο από ενοίκια (μετά την αφαίρεση των κινήτρων που παραχωρήθηκαν σε μισθωτές) αναγνωρίζεται σύμφωνα με τη σταθερή μέθοδο κατά τη διάρκεια της περιόδου μίσθωσης.

2.2.16 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος αποτελείται από τον τρέχοντα φόρο και τον αναβαλλόμενο φόρο.

(i) Τρέχουσα φορολογία

Ο φόρος εισοδήματος επί των κερδών υπολογίζεται με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία και αναγνωρίζεται ως έξοδο την περίοδο κατά την οποία προκύπτουν τα κέρδη.

(ii) Αναβαλλόμενη φορολογία

Ο αναβαλλόμενος φόρος υπολογίζεται στο σύνολό του, με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method), επί των προσωρινών διαφορών που προκύπτουν μεταξύ της φορολογικής βάσης των στοιχείων του ενεργητικού και υποχρεώσεων και της λογιστικής τους αξίας. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις επιμετρώνται χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή υποχρέωση, λαμβάνοντας υπόψη τους φορολογικούς συντελεστές (και φορολογικούς νόμους) που έχουν θεσπιστεί ή ουσιωδώς θεσπιστεί, μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού. Οι κυριότερες προσωρινές διαφορές προκύπτουν από την απομείωση/αποτίμηση των δανείων, από τις φορολογικές ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+, από ζημιές πωλήσεων και οριστικών διαγραφών δανείων, από τις αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, από συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό, και από την αποτίμηση ορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αναγνωρίζονται όταν αναμένεται ότι μελλοντικό φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο έναντι του οποίου οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το λογιστικό υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων εξετάζεται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και μειώνεται στον βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα ώστε να επιτρέψουν την ανάκτηση ολόκληρης ή μέρους της απαίτησης. Κάθε τέτοια μείωση αντιλογίζεται στο βαθμό που καθίσταται πιθανό ότι επαρκή φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα. Η Τράπεζα αναγνωρίζει τις μη λογιστικοποιημένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη τα οποία θα επιτρέψουν την ανάκτηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο αναβαλλόμενος φόρος, που σχετίζεται με χρεωστικούς τίτλους που επιμετρούνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση και των μέσων αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίζονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, αναγνωρίζεται επίσης στην κατάσταση συνολικών εσόδων, και μεταφέρεται μεταγενέστερα στην κατάσταση αποτελεσμάτων μαζί με το αναβαλλόμενο κέρδος ή ζημιά.

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις επί των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών αναγνωρίζονται ως στοιχείο ενεργητικού, όταν είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι ζημιές.

(iii) Αβέβαιες φορολογικές θέσεις

Η Τράπεζα προσδιορίζει κι αξιολογεί όλες τις σημαντικές φορολογικές της θέσεις, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που τυχόν ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, για όλες τις φορολογικές χρήσεις που υπόκεινται σε αξιολόγηση (ή όταν η εκδίκαση της υπόθεσης βρίσκεται σε εξέλιξη) από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές. Κατά την εκτίμηση των φορολογικών θέσεων, η Τράπεζα αξιολογεί όλα τα αποδεικτικά στοιχεία (εγκύκλιοι του υπουργείου οικονομικών, μεμονωμένες δικαστικές αποφάσεις, φορολογική νομοθεσία, παλαιότερες διοικητικές πρακτικές, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, κλπ) στο βαθμό που αυτά είναι κατάλληλα για τα δεδομένα και τις συνθήκες της υπό εξέταση συναλλαγής/υπόθεσης της Τράπεζας.

Επιπροσθέτως, οι εκτιμήσεις σε ό, τι αφορά την αναγνώριση πρόβλεψης έναντι πιθανής δυσμενούς εξέλιξης των φορολογικών θέσεων, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από γνωμοδοτήσεις που λαμβάνονται από εσωτερικούς και εξωτερικούς νομικούς συμβούλους. Για φορολογικές υποθέσεις οι οποίες ενέχουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, η Τράπεζα, για κάθε συναλλαγή ξεχωριστά, ή συνολικά ως ομάδα, ανάλογα με το ποιά προσέγγιση εκτιμά καλύτερα το πιθανό αποτέλεσμα κάνοντας χρήση της μεθόδου της «αναμενόμενης αξίας» (σταθμισμένης βάσει πιθανοτήτων), σχηματίζει: (α) πρόβλεψη για εισπρακτέα φορολογική απαίτηση η οποία αφορά ποσό που έχει ήδη αναγνωριστεί και καταβληθεί ως φόρος εισοδήματος, αλλά η εκδίκαση του εκκρεμεί, ή (β) υποχρέωση για ποσά φόρων που αναμένεται να πληρωθούν στις φορολογικές αρχές.

Η Τράπεζα κατά γενικό κανόνα έχει επιλέξει να αποκτή ένα «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό», το οποίο εκδίδεται αφού πραγματοποιηθεί ο φορολογικός έλεγχος από τον ίδιο τακτικό ελεγκτή ή την ελεγκτική εταιρεία που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό και τη σχετική φορολογική νομοθεσία, καθώς και για τις ανέλεγκτες φορολογικά χρήσεις για την Τράπεζα παρατίθενται στη σημείωση 15.

2.2.17 Παροχές στο προσωπικό

(i) Βραχυπρόθεσμες παροχές

Βραχυπρόθεσμες παροχές στους εργαζόμενους είναι αυτές που αναμένεται να εκκαθαριστούν στο σύνολό τους εντός δώδεκα μηνών μετά το τέλος της ετήσιας περιόδου αναφοράς κατά την οποία οι εργαζόμενοι παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες και αναγνωρίζονται ως έξοδο κατά την διάρκεια που αυτές οι υπηρεσίες παρέχονται.

(ii) Συνταξιοδοτικές υποχρεώσεις

Η Τράπεζα παρέχει ορισμένα προγράμματα συνταξιοδότησης καθορισμένων εισφορών. Οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλει η Τράπεζα επενδύονται και τοποθετούνται σε ειδικές κατηγορίες προϊόντων. Οι υπάλληλοι, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του προγράμματος, συμμετέχουν στην απόδοση των ανωτέρω επενδύσεων. Οι εισφορές της Τράπεζα αναγνωρίζονται ως έξοδο στη χρήση κατά την οποία καταβάλλονται.

(iii) Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (SLSRI) και παροχές εξόδου από την υπηρεσία

Η Τράπεζα παρέχει μη χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθορισμένων παροχών στην Ελλάδα βάσει των κανονιστικών πλαισίων. Σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία, η Τράπεζα σχηματίζει υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για υπαλλήλους που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση, όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης. Το ποσό της υποχρέωσης σχηματίζεται βάσει αναλογιστικής μελέτης, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προβλεπόμενης πιστωτικής μονάδας. Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το κόστος για αποζημίωση εξόδου από την υπηρεσία αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά τη διάρκεια των χρόνων υπηρεσίας των υπαλλήλων, σύμφωνα με αναλογιστικές αποτιμήσεις που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η υποχρέωση της αποζημίωσης εξόδου από την υπηρεσία υπολογίζεται ως η παρούσα αξία των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Το νόμισμα και οι όροι λήξης των ομολόγων που χρησιμοποιούνται είναι σύμφωνα με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία. Τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές που προκύπτουν από τον υπολογισμό της αποζημίωσης αποχώρησης για την Τράπεζα αναγνωρίζονται απευθείας στα λοιπά αποτελέσματα χρήσης την περίοδο που προκύπτουν και δεν μεταφέρονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ο τόκος στην υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία και το κόστος υπηρεσίας που αποτελείται από το τρέχον κόστος υπηρεσίας, το κόστος υπηρεσίας παρελθόντων ετών και τα κέρδη/ ζημιές διακανονισμού της υποχρέωσης, αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Για τον υπολογισμό της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, η Τράπεζα επιπλέον λαμβάνει υπόψη πιθανές αποχωρήσεις προσωπικού προ της κανονικής συνταξιοδότησης βάσει των όρων προηγούμενων προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου.

Οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία είναι πληρωτέες όταν η απασχόληση του εργαζομένου τερματίζεται από την Τράπεζα πριν από την κανονική ημερομηνία συνταξιοδότησης, όταν ένας εργαζόμενος δέχεται προσφορά παροχών σε αντάλλαγμα για τον οικειοθελή τερματισμό της απασχόλησής του (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δίνονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων εθελουσίας εξόδου της Τράπεζας). Η Τράπεζα αναγνωρίζει παροχές εξόδου από την υπηρεσία το συντομότερο μεταξύ των παρακάτω ημερομηνιών: (α) όταν η Τράπεζα δεν έχει τη δυνατότητα να αποσύρει πλέον την προσφορά αυτών των παροχών και (β) όταν η Τράπεζα αναγνωρίζει το κόστος μίας αναδιάρθρωσης που περιλαμβάνει την πληρωμή των παροχών εξόδου από την υπηρεσία. Σε περίπτωση που μία προσφορά γίνεται για να ενθαρρύνει την οικειοθελή αποχώρηση, οι παροχές εξόδου από την υπηρεσία επιμετρώνται βάσει του αριθμού των εργαζομένων που αναμένεται να αποδεχτούν την προσφορά. Παροχές εξόδου από την υπηρεσία που καθίστανται καταβλητέες σε περισσότερο από 12 μήνες από το τέλος της περιόδου αναφοράς προεξοφλούνται σε παρούσα αξία.

(iv) Παροχές για συμμετοχή στα κέρδη (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση περιοδικά και κατά βούληση, ανταμείβει με μετρητά (bonus) τους υπαλλήλους με υψηλή απόδοση. Παροχές σε μετρητά (bonus), οι οποίες απαιτούν μόνο την έγκριση της Διοίκησης, αναγνωρίζονται ως δεδουλευμένα έξοδα προσωπικού. Η διανομή κερδών στους υπαλλήλους, για την οποία απαιτείται έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, αναγνωρίζεται ως έξοδο κατά τη χρήση που εγκρίνεται από τους μετόχους της Τράπεζας.

(v) Παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους (βασισμένες στην απόδοση των υπαλλήλων)

Η Διοίκηση της Τράπεζας ανταμείβει περιοδικά και κατά βούληση τους υπαλλήλους με δωρεάν μετοχές και δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών. Οι παροχές σε μετοχές που δε συνδέονται με την απόδοση των υπαλλήλων, κατοχυρώνονται κατά την περίοδο στην οποία χορηγούνται. Οι παροχές σε συμμετοχικούς τίτλους που συνδέονται με την επίτευξη ορισμένων στόχων και τη συμπλήρωση ορισμένου χρόνου υπηρεσίας, κατοχυρώνονται μόνο εάν πληρούνται και οι δύο ανωτέρω προϋποθέσεις.

Η εύλογη αξία των μετοχών που χορηγούνται αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (ονομαστική αξία) και της διαφοράς από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

Η εύλογη αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών, αναγνωρίζεται ως έξοδο προσωπικού με αντίστοιχη αύξηση μη-διανεμόμενου αποθεματικού κατά την περίοδο κατοχύρωσης αυτών. Οι εισπράξεις μετά την αφαίρεση σχετικών εξόδων συναλλαγής, πιστώνονται στο μετοχικό κεφάλαιο (ονομαστική αξία) και στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο κατά την άσκηση των δικαιωμάτων προαίρεσης, με μεταφορά του μη-διανεμόμενου αποθεματικού στη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο.

2.2.18 Περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς

Τα γήπεδα και κτίρια που αποκτούνται από πλειστηριασμούς για ανάκτηση απομειωθέντων δανείων, περιλαμβάνονται στα «Λοιπά στοιχεία ενεργητικού», εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα εν λόγω αποκτηθέντα πάγια στοιχεία κατέχονται προσωρινά για πώληση και αναγνωρίζονται στο χαμηλότερο ποσό μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας, η οποία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης, στα συνήθη πλαίσια των εργασιών, μειωμένη με τα απαραίτητα κόστη για την πραγματοποίηση της πώλησης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η Τράπεζα, στο πλαίσιο της λειτουργίας του, κάνει χρήση των περιουσιακών στοιχείων που αποκτώνται από πλειστηριασμούς, αυτά μπορεί να μεταφερθούν στα ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια ή στις επενδύσεις σε ακίνητα, ως ενδείκνυται.

Τα κέρδη ή ζημιές από την πώληση περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων..

2.2.19 Συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη

Τα συνδεδεμένα μέρη της Τράπεζας περιλαμβάνουν:

- (α) την οικονομική οντότητα που ασκεί έλεγχο πάνω στην Τράπεζα και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται, ελέγχονται από κοινού ή επηρεάζονται σημαντικά από αυτή την οικονομική οντότητα, καθώς και τα βασικά μέλη της Διοίκησης αυτής και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα,
- (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας, τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα, και τις οικονομικές οντότητες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από τα παραπάνω πρόσωπα,
- (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες της Τράπεζας, και
- (δ) τις συνδεδεμένες εταιρείες.

Οι συναλλαγές παρόμοιας φύσης παρουσιάζονται σε συνολική βάση. Όλες οι τραπεζικές συναλλαγές που διενεργούνται με συνδεδεμένα μέρη, είναι μέσα στα συνηθή πλαίσια των εργασιών και γίνονται με καθαρά εμπορικούς όρους.

2.2.20 Προβλέψεις

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται όταν η Τράπεζα έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση ως αποτέλεσμα γεγονότων του παρελθόντος, ο διακανονισμός της οποίας μπορεί να εκτιμηθεί με αξιοπιστία και απαιτεί την εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος.

Το ποσό που αναγνωρίζεται ως πρόβλεψη αποτελεί την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται, για να διακανονιστεί η παρούσα δέσμευση σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που αφορούν το ποσό μιας τέτοιας δαπάνης.

Οι προβλέψεις επανεξετάζονται σε κάθε ημερομηνία αναφοράς και αναπροσαρμόζονται προκειμένου να αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Αν μεταγενέστερα δεν είναι πλέον πιθανό ότι για να διακανονιστεί η δέσμευση θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικά οφέλη, τότε η πρόβλεψη αντλογίζεται.

2.2.21 Μετοχικό κεφάλαιο

Οι κοινές και προνομιούχες μετοχές καταχωρούνται ως ίδια κεφάλαια. Τα έξοδα έκδοσης κοινών μετοχών ή δικαιωμάτων, μετά από φόρους, αναγνωρίζονται στα ίδια κεφάλαια αφαιρετικά του προϊόντος έκδοσης.

Η διανομή μερισμάτων αναγνωρίζεται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας, όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων. Τυχόν προμερίσματα αναγνωρίζονται αφαιρετικά στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας όταν εγκριθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Όταν η Τράπεζα αγοράζει δικές της μετοχές (ίδιες μετοχές) το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια μέχρι την ακύρωση, επανέκδοση ή πώληση των μετοχών. Όταν οι ίδιες μετοχές πωλούνται ή επανεκδίδονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.22 Υβριδικά κεφάλαια

Οι υβριδικοί τίτλοι που εκδίδονται από την Τράπεζα, μέσω της δικής της εταιρείας ειδικού σκοπού, καταχωρούνται στα ίδια κεφάλαια όταν δεν υπάρχει συμβατική υποχρέωση να κομιστούν στον κάτοχό τους ταμειακά διαθέσιμα ή κάποιο άλλο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Τα επιπρόσθετα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση νέων υβριδικών τίτλων καταχωρούνται στην καθαρή θέση ως μείωση του προϊόντος της έκδοσης, μετά από φόρους.

Η διανομή μερίσματος στους κατόχους υβριδικών τίτλων, αναγνωρίζεται ως μείωση της καθαρής θέσης, κατά την ημερομηνία που αναγνωρίζονται ως πληρωτέα.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Όταν η Τράπεζα αγοράζει υβριδικούς τίτλους που εκδίδει, το ποσό που καταβάλλεται, συμπεριλαμβανομένων και των άμεσα σχετιζόμενων εξόδων (μετά την αφαίρεση φόρου), αφαιρείται από τα ίδια κεφάλαια. Στην περίπτωση που πωλούνται ή ακυρώνονται σε μεταγενέστερο στάδιο, οποιοδήποτε ποσό εισπραχθεί περιλαμβάνεται στα ίδια κεφάλαια.

2.2.23 Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Πολιτική σε εφαρμογή από την 1 Ιανουαρίου 2018

Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου για τη ζημιά που αυτός υφίσταται, σε περίπτωση που κάποιος καθορισμένος οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρεωστικού χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη εξασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών πιστοδοτήσεων.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ του ποσού της πρόβλεψης απομείωσης και της αξίας που αναγνωρίστηκε αρχικά, μείον τις συσσωρευμένες αποσβέσεις της προμήθειας που προέκυψε, οπου υφίσταται.

Δεσμεύσεις για την παροχή πίστωσης

Οι δεσμεύσεις αποτελούν ανοίγματα εκτός ισολογισμού, με τα οποία η Τράπεζα δεσμεύεται, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να χορηγήσει ένα δάνειο με προκαθορισμένους όρους στον πελάτη. Τέτοιες συμβατικές δεσμεύσεις αντιπροσωπεύουν δεσμεύσεις για παροχή πίστωσης και πιστωτικών επιστολών και αποτελούν μέρος των συνήθων δανειακών δραστηριοτήτων της Τράπεζας, για τις οποίες αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9.

Η πρόβλεψη απομείωσης για τα ανοίγματα εκτός ισολογισμού (χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και δεσμεύσεις) περιλαμβάνεται στις Λοιπές Υποχρεώσεις.

Πολιτική σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουαρίου 2018

Τα συμβόλαια χρηματοοικονομικής εγγυήσης αποτελούν συμβόλαια, με τα οποία ο εκδότης δεσμεύεται να αποζημιώσει τον κάτοχο του συμβολαίου, σε περίπτωση που ο οφειλέτης αδυνατεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με τους όρους ενός χρηματοπιστωτικού μέσου. Τέτοιες χρηματοοικονομικές εγγυήσεις δίδονται σε τράπεζες, χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και άλλους φορείς για λογαριασμό πελατών για τη διασφάλιση δανείων, υπεραναλήψεων και άλλων τραπεζικών εργασιών.

Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις αναγνωρίζονται αρχικά στην εύλογη αξία. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις της Τράπεζας επιμετρώνται στην υψηλότερη αξία μεταξύ της αρχικής, μείον τις υπολογισμένες αποσβέσεις, ώστε να αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων το δεδουλευμένο έσοδο από την προμήθεια με την ευθεία μέθοδο στη διάρκεια ζωής της εγγυήσης και να εκτιμηθεί το κόστος που απαιτείται για τον διακανονισμό της χρηματοοικονομικής υποχρέωσης κατά την ημερομηνία αναφοράς. Οι εκτιμήσεις αυτές καθορίζονται βάσει της εμπειρίας από παρόμοιες συναλλαγές, του ιστορικού ζημιών, καθώς και της κρίσης της Διοίκησης.

Επιπρόσθετα, οι δεσμεύσεις για παροχή πίστωσης αποτελούν ανοίγματα εκτός ισολογισμού, με τα οποία η Τράπεζα δεσμεύεται, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, να χορηγήσει ένα δάνειο με προκαθορισμένους όρους στον πελάτη. Η Τράπεζα αναγνωρίζει πρόβλεψη σύμφωνα με το ΔΛΠ 37 μόνο όταν η σύμβαση της δέσμευσης μπορεί να θεωρηθεί ως επαχθής.

2.2.24 Μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση και μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες

Τα μη κυκλοφορούντα στοιχεία ενεργητικού ταξινομούνται ως κατεχόμενα προς πώληση όταν η λογιστική τους αξία θα ανακτηθεί μέσω μίας συναλλαγής πώλησης αντί μέσω συνεχούς χρήσης. Ένα μη κυκλοφορούν στοιχείο ενεργητικού ταξινομείται ως κατεχόμενο προς πώληση, όταν είναι διαθέσιμο προς άμεση πώληση στην παρούσα κατάστασή του, υπόκειται σε όρους συνήθεις για πωλήσεις τέτοιων στοιχείων ενεργητικού και η πώληση θεωρείται πολύ πιθανή. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διοίκηση έχει δεσμευτεί να πραγματοποιήσει την πώληση και ενεργώς προωθεί την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μία τιμή που είναι λογική σε σχέση με την τρέχουσα εύλογη αξία. Η πώληση επιπλέον αναμένεται να πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης ως ολοκληρωμένη πώληση εντός ενός έτους από την ημερομηνία της ταξινόμησης. Πριν από την ταξινόμησή τους ως κατεχόμενα προς πώληση, τα στοιχεία ενεργητικού αποτιμώνται εκ νέου σύμφωνα με το σχετικό λογιστικό πρότυπο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα στοιχεία ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση κατόπιν αποτιμώνται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της λογιστικής τους αξίας και της εύλογης αξίας αφαιρουμένων των εξόδων πώλησεως. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την ανωτέρω επιμέτρηση αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα και μπορεί να αντλιογιστεί μελλοντικά. Όταν η ζημιά αφορά ομάδα στοιχείων που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση, αυτή κατανέμεται στα επιμέρους στοιχεία της ομάδας.

Η Τράπεζα παρουσιάζει τις μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες σε ξεχωριστή γραμμή στην κατάσταση αποτελεσμάτων εάν ένα τμήμα των δραστηριοτήτων της Τράπεζας έχει πωληθεί ή έχει ταξινομηθεί ως κατεχόμενο προς πώληση και:

- (α) Αντιπροσωπεύει μία ξεχωριστή σημαντική δραστηριότητα ή γεωγραφική περιοχή λειτουργίας, ή
- (β) Είναι μέρος ενός μοναδικού σχεδίου πώλησης μιας ξεχωριστής σημαντικής δραστηριότητας ή γεωγραφικής περιοχής λειτουργίας,

Τα κέρδη ή ζημιές από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες, τα κέρδη ή ζημιές προ φόρων λόγω πώλησης των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων ή λόγω επιμέτρησης αυτών στην εύλογη αξία, αφαιρουμένων των εξόδων της πώλησης και το φόρο των μη συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων. Κατά την ταξινόμηση, ενός τμήματος των δραστηριοτήτων της Τράπεζας ως μη συνεχιζόμενη δραστηριότητα, η Τράπεζα αναμορφώνει τις προηγούμενες περιόδους στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

2.2.25 Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, περιλαμβάνουν μετρητά στο ταμείο, καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες που δεν υπόκεινται σε περιορισμούς, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστοποίησης, με αρχικές ημερομηνίες λήξης τριών ή λιγότερων μηνών.

2.2.26 Δραστηριότητες εμπιστευματοδόχου

Η Τράπεζα παρέχει υπηρεσίες θεματοφυλακής, εταιρικής διαχείρισης, διαχείρισης επενδύσεων, καθώς και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τρίτους. Αυτό προϋποθέτει από την Τράπεζα να λαμβάνει αποφάσεις για την κατανομή, αγορά και πώληση σχετικά με ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών μέσων. Η Τράπεζα λαμβάνει έσοδο αμοιβών για την παροχή των υπηρεσιών αυτών. Τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται υπό την ιδιότητα ως εμπιστευματοδόχου δεν αποτελούν περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας και δεν αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επιπλέον, η Τράπεζα δεν εγγυάται για τις επενδύσεις αυτές και συνεπώς δεν είναι εκτεθειμένος σε οποιονδήποτε πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με αυτές.

2.3 Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 «Χρηματοοικονομικά μέσα» και αξιολόγηση της επίπτωσης

2.3.1 Υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9

Η Τράπεζα υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 στο πρώτο τρίμηνο του 2018, ενώ οι απαιτήσεις του Προτύπου εφαρμόστηκαν αναδρομικά μέσω της αναμόρφωσης του ισολογισμού της Τράπεζας κατά την ημερομηνία μετάβασης την 1 Ιανουαρίου 2018. Η Τράπεζα εφάρμοσε την εξαίρεση του Προτύπου που επιτρέπει τη μη αναμόρφωση των συγκριτικών στοιχείων της προηγούμενης περιόδου. Κατά συνέπεια, τα συγκριτικά στοιχεία της Τράπεζας για το 2017 παρουσιάζονται σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Η επίπτωση στις λογιστικές αξίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 αναγνωρίσθηκε ως προσαρμογή των αποθεματικών και των αποτελεσμάτων εις νέο έναρξης της χρήσης. Η ανάλυση των επιπτώσεων λόγω της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 κατά την 1 Ιανουαρίου 2018 παρουσιάζεται στη σημείωση 2.3.2.

Ο Όμιλος ξεκίνησε την εκπόνηση του Προγράμματος εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 το 2015 υπό την κοινή καθοδήγηση των Διευθύνσεων Διαχείρισης Κίνδυνων και Οικονομικών Υπηρεσιών με σκοπό την αυστηρή και υψηλής ποιότητας εφαρμογή του σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Προτύπου και τις αντίστοιχες οδηγίες από εποπτικούς φορείς.

Η συνολική διακυβέρνηση του Προγράμματος διενεργήθηκε από μία κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Program Management Office - PMO), η οποία συντονίζει την εφαρμογή του μεταξύ των εμπλεκόμενων παραγόντων και είναι υπεύθυνη για την τρέχουσα διαχείριση των έργων, καθώς και από δυο διοικητικές επιτροπές διαχείρισης, τη Συντονιστική Επιτροπή (Steering Committee) και την Τεχνική Επιτροπή (Technical Committee). Η Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελούνταν από ανώτερα στελέχη από όλες τις κύριες μονάδες του Ομίλου, είχε εντολή να εποπτεύει την εφαρμογή του Προγράμματος σύμφωνα με το Πρότυπο, να παρακολουθεί το χρονοδιάγραμμα και την ποιότητα των παραδοτέων, να αξιολογεί τα αποτελέσματα του Προγράμματος, να εγκρίνει τα παραδοτέα και τις αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του Προγράμματος όπου αυτές απαιτούνται και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

να ενημερώνει σε τακτική βάση το Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), την Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee), την Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) και το Διοικητικό Συμβούλιο για την πρόοδο εφαρμογής του Προγράμματος. Η Τεχνική Επιτροπή αποτελούνταν από εμπειρογνώμονες οι οποίοι για λογαριασμό της Συντονιστικής Επιτροπής αξιολογούσαν σημαντικά τεχνικά θέματα και ανέλυαν προτεινόμενες αλλαγές σε λογιστικές πολιτικές και μεθόδους διαχείρισης κίνδυνου πριν την υποβολή και έγκρισή τους από τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας.

Λόγω της κλίμακας και της πολυπλοκότητας της εφαρμογής του πλάνου, το Πρόγραμμα δομήθηκε με διάφορες ομάδες έργου (Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, Μονάδα Πληροφοριακών Συστημάτων, Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου, Δανειακές Μονάδες, Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων Ομίλου, Οργάνωση, Γενική Διεύθυνση Global Markets & Treasury και Γενική Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων), οι οποίες ήταν επιφορτισμένες με καθεμία από τις διαφορετικές πτυχές εφαρμογής του Προτύπου. Οι εν λόγω ομάδες υποστηρίχθηκαν από δύο εταιρείες εξωτερικών συμβούλων.

Η εφαρμογή του Προγράμματος για τις θυγατρικές της Τράπεζας στο εξωτερικό αποτέλεσε αντικείμενο διαχείρισης τοπικά με τη σύσταση Ειδικών Μονάδων Διαχείρισης Προγραμμάτων και Συντονιστικών Επιτροπών. Η πρόοδος κάθε Προγράμματος παρακολουθούνταν από την κεντρική Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (Group PMO) και την κεντρική Συντονιστική Επιτροπή (Group Steering Committee), οι οποίες παρείχαν υποστήριξη και κατευθύνσεις έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέπεια στην εφαρμογή του εντός του Ομίλου.

Επιπροσθέτως, ο Όμιλος επί του παρόντος συμμετείχε στη θεματική επισκόπηση του ΔΠΧΑ 9 (IFRS 9 Thematic Review), η οποία διεξήχθη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχοντας ως σκοπό να αξιολογήσει την ετοιμότητα του και την επίπτωση των νέων λογιστικών αρχών επί των διαδικασιών, υποδομών και εποπτικών κεφαλαίων. Στο πλαίσιο αυτό, επαρκώς τεκμηριωμένες υπηρεσίες διασφάλισης έχουν παρασχεθεί από τους εξωτερικούς ελεγκτές της χρήσης 2017 για την εφαρμογή των αρχών του ΔΠΧΑ 9 στον Όμιλο, όπως επίσης και σημαντική ελεγκτική εργασία έχει διενεργηθεί από την ομάδα των εσωτερικών ελεγκτών του Ομίλου.

Ο Όμιλος έχει δεσμευτεί για τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας εφαρμογής, τόσο στην αρχική εφαρμογή όσο και σε συνεχή βάση, του ΔΠΧΑ 9, που διασφαλίζει ορθό πλαίσιο διακυβέρνησης και εσωτερικού ελέγχου στο πλαίσιο του Προγράμματος ΔΠΧΑ 9, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα υπάρχοντα πλαίσια σχετικά με τη διαχείριση κινδύνου και την εταιρική διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα, η Μονάδα Διαχείρισης Προγραμμάτων (PMO) και η Διοίκηση συμμετέχουν στην παρακολούθηση και εποπτεία της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής χρήσης, η οποία αποτελεί τη χρήση της αρχικής εφαρμογής του. Επιπροσθέτως, ο Όμιλος ενίσχυσε τις διαδικασίες που αφορούν τον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών (ECL) προκειμένου να διασφαλίσει ορθό πλαίσιο διακυβέρνησης, κατάλληλη παρακολούθηση από λειτουργίες του Ομίλου, καθώς και συμφωνία με το συνολικό πλαίσιο διαχείρισης κινδύνου της Τράπεζας και με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Ο Όμιλος διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεχή βάση, τα οποία απευθύνονται προς όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, σχετικά με τις συνέπειες του ΔΠΧΑ 9 στις πρακτικές δανειοδότησης και στις συνήθεις επιχειρησιακές δραστηριότητες, με σκοπό τη διασφάλιση της επαρκούς κατανόησης των νέων απαιτήσεων του Προτύπου και της συνεπούς εφαρμογής τους στον Όμιλο και ενσωματώνοντας εν προκειμένω τις επιπτώσεις του ΔΠΧΑ 9 στις συνήθεις δραστηριότητες του και στην συνολική επιχειρησιακή στρατηγική.

2.3.2 Επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Η επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 ανέρχεται σε € 982 εκατ., η οποία αναγνωρίζεται ως προσαρμογή του υπολοίπου έναρξης της 1 Ιανουαρίου 2018 στα ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας. Η παραπάνω επίπτωση, όπως απεικονίζεται στον κάτωθι πίνακα, οφείλεται κατά κύριο λόγο στο Ελληνικό δανειακό χαρτοφυλάκιο, η εκτιμώμενη επίπτωση του οποίου ανέρχεται σε € 918 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

**Επίπτωση
ΔΠΧΑ 9
€ εκατ.**

Επίπτωση προερχόμενη από :

Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων

- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	(918)
- Λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	(62)
Σύνολο απομείωσης	<u>(980)</u>
Ταξινόμηση και επιμέτρηση	(2)
Αντιστάθμιση	-
Συνολική επίπτωση του ΔΠΧΑ 9	<u>(982)</u>

Η Τράπεζα, βασιζόμενη στην αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε από τη Διοίκηση την 1 Ιανουαρίου 2018, δεν αναγνώρισε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις που ανέρχονται σε € 285 εκατ. περίπου, επί της επίπτωσης λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 της Τράπεζας και των Ελληνικών θυγατρικών της. Στο τέταρτο τρίμηνο του 2018, μετά από επαναξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, η Τράπεζα έχει αναγνωρίσει € 27 εκατ. αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, επηρεάζοντας αντίστοιχα την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Περαιτέρω ανάλυση της επίπτωσης του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται παρακάτω.

(i) Αναταξινομήσεις και επαναμετρήσεις κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9

Προκειμένου να μεταβεί στο ΔΠΧΑ 9, η Τράπεζα διενήργησε αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου στα χαρτοφυλάκια χρεωστικών τίτλων με σκοπό τον εντοπισμό πιθανών μεταβολών στην ταξινόμηση και επιμέτρηση αυτών. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε με βάση τα γεγονότα και τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την ημερομηνία της αρχικής εφαρμογής, δηλαδή την 1 Ιανουαρίου 2018.

Ο παρακάτω πίνακας γνωστοποιεί τις μεταβολές στις λογιστικές αξίες και τις ταξινομήσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση € εκατ.	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία € εκατ.		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL) € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Λογιστική Αξία € εκατ.	Κατηγορία
Ταμεία και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	Δάνεια και απαιτήσεις	372				Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017							
Επαναμέτρηση							
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		372			-	372	
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Δάνεια και απαιτήσεις	2.867				Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017						Λοιπές Υποχρεώσεις	
Αναταξινόμησης σε			209				
Επαναμέτρηση				(1)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		2.867	209	(1)		3.075	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	Δάνεια και απαιτήσεις	30.866				Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017						FVTPL (υποχρεωτικά)	
Αναταξινόμησης σε			(55)				
Επαναμέτρηση				(918)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		30.866	(55)	(918)		29.893	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)	Δάνεια και απαιτήσεις					FVTPL (υποχρεωτικά)	
Αναταξινόμησης από			55				
Επαναμέτρηση				(3)			
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			55	(3)		52	
Σύνολο δανείων και απαιτήσεων από πελάτες		30.866	-	(918)	(3)	29.945	
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Δάνεια και απαιτήσεις	1.624				Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017						FVOCI	
Αναταξινόμησης σε			(1.043)			FVTPL (υποχρεωτικά)	
			(481)				
			(100)				
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.624	(1.624)			-	
Διακρατούμενο μέχρι τη λήξη χαρτοφυλάκιο	Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη	108				FVOCI	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017							
Αναταξινόμησης σε			(108)				
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		108	(108)			-	
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	Δάνεια και απαιτήσεις					Αποσβέσιμο κόστος	
Αναταξινόμησης από/Επαναμετρήσεις			1.043	(55)	5		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			1.043	(55)	5	993	

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία € εκατ.		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL)	Λοιπά	Λογιστική Αξία € εκατ.	Κατηγορία
Διαθέσιμο προς πώληση χαρτοφυλάκιο Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017 Αναταξινομήσεις σε	Διαθέσιμα προς πώληση	4.884	(4.822)				FVOCI-Χρεωστικοί τίτλοι FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		4.884	(4.884)			-	
Χρεωστικοί τίτλοι FVOCI Αναταξινομήσεις από/ Επαναμετρήσεις	Διαθέσιμα προς πώληση Δάνεια και απαιτήσεις Διακρατούμενα μέχρι τη λήξη		4.822	481	2		FVOCI
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			108		(5)	5.408	
Επενδυτικοί τίτλοι υποχρεωτικά FVTPL Αναταξινομήσεις από/ Επαναμετρήσεις	Δάνεια και απαιτήσεις Διαθέσιμα προς πώληση- Συμμετοχικοί τίτλοι FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι		100	62	(1)		FVTPL (υποχρεωτικά)
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			163		(1)	162	
Επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους FVOCI Αναταξινομήσεις από	Διαθέσιμα προς πώληση		-			-	FVOCI
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018			-			-	
Σύνολο επενδυτικών τίτλων		6.616	1	(55)	1	6.563	
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017	FVTPL	13					FVTPL
Αναταξινομήσεις σε			(1)				FVTPL-Συμμετοχικοί τίτλοι
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		13	(1)			12	
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (ενεργητικού) Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017 Επαναμέτρηση	FVTPL	1.884					FVTPL
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.884				1.884	
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017 Επαναμέτρηση	Δάνεια και απαιτήσεις	1.608		(6)			Αποσβέσιμο κόστος
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.608		(6)		1.602	

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία παθητικού	ΔΛΠ 39		Αναταξινόμηση	Επαναμέτρηση		ΔΠΧΑ 9	
	Κατηγορία	Λογιστική Αξία € εκατ.		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές (ECL)	Λοιπά	Λογιστική Αξία € εκατ.	Κατηγορία
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		9.994					
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		9.994				9.994	
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		7.168					
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		7.168				7.168	
Υποχρεώσεις προς πελάτες FVTPL (προσδιορισμένο)	FVTPL						
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		4					
Αναταξινομήσεις σε			(4)				Αποσβέσιμο κόστος
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		4	(4)			-	
Υποχρεώσεις προς πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		25.011					
Αναταξινομήσεις από Επαναμέτρηση	FVTPL		4		(0)		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		25.011	4		(0)	25.015	
Συνολικές υποχρεώσεις προς πελάτες		25.015	-		(0)	25.015	
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους FVTPL (προσδιορισμένο)	FVTPL						
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		-					Αποσβέσιμο κόστος
Αναταξινομήσεις σε							
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		-	-			-	
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους στο αποσβέσιμο κόστος	Αποσβέσιμο κόστος					Αποσβέσιμο κόστος	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		503					
Αναταξινομήσεις από Επαναμέτρηση	FVTPL						
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		503				503	
Σύνολο πιστωτικών τίτλων σε κυκλοφορία		503				503	
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (υποχρεώσεις)	FVTPL					FVTPL	
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		1.850			0		
Επαναμέτρηση					0		
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		1.850			0	1.850	
Λοιπές Υποχρεώσεις							
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		476					
Ανακατατάξεις από Δάνεια και Απαιτήσεις			209				
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		476	209			685	
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις / (υποχρεώσεις)							
Υπόλοιπο λήξης 31.12.2017		4.846					
Επαναμέτρηση							
Υπόλοιπο έναρξης 1.1.2018		4.846			-	4.846	
Συνολική επίπτωση από ΔΠΧΑ 9					(980)	(2)	

Οι σημαντικότερες αλλαγές στην ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων της Τράπεζας λόγω της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9, έχουν ως εξής:

- Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από τράπεζες και πελάτες, τα οποία επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται επίσης στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΠΧΑ 9, εκτός από ένα μη σημαντικό μέρος (0,2%) των δανείων και απαιτήσεων σε πελάτες λογιστικής αξίας € 55 εκατ., το οποίο έχει αναταξινομηθεί στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (υποχρεωτικά).
- Το σύνολο των ομολόγων τα οποία ήταν ταξινομημένα ως διαθέσιμα προς πώληση βάσει του ΔΛΠ 39, λογιστικής αξίας € 4.822 εκατ. επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση βάσει του ΔΠΧΑ 9.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € 108 εκατ. επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € 1.524 εκατ. επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος βάσει του ΔΛΠ 39, επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ή στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση βάσει του ΔΠΧΑ 9 ανάλογα με το επιχειρηματικό μοντέλο διαχείρισής τους.
- Ελάχιστες περιπτώσεις χρεωστικών τίτλων λογιστικής αξίας € 100 εκατ. δεν πέρασαν τον έλεγχο του SPPI και συνεπώς επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια λογιστικής αξίας € 62 εκατ. τα οποία ταξινομούνταν ως διαθέσιμα προς πώληση βάσει του ΔΛΠ 39 επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου και παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού ύψους € 13 εκατ. και € 1.884 εκατ. αντιστοίχως, επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων βάσει του ΔΛΠ 39, επίσης επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων βάσει του ΔΠΧΑ 9.
- Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που προσδιορίζονταν ως επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 (σύνθετες καταθέσεις) επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, ενώ όπου κρίνεται κατάλληλο, τα ενσωματωμένα παράγωγα διαχωρίζονται από τα κύρια συμβόλαιά τους. Η Τράπεζα έχει αλλάξει το χειρισμό, όπως επιτρέπεται από το ΔΠΧΑ 9, και τα ενσωματωμένα παράγωγα αντισταθμίζονται πλήρως χρησιμοποιώντας οικονομική αντιστάθμιση μέσω αντίθετων θέσεων σε μεμονωμένα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα.
- Προβλέψεις για ενδοομιλικές χρηματοοικονομικές εγγυήσεις ύψους € 209 εκατ., οι οποίες βάσει του ΔΛΠ 39 περιλαμβάνονταν στις απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, από την 1 Ιανουαρίου 2018 περιλαμβάνονται στις προβλέψεις εντός των λοιπών υποχρεώσεων.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την επίπτωση από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9 στο αποθεματικό αναπροσαρμογής εύλογης αξίας και στα αποτελέσματα εις νέον:

	Επίπτωση ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Ειδικά αποθεματικά	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	7.755
<i>εκ των οποίων αποθεματικό διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων (AFS)</i>	<i>206</i>
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	5
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9	
χαρτοφυλακίου σε FVOCI	12
Αναβαλλόμενος φόρος	(4)
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	<u>7.768</u>
Αποτελέσματα εις νέον	
Υπόλοιπο λήξης βάσει ΔΛΠ 39	(11.018)
Επαναμέτρηση βάσει κατηγοριών επιμέτρησης ΔΠΧΑ 9	(7)
Επαναμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει ΔΠΧΑ 9	
συμπεριλαμβανομένου του χαρτοφυλακίου σε FVOCI	(992)
Αναβαλλόμενος φόρος	4
Υπόλοιπο έναρξης βάσει ΔΠΧΑ 9	<u>(12.013)</u>

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η συμφωνία της πρόβλεψης απομείωσης της προηγούμενης χρήσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και των χρεωστικών τίτλων υπολογιζόμενη σύμφωνα με το μοντέλο πραγματοποιηθεισών ζημιών του ΔΛΠ 39 και των προβλέψεων για δανειακές δεσμεύσεις και χρηματοοικονομικές εγγυήσεις σύμφωνα με το ΔΛΠ 37, με τη νέα πρόβλεψη απομείωσης υπολογιζόμενη σύμφωνα με το μοντέλο των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39/ΔΛΠ 37	την 1 Ιανουαρίου 2018 κατά ΔΠΧΑ 9			
		Επαναμέτρηση			
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων στοιχείων 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων στοιχείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων στοιχείων	Πρόβλεψη απομείωσης σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9
Πρόβλεψη απομείωσης ⁽¹⁾	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος ⁽²⁾	8.986	(20)	451	487	9.904
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	-	2	53	-	55
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	-	11	1	-	12
Σύνολο	8.986	(7)	505	487	9.971

⁽¹⁾ Στην κατά ΔΛΠ 39/ ΔΛΠ 37 πρόβλεψη απομείωσης δεν περιλαμβάνεται ποσό € 31 εκατ. για δανειακά ανοίγματα που επιμετρώνται σε FVTPL.

⁽²⁾ Την 1 Ιανουαρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος περιλαμβάνει ποσό € 122 εκατ. για δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο.

Επιπρόσθετη πρόβλεψη απομείωσης € 985 εκατ. αναγνωρίζεται ως αποτέλεσμα της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 για τα αναφερθέντα χρηματοοικονομικά μέσα. Η πρόβλεψη απομείωσης που σχετίζεται με τις ζημιές λόγω πιστωτικού κινδύνου των χρεωστικών τίτλων σε FVOCI (€ 12 εκατ.) αναγνωρίζεται στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση και δεν μειώνει τη λογιστική τους αξία στον ισολογισμό.

(ii) Εποπτικά κεφάλαια

Η επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια της Τράπεζας λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια από την αρχική εφαρμογή του ΔΠΧΑ 9	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018	
		1 Ιανουαρίου 2018 πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	ΔΠΧΑ 9 μεταβατικές διατάξεις € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	6.173	5.189	6.049
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	32.689	32.293	32.445
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	18,9	16,1	18,6

Η κεφαλαιακή επίπτωση στον δείκτη Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 της Τράπεζας (fully loaded CET 1 Capital ratio) την 1 Ιανουαρίου 2018, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Δείκτης CET 1 με πλήρη εφαρμογή Βασιλείας III	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2017 κατά ΔΛΠ 39 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 Επίπτωση πλήρους εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.	Επίπτωση εφαρμογής ΔΠΧΑ 9 € εκατ.
Κεφάλαια κοινών μετοχών της Κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	4.934	3.950	(984)
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	32.441	32.045	(396)
	%	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1)	15,2	12,3	(2,9)

Η Τράπεζα αποφάσισε να εφαρμόσει τη σταδιακή μέθοδο (phase-in approach) σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (Κανονισμός ΕΕ 2017/2395) για την άμβλυνση των επιπτώσεων, από τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, στα εποπτικά κεφάλαια. Σύμφωνα με τον ανωτέρω Κανονισμό, η μεταβατική περίοδος είναι πέντε έτη ενώ το ποσοστό της επίπτωσης που θα αναγνωρίζεται είναι 5% για το 2018 και 15%, 30%, 50% και 75% για τα επόμενα τέσσερα έτη. Η πλήρης επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια λόγω της αρχικής εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 αναμένεται να απεικονιστεί την 1 Ιανουαρίου 2023. Βάσει των ανωτέρω, ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών της Κατηγορίας 1 (CET 1) έχει μειωθεί περίπου κατά 25 μονάδες βάσης τον πρώτο χρόνο υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9, το οποίο αντιστοιχεί σε μείωση των εποπτικών κεφαλαίων € 120 εκατ. εφαρμόζοντας τις εποπτικές μεταβατικές διατάξεις.

3. Σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών αρχών

Κατά την εφαρμογή των λογιστικών αρχών της Τράπεζας, η Διοίκηση προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές που ενδέχεται να επηρεάσουν τα ποσά των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, των εσόδων και εξόδων στις οικονομικές καταστάσεις, κατά τη διάρκεια του επόμενου οικονομικού έτους και τις γνωστοποιήσεις που τις συνοδεύουν. Οι εκτιμήσεις και οι παραδοχές αξιολογούνται διαρκώς και βασίζονται στις παρούσες συνθήκες, σε ιστορικά στοιχεία και σε άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων για μελλοντικά γεγονότα, οι οποίες, με βάση τις παρούσες συνθήκες, θεωρούνται λογικές. Κάθε αναθεώρηση των εκτιμήσεων, αναγνωρίζεται μελλοντικά. Οι κυριότεροι τομείς για τους οποίους η Τράπεζα προβαίνει σε εκτιμήσεις και παραδοχές στην εφαρμογή των λογιστικών του αρχών αναλύονται παρακάτω:

3.1 Ζημίες απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Πολιτική σε ισχύ από την 1 Ιανουαρίου 2018

Επιμέτρηση αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

Η επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών απαιτεί από τη Διοίκηση να ασκήσει σημαντική κρίση, και συγκεκριμένα την εκτίμηση του ποσού και του χρονοδιαγράμματος των μελλοντικών ταμειακών ροών καθώς και της αξίας των εξασφαλίσεων κατά τον προσδιορισμό των ζημιών απομείωσης και την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου. Αυτές οι εκτιμήσεις προσδιορίζονται από πλήθος παραγόντων, μεταβολές στους οποίους μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές στο χρονοδιάγραμμα και στο ποσό της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικές ζημιές που πρέπει να αναγνωρισθεί.

Ο υπολογισμός των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών της Τράπεζας είναι αποτέλεσμα σύνθετων μοντέλων με μια σειρά υποκείμενων υποθέσεων σχετικά με την επιλογή μεταβλητών δεδομένων και τις αλληλεξαρτήσεις τους. Τα στοιχεία των εν λόγω μοντέλων που θεωρούνται λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές περιλαμβάνουν:

Καθορισμός σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου

Το ΔΠΧΑ 9 δεν περιλαμβάνει ορισμό του τι συνιστά σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR). Η αξιολόγηση του κατά πόσο ο πιστωτικός κίνδυνος έχει αυξηθεί σημαντικά από την αρχική αναγνώριση πραγματοποιείται σε κάθε περίοδο αναφοράς λαμβάνοντας υπόψη κατά κύριο λόγο τη μεταβολή του κινδύνου αθέτησης κατά την εναπομένουσα διάρκεια του χρηματοπιστωτικού μέσου. Η Τράπεζα αξιολογεί κατά πόσο έχει πραγματοποιηθεί μια σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση βασιζόμενος σε ποιοτικές και ποσοτικές, εύλογες και βάσιμες πληροφορίες για τις

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

μελλοντικές συνθήκες που απαιτούν την άσκηση σημαντικής κρίσης από τη Διοίκηση. Η εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά τον αριθμό των χρηματοοικονομικών μέσων που απαιτείται να μεταφερθούν στο Στάδιο 2.

Σχετικά με τα ανοίγματα σε δάνεια λιανικής τραπεζικής, το βασικό κριτήριο είναι η αλλαγή της πιθανότητας αθέτησης (PD) κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου πάνω από τα όρια που έχουν οριστεί. Ο καθορισμός των συγκεκριμένων ορίων διαφέρει ανά χαρτοφυλάκιο, κατάσταση τροποποίησης (τροποποιημένο ή μη δάνειο), τύπο προϊόντος καθώς και ύψους της πιθανότητας αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση του δανείου. Σε γενικές γραμμές, τα όρια για δάνεια με χαμηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση είναι υψηλότερα σε σχέση με τα δάνεια που αξιολογήθηκαν με υψηλή πιθανότητα αθέτησης κατά την αρχική αναγνώριση.

Σύμφωνα με τον παραπάνω διαχωρισμό, την 31 Δεκεμβρίου 2018 για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα, το εύρος των ορίων σχετικά με την πιθανότητα αθέτησης (PD) κατά την υπολειπόμενη διάρκεια δανείων, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε Στάδιο 2, αναλύονται ως:

Δάνεια λιανικής τραπεζικής	Εύρος ορίων SICR
Στεγαστικά δάνεια	30%-50%
Ενοποιήσεις δανειακών υποχρεώσεων	10%-80%
Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	10%-65%
Καταναλωτικά δάνεια	60%-100%

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, οι καμπύλες PD κατά την αρχική αναγνώριση και της υπολειπόμενης διάρκειας σε κάθε ημερομηνία αναφοράς αντιστοιχίζονται σε κατηγορίες πιστοληπτικής διαβάθμισης. Ακολούθως, τα σχετικά όρια SICR βασίζονται στην σύγκριση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων κατά την αρχική αναγνώριση και κατά την ημερομηνία αναφοράς, ενώ υποβαθμίσεις στην κατηγορία διαβάθμισης, αντιπροσωπεύουν αλλαγές στην πιθανότητα αθέτησης κατά την συνολική υπολειπόμενη διάρκεια του δανείου. Η Τράπεζα, όπως και στα δάνεια λιανικής τραπεζικής, κατηγοριοποιεί τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων με βάση την κατηγορία του περιουσιακού στοιχείου, τον τύπο δανείου και την πιστοληπτική διαβάθμιση κατά την αρχική αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, για το χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων στην Ελλάδα, τα όρια επιδείνωσης της πιστοληπτικής διαβάθμισης με βάση την ισχύουσα εσωτερική κλίμακα αξιολόγησης ανά δανειολήπτη, η υπέρβαση των οποίων συνιστά και ταξινόμηση του δανείου σε στάδιο 2, παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες:

Κατηγορίες εσωτερικής αξιολόγησης των επιχειρηματικών δανείων	Εύρος ορίων SICR
1-2	Δύο έως τρεις βαθμίδες
3-4	Δύο ή περισσότερες βαθμίδες
5-8	Μία ή περισσότερες βαθμίδες

Προσδιορισμός των σεναρίων, των σταθμίσεων κάθε σεναρίου και των μακροοικονομικών παραγόντων

Για να επιτευχθεί ο στόχος της επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, η Τράπεζα αξιολογεί μια σειρά πιθανών αποτελεσμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, εφαρμόζοντας τουλάχιστον τρία μακροοικονομικά σενάρια, δηλαδή βασικό, δυσμενές και αισιόδοξο, με τρόπο που εξασφαλίζει ένα αμερόληπτο και σταθμισμένο βάσει πιθανοτήτων αποτέλεσμα. Κάθε ένα από τα σενάρια βασίζεται στις παραδοχές της Διοίκησης σχετικά με τις μελλοντικές οικονομικές συνθήκες υπό τη μορφή μακροοικονομικών παραγόντων, παραγόντων σχετικών με την αγορά και λοιπών παραγόντων. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι σταθμίσεις βάσει πιθανοτήτων για τα σενάρια που αναφέρονται παραπάνω και που εφαρμόζονται από την Τράπεζα στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών είναι 50% για το βασικό σενάριο και 25% για το δυσμενές και για το αισιόδοξο σενάριο αντίστοιχα. Η Τράπεζα διασφαλίζει ότι οι εκτιμήσεις απομείωσης και οι μακροοικονομικές προβλέψεις που διενεργούνται για επιχειρηματικούς και εποπτικούς σκοπούς είναι απολύτως συνεπείς. Ως εκ τούτου, το βασικό σενάριο το οποίο εφαρμόζεται στον υπολογισμό των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών συμπίπτει με αυτό που χρησιμοποιείται στα πλαίσια της Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ICAAP), για σκοπούς επιχειρηματικού σχεδιασμού και για ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Επιπλέον, στην ανάπτυξη των μακροοικονομικών σεναρίων έχει ληφθεί υπόψη η εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των ασκήσεων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων οι οποίες επιβλήθηκαν από τον επόπτη, ενώ οι προβλέψεις απομείωσης βασίστηκαν στην κατά ΔΠΧΑ 9 μεθοδολογία των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σε ό,τι αφορά τις μακροοικονομικές παραδοχές, η Τράπεζα αξιολογεί συγκεκριμένο αριθμό ενδείξεων για την πρόβλεψη των παραμέτρων ρίσκου, και πιο συγκεκριμένα τους δείκτες τιμών οικιστικών και εμπορικών ακινήτων, αυτόν της ανεργίας και του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, το περιθώριο των ελληνικών κρατικών ομολόγων σε σχέση με το επιτόκιο αναφοράς Euribor τον δείκτη πληθωρισμού, όπως επίσης επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες. Σχετικά με τους κύριους μακροοικονομικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών του δανειακού χαρτοφυλακίου στη Ελλάδα για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμητικός μέσος όρος των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ετήσιων προβλέψεων των σεναρίων για τις χρονιές 2019 έως 2022, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα

Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Αριθμητικός μέσος όρος (2019-2022) των σταθμισμένων βάσει πιθανοτήτων ετήσιων προβλέψεων
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	1,74%
Ανεργία	17,72%
Δείκτης τιμών οικιστικών ακινήτων	1,70%
Δείκτης τιμών εμπορικών ακινήτων	2,20%

Τυχόν μεταβολές στα σενάρια και τις σταθμίσεις αυτών, στο αντίστοιχο σύνολο μακροοικονομικών μεταβλητών και στις παραδοχές που έγιναν σχετικά με αυτές τις μεταβλητές για τον χρονικό ορίζοντα της πρόβλεψης, θα είχαν σημαντική επίδραση στο ποσό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Τα μοντέλα και οι βασικές μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται στη μέτρηση της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς επικυρώνονται από τις αρμόδιες μονάδες της Τράπεζας, οι οποίες είναι ανεξάρτητες από τη διαδικασία της ανάπτυξης των μοντέλων.

Ανάπτυξη μοντέλων αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων υπολογιστικών τύπων, της επιλογής των δεδομένων και των αλληλεξαρτήσεων

Για σκοπούς επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, η Τράπεζα πραγματοποιεί την απαραίτητη παραμετροποίηση του μοντέλου με βάση τα διάφορα δεδομένα που παρατηρούνται σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή (point-in-time) χρησιμοποιώντας μηνιαία διαστήματα. Οι υπολογισμοί αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς βασίζονται σε παραμέτρους δεδομένων, δηλαδή έκθεση κατά την αθέτηση (EAD), πιθανότητα αθέτησης (PD), ζημιά δεδομένης της αθέτησης (LGD), συντελεστή μετατροπής (CCF), κλπ., ενσωματώνοντας την άποψη της Διοίκησης για τις μελλοντικές συνθήκες. Η Τράπεζα καθορίζει επίσης τις συνδέσεις μεταξύ των μακροοικονομικών σεναρίων και των οικονομικών δεδομένων, όπως τα επίπεδα ανεργίας και τις αξίες των εξασφαλίσεων, καθώς και τις επιδράσεις αυτών στα PDs, EADs και LGDs.

Επιπλέον, ο καθορισμός των PDs δεν είναι συντηρητικός, αλλά αμερόληπτος και αντικειμενικός και ενσωματώνει σχετικές πληροφορίες για τις μελλοντικές συνθήκες, συμπεριλαμβανομένων των μακροοικονομικών σεναρίων. Τα παραμετρικά μοντέλα πρόβλεψης κινδύνου ενσωματώνουν έναν αριθμό μεταβλητών, όπως το ΑΕΠ, την ανεργία κλπ. που χρησιμοποιούνται ως ανεξάρτητες μεταβλητές για την επίτευξη της βέλτιστης πρόβλεψης. Τα μοντέλα βασίζονται σε λογιστικές παλινδρομήσεις και λειτουργούν κάτω από τα διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια και τις σχετικές αλλαγές και κλυδωνισμούς στο μακροοικονομικό περιβάλλον οι οποίες αντικατοπτρίζονται αναλόγως με μη γραμμικό τρόπο.

Τμηματοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού για τα οποία η αναμενόμενη πιστωτική ζημιά αξιολογείται σε συλλογική βάση

Η Τράπεζα κατατάσσει τα ανοίγματα του με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου κατά την αρχική αναγνώριση, τόσο για την εκτίμηση της σημαντικής αύξησης του πιστωτικού κινδύνου όσο και για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων σε συλλογική βάση. Οι διαφορετικές κατηγορίες αποσκοπούν να καταγράψουν τις διαφορές στα PDs και στα ποσοστά ανάκτησης σε περίπτωση αθέτησης. Σε επόμενες περιόδους, η Τράπεζα επανεξετάζει την ομαδοποίηση των ανοιγμάτων του τουλάχιστον σε ετήσια βάση, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι εν λόγω ομαδοποιήσεις παραμένουν ομοιογενείς ως προς την ανταπόκρισή τους στα κοινά χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου που έχουν εντοπιστεί. Τυχόν αναδιάταξη αντικατοπτρίζει την αντίληψη της Διοίκησης σχετικά με την αλλαγή του πιστωτικού κινδύνου που σχετίζεται με τα συγκεκριμένα ανοίγματα σε σύγκριση με την αρχική αναγνώριση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ανάπτυξη μοντέλων και προσαρμογές από την Διοίκηση (management overlays)

Ένα πλήθος πολύπλοκων μοντέλων έχει αναπτυχθεί ή τροποποιηθεί για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, ενώ ενδέχεται να απαιτούνται προσωρινές προσαρμογές από τη Διοίκηση για να ληφθούν υπόψη νέες εξελίξεις και διαθέσιμες πληροφορίες, οι οποίες δεν αντικατοπτρίζονται ακόμη στον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς μέσω των μοντέλων κινδύνου. Οι αλλαγές της εσωτερικής διαβάθμισης του αντισυμβαλλομένου, νέα ή αναθεωρημένα μοντέλα και δεδομένα ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την αναμενόμενη πιστωτική ζημιά. Τα μοντέλα διέπονται από το πλαίσιο επικύρωσης της Τράπεζας, το οποίο αποσκοπεί στην εξασφάλιση ανεξάρτητης επαλήθευσης, και εγκρίνονται από την Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC).

Ανάλυση ευαισθησίας σε δανειακά χαρτοφυλάκια

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η εκτιμώμενη επίπτωση στην επιμέτρηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών της Τράπεζας (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων εκτός ισολογισμού), από πιθανές λογικές και συνδυασμένες αλλαγές στις προβλέψεις των κύριων μακροοικονομικών δεικτών για την επόμενη πενταετία (2019-2023) :

Κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες	Σενάριο ευαισθησίας		Συνδυαστική αλλαγή %	Επίπτωση				
	Συνδυαστική αλλαγή %			σε εκατ.€		% πρόβλεψης		
	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή		Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή	Θετική μεταβολή	Δυσμενής μεταβολή	
Αύξηση ΑΕΠ	+30%	-30%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις	Δανειακό χαρτοφυλάκιο				
Δείκτης ανεργίας	-6,5%	+6,5%	αλλαγή στις ετήσιες προβλέψεις					Επιχειρηματικά δάνεια
			αλλαγή στις προσαρμοσμένες αγοραίες τιμές ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση	Δάνεια λιανικής τραπεζικής	-105	123	-1,93	+ 2,26
Δείκτης τιμών ακινήτων (RRE/CRE)	+2%	-2%		Σύνολο Τράπεζας	-145	173	-1,69	+ 2,01

Σημειώνεται ότι η ανάλυση ευαισθησίας, όταν διενεργείται επί συγκεκριμένων σημαντικών παραμέτρων, μπορεί να παράσχει ουσιώδη πληροφόρηση μόνο για χαρτοφυλάκια στα οποία οι παράμετροι κινδύνου έχουν σημαντική επίδραση στο συνολικό πιστωτικό κίνδυνο ενός δανειακού χαρτοφυλακίου, ειδικά όταν τέτοιες αναλύσεις ευαισθησίας χρησιμοποιούνται και για εσωτερικούς σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Σε διαφορετική περίπτωση, η ανάλυση ευαισθησίας πάνω σε συγκεκριμένους συνδυασμούς κάποιων παραμέτρων κινδύνου δύναται να μην παράγει ουσιαστικά αποτελέσματα καθώς στην πραγματικότητα υπάρχουν αλληλεξαρτήσεις μεταξύ διαφόρων οικονομικών δεδομένων καθιστώντας οποιοσδήποτε αλλαγές στις παραμέτρους ως αλλαγές που συσχετίζονται με διαφόρους παράγοντες.

Η Τράπεζα επικαιροποιεί και εξετάζει τη λογικότητα και εκτελεί εκ των υστέρων έλεγχο των βασικών παραδοχών που χρησιμοποιούνται στη μεθοδολογία αξιολόγησης των SICR και ECL, τουλάχιστον σε ετήσια βάση ή νωρίτερα, βάσει διαφόρων γεγονότων και συνθηκών. Σ' αυτό το πλαίσιο, εξειδικευμένο και με εμπειρία προσωπικό από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου παρακολουθεί τις παραμέτρους κινδύνου που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς. Επιπροσθέτως, ως μέρος του σαφώς καθορισμένου πλαισίου διακυβέρνησης, τυχόν αναθεωρήσεις στη μεθοδολογία εγκρίνονται από τις αρμόδιες επιτροπές της Τράπεζας και τελικά από την Επιτροπή Κινδύνων.

Πολιτική σε ισχύ πριν την 1 Ιανουαρίου 2018

Η Τράπεζα εξετάζει το δανειακό της χαρτοφυλάκιο σε διαρκή βάση προκειμένου να αξιολογήσει εάν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται σε ατομική βάση για τα δάνεια και απαιτήσεις που είναι από μόνα τους σημαντικά και σε συλλογική βάση (α) για τα δάνεια και απαιτήσεις που δεν είναι μεμονωμένα σημαντικά και (β) για αυτά τα δάνεια και απαιτήσεις που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν βρέθηκαν να είναι απομειωμένα μετά την αξιολόγησή τους σε ατομική βάση. Η Διοίκηση εξασκεί την κρίση της κατά τη υιοθέτηση των παραδοχών και εκτιμήσεων που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν από τα δάνεια και απαιτήσεις, είτε αυτά αξιολογούνται σε ατομική είτε σε συλλογική βάση.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε ατομική βάση

Για τα δάνεια που αξιολογούνται σε ατομική βάση, κυρίως το επιχειρηματικό δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, η Διοίκηση προβαίνει στην καλύτερη δυνατή εκτίμηση για να προσδιορίσει την παρούσα αξία των ταμειακών ροών που αναμένονται να εισπραχθούν. Ο ανωτέρω προσδιορισμός περιλαμβάνει εκτιμήσεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των υφιστάμενων εξασφαλίσεων. Οι προσδοκώμενες ανακτήσεις από τα ακίνητα που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις, επηρεάζονται από την πτωτική τάση που παρατηρείται στις εμπορικές τους αξίες. Μείωση της τάξεως του 5%

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

στις εκτιμώμενες ανακτήσιμες αξίες όλων των ακινήτων που λαμβάνονται ως εξασφαλίσεις και οι οποίες χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του επιχειρηματικού δανειακού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης το 2017 ποσού € 93 εκατ. περίπου

Κάθε δάνειο που αξιολογείται για απομείωση σε ατομική βάση, αξιολογείται κατά περίπτωση (σε συνεργασία της μονάδας Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου και των επιχειρησιακών μονάδων) και στη συνέχεια εγκρίνεται ανεξάρτητα από τη μονάδα Διαχείρισης Πιστωτικού Κινδύνου.

Αξιολόγηση της πρόβλεψης απομείωσης σε συλλογική βάση

Η πρόβλεψη απομείωσης σε συλλογική βάση σχηματίζεται για (α) ομάδες μη απομειωμένων ή απομειωμένων δανείων λιανικής τραπεζικής που δε θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά, και (β) για ομάδες επιχειρηματικών ή δανείων λιανικής τραπεζικής που θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικά αλλά δεν είναι απομειωμένα σε ατομική βάση.

Προκειμένου να καθορίσει εάν υπάρχουν ζημιές απομείωσης που θα πρέπει να αναγνωριστούν στην κατάσταση αποτελεσμάτων, η Διοίκηση εξετάζει κατά πόσο υπάρχουν αντικειμενικές ενδείξεις που να οδηγούν σε μετρήσιμη μείωση των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών ροών ενός χαρτοφυλακίου δανείων, πριν την αναγνώριση της μείωσης αυτής σε μεμονωμένα δάνεια του χαρτοφυλακίου. Τέτοια ένδειξη είναι δυνατόν να περιλαμβάνει παρατηρήσιμα δεδομένα που υποδηλώνουν ότι υπάρχει μια δυσμενής μεταβολή στη δυνατότητα αποπληρωμής μιας ομάδας πιστούχων, ή στις εθνικές ή τοπικές οικονομικές συνθήκες που συσχετίζονται με την ομαλή εξυπηρέτηση των δανείων της ομάδας.

Αξιολογώντας την ανάγκη για συλλογική πρόβλεψη απομείωσης, η Διοίκηση λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως πιστοληπτική διαβάθμιση, μέγεθος του χαρτοφυλακίου, συγκεντρώσεις κινδύνου, καθώς και οικονομικούς παράγοντες. Οι εκτιμήσεις της Διοίκησης για τον προσδιορισμό των μελλοντικών ταμειακών ροών βασίζονται σε ιστορικά δεδομένα ζημιών περιουσιακών στοιχείων με χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου παρόμοια με αυτά του δανειακού χαρτοφυλακίου υπό αξιολόγηση. Η Διοίκηση επίσης ασκεί σημαντική κρίση προκειμένου να εκτιμήσει εάν οι τρέχουσες οικονομικές και πιστωτικές συνθήκες ενδέχεται να οδηγήσουν σε επίπεδο ζημιάς απομείωσης υψηλότερο ή χαμηλότερο από αυτό το οποίο προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Υπό κανονικές συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν αντικειμενική και συναφή πληροφόρηση για την αξιολόγηση της ζημιάς του κάθε δανειακού χαρτοφυλακίου. Υπό άλλες συνθήκες, τα ιστορικά δεδομένα παρέχουν λιγότερο συναφή πληροφόρηση, για παράδειγμα όταν οι πρόσφατες τάσεις κινδύνου δεν αντικατοπτρίζονται επαρκώς στην ιστορική πληροφόρηση. Ειδικότερα, όταν οι αλλαγές στις οικονομικές, εποπτικές και συναλλακτικές συνθήκες μεταβάλουν τους παράγοντες κινδύνου του υπό εξέταση χαρτοφυλακίου οι οποίοι πλέον δεν αντικατοπτρίζονται πλήρως στο μοντέλο υπολογισμού της πρόβλεψης απομείωσης, τότε η Τράπεζα αναπροσαρμόζει ανάλογα την πρόβλεψη απομείωσης που προκύπτει με βάση τα ιστορικά δεδομένα.

Η αβεβαιότητα που ενέχεται στην εκτίμηση της ζημιάς απομείωσης, έχει αυξηθεί λόγω του τρέχοντος μακροοικονομικού περιβάλλοντος και επηρεάζεται από παράγοντες όπως το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, τους δείκτες χρεοκοπίας, τη γεωγραφική συγκέντρωση, τις αλλαγές σε νόμους και κανονισμούς, τις τιμές των ακινήτων και το ύψος των επιτοκίων.

Για το στεγαστικό δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας, οι δείκτες ανάκτησης που υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα, αντιπροσωπεύουν την καλύτερη δυνατή εκτίμηση της Διοίκησης σχετικά με την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των αστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση και το χρόνο πλειστηριασμού των ακινήτων αυτών, ο οποίος με τη σειρά του επηρεάζεται από το τοπικό νομικό πλαίσιο. Τόσο το ποσό όσο και ο χρόνος των αναμενόμενων ταμειακών ροών έχουν επηρεαστεί από την μείωση του επιπέδου δραστηριότητας στην αγορά ακινήτων και στις αλλαγές του εγχώριου φορολογικού και νομικού περιβάλλοντος. Μείωση της τάξεως του 3% στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου στεγαστικών δανείων της Τράπεζας, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης το 2017 ποσού € 138 εκατ. περίπου.

Για τα λοιπά χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής, η στατιστική ανάλυση των ιστορικών δεδομένων ζημιών είναι το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της μελλοντικής συμπεριφοράς του πελάτη και του προγράμματος αποπληρωμής των υποχρεώσεών του. Εξαιτίας του δυσμενούς μακροοικονομικού περιβάλλοντος κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, υπάρχει ένας βαθμός αβεβαιότητας, ανάλογα με το υπό εξέταση χαρτοφυλάκιο, όσον αφορά το επίπεδο των μελλοντικών ταμειακών ροών και του χρόνου είσπραξης αυτών. Όσον αφορά την έκθεση σε καταναλωτικά και δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις χωρίς εξασφάλιση, η Διοίκηση ασκεί σημαντική κρίση για να καθορίσει τις παραδοχές που είναι υποκείμενες στους ισχύοντες δείκτες ανάκτησης, οι οποίοι υπολογίζονται με βάση στατιστικά μοντέλα και επηρεάζονται από τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση της πρόβλεψης απομείωσης του χαρτοφυλακίου καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφάλιση κατά 5%, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης απομείωσης

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

το 2017 ποσού € 27 εκατ. περίπου, ενώ η ίδια μείωση στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης του χαρτοφυλακίου δανείων μικρών επιχειρήσεων, θα είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση πρόσθετης πρόβλεψης ποσού € 44 εκατ. περίπου.

3.2 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών μέσων

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ. τιμή εξόδου) ανεξαρτήτως εάν η τιμή αυτή είναι άμεσα παρατηρήσιμη ή προσδιορίζεται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης.

Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δε διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης οι οποίες περιλαμβάνουν τη χρήση μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν έχουν συχνές συναλλαγές και η τιμολόγησή των οποίων χαρακτηρίζεται από μικρή διαφάνεια, είναι λιγότερο αντικειμενική και απαιτεί διαφόρων βαθμών κρίση, ανάλογα με την ρευστότητα, τη συγκέντρωση, την αβεβαιότητα των παραγόντων της αγοράς, τις παραδοχές για τις τιμές και τους λοιπούς κινδύνους που επηρεάζουν το εν λόγω χρηματοοικονομικό μέσο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εύλογες αξίες εκτιμώνται βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων παρόμοιων χρηματοοικονομικών μέσων ή χρησιμοποιώντας άλλες τεχνικές αποτίμησης.

Τα μοντέλα αποτίμησης που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν μεθόδους παρούσας αξίας και άλλα μοντέλα που βασίζονται κυρίως σε παρατηρήσιμα δεδομένα, και σε μικρότερο βαθμό σε μη παρατηρήσιμα, προκειμένου ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας να παραμένει αξιόπιστος.

Τα μοντέλα αποτίμησης χρησιμοποιούνται κυρίως για την αποτίμηση εξωχρηματιστηριακών παραγώγων και τίτλων που επιμετρούνται σε εύλογη αξία.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον καθορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν διαπραγματεύονται σε ενεργή αγορά, αυτές επικυρώνονται και εξετάζονται περιοδικά από αρμόδιο προσωπικό, τα οποία είναι ανεξάρτητα από το προσωπικό που τις ανέπτυξε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν τη χρησιμοποίησή τους και προσαρμόζονται έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι τα παραγόμενα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και τις συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι κύριες παραδοχές και εκτιμήσεις που λαμβάνονται υπόψη από την Διοίκηση όταν χρησιμοποιείται ένα μοντέλο αποτίμησης περιλαμβάνουν:

- την πιθανότητα και το χρόνο πραγματοποίησης των μελλοντικών ταμειακών ροών,
- την επιλογή του κατάλληλου προεξοφλητικού επιτοκίου, που βασίζεται σε εκτίμηση ενός συμμετέχοντος στην αγορά για το κατάλληλο περιθώριο επιτοκίου επί του επιτοκίου μηδενικού κινδύνου, και
- της άσκηση κρίσης για τον καθορισμό του μοντέλου που θα χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό της εύλογης αξίας.

Όπου είναι δυνατό, τα μοντέλα χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα. Ωστόσο, σε παράγοντες όπως ο πιστωτικός κίνδυνος (τόσο της Τράπεζας όσο και του αντισυμβαλλόμενου), οι μεταβλητότητες (volatilities) και οι συσχετίσεις (correlations), απαιτείται η εκτίμηση της Διοίκησης, προκειμένου οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες να αντανakλούν την αβεβαιότητα που υπάρχει ως αποτέλεσμα της έλλειψης σχετικών δεδομένων της αγοράς. Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα είναι εγγενώς αβέβαια, εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης ή της απουσίας τρεχόντων δεδομένων της αγοράς. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις θα υπάρχουν κάποια διαθέσιμα ιστορικά δεδομένα στα οποία μπορεί να βασιστεί η επιμέτρηση της εύλογης αξίας, και συνεπώς ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται μέθοδοι αποτίμησης που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, οι προσδιοριζόμενες εύλογες αξίες θα βασίζονται, κατά ένα περιορισμένο βαθμό σε παρατηρήσιμα δεδομένα.

Πληροφορίες σχετικά με την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων παρατίθενται στη σημ. 6.3.

3.3 Απομείωση μετοχών χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση

Πολιτική που εφαρμόστηκε πριν από την 1 Ιανουάριου 2018

Για τις μετοχές του χαρτοφυλακίου διαθέσιμων προς πώληση, μία σημαντική ή παρατεταμένη μείωση στην εύλογη αξία κάτω του κόστους, αποτελεί αντικειμενική ένδειξη απομείωσης. Προκειμένου να καθοριστούν τα κριτήρια χαρακτηρισμού της ανωτέρω μείωσης ως σημαντική ή παρατεταμένη, η Διοίκηση της Τράπεζας εξασκεί κρίση. Σε αυτό το πλαίσιο, η Τράπεζα θεωρεί μία μείωση

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

ως «σημαντική», όταν η εύλογη αξία των εισηγημένων μετοχών υπολείπεται της αξίας κτήσης περισσότερο από 30% με 40%, βάσει του χρηματιστηριακού δείκτη της κάθε μετοχής, και ως «παρατεταμένη» την μείωση της τιμής αγοράς μιας μετοχής κάτω του κόστους αυτής για περίοδο δώδεκα μηνών. Η Τράπεζα επίσης υπολογίζει, μεταξύ άλλων παραγόντων, την ιστορική μεταβλητότητα της τιμής της μετοχής, την οικονομική ευρωστία του εκδότη, την απόδοση του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται, τις αλλαγές στην τεχνολογία, καθώς και τις λειτουργικές και χρηματοδοτικές ταμειακές ροές.

3.4 Ταξινόμηση χρηματοοικονομικών μέσων

Η Τράπεζα προβαίνει σε σημαντικές εκτιμήσεις κατά την αξιολόγηση της ταξινόμησης των χρηματοοικονομικών μέσων και ειδικότερα στα ακόλουθα πεδία:

Αξιολόγηση επιχειρηματικού μοντέλου

Η Τράπεζα ασκεί κρίση για να καθορίσει το κατάλληλο επίπεδο στο οποίο το επιχειρηματικό μοντέλο θα αξιολογηθεί. Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, αυτά ομαδοποιούνται (σε επιχειρηματικούς τομείς) σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο διαχείρισής τους με σκοπό την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων της Τράπεζας. Σε γενικές γραμμές, η αξιολόγηση πραγματοποιείται σε επίπεδο επιχειρηματικής μονάδας τόσο για τα δάνεια όσο και για τους χρεωστικούς τίτλους. Ωστόσο, τα χρηματοοικονομικά μέσα είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν περαιτέρω με βάση την επιχειρηματική στρατηγική/περιφέρεια κ.ο.κ.

Κατά την αξιολόγηση του επιχειρηματικού μοντέλου των χρηματοοικονομικών μέσων, η Τράπεζα αξιολογεί τις πωλήσεις που πραγματοποιήθηκαν σε προγενέστερες περιόδους και εκτιμά τη μελλοντική τους εξέλιξη. Ανάλογα με το στόχο, το αποδεκτό επίπεδο και τη συχνότητα των πωλήσεων, ασκείται κρίση στο κατά πόσο αυτές επιδρούν στο επιχειρηματικό μοντέλο που αποσκοπεί στη διακράτηση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού μέχρι τη λήξη.

Αξιολόγηση ελέγχου συμβατικών ταμειακών ροών που αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (SPPI test)

Η Τράπεζα διενεργεί την αξιολόγηση του SPPI των δανείων και των χρεωστικών τίτλων λαμβάνοντας υπόψη όλα τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν στην αποτυχία του ελέγχου. Οι αρμόδιες επιχειρηματικές μονάδες ασκούν κρίση κατά την αξιολόγηση ως προς το εάν συγκεκριμένοι συμβατικοί όροι επηρεάζουν σημαντικά τις μελλοντικές ταμειακές ροές. Ως εκ τούτου, για την αξιολόγηση δανείων χωρίς το δικαίωμα αναγωγής, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη από κοινού κριτήρια όπως την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων, τους δείκτες LTV (Loan-to-Value) και DSCR (Debt-Service-Coverage Ratio) καθώς επίσης και την ύπαρξη εταιρικών και προσωπικών εγγυήσεων. Επιπροσθέτως, για να αξιολογήσει εάν το τροποποιημένο στοιχείο της διαχρονικής αξίας του χρήματος (modified time value of money element) εισάγει μεταβλητότητα στις ταμειακές ροές, η Τράπεζα διενεργεί μια ποσοτική άσκηση (όπως περιγράφεται στη σημείωση 2). Επιπλέον, η Τράπεζα αξιολογεί συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου η ύπαρξη όρων σχετικά με την απόδοση εκθέτουν τον Όμιλο στον κίνδυνο του υπό χρηματοδότηση περιουσιακού στοιχείου παρά στον πιστωτικό κίνδυνο του πιστούχου.

Η Τράπεζα έχει δημιουργήσει ένα ισχυρό πλαίσιο για τη διενέργεια των απαραίτητων αξιολογήσεων σύμφωνα με τις πολιτικές της Τράπεζας με σκοπό να διασφαλίσει την ορθή ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών μέσων, περιλαμβανομένων των αξιολογήσεων που διενεργούνται από πεπειραμένο προσωπικό τόσο για τα δανειακά ανοίγματα όσο και τους χρεωστικούς τίτλους.

3.5 Φόρος εισοδήματος

Η Τράπεζα υπόκειται σε φόρο εισοδήματος και προβαίνει σε εκτιμήσεις για τον προσδιορισμό της πρόβλεψης αυτού. Επίσης, η Τράπεζα αναγνωρίζει υποχρεώσεις για θέματα που ενδεχομένως ανακύψουν από φορολογικούς ελέγχους, βάσει των εκτιμήσεων για το κατά πόσο αυτά θα επιφέρουν επιπρόσθετους φόρους ή για την έκβαση φορολογικών δικαστικών υποθέσεων. Εάν υπάρχει διαφορά μεταξύ του τελικού φόρου των ανωτέρω περιπτώσεων και των ποσών που αναγνωρίστηκαν αρχικά, τότε αυτή θα επηρεάσει τις φορολογικές και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις της Τράπεζας, κατά την περίοδο προσδιορισμού του τελικού φόρου. Περαιτέρω πληροφόρηση σχετικά με τα ανωτέρω παρέχεται στη σημ. 15.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα αναγνωρίζει αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις στο βαθμό που είναι πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Συνεπώς, η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων περιλαμβάνει την διενέργεια εκτιμήσεων σχετικά με τη μελλοντική χρηματοοικονομική απόδοση της Τράπεζας στην οποία, η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, έχει αναγνωριστεί. Ειδικότερα, ο προσδιορισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

απαιτήσεων που μπορούν να αναγνωριστούν, απαιτεί τη διενέργεια σημαντικών εκτιμήσεων για το χρόνο επίτευξης και το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Κατά την διενέργεια αυτών των εκτιμήσεων, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων της πρόβλεψης της Διοίκησης για τα μελλοντικά φορολογητέα έσοδα και της φορολογικής νομοθεσίας.

Η σημαντικότερη εκτίμηση που διενεργείται από την Διοίκηση αφορά την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τις πραγματοποιηθείσες ζημιές. Σε περίπτωση που, η Τράπεζα εκτιμήσει ότι δεν θα είναι σε θέση να ανακτήσει στο μέλλον ένα μέρος των αναγνωριζόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το μη ανακτήσιμο ποσό θα επηρεάσει το υπόλοιπο των αναβαλλόμενων φόρων την χρονική στιγμή διενέργειας της ανωτέρω εκτίμησης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα επανεξέτασε τις εκτιμήσεις του σχετικά με το ύψος των μελλοντικών φορολογητέων κερδών έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές και οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και αξιολόγησε αναλόγως την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασιζόμενος (α) στο τριετές Επιχειρηματικό Σχέδιό του, το οποίο εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και έχει υποβληθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (ΕΕΜ), παρέχοντας τις προοπτικές σχετικά με την κερδοφορία του και την κεφαλαιακή του θέση για την περίοδο έως το τέλος του 2020 και (β) στην επικαιροποίηση του Σχεδίου το οποίο υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο ΤΧΣ τον Δεκέμβριο του 2018 για την περίοδο μέχρι το τέλος του 2021. Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου και της επικαιροποίησης του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από του κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ποσό € 62 εκατ. έχει αναγνωριστεί για αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις από μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, με βάση τις εκτιμήσεις και παραδοχές της Τράπεζας, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, όπως περιγράφονται παραπάνω. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας και τις εκτιμήσεις για την ανακτησιμότητα αυτών παρατίθενται στη σημ. 16.

3.6 Παροχές στο προσωπικό λόγω συνταξιοδότησης

Η παρούσα αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού εξαρτάται από παράγοντες που καθορίζονται σε αναλογιστική βάση με την χρήση διαφόρων παραδοχών, όπως το επιτόκιο προεξόφλησης και οι μελλοντικές μισθολογικές αυξήσεις. Οποιοσδήποτε αλλαγές σε αυτές τις παραδοχές θα επηρεάσουν τη λογιστική αξία των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Η Τράπεζα καθορίζει το κατάλληλο επιτόκιο προεξόφλησης για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εκτιμώμενων συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων στο τέλος κάθε χρόνου βάση των επιτοκίων εταιρικών ομολόγων υψηλής πιστωτικής διαβάθμισης. Το νόμισμα και η λήξη των ομολόγων που χρησιμοποιούνται συνάδουν με το νόμισμα και την εκτιμώμενη διάρκεια των υποχρεώσεων λόγω συνταξιοδότησης. Το ποσοστό αύξησης των μισθών βασίζεται σε εκτιμήσεις σχετικά με μελλοντικό επίπεδο του πληθωρισμού και αντανακλά επίσης το σύστημα ανταμοιβών της Τράπεζας και τις αναμενόμενες συνθήκες της αγοράς.

Οι υπόλοιπες παραδοχές για την υποχρέωση συνταξιοδότησης, όπως η μεταβολή του πληθωρισμού, βασίζονται εν μέρει στις εκάστοτε συνθήκες αγοράς.

Για πληροφορίες σχετικά με την ανάλυση ευαισθησίας των υποχρεώσεων της Τράπεζας λόγω εξόδου από την υπηρεσία, σε λογικά πιθανές, κατά τον χρόνο προετοιμασίας αυτών των οικονομικών καταστάσεων, αλλαγές στις προαναφερθείσες κύριες αναλογιστικές παραδοχές, βλέπε σημ. 35.

3.7 Επενδύσεις σε ακίνητα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Η Τράπεζα εξετάζει, σε κάθε ημερομηνία αναφοράς, το χαρτοφυλάκιο επενδύσεων σε ακίνητα προκειμένου να αξιολογήσει κατά πόσο υπάρχουν ενδείξεις απομείωσης, όπως μείωση στις τιμές της αγοράς και το επίπεδο δραστηριότητας αυτής για διαφορετικές κατηγορίες ακινήτων, τα οποία βρίσκονται σε διάφορες τοποθεσίες. Εάν υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις απομείωσης, η Διοίκηση πρέπει να εξασκήσει κρίση για την εκτίμηση της εύλογης αξίας, μειωμένης με τα έσοδα πώλησης, των επενδύσεων σε ακίνητα. Οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται από πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και από την θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. (σημ.25), η οποία εξειδικεύεται στην αποτίμηση των ακινήτων, χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους ανεξάρτητους εκτιμητές και εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors. Οι κυριότεροι

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας σχετίζονται με την είσπραξη των συμβατικών μισθωμάτων, τις τιμές των μελλοντικών μισθωμάτων και τη χρονική διάρκεια της μίσθωσης, τα επιτόκια προεξόφλησης ή τους συντελεστές απόδοσης, τις τελικές αξίες, καθώς επίσης και το επίπεδο των μελλοντικών εξόδων συντήρησης και λοιπών λειτουργικών εξόδων. Επιπρόσθετα, όταν η εύλογη αξία, μειωμένη με τα έξοδα πώλησης, προσδιορίζεται βάσει των τιμών αγοράς συγκρίσιμων συναλλαγών, τότε αυτές υπόκεινται σε κατάλληλες προσαρμογές έτσι ώστε να αντανακλούν τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες και τις εκτιμήσεις της Διοίκησης, στον καλύτερο δυνατό βαθμό, σχετικά με τις μελλοντικές τάσεις των τιμών της αγοράς ακινήτων.

Οι διαδικασίες και οι υποκείμενες παραδοχές για τον προσδιορισμό της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξία των ακίνητων από πλειστηριασμό είναι αντίστοιχες με εκείνες που περιγράφονται ανωτέρω για τις επενδύσεις σε ακίνητα.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας παρατίθενται στην σημ. 27.

3.8 Προβλέψεις και ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Η Τράπεζα αναγνωρίζει προβλέψεις όταν έχει μια υπάρχουσα νομική ή τεκμηριωμένη υποχρέωση, είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων που ενσωματώνουν οικονομικό όφελος και το ποσό του διακανονισμού μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα.

Πρόβλεψη δεν αναγνωρίζεται και μια ενδεχόμενη υποχρέωση γνωστοποιείται στις περιπτώσεις που δεν είναι πιθανό ότι για να γίνει ο διακανονισμός της υποχρέωσης θα απαιτηθεί μια εκροή πόρων, όταν το ποσό της υποχρέωσης δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα ή στις περιπτώσεις τις οποίες η υποχρέωση θεωρείται πιθανή και έγκειται στην εκδήλωση ή μη ενός ή περισσότερων αβέβαιων μελλοντικών γεγονότων.

Με βάση την υποκειμενικότητα και την εγγενή αβεβαιότητα που συνεπάγεται ο προσδιορισμός της πιθανότητας και του ποσού των προαναφερθέντων εκροών, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη της έναν αριθμό από παράγοντες, όπως την παροχή νομικών συμβουλών, το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η υπόθεση και ιστορικά στοιχεία από παρόμοιες υποθέσεις. Στην περίπτωση μιας προσφοράς η οποία γίνεται στο πλαίσιο ενός προγράμματος εθελούσιας εξόδου της Τράπεζας, ο αριθμός των υπαλλήλων οι οποίοι αναμένεται να αποδεχθούν την προαναφερθείσα προσφορά μαζί με την ηλικιακή τους ομάδα, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την επιμέτρηση της εκροής για την παροχή εξόδου από την υπηρεσία.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τις προβλέψεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις που έχουν αναγνωρισθεί από την Τράπεζα παρατίθενται στις σημ. 34 και 42.

3.9 Λοιπές σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές

Πληροφορίες σχετικά με τις λοιπές εκτιμήσεις και παραδοχές που διενεργούνται από την Τράπεζα παρατίθενται στις σημ. 4 και 25.

4. Πιστωτικός κίνδυνος από απαιτήσεις Ελληνικού Δημοσίου

Η λογιστική αξία των κυριότερων απαιτήσεων της Τράπεζας από το Ελληνικό Δημόσιο είναι:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	3.180	2.530
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα με το Ελληνικό Δημόσιο	1.189	1.181
Χρηματοοικονομική εγγύηση που σχετίζεται με τον πιστωτικό κίνδυνο του Ελληνικού Δημοσίου	197	196
Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	103	117
Δάνεια προς ελληνικές τοπικές αρχές και δημόσιους οργανισμούς	55	53
Έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου	0	1.044
Σύνολο	4.724	5.121

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η επάρκεια της πρόβλεψης απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων, τα οποία είτε είναι εγγυημένα από το Ελληνικό Δημόσιο είτε έχουν χορηγηθεί σε εταιρείες του δημοσίου τομέα, αξιολογήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής απομείωσης στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας. Η Τράπεζα παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις σχετικά με το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα προκειμένου να προσαρμόσει κατάλληλα τις εκτιμήσεις και παραδοχές του με βάση την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση (σημ. 2.1).

Πληροφορίες σχετικά με την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων της Τράπεζας παρατίθενται στη σημ. 6.3.

5. Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων

Η κεφαλαιακή θέση της Τράπεζας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ίδια κεφάλαια	4.378	6.442
Συν: Αναπροσαρμογές λόγω μεταβατικών διατάξεων εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9	798	-
Μείον: Προνομιούχοι τίτλοι	(42)	(43)
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	(566)	(226)
Κεφάλαια κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (Common Equity Tier 1)	4.568	6.173
Συν: Προνομιούχοι τίτλοι – αναπροσαρμογή (phase out)	17	21
Μείον: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	-	(21)
Κεφάλαια της κατηγορίας 1 (Tier 1)	4.585	6.173
Μέσα κεφαλαίου και δάνεια μειωμένης εξασφάλισης αποδεκτά ως μέσα κεφαλαίου της κατηγορίας 2	950	-
Συν: Λοιπές εποπτικές αναπροσαρμογές	-	5
Συνολικά Εποπτικά Κεφάλαια	5.535	6.178
Σύνολο Σταθμισμένου Ενεργητικού	34.436	32.689
Δείκτες:	%	%
Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 (CET 1 Capital ratio)	13,3	18,9
Δείκτης κεφαλαίου της κατηγορίας 1 (T 1 ratio)	13,3	18,9
Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (Total Capital Adequacy Ratio)	16,1	18,9

Σημείωση: Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο CET1 της Τράπεζας, με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III το 2024 (fully loaded CET1) θα ήταν 10,7% (31 Δεκεμβρίου 2017: 15,2%).

Η Τράπεζα επιδιώκει να διατηρήσει μια ενεργά διαχειρίσιμη κεφαλαιακή βάση, ώστε να καλύπτει τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του. Η κεφαλαιακή επάρκεια της Τράπεζας παρακολουθείται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μεθόδων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας («Κανόνες/δείκτες της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών») όπως υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Τράπεζα της Ελλάδος για την εποπτεία της Τράπεζας. Το πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας, όπως ισχύει, ενσωματώθηκε στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με την Οδηγία 2013/36/ΕΕ (γνωστή ως CRD IV), μαζί με τον Κανονισμό 575/2013/ΕΕ (γνωστός ως CRR). Η Οδηγία 2013/36/ΕΕ ενσωματώθηκε στην Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 4261/2014. Επιπλέον, στο πλαίσιο της «Διαδικασίας Αξιολόγησης της Επάρκειας Εσωτερικού Κεφαλαίου (ΔΑΕΕΚ)» (Internal Capital Adequacy Assessment Process – ICAAP), η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη του ένα ευρύτερο φάσμα κατηγοριών κινδύνου και τις δυνατότητές του σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Η ΔΑΕΕΚ έχει ως απώτερο σκοπό να διασφαλίσει ότι η Τράπεζα διαθέτει επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη όλων των σημαντικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, σε ορίζοντα τριών ετών.

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) διενεργεί σε ετήσια βάση, τη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process - (SREP)), ώστε να καθορίσει τις εποπτικές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται υπό την εποπτεία της. Ο κύριος σκοπός της διαδικασίας SREP είναι να διασφαλίσει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς ρυθμίσεις, στρατηγικές, διαδικασίες, μηχανισμούς, κεφάλαια και ρευστότητα ώστε να εξασφαλίζεται η ορθή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων που έχουν αναλάβει ή στους οποίους ενδέχεται να εκτεθούν. Στους παραπάνω κινδύνους συμπεριλαμβάνονται εκείνοι που προέκυψαν από τις ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing) και οι κίνδυνοι που μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δημιουργήσει στο χρηματοπιστωτικό

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

σύστημα. Σύμφωνα με την απόφαση SREP του 2018, από την 1 Μαρτίου 2019 η Τράπεζα υποχρεούται να διατηρεί σε ενοποιημένη βάση το Δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών της κατηγορίας 1 τουλάχιστον στο 10,25% και το Συνολικό Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας τουλάχιστον στο 13,75% (Συνολικές Κεφαλαιακές Απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένου και του Κεφαλαιακού Αποθέματος Ασφαλείας και του Αποθέματος Ασφαλείας των Συστημικά Σημαντικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων).

Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - Άσκηση Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων («stress test») 2018

Την 31 Ιανουαρίου 2018, η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών - EBA ξεκίνησε την άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΕΕ») (EBA EU-wide stress test) για το 2018 και ανακοίνωσε τα μακροοικονομικά σενάρια. Η EBA συντόνισε το stress test σε επίπεδο ΕΕ σε συνεργασία με την ΕΚΤ και τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα του stress test παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο κοινό πληροφορίες σχετικά με την ανθεκτικότητα των τραπεζών, ιδίως την ικανότητά τους να απορροφούν τους κλυδωνισμούς και να ικανοποιούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις υπό δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες.

Το stress test σε επίπεδο ΕΕ διεξήχθη σύμφωνα με τη μεθοδολογία, η οποία δημοσιεύθηκε τον Νοέμβριο 2017, τα υποδείγματα και τα σενάρια της EBA. Η άσκηση πραγματοποιήθηκε με βάση τα στοιχεία τέλους χρήσης 2017, όπως αυτά αναμορφώθηκαν για να περιλαμβάνουν την επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 και αξιολόγησε την ανθεκτικότητα των τραπεζών της ΕΕ στο πλαίσιο ενός κοινού μακροοικονομικού βασικού σεναρίου και ενός κοινού μακροοικονομικού δυσμενούς σεναρίου που καλύπτουν την περίοδο 2018-2020. Το βασικό σενάριο ήταν σύμφωνο με τις προβλέψεις του Δεκεμβρίου 2017 που δημοσίευσε η ΕΚΤ, ενώ το δυσμενές σενάριο, το οποίο αναπτύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (European Systemic Risk Board - ESRB) και την ΕΚΤ σε στενή συνεργασία με την EBA και τις αρμόδιες αρχές, είχε σχεδιαστεί για να διασφαλιστεί επαρκής βαθμός αυστηρότητας για όλες τις χώρες της ΕΕ. Δεν περιείχε κάποιο όριο επιτυχίας/αποτυχίας, καθώς τα αποτελέσματα της άσκησης είχαν σχεδιαστεί για να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία στη Διαδικασία Εποπτικού Ελέγχου και Αξιολόγησης (Supervisory Review and Evaluation Process -SREP).

Η Eurobank, μαζί με τις άλλες τρεις ελληνικές συστημικές τράπεζες που εποπτεύονται άμεσα από την ΕΚΤ, υποβλήθηκε στο ίδιο stress test σύμφωνα με τα σενάρια και τη μεθοδολογία της EBA. Το χρονοδιάγραμμα της διενέργειας του Stress test για τις ελληνικές συστημικές τράπεζες επιταχύνθηκε, προκειμένου αυτό, να ολοκληρωθεί πριν από το τέλος του ΤΠΟΣ του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας για την Ελλάδα.

Αποτελέσματα 2018 Stress Test για την Eurobank

Την 5 Μαΐου 2018, η ΕΚΤ ανακοίνωσε τα αποτελέσματα της Άσκησης Προσομοίωσης Ακραίων Καταστάσεων - Stress Test για τις τέσσερις Ελληνικές συστημικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της Eurobank. Βάσει της ενημέρωσης που έλαβε η Τράπεζα από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (EEM), σύμφωνα με το αποτέλεσμα του Stress Test, το οποίο συνεξετάστηκε με άλλους παράγοντες από το Εποπτικό Συμβούλιο του EEM, δεν προέκυψε κεφαλαιακό έλλειμμα για την Τράπεζα, ούτε ανάγκη υποβολής σχεδίου κεφαλαιακής της ενίσχυσης.

Στο δυσμενές σενάριο, ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας (CAD) της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων Tier 2 εκδόσεως Ιανουαρίου 2018, είναι 9,5% και ο δείκτης βασικών ιδίων κεφαλαίων (CET1) 6,8%. Και οι δύο δείκτες θα ήταν περίπου 40 μονάδες βάσης (μ.β.) υψηλότεροι, στο 9,9% και 7,2% αντίστοιχα, εάν είχε συνυπολογιστεί η θετική επίδραση από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση, η οποία ολοκληρώθηκε στις αρχές Απριλίου 2018. Η απομείωση κεφαλαίου ανήλθε σε € 3,4 δις (8,7 ποσοστιαίες μονάδες, εξαιρουμένης της αρνητικής επίπτωσης κατά 250 μ.β. λόγω του ότι οι προνομιούχες μετοχές έπαυσαν να λογίζονται στα βασικά ίδια κεφάλαια (CET1)). Στο βασικό σενάριο, η Τράπεζα ενισχύει την κεφαλαιακή της θέση με τους δείκτες CAD και CET1 να ανέρχονται σε 19,3% και 16,6% αντίστοιχα. Και σε αυτό το σενάριο, οι εν λόγω δείκτες θα ήταν περίπου 40 μ.β. υψηλότεροι, συνυπολογιζόμενης της θετικής επίδρασης από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία οι οποίες είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση.

Η επίδοση της Τράπεζας στο Stress Test επιβεβαιώνει ότι παραμένει ανθεκτική σε αρνητικούς εξωγενείς παράγοντες. Τα συνολικά κεφάλαια της Τράπεζας και η συνολική ισχυρή της επίδοση, της επιτρέπει να επικεντρωθεί περαιτέρω στην αποδοτική εφαρμογή του επιχειρησιακού της σχεδιασμού, εστιάζοντας στην αποτελεσματική διαχείριση και στην ταχεία μείωση του υπολοίπου μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί, καθώς επίσης στη χρηματοδότηση των πελατών της, της ελληνικής οικονομίας και των άλλων χωρών όπου δραστηριοποιείται. Οι ανωτέρω επιχειρησιακοί σχεδιασμοί, μαζί με πρόσθετες πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση, το μετασχηματισμό ή τη βελτιστοποίηση των δραστηριοτήτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, θα δημιουργήσουν ή θα αποδεσμεύσουν περαιτέρω κεφάλαια και/ή θα μειώσουν τα σταθμισμένα στοιχεία ενεργητικού συμβάλλοντας στην περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής θέσης του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σχέδιο αναδιάρθρωσης και Τραπεζικός Επίτροπος (Monitoring Trustee)

Οι δεσμεύσεις της Τράπεζας που περιλαμβάνονταν στο αναθεωρημένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, όπως αυτό εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 26 Νοεμβρίου 2015, ικανοποιήθηκαν πλήρως μέχρι το τέλος του 2018. Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του 2018 ο Όμιλος εκπλήρωσε/τήρησε τις εναπομείνουσες δεσμεύσεις του σχεδίου αναδιάρθρωσης που περιελάμβαναν: (α) τη μείωση του χαρτοφυλακίου στοιχείων ενεργητικού του Ομίλου στο εξωτερικό (μη σχετιζομένων με Έλληνες πελάτες), μετά την ολοκλήρωση της πώλησης, τον Απρίλιο του 2018, των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 25) και (β) τη μείωση του δείκτη χορηγήσεων μετά από προβλέψεις προς καταθέσεις για τις τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην Ελλάδα κάτω από το όριο 115%, καθώς ο αντίστοιχος δείκτης έχει βελτιωθεί σε 105% την 31 Δεκεμβρίου 2018 (31 Δεκεμβρίου 2017: 128%).

Η Grant Thornton η οποία ορίστηκε ως ο Monitoring Trustee της Τράπεζας, είχε αναλάβει να παρακολουθεί την εφαρμογή του σχεδίου αναδιάρθρωσης, το οποίο έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και να αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, τις σχετικές βασικές δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται σε αυτό και τον Monitoring Trustee της Τράπεζας παρέχονταν στη σημείωση 6 των οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2017.

6. Διαχείριση χρηματοοικονομικών κινδύνων και εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων

6.1 Χρήση χρηματοοικονομικών μέσων

Οι δραστηριότητες της Τράπεζας σχετίζονται κυρίως με τη χρήση χρηματοοικονομικών μέσων, στα οποία περιλαμβάνονται και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα. Η Τράπεζα αποδέχεται καταθέσεις από πελάτες, τόσο με σταθερό όσο και κυμαινόμενο επιτόκιο για διάφορες χρονικές περιόδους και επιδιώκει την επίτευξη κέρδους, επενδύοντας τα κεφάλαια αυτά σε υψηλής ποιότητας περιουσιακά στοιχεία με επιτοκιακά περιθώρια μεγαλύτερα από το μέσο όρο. Η Τράπεζα επιδιώκει την αύξηση αυτών των περιθωρίων, μέσω της συγκέντρωσης βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και της χορήγησης δανείων για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους με υψηλότερα επιτόκια, τηρώντας παράλληλα επαρκή ρευστότητα ώστε να ικανοποιεί όλες τις υποχρεώσεις του που μπορεί να καταστούν απαιτητές από τους δικαιούχους.

Επίσης, η Τράπεζα επιδιώκει την αύξηση των επιτοκιακών περιθωρίων, μέσω της είσπραξης περιθωρίων πάνω από το μέσο όρο, μετά από προβλέψεις, από τα δάνεια σε επιχειρήσεις και τα δάνεια λιανικής τραπεζικής εντός ενός εύρους πιστωτικού κινδύνου. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει τόσο δάνεια όσο και στοιχεία εκτός ισολογισμού όπως εγγυήσεις, ενέγγυες πιστώσεις και λοιπές δεσμεύσεις.

Η Τράπεζα επενδύει σε χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία διαπραγματεύονται σε οργανωμένες και μη οργανωμένες χρηματοοικονομικές αγορές, συμπεριλαμβανομένων παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων, με σκοπό την επίτευξη κέρδους από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις στην αγορά μετοχών και ομολόγων, στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα επιτόκια.

6.2 Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου

Λόγω της φύσης των δραστηριοτήτων της, η Τράπεζα εκτίθεται σε διάφορους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς (περιλαμβανομένου του συναλλαγματικού και επιτοκιακού κινδύνου), κίνδυνο ρευστότητας, καθώς και λειτουργικούς κινδύνους. Η στρατηγική διαχείρισης κινδύνων της Τράπεζας αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι ανωτέρω κίνδυνοι στη χρηματοοικονομική επίδοση, στη χρηματοοικονομική θέση και στις ταμειακές ροές της Τράπεζας.

Διαχείριση Κινδύνων στόχοι και πολιτικές

Ο Όμιλος αναγνωρίζει ότι η ανάληψη κινδύνων είναι ένα αναπόσπαστο μέρος των δραστηριοτήτων του για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρηματικών του στόχων. Ως εκ τούτου, η Διοίκηση του Ομίλου θεσπίζει επαρκείς μηχανισμούς για την έγκαιρη αναγνώριση των κινδύνων και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων που έχει θέσει.

Λόγω του ότι οι οικονομικές, τραπεζικές, κανονιστικές και λειτουργικές συνθήκες διαρκώς εξελίσσονται και μεταβάλλονται, ο Όμιλος έχει υιοθετήσει τους μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων με στόχο τη συνεχή και βέλτιστη προσαρμογή του στο περιβάλλον

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

αυτό. Η δομή, οι εσωτερικές διαδικασίες και οι υφιστάμενοι μηχανισμοί ελέγχου της Τράπεζας διασφαλίζουν τόσο την αρχή της ανεξαρτησίας όσο και την άσκηση επαρκούς εποπτείας.

Η αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Διοίκησης, όπως επίσης και ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον Όμιλο. Ως εκ τούτου, ο Όμιλος έχει διαθέσει σημαντικά μέσα για την αναβάθμιση των πολιτικών, μεθόδων και υποδομών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), με τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (European Banking Authority - EBA) και της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, και τις βέλτιστες διεθνείς τραπεζικές πρακτικές. Ο Όμιλος εφαρμόζει μια σαφώς προσδιορισμένη εγκριτική διαδικασία πιστοδοτήσεων, ανεξάρτητες αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών και αποτελεσματικές πολιτικές διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, κινδύνου αγοράς, κινδύνου ρευστότητας και λειτουργικού κινδύνου, στην Ελλάδα και σε κάθε χώρα του εξωτερικού όπου δραστηριοποιείται. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από την Τράπεζα και τις θυγατρικές της αναθεωρούνται σε ετήσια βάση.

Η Στρατηγική Κινδύνων και Κεφαλαίου, η οποία είναι επίσημα καταγεγραμμένη, περιγράφει την κατεύθυνση του Ομίλου σχετικά με θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαίων, την αποστολή και τους στόχους της διαχείρισης κινδύνων, τους ορισμούς των κινδύνων, τις βασικές αρχές διαχείρισης κινδύνων, το πλαίσιο διάθεσης ανάληψης κινδύνων, το πλαίσιο διακυβέρνησης της διαχείρισης, τους στρατηγικούς στόχους και τις κύριες διοικητικές πρωτοβουλίες για την βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου διαχείρισης κινδύνου.

Το μέγιστο ύψος των κινδύνων που προτίθεται να αναλάβει ο Όμιλος για την επιδίωξη των στρατηγικών του στόχων καθορίζεται στο εσωτερικό έγγραφο «Πλαίσιο διάθεσης για ανάληψη κινδύνων» μέσω ποσοτικών και ποιοτικών διατυπώσεων, που συμπεριλαμβάνουν και συγκεκριμένα όρια ανοχής ανά είδος κινδύνου. Οι βασικοί στόχοι του προσδιορισμού της διάθεσης ανάληψης κινδύνων είναι, η υποστήριξη της επιχειρηματικής ανάπτυξης του Ομίλου, η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας σε συνδυασμό με την επίτευξη υψηλής αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και η συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις.

Το επίπεδο ανάληψης κινδύνου επικοινωνείται διακριτά σε όλο τον Όμιλο, καθορίζοντας την κουλτούρα διαχείρισης κινδύνου και τη βάση στην οποία οι πολιτικές κινδύνου και τα αντίστοιχα όρια αυτών καθορίζονται, τόσο σε επίπεδο Ομίλου όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Επιτροπή Κινδύνων (ΕΔΚ του ΔΣ) - (Board Risk Committee - BRC)

Η ΕΔΚ του ΔΣ έχει ως αρμοδιότητα να υποστηρίξει το ΔΣ και να διασφαλίσει ότι ο Όμιλος έχει μια σαφώς καθορισμένη στρατηγική διαχείρισης κινδύνων σύμφωνα με το επιχειρηματικό σχέδιο και τη διάθεση ανάληψης κίνδυνου.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αξιολογεί το προφίλ κινδύνων του Ομίλου, παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τα εγκεκριμένα επίπεδα διάθεσης και ανεκτικότητας ανάληψης κινδύνων και διασφαλίζει ότι ο Όμιλος έχει εφαρμόσει ένα πλαίσιο διαχείρισης κίνδυνου με τις κατάλληλες μεθοδολογίες, εργαλεία μοντελοποίησης, πηγές δεδομένων καθώς και επαρκές και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό για να εντοπίζει, αξιολογεί, παρακολουθεί και να μετριάξει τους κινδύνους.

Η ΕΔΚ του ΔΣ αποτελείται από έξι μη εκτελεστικούς διευθυντές, συνεδριάζει τουλάχιστον σε μηνιαία βάση και αναφέρεται στο ΔΣ σε τριμηνιαία βάση και σε έκτακτες περιπτώσεις όταν κρίνεται αναγκαίο.

Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (MRC)

Η Εκτελεστική Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων (Management Risk Committee - MRC) είναι μια διοικητική επιτροπή που συστήθηκε από τον Διευθύνοντα Σύμβουλο το 2016 και λειτουργεί ως συμβουλευτική επιτροπή της ΕΔΚ του ΔΣ.

Η κύρια ευθύνη της MRC είναι η επίβλεψη του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων του Ομίλου. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, η MRC υποβάλλει αναφορές προς την Επιτροπή Κινδύνων του Δ.Σ. για θέματα που σχετίζονται με κινδύνους και εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Η MRC διασφαλίζει ότι οι σημαντικοί κίνδυνοι αναγνωρίζονται και τίθενται άμεσα υπόψη της ΕΔΚ του ΔΣ, καθώς και ότι οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι επαρκείς για την ορθή διαχείριση των κινδύνων και τη συμμόρφωση με τις εποπτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, η MRC καθορίζει τα κατάλληλα μέτρα διαχείρισης, τα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή (EXBO) και στη συνέχεια υποβάλλονται στη ΕΔΚ του ΔΣ για έγκριση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου**

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου, με επικεφαλής τον Group Chief Risk Officer (GCRO), ενεργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρηματικές μονάδες και είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση, την επιμέτρηση και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, των κινδύνων αγοράς και ρευστότητας και των λειτουργικών κινδύνων. Αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου, τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου (GCCS), τον Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου (GRCACS), τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων Αγοράς και Κινδύνου Αντισυμβαλλόμενου (GMCRS), τον Τομέα Λειτουργικού Κινδύνου του Ομίλου, τον Τομέα Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου, τη Μονάδα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Λειτουργιών Διαχείρισης Κίνδυνου του Ομίλου (Group Risk Management Strategy Planning and Operations Unit) και τη Διεύθυνση Εποπτικών Σχέσεων & Σχεδιασμού Εξυγίανσης (η οποία έχει διπλή γραμμή αναφοράς ήτοι και προς το Group CFO). Επιπρόσθετα, έχει δημιουργηθεί μια θέση Ανώτατου Συμβούλου ο οποίος αναφέρεται απ' ευθείας στον GCRO.

Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA)

Σε συνέχεια της Πράξης της Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) 42/30.05.2014, όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη 47/9.2.2015, την Πράξη 102/30.08.2016 και την Πράξη 134/5.3.2018, η οποία ενισχύει περαιτέρω τις υφιστάμενες εποπτικές οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση των πιστωτικών ανοιγμάτων σε καθυστέρηση και των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η Τράπεζα ανέλαβε μια σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προσαρμογή στις απαιτήσεις της ανωτέρω οδηγίας και την ενίσχυση των διαδικασιών διαχείρισης των προβληματικών δανείων. Ειδικότερα, η Τράπεζα μετέβαλε το λειτουργικό μοντέλο προβληματικών δανείων σε μία κάθετη οργανωτική δομή μέσω της δημιουργίας της Επιτροπής Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC) και της Γενικής Διεύθυνσης Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG).

Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων (Troubled Assets Committee – TAC)

Η TAC με απευθείας γραμμή αναφοράς στη BRC, έχει συσταθεί με σκοπό να παράσχει στρατηγική καθοδήγηση και παρακολούθηση των προβληματικών δανείων της Τράπεζας διασφαλίζοντας την ανεξαρτησία της από τις υπόλοιπες επιχειρηματικές μονάδες και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Απόφασης 42/2014. Ειδικότερα, οι κυριότερες αρμοδιότητες της TAC αφορούν την παρακολούθηση της διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση και της διαχείρισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τη διαμόρφωση και εφαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης των προβληματικών δανείων, καθώς και την έγκριση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας των μέτρων ρύθμισης και οριστικής διευθέτησης.

Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG)

Η TAG, η οποία έχει δημιουργηθεί ως μία ανεξάρτητη μονάδα, έχει ως επικεφαλής τον Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και Εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου και είναι η υπεύθυνη για τη διαδικασία διαχείρισης των προβληματικών δανείων του Ομίλου, από το στάδιο που το δάνειο δεν παρουσιάζει καθυστέρηση για την περίπτωση δανείων υψηλού κινδύνου, έως το στάδιο της νομικής διευθέτησης. Διασφαλίζει τη στενή παρακολούθηση, τον αυστηρό έλεγχο και την προσαρμογή των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις, το εποπτικό και νομοθετικό πλαίσιο, τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις νέες ή εξελιγμένες εσωτερικές απαιτήσεις.

Η TAG αποτελείται από τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Retail, τη Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Καθυστερήσεων Τραπεζικής Επιχειρήσεων, τον Τομέα Ανάκτησης Εξασφαλίσεων, τον Τομέα TAG Επιχειρηματικού Σχεδιασμού, τον Τομέα TAG Risk Management & Business Policies, τον Τομέα TAG Διαχείρισης Λειτουργικού Κινδύνου, και τον Τομέα Business Improvement Program Management. Η δομή της TAG είναι πλήρως διαχωρισμένη από τις επιχειρηματικές μονάδες της Τράπεζας τόσο σε όρους διαχείρισης λογαριασμών (account management) όσο και διαδικασίας πιστωτικής έγκρισης, διασφαλίζοντας διαφάνεια, ευελιξία, καλύτερη ιεράρχηση και υπεύθυνη διαχείριση και μετατοπίζει τη διαχείριση από την ελαχιστοποίηση των ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων στην ποιοτική διαχείρισή τους με γνώμονα την δημιουργία αξίας για την Τράπεζα, σύμφωνα με τη διάθεση ανάληψης κινδύνου του Ομίλου.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση των πρακτικών που εφαρμόζονται και την ανάπτυξη των κατάλληλων μεθοδολογιών σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης δανείων και γενικά, την ανάπτυξη στρατηγικής διαχείρισης προβληματικών δανείων για όλα τα χαρτοφυλάκια. Οι εισηγήσεις και αναφορές της TAG στο Διοικητικό Συμβούλιο και τις Επιτροπές του υποβάλλονται και στον GCRO, ο οποίος εκφράζει γνώμη.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι βασικές αρχές διακυβέρνησης της TAG περιλαμβάνουν:

- διατήρηση μιας σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των επιχειρηματικών μονάδων και της διαχείρισης προβληματικών δανείων,
- διασφάλιση της άμεσης συμμετοχής της ανώτατης διοίκησης στη διαχείριση των προβληματικών δανείων και στη στενή παρακολούθηση των αντίστοιχων χαρτοφυλακίων,
- ανάπτυξη αποτελεσματικής στρατηγικής επίλυσης προβλημάτων μέσω καινοτόμων προτάσεων που θα οδηγήσουν σε βιώσιμες λύσεις, εξασφαλίζοντας μια ενιαία προσέγγιση για τη διαχείριση προβληματικών δανείων όλων των χαρτοφυλακίων,
- σχεδιασμό βελτιώσεων στην παρακολούθηση και παροχή στοχευμένων λύσεων με την κατηγοριοποίηση των δανειοληπτών σε καθυστέρηση σε τομείς και το σχεδιασμό των μεθόδων διαχείρισης και ανάκτησης απαιτήσεων ανά τομέα,
- περιορισμός των μη ενήμερων δανείων μέσω έγκαιρης παρέμβασης και σαφούς ορισμού των βασικών χρηματοοικονομικών στόχων των προβληματικών δανείων,
- παρακολούθηση των στατιστικών στοιχείων σχετικά με τον βαθμό καθυστέρησης των δανείων, καθώς και προσδιορισμός των ενεργειών περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου,
- μεγιστοποίηση των στόχων σχετικά με τους πιστούχους που επιστρέφουν σε ενήμερη κατάσταση μέσω μέτρων ρύθμισης ή αποπληρωμών,
- παρακολούθηση των ζημιών που προέρχονται από προβληματικά δάνεια, και
- καθορισμός των κριτηρίων για την αξιολόγηση της βιωσιμότητας των προτεινόμενων μέτρων ρύθμισης ή λύσεων, καθώς και των μέτρων οριστικής διευθέτησης, και σχεδιασμός των σχετικών δέντρων αποφάσεων.

Επιχειρησιακοί στόχοι για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (Non-Performing Exposures - NPEs)

Στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση των ΜΕΑ, η ΤτΕ, σε συνεργασία με τον εποπτικό μηχανισμό της ΕΚΤ, σχεδίασε ένα πλαίσιο επιχειρησιακών στόχων για τη διαχείριση των ΜΕΑ, οι οποίοι συνοδεύονται από βασικούς δείκτες απόδοσης. Σύμφωνα με αυτό το πλαίσιο, οι Ελληνικές τράπεζες υπέβαλλαν στο τέλος Σεπτεμβρίου του 2016 μια σειρά από επιχειρησιακούς στόχους για τα ΜΕΑ μαζί με μια αναλυτική στρατηγική διαχείρισης των ΜΕΑ με τριετή χρονικό ορίζοντα, η οποία επαναξιολογείται σε ετήσια βάση για να ευθυγραμμιστεί με τυχόν μεταβολές στο επιχειρησιακό περιβάλλον και τις στρατηγικές προτεραιότητες της Τράπεζας. Τον Σεπτέμβριο του 2018, υποβλήθηκε από τις Ελληνικές τράπεζες επικαιροποίηση των επιχειρησιακών στόχων και της στρατηγικής διαχείρισης των ΜΕΑ για τα έτη 2018-2021. Σύμφωνα με τους αναθεωρημένους στόχους για τα ΜΕΑ, το υπόλοιπό τους στην Τράπεζα αναμένεται να ανέλθει στο τέλος του 2019 στα € 11,6 δις (δείκτης NPE 33,0%) και στα € 5,4 δις (δείκτης NPE 16,9%) μέχρι το τέλος του 2021, το οποίο αντιστοιχεί σε 70% μείωση του υπολοίπου των ΜΕΑ από το Δεκέμβριο 2017 έως το 2021 (74% για τη λιανική τραπεζική και 63% για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο). Ο συνδυασμός λύσεων που θα εφαρμοστούν διαφοροποιείται σε σχέση με την προηγούμενη υποβολή, περιλαμβάνοντας την τιτλοποίηση ΜΕΑ, την αύξηση των πωλήσεων και ρευστοποιήσεις.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 2,8 δις σε σχέση με την 31 Δεκεμβρίου 2017 και ανήλθε σε € 15,3 δις, σύμφωνα με τον αναθεωρημένο στόχο που υποβλήθηκε στον ΕΕΜ τον Σεπτέμβριο του 2018.

Η Τράπεζα έχει ενσωματώσει πλήρως τη στρατηγική για τα ΜΕΑ στις διαδικασίες διαχείρισης τους και στο επιχειρησιακό της σχέδιο. Η εποπτική αρχή παρακολουθεί στενά την πορεία για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων σε τριμηνιαία βάση και δύναται, εφόσον κριθεί σκόπιμο, να ζητήσει επιπρόσθετα διορθωτικά μέτρα.

Η Τράπεζα προετοιμάζεται για την επανυποβολή της αναθεωρημένης στρατηγικής και των αναθεωρημένων επιχειρησιακών στόχων για τα ΜΕΑ (2019-2021) στο τέλος Μαρτίου του 2019, τόσο σε επίπεδο Τράπεζας όσο και για πρώτη φορά σε επίπεδο Ομίλου, όπως απαιτείται από τον SSM και σύμφωνα με τους κύκλους υποβολής αναφορών που ισχύουν για τα Σημαντικά Ιδρύματα της ΕΕ (EU Significant Institutions) βάσει των οδηγιών της ΕΚΤ και του νέου υποδείγματος για την στρατηγική των ΜΕΑ. Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε η εκπόνηση ενός έργου το οποίο έχει ως σκοπό να καταστήσει δυνατή τη συμμόρφωση όλων των εμπλεκόμενων μονάδων του Ομίλου με τις υψηλές εποπτικές απαιτήσεις. Η νέα υποβολή λαμβάνει υπόψη το Σχέδιο Επιτάχυνσης για τη μείωση των ΜΕΑ που ανακοινώθηκε προσφάτως στα πλαίσια του Σχεδίου Μετασχηματισμού της Τράπεζας, στόχος του οποίου είναι η επίτευξη της μείωσης του δείκτη ΜΕΑ σε 16% το 2019 και σε μονοψήφιο ποσοστό μέχρι το 2021.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Νομοθετικό πλαίσιο

Τον Ιούνιο του 2018, σημαντικές νομοθετικές αλλαγές προς την κατεύθυνση μείωσης των ΜΕΑ περιλαμβάνουν την ψήφιση του Νόμου 4549/2018, ο οποίος τροποποιεί τον υφιστάμενο Νόμο 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Νοικοκυριά και το Νόμο 4469/2017 για τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών για τις επιχειρήσεις. Σε συνέχεια της διαπραγμάτευσης ανάμεσα, στην Ελληνική Κυβέρνηση και τους Θεσμούς, την 29 Μαρτίου 2019 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το νέο πλαίσιο προστασίας της πρώτης κατοικίας.

6.2.1 Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις πληρωμών του κατά την ημερομηνία λήξης τους.

Ο κίνδυνος χώρας είναι ο κίνδυνος ζημιών που προκύπτουν από οικονομικές δυσκολίες ή πολιτικές αναταραχές σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου ζημιών μετά την εθνικοποίηση, την απαλλοτρίωση και την αναδιάρθρωση του χρέους.

Ο κίνδυνος διακανονισμού είναι ο κίνδυνος που προκύπτει κατά την εκκαθάριση των πληρωμών, για παράδειγμα για συναλλαγές σε χρηματοπιστωτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων και των συναλλαγών νομισμάτων. Ο κίνδυνος προκύπτει όταν εμβάζονται χρηματικά ποσά προτού εξακριβωθεί ότι έχουν ληφθεί οι πληρωμές των αντισυμβαλλομένων.

Ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας προκύπτει κυρίως από το δανεισμό ιδιωτών και επιχειρήσεων, περιλαμβανομένων των μέτρων προστασίας που παρέχονται, όπως χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές, καθώς και από άλλες δραστηριότητες, όπως επενδύσεις σε χρεωστικούς τίτλους, εμπορικές δραστηριότητες, δραστηριότητες σε κεφαλαιαγορές και δραστηριότητες διακανονισμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι ο κυριότερος κίνδυνος στον οποίο εκτίθεται η Τράπεζα, η διαχείρισή του γίνεται ενεργά, και παρακολουθείται στενά από κεντροποιημένες μονάδες κινδύνου, οι οποίες αναφέρονται στον GCRO.

(α) Πιστοδοτική διαδικασία εγκρίσεων

Οι διαδικασίες έγκρισης των πιστοδοτήσεων και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πιστούχων είναι κεντροποιημένες σε επίπεδο χώρας. Ο επαρκής διαχωρισμός των καθηκόντων διασφαλίζει την ανεξαρτησία μεταξύ των στελεχών που είναι υπεύθυνοι για την σχέση με τον πελάτη, την διαδικασία έγκρισης και εκταμίευσης του δανείου, καθώς και την παρακολούθηση αυτού σε όλη τη διάρκεια του.

Επιτροπές Πιστοδοτήσεων

Η διαδικασία έγκρισης των πιστοδοτήσεων των επιχειρηματικών δανείων είναι κεντροποιημένη και πραγματοποιείται μέσω επιτροπών πιστοδοτήσεων με κλιμακούμενα εγκριτικά όρια, με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου. Οι βασικές επιτροπές είναι οι εξής:

- Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (κεντρικές και τοπικές), οι οποίες είναι εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέες πιστοδοτήσεις, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν τα υπάρχοντα όρια στα επίπεδα εγκρίσεών τους, τα οποία καθορίζονται με βάση τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), όπως επίσης και την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Επιτροπές Πιστωτικών Χειρισμών (ΕΠΙΧ), οι οποίες λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα πιστοδοτήσεων και ενεργειών που πρέπει να πραγματοποιηθούν για πελάτες σε δυσχερή οικονομική θέση,
- Διεθνείς Επιτροπές Πιστοδοτήσεων (Περιφερειακή και Χωρών), που έχουν συσταθεί για πιστοδοτήσεις σε επιχειρηματικούς πελάτες των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό, εξουσιοδοτημένες να εγκρίνουν νέα όρια, να ανανεώνουν ή να τροποποιούν υφιστάμενα μέσα στα επίπεδα εγκριτικών ευχερειών τους, ανάλογα με τη συνολική έκθεση στον πιστούχο, την κατηγορία κινδύνου του (υψηλή, μεσαία ή χαμηλή), καθώς και με την αξία και το είδος των παρεχόμενων εξασφαλίσεων,
- Διεθνείς Επιτροπές Ειδικού Χειρισμού που έχουν συσταθεί για το χειρισμό επιχειρηματικών πιστούχων σε δυσχερή οικονομική θέση των θυγατρικών τραπεζών του Ομίλου στο εξωτερικό.

Οι επιτροπές πιστοδοτήσεων συνεδριάζουν σε εβδομαδιαία βάση ή και συχνότερα, όταν αυτό απαιτείται.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου

Οι κύριες δραστηριότητες της Γενικής Διεύθυνσης Πίστης του Ομίλου είναι οι ακόλουθες:

- Επισκόπηση και αξιολόγηση πιστοδοτικών αιτημάτων που αφορούν σε:
 - (α) εγχώριες μεγάλες και μεσαίες επιχειρήσεις όλων των διαβαθμίσεων κινδύνου,
 - (β) εξειδικευμένες χρηματοδοτήσεις, όπως του ναυτιλιακού κλάδου και χρηματοδοτήσεων υποδομών, μεγάλων εμπορικών ακινήτων και ξενοδοχειακών μονάδων (structured finance), και
 - (γ) πελάτες λιανικής τραπεζικής (μικρές επιχειρήσεις και ιδιώτες) πάνω από ένα προκαθορισμένο όριο,
- Σύνταξη ανεξάρτητης γνωμοδότησης κινδύνου για κάθε πιστοδοτικό αίτημα που περιλαμβάνει:
 - (α) αξιολόγηση του προφίλ κινδύνου του πιστούχου λαμβάνοντας υπόψη ποιοτικούς και ποσοτικούς παράγοντες κινδύνου (όπως κινδύνους αγοράς, λειτουργικούς, διαρθρωτικούς και οικονομικούς),
 - (β) την ανάλυση του τομέα δραστηριοποίησης του πιστούχου, και
 - (γ) προτάσεις για τη διαμόρφωση πιστοδοτικών συναλλαγών που να είναι ικανοποιητικά καλυμμένες και επαρκώς ελεγχόμενες από την Τράπεζα,
- Αξιολόγηση και επιβεβαίωση των πιστοληπτικών διαβαθμίσεων για κάθε πιστούχο ώστε να αντικατοπτρίζουν τους αντίστοιχους κινδύνους,
- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις επιτροπές πιστοδοτήσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες εγκρίσεων (με εξαίρεση την ΕΠΙΧ Ι - συμμετοχή χωρίς δικαίωμα ψήφου),
- Ενεργή συμμετοχή σε κανονιστικούς και εξωτερικούς ελέγχους της Τράπεζας,
- Προετοιμασία εξειδικευμένων αναφορών προς τη Διοίκηση της Τράπεζας σε τακτή βάση, σε σχέση με τους 25 μεγαλύτερους πιστοδοτούμενους ομίλους της Τράπεζας και στατιστικά αναφορικά με τις εγκρίσεις νέων χρηματοδοτήσεων,
- Διαφύλαξη της συμμόρφωσης των πιστοδοτικών μονάδων με συγκεκριμένες πολιτικές (όπως διαδικασία SPPI/De-recognition, αξιολόγηση πελατών σε εξατομικευμένη βάση για σκοπούς απομείωσης, περιβαλλοντική και κοινωνική πολιτική) και,
- Παροχή εξειδικευμένης γνώσης, εμπειρίας και υποστήριξης σε άλλες διευθύνσεις της Τράπεζας, σε σχέση με επιχειρηματικές και πιστοδοτικές διαδικασίες, πολιτικές καλύψεων, νέα δανειακά προϊόντα και σχήματα ρύθμισης.

Η Γενική Διεύθυνση Πίστης του Ομίλου μέσω του εξειδικευμένου Διεθνούς Τομέα Πίστewος είναι υπεύθυνη για την ενεργή συμμετοχή στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την επισκόπηση της πιστοδοτικής διαδικασίας για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο των θυγατρικών στο εξωτερικό. Επιπρόσθετα, ο Τομέας συμβουλεύει και υποστηρίζει τις Διευθύνσεις Διαχείρισης Κινδύνων των θυγατρικών στο εξωτερικό.

Σε αυτό το πλαίσιο, ο Τομέας είναι υπεύθυνος για την υλοποίηση, ανάμεσα σε άλλα και των παρακάτω δραστηριοτήτων:

- Συμμετοχή με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Διεθνείς επιτροπές (Περιφερειακή, Χωρών και Ειδικού Χειρισμού),
- Συμμετοχή στις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης Ειδικού Χειρισμού που παρακολουθούν και αποφασίζουν την στρατηγική των προβληματικών επιχειρηματικών σχέσεων με δανειακά υπόλοιπα μεγαλύτερα ενός ορίου που από κοινού θέτει ο Τομέας Διεθνούς Πίστης και ο Τομέας TAG της κάθε χώρας,
- Παροχή συμβουλών για βέλτιστες πρακτικές στις μονάδες πιστοδοτήσεων των θυγατρικών στο εξωτερικό και υλοποίηση ειδικών έργων του Ομίλου όπως η απόκτηση ή/και πωλήσεις δανείων του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που σχετίζονται με τον κίνδυνο των πιστοδοτήσεων και
- Σε συνεργασία με τον Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου διενεργεί ελέγχους σχετικά με την ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων καθώς επίσης και ειδικών κατηγοριών δανείων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι θυγατρικές του Ομίλου σε Βουλγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Κύπρο και Λουξεμβούργο έχουν την ίδια δομή διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου και τις ίδιες διαδικασίες ελέγχου με τη Τράπεζα και αναφέρονται απευθείας στον GCRO. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου εγκρίνονται και παρακολουθούνται από τους τομείς πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι οδηγίες σε επίπεδο Ομίλου τηρούνται και ότι η στρατηγική πιστωτικού κινδύνου εφαρμόζεται ομοιόμορφα στον Όμιλο.

Επιπροσθέτως, πληροφόρηση αναφορικά με την παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων παρατίθεται στην ενότητα των «Διαχείριση Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (MEA)».

Εγκριτική διαδικασία Λιανικής Τραπεζικής

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς μικρές επιχειρήσεις (με κύκλο εργασιών μέχρι € 5 εκατ.) γίνεται κεντροποιημένα, βάσει συγκεκριμένων οδηγιών σχετικά με τις αποδεκτές εξασφαλίσεις και την αρχή “four eyes principle”. Η αξιολόγηση στηρίζεται στην ανάλυση της οικονομικής κατάστασης του πιστούχου, καθώς και σε στατιστικά υποδείγματα (statistical scorecards).

Η εγκριτική διαδικασία για πιστοδοτήσεις προς ιδιώτες (Individual Banking, καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια) γίνεται επίσης κεντροποιημένα και διαφοροποιείται μεταξύ ενήμερου και μη ενήμερου χαρτοφυλακίου. Υποστηρίζεται από την χρήση εξειδικευμένων υποδειγμάτων (credit scoring models), καθώς και την εφαρμογή πιστοδοτικών κριτηρίων που βασίζονται στη συναλλακτική συμπεριφορά και την οικονομική κατάσταση των δανειοληπτών, περιλαμβανομένης της ύπαρξης ακίνητης περιουσίας, το είδος και την ποιότητα των εξασφαλίσεων και άλλους παράγοντες. Η συνεχής παρακολούθηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου και τυχόν αποκλίσεων που μπορεί να προκύψουν, οδηγεί σε αναπροσαρμογή των πολιτικών και των διαδικασιών πιστοδοτήσεων, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

(β) Παρακολούθηση Πιστωτικού Κινδύνου

Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου Ομίλου

Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου παρακολουθεί και αξιολογεί την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων και λειτουργεί ανεξάρτητα από τις επιχειρησιακές μονάδες της Τράπεζας. Ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου αναφέρεται απευθείας στον GCRO.

Οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Πιστωτικού Ελέγχου του Ομίλου περιλαμβάνουν:

- επίβλεψη, υποστήριξη και συντήρηση των συστημάτων διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας και απομείωσης που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου,
- ανάπτυξη, επίβλεψη και υποστήριξη της εφαρμογής Transactional Rating (TR), η οποία υπολογίζει, για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο, το συνολικό κίνδυνο μιας δανειακής σχέσης λαμβάνοντας υπόψη την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου και τις προβλεπόμενες εξασφαλίσεις,
- παρακολούθηση και αξιολόγηση της απόδοσης των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου,
- επίβλεψη και έλεγχο των μονάδων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου των θυγατρικών του εξωτερικού,
- τακτική παρακολούθηση και παρουσίαση ανά τρίμηνο της συνολικής εικόνας των πιστωτικών ανοιγμάτων στο Διοικητικό Συμβούλιο και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων, με συνοδευτικές αναλύσεις,
- παρακολούθηση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υιοθετημένων στρατηγικών και προτεινόμενων λύσεων σχετικά με την αντιμετώπιση και επίτευξη των στόχων μείωσης των μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), όπως αυτοί κοινοποιήθηκαν και συμφωνήθηκαν με τις Εποπτικές Αρχές,
- πραγματοποίηση ελέγχων και σύνταξη γραπτών αναφορών προς τη Διοίκηση για την ποιότητα όλων των δανειακών χαρτοφυλακίων του Ομίλου και την τήρηση των υφιστάμενων κανονισμών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA),
- διασφάλιση ότι οι κατηγοριοποιήσεις κατά EBA γίνονται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις και οδηγίες,
- συμμετοχή στην έγκριση νέων πιστωτικών πολιτικών και νέων δανειακών προϊόντων,
- συμμετοχή στην Επιτροπή Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων,
- παρουσία στις συνεδριάσεις των εγκριτικών Επιτροπών Πιστοδοτήσεων, καθώς επίσης και των Επιτροπών Πιστωτικών Χειρισμών χωρίς δικαίωμα ψήφου,
- χάραξη της πολιτικής προβλέψεων πιστωτικού κινδύνου του Ομίλου και τακτική αξιολόγηση της επάρκειάς τους για όλα τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου,
- σύνταξη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες δανειακές μονάδες, των εγχειριδίων πιστωτικής πολιτικής για τους ενήμερους πελάτες, και

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- παροχή καθοδήγησης και παρακολούθηση της διαδικασίας σχεδιασμού και αξιολόγησης των πιστωτικών πολιτικών πριν την έγκρισή τους από τη Διοίκηση.

Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της αξιολόγησης της απόδοσης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου, ο Τομέας Πιστωτικού Ελέγχου μέσω της εξειδικευμένης μονάδας Early Warning Unit (EWU) είναι επίσης υπεύθυνος να αξιολογεί το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο και να εντοπίζει σημάδια πιθανής δυσκολίας αποπληρωμής στο μέλλον (distress signals) για συγκεκριμένους πιστούχους. Το EWU έχει αναπτύξει μία πολυπαραμετρική εφαρμογή η οποία λειτουργεί παράλληλα με τα συστήματα αξιολόγησης της Τράπεζας (rating systems) και στοχεύει στην εύρεση εκείνων των πιστούχων, των οποίων η χρηματοοικονομική κατάσταση μπορεί να χειροτερεύσει σημαντικά στο μέλλον και συνεπώς η Τράπεζα θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες στενής παρακολούθησης και πιο αποτελεσματικής διαχείρισης.

Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου Ομίλου

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου του Ομίλου εφαρμόζει και τηρεί τη μέθοδο των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων (Internal Ratings Based - IRB approach) σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας (Basel framework) και της Οδηγίας για τις Κεφαλαιακές Απαιτήσεις (Capital Requirements Directive - CRD) και τηρεί επίσης τα μοντέλα αξιολόγησης του πιστωτικού κινδύνου για τα δανειακά χαρτοφυλάκια του Ομίλου. Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO.

Συγκεκριμένα, οι κύριες δραστηριότητες του Τομέα Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου περιλαμβάνουν:

- έλεγχο, επιμέτρηση και παρακολούθηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων που απορρέουν από το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας καθώς και των αναφορών προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές (EKT/SSM),
- επιμέτρηση, παρακολούθηση των παραμέτρων κινδύνου (PD, LGD, EAD) για σκοπούς υπολογισμού της κεφαλαιακής επάρκειας, καθώς και την εκτίμηση σχετικών παραμέτρων κινδύνου (όπως αυτήν της πιθανότητας αθέτησης - PD κατά το επόμενο 12μηνο καθώς επίσης και για καθ' όλη τη διάρκεια ζωής των δανείων) για σκοπούς υπολογισμού απομείωσης,
- αξιολόγηση της ομαδοποίησης των δανειακών ανοιγμάτων, διασφάλιση της ομοιογένειάς τους σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ ,επαναξιολόγηση και επανακαθορισμός του ορίου σχετικά με τη σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου (SICR threshold),
- μηνιαίος υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας (Pillar 1) και προετοιμασία των σχετικών αναφορών (Common Reporting - COREP, Supervisory Review and Evaluation Process - SREP) προς τη Διοίκηση και τις εποπτικές αρχές σε τριμηνιαία βάση,
- διενέργεια stress tests για εσωτερικούς και εποπτικούς σκοπούς (EBA/SSM) και συντήρηση της υποδομής για τη διενέργεια αυτών των ασκήσεων,
- συντονισμός της διενέργειας των stress test για τα δανειακά χαρτοφυλάκια σε επίπεδο Ομίλου,
- παρακολούθηση του εποπτικού πλαισίου σε σχέση με το πλαίσιο IRB, εκτίμηση της επίπτωσης μέσω της εκπόνησης και διαχείρισης των σχετικών έργων,
- διαχείριση της ανάπτυξης, εφαρμογής, τήρησης και επικαιροποίησης των IRB μοντέλων για τη μέτρηση της πιθανότητας αθέτησης υποχρέωσης (probability of default - PD), της ζημιάς δεδομένης της αθέτησης υποχρέωσης (loss given default - LGD) και της έκθεσης κατά την αθέτηση υποχρέωσης (exposure at default - EAD) για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου,
- προετοιμασία αναλύσεων πιστωτικού κινδύνου για την αξιολόγηση της επάρκειας του εσωτερικού κεφαλαίου (ICAAP) με βάση τον Πυλώνα 2,
- υλοποίηση του σχεδίου σταδιακής εφαρμογής (roll out) των IRB μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία των δημοσιοποιήσεων του Πυλώνα 3 για τον πιστωτικό κίνδυνο,
- παρακολούθηση του ρυθμιστικού πλαισίου σε σχέση με τα παραπάνω, εκτίμηση της επίπτωσης τους και έναρξη και διαχείριση των σχετικών έργων,
- προετοιμασία τακτικών αναφορών προς τον GCRO, την MRC και την BRC για: τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων αξιολόγησης πιστωτικού κινδύνου, την εξέλιξη των παραμέτρων πιστωτικού κινδύνου (PD, LGD, EAD), την ενημέρωση αναφορικά με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο και εκτίμηση της επίπτωσης τους, και τα αποτελέσματα ασκήσεων AQRs,
- καθοδήγηση, παρακολούθηση και επίβλεψη των διευθύνσεων Πιστωτικού Κινδύνου των θυγατρικών σε ό,τι αφορά τη μοντελοποίηση, τις μεθοδολογίες για την διενέργεια stress tests και άλλα θεσμικά θέματα αναφορικά με τον πιστωτικό κίνδυνο,

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- παρακολούθηση και καθοδήγηση των θυγατρικών του εξωτερικού για θέματα που άπτονται του πιστωτικού κινδύνου ICAAP, διενέργεια stress tests και λοιπών εποπτικών θεμάτων, σύμφωνα με τα πρότυπα του Ομίλου, καθώς και αξιολόγηση σχετικά με τη διενέργεια ασκήσεων stress σε τοπικό επίπεδο,
- συμμετοχή στην προετοιμασία του επιχειρηματικού πλάνου, του πλάνου που αφορά τους στόχους μείωσης των NPEs και του πλάνου ανακεφαλαιοποίησης (recovery plan) του Ομίλου σε σχέση με την εξέλιξη της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και των κεφαλαιακών απαιτήσεων των δανειακών χαρτοφυλακίων (εκτιμώμενες προβλέψεις και σταθμισμένο ενεργητικό - RWAs) καθώς επίσης και συμμετοχή στις αρμόδιες επιτροπές,
- υποστήριξη των επιχειρηματικών μονάδων στη χρήση μοντέλων πιστωτικού κινδύνου για λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων και αποφάσεων για σκοπούς χρηματοδότησης, στην εκτίμηση της κεφαλαιακής επίπτωσης των στρατηγικών πρωτοβουλιών και στην ανάπτυξη και χρήση των δεικτών που σχετίζονται με κινδύνους όπως ο δείκτης RAROC (Risk Adjusted Return on Capital) κλπ. και
- παροχή βοήθειας στη Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου στην αξιολόγηση της επίπτωσης του κινδύνου για διάφορα προγράμματα και προϊόντα.

Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου

Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης του Ομίλου συστήθηκε το Σεπτέμβριο του 2018 έχοντας ως κύρια εντολή:

- τη σύσταση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου διακυβέρνησης και επικύρωσης των μοντέλων, και
- την ανεξάρτητη επικύρωση της τεχνικής και λειτουργικής αρτιότητας όλων των μοντέλων που χρησιμοποιούνται από τον Όμιλο και των παραμέτρων τους, καθώς και τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του κανονιστικού πλαισίου.

Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες του τομέα περιγράφονται ως εξής:

- προετοιμασία και επικαιροποίηση του πλαισίου μοντέλων του Ομίλου (για να περιλαμβάνει ορισμό μοντέλου, ρόλοι ανά μοντέλο, αρχές και μεθοδολογία κατηγοριοποίησης μοντέλων, αρχές επικύρωσης μοντέλων, κατάταξη σημαντικότητας και καθορισμός ορίων, διαχείριση μητρώου μοντέλων, κ.ο.κ.),
- δημιουργία και επικαιροποίηση του Μητρώου Μοντέλων του Ομίλου,
- αξιολόγηση της κατηγοριοποίησης των μοντέλων σύμφωνα με την προβλεπόμενη μεθοδολογία του Πλαισίου Μοντέλων του Ομίλου,
- προετοιμασία και επικαιροποίηση του Πλαισίου Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου και παροχή υποστήριξης στις θυγατρικές του Ομίλου κατά την εφαρμογή του,
- παρακολούθηση για τυχόν τροποποιήσεις στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ σχετικά με την επικύρωση μοντέλων
- υποβολή προτάσεων και παραπομπή για έγκριση των ποσοτικών ορίων με σκοπό την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων επικύρωσης των μοντέλων,
- διενέργεια ελέγχων επικύρωσης μοντέλων σύμφωνα με το Πλαίσιο Επικύρωσης Μοντέλων του Ομίλου κα τις εποπτικές απαιτήσεις,
- προετοιμασία λεπτομερών αναφορών προς την BRC σε ετήσια βάση για τα αποτελέσματα επικύρωσης των μοντέλων σύμφωνα με τις συγκεκριμένες απαιτήσεις του επικυρωμένου μοντέλου και τυχόν υποβολή προτεινόμενου σχεδίου αποκατάστασης,
- διάδοση των αποτελεσμάτων σχετικά με τον έλεγχο επικύρωσης των μοντέλων στις BRC ή MRC του Ομίλου κατόπιν αναφοράς τους στον CRO του Ομίλου, όπου κρίνεται αναγκαίο,
- προετοιμασία σχεδίου δράσης για τυχόν ανάληψη ενεργειών αποκατάστασης ως αποτέλεσμα των ελέγχων που εφαρμοστήκαν σχετικά με την επικύρωση των μοντέλων και παραπομπή του σχεδίου προς έγκριση από την αρμόδια Διοικούσα Αρχή,
- συμμετοχή στη διαδικασία έγκρισης των νέων μοντέλων τα οποία αξιολογούν την ακρίβεια και καταλληλότητα των συστημάτων αξιολόγησης, και
- παρακολούθηση πρακτικών του κλάδου σχετικά με την ανάπτυξη και χρήση των μοντέλων καθώς και παρακολούθηση σχετικών κατευθυντήριων γραμμών της ΕΚΤ και περιοριστικών μέτρων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τομέας *Group Market and Counterparty Risk*

Ο τομέας *Group Market and Counterparty Risk* (GMCRS) έχει την ευθύνη για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά της έκθεσης του Ομίλου στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου, δηλ. του κινδύνου ζημιάς λόγω αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της μονάδας διαχείρισης διαθεσίμων, όπως συναλλαγές χρεογράφων και παραγώγων, συμφωνίες επαναγοράς και επαναπώλησης τίτλων, τοποθετήσεις στην διατραπεζική αγορά και λοιπά.

Ο Όμιλος θεσπίζει όρια κινδύνου αντισυμβαλλομένου (βλέπε 6.2.1 (στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου, Κίνδυνος Αντισυμβαλλομένου), τα οποία βασίζονται κυρίως στην πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου, όπως αυτή παρέχεται από διεθνείς οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, και στην κατηγορία του προϊόντος (π.χ. όρια ελέγχου καθαρών ανοιχτών θέσεων σε παράγωγα ανά ποσό και διάρκεια, έκθεσης σε κυβερνητικά ομόλογα και σε χρεόγραφα από τιτλοποιήσεις). Η χρήση των ανωτέρω ορίων, τυχόν υπερβάσεις αυτών, καθώς και η συνολική έκθεση ανά θυγατρική του Ομίλου, ανά αντισυμβαλλόμενο και κατηγορία προϊόντος παρακολουθούνται καθημερινά από τον Τομέα GMCRS. Οι συμβάσεις που μειώνουν τον κίνδυνο λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της τελικής έκθεσης.

Στην περίπτωση των μη εξασφαλισμένων συναλλαγών παραγώγων, η Τράπεζα επιμετρά την τρέχουσα έκθεση παράλληλα με το μελλοντικό δυνητικό άνοιγμα (ΜΔΑ) χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά μοντέλα. Η συνολική έκθεση χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της χρήσης των καθορισμένων ορίων.

Το σύστημα μέτρησης και αναφορών της έκθεσης στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου που χρησιμοποιείται από το GMCRS είναι επίσης διαθέσιμο στις διευθύνσεις διαχείρισης διαθεσίμων των θυγατρικών του Ομίλου, δίνοντάς τους με αυτόν τον τρόπο τη δυνατότητα παρακολούθησης τόσο της έκθεσης όσο και των διαθεσίμων ορίων ανά αντισυμβαλλόμενο.

(γ) Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο

Ο κύριος σκοπός των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, είναι η διασφάλιση της διαθεσιμότητας των συμφωνηθέντων κεφαλαίων στους πελάτες. Οι χρηματοοικονομικές εγγυήσεις φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια, καθώς αντιπροσωπεύουν ανέκκλητες διαβεβαιώσεις ότι η Τράπεζα θα προβεί σε πληρωμές, σε περίπτωση που κάποιος πελάτης δεν μπορεί να εξοφλήσει τις υποχρεώσεις του προς τρίτους. Οι ενέγγυες πιστώσεις, οι οποίες είναι γραπτές δεσμεύσεις της Τράπεζας, εκ μέρους ενός πελάτη που εξουσιοδοτεί κάποιον τρίτο να εκδίδει διαταγές πληρωμής εις βάρος της Τράπεζας, μέχρι ενός προκαθορισμένου ποσού και υπό ειδικούς όρους και συνθήκες, είναι εξασφαλισμένες από το υποκείμενο φορτίο εμπορευμάτων που σχετίζονται και συνεπώς φέρουν μικρότερο κίνδυνο από ότι ένα δάνειο. Οι δεσμεύσεις για επέκταση της πίστωσης αντιπροσωπεύουν συμβατικές υποχρεώσεις για παροχή πίστωσης με προκαθορισμένους όρους και προϋποθέσεις (σημ. 42) σε μορφή δανείων, εγγυήσεων ή ενέγγυων πιστώσεων για τις οποίες η Τράπεζα συνήθως εισπράττει προμήθεια δέσμευσης. Οι δεσμεύσεις αυτές είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός.

(δ) Κίνδυνος συγκέντρωσης

Η Τράπεζα καθορίζει τα επίπεδα πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνει, με την επιβολή ορίων έκθεσης ανά πιστούχο ή ομάδα πιστούχων και ανά κλάδο δραστηριότητας. Η έκθεση σε κάθε πιστούχο περιορίζεται περαιτέρω με υπό-όρια που καλύπτουν την έκθεση σε στοιχεία εντός και εκτός ισολογισμού, και με ημερήσια όρια κινδύνου διακανονισμού σε σχέση με εμπορεύσιμα στοιχεία, όπως προθεσμιακά συμβόλαια ξένου συναλλάγματος.

Αυτού του είδους οι κίνδυνοι παρακολουθούνται σε περιοδική βάση και υπόκεινται σε ετήσια ή συχνότερη αναθεώρηση. Οι συγκεντρώσεις κινδύνου παρακολουθούνται τακτικά και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων του Διοικητικού Συμβουλίου (Board Risk Committee – BRC). Οι αναφορές αυτές περιλαμβάνουν τα 25 μεγαλύτερα πιστωτικά ανοίγματα, τους κυριότερους πελάτες υπό επιτήρηση και προβληματικούς πελάτες, ανάλυση ανά κλάδο, ανάλυση ανά βαθμίδα διαβάθμισης πιστοληπτικής ικανότητας, βαθμού καθυστέρησης και τα δανειακά χαρτοφυλάκια ανά χώρα.

(ε) Συστήματα διαβάθμισης

Διαβάθμιση επιχειρηματικών δανείων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί διαφορετικά συστήματα αξιολόγησης των επιχειρήσεων-πιστούχων, προκειμένου να προσδιορίζονται ορθότερα οι κίνδυνοι από πιστούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Κατά συνέπεια, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τα ακόλουθα συστήματα αξιολόγησης για το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

- Το μοντέλο Moody's Risk Analyst («MRA») ή η «Θεμελιώδης Ανάλυση» (“Fundamental Analysis”- “FA”) χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του κινδύνου των δανειοληπτών Επιχειρηματικής Πίστης.
- Το μοντέλο της εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (“Internal Credit Rating” – “ICR”) για πελάτες που δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με το MRA,
- Το μοντέλο Αξιολόγησης Συναλλαγών (“Transactional Rating”, “TR”) έχει αναπτυχθεί για την αξιολόγηση του κινδύνου συναλλαγών λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση από παράγοντες σε επίπεδο δανειολήπτη. Συγκεκριμένα, για την καλύτερη εκτίμηση της αναμενόμενης ζημίας κατά την έγκριση πιστωτικού ορίου, η Τράπεζα έχει αναπτύξει μία εφαρμογή όπου η πιστωτική διαβάθμιση του δανειολήπτη μαζί με το προτεινόμενο πιστωτικό όριο και τις παρεχόμενες εξασφαλίσεις/εγγυήσεις λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του “TR”.
- Τα μοντέλα της ειδικής (slotting) διαβάθμισης χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κινδύνου ειδικών εκθέσεων που αποτελούν μέρος των ειδικών χρηματοδοτήσεων επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου.
- Τέλος, πραγματοποιείται αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και προσδιορίζονται οι παράγοντες απομείωσης χρησιμοποιώντας τα υποδείγματα της Βιωσιμότητας και Απομείωσης (Viability and Impairment scorecards).

Οι λειτουργίες των MRA, ICR, των Ειδικών υποδειγμάτων καθώς και των υποδειγμάτων Βιωσιμότητας και Απομείωσης υποστηρίζονται από την υπολογιστική πλατφόρμα του Risk Analyst (“RA”) που παρέχεται από εξωτερικό πάροχο (Moody's Analytics), ενώ το TR έχει αναπτυχθεί εσωτερικά και υποστηρίζεται από τις λειτουργικές εφαρμογές της Τράπεζας.

Το MRA ακολουθεί την προσέγγιση της «Θεμελιώδους Ανάλυσης» (FA) των Moody's. Τα FA μοντέλα ανήκουν στην οικογένεια των μοντέλων που ορίζονται ως «Συστήματα Γνώσεων» (Knowledge Based Systems) και βασίζονται στην προσέγγιση της πιθανολογικής αιτιολογίας. Χρησιμοποιούν ποσοτικές και ποιοτικές πληροφορίες για τις επιχειρήσεις, προκειμένου να αξιολογήσουν την φερεγγυότητά τους και να διαβαθμίσουν την πιστοληπτική τους ικανότητα. Ειδικότερα, το MRA λαμβάνει υπόψη τους ισολογισμούς, τα οικονομικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης, για να υπολογίσει τους βασικούς της δείκτες. Η ανάλυση δεικτών περιλαμβάνει αξιολογήσεις της τάσης του κάθε δείκτη στην διάρκεια πολλαπλών περιόδων, τόσο σε επίπεδο κλίσης όσο και μεταβλητότητας της τάσης. Επίσης, συγκρίνει την τιμή του δείκτη της πιο πρόσφατης περιόδου με τις τιμές των τεταρτημορίων για συγκρίσιμες ομάδες ομότιμων ιδρυμάτων. Επιπρόσθετα, το MRA τροφοδοτείται με μία σειρά ποιοτικών παραγόντων που χρησιμοποιούνται ευρέως και σχετίζονται με την ποιότητα της διοίκησης της επιχείρησης, την διαβάθμιση της επιχείρησης στον κλάδο δραστηριοποίησής της και τον θεωρούμενο κίνδυνο του κλάδου. Το MRA χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση όλων των επιχειρήσεων που τηρούν πλήρη φορολογικά βιβλία, ανεξάρτητα από την νομική τους μορφή, και προσαρμόζεται στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Το MRA δεν απευθύνεται σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν διαφορετικές λογιστικές μεθόδους για να συντάξουν τις οικονομικές τους καταστάσεις όπως οι ασφαλιστικές και οι χρηματιστηριακές εταιρείες. Επιπρόσθετα, νεοσύστατες επιχειρήσεις οι οποίες δεν έχουν παρουσιάσει οικονομικά στοιχεία για τουλάχιστον δύο ετήσιες οικονομικές περιόδους δεν μπορούν να αξιολογηθούν με το MRA. Στις περιπτώσεις αυτές, αξιοποιείται η «Εσωτερική Πιστοληπτική Διαβάθμιση» (“Internal Credit Rating”/“ICR”) η οποία αποτελεί υπόδειγμα που συνίσταται από ένα σύνολο παραγόντων ομαδοποιημένων σε τρεις κύριες ενότητες που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένους τομείς ανάλυσης: Οικονομικών Στοιχείων, Ποιοτικά Κριτήρια και Ανάλυση Συμπεριφοράς.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα διενεργεί συνολική αξιολόγηση των επιχειρήσεων, η οποία βασίζεται τόσο στη διαβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου (MRA ή ICR) όσο και στις εξασφαλίσεις και εγγυήσεις της παρεχόμενης πίστωσης, με χρήση δεκαεταρτοβάθμιας (14) κλίμακας. Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο, αποτελεί αντικείμενο λεπτομερούς αξιολόγησης από το κατά περίπτωση αρμόδιο εγκριτικό κλιμάκιο της Τράπεζας, βάσει της αντίστοιχης συνολικής πιστοληπτικής κλίμακας. Οι επιχειρήσεις-πιστούχοι χαμηλού κινδύνου εξετάζονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ αυτές που είναι υψηλότερου κινδύνου είτε σε εξαμηνιαία βάση ή σε τριμηνιαία βάση.

Αναφορικά με το χαρτοφυλάκιο των Ειδικών Χρηματοδοτήσεων (για το οποίο η Τράπεζα χρησιμοποιεί μοντέλα ειδικής διαβάθμισης) και σε συνάφεια με τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (EBA), το χαρτοφυλάκιο αυτό περιλαμβάνει τα πιστωτικά ανοίγματα σε επιχειρήσεις που έχουν ειδικά δημιουργηθεί για να χρηματοδοτήσουν ή να χειριστούν φυσικά περιουσιακά στοιχεία, όπου η πρωταρχική πηγή εσόδου και αποπληρωμής της υποχρέωσης συνδέεται άμεσα με τα χρηματοδοτούμενα στοιχεία ενεργητικού. Κατά συνέπεια, τρεις κατηγορίες δανείων που συμπεριλαμβάνονται στις Ειδικές Χρηματοδοτήσεις είναι: Χρηματοδότηση Έργων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Έργων), Εμπορικά Ακίνητα

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(αξιολογούνται με τα Υποδείγματα των CRE για επενδύσεις και CRE για αξιοποιήσεις ακινήτων) και Χρηματοδότηση Αντικειμένων (αξιολογούνται με το Υπόδειγμα της Χρηματοδότησης Αντικειμένων ειδικά προσαρμοσμένο για το χαρτοφυλάκιο Ναυτιλίας).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του πιστούχου και την ταξινόμηση κατά αντιστοιχία σε Βιώσιμο-Μη-Βιώσιμο, αυτή διενεργείται από τον υπεύθυνο διευθυντή σχέσεων τουλάχιστον ετήσια, ως μέρος της διαδικασίας του πιστωτικού ελέγχου. Η αξιολόγηση γίνεται μέσα από την πλατφόρμα του RA ως μέρος της εφαρμογής του πιστωτικού ορίου και της διαδικασίας ανανέωσης ή τροποποίησης. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την ταξινόμηση ενός πιστούχου ως «Βιώσιμου»-ή «Μη-Βιώσιμου» συμπεριλαμβάνουν το επίπεδο του κύκλου εργασιών, τις τιμές συγκεκριμένων οικονομικών δεικτών, τη μελλοντική ικανότητα παραγωγής ταμειακών ροών, καθώς και ένα σύνολο από ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης σύμφωνα με το οποίο οι πιστούχοι θα πρέπει να αξιολογούνται και να ταξινομούνται ως απομειωμένοι ή όχι. Το Υπόδειγμα Διαβάθμισης Απομείωσης είναι ενσωματωμένο στην πλατφόρμα του RA, για να απεικονίσει και να αρχαιοθετήσει με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο, τις πληροφορίες που λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια των ελέγχων των πιστωτικών ορίων, ειδικά σε σχέση με την αξιολόγηση των παραγόντων πρόκλησης της απομείωσης.

Η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου των επιχειρήσεων συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας υπόψη την πρόβλεψη της μετάβασης των διαβαθμίσεων κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο).

Τα συστήματα διαβάθμισης που αναφέρθηκαν παραπάνω αποτελούν αναπόσπαστο μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διαχείρισης κινδύνων στις πιστοδοτήσεις επιχειρήσεων:

- στην έγκριση ή απόρριψη πιστοδοτικών ορίων, τόσο στην αρχική έγκριση όσο και στην διαδικασία ανανέωσης ορίων,
- στην κατανομή επαρκών επιπέδων για την έγκριση πιστοδοτικών ορίων,
- στην τιμολόγηση η οποία προσαρμόζεται στον κίνδυνο
- στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και την κατανομή εσωτερικού κεφαλαίου και
- στον υπολογισμό απομείωσης (κριτήρια για κατάταξη σε στάδια και μεταγενέστερη εκτίμηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών βάσει των προβλεπόμενων παραμέτρων κινδύνου).

Διαβάθμιση δανείων λιανικής τραπεζικής

Η Τράπεζα αξιολογεί την διαβάθμιση των δανείων λιανικής τραπεζικής, βάσει στατιστικών υποδειγμάτων τόσο κατά την έναρξη της χρηματοδότησης, όσο και σε διαρκή βάση, λαμβάνοντας υπόψη και τα υποδείγματα συμπεριφοράς (behavioral scorecards). Τα υποδείγματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να προβλέπουν, με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες, την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης (probability of default), την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση (loss given default) και την έκθεση κατά την αθέτηση. Επίσης καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των προϊόντων της λιανικής τραπεζικής (πιστωτικές κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, μη ασφαλισμένες ανακυκλούμενες χρηματοδοτήσεις, δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, προσωπικά δάνεια, στεγαστικά δάνεια και χρηματοδοτήσεις μικρών επιχειρήσεων).

Τα υποδείγματα αναπτύχθηκαν βάσει ιστορικών στοιχείων τόσο της Τράπεζας όσο και της αγοράς. Τα υποδείγματα συμπεριφοράς υπολογίζονται αυτόματα σε μηνιαία βάση, διασφαλίζοντας έτσι ότι η εκτίμηση για τον πιστωτικό κίνδυνο είναι επικαιροποιημένη.

Τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην εγκριτική διαδικασία, στη διαχείριση των πιστοδοτικών ορίων, καθώς και στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης για την προτεραιοποίηση των δανειακών λογαριασμών προς άμεση ενέργεια. Επίσης, συχνά τα υποδείγματα χρησιμοποιούνται στην κατηγοριοποίηση των πελατών κατά πιστωτικό κίνδυνο και για την τιμολόγηση βάσει πιστωτικού κινδύνου συγκεκριμένων τομέων και νέων προϊόντων, καθώς επίσης και στον υπολογισμό της προστιθέμενης αξίας από μια δανειακή σχέση (Economic Value Added) και του δείκτη RAROC (Risk Adjusted Return on Capital).

Τα συστήματα διαβάθμισης που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα πληρούν τις απαιτήσεις της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων της Βασιλείας III (Basel III IRB approach). Η Τράπεζα είναι πιστοποιημένη σε IRB από το 2008 για τα ελληνικά χαρτοφυλάκια, τόσο τα επιχειρηματικά όσο και τα χαρτοφυλάκια λιανικής τραπεζικής (όπως περιγράφεται στις γνωστοποιήσεις της Βασιλείας III, Πυλώνας 3, τα οποία είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Τράπεζας).

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του ΔΠΧΠ9, η Τράπεζα έχει περαιτέρω ενισχύσει την αξιολόγηση των μοντέλων πιστωτικού κινδύνου της λιανικής πίστης, συνδέοντας την εκτίμηση των παραμέτρων κινδύνου με μακροοικονομικούς παράγοντες και λαμβάνοντας

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

υπόψη την πρόβλεψή τους για πάνω από ένα χρόνο και σε ορίζοντα συνολικής διάρκειας ζωής κάτω από διαφορετικά μακροοικονομικά σενάρια (το βασικό, το δυσμενές και το αισιόδοξο) και υποστηρίζοντας την ανάλυση σε στάδια και τον επιμερισμό σε κατηγορίες κινδύνου μέσα σε ομοιογενείς ομάδες.

Ο Τομέας Ελέγχου Κεφαλαιακής Επάρκειας Πιστωτικού Κινδύνου παρακολουθεί την επάρκεια των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης προκειμένου να κατηγοριοποιήσει τους πιστούχους βάσει κινδύνου, καθώς και για να προβλέψει την πιθανότητα αθέτησης υποχρέωσης και την ζημία εφόσον υπάρξει αθέτηση και την έκθεση κατά την αθέτηση σε συνεχή βάση. Ο Τομέας Επικύρωσης Μοντέλων και Διακυβέρνησης Ομίλου εφαρμόζει την πολιτική επικύρωσης της Τράπεζας η οποία είναι σύμφωνη με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και τις απαιτήσεις των εποπτικών αρχών. Η Τράπεζα επιβεβαιώνει την εγκυρότητα των συστημάτων διαβάθμισης και υποδειγμάτων αξιολόγησης σε ετήσια βάση και η επιβεβαίωση αυτή περιλαμβάνει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διαδικασίες επικύρωσης καταγράφονται και επισκοπούνται σε τακτική βάση και αναφέρονται στην Επιτροπή Κινδύνων.

Επιπλέον, η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου του Ομίλου ελέγχει ανεξάρτητα σε ετήσια βάση τη διαδικασία επικύρωσης στα συστήματα διαβάθμισης των δανείων επιχειρήσεων και λιανικής τραπεζικής.

(στ) Τεχνικές μείωσης πιστωτικού κινδύνου

Ένα βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής στρατηγικής της Τράπεζας είναι η μείωση του κινδύνου μέσω της χρήσης διαφόρων τεχνικών. Τα κυριότερα μέσα περιορισμού κινδύνων είναι οι ενεχυριάσεις περιουσιακών στοιχείων, οι εγγυήσεις και οι κύριες συμβάσεις συμψηφισμού.

Είδη εξασφαλίσεων που γίνονται αποδεκτά από την Τράπεζα

Η Τράπεζα έχει εσωτερικές πολιτικές που περιλαμβάνουν τους παρακάτω τύπους εξασφαλίσεων που συνήθως γίνονται αποδεκτοί σε μία δανειακή σχέση:

- οικιστικά και εμπορικά ακίνητα (γραφεία, εμπορικά κέντρα, κλπ.), βιομηχανικά κτίρια και οικόπεδα,
- εμπορικές απαιτήσεις, μεταχρονολογημένες επιταγές,
- χρεόγραφα συμπεριλαμβανομένων εισηγμένων μετοχών και ομολόγων,
- καταθέσεις,
- εγγυήσεις και πιστωτικές επιστολές,
- ασφαλιστήρια συμβόλαια, και
- εξοπλισμός, κυρίως οχήματα και πλοία.

Ένα συγκεκριμένο ποσοστό εξασφάλισης είναι προαπαιτούμενο, τόσο κατά την έγκριση της δανειακής σχέσης όσο και σε διαρκή βάση για κάθε τύπο εξασφαλίσεων, όπως παρουσιάζεται στην πιστωτική πολιτική της Τράπεζας.

Για θέσεις, εκτός από δάνεια πελατών (δηλαδή συμφωνίες επαναγοράς, παράγωγα), η Τράπεζα αποδέχεται ως εξασφάλιση μόνο μετρητά ή ρευστοποιήσιμα ομόλογα.

Αρχές αποτίμησης των αποδεκτών εξασφαλίσεων

Προκειμένου να προσδιοριστεί ο μέγιστος δείκτης εξασφάλισης για τα δάνεια, η Τράπεζα λαμβάνει υπόψη όλη τη σχετική διαθέσιμη πληροφόρηση, περιλαμβανομένων των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των εξασφαλίσεων, εφόσον οι συμμετέχοντες στην αγορά θα λάμβαναν υπόψη τα εν λόγω χαρακτηριστικά κατά την τιμολόγηση των αντίστοιχων περιουσιακών στοιχείων. Η αποτίμηση και οι προδιαγραφές των αποδεκτών εξασφαλίσεων στηρίζονται στις ακόλουθες αρχές:

- η εύλογη αξία της εξασφάλισης, δηλ. η τιμή εξόδου (exit price) που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου σε μια κανονική συναλλαγή στις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς,
- η εύλογη αξία αντιπροσωπεύει την ικανότητα των συμμετεχόντων στην αγορά να δημιουργούν οικονομικά οφέλη από την μέγιστη και βέλτιστη χρήση του περιουσιακού στοιχείου ή από την πώληση του,
- μείωση της αξίας της εξασφάλισης εξετάζεται όταν ο τύπος, η τοποθεσία ή η κατάσταση (όπως η φθορά και η απαξίωση) του περιουσιακού στοιχείου το υποδεικνύουν,
- δεν υπάρχει αξία εξασφάλισης εάν η ενεργοποίηση της ενεχυρίασης στο αντικείμενο που αποτελεί την εξασφάλιση δεν μπορεί να εκτελεστεί νόμιμα.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η Τράπεζα διενεργεί εκτιμήσεις της αξίας των εξασφαλίσεων σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις πολιτικές της. Εκτός ειδικών περιπτώσεων (π.χ. κοινοπρακτικά δάνεια), οι εκτιμήσεις των ακινήτων για όλες τις μονάδες πραγματοποιούνται από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. και τις θυγατρικές της (σημ. 25), η οποία αναφέρεται στο Γενικό Διευθυντή του Τομέα Επενδυτικής Τραπεζικής, Διαχείρισης Επενδύσεων και του τομέα Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Ομίλου (Global Markets, Wealth Management and Group Real Estate Asset Management). Η Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. εποπτεύεται από το Royal Institute of Chartered Surveyors και χρησιμοποιεί εσωτερικούς ή εξωτερικούς πιστοποιημένους εκτιμητές σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια (πιστοποιήσεις και εμπειρία). Όλες οι εκτιμήσεις λαμβάνουν υπόψη την περιοχή που βρίσκεται το ακίνητο, την ηλικία του και την εμπορευσιμότητά του, ελέγχονται δε επιπρόσθετα και προσυπογράφονται από έμπειρο προσωπικό της θυγατρικής. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται σε διεθνή πρότυπα εκτιμήσεων (International Valuation Standards), ενώ υπάρχουν μηχανισμοί ποιοτικού ελέγχου, όπως διαδικασίες επισκόπησης και ανεξάρτητοι έλεγχοι δείγματος από ανεξάρτητους και αξιόπιστους οίκους εκτιμήσεων.

Προκειμένου να παρακολουθείται η αποτίμηση των οικιστικών ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων, ο οποίος αναπτύχθηκε σε συνεργασία με άλλες μεγάλες ελληνικές τράπεζες. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, η δε χρήση του δείκτη επιτρέπει την δυναμική παρακολούθηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων και των τάσεων της αγοράς σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών οικιστικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Για τα εμπορικά ακίνητα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί τον δείκτη μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων που αναπτύχθηκε από την Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. Ο συγκεκριμένος δείκτης βασίζεται σε διεθνώς αποδεκτή μεθοδολογία και αποτελεί εργαλείο για τη στατιστική παρακολούθηση πιθανών μεταβολών στις αξίες των εμπορικών ακινήτων, καθώς και στις τάσεις της εν λόγω αγοράς. Ο δείκτης επικαιροποιείται σε ετήσια βάση. Ο δείκτης μεταβολών αξιών εμπορικών ακινήτων χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με φυσική αυτοψία και εκτιμήσεις με επισκόπηση εγγράφων, ανάλογα με το βαθμό σημαντικότητας της έκθεσης ανά πιστούχο και την κατηγοριοποίηση του δανειολήπτη (κατηγορία κινδύνου του πιστούχου EBA status).

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα των μεταχρονολογημένων επιταγών που γίνονται αποδεκτές ως εξασφάλιση, η Τράπεζα έχει αναπτύξει ένα σύστημα προεπιλογής, το οποίο λαμβάνει υπόψη έναν αριθμό κριτηρίων και παραμέτρων κινδύνου, ώστε να αξιολογηθεί η καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, η αποτίμηση των μεταχρονολογημένων επιταγών παρακολουθείται με τη χρήση εξελιγμένων στατιστικών αναφορών και μέσω της επισκόπησης λεπτομερούς πληροφόρησης σχετικά με την εισπραξιμότητα, την αντικατάσταση και σφράγιση τους ανά εκδότη.

Πολιτική εξασφαλίσεων και καταγραφή

Αναφορικά με τις εξασφαλίσεις, η πολιτική της Τράπεζας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη οι εξασφαλίσεις καθώς και οι σχετικές διαδικασίες να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με την δέουσα προσοχή προκειμένου να διασφαλίζεται ότι μπορούν νομίμως να εκτελεστούν σε κάθε περίπτωση που αυτό απαιτηθεί. Η Τράπεζα διατηρεί το δικαίωμα να εκποιήσει τις εξασφαλίσεις όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε οικονομική δυσχέρεια και να είναι σε θέση να διεκδικήσει και να ελέγξει το προϊόν από τη διαδικασία εκποίησης.

Εγγυήσεις

Οι εγγυήσεις που χρησιμοποιούνται ως τεχνική μείωσης πιστωτικού κινδύνου από την Τράπεζα, παρέχονται σε μεγάλο βαθμό από την κυβέρνηση. Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN ΑΕ) και παρόμοια ταμεία, τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες είναι επιπροσθέτως σημαντικοί εγγυητές πιστωτικού κινδύνου.

Διαχείριση ανακτηθέντων ακινήτων

Ο αντικειμενικός σκοπός της διαχείρισης των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων είναι να ελαχιστοποιηθεί η χρονική περίοδος μέχρι την εκποίηση του περιουσιακού στοιχείου και να μεγιστοποιηθεί η ανάκτηση του δεσμευμένου κεφαλαίου.

Για τον σκοπό αυτό, η διαχείριση των ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων στοχεύει στη βελτίωση του εσόδου από ενοίκια και των άλλων εσόδων, μέσω της εκμετάλλευσης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, και ταυτόχρονα στη μείωση του κόστους διακράτησης και συντήρησής τους. Επιπροσθέτως, η Τράπεζα ασχολείται ενεργά με τον εντοπισμό κατάλληλων ενδεχόμενων αγοραστών για το χαρτοφυλάκιο των ανακτηθέντων ακινήτων (περιλαμβανομένων εξειδικευμένων εταιρειών που ασχολούνται

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

με την εξαγορά ειδικών χαρτοφυλακίων ανακτηθέντων ακινήτων), τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, προκειμένου να μειώσει το απόθεμα των ακινήτων σε έναν χρονικό ορίζοντα 3-5 ετών.

Τα ανακτηθέντα ακίνητα παρακολουθούνται στενά μέσω τεχνικών και νομικών αναφορών, προκειμένου η εμπορική τους αξία να αναφέρεται με ακρίβεια και να είναι επικαιροποιημένη σύμφωνα με τις τάσεις της αγοράς.

Κίνδυνος Αντισυμβαλλόμενου

Η Τράπεζα περιορίζει τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενου που απορρέει από τις δραστηριότητες διαχείρισης διαθεσίμων μέσω της σύναψης γενικών συμβάσεων συμψηφισμού και παρόμοιων συμφωνιών, καθώς και συμβάσεων ενεχυρίασης με τους αντισυμβαλλόμενους με τους οποίους διενεργεί ένα μεγάλο όγκο συναλλαγών. Οι γενικές συμβάσεις συμψηφισμού δεν καταλήγουν συνήθως στο συμψηφισμό των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού του ισολογισμού, καθώς οι συναλλαγές συνήθως διακανονίζονται σε μικτή βάση (gross basis). Εντούτοις, ο πιστωτικός κίνδυνος κάθε αντισυμβαλλόμενου μειώνεται μέσω των συμβάσεων-πλαισίων συμψηφισμού, στο βαθμό όπου σε περίπτωση αδυναμίας του αντισυμβαλλόμενου να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, όλες οι ανοιχτές θέσεις με τον αντισυμβαλλόμενο κλείνουν και διακανονίζονται αφού ληφθεί υπόψη ο συμψηφισμός (net basis).

Στην περίπτωση των παραγώγων, η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association), οι οποίες περιορίζουν την έκθεσή του μέσω του συμψηφισμού των ανοικτών θέσεων, και συμβάσεις κάλυψης πιστωτικού κινδύνου (CSAs - Credit Support Annex) οι οποίες μειώνουν περαιτέρω τη συνολική έκθεση ανά αντισυμβαλλόμενο. Κατά την εφαρμογή αυτών των συμβάσεων, η συνολική έκθεση με τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζεται σε ημερήσια βάση λαμβάνοντας υπόψη τυχόν συμψηφισμούς και εξασφαλίσεις.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται και στην περίπτωση των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων (repos), στις οποίες χρησιμοποιούνται συμβάσεις GMRA (Global Master Repurchase Agreements). Η έκθεση (η καθαρή διαφορά μεταξύ του ποσού που δανείστηκε στην συμφωνία επαναγοράς (repo) και της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων) υπολογίζεται σε ημερήσια βάση, ενώ το υπόλοιπο των εξασφαλίσεων αναπροσαρμόζεται μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων, ελαχιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την έκθεση.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Υποδομών για τις Χρηματοοικονομικές Αγορές (European Market Infrastructure Regulation – EMIR), η Τράπεζα ξεκίνησε συναλλαγές για επιλεγμένες συμβάσεις παραγώγων που εκκαθαρίζονται κεντροποιημένα μέσω ενός εξουσιοδοτημένου κεντρικού αντισυμβαλλόμενου (central counterparty – CCP) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ο οποίος είναι καταγεγραμμένος στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών (trade repositories). Η χρήση του CCP αυξάνει τη διαφάνεια στην αγορά και μειώνει τον κίνδυνο του αντισυμβαλλόμενου και τους λειτουργικούς κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά των παραγώγων.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα διαχείρισης εξασφαλίσεων για την παρακολούθηση των συμβάσεων ISDA, CSAs και GMRAs, δηλαδή η ημερήσια αποτίμηση των παραγώγων και η τρέχουσα αξία των χρεογράφων χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της έκθεσης με κάθε αντισυμβαλλόμενο. Οι εξασφαλίσεις που θα πρέπει να δοθούν επιπρόσθετα ή να απαιτηθούν από τον αντισυμβαλλόμενο υπολογίζονται καθημερινά.

Με αυτό το σύστημα η Τράπεζα παρακολουθεί και ελέγχει τη ροή των εξασφαλίσεων στην περίπτωση των παραγώγων και των συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων, ανεξάρτητα από τον αντισυμβαλλόμενο. Η επίδραση κάθε διακύμανσης της αγοράς που αυξάνει την έκθεση της Τράπεζας αναφέρεται και η Τράπεζα προχωρά άμεσα σε αίτημα για αύξηση της εξασφάλισης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

6.2.1.1 Μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ εξασφαλίσεων

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

	2018	
	€ εκατ.	
Η έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των στοιχείων ενεργητικού εντός ισολογισμού έχει ως εξής:		
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽²⁾	2.005	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(2)</u>	2.003
Χρωστικοί τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου		18
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα		1.875
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος		
- Επιχειρηματικά δάνεια	13.668	
- Στεγαστικά δάνεια	14.895	
- Καταναλωτικά δάνεια	2.862	
- Μικρές επιχειρήσεις	5.850	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(7.967)</u>	29.308
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		46
Επενδυτικοί τίτλοι:		
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	971	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(30)</u>	941
- Χρεωστικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση		5.578
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων		78
Λοιπές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις ⁽¹⁾	35	
Μείον: πρόβλεψη απομείωσης	<u>(13)</u>	22
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 42)		
- Δανειακές δεσμεύσεις		2.438
- Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις		<u>2.532</u>
Σύνολο		<u>44.839</u>

⁽¹⁾ Αφορά χρηματοοικονομικές απαιτήσεις για τις οποίες υπολογίζονται προβλέψεις απομείωσης με βάση τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 9, οι οποίες αναγνωρίζονται στα λοιπά στοιχεία ενεργητικού.

⁽²⁾ Εξαιρούνται € 1,2 δις καταθέσεις σε ενέχυρο για εγγυήσεις που σχετίζονται με δάνεια που χορηγούν θυγατρικές με τραπεζική δραστηριότητα (σημ.19).

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2018, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας.

Σχετικά με τα εντός ισολογισμού στοιχεία του ενεργητικού, τα ποσά έκθεσης που αναφέρονται παραπάνω βασίζονται στα λογιστικά υπόλοιπα του ισολογισμού κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, η μέγιστη έκθεση αφορά τα ονομαστικά ποσά που ενδέχεται να απαιτηθεί να καταβληθούν από την Τράπεζα εάν τα συμβόλαια χρηματοοικονομικών εγγυήσεων και λοιπών δεσμεύσεων ενεργοποιηθούν και οι δανειακές δεσμεύσεις εκταμιευθούν. Οι εκτός ισολογισμού δανειακές δεσμεύσεις που παρουσιάζονται παραπάνω, περιλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις αξίας € 2,2 δις για τις οποίες υπολογίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

	2017 € εκατ.
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων ισολογισμού:	
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	2.867
Χρεωστικοί τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	12
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.884
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες:	
- Επιχειρηματικά δάνεια	14.053
- Στεγαστικά δάνεια	15.298
- Καταναλωτικά δάνεια	4.212
- Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις	6.320
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(9.017)
Επενδυτικοί τίτλοι:	
- Χρεωστικοί τίτλοι	6.554
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	1.302
Έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων εκτός ισολογισμού (σημ. 42)	1.485
Σύνολο	44.970

Σημείωση: Στα λοιπά στοιχεία ενεργητικού εξαιρούνται ανακτηθέντα ακίνητα και σχετικές προκαταβολές αξίας € 272 εκατ.

Ο παραπάνω πίνακας απεικονίζει τη μέγιστη έκθεση της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο την 31 Δεκεμβρίου 2017, χωρίς να ληφθούν υπ' όψιν τυχόν εξασφαλίσεις ή άλλα μέτρα προστασίας που δεν πληρούν τα κριτήρια για συμψηφισμό στις οικονομικές καταστάσεις.

Τα στοιχεία του ισολογισμού, που περιλαμβάνονται στον παραπάνω πίνακα, εμφανίζονται στη λογιστική τους αξία, όπως αυτή αναφέρεται στον ισολογισμό. Τα στοιχεία εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν εγγυήσεις, πιστωτικές επιστολές σε αναμονή, ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων και ενέγγυες πιστώσεις.

6.2.1.2 Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Παρακάτω παρατίθεται μια επισκόπηση της έκθεσης της Τράπεζας σε πιστωτικό κίνδυνο προερχόμενο από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες, την 30 Σεπτεμβρίου 2013, οδηγίες της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Επιπρόσθετα, τα είδη ρύθμισης δανείων της Τράπεζας είναι σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της ΤτΕ 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της. Μετά την υιοθέτηση του ΔΠΧΑ 9 από την 1 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα επικαιροποίησε τις γνωστοποιήσεις σχετικά με τις παραπάνω οδηγίες με σκοπό να συμμορφωθεί με τις αναθεωρημένες γνωστοποιήσεις του ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις». Δεδομένου ότι η Τράπεζα υιοθέτησε το ΔΠΧΑ 9 χωρίς την αναδιατύπωση των συγκριτικών στοιχείων, η πληροφόρηση σχετικά με το ΔΠΧΑ 9, όπου κρίνεται αναγκαίο, παρουσιάζεται σε ξεχωριστές ενότητες από τις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις του ΔΛΠ 39.

(α) Ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Σε εφαρμογή από την 1 Ιανουαρίου 2018

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, κατηγοριοποιούνται σύμφωνα με τον τρόπο επιμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών.

Ως εκ τούτου, τα δάνεια που παρουσιάζονται ως μη απομειωμένα, περιλαμβάνουν δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται 12μηνη πρόβλεψη απομείωσης για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθώς δεν παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου, και δάνεια για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους καθώς παρουσιάζουν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική τους αναγνώριση χωρίς, ωστόσο, να θεωρούνται ότι βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης.

Η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει δάνεια τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση αθέτησης (default) για τα οποία αναγνωρίζεται πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους, καθώς και τα δάνεια που κατηγοριοποιούνται ως «Αγορασμένα ή κατά την αρχική τους αναγνώριση πιστωτικά απομειωμένα» (POCI), των οποίων πάντοτε η πρόβλεψη απομείωσης θα επιμετράται με βάση τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για το σύνολο της διάρκειας τους.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες επιμετρώνενα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων δεν υπόκεινται σε επιμέτρηση αναμενομένων πιστωτικών ζημιών και επομένως δε συμπεριλαμβάνονται στα ποσοτικά στοιχεία που παρατίθενται στις κάτωθι ενότητες των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία επιμετρούνται στο αποσβέσιμο κόστος, εκτός και αν υποδεικνύεται διαφορετικά.

Η λογιστική πολιτική της Τράπεζας σχετικά με την απομείωση των στοιχείων του ενεργητικού παρατίθεται στη σημείωση 2.2.13.

Σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουάριου 2018

Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες κατηγοριοποιούνται σε «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα», «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «απομειωμένα δάνεια».

Η κατηγορία «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία δεν υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, καθώς και καμία άλλη ένδειξη απομείωσης.

Η κατηγορία «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» περιλαμβάνει τα δάνεια για τα οποία υπάρχουν εκπρόθεσμες καταβολές, βάσει σύμβασης, τουλάχιστον για μία ημέρα, χωρίς ωστόσο να έχει απομειωθεί η αξία τους εκτός εάν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες που να υποδεικνύουν το αντίθετο. Για τα δάνεια λιανικής τραπεζικής, συνήθως συμβαίνει όταν είναι υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες, ενώ για τα επιχειρηματικά δάνεια λαμβάνονται υπόψη τόσο οι ημέρες υπερημερίας όσο και η εσωτερική διαβάθμισή τους, η οποία αντανακλά τη γενικότερη χρηματοοικονομική κατάσταση του πιστούχου.

Για τα δάνεια των ανωτέρω κατηγοριών, παρόλο που δεν θεωρούνται απομειωμένα, η Τράπεζα αναγνωρίζει «συλλογική» ζημιά απομείωσης (όπως αναφέρεται στη σημ. 2.2.13 «Απομείωση χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού»).

Η κατηγορία «απομειωμένα δάνεια», τα οποία αξιολογούνται για απομείωση «σε ατομική βάση», περιλαμβάνει τα επιχειρηματικά δάνεια καθώς και τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής θεωρούνται απομειωμένα, όταν είναι σε υπερημερία μεγαλύτερη από 90 ημέρες ή μικρότερη στις περιπτώσεις όπου υπάρχει αντικειμενική ένδειξη απομείωσης και για τα οποία αναγνωρίζεται «συλλογική» πρόβλεψη απομείωσης. Επιπρόσθετα, τα απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής σε καθεστώς ρύθμισης ενδέχεται να περιλαμβάνουν δάνεια σε υπερημερία μικρότερη από 90 ημέρες.

Τα παρατηρήσιμα δεδομένα που αξιολογούνται από την Τράπεζα, ώστε να προσδιοριστεί αν υπάρχει αντικειμενική ένδειξη ότι ένα δάνειο ή ομάδα δανείων έχουν απομειωθεί αναφέρονται στη σημ. 2.2.13.

Εποπτικοί ορισμοί

Τα «ανοίγματα σε αθέτηση», σύμφωνα με τον εποπτικό ορισμό όπως αυτός υιοθετήθηκε από την Τράπεζα, περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι σε καθυστέρηση μεγαλύτερη από 90 ημέρες, ανοίγματα τα οποία έχουν αξιολογηθεί από τον Όμιλο με πιθανή αδυναμία πληρωμής, καθώς και εκείνα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική βάση και για τα οποία αναγνωρίζεται «ατομική» πρόβλεψη απομείωσης. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ανοίγματα σε αθέτηση της Τράπεζας ανήλθαν σε € 14.290 εκατ. (2017: € 16.682 εκατ.).

Τα «μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα» (ΜΕΑ) όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από την Τράπεζα, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες που ορίζονται από τα Εκτελεστικά Τεχνικά Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής (European Banking Authority Implementing Technical Standards), περιλαμβάνουν σημαντικά ανοίγματα που είναι υπερήμερα περισσότερο από 90 ημέρες ή που έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, απομειωμένα ανοίγματα που αξιολογούνται για απομείωση σε ατομική ή συλλογική βάση, ανοίγματα που κατηγοριοποιούνται ως ανοίγματα σε αθέτηση για εποπτικούς σκοπούς, καθώς και ρυθμισμένα ΜΕΑ. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ΜΕΑ της Τράπεζας τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 15.208 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 18.037 εκατ.). Αντίστοιχα, τα «Εξυπηρετούμενα ανοίγματα» περιλαμβάνουν ανοίγματα χωρίς καθυστέρηση, υπερήμερα λιγότερο από 90 ημέρες ή που δεν έχουν αξιολογηθεί με πιθανή αδυναμία πληρωμής, μη απομειωμένα και χωρίς αθέτηση ανοίγματα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα εξυπηρετούμενα ανοίγματα της Τράπεζας τα οποία περιλαμβάνονται στα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος ανήλθαν σε € 22.067 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 21.760 εκατ.).

Η κατηγορία «πιθανή αδυναμία πληρωμής» αναφέρεται σε ανοίγματα όπου η ικανότητα του πιστούχου αξιολογείται ως μη πιθανή για πλήρη εξόφληση χωρίς ρευστοποίηση των εξασφαλίσεων, ανεξάρτητα από την ύπαρξη καθυστέρησης ή τον αριθμό των ημερών σε καθυστέρηση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Ποσοτικά στοιχεία****Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9**

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία προ απομειώσεων και την ονομαστική αξία, οι οποίες αποτελούν τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, αντίστοιχα, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (στάδιο 1 και στάδιο 2) και απομειωμένα (στάδιο 3 και POCI). Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δάνειων και απαιτήσεων από πελάτες καθώς και των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει του τρόπου υπολογισμού της (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη λογιστική αξία των δανείων και απαιτήσεων, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Τα δανειακά ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα, τα οποία παρουσιάζονται ξεχωριστά στους ακόλουθους πίνακες, περιλαμβάνουν ανοίγματα προς την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος, εξαιρώντας τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις με εμπορική δραστηριότητα. Για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, ο Δημόσιος Τομέας συμπεριλαμβάνεται στα επιχειρηματικά δάνεια.

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει στοιχεία, προ απομείωσης, για την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και της αντίστοιχης πρόβλεψης απομείωσης, όπως επίσης την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που επιμετρώνται σε FVTPL, την 31 Δεκεμβρίου 2018:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018										
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα			Πρόβλεψη απομείωσης					
			Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων			Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων					
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης/ ονομαστική αξία ανοίγματος	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική λογιστική αξία μετά την απομείωση	Αξία εξασφαλίσεων
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	8.409	4.813	469	9.916	23.607	(74)	(581)	(257)	(4.327)	18.368	14.847
- Στεγαστικά δάνεια	5.686	3.397	223	5.589	14.895	(30)	(279)	(129)	(2.016)	12.441	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	4.966	2.647	126	3.710							11.449
- Καταναλωτικά δάνεια	873	230	-	966	2.069	(28)	(85)	-	(747)	1.209	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	0	1	-	128							129
- Πιστωτικές κάρτες	568	15	-	210	793	(5)	(6)	-	(172)	610	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	-	-	-	-							-
- Μικρές επιχειρήσεις	1.282	1.171	246	3.151	5.850	(11)	(211)	(128)	(1.392)	4.108	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	748	770	123	1.628							3.269
Επιχειρηματικά	7.373	1.416	3.653	1.170	13.612	(49)	(97)	(2.065)	(516)	10.885	5.586
-Μεγάλες επιχειρήσεις	6.274	902	2.166	64	9.406	(38)	(57)	(1.207)	(28)	8.076	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	2.005	688	912	25							3.630
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.099	514	1.487	1.106	4.206	(11)	(40)	(858)	(488)	2.809	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	520	338	685	413							1.956
Δημόσιος Τομέας	56	-	-	0	56	(1)	-	-	(0)	55	5
-Ελλάδα	56	-	-	0	56	(1)	-	-	(0)	55	
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	5	-	-	-							5
Δάνεια και απαιτήσεις που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων										46	42
Σύνολο	15.838	6.229	4.122	11.086	37.275	(124)	(678)	(2.322)	(4.843)	29.354	20.480
Συνολική αξία εξασφαλίσεων	8.244	4.444	1.846	5.904						-	20.480
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.894	178	589	309	4.970	(12)	(4)	(271)	(18)		
-Δανειακές δεσμεύσεις	2.428	10	-	0	2.438	(7)	(0)	-	-		
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	1.466	168	589	309	2.532	(5)	(4)	(271)	(18)		
<i>Αξία εξασφαλίσεων</i>	433	33	48	2							

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η Τράπεζα αξιολογεί την ποιότητα του χαρτοφυλακίου των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές κάνοντας χρήση των εσωτερικών μοντέλων αξιολόγησης του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου, τα οποία στηρίζονται σε διάφορους ποσοτικούς και ποιοτικούς παράγοντες, ενώ η αξιολόγηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής στηρίζεται στην κατανομή των βαθμίδων κινδύνου σε ομοιογενείς ομάδες.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την κατανομή των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης και της ονομαστικής αξίας των ανοιγμάτων των δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, βάσει της κατηγοριοποίησης της πιστωτικής τους ποιότητας και της κατάταξης σε στάδια:

		31 Δεκεμβρίου 2018			
		Μη απομειωμένα	Απομειωμένα	Απομειωμένα	
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Συνολική λογιστική αξία προ απομείωσης
		€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης					
Λιανική Τραπεζική					
- Στεγαστικά δάνεια					
	PD<2,5%	2.610	1	-	2.611
	2,5%<=PD<4	2.117	593	-	2.710
	4%<=PD<10%	823	611	-	1.434
	10%<=PD<16%	31	376	-	407
	16%<=PD<99,99%	105	1.816	-	1.921
	100%	-	-	5.812	5.812
- Καταναλωτικά δάνεια					
	PD<2,5%	495	-	-	495
	2,5%<=PD<4	126	-	-	126
	4%<=PD<10%	83	5	-	88
	10%<=PD<16%	169	1	-	170
	16%<=PD<99,99%	0	224	-	224
	100%	-	-	966	966
- Πιστωτικές κάρτες					
	PD<2,5%	421	-	-	421
	2,5%<=PD<4	124	-	-	124
	4%<=PD<10%	-	1	-	1
	10%<=PD<16%	21	-	-	21
	16%<=PD<99,99%	2	14	-	16
	100%	-	-	210	210
- Μικρές επιχειρήσεις					
	PD<2,5%	218	2	-	220
	2,5%<=PD<4	937	-	-	937
	4%<=PD<10%	37	7	-	44
	10%<=PD<16%	45	9	-	54
	16%<=PD<99,99%	45	1.153	-	1.198
	100%	-	-	3.397	3.397
Επιχειρηματικά					
- Μεγάλες επιχειρήσεις					
	Υψηλής διαβάθμισης	3.821	14	-	3.835
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	2.448	509	-	2.957
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	5	379	-	384
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	2.230	2.230
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ					
	Υψηλής διαβάθμισης	571	25	-	596
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	516	150	-	666
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	12	339	-	351
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	2.593	2.593
Δημόσιος Τομέας					
Όλες οι χώρες					
	Υψηλής διαβάθμισης	6	-	-	6
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	50	-	-	50
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	-	-	-	-
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	0	0
Σύνολο		15.838	6.229	15.208	37.275

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

		31 Δεκεμβρίου 2018			
		Μη απομειωμένα		Απομειωμένα	
		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων 12μήνου		Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	
Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης		€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	Ονομαστική αξία € εκατ.
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο					
Λιανική τραπεζική					
Δανειακές Δεσμεύσεις					
	PD<2,5%	1.339	0	-	1.339
	2,5%<=PD<4	922	-	-	922
	4%<=PD<10%	3	1	-	4
	10%<=PD<16%	21	1	-	22
	16%<=PD<99,99%	1	8	-	9
	100%	-	-	0	0
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λουπές δεσμεύσεις					
	PD<2,5%	21	-	-	21
	2,5%<=PD<4	93	-	-	93
	4%<=PD<10%	-	-	-	-
	10%<=PD<16%	-	-	-	-
	16%<=PD<99,99%	-	-	-	-
	100%	-	-	-	-
Επιχειρηματικά					
Δανειακές Δεσμεύσεις					
	Υψηλής διαβάθμισης	90	-	-	90
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	44	-	-	44
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	8	-	-	8
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	-	-
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λουπές δεσμεύσεις					
	Υψηλής διαβάθμισης	1.019	52	-	1.071
	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	327	62	-	389
	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	6	54	-	60
	Απομειωμένα (Defaulted)	-	-	898	898
Σύνολο		3.894	178	898	4.970

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις κατηγορίες εσωτερικής πιστοληπτικής διαβάθμισης (το MRA ή αντίστοιχο σύστημα διαβάθμισης) του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου που αντιστοιχούν στις κατηγορίες πιστωτικής ποιότητας.

Επιχειρηματικά δάνεια	
Κατηγορίες κατάταξης πιστωτικής ποιότητας	Εσωτερικά συστήματα διαβάθμισης
Υψηλής διαβάθμισης	1-4
Ικανοποιητικής διαβάθμισης	5-6
Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	7-9
Απομειωμένα(Defaulted)	10

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες προ απομείωσης ανά κατηγορία προϊόντος και ανά στάδιο η οποία υπολογίστηκε βάσει του αρχικού και τελικού υπολοίπου για την περίοδο αναφοράς από την 1 Ιανουαρίου 2018 έως 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018													Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις				
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων πιστωτικών ζημιών 12μήνου		
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	6.419	2.106	5.441	5.743	3.405	6.151	1.476	297	2.439	1.248	1.064	4.008	39.797	
Νέα δάνεια αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	2.127	-	-	115	-	-	179	-	-	177	-	-	2.598	
Μεταφορές μεταξύ σταδίων														
-σε αναμενόμενες ζημιές 12μήνου	859	(839)	(20)	501	(487)	(14)	90	(87)	(3)	108	(102)	(6)	-	
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(217)	285	(68)	(164)	925	(761)	(50)	132	(82)	(58)	398	(340)	-	
-σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(16)	(192)	208	(69)	(408)	477	(44)	(71)	115	(26)	(171)	197	-	
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης	-	-	(144)	-	-	(0)	(11)	(2)	(994)	(6)	(1)	(0)	(1.158)	
Διαγραφές	-	-	(329)	-	-	(53)	-	-	(256)	-	-	(423)	(1.061)	
Αποπληρωμές	(1.253)	(86)	(489)	(590)	(170)	(111)	(249)	(44)	(78)	(154)	(75)	(83)	(3.382)	
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(490)	142	224	150	132	123	50	20	35	(7)	58	44	481	
Λογιστική αξία προ απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	7.429	1.416	4.823	5.686	3.397	5.812	1.441	245	1.176	1.282	1.171	3.397	37.275	
Πρόβλεψη απομείωσης	(50)	(97)	(2.581)	(30)	(279)	(2.145)	(33)	(91)	(919)	(11)	(211)	(1.520)	(7.967)	
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	7.379	1.319	2.242	5.656	3.118	3.667	1.408	154	257	1.271	960	1.877	29.308	

Σημείωση 1: Η κατηγορία του επιχειρηματικού χαρτοφυλακίου περιλαμβάνει και τα δάνεια του Δημοσίου Τομέα.

Σημείωση 2: Τα δάνεια και οι απαιτήσεις από πελάτες που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης, περιλαμβάνουν τα δάνεια τα οποία πουλήθηκαν, τα τροποποιημένα δάνεια (σε περιπτώσεις που η τροποποίησή τους οδήγησε σε αποαναγνώριση) και εκείνα τα οποία ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Πιστωτικά απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των πιστωτικά απομειωμένων (στάδιο 3) δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου προ απομείωσης, την πρόβλεψη απομείωσης καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου

Για τα νομικώς καταγγελλόμενα δάνεια, η Τράπεζα παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2018							
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος Τομέας	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 90 ημέρες	1.229	121	1	560	906	392	-	3.209
90 έως 179 ημέρες	227	45	5	78	38	48	-	441
180 έως 360 ημέρες	159	60	6	67	24	25	-	341
άνω των 360 ημερών	4.197	740	198	2.692	1.262	2.128	0	11.217
Λογιστική αξία προ απομείωσης	5.812	966	210	3.397	2.230	2.593	0	15.208
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.145)	(747)	(172)	(1.520)	(1.235)	(1.346)	(0)	(7.165)
Λογιστική αξία	3.667	219	38	1.877	995	1.247	0	8.043
Αξία εξασφαλίσεων	3.836	128	-	1.751	937	1.098	-	7.750

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την αξία των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες, προ απομείωσης, η οποία αποτελεί και τη μέγιστη έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο προ απομείωσης, καθώς και την κατηγοριοποίηση αυτών σε μη απομειωμένα (δηλ. «δάνεια χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα» και «δάνεια σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα») και απομειωμένα. Επίσης, οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν το υπόλοιπο της πρόβλεψης απομείωσης που έχει αναγνωρισθεί ανά κατηγορία δανείων και απαιτήσεων από πελάτες βάσει του τρόπου αξιολόγησής τους (δηλ. «ατομική» ή συλλογική» αξιολόγηση), τη συνολική καθαρή αξία των δανείων και απαιτήσεων, μετά την απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για την μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Τα δανειακά ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα, τα οποία παρουσιάζονται ξεχωριστά στους ακόλουθους πίνακες, περιλαμβάνουν ανοίγματα προς την κεντρική κυβέρνηση, τις τοπικές αρχές, σε εταιρείες που συνδέονται με το κράτος και εταιρείες που ελέγχονται μερικώς ή πλήρως από το κράτος, εξαιρώντας τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις με εμπορική δραστηριότητα

Το 2018 η Τράπεζα προέβη σε τροποποίηση της παρουσίασης των ανοιγμάτων υπό τον τίτλο «Δημόσιος Τομέας» με σκοπό την εναρμόνιση με τους τύπους των ανοιγμάτων του Δημοσίου Τομέα που χρησιμοποιούνται τόσο για εποπτικούς σκοπούς όσο και για σκοπούς διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Ως εκ τούτου, την 31 Δεκεμβρίου 2017, τα ανοίγματα του Δημοσίου Τομέα καθαρής αξίας σε € 576 εκατ., αναμορφώθηκαν και ανέρχονταν σε € 62 εκατ., ενώ ποσό ύψους € 514 εκατ., παρουσιάζεται στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο. Οι πίνακες για την 31 Δεκεμβρίου 2017 παρουσιάζονται διακριτά και επικαιροποιήθηκαν αναλόγως.

Επιπρόσθετα, η αξία των εξασφαλίσεων που παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα έχει ανώτατο όριο το ύψος του δανείου, προ απομείωσης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017									
	Μη απομειωμένα		Απομειωμένα		Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης			Συνολική καθαρή αξία μετά την απομείωση		Αξία εξασφαλίσεων
	Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Συνολική αξία προ απομείωσης	Ατομική αξιολόγηση	Συλλογική αξιολόγηση	Αξία εξασφαλίσεων		
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.		
Λιανική Τραπεζική	10.587	2.646	198	12.399	25.830	(98)	(5.909)	19.823	15.523	
- Στεγαστικά δάνεια	7.391	1.756	145	6.006	15.298	(78)	(2.133)	13.087	11.847	
- Καταναλωτικά δάνεια	916	270	-	2.003	3.189	-	(1.607)	1.582	128	
- Πιστωτικές κάρτες	547	41	-	435	1.023	-	(313)	710	34	
- Μικρές επιχειρήσεις	1.733	579	53	3.955	6.320	(20)	(1.856)	4.444	3.514	
Επιχειρηματικά	7.725	761	5.502	-	13.988	(2.792)	(215)	10.981	6.098	
- Μεγάλες επιχειρήσεις	6.187	676	2.456	-	9.319	(1.323)	(139)	7.857	3.816	
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.538	85	3.046	-	4.669	(1.469)	(76)	3.124	2.282	
Δημόσιος τομέας	65	0	0	-	65	(0)	(3)	62	4	
- Ελλάδα	65	0	0	-	65	(0)	(3)	62	4	
Σύνολο	18.377	3.407	5.700	12.399	39.883	(2.890)	(6.127)	30.866	21.625	

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Τα εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης των πιστούχων που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα, παρακολουθούν τα σημαντικά υπόλοιπα, βάσει ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων. Σχετικά με τα δάνεια και απαιτήσεις χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα, τα επιχειρηματικά δάνεια κατηγοριοποιούνται σε υψηλή διαβάθμιση, ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση, ενώ τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις και τα στεγαστικά δάνεια, τα οποία αξιολογούνται για απομείωση σε «ατομική βάση», κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση και υπό παρακολούθηση. Τα υπόλοιπα δάνεια λιανικής τραπεζικής, τα οποία δεν αξιολογούνται σε «ατομική βάση», δεν διαβαθμίζονται και κατηγοριοποιούνται σε ικανοποιητική διαβάθμιση βάσει της μη ύπαρξης καθυστέρησης πληρωμών.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Υψηλής διαβάθμισης	Ικανοποιητικής διαβάθμισης	Υπό παρακολούθηση (υψηλότερου κινδύνου)	Σύνολο των χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένων	Αξία εξασφαλίσεων
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	-	10.587	-	10.587	7.425
- Στεγαστικά δάνεια	-	7.391	-	7.391	6.280
- Καταναλωτικά δάνεια	-	916	-	916	-
- Πιστωτικές κάρτες	-	547	-	547	-
- Μικρές επιχειρήσεις	-	1.733	-	1.733	1.145
Επιχειρηματικά	5.702	1.807	216	7.725	3.157
- Μεγάλες επιχειρήσεις	4.639	1.411	137	6.187	2.320
- Μικρομεσαίες ΜΜΕ	1.063	396	79	1.538	837
Δημόσιος τομέας	1	64	-	65	4
- Ελλάδα	1	64	-	65	4
Σύνολο	5.703	12.458	216	18.377	10.586

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες σε καθυστέρηση και μη απομειωμένων, προ αναγνωρισθείσας πρόβλεψης, ανά κατηγορία δανείου:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο των καθυστερημένων και μη απομειωμένων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος Τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	1.411	235	31	475	564	39	-	2.755
30 έως 59 ημέρες	247	24	7	65	47	17	-	407
60 έως 89 ημέρες	98	11	3	39	65	29	-	245
Σύνολο	1.756	270	41	579	676	85	-	3.407
Αξία εξασφαλίσεων	1.427	0	-	353	448	63	-	2.291

Απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου:

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος Τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2016	6.358	2.687	567	4.317	2.811	3.770	0	20.510
Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών δανείων	-	-	-	-	245	(245)	-	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	6.358	2.687	567	4.317	3.056	3.525	0	20.510
Αξία δανείων που χαρακτηρίστηκαν ως απομειωμένα εντός της χρήσης	656	126	14	299	136	96	0	1.327
Αξία δανείων που εξήλθαν από την κατηγορία των απομειωμένων δανείων	(716)	(133)	(15)	(555)	(221)	(94)	-	(1.734)
Εισπράξεις από απομειωμένα δάνεια	(83)	(61)	(15)	(44)	(104)	(97)	-	(404)
Διαγραφές απομειωμένων δανείων	(41)	(113)	(64)	(3)	(291)	(355)	-	(867)
Πωλήσεις απομειωμένων δανείων	-	(546)	(62)	-	(68)	(24)	-	(700)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(23)	43	10	(6)	(52)	(5)	(0)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	6.151	2.003	435	4.008	2.456	3.046	0	18.099
Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομειώσεως	(2.057)	(1.510)	(303)	(1.824)	(1.376)	(1.469)	(0)	(8.539)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου (καθαρή αξία)	4.094	493	132	2.184	1.080	1.577	0	9.560

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την χρονοανάλυση των απομειωμένων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά κατηγορία δανείου, μετά από απομείωση, καθώς και την αξία των εξασφαλίσεων που κατέχονται για τη μείωση του πιστωτικού κινδύνου.

Για τα καταγγελλόμενα δάνεια, η Τράπεζα παύει να παρακολουθεί την κατάσταση καθυστέρησής τους και συνεπώς τα υπόλοιπα τους περιλαμβάνονται στην κατηγορία «άνω των 360 ημερών», με εξαίρεση τα καταναλωτικά δάνεια τα οποία παρακολουθούνται μέχρι τις 360 μέρες καθυστέρησης.

	31 Δεκεμβρίου 2017							Σύνολο των απομειωμένων δανείων € εκατ.
	Λιανική Τραπεζική			Επιχειρηματικά			Δημόσιος Τομέας	
	Στεγαστικά δάνεια € εκατ.	Καταναλωτικά δάνεια € εκατ.	Πιστωτικές κάρτες € εκατ.	Μικρές επιχειρήσεις € εκατ.	Μεγάλες επιχειρήσεις € εκατ.	Μικρομεσαίες ΜΜΕ € εκατ.	Ελλάδα € εκατ.	
έως 29 ημέρες	785	96	1	368	767	256	0	2.273
30 έως 59 ημέρες	182	18	0	55	1	7	-	263
60 έως 89 ημέρες	138	7	0	79	53	42	-	319
90 έως 179 ημέρες	225	16	3	85	44	54	-	427
180 έως 360 ημέρες	200	16	2	94	35	44	-	391
άνω των 360 ημερών	2.564	340	126	1.503	180	1.174	-	5.887
Σύνολο	4.094	493	132	2.184	1.080	1.577	0	9.560
Αξία εξασφαλίσεων	4.140	128	34	2.016	1.048	1.382	-	8.748

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Εξασφαλίσεις και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Εξασφαλίσεις

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων προσδιορίζει τη σχέση μεταξύ του δανειακού υπολοίπου, προ απομείωσης, και της τρέχουσας αξίας των ακινήτων που κατέχονται ως εξασφάλιση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο δείκτης δανείων προς αξία εξασφάλισης των στεγαστικών δανείων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

	2018 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια	
Μικρότερο από 50%	3.136
50%-70%	1.774
71%-80%	1.186
81%-90%	1.075
91%-100%	2.560
101%-120%	1.460
121%-150%	1.288
Μεγαλύτερο από 150%	2.416
Συνολική έκθεση	14.895
Μέσος Όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	90,31%

	2017 € εκατ.
Στεγαστικά Δάνεια	
Μικρότερο από 50%	
50%-70%	3.248
71%-80%	2.021
81%-90%	1.012
91%-100%	921
101%-120%	900
121%-150%	1.676
Μεγαλύτερο από 150%	2.071
Συνολική έκθεση	3.449
	15.298
Μέσος Όρος του δείκτη δανείου προς αξία εξασφάλισης	101,39%

Η ανάλυση των εξασφαλίσεων και εγγυήσεων για δάνεια και απαιτήσεις πελατών στο αποσβέσιμο κόστος παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκέμβριος 2018				
	Αξία εξασφαλίσεων				Εγγυήσεις € εκατ.
Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.		
Λιανική Τραπεζική	14.491	288	68	14.847	196
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	2.651	75	2.860	5.586	150
Δημόσιος Τομέας	1	4	-	5	-
Σύνολο	17.143	367	2.928	20.438	346

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Αξία εξασφαλίσεων				Εγγυήσεις € εκατ.
	Ακίνητη περιουσία € εκατ.	Χρηματ/κές € εκατ.	Λοιπές € εκατ.	Σύνολο € εκατ.	
Λιανική Τραπεζική	15.054	245	224	15.523	162
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	2.937	101	3.060	6.098	179
Δημόσιος Τομέας	2	2	-	4	1
Σύνολο	17.993	348	3.284	21.625	342

⁽¹⁾ Οι λοιπές εξασφαλίσεις περιλαμβάνουν εκχωρημένες απαιτήσεις, εξοπλισμό, αποθέματα, πλωτά μέσα κλπ.

Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία

Η Τράπεζα αναγνωρίζει στον ισολογισμό τα περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται ως εξασφαλίσεις, όταν αυτά έρχονται στην κατοχή της συνήθως μέσω νομικών διαδικασιών ή επικαλούμενη άλλες πιστωτικές ενισχύσεις. Η κύρια κατηγορία εξασφαλίσεων που ανακτάται από την Τράπεζα, για την αποπληρωμή ή μείωση του υπολοίπου των δανείων, αφορά σε ακίνητα περιουσιακά στοιχεία. Τα ακίνητα κατηγοριοποιούνται στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία στην χαμηλότερη αξία μεταξύ του κόστους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας (βλέπε επίσης σημ. 2.2.18 και 29). Στις περιπτώσεις που τα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα για τις δραστηριότητες της, τότε αυτά κατηγοριοποιούνται ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία ή ως επενδύσεις σε ακίνητα αναλόγως (βλέπε σημ. 2.2.6, 26 και 27).

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται οι εξασφαλίσεις τις οποίες η Τράπεζα απέκτησε και τις αναγνώρισε στα ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία, καθώς επίσης τα καθαρά κέρδη/(ζημιές) που προέκυψαν από πωλήσεις τέτοιων περιουσιακών στοιχείων μέσα στη χρήση:

31 Δεκεμβρίου 2018						
Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.

Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς

- Κατοικίες	268	62	(61)	4	207	18	(1)
- Εμπορικά ακίνητα	187	73	(36)	(4)	151	7	0

31 Δεκεμβρίου 2017						
Αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Εκ των οποίων: εντός της χρήσης € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Εκ της οποίας: εντός της χρήσης € εκατ.	Καθαρή αξία ανακτηθέντων εξασφαλίσεων € εκατ.	Καθαρή αξία πώλησης € εκατ.	Καθαρό κέρδος/(ζημιά) πώλησης € εκατ.

Ανακτηθείσα ακίνητη περιουσία από πλειστηριασμούς

- Κατοικίες	237	12	(65)	(5)	172	17	(2)
- Εμπορικά ακίνητα	122	18	(32)	(5)	90	3	(0)

Δεν υπήρχαν το 2018 και το 2017 πάγια περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν κατηγοριοποιηθεί ως επενδύσεις σε ακίνητα ή ως ιδιοχρησιμοποιούμενα πάγια στοιχεία και τα οποία προήλθαν είτε από ανάκτηση ή από μεταφορά από τα ανακτηθέντα πάγια περιουσιακά στοιχεία. Το 2017 η Τράπεζα ανέκτησε μετοχικούς τίτλους αξίας € 20 εκατ. οι οποίοι κατηγοριοποιήθηκαν στο χαρτοφυλάκιο των διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων.

(γ) Γεωγραφική κατανομή και τομέας δραστηριότητας των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Όπως αναφέρεται στη σημ. 6.2.1, η Τράπεζα κατέχει διαφοροποιημένα χαρτοφυλάκια σε διαφορετικές αγορές και χώρες και εφαρμόζει όρια στη συγκέντρωση ανά γεωγραφική περιοχή ή τομέα δραστηριότητας των ομάδων των πιστούχων που μπορεί να επηρεαστούν παρόμοια από αλλαγές στις οικονομικές ή άλλες συνθήκες, ώστε να περιορίσει τον πιστωτικό κίνδυνο.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ανοίγματα της Τράπεζας σε δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο στη λογιστική αξία προ απομείωσης και σε ονομαστική αξία αντίστοιχα, ανά στάδιο αναμενόμενης πιστωτικής ζημιάς, κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή και την πρόβλεψη απομείωσης ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2018											
	Ελλάδα				Λοιπές Ευρωπαϊκές Χώρες				Λοιπές Χώρες			
	Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία				Λογιστική αξία προ απομείωσης/Ονομαστική αξία			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	8.409	4.813	10.385	(5.239)	-	-	-	-	-	-	-	-
-Στεγαστικά δάνεια	5.686	3.397	5.812	(2.454)	-	-	-	-	-	-	-	-
-Καταναλωτικά δάνεια	873	230	966	(860)	-	-	-	-	-	-	-	-
-Πιστωτικές κάρτες	568	15	210	(183)	-	-	-	-	-	-	-	-
-Μικρές επιχειρήσεις	1.282	1.171	3.397	(1.742)	-	-	-	-	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	6.356	1.325	4.514	(2.497)	103	15	202	(154)	914	76	107	(76)
-Εμπόριο και υπηρεσίες	3.177	539	2.160	(1.263)	26	8	111	(78)	5	24	54	(42)
-Βιομηχανία	1.534	232	902	(488)	-	1	1	(0)	-	-	-	-
-Ναυτιλία	22	0	-	(0)	77	-	61	(56)	909	52	35	(24)
-Κατασκευές	556	307	994	(596)	0	6	20	(13)	-	-	18	(10)
-Τουρισμός	564	236	447	(136)	-	-	-	-	-	-	-	-
-Ενέργεια	503	11	9	(13)	-	-	4	(4)	-	-	-	-
-Λοιπές	-	-	2	(1)	-	-	5	(3)	-	-	-	-
Δημόσιος τομέας	56	-	0	(1)	-	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	14.821	6.138	14.899	(7.737)	103	15	202	(154)	914	76	107	(76)
Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο	3.568	101	113	(61)	270	60	785	(244)	56	17	0	(0)
-Δανειακές δεσμεύσεις	2.400	10	0	(7)	-	-	-	-	28	-	-	(0)
-Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις και λοιπές δεσμεύσεις	1.168	91	113	(54)	270	60	785	(244)	28	17	0	(0)

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία των δανείων της Τράπεζας που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανήλθε σε € 46 εκατ. τα οποία περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα συνολικά δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, προ απομείωσης, τα απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, καθώς και τις προβλέψεις απομείωσης, ανά κατηγορία δανείων, τομέα δραστηριότητας και γεωγραφική περιοχή:

	31 Δεκεμβρίου 2017								
	Ελλάδα			Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες			Λοιπές χώρες		
	Σύνολο δανείων € εκατ.	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Σύνολο δανείων € εκατ.	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.	Σύνολο δανείων € εκατ.	Εκ των οποίων: απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	25.830	12.597	(6.007)	-	-	-	-	-	-
-Στεγαστικά δάνεια	15.298	6.151	(2.211)	-	-	-	-	-	-
-Καταναλωτικά δάνεια	3.189	2.003	(1.607)	-	-	-	-	-	-
-Πιστωτικές κάρτες	1.023	435	(313)	-	-	-	-	-	-
-Μικρές επιχειρήσεις	6.320	4.008	(1.876)	-	-	-	-	-	-
Επιχειρηματικά	12.664	5.092	(2.696)	332	247	(177)	992	163	(134)
-Εμπόριο και υπηρεσίες	6.363	2.598	(1.512)	159	132	(90)	160	102	(95)
-Βιομηχανία	2.797	906	(457)	2	1	(0)	-	-	-
-Ναυτιλία	91	31	(18)	121	68	(61)	831	60	(39)
-Κατασκευές	1.912	1.036	(553)	41	37	(19)	1	1	(0)
-Τουρισμός	1.305	510	(144)	-	-	-	-	-	-
-Ενέργεια	191	9	(11)	4	4	(4)	-	-	-
-Λοιπές	5	2	(1)	5	5	(3)	-	-	-
Δημόσιος Τομέας	65	-	(3)	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	38.559	17.689	(8.706)	332	247	(177)	992	163	(134)

(δ) Μέτρα ρύθμισης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες

Οι συμβατικοί όροι των δανείων ενδέχεται να τροποποιηθούν λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως αλλαγές στις συνθήκες της αγοράς, διακράτηση πελατείας και λοιπών παραγόντων, καθώς και λόγω ενδεχόμενης επιδείνωσης στην οικονομική κατάσταση του οφειλέτη. Η Τράπεζα εφαρμόζει διάφορα προγράμματα ρύθμισης δανείων, προκειμένου να ενισχύσει τη διαχείριση των σχέσεων της με τους πελάτες και την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών είσπραξης των απαιτήσεων της, καθώς και να βελτιώσει την ανακτησιμότητα των αντίστοιχων ταμιακών ροών και να περιορίσει τις ζημιές από πιστωτικούς κινδύνους που προέρχονται τόσο από τα δάνεια λιανικής τραπεζικής όσο και από το επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο.

Κατηγοριοποίηση Μέτρων Ρύθμισης

Οι πρακτικές ρύθμισης δανείων, όπως παρακολουθούνται και γνωστοποιούνται από την Τράπεζα, βάσει των εκτελεστικών τεχνικών προτύπων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Αρχής περιλαμβάνουν μόνο τις περιπτώσεις τροποποίησης των συμβατικών όρων αποπληρωμής του δανείου λόγω οικονομικής αδυναμίας του οφειλέτη να ανταποκριθεί στις δανειακές του υποχρεώσεις βάσει των υφιστάμενων όρων, και η Τράπεζα παρέχει διευκολύνσεις, μέσω ευνοϊκής τροποποίησης των όρων και προϋποθέσεων που προβλέπονται από την δανειακή σύμβαση, ενέργεια στην οποία δεν θα προέβαινε εάν ο οφειλέτης δεν βρισκόταν σε οικονομική δυσχέρεια.

Όλα τα άλλα είδη τροποποιήσεων που παρέχονται από την Τράπεζα και δεν οφείλονται στην οικονομική αδυναμία του οφειλέτη, αλλά καθορίζονται από παράγοντες επιχειρηματικής φύσεως, δεν αποτελούν μέτρα ρύθμισης.

Λύσεις Ρύθμισης Δανείων

Οι λύσεις ρύθμισης παρέχονται κατόπιν αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της πρόθεσής του να αποπληρώσει την οφειλή του, και μπορεί να είναι προσωρινής φύσης ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ο σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι η διευκόλυνση των οφειλετών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες μέσω επαναπροσδιορισμού των όρων αποπληρωμής των δανείων τους με βιώσιμο τρόπο και ταυτόχρονα η προστασία της Τράπεζας από ενδεχόμενες πιστωτικές ζημιές. Η Τράπεζα αναπτύσσει στοχευμένες στρατηγικές κατηγοριοποίησης οφειλετών με σκοπό την εξεύρεση κατάλληλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων και βιώσιμων λύσεων, οι οποίες θα ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες των εν λόγω επιλεγμένων ομάδων οφειλετών.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα μέτρα ρύθμισης δανείων μπορεί να περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται απαραίτητα σε ένα ή και περισσότερα από τα παρακάτω:

- κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- καταβολή δόσης μεγαλύτερης των οφειλόμενων τόκων,
- καταβολή μόνο τόκων,
- καταβολή δόσης μικρότερης των οφειλόμενων τόκων,
- περίοδος χάριτος,
- μείωση επιτοκίου,
- παράταση διάρκειας,
- διαχωρισμός οφειλής,
- μερική διαγραφή οφειλής,
- λειτουργική αναδιάρθρωση και
- συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο.

Ειδικά για τα καταναλωτικά δάνεια χωρίς εξασφάλιση (περιλαμβανομένων των πιστωτικών καρτών), τα προγράμματα ρύθμισης (π.χ. παράταση διάρκειας) πραγματοποιούνται κυρίως μέσω της ενοποίησης των δανειακών υποχρεώσεων, όπου όλα τα υφιστάμενα υπόλοιπα καταναλωτικών δανείων συγκεντρώνονται σε ένα. Αυτές οι ρυθμίσεις εφαρμόζονται τόσο για να επιτυγχάνεται η επαρκής μείωση των δόσεων του δανείου όσο και ο βιώσιμος χαρακτήρας της ρύθμισης για τον οφειλέτη. Σε επιλεγμένες περιπτώσεις, η ενοποίηση των δανειακών υποχρεώσεων μπορεί να συνδυάζεται με εγγραφή προσημείωσης σε ακίνητα, μετατρέποντας έτσι τα μη εξασφαλισμένα ανοίγματα της Τράπεζας σε εξασφαλισμένα.

Στην περίπτωση των στεγαστικών δανείων, η μείωση της δόσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω διαφόρων προγραμμάτων ρύθμισης, όπως η παράταση διάρκειας της αποπληρωμής του δανείου, η κεφαλαιοποίηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών, ο διαχωρισμός οφειλής και σχέδια για καταβολή μειωμένης δόσης.

Τα επιχειρηματικά δάνεια υπόκεινται σε ρύθμιση, όταν υπάρχουν ενδείξεις οικονομικών δυσχερειών του οφειλέτη, η οποία στοιχειοθετείται από ένα συνδυασμό παραγόντων μεταξύ των οποίων η επιδείνωση των οικονομικών του στοιχείων, η υποβάθμιση της πιστοληπτικής του αξιολόγησης, οι καθυστερήσεις πληρωμών και λοιποί παράγοντες.

Η Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης Προβληματικών Δανείων του Ομίλου (Troubled Assets Group General Division- TAG) αποτελεί μία ανεξάρτητη αρχή, η οποία έχει την συνολική ευθύνη για την διαχείριση των προβληματικών δανείων, σύμφωνα με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής της Τράπεζας της Ελλάδος 42/30.05.2014 και τις τροποποιήσεις της. Η Διεύθυνση ελέγχει και παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων ρύθμισης και διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση και προσαρμογή των σχετικών πολιτικών και των διαδικασιών.

Η TAG συνεργάζεται με τον Τομέα Διαχείρισης Κινδύνων για την αμοιβαία κατανόηση και ανάπτυξη της κατάλληλης μεθοδολογίας σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων που απορρέουν από κάθε τύπο ρύθμισης και κατηγορία καθυστέρησης, ανά δανειακό χαρτοφυλάκιο. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη δομή και τις κυριότερες δραστηριότητες της TAG παρατίθενται στις σημ. 6.2.

Ανταλλαγή χρέους με απόκτηση μετοχών του οφειλέτη

Για τα χαρτοφυλάκια επιχειρηματικών δανείων, η Τράπεζα συμμετέχει σε ορισμένες περιπτώσεις σε συναλλαγές ανταλλαγής χρέους με μετοχές, ως μέρος των λύσεων ρύθμισης, όπως περιγράφεται στη σημ. 2.2.9. Το 2018 οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από την Τράπεζα την 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι: (α) 10,67% μετοχικούς τίτλους χωρίς δικαίωμα ψήφου της Pillarstone Bidco S.C.A. για € 0,02 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Famar S.A. (σημ. 29) και (β) 12,1% της Regency Hellenic Investments S.A. για € 8,5 εκατ., που σχετίζεται με την αναδιάρθρωση χρέους της Regency Entertainment S.A. Παρομοίως το 2017 οι μετοχικοί τίτλοι που αποκτήθηκαν και διακρατούνται από την Τράπεζα κατά την 31 Δεκεμβρίου 2017 ήταν: (α) 100% της Στάνταρτ Κτηματικής Α.Ε. (σημ. 27) (β) 24,37% της Famar S.A. (γ) 47,66% των προνομιούχων μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου της ΕΛΤΕΡ Α.Τ.Ε. για € 0,3 εκατ. (δ) 0,86% της FRIGOGLOSS A.B.E.E. για € 0,03 εκατ. και (ε) 18,02% της UNISOFT A.E. για € 27.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Σε εφαρμογή μετά από την 1 Ιανουάριου 2018****i. Ταξινόμηση ρυθμισμένων δανείων**

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως μη απομειωμένα (Στάδιο 2) ή ως απομειωμένα (Στάδιο 3) αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση.

Τα απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια (Στάδιο 2). Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό σωρευτικά, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι ούτε απομειωμένα ούτε πληρούνται άλλα κριτήρια αύξησης πιστωτικού κινδύνου, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης και ταξινομούνται στο Στάδιο 1.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων ρυθμισμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που η Τράπεζα εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια (Στάδιο 3) σύμφωνα με τις διαδικασίες της Τράπεζας για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

ii. Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, η Τράπεζα αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης της Τράπεζας που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.13 και 6.2.1. Συγκεκριμένα, τα ρυθμισμένα επιχειρηματικά δάνεια, τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής, τα οποία είναι από μόνα τους σημαντικά καθώς και αυτά προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αξιολογούνται σε ατομική βάση. Επιπροσθέτως, τα ρυθμισμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής αξιολογούνται σε συλλογική βάση ξεχωριστά από τα υπόλοιπα χαρτοφυλάκια λιανικής καθώς συμπεριλαμβάνουν μεγάλη ομογενή ομάδα δανείων.

iii. Αναδιαρθρώσεις δανείων

Όταν οι τροποποιήσεις στους συμβατικούς όρους ενός ρυθμισμένου δανείου είναι σημαντικές, το αρχικό ρυθμισμένο δάνειο αποαναγνωρίζεται και αναγνωρίζεται ένα καινούργιο. Η Τράπεζα αναγνωρίζει το τροποποιημένο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού ως «καινούργιο» σε εύλογη αξία και η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως κέρδος ή ζημιά από από-αναγνώριση.

Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η τροποποίηση ως αποτέλεσμα λύσεων ρύθμισης δεν θεωρείται σημαντική, η Τράπεζα υπολογίζει εκ νέου τη λογιστική αξία προ απομείωσης του δανείου και αναγνωρίζει τη διαφορά ως κέρδος ή ζημιά από τροποποίηση στα αποτελέσματα χρήσης. Η Τράπεζα συνεχίζει να παρακολουθεί το τροποποιημένο ρυθμισμένο δάνειο κατά τη περίοδο επιτήρησης για να προσδιορίσει κατά ποσό έχει αυξηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος από την αρχική του αναγνώριση.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία των ρυθμισμένων δανείων της Τράπεζας τα οποία επιμετρούνται σε εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων ανέρχεται σε € 31 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Σε εφαρμογή πριν από την 1 Ιανουάριου 2018****i. Ταξινόμηση ρυθμισμένων δανείων**

Τα ρυθμισμένα δάνεια κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα ή μη απομειωμένα αξιολογώντας τον βαθμό καθυστέρησης και την πιστοληπτική τους διαβάθμιση, κατά την ημερομηνία της ρύθμισης και κατά την ημερομηνία αναφοράς.

Τα απομειωμένα ρυθμισμένα δάνεια υπόκεινται αρχικά σε περίοδο επιτήρησης ενός έτους, κατά την οποία η συναλλακτική συμπεριφορά των οφειλετών παρακολουθείται επισταμένως. Εάν, στο τέλος της ανωτέρω περιόδου, οι οφειλέτες έχουν ανταποκριθεί στους όρους του προγράμματος και δεν υπάρχουν καθόλου ποσά σε καθυστέρηση, καθώς και αμφιβολίες για την πλήρη εξόφληση των δανείων, τότε αυτά γνωστοποιούνται ως μη απομειωμένα. Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια, συμπεριλαμβανομένων κι αυτών που προγενέστερα κατηγοριοποιήθηκαν ως απομειωμένα και τήρησαν του όρους της ρύθμισης, υπόκεινται σε διετή παρακολούθηση. Εάν, στο τέλος αυτής της περιόδου, οι οφειλέτες έχουν προβεί σε τακτικές πληρωμές κατά ένα σημαντικό ποσό, δεν υπάρχουν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και τα δάνεια δεν είναι απομειωμένα, τότε αυτά εξέρχονται από το καθεστώς ρύθμισης.

Ειδικότερα, η κατηγορία των απομειωμένων δανείων περιλαμβάνει εκείνα που (α) κατά την ημερομηνία της ρύθμισης ήταν σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 90 ημερών ή θεωρούνταν πιθανό να μην αποπληρωθούν, (β) στο τέλος της περιόδου επιτήρησης του ενός έτους ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των μη απομειωμένων δανείων και κατά την διετή περίοδο παρακολούθησης τα νέα μέτρα ρύθμισης είχαν παραταθεί ή υπήρξαν ποσά σε καθυστέρηση μεγαλύτερη των 30 ημερών και (γ) κατηγοριοποιήθηκαν αρχικά ως μη απομειωμένα και κατά την διάρκεια της διετούς περιόδου παρακολούθησης ικανοποίησαν τα κριτήρια για την μεταφορά τους στην κατηγορία των απομειωμένων.

Επιπροσθέτως, τα μη απομειωμένα δάνεια λιανικής τραπεζικής κατηγοριοποιούνται είτε ως «ενήμερα και μη απομειωμένα» είτε ως «σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα» ανάλογα με τον βαθμό καθυστέρησής τους κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για την αντίστοιχη κατηγοριοποίηση των επιχειρηματικών δανείων, λαμβάνεται υπόψη τόσο η πιστοληπτική διαβάθμιση των οφειλετών όσο και ο βαθμός καθυστέρησης των δανείων.

Επίσης, τα ρυθμισμένα δάνεια που δεν εξυπηρετούνται σύμφωνα με τους νέους τροποποιημένους όρους και τα οποία μεταγενέστερα καταγγέλλονται, παύουν να παρακολουθούνται ξεχωριστά βάσει των διαδικασιών που η Τράπεζα εφαρμόζει για τα προγράμματα ρύθμισης, και γνωστοποιούνται ως καταγγελλόμενα απομειωμένα δάνεια σύμφωνα με τις διαδικασίες της Τράπεζας για την διαχείριση και παρακολούθηση των καταγγελλόμενων δανείων.

ii. Αξιολόγηση Απομείωσης

Στις περιπτώσεις που παρέχονται μέτρα ρύθμισης, η Τράπεζα αξιολογεί την οικονομική κατάσταση του πιστούχου και την ικανότητα αποπληρωμής των υποχρεώσεων του βάσει των πολιτικών απομείωσης της Τράπεζας που περιγράφονται στις σημειώσεις 2.2.13 και 6.2.1. Συγκεκριμένα, τα δάνεια λιανικής τραπεζικής διαχωρίζονται από τα άλλα χαρτοφυλάκια δανείων και η συλλογική αξιολόγηση απομείωσης που διενεργείται αντανακλά τον κίνδυνο μεγαλύτερων ζημιών, με αποτέλεσμα τις υψηλότερες προβλέψεις απομείωσης/κάλυψη σε σχέση με τα μη τροποποιημένα δάνεια. Η αξιολόγηση για την απομείωση των επιχειρηματικών δανείων πραγματοποιείται σε ατομική βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες πτυχές του κινδύνου (όπως η πιστοληπτική αξιολόγηση του δανειολήπτη, η οικονομική του κατάσταση, η τήρηση του προγράμματος ρύθμισης και το επίπεδο των εξασφαλίσεων) και η σχετική ζημιά απομείωσης υπολογίζεται αναλόγως.

iii. Αναδιαρθρώσεις δανείων

Ένα δάνειο του οποίου οι όροι έχουν τροποποιηθεί ενδέχεται να αποαναγνωρισθεί και το ρυθμισμένο δάνειο να αναγνωρισθεί ως νέο, όταν οι αλλαγές στους αρχικούς συμβατικούς όρους έχουν ως συνέπεια το δάνειο που υπόκειται σε μέτρα ρύθμισης να χαρακτηριστεί ως ένα ουσιωδώς διαφορετικό χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού. Περιπτώσεις που είναι πιθανό να οδηγήσουν σε αποαναγνώριση περιγράφονται στη σημ. 2.2.13. Κατά την αποαναγνώριση, η διαφορά μεταξύ της αξίας του παλιού δανείου και της εύλογης αξίας του νέου δανείου αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Τα απομειωμένα δάνεια που αποαναγνωρίστηκαν ως συνέπεια των μέτρων ρύθμισης, εξακολουθούν να κατηγοριοποιούνται ως απομειωμένα έως ότου υπάρχουν επαρκή στοιχεία που αποδεικνύουν την σημαντική μείωση στον κίνδυνο αθέτησης των μελλοντικών πληρωμών και την μη ύπαρξη άλλων ενδείξεων απομείωσης.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Οι παρακάτω πίνακες εμπεριέχουν ανάλυση των δανείων που επιμετρούνται σε αποσβέσιμο κόστος σχετικά με τις δραστηριότητες ρύθμισης της Τράπεζας. Για λόγους συγκρισιμότητας με τις ποσοτικές πληροφορίες στην ενότητα (α) οι οποίες βασίζονται στις αναθεωρημένες απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 7, τα ποσά στους πίνακες παρακάτω παρατίθενται σε λογιστικές αξίες προ πρόβλεψης απομείωσης ενώ οι συσσωρευμένες προβλέψεις απομείωσης παρουσιάζονται ξεχωριστά, σύμφωνα με τον εσωτερικό τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου στην Τράπεζα.

Ο παρακάτω πίνακας συμπεριλαμβάνει μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων ανά είδος ρύθμισης της Τράπεζας:

	2018
	€ εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:	
Διαχωρισμός οφειλής	3.213
Παράταση διάρκειας	2.988
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	556
Μειωμένη δόση: μικρότερη των οφειλομένων τόκων	254
Μείωση επιτοκίου	656
Μειωμένη δόση: μεγαλύτερη των οφειλομένων τόκων	506
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	118
Καταβολή μόνο τόκων	37
Περίοδος χάριτος	99
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	65
Μερική διαγραφή οφειλής	24
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	49
Λοιπά	174
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	8.739
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.997)
Λογιστική αξία	6.742

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει μια σύνοψη των ρυθμισμένων δανείων και των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Συνολικά δάνεια και απαιτήσεις στο αποσβέσιμο κόστος	Ρυθμισμένα δάνεια	%
	€ εκατ.	€ εκατ.	Ρυθμισμένων δανείων
Συνολική αξία προ απομείωσης:			
Δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	15.838	0	0%
Μη απομειωμένα δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	6.229	4.489	72%
Απομειωμένα δάνεια με αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια	15.208	4.250	28%
Συνολική αξία προ απομείωσης	37.275	8.739	23%
Συσσωρευμένες προβλέψεις για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές:			
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	(124)	(0)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(678)	(527)	
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια απομειωμένων δανείων:	(7.165)	(1.470)	
- Ατομική αξιολόγηση	(2.322)	(447)	
- Συλλογική αξιολόγηση	(4.843)	(1.023)	
Συνολική λογιστική αξία	29.308	6.742	23%
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	20.438	5.883	

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2018 € εκατ.
Λογιστική αξία απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	10.005
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης ⁽¹⁾	1.010
Δάνεια σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽²⁾	(41)
Διαγραφές δανείων που ήταν σε καθεστώς ρύθμισης	(20)
Αποπληρωμές δανείων	(406)
Δάνεια που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽³⁾	(1.999)
Λοιπά	190
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.997)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	6.742

⁽¹⁾ Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης συμπεριλαμβάνουν δάνεια για τα οποία η Τράπεζα προέβη για πρώτη φορά σε διαδικασίες ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

⁽²⁾ Τα δάνεια και απαιτήσεις σε καθεστώς ρύθμισης που αποαναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης περιλαμβάνουν δάνεια τα οποία πωλήθηκαν, τροποποιήθηκαν (στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η τροποποίηση είχε ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση) και εκείνα τα οποία έχουν αναταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης.

⁽³⁾ Ποσό € 825 εκατ. δανείων και απαιτήσεων τα οποία τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αναφέρεται σε καταγγεμένα δάνεια.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2018 € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	7.020
- Στεγαστικά δάνεια	4.960
- Καταναλωτικά δάνεια	390
- Πιστωτικές κάρτες	0
- Μικρές επιχειρήσεις	1.670
Επιχειρηματικά	1.719
-Μεγάλες επιχειρήσεις	1.066
-Μικρομεσαίες ΜΜΕ	653
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	8.739
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.997)
Λογιστική αξία	6.742

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2018 € εκατ.
Ελλάδα	8.666
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	40
Λοιπές Χώρες	33
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης	8.739
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(1.997)
Λογιστική αξία	6.742

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με τροποποιήσεις δανείων λόγω μέτρων ρύθμισης, οι οποίες δεν συνιστούν αποαναγνώριση. Τα εν λόγω χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία τροποποιήθηκαν ενώ είχαν πρόβλεψη για αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές υπολογισμένη καθ' όλη τη διάρκεια τους.

<u>Τροποποιημένα δανειακά ανοίγματα</u>	2018 € εκατ.
Τροποποιημένα κατά τη διάρκεια της χρήσης δάνεια με πρόβλεψη απομείωσης ίση με τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους	
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου ⁽¹⁾	1.969
Ζημιά από την τροποποίηση	67
Τροποποιημένα δάνεια κατά την αρχική αναγνώριση στα οποία η πρόβλεψη απομείωσης βασιζόταν στις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για τη συνολική διάρκεια τους	

Λογιστική αξία των δανείων προ πρόβλεψης την 31 Δεκεμβρίου για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης άλλαξε στη χρήση, μετά την τροποποίηση, σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου 560

⁽¹⁾ Η λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου συμπεριλαμβάνει όλες τις τροποποιήσεις δανείων λόγω ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η λογιστική αξία προ προβλέψεων δανείων που είχαν τροποποιηθεί στο παρελθόν και για τα οποία η πρόβλεψη απομείωσης για πιστωτικές ζημιές επανήλθε σε υπολογισμό καθ' όλη τη διάρκεια τους, ανήλθε σε € 96 εκατ. Το συμβατικό απαιτητό ποσό από δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που είχαν διαγραφεί κατά τη χρήση που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2018 αλλά η Τράπεζα βρίσκεται ακόμα σε διαδικασίες ανάκτησης ανέρχεται σε € 1.010 εκατ.

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39:

Για σκοπούς σύγκρισης, οι πίνακες που παρουσιάζουν ρυθμισμένα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες i) ανά τύπο ρύθμισης, ii) ανά είδος δανείου και iii) ανά γεωγραφική περιοχή, έχουν τροποποιηθεί ώστε να παρουσιάζονται με βάση την αξία προ απομείωσης, ενώ η συνολική πρόβλεψη απομείωσης παρουσιάζεται ξεχωριστά, σύμφωνα με την εσωτερικό τρόπο παρακολούθησης και αναφοράς του πιστωτικού κινδύνου στην Τράπεζα.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες της Τράπεζας ανά είδος ρύθμισης:

	2017 € εκατ.
Μέτρα ρύθμισης δανείων:	
Διαχωρισμός οφειλής	3.996
Παράταση διάρκειας	3.065
Κεφαλαιοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	717
Μειωμένη δόση: μικρότερη των οφειλομένων ποσών	735
Μείωση επιτοκίου	573
Μειωμένη δόση: μεγαλύτερη των οφειλομένων τόκων	340
Τακτοποίηση ληξιπρόθεσμων οφειλών	127
Καταβολή μόνο τόκων	75
Περίοδος χάριτος	144
Συμφωνίες ανταλλαγής χρέους με μετοχικό κεφάλαιο	91
Μερική διαγραφή οφειλής	44
Λειτουργική αναδιάρθρωση επιχείρησης	51
Λοιπά	106
Σύνολο	10.064
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.045)
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Συνολικό ποσό δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμισμένων δανείων	% Ρυθμισμένων δανείων
	€ εκατ.	€ εκατ.	
Χωρίς καθυστέρηση και μη απομειωμένα	18.377	3.271	17,8
Σε καθυστέρηση και μη απομειωμένα	3.407	1.439	42,2
Απομειωμένα	18.099	5.354	29,6
Σύνολο	39.883	10.064	25,2
Ατομική πρόβλεψη απομείωσης	(2.890)	(438)	15,2
Συλλογική πρόβλεψη απομείωσης	(6.127)	(1.607)	26,2
Σύνολο (καθαρή αξία)	30.866	8.019	26,0
Ληφθείσες εξασφαλίσεις	21.625	6.527	

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την κίνηση των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης:

	2017
	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	8.586
Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης εντός της χρήσης ⁽²⁾	1.027
Έσοδα από τόκους	181
Αποπληρωμές δανείων (μερικώς ή ολικώς)	(345)
Δάνεια που εξήλθαν από το καθεστώς της ρύθμισης ⁽¹⁾	(1.054)
Πρόβλεψη για πιστωτικούς κινδύνους	(192)
Ζημίες αποαναγνώρισης	1
Λοιπά	(185)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	8.019

⁽¹⁾ Για το 2017, ποσό € 561 εκατ. των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες τα οποία εξήλθαν από το καθεστώς ρύθμισης αφορά δάνεια τα οποία ήταν καταγγελλμένα.

⁽²⁾ «Δάνεια που εντάχθηκαν σε καθεστώς ρύθμισης» συμπεριλαμβάνουν δάνεια για τα οποία η Τράπεζα προέβη για πρώτη φορά σε διαδικασίες ρύθμισης κατά τη διάρκεια της χρήσης.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά είδος δανείου:

	2017
	€ εκατ.
Λιανική Τραπεζική	8.268
- Στεγαστικά δάνεια	5.592
- Καταναλωτικά δάνεια	731
- Πιστωτικές κάρτες	0
- Μικρές επιχειρήσεις	1.945
Επιχειρηματικά	1.796
-Μεγάλες επιχειρήσεις	1.107
-Μικρομεσαίες ΜΜΕ	689
Σύνολο	10.064
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.045)
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες που υπόκεινται σε μέτρα ρύθμισης ανά γεωγραφική κατανομή:

	2017 € εκατ.
Ελλάδα	9.960
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	42
Λοιπές Χώρες	62
Σύνολο	10.064
Μείον: συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(2.045)
Σύνολο (καθαρή αξία)	8.019

6.2.1.3 Χρεωστικοί τίτλοι

Σε συνέχεια της μετάβασης στο ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα τροποποίησε όπου ήταν απαραίτητο τις σχετικές πληροφορίες που γνωστοποιεί για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με το τροποποιημένο ΔΠΧΑ 7 «Χρηματοπιστωτικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις». Καθώς η Τράπεζα έχει υιοθετήσει το ΔΠΧΑ 9 χωρίς να αναμορφώσει συγκριτικές πληροφορίες, η γνωστοποιημένη πληροφορία σχετικά με τον πιστωτικό κίνδυνο των χρεωστικών τίτλων για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 με βάση το ΔΠΧΑ 9, παρουσιάζεται ξεχωριστά από τις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις με βάση το ΔΛΠ 39.

Ποσά σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2018 σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στην αποσβέσιμο κόστος			
Aaa	-	-	-
Aa1 έως Aa3	-	-	-
A1 έως A3	-	-	-
Χαμηλότερα από A3	217	754	971
Χωρίς διαβάθμιση	-	-	-
Αξία προ απομείωσης	217	754	971
Πρόβλεψη απομείωσης	(2)	(28)	(30)
Λογιστική αξία	215	726	941
Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση			
Aaa	219	-	219
Aa1 έως Aa3	1.093	-	1.093
A1 έως A3	435	-	435
Χαμηλότερα από A3	3.739	21	3.760
Χωρίς διαβάθμιση	71	-	71
Λογιστική αξία	5.557	21	5.578

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018	
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων
€ εκατ.	€ εκατ.

Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Aaa	-	-
Aa1 έως Aa3	-	4
A1 έως A3	-	-
Χαμηλότερα από A3	18	0
Χωρίς διαβάθμιση	0	-
Λογιστική αξία	18	4

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.180 εκατ., κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 1.115 εκατ. και κρατικά ομόλογα αξίας € 83 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα ομόλογα του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά στάδιο, ανά γεωγραφική περιοχή με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας:

31 Δεκεμβρίου 2018							
Ελλάδα		Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Λοιπές χώρες			
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	Σύνολο
12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	12μήνου € εκατ.	€ εκατ.

Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος

Δημόσιο	216	754	-	-	-	-	970
Τράπεζες	-	-	-	-	-	-	-
Επιχειρήσεις	1	-	-	-	-	-	1
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	217	754	-	-	-	-	971
Πρόβλεψη απομείωσης	(2)	(28)	-	-	-	-	(30)
Λογιστική αξία	215	726	-	-	-	-	941

Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση

Δημόσιο	2.229	-	2.740	-	50	-	5.019
Τράπεζες	61	-	92	-	4	-	157
Επιχειρήσεις	144	16	156	5	81	-	402
Λογιστική αξία	2.434	16	2.988	5	135	-	5.578

31 Δεκεμβρίου 2018			
Ελλάδα	Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες		Σύνολο
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.

Επενδυτικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων

Δημόσιο	-	-	-
Τράπεζες	-	-	-
Επιχειρήσεις	0	4	4
Λογιστική αξία	0	4	4

Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου

Δημόσιο	11	-	11
Τράπεζες	-	6	6
Επιχειρήσεις	1	-	1
Λογιστική αξία	12	6	18

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ποσά σύμφωνα με το ΔΛΠ 39

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά κατηγορία πιστωτικής διαβάθμισης την 31 Δεκεμβρίου 2017, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις της Moody's ή αντίστοιχες διαβαθμίσεις:

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Ομόλογα εμπορικού χαρτοφυλακίου	Ομόλογα διαθέσιμα προς πώληση	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	Ομόλογα διακρατούμενα μέχρι τη λήξη	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Aaa	-	230	-	0	230
Aa1 έως Aa3	-	742	362	45	1.149
A1 έως A3	-	238	109	30	377
Χαμηλότερα από A3	11	3.556	1.153	33	4.753
Χωρίς διαβάθμιση	1	56	0	0	57
Σύνολο	12	4.822	1.624	108	6.566

Τα ομόλογα με διαβάθμιση χαμηλότερη από A3 περιλαμβάνουν: ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου αξίας € 3.574 εκατ., κρατικά ομόλογα χωρών μελών της Ευρωζώνης αξίας € 843 εκατ. και κρατικά ομόλογα αξίας € 134 εκατ. που έχουν εκδοθεί κυρίως από λοιπά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υποψήφια μέλη.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα ομόλογα του εμπορικού και του επενδυτικού χαρτοφυλακίου ανά γεωγραφική περιοχή, με βάση τη χώρα εγκατάστασης των αντισυμβαλλόμενων και τον τομέα δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Λοιπές Ευρωπαϊκές			Σύνολο
	Ελλάδα	χώρες	Λοιπές Χώρες	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δημόσιο	3.574	2.541	16	6.131
Τράπεζες	30	79	-	109
Επιχειρήσεις	130	136	60	326
Σύνολο	3.734	2.756	76	6.566

6.2.1.4 Συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Οι γνωστοποιήσεις όπως παρατίθενται στους παρακάτω πίνακες περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων τα οποία:

- (α) συμψηφίζονται στον ισολογισμό της Τράπεζας σύμφωνα με τα κριτήρια του ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποίηση και Παρουσίαση» ή
- (β) υπόκεινται σε κύριες συμβάσεις συμψηφισμού ή παρόμοιες συμφωνίες οι οποίες καλύπτουν παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από το εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων συμψηφίζονται και το καθαρό ποσό αυτών παρουσιάζεται στον ισολογισμό, όταν υπάρχει νόμιμο δικαίωμα συμψηφισμού και πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού αυτών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης («τα κριτήρια συμψηφισμού»), όπως παρατίθενται και στη λογιστική αρχή της Τράπεζας 2.2.4.

Αναφορικά με την δεύτερη κατηγορία, οι συναλλαγές που εμπίπτουν σε συμβάσεις ISDA (International Swaps and Derivatives Association) και παρόμοιες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού δεν πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού στον ισολογισμό, καθώς το δικαίωμα συμψηφισμού τίθεται σε ισχύ μόνο σε περίπτωση αθέτησης, χρεοκοπίας ή πτώχευσης της Τράπεζας ή των αντισυμβαλλόμενων ή μετά από άλλα προκαθορισμένα γεγονότα. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα και οι αντισυμβαλλόμενοι της μπορεί να μην έχουν πρόθεση διακανονισμού του καθαρού ποσού των συναλλαγών ή πρόθεση ταυτόχρονης είσπραξης της απαίτησης και εξόφλησης της υποχρέωσης.

Παρόμοιες συμβάσεις με τις ISDA περιλαμβάνουν συμφωνίες εκκαθάρισης παραγώγων, global master repurchase agreements (GMRA) και global master securities lending agreements. Παρόμοια χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν παράγωγα, συμφωνίες πώλησης και επαναγοράς χρεογράφων («repos»), συμφωνίες αγοράς και επαναπώλησης τίτλων («reverse repos») και χρεόγραφα που δανείζονται από ή δανείζονται σε τρίτους. Χρηματοοικονομικά μέσα όπως δάνεια και καταθέσεις δεν υπόκεινται σε αυτήν την γνωστοποίηση εκτός εάν συμψηφίζονται στον ισολογισμό.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που πληρούν τα κριτήρια του συμψηφισμού και συνεπώς στον ισολογισμό παρουσιάζεται το καθαρό ποσό αυτών, καθώς και ποσά που υπόκεινται σε εφαρμοστέες κύριες συμβάσεις συμψηφισμού και παρόμοιες συμφωνίες για τα οποία τα κριτήρια συμψηφισμού που αναφέρονται παραπάνω δεν πληρούνται. Τα τελευταία ποσά, τα οποία έχουν κυρίως σχέση με παράγωγα, συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων και συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων, δεν συμψηφίζονται στον ισολογισμό. Όσον αφορά αυτές τις συναλλαγές, η Τράπεζα λαμβάνει και παρέχει εξασφαλίσεις με την μορφή χρεογράφων και ταμειακών διαθεσίμων, τα οποία περιλαμβάνονται στους παρακάτω πίνακες στις στήλες «Χρηματοοικονομικά μέσα» και «Εγγυήσεις σε μετρητά» στην εύλογη αξία τους.

31 Δεκεμβρίου 2018						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών απαιτήσεων € εκατ.	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	120	(100)	20	(20)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.874	-	1.874	(1.790)	(23)	61
Σύνολο	1.994	(100)	1.894	(1.810)	(23)	61

31 Δεκεμβρίου 2018						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων € εκατ.	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.897	-	1.897	(601)	(1.285)	11
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	8.010	(100)	7.910	(7.910)	-	-
Σύνολο	9.907	(100)	9.807	(8.511)	(1.285)	11

31 Δεκεμβρίου 2017						
Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό						
Λογιστική αξία χρηματ/μικρών στοιχείων ενεργητικού προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματ/μικρών υποχρεώσεων που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματ/μικρών απαιτήσεων € εκατ.	Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Ληφθείσες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.	
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού						
Συμφωνίες επαναπώλησης χρεογράφων με τράπεζες	281	(235)	46	(46)	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.878	-	1.878	(1.747)	(7)	124
Σύνολο	2.159	(235)	1.924	(1.793)	(7)	124

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017					
	Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων υποχρεώσεων προ συμψηφισμού € εκατ.	Λογιστική αξία χρηματ/μικών στοιχείων ενεργητικού που συμψηφίστηκαν € εκατ.	Καθαρή αξία χρηματ/μικών υποχρεώσεων € εκατ.	Σχετιζόμενα υπόλοιπα που δεν συμψηφίστηκαν στον ισολογισμό		
				Χρηματ/μικά μέσα (περιλαμβ. μη-ταμειακών εξασφαλίσεων) € εκατ.	Δεσμευμένες εγγυήσεις σε μετρητά € εκατ.	Καθαρό υπόλοιπο € εκατ.
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων						
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	1.849	-	1.849	(566)	(1.274)	9
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων με τράπεζες	5.903	(235)	5.668	(5.668)	-	-
Σύνολο	7.752	(235)	7.517	(6.234)	(1.274)	9

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στους παραπάνω πίνακες στην αξία με την οποία αναγνωρίστηκαν, είτε την εύλογη αξία (παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα) είτε στην αποσβέσιμη αξία κτήσης (όλα τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία), ανάλογα με τον τύπο του χρηματοοικονομικού μέσου.

6.2.2 Κίνδυνος αγοράς

Η Τράπεζα εκτίθεται σε κίνδυνο αγοράς ο οποίος είναι ο κίνδυνος πιθανής ζημιάς λόγω δυσμενών αλλαγών στις μεταβλητές της αγοράς. Μεταβολές σε επιτόκια, συναλλαγματικές ισοτιμίες, περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads), τιμές μετοχών και σε άλλους σχετικούς παράγοντες, όπως στην τεκμαρτή μεταβλητότητα των προηγούμενων, μπορούν να επηρεάσουν τα έσοδα της Τράπεζας ή την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών μέσων της. Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου (GMCRS) διαχειρίζεται και παρακολουθεί τους κινδύνους αγοράς στους οποίους εκτίθεται η Τράπεζα.

Ο Τομέας Διαχείρισης Κινδύνων Αγορών και Αντισυμβαλλόμενων Ομίλου είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και αναφορά του κινδύνου αγοράς και ειδικότερα του επιτοκιακού κινδύνου του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (Interest rate risk in the Banking Book – IRRBB). Ο Τομέας αναφέρεται στον GCRO και οι κύριες δραστηριότητές του περιλαμβάνουν:

- Την παρακολούθηση όλων των βασικών ενδείξεων που οδηγούν σε κίνδυνο αγοράς και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου (μέθοδο αξίας σε κίνδυνο/VaR, αναλύσεις ευαισθησίας, ανοίγματα επιτοκιακού κινδύνου);
- Εφαρμογή μεθοδολογιών για την προσομοίωση ακραίων καταστάσεων (stress testing) για τον κίνδυνο αγοράς (ιστορικό και υποθετικό) και επιτοκιακό κίνδυνο του Επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου;
- Παρακολούθηση αναφορά της χρήσης των πιστωτικών ορίων αναφορικά με τον κίνδυνο αγοράς και τον επιτοκιακό κίνδυνο του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του Ομίλου; και
- Ανάπτυξη, συντήρηση και διεύρυνση των υποδομών διαχείρισης κινδύνου.

Οι κίνδυνοι αγοράς στους οποίους εκτίθεται η Τράπεζα είναι οι ακόλουθοι:

(α) Επιτοκιακός κίνδυνος

Οι ταμειακές ροές και η εύλογη αξία της χρηματοοικονομικής θέσης της Τράπεζας εκτίθενται σε κίνδυνο λόγω των διακυμάνσεων στα ισχύοντα επιτόκια αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου ταμειακών ροών, είναι ο κίνδυνος οι μελλοντικές ταμειακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθούν λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας είναι ο κίνδυνος η αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου να διακυμανθεί λόγω των αλλαγών στα επιτόκια της αγοράς. Ο κίνδυνος επιτοκίου εύλογης αξίας αναλύεται περαιτέρω σε «Γενικό» και «Ειδικό». Ο πρώτος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω μεταβολών των επιτοκίων αναφοράς, ενώ ο τελευταίος αναφέρεται σε αλλαγές στην εύλογη αξία θέσεων λόγω κινήσεων σε συγκεκριμένες αποδόσεις εκδοτών και σε περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Συναλλαγματικός κίνδυνος

Η χρηματοοικονομική θέση και οι ταμειακές ροές της Τράπεζας εκτίθενται σε κίνδυνο από την επίδραση των διακυμάνσεων στις ισχύουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες.

(γ) Μετοχικός κίνδυνος

Ο κίνδυνος τιμής μετοχών ορίζεται ως ο κίνδυνος μείωσης της εύλογης αξίας τους, ως αποτέλεσμα της μεταβολής των μετοχικών δεικτών και της αξίας μεμονωμένων μετοχών. Η έκθεση στον κίνδυνο διακύμανσης των τιμών των μετοχών προέρχεται κυρίως από το επενδυτικό χαρτοφυλάκιο.

(δ) Τεκμαρτή μεταβλητότητα

Η Τράπεζα εκτίθεται σε περιορισμένο κίνδυνο τεκμαρτής μεταβλητότητας (implied volatility (vega) risk), κυρίως ως αποτέλεσμα των θέσεων της σε δικαιώματα προαίρεσης επί συμφωνιών ανταλλαγής (swaptions).

Η Επιτροπή Κινδύνων (Board Risk Committee) καθορίζει τα όρια της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς, τα οποία παρακολουθούνται σε τακτική βάση.

Η Τράπεζα εφαρμόζει τη μέθοδο της Αξίας σε Κίνδυνο (Value at Risk - VaR) για τη διαχείριση και παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς.

(i) VaR για 2018 και 2017

Η μέθοδος VaR χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση του χρηματοοικονομικού κινδύνου, υπολογίζοντας την πιθανή αρνητική μεταβολή της αγοραίας αξίας ενός χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένο διάστημα εμπιστοσύνης και για προκαθορισμένη διάρκεια. Το VaR που υπολογίζει η Τράπεζα είναι βασισμένο σε διάστημα εμπιστοσύνης 99% και περίοδο διακράτησης 1 ημέρας, υπολογισμένο με τη μέθοδο προσομοίωσης Monte Carlo (ολοκληρωμένη επανατιμολόγηση).

Τα μοντέλα VaR είναι σχεδιασμένα για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς σε ομαλές συνθήκες. Γίνεται η υπόθεση ότι οι ενδεχόμενες μεταβολές στους παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τις ομαλές συνθήκες αγοράς, θα ακολουθήσουν κανονική κατανομή.

Παρόλο που το VaR είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την επιμέτρηση του κινδύνου αγοράς, οι υποθέσεις πάνω στις οποίες βασίζεται εγείρουν συγκεκριμένους περιορισμούς. Για το λόγο αυτό τα πραγματικά αποτελέσματα παρακολουθούνται συστηματικά μέσω της διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων («back testing»), ώστε να ελεγχθεί η εγκυρότητα των υποθέσεων και των παραμέτρων που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό του VaR.

Επειδή η μέθοδος VaR αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση του κινδύνου αγοράς που είναι εκτεθειμένη η Τράπεζα, έχουν θεσπιστεί όρια VaR για όλες τις ανοικτές θέσεις (εμπορικά και επενδυτικά χαρτοφυλάκια), ενώ η πραγματική έκθεση της Τράπεζας επισκοπείται από τη διοίκηση σε καθημερινή βάση. Παρόλα αυτά, η χρήση αυτής της μεθοδολογίας δεν αποτρέπει ζημιές έξω από αυτά τα όρια σε περίπτωση ακραίων μεταβολών στην αγορά.

Μέσο VaR ανά κατηγορία κινδύνου (εμπορικό και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο⁽¹⁾) - Ελλάδα

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Κίνδυνος Επιτοκίου	35	17
Κίνδυνος Συναλλάγματος	0	0
Μετοχικός Κίνδυνος	1	0
Σύνολο VaR	35	17

⁽¹⁾ Η διακύμανση των επιτοκίων έχει εφαρμοσθεί σε όλα τα χαρτοφυλάκια. Η διακύμανση των περιθωρίων φερεγγυότητας (credit spreads) έχει εφαρμοσθεί μόνο στις θέσεις του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων (FVTPL) και του χαρτοφυλακίου που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση.

Η διαφοροποίηση κινδύνων επιδρά θετικά στο συνολικό VaR από τον επιτοκιακό, συναλλαγματικό και μετοχικό κίνδυνο.

Το VaR επιτοκιακού κινδύνου λαμβάνει υπόψη τις μεταβολές στην εύλογη αξία όλων των στοιχείων που κατέχει η Τράπεζα, οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές των επιτοκίων. Σε αυτό περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι καταθέσεις (πελάτες και διατραπεζική), χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα και πιστωτικοί τίτλοι, τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που κατέχονται από την Τράπεζα.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Παρά το μεγάλο σχετικό μέγεθος των χαρτοφυλακίων δανείων και καταθέσεων, της χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα και τους πιστωτικούς τίτλους, η αντιστοίχιση (matching) ημερομηνιών λήξης και ποσών, σε συνδυασμό με το τρέχον επίπεδο των επιτοκίων, σημαίνει ότι η οριακή συνεισφορά αυτών των στοιχείων στο VaR επιτοκιακού κινδύνου δεν είναι σημαντική. Το VaR επιτοκιακού κινδύνου της Τράπεζας, οφείλεται κυρίως στον κίνδυνο που σχετίζεται με τα χρεόγραφα και τα παράγωγα που επιδεικνύουν ευαισθησία σε μεταβολές των επιτοκίων.

Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο των χρεογράφων, παραγώγων, καλυμμένων ομολογιών, ομολόγων από τιτλοποίηση και ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2) της Τράπεζας αναλύεται σε χρονικές περιόδους όπως παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	2	1	2	13
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	1	2	13
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	-	2	-	-	-
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	36	58	516	2.304	3.229
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	516	2.304	3.229
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	36	58	-	-	-
Εκδόσεις ομολογιών (τρίτων)	-	(1.246)	-	(500)	(950)
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Ομολογίες μειωμένης εξασφάλισης σταθερού επιτοκίου (Tier 2)	-	-	-	-	(950)
Ομολογίες από τιτλοποιήσεις μεταβλητού επιτοκίου	-	(1.246)	-	-	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	348	1.782	1.389	(1.441)	(2.122)

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1	1-3 μήνες	3-12 μήνες	1-5 έτη	Άνω των 5
	μήνα	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	-	4	6
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	-	-	-	4	6
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	625	454	443	2.311	1.990
Ομόλογα σταθερού επιτοκίου	389	380	428	2.311	1.990
Ομόλογα μεταβλητού επιτοκίου	236	74	15	-	-
Καλυμμένες Ομολογίες	-	-	-	(500)	-
Καλυμμένες Ομολογίες σταθερού επιτοκίου	-	-	-	(500)	-
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα⁽¹⁾	362	(639)	1.227	13	(990)

⁽¹⁾ Για γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο. Για μη γραμμικά παράγωγα επιτοκίου, οι delta ισοδύναμες ονομαστικές αξίες παρουσιάζονται αθροιστικά για όλα τα νομίσματα, στην κατάλληλη χρονική περίοδο.

(ii) Συγκέντρωση συναλλαγματικού κινδύνου

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση της Τράπεζας στο συναλλαγματικό κίνδυνο για την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018							Σύνολο € εκατ.
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	10	1	-	-	-	4	382	397
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	88	210	25	0	0	32	2.835	3.190
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	0	-	0	-	-	0	18	18
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	13	2	-	-	0	0	1.860	1.875
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	1.292	3.235	0	-	0	24	24.803	29.354
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	245	-	-	-	-	-	6.352	6.597
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	3	1	-	221	189	0	8.410	8.824
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	0	-	-	-	20	20
Σύνολο ενεργητικού	1.651	3.449	25	221	189	60	44.680	50.275
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	722	3	5	0	0	17	10.550	11.297
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	14	0	0	-	0	0	1.882	1.896
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.525	18	0	0	0	117	27.475	29.135
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	2.697	2.697
Λοιπές υποχρεώσεις	8	1	16	-	-	0	847	872
Σύνολο υποχρεώσεων	2.269	22	21	0	0	134	43.451	45.897
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(618)	3.427	4	221	189	(74)	1.229	4.378
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	608	(3.399)	(25)	-	(430)	65	3.322	141
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	(10)	28	(21)	221	(241)	(9)	4.551	4.519
31 Δεκεμβρίου 2017								
	USD € εκατ.	CHF € εκατ.	RON € εκατ.	RSD € εκατ.	BGN € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	ΕΥΡΩ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ								
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	5	0	-	-	-	3	364	372
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	178	171	12	0	1	37	2.468	2.867
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	1	-	-	-	-	-	12	13
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	9	2	-	-	0	0	1.873	1.884
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	991	3.386	-	-	-	23	26.466	30.866
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	138	-	-	0	-	2	6.476	6.616
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	58	1	-	221	192	37	8.123	8.632
Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	-	-	209	-	-	-	(11)	198
Σύνολο ενεργητικού	1.380	3.560	221	221	193	102	45.771	51.448
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ								
Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	840	1	0	0	0	18	16.303	17.162
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	10	0	0	-	-	1	1.839	1.850
Υποχρεώσεις προς πελάτες	1.248	31	1	0	0	106	23.629	25.015
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	0	-	-	-	-	-	503	503
Λοιπές υποχρεώσεις	6	0	-	-	-	2	468	476
Σύνολο υποχρεώσεων	2.104	32	1	0	0	127	42.742	45.006
Συναλλαγματική θέση στοιχείων ισολογισμού	(724)	3.528	220	221	193	(25)	3.029	6.442
Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος	807	(3.520)	(305)	-	(432)	67	3.350	(33)
Σύνολο συναλλαγματικής θέσης	83	8	(85)	221	(239)	42	6.379	6.409

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, άλλα πάγια στοιχεία, αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και λοιπές απαιτήσεις.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

6.2.3 Κίνδυνος ρευστότητας

Η Τράπεζα εκτίθεται καθημερινά σε κινδύνους ρευστότητας από αναλήψεις καταθέσεων, λήξεις τίτλων μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διάρκειας, λήξεις εξασφαλισμένης ή μη εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων («geros») και διατραπεζικός δανεισμός), χρηματοδοτήσεις δανείων και καταπτώσεις εγγυήσεων. Επιπρόσθετα, οι υποχρεώσεις κάλυψης των λογαριασμών περιθωρίου για συναλλαγές εξασφαλισμένης χρηματοδότησης (από την ΕΚΤ και την αγορά), για συμβόλαια μείωσης κινδύνου (CSAs, GMRAs) και για εκκαθάριση συναλλαγών από κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (CCPs) έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων ρευστότητας. Η Τράπεζα διατηρεί διαθέσιμα για να καλύψει όλες αυτές τις ανάγκες. Η Επιτροπή Κινδύνων της Τράπεζας καθορίζει επαρκή όρια ρευστότητας για να καλυφθούν οι ενδεχόμενες ανάγκες.

Η προηγούμενη εμπειρία έχει δείξει ότι οι ανάγκες ρευστότητας που δημιουργούνται από καταπτώσεις εγγυητικών και πιστωτικών επιστολών είναι σημαντικά λιγότερες από το ποσό της δέσμευσης. Το ίδιο ισχύει και για τις δεσμεύσεις για αύξηση της πίστωσης, όπου το συνολικό συμβατικό ποσό δεν αντιπροσωπεύει κατ' ανάγκη μελλοντικές ανάγκες μετρητών, καθώς αρκετές από αυτές τις δεσμεύσεις θα λήξουν ή θα τερματιστούν χωρίς να χρηματοδοτηθούν.

Θεμελιώδης αρχή της διοίκησης της Τράπεζας, είναι η αντιστοίχιση (matching) και η ελεγχόμενη αναντιστοιχία (mismatch) των ημερομηνιών λήξης και των επιτοκίων των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων. Είναι ασυνήθιστο για τράπεζες να έχουν πλήρη αντιστοίχιση, καθώς οι συναλλαγές είναι συχνά αβέβαιης διάρκειας και διαφορετικής φύσεως. Όταν οι λήξεις δε συμπίπτουν, η αποδοτικότητα μπορεί να αυξηθεί αλλά ταυτόχρονα μπορεί να αυξηθεί και ο κίνδυνος ζημιών.

Οι λήξεις των στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων και η δυνατότητα αντικατάστασης, με αποδεκτό κόστος, των τοκοφόρων υποχρεώσεων κατά τη λήξη τους, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την αξιολόγηση της ρευστότητας της Τράπεζας.

Πλαίσιο Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας

Η Πολιτική Διαχείρισης Κινδύνου Ρευστότητας της Τράπεζας ορίζει την ακόλουθη εποπτική και ελεγκτική δομή:

- Η Επιτροπή Κινδύνων είναι υπεύθυνη για τη λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του κινδύνου ρευστότητας και για την παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων του κινδύνου ρευστότητας.
- Η Επιτροπή Διαχείρισης Ενεργητικού και Υποχρεώσεων του Ομίλου (Assets and Liabilities Committee) είναι εξουσιοδοτημένη να διαμορφώνει και να εφαρμόζει την πολιτική διαχείρισης ρευστότητας και να ελέγχει τη διαθέσιμη ρευστότητα της Τράπεζας τουλάχιστον σε μηνιαία βάση.
- Η Διεύθυνση Διαχείρισης Διαθεσίμων του Ομίλου (Treasury) είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής της Τράπεζας όσον αφορά στη ημερήσια διαχείριση ρευστότητας της Τράπεζας και για την προετοιμασία και παρακολούθηση του προϋπολογισμού ρευστότητας της Τράπεζας.
- Ο Τομέας Global Market and Counterparty Risk Sector (GMCRS) είναι υπεύθυνος για την επιμέτρηση, παρακολούθηση και ενημέρωση σχετικά με τη ρευστότητα της Τράπεζας.

Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει τις κύριες αναφορές που ετοιμάζονται σε περιοδική βάση:

- (α) Η εποπτική ανάλυση του ανοίγματος ρευστότητας (liquidity gap) μαζί με τους εποπτικούς δείκτες ρευστότητας,
- (β) Οι ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων. Οι ασκήσεις αυτές αξιολογούν τον αντίκτυπο ενός αριθμού συστημικών έκτακτων γεγονότων στη ρευστότητα της Τράπεζας,
- (γ) Αναφορά επί των αναλύσεων ευαισθησίας κινδύνων αγοράς που επηρεάζουν τη ρευστότητα,
- (δ) Εκτίμηση δεικτών κάλυψης ρευστότητας (Liquidity coverage ratios -LCR) (νέος δείκτης στα πλαίσια της Βασιλείας III), και
- (ε) Αναφορά σχετικά με τη σύσταση βαρών σε στοιχεία ενεργητικού.

Χρονοανάλυση στοιχείων ενεργητικού και στοιχεία ενεργητικού διακρατούμενα για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν ανάλυση της ληκτότητας των στοιχείων ενεργητικού της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, βασισμένη στις λογιστικές τους αξίες. Τα δάνεια μη ορισμένης λήξης παρουσιάζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διατραπεζική αγορά (ISDA/CSA). Με βάση τις συμβάσεις αυτές η Τράπεζα έχει δώσει ή λάβει εξασφαλίσεις, οι οποίες καλύπτουν τις αντίστοιχες

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

καθαρές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από συναλλαγές παραγώγων. Οι εξασφαλίσεις που έχουν δοθεί δεν παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες. Για τις απαιτήσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA, η θετική αποτίμηση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «άνω του ενός έτους» κατηγορία.

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	397	-	-	-	397
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	663	142	361	462	1.628
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	2.276	325	2.058	24.695	29.354
- Ομόλογα	-	6	528	6.007	6.541
- Μετοχές	-	-	-	74	74
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	66	66
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	72	10	9	8.733	8.824
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώληση	20	-	-	-	20
Σύνολο	3.428	483	2.956	40.037	46.904

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Εντός 1 μήνα	1 - 3 μήνες	3 μήνες έως 1 έτος	Άνω του 1 έτους	Σύνολο
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
- Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	372	-	-	-	372
- Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	454	315	388	322	1.479
- Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	2.659	308	1.718	26.181	30.866
- Ομόλογα	389	479	405	5.293	6.566
- Μετοχές	-	-	-	63	63
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	-	-	-	78	78
- Λοιπά στοιχεία ενεργητικού ⁽¹⁾	72	10	9	8.541	8.632
- Στοιχεία ενεργητικού δραστηριοτήτων προς πώλησης	-	-	-	198	198
Σύνολο	3.946	1.112	2.520	40.676	48.254

⁽¹⁾ Τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού περιλαμβάνουν τις συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες, τα ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τις επενδύσεις σε ακίνητα, τα άυλα πάγια στοιχεία, τις αναβαλλόμενες φορολογικές και τις λοιπές απαιτήσεις.

Η Τράπεζα κατέχει ένα διαφοροποιημένο χαρτοφυλάκιο μετρητών και στοιχείων ενεργητικού υψηλής ρευστοποίησης, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις υποχρεώσεις της και ενδεχόμενες αναλήψεις καταθέσεων σε συνθήκες πίεσης αγοράς. Τα διακρατούμενα στοιχεία ενεργητικού της Τράπεζας για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας περιλαμβάνουν τα παρακάτω:

- (α) Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες,
- (β) Ομόλογα υψηλής ρευστοποίησης και λοιπά χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αποδεκτά ως εγγύηση, και
- (γ) Τρεχούμενοι λογαριασμοί και διαπραγματικές καταθέσεις λήξης εντός ενός μήνα.

Χρονοανάλυση των υποχρεώσεων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι συμβατικές μη προεξοφλημένες ταμειακές ροές για το 2018 και το 2017. Τα στοιχεία των υποχρεώσεων μη ορισμένης λήξης (καταθέσεις όψεως και ταμειουτηρίου) εμφανίζονται στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία. Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου με αντισυμβαλλόμενους στη διαπραγματική αγορά (ISDA/CSA). Λόγω αυτών των συμβάσεων η Τράπεζα έχει ήδη δώσει εξασφαλίσεις οι οποίες καλύπτουν την αποτίμηση των καθαρών της υποχρεώσεων από παράγωγα στη διαπραγματική αγορά. Για τις υποχρεώσεις από παράγωγα που δεν καλύπτονται από συμβάσεις ISDA/CSA η υποχρέωση παρουσιάζεται στην εύλογη αξία στην «εντός ενός μηνός» κατηγορία.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το χειρότερο πιθανό σενάριο αφού βασίζεται στην παραδοχή ότι όλες οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν νωρίτερα από το αναμενόμενο (όλες οι προθεσμιακές καταθέσεις αποσύρονται στη συμβατική τους λήξη). Το πρόσφατο παρελθόν έχει δείξει ότι ακόμη και σε περιόδους συστημικής χρηματοοικονομικής κρίσης, η πιθανότητα ενός τέτοιου γεγονότος είναι απομακρυσμένη.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:

- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Υποχρεώσεις προς πελάτες
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους
- Λοιπές υποχρεώσεις

31 Δεκεμβρίου 2018				
Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
8.828	790	-	1.688	11.306
22.155	2.802	4.195	4	29.156
1	91	327	3.043	3.462
103	169	600	-	872
31.087	3.852	5.122	4.735	44.796
13	-	-	-	13

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

- Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο
- Κεφαλαιουχικές δαπάνες
- Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις
- Σύνολο**

Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
3.906	1.064
13	-
26	81
3.945	1.145

Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις εκτός παραγώγων:

- Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
- Υποχρεώσεις προς πελάτες
- Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους
- Λοιπές υποχρεώσεις

31 Δεκεμβρίου 2017				
Εντός 1 μήνα € εκατ.	1 - 3 μήνες € εκατ.	3 μήνες έως 1 έτος € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.	(εισορές)/ εκροές € εκατ.
13.335	2.224	-	1.610	17.169
18.401	2.920	3.688	21	25.030
-	-	14	536	550
56	92	327	-	475
31.792	5.236	4.029	2.167	43.224
9	-	-	-	9

Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα

Στοιχεία εκτός ισολογισμού

- Δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο
- Κεφαλαιουχικές δαπάνες
- Υποχρεώσεις από λειτουργικές μισθώσεις
- Σύνολο**

Εντός 1 έτους € εκατ.	Άνω του 1 έτους € εκατ.
537	948
26	-
29	86
592	1.034

6.3 Εύλογη αξία χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων

Η εύλογη αξία είναι η τιμή που μία οντότητα θα λάμβανε κατά την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή θα κατέβαλε για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην κύρια (ή πιο συμφέρουσα) αγορά, κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης και υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς (δηλ., τιμή εξόδου). Όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, η εύλογη αξία επιμετράται με τη χρήση άλλων κατάλληλων τεχνικών αποτίμησης μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων δεδομένων και ελαχιστοποιώντας τη χρήση μη παρατηρήσιμων δεδομένων. Τα παρατηρήσιμα δεδομένα προκύπτουν χρησιμοποιώντας στοιχεία της αγοράς, όπως πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό σχετικά με πραγματικά γεγονότα ή συναλλαγές, και αντανακλούν τις παραδοχές που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά για την τιμολόγηση χρηματοοικονομικών μέσων, όπως διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για παρόμοια μέσα, επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων, τεκμαρτή μεταβλητότητα και περιθώρια φερεγγυότητας (credit spreads).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία της Τράπεζας που αποτιμώνται στην εύλογη αξία ή στην αποσβέσιμη αξία κτήσης και η εύλογη αξία τους έχει γνωστοποιηθεί, κατηγοριοποιούνται σε ένα από τα τρία επίπεδα ιεραρχίας εύλογης αξίας ανάλογα με το αν η αποτίμησή τους βασίζεται σε παρατηρήσιμα ή μη παρατηρήσιμα δεδομένα, ως ακολούθως:

- (α) Επίπεδο 1 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία που αποτιμώνται βάσει επίσημων τιμών (μη προσαρμοσμένες) σε ενεργές αγορές για πανομοιότυπα χρηματοοικονομικά στοιχεία στα οποία η Τράπεζα μπορεί να έχει πρόσβαση κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ενεργή θεωρείται η αγορά στην οποία οι τιμές αυτές είναι άμεσα και σε τακτά χρονικά διαστήματα διαθέσιμες από κάποιο χρηματιστήριο, χρηματιστή, διαπραγματευτή, βιομηχανικό κλάδο, υπηρεσία τιμών ή ρυθμιστική αρχή και αντιπροσωπεύουν πραγματικές και συχνές συναλλαγές. Στο επίπεδο 1 περιλαμβάνονται ενεργά διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι κατοχής ή έκδοσης της Τράπεζας, μετοχές και παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα που διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια, καθώς επίσης και αμοιβαία κεφάλαια τα οποία έχουν τακτικά και συχνά δημοσιευμένες τιμές.
- (β) Επίπεδο 2 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης με δεδομένα διαφορετικά των επίσημων τιμών του Επιπέδου 1, τα οποία είναι παρατηρήσιμα είτε απευθείας ή έμμεσα, όπως : i) επίσημες τιμές για παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε ενεργές αγορές, ii) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή χρηματοοικονομικά μέσα σε αγορές που δεν είναι ενεργές, iii) δεδομένα, εκτός των επίσημων τιμών, που είναι άμεσα ή έμμεσα παρατηρήσιμα, όπως επιτόκια και καμπύλες επιτοκίων παρατηρήσιμα σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιτόκια προθεσμιακών συμβολαίων ξένου συναλλάγματος, τιμές μετοχών, περιθώρια φερεγγυότητας και τεκμαρτή μεταβλητότητα που λαμβάνονται από διεθνείς οργανισμούς παροχής τιμών αγοράς και iv) άλλα μη παρατηρήσιμα δεδομένα που δεν είναι σημαντικά για τη συνολική επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 2 περιλαμβάνουν εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, μη άμεσα ρευστοποιήσιμους χρεωστικούς τίτλους, που κατέχονται ή εκδίδονται από την Τράπεζα και μετοχές.
- (γ) Επίπεδο 3 - Χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτιμώμενα χρησιμοποιώντας τεχνικές αποτίμησης στις οποίες τα σημαντικότερα δεδομένα είναι μη παρατηρήσιμα. Κατά τη συλλογή των μη παρατηρήσιμων δεδομένων, χρησιμοποιούνται οι καλύτερες διαθέσιμες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων του Ομίλου, ενώ ταυτόχρονα αντανακλώνται οι υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά (π.χ. παραδοχές σχετικά με τον κίνδυνο). Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του Επιπέδου 3 περιλαμβάνουν μη διαπραγματευόμενους μετοχικούς τίτλους ή μετοχικούς τίτλους που διαπραγματεύονται σε αγορές οι οποίες δεν θεωρούνται ενεργές, συγκεκριμένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και ομόλογα από τιτλοποιήσεις που εκδίδονται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού της Τράπεζας.

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της Τράπεζας που επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους, παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	18	0	-	18
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	20	6	52	78
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.874	1	1.875
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	5.493	85	-	5.578
Δάνεια και απαιτήσεις σε πελάτες αποτιμώμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	-	-	46	46
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	5.531	1.965	99	7.595
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.896	-	1.896
Υποχρεώσεις συναλλαγών	4	-	-	4
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	4	1.896	-	1.900

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Επίπεδο 1 € εκατ.	Επίπεδο 2 € εκατ.	Επίπεδο 3 € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	11	1	1	13
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.883	1	1.884
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	4.847	0	37	4.884
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>4.858</u>	<u>1.884</u>	<u>39</u>	<u>6.781</u>
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	0	1.850	-	1.850
Υποχρεώσεις προς τους πελάτες:				
- Σύνθετες καταθέσεις	-	4	-	4
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	<u>-</u>	<u>1.854</u>	<u>-</u>	<u>1.854</u>

Η Τράπεζα αναγνωρίζει μεταφορές εντός και εκτός των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας στην αρχή του τριμήνου κατά το οποίο έχει πραγματοποιηθεί η μεταφορά ενός χρηματοοικονομικού στοιχείου. Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα μετέφερε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα αξίας € 0,6 εκατ. από το Επίπεδο 3 στο Επίπεδο 2 σε συνέχεια της εκτίμησης για τη σημαντικότητα του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA) στο σύνολο της εύλογης αξίας τους, ο υπολογισμός του οποίου πραγματοποιήθηκε βάσει εσωτερικών μοντέλων αποτίμησης. Επιπρόσθετα, μετοχές αξίας € 0,3 εκατ. μεταφέρθηκαν από το Επίπεδο 1 στο Επίπεδο 2 καθώς η αγορά στην οποία διαπραγματεύονται δεν θεωρήθηκε ενεργή.

Συμφωνία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Επιπέδου 3

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	39	48
Μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9	52	-
Μεταφορά σε επίπεδο 3	0	0
Μεταφορά από επίπεδο 3	(1)	(0)
Προσθήκες, μετά από πωλήσεις και λήξεις	4	(1)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	4	(1)
Σύνολο κερδών/(ζημιών) της χρήσης που περιλαμβάνονται στα λοιπά αποτελέσματα	-	(6)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	1	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>99</u>	<u>39</u>

Διαδικασίες και τεχνικές αποτίμησης της Τράπεζας

Ο τομέας Group Market Counterparty Risk Sector (GMCRS) θεσπίζει τις διαδικασίες που διέπουν την επιμέτρηση της εύλογης αξίας, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές της Τράπεζας. Η Τράπεζα χρησιμοποιεί ευρέως αναγνωρισμένα μοντέλα αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των κοινών χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όπως τις ανταλλαγές επιτοκίων και τις ανταλλαγές συναλλάγματος (interest and cross currency swaps), που χρησιμοποιούν μόνο παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς και απαιτούν λίγη κρίση και εκτίμηση από τη Διοίκηση. Οι παρατηρήσιμες τιμές ή τα δεδομένα των μοντέλων αποτίμησης είναι συνήθως διαθέσιμα στην αγορά για τους εισηγμένους χρεωστικούς και μετοχικούς τίτλους, τα διαπραγματεύσιμα και τα απλά εξωχρηματιστηριακά παράγωγα. Η διαθεσιμότητα παρατηρήσιμων τιμών της αγοράς και των δεδομένων των μοντέλων αποτίμησης μειώνει την ανάγκη διενέργειας εκτιμήσεων από τη Διοίκηση και επίσης μειώνει την αβεβαιότητα σχετικά με τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών.

Όπου χρησιμοποιούνται τεχνικές αποτίμησης για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων για τα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμες επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, αυτές επιβεβαιώνονται για την ορθότητά τους έναντι ιστορικών στοιχείων και, όπου είναι εφικτό, έναντι τρεχουσών ή πρόσφατων παρατηρούμενων συναλλαγών σε διάφορα χρηματοοικονομικά μέσα, και επανεξετάζονται περιοδικά από κατάλληλο προσωπικό ανεξάρτητο από το προσωπικό που τα δημιούργησε. Όλα τα μοντέλα πιστοποιούνται πριν να χρησιμοποιηθούν και προσαρμόζονται έτσι ώστε να επιβεβαιώνεται ότι τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά δεδομένα και συγκριτικές τιμές αγοράς. Οι εκτιμήσεις των εύλογων αξιών που λαμβάνονται από τα μοντέλα προσαρμόζονται με τυχόν άλλους παράγοντες, όπως τον κίνδυνο ρευστότητας ή την αβεβαιότητα

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

των μοντέλων, στο βαθμό που οι συμμετέχοντες στην αγορά θα τους λάβουν υπόψη κατά την τιμολόγηση του χρηματοοικονομικού μέσου. Οι εύλογες αξίες, επίσης, αντανακλούν τον πιστωτικό κίνδυνο του μέσου και περιλαμβάνουν προσαρμογές ώστε να ληφθούν υπόψη ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας και του αντισυμβαλλομένου, όπου κρίνεται αναγκαίο.

Οι διαδικασίες ελέγχου των μοντέλων αποτίμησης που εφαρμόζονται από την Τράπεζα, περιλαμβάνουν: επιβεβαίωση των παρατηρήσιμων τιμολογήσεων, επαναυπολογισμό των αποτιμήσεων του μοντέλου, επισκόπηση και διαδικασία έγκρισης για τα νέα μοντέλα ή/και αλλαγές στα υφιστάμενα, προσαρμογή και διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχων (back-testing) έναντι παρατηρήσιμων συναλλαγών στην αγορά, όπου είναι εφικτό, ανάλυση σημαντικών μεταβολών αποτίμησης, κλπ. Όταν για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας χρησιμοποιούνται οι αποτιμήσεις τρίτων, αυτές ελέγχονται προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του ΔΠΧΑ 13.

Τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα επιμετρώνται στην εύλογη αξία με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών, χρησιμοποιώντας επιτόκια της αγοράς κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Αναπροσαρμογές για τον πιστωτικό κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου και τον πιστωτικό κίνδυνο της Τράπεζας εφαρμόζονται στα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Για τις εν λόγω αναπροσαρμογές του πιστωτικού κινδύνου λαμβάνονται υπόψη οι αναμενόμενες ταμειακές ροές μεταξύ της Τράπεζας και των αντισυμβαλλομένων με βάση τους σχετικούς όρους των συναλλαγών παραγώγων και η επίδραση του πιστωτικού κινδύνου στην αποτίμηση αυτών των ταμειακών ροών. Ανάλογα με τις συνθήκες, η Τράπεζα λαμβάνει επίσης υπόψη την επίδραση τυχόν διακανονισμών μείωσης του πιστωτικού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων, συμβάσεων εξασφάλισης και σύναψης κύριων συμβάσεων συμψηφισμού για την αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου (Credit Risk Valuation Adjustment - CVA). Για τον υπολογισμό του CVA χρησιμοποιούνται οι πιθανότητες αθέτησης υποχρεώσεων, βασισμένες σε παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς όπως τα περιθώρια των συμβολαίων ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit Default Swaps - CDS), ανάλογα με την περίπτωση, ή τα εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης. Η Τράπεζα εφαρμόζει παρόμοια μεθοδολογία για τον υπολογισμό του δικού της πιστωτικού κινδύνου (Debit Value Adjustments - DVA) όταν μπορεί να εφαρμοστεί. Όπου οι τεχνικές αποτίμησης βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα αξιολόγησης και το αντίστοιχο CVA είναι σημαντικό στο σύνολο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, τότε τα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα κατηγοριοποιούνται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή του κύριου μη παρατηρήσιμου δεδομένου (δηλ. του ποσοστού ανάκτησης) που χρησιμοποιείται στην αποτίμησή τους, δεν θα είχε σημαντική επίδραση στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας τους.

Η Τράπεζα προσδιορίζει την εύλογη αξία των χρεωστικών τίτλων που κατέχει με βάση επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοιο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου, λήξη και απόδοση, τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή με τη μέθοδο προεξόφλησης μελλοντικών ταμειακών ροών.

Για τους χρεωστικούς τίτλους που έχουν εκδοθεί από την Τράπεζα και επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με προεξόφληση των αναμενόμενων ταμειακών ροών χρησιμοποιώντας επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας έχει προσδιοριστεί χρησιμοποιώντας δεδομένα έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές τίτλων με παρόμοια χαρακτηριστικά που εκδίδονται από την Τράπεζα ή από άλλους εκδότες Ελληνικών τίτλων.

Η αξία των μη διαπραγματευόμενων μετοχικών τίτλων του διαθέσιμου προς πώληση χαρτοφυλακίου προσδιορίζεται κυρίως χρησιμοποιώντας (i) εκθέσεις αποτίμησης τρίτων, οι οποίες βασίζονται στην καθαρή θέση των εταιρειών όπου η Διοίκηση δεν εκτελεί περαιτέρω σημαντικές προσαρμογές, και (ii) αποτιμήσεις καθαρής θέσης προσαρμοσμένες, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες των οποίων οι συμβατικές ταμειακές ροές δεν αφορούν αποκλειστικά σε πληρωμές κεφαλαίου και τόκων (που δεν πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης του SPPI) επιμετρώνται υποχρεωτικά στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τιμές αγοράς δεν υπάρχουν καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες τους εκτιμώνται σε ατομική βάση ανά δάνειο προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα προεξοφλητικά επιτόκια. Οι αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές που ενσωματώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο, αποτελούν σημαντικά μη παρατηρήσιμα δεδομένα στον υπολογισμό της εύλογης αξίας με αποτέλεσμα το σύνολο της εύλογης αξίας τους να κατηγοριοποιείται στο Επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας. Μια εύλογα πιθανή μεταβολή στους εκτιμώμενους δείκτες ανάκτησης κατά +5%/-5% θα αύξανε/μείωνε τη συνολική εύλογη αξία κατά € 2 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Η κατηγοριοποίηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της Τράπεζας που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία στον ισολογισμό παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες:

	31 Δεκεμβρίου 2018				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	29.270	29.270	29.308
Επενδυτικοί τίτλοι αποτιμώμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	-	392	-	392	941
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	-	392	29.270	29.662	30.249
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους διακρατούμενους από τρίτους	510	722	1.247	2.479	2.691
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	510	722	1.247	2.479	2.691

	31 Δεκεμβρίου 2017				
	Επίπεδο 1	Επίπεδο 2	Επίπεδο 3	Εύλογη αξία	Λογιστική αξία
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	-	-	30.720	30.720	30.866
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων					
- Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	200	894	-	1.094	1.624
- Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι	-	103	-	103	108
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	200	997	30.720	31.917	32.598
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	501	-	-	501	497
Χρηματοοικονομικά στοιχεία υποχρεώσεων που δεν επιμετρώνται στην εύλογη αξία	501	-	-	501	497

Οι υποθέσεις και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δεν αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους είναι σύμφωνες με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την επιμέτρηση των εύλογων αξιών των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Συγκεκριμένα:

- (α) Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες: για τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες δεν υπάρχουν τιμές αγοράς, καθώς δεν υπάρχουν ενεργές αγορές στις οποίες διαπραγματεύονται. Οι εύλογες αξίες εκτιμώνται προεξοφλώντας τις μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές ροές για το χρονικό διάστημα που αναμένεται να ανακτηθούν, χρησιμοποιώντας κατάλληλα επιτόκια προσαρμοσμένα με τον κίνδυνο. Τα δάνεια ομαδοποιούνται σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά παρακολουθούνται από τη Διοίκηση ανά προϊόν, τύπο δανειολήπτη και βαθμό καθυστέρησης, προκειμένου να βελτιωθεί η ακρίβεια των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων αποτίμησης. Κατά την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, η Τράπεζα κάνει υποθέσεις σχετικά με αναμενόμενες προκαταβολές, τα περιθώρια του προϊόντος και το χρονοδιάγραμμα εκποίησης των εξασφαλίσεων. Τα προεξοφλητικά επιτόκια ενσωματώνουν δεδομένα για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές και τα επιτόκια, κατά περίπτωση.
- (β) Επενδυτικοί τίτλοι που αποτιμώνται στην αποσβέσιμη αξία κτήσης: η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών τίτλων προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές για τίτλους με παρόμοια-χαρακτηριστικά πιστωτικού κινδύνου, διάρκεια και απόδοση, τις τιμές διαπραγμάτευσης σε μη ενεργές αγορές για πανομοιότυπα ή παρόμοια χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της προεξόφλησης των ταμειακών ροών.
- (γ) Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους: η εύλογη αξία τους προσδιορίζεται με βάση τις επίσημες τιμές σε ενεργές αγορές, όταν αυτές είναι διαθέσιμες. Αν οι τιμές της αγοράς δεν είναι διαθέσιμες, η εύλογη αξία προσδιορίζεται με βάση επίσημες τιμές αγοράς για πιστωτικούς τίτλους με παρόμοια χαρακτηριστικά ή προεξοφλώντας τις αναμενόμενες ταμειακές ροές με επιτόκιο προσαρμοσμένο για τον κίνδυνο, όπου ο πιστωτικός κίνδυνος της Τράπεζας προσδιορίζεται χρησιμοποιώντας

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

στοιχεία έμμεσα παρατηρήσιμα, δηλαδή επίσημες τιμές παρόμοιων τίτλων που εκδίδονται από την Τράπεζα ή από άλλους Έλληνες εκδότες.

Για τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά μέσα που είναι βραχυπρόθεσμα ή επανατιμολογούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες, απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και υποχρεώσεις προς πελάτες), η λογιστική αξία τους προσεγγίζει την εύλογη αξία τους.

7. Καθαρά έσοδα από τόκους

	2018
	€ εκατ.
Τόκοι έσοδα	
Πελάτες	1.197
-επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	1.196
-επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και λοιπά έσοδα (επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	30
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾	151
-επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος	17
-επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	133
-επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	15
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	414
	<u>1.807</u>
Τόκοι έξοδα	
Πελάτες (επιμετρούμενοι στο αποσβέσιμο κόστος)	(129)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	(140)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος)	(85)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(3)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(395)
	<u>(752)</u>
Σύνολο	<u>1.055</u>
	2017
	€ εκατ.
Τόκοι Έσοδα	
Πελάτες	1.247
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και λοιπά έσοδα	25
Επενδυτικοί τίτλοι ⁽¹⁾	163
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	347
	<u>1.782</u>
Τόκοι Έξοδα	
Πελάτες	(120)
Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	(238)
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	(3)
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	(321)
	<u>(682)</u>
Σύνολο	<u>1.100</u>

⁽¹⁾ Τα έσοδα από τόκους από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών που περιλαμβάνονται δεν ήταν σημαντικά για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν τα έσοδα από τόκους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών, ανά κατηγορία δανείου και ποιοτική διαβάθμιση:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Τόκοι έσοδα από μη- απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	441	278	719
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	351	127	478
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	792	405	1.197

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Τόκοι έσοδα από μη- απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Τόκοι έσοδα από απομειωμένα δάνεια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Λιανική Τραπεζική	485	263	748
Επιχειρηματικά ⁽¹⁾	359	140	499
Σύνολο τόκων εσόδων από πελάτες	844	403	1.247

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τόκοι έσοδα από δάνεια και απαιτήσεις προς το Δημόσιο τομέα

Η μεταβολή της παρούσας αξίας της ζημιάς απομείωσης (σημ. 23) € 251 εκατ. (δάνεια λιανικής τραπεζικής € 169 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 82 εκατ.) περιλαμβάνεται στα έσοδα από τόκους από απομειωμένα δάνεια και απαιτήσεις πελατών (2017: δάνεια λιανικής τραπεζικής € 167 εκατ., επιχειρηματικά δάνεια € 83 εκατ.).

8. Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες	70	61
Αμοιβαία κεφάλαια και διαχείριση περιουσίας	32	27
Υπηρεσίες κεφαλαιαγοράς	34	8
Δραστηριότητες δικτύου και πιστωτικές κάρτες	49	39
Λοιπά	0	(8)
Σύνολο	185	127

9. Έσοδα από μερίσματα

Κατά τη διάρκεια της χρήσης, η Τράπεζα αναγνώρισε έσοδα από μερίσματα κυρίως από θυγατρικές της εταιρείες ποσού € 123 εκατ. (2017: € 132 εκατ.).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Η ανάλυση των προαναφερθέντων μερισμάτων ανά εταιρεία έχει ως εξής:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.	30	30
ERB Istanbul Holding A.S.	30	-
Eurobank Bulgaria A.D.	17	14
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών	16	8
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.	15	30
ERB New Europe Holding B.V.	13	38
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.	-	7
Grivalia Properties A.E. Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία	-	4
Λοιπά	2	1
Σύνολο	123	132

10. Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών και επενδυτικών τίτλων

	2018
	€ εκατ.
Ομόλογα εκ των οποίων:	78
-επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος	-
-επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	77
-επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	1
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	2
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	(1)
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα (χωρίς λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου)	11
Συναλλαγματικές διαφορές	9
Σύνολο	99

	2017
	€ εκατ.
Ομόλογα και λοιπά χρηματοοικονομικά μέσα	36
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	30
Κέρδη/(ζημιές) από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	54
Συναλλαγματικές διαφορές	3
Σύνολο	123

11. Λοιπά έσοδα/(έξοδα)

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα λοιπά έσοδα/(έξοδα) περιλαμβάνουν κυρίως: (α) € 27,7 εκατ. ζημιά από την πώληση της Bancpost S.A. και της ERB Leasing IFN S.A., όπου συμπεριλαμβάνονται οι προβλέψεις που αναγνωρίστηκαν κατά την οριστικοποίηση των οικονομικών στοιχείων των εταιρειών στη Ρουμανία που ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση και την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου της Bancpost (σημ. 25), (β) € 25 εκατ. επιστροφή κεφαλαίου από τη Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών, που αντιστοιχούν στα σωρευτικά κέρδη του ομίλου (γ) € 4,3 εκατ. κέρδος αποαναγνώρισης δανείων σε αποσβέσιμο κόστος, οι όροι των οποίων έχουν τροποποιηθεί ουσιαστικά, (δ) € 2,2 εκατ. ζημιά από την πώληση της ERB Leasing E.A.D. (σημ. 25), (ε) € 4,9 εκατ. επιστροφή τιμήματος, με βάση τη συμφωνία πώλησης του 80% των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων του Ομίλου, η οποία ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2016 λόγω της επίλυσης νομικής διεκδίκησης υπέρ της Eurolife ERB Ασφαλίσεων Ζωής Α.Ε. και (στ) € 6,8 εκατ. έξοδο που σχετίζεται με τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις εγγυημένες από το Ελληνικό Δημόσιο σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017 (σημ. 16).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

12. Λειτουργικά έξοδα

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Αμοιβές και έξοδα προσωπικού (σημ. 13)	(382)	(399)
Διοικητικά έξοδα	(148)	(143)
Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων	(53)	(51)
Αποσβέσεις ενσώματων παγίων στοιχείων	(24)	(22)
Αποσβέσεις άυλων παγίων στοιχείων	(18)	(16)
Ενοίκια λειτουργικών μισθώσεων	(40)	(41)
Σύνολο	(665)	(672)

Εισφορές στα ταμεία εξυγίανσης και εγγύησης των καταθέσεων

Το 2016, ο Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης (EME) (Single Resolution Mechanism – SRM), ο οποίος αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης στην Ευρωζώνη μαζί με τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism – SSM), τέθηκε σε εφαρμογή. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) δημιουργήθηκε με την Οδηγία 2014/806/ΕΕ, προκειμένου να διασφαλίσει ενιαία πρακτική στις χρηματοδοτήσεις εξυγίανσης εντός EME και υπάγεται στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (Single Resolution Board – SRB). Ο EME προβλέπει ότι το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (SRF) θα δημιουργηθεί κατά την διάρκεια μιας περιόδου οκτώ ετών με «εκ των προτέρων» εισφορές του τραπεζικού τομέα, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν αμετάκλητες δεσμεύσεις πληρωμής ως μέρος του συνολικού ποσού της εισφοράς (σημ. 42).

13. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Μισθοί, ημερομίσθια και έκτακτες αμοιβές	(269)	(282)
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	(64)	(69)
Αμοιβές συνταξιοδότησης και λοιπές παροχές λόγω εξόδου από την υπηρεσία	(12)	(11)
Λοιπά έξοδα	(37)	(37)
Σύνολο	(382)	(399)

Ο μέσος όρος του αριθμού των εργαζομένων της Τράπεζας κατά τη διάρκεια της χρήσης ανήλθε σε 8.216 (2017: 8.617). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο αριθμός των καταστημάτων και των επιχειρηματικών/private banking κέντρων της Τράπεζας ανήλθε σε 373.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

14. Λοιπές ζημιές απομείωσης, έξοδα αναδιάρθρωσης και προβλέψεις

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ζημιές απομείωσης και προβλέψεις από συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες, συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (σημ. 25,34)	(76)	(105)
Ζημιές απομείωσης και αποτίμησης ακινήτων	(15)	(19)
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις ⁽¹⁾	(3)	(8)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών απομείωσης ομολόγων (σημ. 24)	15	-
Λοιπές ζημιές απομείωσης και προβλέψεις	(79)	(132)
Κόστος Προγραμμάτων Εθελουσίας Εξόδου και λοιπές σχετικές δαπάνες (σημ. 34)	(52)	(5)
Λοιπά έξοδα αναδιάρθρωσης	(6)	(6)
Έξοδα αναδιάρθρωσης	(58)	(11)
Σύνολο	(137)	(143)

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει ζημιές απομείωσης μετοχών και αμοιβαίων κεφαλαίων (σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 για το έτος 2017), λοιπών στοιχείων ενεργητικού και προβλέψεις για δικαστικές υποθέσεις και για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των τιμών της αγοράς ακινήτων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χαρτοφυλακίου ακινήτων της Τράπεζας, έχει αναγνωριστεί στην κατάσταση αποτελεσμάτων ποσό ύψους € 15 εκατ. για ζημιές απομείωσης και αποτίμησης επενδυτικών ακινήτων και ακινήτων ανακτηθέντων από πλειστηριασμούς.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε έξοδα αναδιάρθρωσης τα οποία ανήλθαν σε € 6 εκατ. και σχετίζονται κυρίως με την βελτιστοποίηση των δανειακών δραστηριοτήτων. Την 31 Δεκεμβρίου 2017, η Τράπεζα είχε αναγνωρίσει έξοδα αναδιάρθρωσης ποσού € 6 εκατ., τα οποία σχετίζονταν κυρίως με τον εξορθολογισμό του δικτύου της.

15. Φόρος εισοδήματος

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Τρέχων φόρος	(3)	(1)
Αναβαλλόμενος φόρος (σημ. 16)	(6)	36
Προσαρμογές φόρου	(14)	-
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο	(23)	35

Σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013, όπως ισχύει, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα για το έτος 2018 είναι 29%. Επιπρόσθετα, τα μερίσματα που διανέμονται, από την 1 Ιανουαρίου του 2019 υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου 10%, εκτός των ενδοομιλικών μερισμάτων τα οποία υπό προϋποθέσεις απαλλάσσονται του φόρου. Σύμφωνα με το άρθρο 23 του Νόμου 4579/2018, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2018 και τροποποίησε το Νόμο 4172/2013, ο φορολογικός συντελεστής των εταιρειών στην Ελλάδα, εκτός από τον φορολογικό συντελεστή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα μειώνεται ετησίως κατά 1%, τα τέσσερα επόμενα έτη ξεκινώντας από το 2019, καταλήγοντας σε 25% από το 2022 και έπειτα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε πρόβλεψη ποσού € 14 εκατ. στην κατάσταση αποτελεσμάτων για φορολογικές απαιτήσεις των οποίων η εκδίκαση εκκρεμεί.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τον Οκτώβριο του 2018, το Συμβούλιο της Επικρατείας κοινοποίησε τις αποφάσεις του στην Τράπεζα και σε μια άλλη ελληνική τράπεζα, σχετικά με την άρνηση του δικαιώματος επιστροφής των προκαταβληθέντων φόρων (μέσω παρακράτησης) επί των τόκων ομολόγων και εντόκων γραμματίων του έτους 2008 (ποσού € 4 εκατ. για την Τράπεζα). Οι εν λόγω αποφάσεις ερμήνευσαν τον ελληνικό φορολογικό νόμο που ίσχυε το έτος 2008 και ανέφεραν ότι οι ανωτέρω παρακρατούμενοι φόροι δύναται να συμψηφιστούν μόνο με τον ετήσιο φόρο εισοδήματος των τραπεζών και το εναπομένον μη συμψηφισθέν μέρος αυτών δεν είναι επιστρεπτέο. Ωστόσο, αναφορικά με τέτοιου είδους παρακρατούμενους φόρους έχουν εκδοθεί δύο προγενέστερες ευνοϊκές αποφάσεις, επίσης από το Συμβούλιο της Επικρατείας, για διαφορετικά έτη (η μία αφορούσε την Τράπεζα για το έτος 2010 και η δεύτερη αφορούσε άλλο τραπεζικό ίδρυμα). Η Τράπεζα προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατά της ανωτέρω απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επιπλέον των προαναφερθέντων, η Τράπεζα έχει παρόμοιες εκκρεμείς φορολογικές υποθέσεις σχετικά με την ερμηνεία του Ν. 2238/1994, ποσού € 46 εκατ. για το έτος 2012.

Στις 29 Μαρτίου 2019, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε νομοσχέδιο που περιλαμβάνει διατάξεις με τις οποίες διασφαλίζεται η ανακτησιμότητα τόσο των φορολογικών απαιτήσεων του Νόμου 2238/1994 που προκύπτουν (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) από παρακρατούμενους φόρους επί τόκων ομολόγων (για τα έτη 2008, 2010, 2011 και 2012) όσο και των φορολογικών απαιτήσεων του Νόμου 4046/2012 (για τα έτη 2010, 2011 και 2012) που προκύπτουν από φόρους ποσού € 13 εκατ. για την Τράπεζα, οι οποίοι παρακρατήθηκαν επί τόκων Ελληνικών κρατικών ομολόγων, Ελληνικών εντόκων γραμματίων και εταιρικών ομολόγων με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

Η Τράπεζα αξιολογεί όλες τις σχετικές εξελίξεις σε σχέση με το σύνολο των ανοικτών φορολογικών υποθέσεων της (π.χ. νομοθετικές αλλαγές, πάγια νομολογία, γνωμοδοτήσεις που άπτονται φορολογικών και νομικών θεμάτων, διοικητικές πρακτικές) και σχηματίζει επαρκείς προβλέψεις.

Ο φόρος εισοδήματος επί των καθαρών (προ φόρου) κερδών της Τράπεζας, διαφέρει από το θεωρητικό ποσό που θα προέκυπτε με βάση τον ισχύοντα φορολογικό συντελεστή, όπως αναλύεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρου	<u>56</u>	<u>(24)</u>
Φόρος βάσει του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή	(16)	7
Φορολογική επίδραση από:		
- έσοδα απαλλασσόμενα από φόρο και έξοδα μη εκπιπτόμενα	24	38
- έκτακτες προσαρμογές φόρου	(14)	-
- λοιπά	<u>(17)</u>	<u>(10)</u>
Σύνολο φόρου εισοδήματος (έξοδο)/έσοδο	<u>(23)</u>	<u>35</u>

Φορολογικό πιστοποιητικό και ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις

Η Τράπεζα έχει κατά κανόνα 6 ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις (δηλ. 5 χρόνια από τη λήξη της χρήσης στην οποία η φορολογική δήλωση θα πρέπει να έχει υποβληθεί). Για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2013-2015 η Τράπεζα υποχρεούνταν να λαμβάνει «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» σύμφωνα με τον Ν4174/2013, το οποίο εκδίδεται, μετά τη διενέργεια σχετικού φορολογικού ελέγχου, από το νόμιμο ελεγκτή ή ελεγκτικό γραφείο που ελέγχει και τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις. Για τις χρήσεις που ξεκινούν από την 1 Ιανουαρίου 2016 και έπειτα, το «Ετήσιο Φορολογικό Πιστοποιητικό» είναι προαιρετικό, ωστόσο η Τράπεζα θα συνεχίσει να το λαμβάνει.

Η Τράπεζα έχει λάβει φορολογικό πιστοποιητικό από τους ορκωτούς ελεγκτές χωρίς διατύπωση επιφύλαξης για τις ανέλεγκτες φορολογικές χρήσεις 2013-2017. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο φορολογικός έλεγχος από τους ορκωτούς ελεγκτές βρίσκεται σε εξέλιξη. Επιπροσθέτως, το Νέο Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο και η Νέα Proton, οι οποίες συγχωνεύθηκαν με την Τράπεζα το 2013, έλαβαν από ορκωτούς ελεγκτές φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς διατύπωση επιφύλαξης με θέμα έμφασης για τις ανέλεγκτες από τις φορολογικές αρχές χρήσεις/περιόδους 18/1-30/6/2013 και 9/10/2011-31/12/2012 αντίστοιχα, σχετικά με ενδεχόμενες φορολογικές υποχρεώσεις που προέκυψαν κατά το μετασχηματισμό τους σε νέα πιστωτικά ιδρύματα (carve out). Η Τράπεζα έχει σχηματίσει επαρκείς προβλέψεις και για τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με την Ελληνική φορολογική νομοθεσία και τις αντίστοιχες Υπουργικές Αποφάσεις, οι εταιρείες για τις οποίες εκδίδεται φορολογικό πιστοποιητικό χωρίς επισημάνσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας δεν εξαιρούνται από την επιβολή επιπρόσθετων φόρων και προστίμων από τις Ελληνικές φορολογικές αρχές μετά την ολοκλήρωση του φορολογικού ελέγχου στο πλαίσιο των νομοθετικών περιορισμών. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, κατά γενικό κανόνα, το δικαίωμα του Ελληνικού Δημοσίου να επιβάλλει φόρους μέχρι και το φορολογικό έτος 2012 (συμπεριλαμβανομένου) έχει παρέλθει χρονικά για την Τράπεζα.

16. Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι αναβαλλόμενοι φόροι εισοδήματος υπολογίζονται με τη μέθοδο της υποχρέωσης (liability method) επί όλων των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, καθώς επίσης και επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών με το φορολογικό συντελεστή που αναμένεται να ισχύει στην περίοδο κατά την οποία θα τακτοποιηθεί η απαίτηση ή η υποχρέωση.

Η κίνηση του λογαριασμού αναβαλλόμενης φορολογίας παρουσιάζεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	4.846	4.902
Έσοδο/(έξοδο) στην κατάσταση αποτελεσμάτων	(6)	36
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	64	-
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων	-	(85)
Αντιστάθμιση ταμειακών ρών	(2)	(8)
Λοιπά	1	1
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.903	4.846

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις/(υποχρεώσεις) προκύπτουν από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων ⁽¹⁾	3.124	3.005
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	1.151	1.201
Ζημιές από πωλήσεις και οριστικές διαγραφές δανείων	265	239
Λοιπές απομειώσεις/μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων	248	312
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	62	21
Κόστος συναλλαγών καθαρής θέσης	23	31
Αντιστάθμιση ταμειακών ρών	15	17
Υποχρεώσεις καθορισμένων παροχών	12	13
Ιδιοχρησιμοποιούμενα, επενδυτικά και ανακτηθέντα από πλειστηριασμούς ακίνητα	(15)	(13)
Επενδυτικοί τίτλοι επιμετρούμενοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	(24)	-
Μεταβολές στην εύλογη αξία που αναγνωρίζονται απευθείας στο αποθεματικό αναπροσαρμογής AFS επενδυτικών τίτλων	-	(84)
Λοιπά ⁽¹⁾	42	104
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος	4.903	4.846

⁽¹⁾ Την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ποσού € 61 εκατ. για προβλέψεις έναντι δεσμεύσεων της Τράπεζας προς τις θυγατρικές της, που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (κυρίως για να αντικατοπτριστεί η λογιστική αξία των δανειακών τους χαρτοφυλακίων), αναταξινομήθηκε από την κατηγορία «Λοιπά» στην κατηγορία «Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση και λογιστικές διαγραφές δανειακών απαιτήσεων».

Μετά την ολοκλήρωση της πώλησης των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 25), οι σχετικές προσωρινές διαφορές αποτίμησης αντλιογίστηκαν, αλλά δεν χρησιμοποιήθηκαν πλήρως έναντι των φορολογητέων κερδών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου επί των μη χρησιμοποιημένων φορολογικών ζημιών και τη μείωση του αναβαλλόμενου φόρου επί των μεταβολών της εύλογης αξίας που αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Ο αναβαλλόμενος φόρος (έξοδο)/έσοδο στην κατάσταση αποτελεσμάτων προκύπτει από τα στοιχεία που αναφέρονται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους, αποτίμηση, πωλήσεις και διαγραφές δανειακών απαιτήσεων	85	102
Μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές	41	(9)
Ζημιές που σχετίζονται με το πρόγραμμα PSI+	(50)	(50)
Μεταβολή στην εύλογη αξία και λοιπές προσωρινές διαφορές	(82)	(7)
Σύνολο αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος (έξοδο)/ έσοδο	(6)	36

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε καθαρές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις € 4,9 δις που αναλύονται παρακάτω:

(α) € 3.124 εκατ. αφορούν σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές λόγω προβλέψεων απομείωσης/αποτίμησης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών διαγραφών χρέους σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013, όπως είναι σε ισχύ. Αυτές οι προσωρινές διαφορές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με την φορολογική νομοθεσία που ισχύει,

(β) € 1.151 εκατ. αφορούν σε φορολογικές ζημιές από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες υπόκεινται σε απόσβεση για φορολογικούς σκοπούς (δηλ. 1/30 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από τη χρήση 2012 και εφεξής),

(γ) € 265 εκατ. αφορούν στο αναπόσβεστο υπόλοιπο οριστικών φορολογικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, που υπόκεινται σε απόσβεση (δηλαδή 1/20 των ζημιών ετησίως αρχίζοντας από το 2016 και εφεξής), σύμφωνα με τον Ελληνικό φορολογικό νόμο 4172/2013 όπως είναι σε ισχύ,

(δ) € 62 εκατ. αφορούν σε μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές εκ των οποίων € 48 εκατ. περίπου προέκυψαν από την πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία τον Απρίλιο του 2018 (σημ. 25). Οι μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την Τράπεζα εντός πέντε ετών μετά από το έτος της αναγνώρισής τους,

(ε) € 23 εκατ. αφορούν κυρίως σε εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές σχετικά με την (αναπόσβεστη για φορολογικούς σκοπούς) αξία των εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας, υποκείμενων σε δεκαετή απόσβεση, με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, κατά το έτος που πραγματοποιήθηκαν και

(στ) € 278 εκατ. αφορούν σε λοιπές εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές (ζημιές αποτίμησης, προβλέψεις για συντάξεις και λοιπές παροχές αποχώρησης προς το προσωπικό κλπ), η πλειονότητα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μελλοντικές περιόδους χωρίς καθορισμένο χρονικό περιορισμό και σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία.

Αξιολόγηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων

Η αναγνώριση των ανωτέρω αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων στηρίζεται στην εκτίμηση της Διοίκησης, την 31 Δεκεμβρίου 2018, ότι η Τράπεζα θα έχει επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, έναντι των οποίων οι μη χρησιμοποιηθείσες φορολογικές ζημιές, οι εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές, καθώς και οι φορολογικές ζημιές από το πρόγραμμα PSI+ και από το πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις προσδιορίζονται με βάση τη φορολογική μεταχείριση της κάθε κατηγορίας της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία που ισχύει, τη δυνατότητα συμψηφισμού των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών με μελλοντικά φορολογητέα κέρδη και τα πραγματικά φορολογικά αποτελέσματα για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018. Επιπλέον, η αξιολόγηση της Τράπεζας σχετικά με την ανακτησιμότητα των αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων βασίζεται (α) στις εκτιμήσεις για τη μελλοντική επίδοση (προβλέψεις λειτουργικών αποτελεσμάτων) και τις προοπτικές ανάπτυξης που έχουν αντίκτυπο στα εκτιμώμενα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, (β) στο αναμενόμενο χρονοδιάγραμμα ανάκτησης ή διακανονισμού των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών, (γ) στην πιθανότητα ότι η Τράπεζα θα έχει επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη, κατά την ίδια περίοδο που θα πραγματοποιηθεί η ανάκτηση ή ο διακανονισμός των εκπιπτόμενων και των φορολογητέων προσωρινών διαφορών (δηλαδή κέρδη/ ζημιές από πώληση επενδύσεων ή λοιπών περιουσιακών στοιχείων κ.λπ.) ή κατά τα έτη στα οποία μπορούν να

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

μεταφερθούν οι φορολογικές ζημιές και (δ) στην ιστορική εξέλιξη των αποτελεσμάτων (ιστορικές επιδόσεις) της Τράπεζας σε συνδυασμό με τις φορολογικές ζημιές προγενέστερων ετών που προκλήθηκαν από έκτακτα γεγονότα.

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα έχει πραγματοποιήσει αξιολόγηση της ανακτησιμότητας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, βάσει (α) του τριετούς Επιχειρηματικού Σχεδίου που εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο τον Ιανουάριο 2018 και παρείχε την προοπτική της κερδοφορίας και της κεφαλαιακής θέσης της Τράπεζας, για την περίοδο έως το τέλος του 2020 και (β) την επικαιροποίηση του Σχεδίου για το χρονικό διάστημα μέχρι το τέλος του 2021 που υποβλήθηκε στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ) τον Δεκέμβριο του 2018. Το Επιχειρηματικό Σχέδιο του Ιανουαρίου 2018 έχει επίσης κατατεθεί στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΗFSF) και στον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (SSM).

Για τα έτη από το 2021 και έπειτα, η αξιολόγηση των προβλέψεων για τα λειτουργικά αποτελέσματα στηρίχθηκε στις προβλέψεις της Διοίκησης, η οποία έλαβε υπόψη τις δυνατότητες ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας, του τραπεζικού κλάδου και της ίδιας της Τράπεζας.

Το ποσό των ανωτέρω προβλέψεων που συμπεριλήφθηκαν στο Επιχειρηματικό Σχέδιο της Τράπεζας βασίζεται κυρίως σε υποθέσεις και εκτιμήσεις σχετικά με (α) την περαιτέρω μείωση του κόστους χρηματοδότησης λόγω του σταδιακού επαναπαρισμού των καταθέσεων των πελατών που αντικαθιστά τις ακριβότερες πηγές χρηματοδότησης, (β) τις μειωμένες ζημιές απομείωσης των δανείων, ως αποτέλεσμα των μακροοικονομικών συνθηκών στην Ελλάδα, που αναμένεται να βελτιωθούν σταδιακά και τις στρατηγικές πρωτοβουλίες σε συνδυασμό με την στρατηγική για τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ) που η Τράπεζα έχει δεσμευτεί στον SSM αναφορικά με την αποτελεσματική διαχείριση των προβληματικών δανείων του, (γ) την αποτελεσματικότητα των συνεχών πρωτοβουλιών περιορισμού του κόστους και (δ) τη σταδιακή αποκατάσταση των παραδοσιακών εσόδων από προμήθειες, όπως η διαχείριση περιουσιακών στοιχείων και οι προμήθειες δικτύου καθώς και οι προμήθειες που σχετίζονται με προϊόντα κεφαλαιαγοράς και επενδυτικής τραπεζικής.

Η εφαρμογή του ανωτέρω Επιχειρηματικού Σχεδίου και η επικαιροποίησή του, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους κινδύνους και τις αβεβαιότητες που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα (σημ. 2.1).

Η Τράπεζα βρίσκεται στο στάδιο της οριστικοποίησης του επικαιροποιημένου επιχειρηματικού σχεδίου, υπό την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης όλων των εναπομεινουσών ενεργειών, της λήψης όλων των απαραίτητων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές σχετικά με τη συγχώνευση της Τράπεζας με τη Grivalia Properties A.E.E.Π (σημ. 43) και τις προγραμματισμένες στρατηγικές πρωτοβουλίες της Τράπεζας για την ταχεία μείωση των NPEs (σημ. 6).

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση έναντι του Ελληνικού Δημοσίου και φορολογικό καθεστώς για ζημιές από δάνεια

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, σύμφωνα με το Νόμο 4172/2013 όπως ισχύει, οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις της Τράπεζας που πληρούν τα κριτήρια για μετατροπή τους σε οριστικές και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις έναντι του Ελληνικού Δημοσίου (deferred tax credits – DTCs) ανέρχονται σε € 3.927 εκατ. Η μετατροπή των DTCs προϋποθέτει ότι το λογιστικό, μετά από φόρους, αποτέλεσμα της χρήσης είναι ζημιολογικό. Συγκεκριμένα, DTCs υπολογίζονται επί: (α) των ζημιών από τη συμμετοχή της Τράπεζας στο πρόγραμμα PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς των νέων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου και (β) του συνολικού ποσού: (i) του αναπόσβεστου υπόλοιπου των οριστικών ζημιών από διαγραφές και πωλήσεις δανείων, (ii) των λογιστικών διαγραφών δανείων ή πιστώσεων και (iii) των υπολειπόμενων συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών ζημιών γενικά λόγω πιστωτικού κινδύνου που είχαν λογισθεί έως την 30 Ιουνίου 2015.

Σύμφωνα με το φορολογικό καθεστώς που ισχύει, οι ανωτέρω οριστικές ζημιές από διαγραφές και πωλήσεις δανείων αποσβένονται σε περίοδο 20 ετών, διατηρώντας το καθεστώς του DTC καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ αποσυνδέονται οι οριστικές διαγραφές δανείων από τις λογιστικές διαγραφές αυτών. Συνεπώς, η ανακτησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης/DTC της Τράπεζας που συνδέεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και η εποπτική κεφαλαιακή της διάρθρωση διασφαλίζονται, συνεισφέροντας σημαντικά στην επίτευξη των στόχων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, μέσω της αύξησης των διαγραφών και πωλήσεων δανείων.

Από τον Μάιο 2017, σύμφωνα με το άρθρο 82 του Νόμου 4472/2017, το οποίο τροποποίησε περαιτέρω το άρθρο 27Α του Νόμου 4172/2013, επιβάλλεται μια ετήσια προμήθεια ποσοστού 1,5% για το υπερβάλλον ποσό των εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, το οποίο προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του ισχύοντος συντελεστή φορολόγησης για τα πιστωτικά ιδρύματα (δηλ. 29%) και του συντελεστή φορολόγησης ο οποίος ίσχυε την 30 Ιουνίου 2015 (δηλ. 26%). Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, έχουν αναγνωριστεί στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» € 6,8 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

17. Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο	329	337
Διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες	68	35
Σύνολο	397	372
Εκ των οποίων:		
Υποχρεωτικές και ενεχυριασμένες καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	45	13

Οι υποχρεωτικές καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες, περιλαμβάνουν καταθέσεις αξίας € 45 εκατ. (2017: € 13 εκατ.) στην Τράπεζα της Ελλάδος, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο που υποχρεούται να τηρεί η τράπεζα. Το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω καταθέσεων είναι άμεσα διαθέσιμο, εφόσον τηρείται το ελάχιστο μέσο μηνιαίο υπόλοιπο.

18. Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα και λοιπές πληροφορίες για την Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Για σκοπούς σύνταξης της κατάστασης ταμειακών ροών, στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιλαμβάνονται τα ακόλουθα υπόλοιπα, με αρχική λήξη μικρότερη ή ίση των τριών μηνών:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ταμείο και διαθέσιμα σε κεντρικές τράπεζες (εξαιρουμένων των υποχρεωτικών και ενεχυριασμένων καταθέσεων σε κεντρικές τράπεζες)	352	359
Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	138	147
Σύνολο	490	506

Τα λοιπά αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους που παρουσιάζονται στις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και δεδουλευμένοι τόκοι	(79)	(57)
(Κέρδη)/ζημιές από επενδυτικούς τίτλους	(79)	(65)
Έσοδα από μερίσματα	(1)	(1)
Σύνολο	(159)	(123)

Μεταβολές στις υποχρεώσεις που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι μεταβολές των υποχρεώσεων της Τράπεζας που απορρέουν από χρηματοδοτικές δραστηριότητες, δηλαδή οι υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους (σημ. 33), οφείλονται σε: α) εκδόσεις πιστωτικών τίτλων € 2.349 εκατ. (μετά από έξοδα έκδοσης) εκ των οποίων € 946 εκατ. σχετίζονται με την έκδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 (Tier 2) μετά την πλήρη εξόφληση των προνομιούχων μετοχών β) αποπληρωμή χρέους ποσού € 158 εκατ. και γ) απόσβεση των εξόδων έκδοσης και σε δεδουλευμένους τόκους ύψους € 3 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

19. Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Δεσμευμένες καταθέσεις σε τράπεζες	2.986	2.757
Τοποθετήσεις σε τράπεζες και λοιπές απαιτήσεις έναντι τραπεζών	85	9
Τρεχούμενοι λογαριασμοί και υπόλοιπα σε διακανονισμό με τράπεζες	119	101
Σύνολο	3.190	2.867

Στις απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονταν ποσά από απαιτήσεις από:
-θυγατρικές εταιρείες

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
	1.263	1.200

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι δεσμευμένες καταθέσεις σε τράπεζες περιλαμβάνουν κυρίως: α) € 1.187 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά σχετικά με δάνεια που χορηγούν θυγατρικές με τραπεζική δραστηριότητα β) € 1.661 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά σχετικές με τις συμβάσεις μείωσης πιστωτικού κινδύνου για συναλλαγές σε παράγωγα προϊόντα και για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων (CSAs, GMRA's), γ) € 93 εκατ. δεσμευμένες καταθέσεις οι οποίες σχετίζονται με τιτλοποιήσεις χρέους και δ) € 44 εκατ. εξασφαλίσεις σε μετρητά οι οποίες σχετίζονται με τη πώληση των θυγατρικών εταιρειών στη Ρουμανία που είχαν ταξινομηθεί ως κατεχόμενες προς πώληση (σημ. 25).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την γεωγραφική κατανομή των απαιτήσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Τράπεζας:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ελλάδα	18	9
Λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες	3.156	2.806
Λοιπές χώρες	16	52
Σύνολο	3.190	2.867

20. Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Ομόλογα (σημ. 6.2.1.3)	18	12
Μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια	-	1
Σύνολο	18	13

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

21. Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα και λογιστική αντιστάθμιση κινδύνων

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα για αντιστάθμιση χρηματοπιστωτικών κινδύνων και για εμπορικούς σκοπούς.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει την εύλογη αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχονται από την Τράπεζα ανά κατηγορία προϊόντος και τη σχέση αντιστάθμισης μαζί με την ονομαστική τους αξία. Η ονομαστική αξία των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων είναι ενδεικτική της αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που αναγνωρίζονται στον ισολογισμό, χωρίς να προσδιορίζει απαραίτητα τα ποσά των μελλοντικών ταμειακών ροών, που σχετίζονται με αυτά τα μέσα ή την εύλογη αξία τους και για το λόγο αυτό δεν αντικατοπτρίζει τον κίνδυνο στον οποίο εκτίθεται η Τράπεζα κατά την περίοδο αναφοράς.

	31 Δεκεμβρίου 2018			31 Δεκεμβρίου 2017		
	Ονομαστική αξία	Εύλογη αξία		Ονομαστική αξία	Εύλογη αξία	
	€ εκατ.	Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.		Απαιτήσεων € εκατ.	Υποχρεώσεων € εκατ.
Παράγωγα για τα οποία δεν εφαρμόζεται λογιστική αντιστάθμισης/διακρατούμενα για εμπορικούς σκοπούς						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	24.648	1.726	1.265	16.475	1.736	1.279
- Δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίων	7.113	35	76	3.502	32	87
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	286	20	19	686	16	30
- Προθεσμιακές συμβάσεις συναλλάγματος/ ανταλλαγής συναλλάγματος	3.106	16	15	2.735	17	11
- Δικαιώματα προαίρεσης αγοράς και πώλησης συναλλάγματος	214	1	1	1.211	13	9
- Παράγωγα επί εμπορευμάτων	56	7	7	88	4	4
- Συμβόλαια ανταλλαγής πιστωτικών κινδύνων (Credit default swaps)	801	4	7	458	-	5
- Λοιπά (βλέπε παρακάτω)	10	0	-	116	0	0
		1.809	1.390		1.818	1.425
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση εύλογης αξίας						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	3.110	1	347	1.570	10	307
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	4	0	0	-	-	-
		1	347		10	307
Παράγωγα διακρατούμενα για αντιστάθμιση ταμειακών ροών						
- Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	154	-	58	192	0	54
- Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	3.078	65	101	3.032	56	64
		65	159		56	118
Σύνολο παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων		1.875	1.896		1.884	1.850

Τα λοιπά παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων και τίτλους παραστατικών δικαιωμάτων κτήσης μετοχών (warrants).

Πληροφορίες ως προς την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και τον συμψηφισμό των παραγώγων χρηματοοικονομικών μέσων ενεργητικού και υποχρεώσεων παρατίθενται στις σημειώσεις 6.3 και 6.2.1.4, αντίστοιχα.

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί παράγωγα προϊόντα και άλλα χρηματοοικονομικά μέσα, τα οποία έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, προκειμένου να μειώσει την έκθεσή της σε κινδύνους αγοράς. Οι πρακτικές αντιστάθμισης και η λογιστική απεικόνισή τους παρουσιάζονται στη σημείωση 2.2.3. Συγκεκριμένα :

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου από πιθανή μεταβολή της εύλογης αξίας των ομολόγων επενδυτικού χαρτοφυλακίου σταθερού επιτοκίου ή των δανείων και απαιτήσεων σταθερού επιτοκίου, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα. Το 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε ζημιά ποσού € 59,3 εκατ. (2017: € 65 εκατ. κέρδη) από μεταβολές στη λογιστική αξία των μέσων αντιστάθμισης, που χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την αναγνώριση του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης και € 59,1 εκατ. κέρδη (2017: € 66 εκατ. ζημιά) από μεταβολές στη λογιστική αξία των

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

αντισταθμιζόμενων στοιχείων που αποδίδονται στον αντισταθμιζόμενο κίνδυνο. Το ποσό του μη αποτελεσματικού μέρους των συναλλαγών αντιστάθμισης το οποίο αναγνωρίστηκε το 2018 στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν € 0,2 εκατ. ζημιά (2017: € 1 εκατ. ζημιά).

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ροών

Η Τράπεζα χρησιμοποιεί συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων προκειμένου να αντισταθμίσει μέρος του υφιστάμενου επιτοκιακού και συναλλαγματικού κινδύνου που απορρέει από τις διακυμάνσεις των ταμειακών ροών των κυμαινόμενου επιτοκίου ενήμερων δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ή καταθέσεων, τα οποία εκφράζονται σε εγχώρια και ξένα νομίσματα, ή των μη αναγνωρισμένων πιθανών μελλοντικών συναλλαγών. Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε κέρδος ποσού € 3 εκατ. στα λοιπά αποτελέσματα απευθείας στην καθαρή θέση σχετικά με παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία είχαν οριστεί από την Τράπεζα ως μέσα αντιστάθμισης ταμειακών ροών. Επιπλέον, το 2018, το μη αποτελεσματικό μέρος των συναλλαγών αντιστάθμισης ταμειακών ροών που αναγνωρίστηκε στην κατάσταση αποτελεσμάτων ήταν μηδέν (2017: μηδέν).

Επιπρόσθετα, η Τράπεζα χρησιμοποιεί άλλα παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία δεν έχουν οριστεί ως μέσα αντιστάθμισης, για να διαχειριστεί την έκθεσή της κατά κύριο λόγο σε επιτοκιακό και συναλλαγματικό κίνδυνο. Τα παράγωγα αυτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις λογιστικής αντιστάθμισης, χρησιμοποιούνται για σκοπούς οικονομικής αντιστάθμισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Τα αναφερθέντα παράγωγα, παρακολουθούνται και έχουν κατηγοριοποιηθεί για σκοπούς λογιστικής απεικόνισης μαζί με εκείνα που κατέχονται για εμπορικούς σκοπούς.

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζουν την έκθεση της Τράπεζας σε παράγωγα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, ανά γεωγραφικό τομέα και κλάδο δραστηριότητας:

	31 Δεκεμβρίου 2018			
	Λοιπές			Σύνολο
	Ελλάδα	Ευρωπαϊκές χώρες	Λοιπές χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.210	-	-	1.210
Τράπεζες	7	295	302	604
Επιχειρήσεις	60	-	1	61
Σύνολο	1.277	295	303	1.875

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Λοιπές			Σύνολο
	Ελλάδα	Ευρωπαϊκές χώρες	Λοιπές χώρες	
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	
Δημόσιο	1.197	-	-	1.197
Τράπεζες	0	298	316	614
Επιχειρήσεις	72	0	1	73
Σύνολο	1.269	298	317	1.884

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η ανάλυση ληκτότητας της ονομαστικής αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που ορίζει η Τράπεζα ως μέσα αντιστάθμισης παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

31 Δεκεμβρίου 2018									
Αντιστάθμιση εύλογης αξίας					Αντιστάθμιση ταμειακών ρών				
3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.		1 - 3 μήνες € εκατ.	3 - 12 μήνες € εκατ.	1-5 χρόνια € εκατ.	Πάνω από 5 χρόνια € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων	42	525	2.543	3.110	-	27	35	92	154
Συμβάσεις ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων	-	-	4	4	500	1.343	1.060	175	3.078
Σύνολο	42	525	2.547	3.114	500	1.370	1.095	267	3.232

(α) Αντιστάθμιση εύλογης αξίας

Ο παρακάτω πίνακας παρέχει πληροφορίες σχετικά με αντισταθμιζόμενα στοιχεία τα οποία υπόκεινται σε αντιστάθμιση εύλογης αξίας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018:

31 Δεκεμβρίου 2018		
Λογιστική αξία € εκατ.	Σωρευτικό ποσό των προσαρμογών της αντιστάθμισης εύλογης αξίας στο αντισταθμιζόμενο στοιχείο € εκατ.	Μεταβολή στην αξία που χρησιμοποιήθηκε ως βάση για το μη αποτελεσματικό μέρος της λογιστικής αντιστάθμισης € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	312	22 (2)
Χρεωστικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος	726	219 5
Χρεωστικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση	2.372	47 56
Σύνολο	3.410	288 59

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το σωρευμένο ποσό προσαρμογών αντιστάθμισης εύλογης αξίας που παραμένει στον Ισολογισμό για στοιχεία, τα οποία έχουν παύσει να προσαρμόζονται για κέρδη και ζημιές αντιστάθμισης ήταν € 183 εκατ.

(β) Αντιστάθμιση ταμειακών ρών

Το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ρών για συνεχιζόμενες αντισταθμίσεις την 31 Δεκεμβρίου 2018 ήταν € 26 εκατ. ζημιά, εκ των οποίων € 5 εκατ. κέρδος σχετίζεται με δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες και € 31 εκατ. ζημιά με καταθέσεις.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα υπόλοιπα που παραμένουν στο αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ρών από σχέσεις αντιστάθμισης ταμειακών ρών για τις οποίες δεν εφαρμόζεται πλέον λογιστική αντιστάθμισης κινδύνου ήταν € 26 εκατ. ζημιά.

Η συμφωνία των στοιχείων των ειδικών αποθεματικών της Τράπεζας, συμπεριλαμβανομένων των αντισταθμίσεων των ταμειακών ρών, παρέχεται στη σημείωση 38.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

22. Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες

	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου	1 Ιανουαρίου	31 Δεκεμβρίου
	2018	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος			
- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	37.275	39.797	39.883
- Πρόβλεψη απομείωσης	(7.967)	(9.904)	(9.017)
Λογιστική Αξία	29.308	29.893	30.866
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω αποτελεμάτων	46	52	-
Σύνολο	29.354	29.945	30.866

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τη λογιστική αξία και την έκθεση σε πιστωτικό κίνδυνο των δανείων και απαιτήσεων από πελάτες ανά επιχειρηματική μονάδα την 31 Δεκεμβρίου 2018:

31 Δεκεμβρίου 2018				1 Ιανουαρίου 2018	31 Δεκεμβρίου 2017
Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων ⁽¹⁾	Συνολική αξία	Συνολική αξία	Συνολική αξία	Συνολική αξία
€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος

Στεγαστικά δάνεια:

- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	5.686	3.397	5.812	14.895	15.299	15.298
- Πρόβλεψη απομείωσης	(30)	(279)	(2.145)	(2.454)	(2.518)	(2.211)
Λογιστική αξία	5.656	3.118	3.667	12.441	12.781	13.087

Καταναλωτικά δάνεια:

- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	1.441	245	1.176	2.862	4.212	4.212
- Πρόβλεψη απομείωσης	(33)	(91)	(919)	(1.043)	(2.112)	(1.920)
Λογιστική αξία	1.408	154	257	1.819	2.100	2.292

Δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις:

- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	1.282	1.171	3.397	5.850	6.320	6.320
- Πρόβλεψη απομείωσης	(11)	(211)	(1.520)	(1.742)	(2.168)	(1.876)
Λογιστική αξία	1.271	960	1.877	4.108	4.152	4.444

Επιχειρηματικά δάνεια:

- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	7.429	1.416	4.823	13.668	13.966	14.053
- Πρόβλεψη απομείωσης	(50)	(97)	(2.581)	(2.728)	(3.106)	(3.010)
Λογιστική αξία	7.379	1.319	2.242	10.940	10.860	11.043

Σύνολο δανείων και απαιτήσεων από πελάτες στο αποσβέσιμο κόστος

- Λογιστική αξία προ πρόβλεψης	15.838	6.229	15.208	37.275	39.797	39.883
- Πρόβλεψη απομείωσης	(124)	(678)	(7.165)	(7.967)	(9.904)	(9.017)
Λογιστική αξία	15.714	5.551	8.043	29.308	29.893	30.866

Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες στην εύλογη αξία μέσω

Λογιστική αξία				46	52	-
Σύνολο				29.354	29.945	30.866

Πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων

Την 30 Σεπτεμβρίου 2018, χαρτοφυλάκιο μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις (NPL) της Τράπεζας, συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου περίπου € 1,1 δις (€ 1 δις περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με προβλέψεις απομείωσης ποσού € 0,94 δις) ταξινομήθηκε ως κατεχόμενο προς πώληση, καθώς η πώληση του θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Την 16 Οκτωβρίου 2018, η Τράπεζα, σύμφωνα με το σχέδιο μείωσης των NPEs, ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την κοινοπραξία των εταιρειών της B2Holding ASA και της Waterfall Asset Management για την πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου. Η διαχείριση του

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

χαρτοφυλακίου θα παραμείνει στην Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS), η οποία είναι 100% θυγατρική της Τράπεζας και έχει λάβει άδεια διαχείρισης NPLs και θα πραγματοποιείται σε συνεργασία με την επίσης αδειοδοτημένη εταιρεία B2Kapital A.E. Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα.

Το Νοέμβριο 2017, η Τράπεζα σύμφωνα με τη στρατηγική της για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ολοκλήρωσε την πώληση του χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων χωρίς εξασφαλίσεις συνολικού οφειλόμενου κεφαλαίου ύψους € 1,5 δις προς την Intrum Ελλάς DAC, (Intrum), εταιρία που ελέγχεται από τον Όμιλο Intrum έναντι τιμήματος € 35 εκατ. Από το εν λόγω ποσό, € 608 εκατ. αφορούσαν σε χρηματοδοτικά ανοίγματα που περιλαμβάνονται στον ισολογισμό με πρόβλεψη απομείωσης € 584 εκατ. Συνεπώς, η Τράπεζα αναγνώρισε κέρδος ύψους € 8,5 εκατ. αφαιρουμένων των εξόδων πώλησης ύψους € 2 εκατ. στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» και ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε περίπου κατά 70 μονάδες βάσης. Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου ανατέθηκε στην Eurobank Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (FPS).

Ταξινόμηση μη εξυπηρετούμενων δανείων ως κατεχόμενων προς πώληση

Τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα σύναψε συμφωνία για την πώληση ενός χαρτοφυλακίου μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων. Κατά συνέπεια, δάνεια ποσού € 65 εκατ., για τα οποία είχαν σχηματιστεί προβλέψεις απομείωσης ποσού € 45 εκατ. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση, καθώς η πώληση τους θεωρήθηκε πολύ πιθανή. Τον Ιανουάριο 2019, η πώληση του εν λόγω χαρτοφυλακίου ολοκληρώθηκε.

Οι ανωτέρω πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανειακών ανοιγμάτων το 2018, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο μείωσης των NPEs της Τράπεζας, είναι συνεπείς με το επιχειρηματικό μοντέλο διακράτησης για είσπραξη (hold-to-collect) για τα δάνεια και τις απαιτήσεις από πελάτες που επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος.

Τα δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες περιλαμβάνουν απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις όπως αναλύονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Απαιτήσεις από χρηματοδοτικές μισθώσεις:		
Έως 1 έτος	26	28
Άνω του 1 έτους και έως 5 έτη	3	4
Άνω των 5 ετών	16	18
	45	50
Μη δεδουλευμένα έσοδα από χρηματοδοτικές μισθώσεις	(2)	(2)
Καθαρό ποσό απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις	43	48
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(26)	(27)
Σύνολο	17	21
Το καθαρό ποσό των απαιτήσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις αναλύεται παρακάτω:		
Έως 1 έτος	26	27
Άνω του 1 έτους και ως 5 έτη	2	3
Άνω των 5 ετών	15	18
	43	48
Μείον: Συσσωρευμένη πρόβλεψη απομείωσης	(26)	(27)
Σύνολο	17	21

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

23. Προβλέψεις απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις πελατών

Η κίνηση της πρόβλεψης απομείωσης για πιστωτικούς κινδύνους ανά κατηγορία δανείων και ανά στάδιο υπολογίζεται σε σχέση με τα υπόλοιπα έναρξης και λήξης της περιόδου αναφοράς από την 1 Ιανουαρίου 2018 έως την 31 Δεκεμβρίου 2018:

	31 Δεκεμβρίου 2018												Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά			Στεγαστικά			Καταναλωτικά			Μικρές επιχειρήσεις			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	
Πρόβλεψη απομείωσης την 1 Ιανουαρίου (σημ. 2.3.2)	56	147	2.903	23	299	2.196	38	115	1.959	15	203	1.950	9.904
Μεταφορές των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών ⁽²⁾	(2)	(6)	(101)	-	-	-	(7)	(0)	(0)	(5)	(0)	-	(121)
Νέα δάνεια και απαιτήσεις αναγνωρισθέντα ή αγορασθέντα	8	-	-	0	-	-	7	-	-	1	-	-	16
Μεταφορές μεταξύ σταδίων													
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	5	(4)	(1)	29	(27)	(2)	37	(33)	(4)	21	(19)	(2)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων δανείων	(0)	13	(13)	(1)	167	(166)	(3)	56	(53)	(2)	88	(86)	-
- σε αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των απομειωμένων δανείων	(0)	(15)	15	(1)	(50)	51	(4)	(31)	35	(0)	(33)	33	-
Επίπτωση επαναμέτρησης των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών	(3)	(44)	266	(22)	(109)	173	(35)	(13)	246	(20)	(27)	121	533
Ανακτήσεις από διαγραφέντα δάνεια και απαιτήσεις	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Δάνεια και απαιτήσεις που από-αναγνωρίστηκαν/ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης ⁽³⁾	-	-	(123)	-	-	(0)	(0)	(0)	(937)	(0)	(0)	(0)	(1.060)
Διαγραφές δανείων	-	-	(329)	-	-	(53)	-	-	(256)	-	-	(423)	(1.061)
Μεταβολή της παρούσας αξίας	-	-	(82)	-	-	(60)	-	-	(41)	-	-	(68)	(251)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(14)	6	46	2	(1)	6	(0)	(3)	(32)	1	(1)	(5)	5
Πρόβλεψη απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	50	97	2.581	30	279	2.145	33	91	919	11	211	1.520	7.967

⁽¹⁾ Από την 1 Ιανουαρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης για τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (στοιχεία εκτός ισολογισμού) παρακολουθείται διακριτά από την πρόβλεψη απομείωσης δανείων και απαιτήσεων πελατών και ως εκ τούτου περιλαμβάνεται στις λοιπές υποχρεώσεις (σημ. 34).

⁽²⁾ Η πρόβλεψη απομείωσης σε σχέση με τα πωληθέντα δάνεια, τα δάνεια τα οποία τροποποιήθηκαν (όταν η τροποποίηση είχε ως αποτέλεσμα την αποαναγνώριση) και εκείνα που έχουν ταξινομηθεί ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια του έτους, παρουσιάζονται στη γραμμή «Δάνεια και απαιτήσεις που αποαναγνωρίστηκαν /ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενα προς πώληση κατά τη διάρκεια της χρήσης».

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Οι προβλέψεις απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες, οι οποίες αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 ανήλθαν σε € 606 εκατ. και αναλύονται ως εξής:

	31 Δεκεμβρίου 2018 € εκατ.
Προβλέψεις απομείωσης δανείων και απαιτήσεων από πελάτες	(549)
Ζημιές από τροποποιήσεις δανείων και απαιτήσεων πελατών	(68)
Αντιλογισμός πρόβλεψης απομείωσης	11
Total	(606)

Η κίνηση των προβλέψεων απομείωσης για δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες ανά κατηγορία δανείων για την περίοδο αναφοράς από 1 Ιανουαρίου 2017 έως 31 Δεκεμβρίου 2017, έχει ως ακολούθως:

	31 Δεκεμβρίου 2017				Σύνολο € εκατ.
	Επιχειρηματικά € εκατ.	Στεγαστικά € εκατ.	Καταναλωτικά € εκατ.	Μικρές επιχειρηρήσεις € εκατ.	
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	3.710	2.152	2.572	1.870	10.304
Προβλέψεις χρήσης ⁽¹⁾	140	221	189	97	647
Ανακτήσεις προβλέψεων απομείωσης από διαγραφές	0	-	4	0	4
Διαγραφές δανείων και απαιτήσεων/πωλήσεις ⁽²⁾	(722)	(45)	(761)	(10)	(1.538)
Μεταβολή στην παρούσα αξία των ζημιών απομείωσης	(83)	(59)	(37)	(71)	(250)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές κινήσεις	(35)	(58)	(47)	(10)	(150)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	3.010	2.211	1.920	1.876	9.017

⁽¹⁾ Οι ζημιές απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις όπως παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 συμπεριλαμβάνουν ποσό € 69 εκατ. το οποίο έχει λογισθεί έναντι των τοποθετήσεων της Τράπεζας στις θυγατρικές της "Eurobank Private Bank Luxembourg S.A." & "Eurobank Cyprus Ltd." οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν ως εξασφάλιση για τη χρηματοδότηση λοιπών θυγατρικών εταιρειών της Τράπεζας.

⁽²⁾ Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017 περιλαμβάνεται ποσό € 584 εκατ. το οποίο σχετίζεται με συναλλαγές πώλησης μη εξυπηρετούμενων δανείων (σημ. 22).

Οι σημαντικές λογιστικές εκτιμήσεις και παραδοχές στις οποίες προβαίνει η Διοίκηση της Τράπεζας κατά την εκτίμηση της πρόβλεψης απομείωσης από δάνεια και απαιτήσεις πελατών αξιολογούνται διαρκώς, ειδικά σε συνθήκες οικονομικής αβεβαιότητας, λαμβάνοντας υπόψη την πιο πρόσφατη διαθέσιμη πληροφόρηση και τις προσδοκίες σχετικά με τις μελλοντικές εξελίξεις που θεωρούνται εύλογες, όπως περιγράφεται στη σημ. 3.1.

24. Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων

	Κατά την		
	31 Δεκεμβρίου 2018 € εκατ.	1 Ιανουαρίου 2018 € εκατ.	31 Δεκεμβρίου 2017 € εκατ.
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)	5.578	5.408	-
Επενδυτικοί τίτλοι στο αποσβέσιμο κόστος (AC)	941	993	-
Επενδυτικοί τίτλοι στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων (FVTPL)	78	162	-
Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι	-	-	4.884
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	-	-	1.624
Επενδυτικοί τίτλοι διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη	-	-	108
Σύνολο	6.597	6.563	6.616

Επιπλέον πληροφορίες σχετικά με το χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων παρέχονται στη σημ. 6.2.1.3.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Πώληση ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ)

Στο πλαίσιο της απόφασης του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) και του ΕΤΧΣ για την εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων για την ελάφρυνση του Ελληνικού δημόσιου χρέους, η Τράπεζα είχε συνάψει συμφωνία με το ΕΤΧΣ, το Ελληνικό Δημόσιο, το ΤΧΣ και την Τράπεζα της Ελλάδος την 16 Μαρτίου 2017 για την ανταλλαγή των ομολόγων κυμαινόμενου επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία είχαν χρησιμοποιηθεί για την ανακεφαλαιοποίηση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος με ομόλογα σταθερού επιτοκίου του ΕΤΧΣ, τα οποία θα επαναπωλούνταν στο ΕΤΧΣ ύστερα από μία σύντομη περίοδο διακράτησης.

Τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση της συνολικής θέσης των εν λόγω ομολόγων του ΕΤΧΣ, καθώς τα εναπομείναντα προαναφερθέντα ομόλογα σταθερού επιτοκίου ονομαστικής αξίας € 362 εκατ. επαναπωλήθηκαν στο ΕΤΧΣ, χωρίς επίπτωση στα αποτελέσματα της Τράπεζας.

24.1 Κίνηση των επενδυτικών τίτλων

	31 Δεκεμβρίου 2018				Επενδυτικοί τίτλοι FVTPL	Σύνολο € εκατ.
	Επενδυτικοί τίτλοι FVOCI		Επενδυτικοί τίτλοι AC			
	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου € εκατ.	Αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων € εκατ.		
Υπόλοιπο προ πρόβλεψης απομείωσης την 1 Ιανουαρίου	5.388	20	302	746	162	6.618
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	199	(2)	(84)	-	(91)	22
Μεταφορές	(2)	2	-	-	-	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία	(112)	1	-	-	2	(109)
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	77	0	(1)	3	0	79
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	-	(2)	6	-	4
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπές μεταβολές	7	-	2	(1)	5	13
Λογιστική αξία προ πρόβλεψης απομείωσης την 31 Δεκεμβρίου	5.557	21	217	754	78	6.627
Πρόβλεψη απομείωσης	-	-	(2)	(28)	-	(30)
Λογιστική αξία την 31 Δεκεμβρίου	5.557	21	215	726	78	6.597

	31 Δεκεμβρίου 2017			
	Διαθέσιμοι προς πώληση επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου € εκατ.	Διακρατούμενοι μέχρι τη λήξη επενδυτικοί τίτλοι € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	2.791	8.149	126	11.066
Αγορές, πωλήσεις και λήξεις	1.722	(6.493)	(18)	(4.789)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης από μεταβολή στην εύλογη αξία	335	-	-	335
Απόσβεση διαφοράς υπέρ/υπό το άρτιο και τόκοι	53	4	0	57
Μεταβολή στην εύλογη αξία λόγω αντιστάθμισης	-	(36)	-	(36)
Ζημιές απομείωσης/αντιλογισμός ζημιών	(1)	-	-	(1)
Συναλλαγματικές διαφορές και λοιπά	(16)	-	-	(16)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	4.884	1.624	108	6.616

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

24.2 Κίνηση των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Επιμετρούμενα στο αποσβέσιμο κόστος € εκατ.	Επιμετρούμενα στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	55	12	67
Νέα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού αγορασθέντα - εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	0	11	11
Μεταβολές λόγω αλλαγής των παραμέτρων κινδύνου των αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών - εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές καθ'όλη τη διάρκεια των μη απομειωμένων επενδυτικών τίτλων	(25)	(0)	(25)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία πουλήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης - εκ των οποίων αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές 12μήνου	(25)	(0)	(25)
Χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού τα οποία αποπληρώθηκαν κατά τη διάρκεια της χρήσης	-	(6)	(6)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	30	16	46

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης του επενδυτικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας μειώθηκε κατά € 21 εκατ., κυρίως ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτή απεικονίστηκε στις αγορές και λόγω της βελτίωσης των μακροπρόθεσμων προοπτικών της ελληνικής οικονομίας μετά το τέλος του τρίτου Προγράμματος Οικονομικής Σταθεροποίησης.

24.3 Αποθεματικό ιδίων κεφαλαίων: αναπροσαρμογή επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω των λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση (FVOCI)

Τα κέρδη/(ζημιές) από τη μεταβολή στην εύλογη αξία του χαρτοφυλακίου των επενδυτικών τίτλων που επιμετρώνται σε FVOCI (επενδυτικοί τίτλοι διαθέσιμοι προς πώληση έως την 31 Δεκεμβρίου 2017) αναγνωρίζονται στο αντίστοιχο αποθεματικό αναπροσαρμογής των επενδυτικών τίτλων. Η κίνηση του αποθεματικού αναλύεται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Υπόλοιπο 1 Ιανουαρίου κατά ΔΛΠ 39	206	4
Επίπτωση της υιοθέτησης του ΔΠΧΑ 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3)	13	-
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου κατά ΔΠΧΑ 9	219	-
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από μεταβολή στην εύλογη αξία (Εξοδο)/ωφέλεια φόρου	(111)	335
	30	(97)
	(81)	238
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	(78)	(59)
Μεταφορά ζημιών απομείωσης (αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από 1 Ιανουαρίου 2018) στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	11	0
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου σε καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων λόγω πώλησης	22	15
(Εξοδο)/ωφέλεια φόρου επί ζημιών απομείωσης (αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές από 1 Ιανουαρίου 2018) που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων	(3)	(0)
	(48)	(44)
Καθαρά (κέρδη)/ζημιές που μεταφέρθηκαν στο λογαριασμό αποτελεσμάτων από αντιστάθμιση της εύλογης αξίας/απόσβεση της αποτίμησης (Εξοδο)/ωφέλεια φόρου	(52)	11
	15	(3)
	(37)	8
Υπόλοιπο 31 Δεκεμβρίου	53	206

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

25. Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες

Παρακάτω παρατίθενται οι θυγατρικές εταιρείες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018:

<u>Επωνυμία εταιρείας</u>	<u>Σημείωση</u>	<u>Ποσοστό συμμετοχής</u>	<u>Χώρα εγκατάστασης</u>	<u>Τομέας δραστηριότητας</u>
Be Business Exchanges A.E. Δικτύων Διεταιρικών Συναλλαγών και Παροχής Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών		98,01	Ελλάδα	Ηλεκτρονικό εμπόριο μέσω διαδικτύου, παροχή λογιστικών και φορολογικών υπηρεσιών
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και περιουσίας
Eurobank Equities A.E.Π.Ε.Υ.		100,00	Ελλάδα	Χρηματιστηριακές και συμβουλευτικές υπηρεσίες
Eurobank Ergasias Leasing A.E.		100,00	Ελλάδα	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
Eurobank Factors A.E.Π.Ε.Α.		100,00	Ελλάδα	Πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων
Eurobank FPS Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις		100,00	Ελλάδα	Διαχείριση Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις
Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων A.E.		100,00	Ελλάδα	Υπηρεσίες ακινήτων
Hellenic Post Credit Ανώνυμη Εταιρεία Παροχής Πιστώσεων		50,00	Ελλάδα	Διαχείριση πιστωτικών καρτών και παροχή λοιπών υπηρεσιών
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 1		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Herald Ελλάς Ανώνυμη Εταιρεία Ανάπτυξης Ακινήτων και Υπηρεσιών 2		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Στάνταρντ Κτηματική A.E.		100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Σύγχρονο Ξενοδοχείο Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία	β	100,00	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας
Eurobank Bulgaria A.D.		56,14	Βουλγαρία	Τράπεζα
ERB Leasing Bulgaria EAD	δ	100,00	Βουλγαρία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Hellas (Cayman Islands) Ltd		100,00	Νησιά Cayman	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Berberis Investments Ltd		100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Funding Ltd	μ	100,00	Νησιά Channel	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
CEH Balkan Holdings Ltd ⁽²⁾	θ	100,00	Κύπρος	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
Chamia Enterprises Company Ltd ⁽²⁾	η	100,00	Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού
NEU Property Holdings Ltd		100,00	Κύπρος	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
Eurobank Private Bank Luxembourg S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Τράπεζα
Eurobank Fund Management Company (Luxembourg) S.A.		99,99	Λουξεμβούργο	Διαχείριση κεφαλαίων
Eurobank Holding (Luxembourg) S.A.		100,00	Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB New Europe Funding B.V.		100,00	Ολλανδία	Παροχή πιστώσεων
ERB New Europe Holding B.V.		100,00	Ολλανδία	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB IT Shared Services S.A. ⁽¹⁾		1,10	Ρουμανία	Επεξεργασία στοιχείων πληροφορικής
Eurobank Finance S.A. ⁽¹⁾⁽²⁾		19,65	Ρουμανία	Επενδυτικές υπηρεσίες
Eurobank A.D. Beograd		55,80	Σερβία	Τράπεζα
ERB Leasing A.D. Beograd ⁽¹⁾⁽²⁾		17,51	Σερβία	Χρηματοδοτικές μισθώσεις
ERB Istanbul Holding A.S.		100,00	Τουρκία	Εταιρεία χαρτοφυλακίου
ERB Hellas Plc		99,99	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Anartychi SME I Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Karta II Plc		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion II Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion III Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion IV Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Themeleion Mortgage Finance Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Tegea Plc ⁽²⁾		-	Ηνωμένο Βασίλειο	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Maximus Hellas Designated Activity Company	στ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων
Astarti Designated Activity Company	κ	-	Ιρλανδία	Εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων

⁽¹⁾ Ελέγχονται έμμεσα από την Τράπεζα.

⁽²⁾ Εταιρείες υπό ρευστοποίηση την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Επιπλέον, οι παρακάτω εταιρείες ελέγχονται από την Τράπεζα:

(i) Εταιρείες χαρτοφυλακίου και άλλες εταιρείες ειδικού σκοπού της Τράπεζας για τη συγκέντρωση κεφαλαίων: (α) Themeleion III Holdings Ltd, Themeleion IV Holdings Ltd, Themeleion V Mortgage Finance Plc, Themeleion VI Mortgage Finance Plc, Anartychi APC Ltd, Byzantium II Finance Plc, Tegea Holdings Ltd και Anartychi SME I Holdings Ltd, οι οποίες είναι υπό εκκαθάριση και (β) Karta II Holdings Ltd.

(ii) Εταιρεία η οποία είναι αδρανής: Enalios Αξιοποιήσεις Ακινήτων Α.Ξ.Ε.

(iii) Εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους: Finas A.E., Rovinvest A.E., Provet A.E. και Promivet A.E.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(α) Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε., Ελλάδα

Το Δεκέμβριο 2017, τα Διοικητικά Συμβούλια της Τράπεζας και της κατά 100% θυγατρικής της, Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε. αποφάσισαν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη, στο πλαίσιο του εξορθολογισμού των δραστηριοτήτων του Ομίλου. Τον Ιούνιο 2018, ολοκληρώθηκε η ανωτέρω συγχώνευση, αφού ελήφθησαν όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις από τις αρμόδιες αρχές.

Η νομική συγχώνευση πραγματοποιήθηκε βάσει των ισολογισμών μετασχηματισμού των ανωτέρω εταιρειών της 31 Δεκεμβρίου 2017. Κατά την ημερομηνία αυτή, η Τράπεζα ενσωμάτωσε τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της συγχωνευθείσας θυγατρικής ανερχόμενα σε € 19,6 εκατ. (εκ των οποίων € 11 εκατ. διεταιρικά υπόλοιπα με την Τράπεζα) και € 4,4 εκατ. (εκ των οποίων € 0,04 εκατ. διεταιρικά υπόλοιπα με την Τράπεζα) αντίστοιχα βάσει των λογιστικών τους αξιών στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή στην εύλογη αξία τους. Η διαφορά/ζημιά ποσού € 0,5 εκατ. περίπου μεταξύ της λογιστικής αξίας της επένδυσης στη συγχωνευθείσα θυγατρική πριν την νομική συγχώνευση ανερχόμενη σε € 15,6 εκατ. και της λογιστικής αξίας των καθαρών περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν ανερχόμενη σε € 15,2 εκατ. έχει αναγνωριστεί στα ίδια κεφάλαια της Τράπεζας σύμφωνα με τη λογιστική πολιτική της Τράπεζας για τέτοιες συναλλαγές (σημ. 2.2.1).

Τα αποτελέσματα της Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε., τα οποία ενσωματώθηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας από την 1 Ιανουαρίου 2018 μέχρι την ολοκλήρωση των νομικής συγχώνευσης στο τέλος Ιουνίου 2018, ανήλθαν σε κέρδος € 0,4 εκατ.

(β) Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία

Στο πλαίσιο της διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων (NPEs), τον Ιανουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική της, Σύγχρονο Ξενοδοχείν, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα.

(γ) ERB Property Services Sofia E.A.D., Βουλγαρία

Τον Ιανουάριο του 2018 η Τράπεζα πούλησε την συμμετοχή της στην ERB Property Services Sofia A.D. στην Eurobank Bulgaria A.D. έναντι συνολικού τιμήματος σε μετρητά ποσού € 2 εκατ. έχοντας ως αποτέλεσμα την αναγνώριση κέρδους αντίστοιχου ποσού. Την ίδια ημερομηνία, η θυγατρική της Τράπεζας Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε. επίσης πούλησε την συμμετοχή της στην εταιρεία στην Eurobank Bulgaria A.D. Τον Ιούνιο 2018, σε συνέχεια των ανωτέρω συναλλαγών, η επωνυμία της εταιρείας άλλαξε σε ERB Property Services Sofia E.A.D.

(δ) ERB Leasing Bulgaria E.A.D, Βουλγαρία

Τον Φεβρουάριο 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την κατά 100% θυγατρική ERB Leasing Bulgaria EAD, η οποία προήλθε από τον μετασχηματισμό της ERB Leasing EAD μέσω απόσχισης (spin-off), στο πλαίσιο της οποίας, τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού της τελευταίας περιήλθαν στην νεοϊδρυθείσα εταιρεία.

(ε) Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A., Ρουμανία

Τον Σεπτέμβριο του 2017, η πώληση των Bancpost S.A., ERB Retail Services IFN S.A. και ERB Leasing IFN S.A. (θυγατρικές εταιρείες στη Ρουμανία) θεωρήθηκε πολύ πιθανή, ως εκ τούτου από την 30 Σεπτεμβρίου 2017 οι άμεσες συμμετοχές της Τράπεζας στην Bancpost S.A. και ERB Leasing IFN S.A. ταξινομήθηκαν ως κατεχόμενες προς πώληση. Την 24 Νοεμβρίου 2017, η Τράπεζα ανακοίνωσε την σύναψη συμφωνίας με τη Banca Transilvania (BT) αναφορικά με την προαναφερθείσα πώληση. Σε συνέχεια της εν λόγω συμφωνίας, την 3 Απριλίου 2018, η Eurobank και η BT ολοκλήρωσαν όλες τις εναπομείνουσες ενέργειες και εκπλήρωσαν όλους τους όρους για την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των μετοχών που κατείχε η Τράπεζα στις ανωτέρω εταιρείες στην BT.

Το τίμημα της συναλλαγής, αφαιρούμενων των σχετικών εξόδων, ανήλθε σε € 150 εκατ., επιπλέον της επιστροφής κεφαλαίου € 48 εκατ. που εισπράχθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2018. Το τέταρτο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε πρόβλεψη € 14,1 εκατ. σχετικά με την οριστικοποίηση των οικονομικών στοιχείων των ανωτέρω εταιρειών στη Ρουμανία.

Σύμφωνα με τη Συμφωνία Πώλησης και Αγοράς (η Συμφωνία) μεταξύ του Ομίλου Eurobank (ο Πωλητής) και της Banca Transilvania (BT) (Αγοραστής), υπάρχουν και ειδικές ρήτρες αποζημίωσης βάσει των οποίων ο Αγοραστής θα μπορούσε να απαιτήσει από τον Πωλητή συγκεκριμένα ποσά, υπό ορισμένους περιορισμούς στην συνολική απαίτηση. Στο πλαίσιο αυτό, το τρίτο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε πρόβλεψη € 15 εκατ. για φορολογικά θέματα της Bancpost S.A. (βλ. παρακάτω «Φορολογικός έλεγχος»). Σύμφωνα με τα ανωτέρω, ζημιά ύψους € 28 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)» για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η συναλλαγή είχε θετική επίπτωση στην κεφαλαιακή θέση και στη ρευστότητα του Ομίλου.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις**Φορολογικός έλεγχος**

Σύμφωνα με το πόρισμα του φορολογικού ελέγχου που κοινοποιήθηκε στην Bancprost S.A. τον Ιούλιο του 2018, σε συνέχεια της ολοκλήρωσης του φορολογικού ελέγχου για τα έτη 2011-2015, οι πρόσθετοι φόροι προς πληρωμή ανέρχονται συνολικά σε € 40 εκατ. περίπου. Οι εν λόγω φόροι προκύπτουν από τον καταλογισμό πρόσθετων παρακρατούμενων φόρων ύψους € 30 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων προσαυξήσεων ποσού € 10 εκατ.) και πρόσθετου φόρου εισοδήματος ύψους € 10 εκατ. ως αποτέλεσμα τόσο της μη φορολογικής έκπτωσης ορισμένων δαπανών όσο και της αναγνώρισης τεκμαρτού φορολογητέου εισοδήματος.

Ο Όμιλος είναι σε στενή συνεργασία με την ΒΤ, η οποία έχει ξεκινήσει τις διαδικασίες αμφισβήτησης του πορίσματος του φορολογικού ελέγχου στο δικαστήριο.

Με βάση τη Συμφωνία, ο Αγοραστής μπορεί να απαιτήσει από τον Πωλητή, υπό ορισμένους περιορισμούς στην συνολική απαίτηση, τις φορολογικές υποχρεώσεις που θα καταλογιστούν από τη φορολογική αρχή ως αποτέλεσμα φορολογικού ελέγχου που θα καλύπτει όλα τα φορολογικά αντικείμενα, για όλες τις ανοικτές (αυτές που δεν έχουν παραγραφεί) φορολογικές χρήσεις της Bancprost S.A. μέχρι την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Σε σχέση με τα ανωτέρω, στο τρίτο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα αναγνώρισε την προαναφερθείσα πρόβλεψη € 15 εκατ. στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή της Ρουμανίας (ANPC)

Επιπρόσθετα, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, η Εθνική Αρχή Προστασίας του Καταναλωτή (ANPC) της Ρουμανίας επέβαλε δύο πρόστιμα στην Bancprost S.A. κατόπιν καταγγελιών από ορισμένους πιστούχους της. Οι περιπτώσεις αφορούσαν χαρτοφυλάκια εξυπηρετούμενων δανείων που είχαν εκχωρηθεί από την Bancprost S.A. στην ERB New Europe Funding II B.V. (NEF II) (μια εταιρεία ειδικού σκοπού στην Ολλανδία που ελέγχεται από την Eurobank) το 2008. Η ANPC επέβαλε στην Bancprost S.A. πρόστιμα συνολικού ύψους € 68 χιλ., καθώς αμφισβήτησε τη δυνατότητα της NEF II να αποκτήσει τις δανειακές απαιτήσεις της Bancprost S.A. και επίσης λόγω ισχυρισμών για ορισμένες παραβιάσεις των νόμων περί προστασίας των καταναλωτών. Επιπλέον, η ANPC κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι πληρωμές από τους καταναλωτές, όπως οι τόκοι, οι αμοιβές και οι ποινές όλων των δανείων που είχαν εκχωρηθεί στη NEF II, εισπράττονταν παράνομα από την NEF II για περίοδο δέκα ετών και πρέπει να επιστραφούν από την Bancprost S.A.

Ο Όμιλος βρίσκεται σε στενή συνεργασία με την ΒΤ, η οποία βρίσκεται στη διαδικασία αμφισβήτησης των αποφάσεων της ANPC στα δικαστήρια.

Η προαναφερόμενη Συμφωνία για την πώληση της Bancprost S.A. μεταξύ του Ομίλου Eurobank και της ΒΤ προβλέπει επίσης αποζημίωση για ζημιές που προκύπτουν από απαιτήσεις έναντι του Αγοραστή ή της Bancprost S.A. σε σχέση με τα ανωτέρω δάνεια και απαιτήσεις.

Ο Όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις όλων των ανωτέρω υποθέσεων της Bancprost S.A. και βρίσκεται στο στάδιο της ανάλυσης των τυχόν επιπτώσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν τα νόμιμα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που απορρέουν από την Συμφωνία με την ΒΤ.

(στ) Maximus Hellas Designated Activity Company, Ιρλανδία

Το δεύτερο τρίμηνο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Maximus Hellas Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (σημ. 33).

(ζ) Chamia Enterprises Company Ltd, Κύπρος

Τον Ιούνιο 2018, η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της εταιρείας αποφάσισε την εκκαθάρισή της.

(η) CEH Balkan Holdings Ltd, Κύπρος

Τον Δεκέμβριο του 2018, αποφασίστηκε η εκκαθάριση της εταιρείας.

(θ) Eurobank Property Services S.A., Ρουμανία

Τον Σεπτέμβριο του 2018, η Τράπεζα πούλησε τη συμμετοχή της στην Eurobank Property Services S.A. στη Ρουμανία, στην Eurobank Property Services S.A. στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα την αναγνώριση κέρδους ύψους € 0,1 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(ι) ERB Property Services d.o.o. Beograd, Σερβία

Τον Οκτώβριο του 2018, η Τράπεζα πούλησε τη συμμετοχή της στην ERB Property Services d.o.o. Beograd στη Σερβία, στην Eurobank Property Services S.A. στην Ελλάδα με αποτέλεσμα την αναγνώριση κέρδους ύψους € 0,01 εκατ.

(κ) Astarti Designated Activity Company, Ιρλανδία

Τον Οκτώβριο του 2018, η Τράπεζα ίδρυσε την Astarti Designated Activity Company, μια εταιρεία ειδικού σκοπού για την τιτλοποίηση καταναλωτικών δανείων και δανείων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (SME) (σημ.33).

(λ) ERB Leasing E.A.D., Βουλγαρία

Τον Νοέμβριο του 2018 η Τράπεζα ολοκλήρωσε την πώληση του 100% των μετοχών και των δικαιωμάτων ψήφου της ERB Leasing E.A.D. και η ζημιά που προέκυψε ποσού € 2,2 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα/(έξοδα)».

(μ) ERB Hellas Funding Ltd, Νησιά Channel

Τον Δεκέμβριο 2018, το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας αυξήθηκε κατά € 0,8 εκατ.

Συμφωνία για την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. από την Eurobank Bulgaria A.D.

Την 7 Νοεμβρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε ότι έχει συνάψει συμφωνία με την Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. για την απόκτηση της Piraeus Bank Bulgaria A.D. (PBB), θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε., από τη θυγατρική της Eurobank στη Βουλγαρία, την Eurobank Bulgaria A.D. (Postbank) (η Συναλλαγή).

Η Συναλλαγή υπόκειται σε εγκρίσεις από τις αρμόδιες ρυθμιστικές και εποπτικές αρχές και αναμένεται να πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2019. Περαιτέρω πληροφορίες αναφορικά με τη Συναλλαγή παρέχονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Eurobank Property Services S.A., Ελλάδα

Τον Ιανουάριο του 2019, η Τράπεζα και η Cerved Credit Management Group S.r.l. (Cerved) υπέγραψαν μια δεσμευτική συμφωνία στο πλαίσιο της οποίας, η Cerved θα αποκτήσει το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Eurobank Υπηρεσίες Ακινήτων Α.Ε (EPS) και τις θυγατρικές της, Eurobank Property Services S.A. Ρουμανίας και ERB Property Services d.o.o. Beograd Σερβίας από την Eurobank. Η EPS Ελλάδας ορίστηκε επίσης ως διαχειριστής ακίνητης περιουσίας της Eurobank για τα επόμενα πέντε χρόνια όσον αφορά όλες τις εκτιμήσεις ακινήτων και άλλες υπηρεσίες. Η συμφωνία, υπόκειται στους συνήθεις όρους που ισχύουν για παρόμοιες συναλλαγές, και προβλέπεται να λάβει χώρα μέχρι τις αρχές Απριλίου 2019 μέσω της απόκτησης από την Cerved, έναντι τιμήματος € 8 εκατ., του συνολικού του μετοχικού κεφαλαίου της EPS. Επιπλέον αντίτιμο έως € 5 εκατ. με την μορφή αμοιβής θα καταβληθεί εφόσον επιτευχθούν συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα και υπό όρους εντός χρονοδιαγράμματος έως το 2023. Η συναλλαγή είναι σύμφωνη με την στρατηγική της Τράπεζας να επικεντρωθεί στις βασικές λειτουργίες, υιοθετώντας ένα επιχειρηματικό μοντέλο εξωτερικής ανάθεσης σε σχέση με τις υπηρεσίες ακίνητης περιουσίας.

Σύγχρονο Ξενοδοχείν Ανώνυμη Ξενοδοχειακή, Τουριστική και Κτηματική Εταιρεία, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο 2019, η Τράπεζα υπέγραψε προσύμφωνο με τρίτους για τη διάθεση της συμμετοχής της (100%) στη Σύγχρονο Ξενοδοχείν. Με βάση την ανωτέρω συμφωνία, έλαβε χώρα τον Μάρτιο του 2019, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου η οποία καλύφθηκε από τον αγοραστή προκειμένου το χρέος της εταιρείας προς την Τράπεζα να αποπληρωθεί πλήρως. Με την ολοκλήρωση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, η συμμετοχή της Τράπεζας στην εταιρεία μειώθηκε σε 41% και σύμφωνα με την σχετική συμφωνία αγοραπωλησίας η οποία υπεγράφη τον ίδιο μήνα, η πώληση της εταιρείας ολοκληρώθηκε.

Απομείωση Συμμετοχών σε Θυγατρικές

Στο πλαίσιο του ελέγχου απομείωσης των επενδύσεων της σε θυγατρικές, η Τράπεζα επανεκτίμησε την ανακτήσιμη αξία των θυγατρικών της. Επομένως, αναγνωρίστηκε ζημιά απομείωσης του κόστους συμμετοχής στις θυγατρικές της, ως εξής:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Eurobank Ergasias Leasing A.E.	33	33
ERB Istanbul Holding A.S.	10	-
Eurobank Asset Management A.E.Δ.Α.Κ.	-	32
Bancpost S.A ⁽¹⁾	-	31
NEU Property Holdings Ltd	-	3
CEH Balkan Holdings Ltd	-	3
Eurobank Υπηρεσίες Προώθησης και Διαχείρισης Προϊόντων Καταναλωτικής και Στεγαστικής Πίστης Α.Ε.	-	2
Στανταρντ Κτηματική Α.Ε.	-	1
Σύνολο	43	105

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται έξοδα πώλησης € 13,8 εκατ. εκ των οποίων € 2,3 εκατ. έχουν πληρωθεί μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2017.

26. Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία

	31 Δεκεμβρίου 2018			Σύνολο
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα	
	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.	€ εκατ.
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	356	121	330	807
Υπόλοιπο από συγχώνευση εταιρειών (σημ. 25)	11	4	18	33
Μεταφορές	(20)	-	17	(3)
Αγορές	10	7	12	29
Πωλήσεις και διαγραφές	(16)	(2)	(4)	(22)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	341	130	373	844
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(165)	(107)	(298)	(570)
Υπόλοιπο από συγχώνευση εταιρειών (σημ. 25)	(4)	(4)	(18)	(26)
Μεταφορές	4	-	(7)	(3)
Πωλήσεις και διαγραφές	15	2	5	22
Αποσβέσεις χρήσεως	(9)	(4)	(10)	(23)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(159)	(113)	(328)	(600)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	182	17	45	244

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2017			Σύνολο € εκατ.
	Οικόπεδα, κτίρια και βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων € εκατ.	Έπιπλα, εξοπλισμός, οχήματα € εκατ.	Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικά προγράμματα € εκατ.	
Αξία κτήσεως:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	361	117	317	795
Μεταφορές	(8)	(0)	0	(8)
Αγορές	9	6	14	29
Πωλήσεις και διαγραφές	(6)	(2)	(1)	(9)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>356</u>	<u>121</u>	<u>330</u>	<u>807</u>
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:				
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(161)	(105)	(291)	(557)
Μεταφορές	1	0	(0)	1
Πωλήσεις και διαγραφές	5	2	2	9
Αποσβέσεις χρήσεως	(10)	(4)	(9)	(23)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	<u>(165)</u>	<u>(107)</u>	<u>(298)</u>	<u>(570)</u>
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	<u>191</u>	<u>14</u>	<u>32</u>	<u>237</u>

Οι βελτιώσεις σε ακίνητα τρίτων αφορούν κτίρια που χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα για τις δραστηριότητές της.

27. Επενδύσεις σε ακίνητα

Η κίνηση της αναπόσβεστης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα αναλύεται παρακάτω:

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	28	67
Μεταφορές από/ προς ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	20	8
Πωλήσεις και διαγραφές	(4)	(46)
Απομείωση	(3)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	41	<u>28</u>
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(6)	(8)
Μεταφορές από/ προς ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	(4)	(1)
Πωλήσεις και διαγραφές	1	4
Αποσβέσεις χρήσεως	(0)	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(9)	<u>(6)</u>
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	32	<u>22</u>

Το Δεκέμβριο 2017, η Τράπεζα προχώρησε στην πώληση του ακινήτου στο οποίο λειτουργεί το ξενοδοχείο "King George", του κινήτου του εξοπλισμού και των σχετικών εμπορικών σημάτων στην Εταιρεία Ελληνικών Ξενοδοχείων Λάμψα Α.Ε. έναντι συνολικού τιμήματος € 43 εκατ. Το κέρδος το οποίο προέκυψε ύψους € 6 εκατ. αναγνωρίστηκε στα «Λοιπά έσοδα / (έξοδα)».

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, αναγνωρίστηκε στο λογαριασμό εσόδων από μη τραπεζικές υπηρεσίες της κατάστασης αποτελεσμάτων ποσό € 3,7 εκατ. (2017: € 3 εκατ.), το οποίο αφορά ενοίκια από επενδύσεις σε ακίνητα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018 και 2017, δεν υπήρχαν δεσμεύσεις κεφαλαίων για επενδύσεις σε ακίνητα.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εύλογη αξία για κάθε κατηγορία επενδύσεων σε ακίνητα παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων σε ακίνητα έχουν προσδιοριστεί με βάση τη φύση, τα χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που ενσωματώνουν τα ακίνητα αυτά. Οι εύλογες αξίες των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας κατηγοριοποιούνται στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας εύλογης αξίας.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018		31 Δεκεμβρίου 2017	
	Εύλογη αξία € εκατ.	Λογιστική αξία € εκατ.	Εύλογη αξία € εκατ.	Λογιστική αξία € εκατ.
Κατηγορία ακινήτων				
-Εμπορικά ακίνητα	36	29	25	19
-Οικόπεδα	3	3	3	3
Σύνολο	39	32	28	22

Οι βασικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας, είναι η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος (κεφαλαιοποίηση εσόδων/μέθοδος προεξοφλημένων ταμειακών ρών), και η προσέγγιση βάσει της αγοράς (συγκρίσιμων συναλλαγών), οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν και συνδυαστικά, ανάλογα με την κατηγορία του ακινήτου που αποτιμάται.

Η μέθοδος των προεξοφλημένων ταμειακών ρών χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας των επενδύσεων της Τράπεζας σε εμπορικά ακίνητα. Η εύλογη αξία υπολογίζεται μέσω της εκτίμησης μίας σειράς μελλοντικών ταμειακών ρών, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένες υποθέσεις σχετικά με τα οφέλη και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιοκτησία των ακινήτων (λειτουργικά έσοδα και έξοδα, δείκτες κενών ακινήτων, αύξηση εισοδήματος), συμπεριλαμβανομένης και της υπολειμματικής αξίας που αναμένεται να έχει το ακίνητο στο τέλος της προεξοφλητικής περιόδου. Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας των εν λόγω ταμειακών ρών εφαρμόζεται κατάλληλο προεξοφλητικό επιτόκιο της αγοράς.

Με την προσέγγιση βάσει εισοδήματος, η οποία χρησιμοποιείται επίσης και για την κατηγορία των επενδύσεων σε εμπορικά ακίνητα, η εύλογη αξία του ακινήτου είναι το αποτέλεσμα από την διαίρεση των καθαρών λειτουργικών εσόδων που παράγονται από το ακίνητο με το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης (επιτόκιο απόδοσης).

Η προσέγγιση βάσει της αγοράς χρησιμοποιείται για επενδύσεις σε εμπορικά ακίνητα και οικόπεδα. Η εύλογη αξία εκτιμάται βάσει δεδομένων για συγκρίσιμες συναλλαγές, είτε αναλύοντας τις πραγματικές συναλλαγές για παρόμοια ακίνητα, είτε χρησιμοποιώντας τις τιμές οι οποίες προκύπτουν μετά την διενέργεια των απαραίτητων προσαρμογών.

Οι αποτιμήσεις επενδύσεων σε ακίνητα της Τράπεζας πραγματοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη την μεγαλύτερη και βέλτιστη χρήση του κάθε περιουσιακού στοιχείου που είναι υλικά, νομικά και οικονομικά εφικτή.

28. Άυλα πάγια στοιχεία

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Αξία κτήσεως:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	252	211
Υπόλοιπο από συγχώνευση εταιρειών (σημ. 25)	23	-
Προσθήκες	50	41
Μεταφορές	(17)	-
Πωλήσεις και διαγραφές	(5)	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	303	252
Συσσωρευμένες αποσβέσεις:		
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	(147)	(131)
Υπόλοιπο από συγχώνευση εταιρειών (σημ. 25)	(22)	-
Μεταφορές	7	-
Αποσβέσεις χρήσεως	(18)	(16)
Πωλήσεις και διαγραφές	3	-
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	(177)	(147)
Αναπόσβεστη αξία την 31 Δεκεμβρίου	126	105

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

29. Λοιπά στοιχεία ενεργητικού

	2018 € εκατ.	2017 € εκατ.
Απαιτήσεις από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων	707	704
Ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία από πλειστηριασμούς και σχετικές προκαταβολές	437	272
Ενεχυριασμένο ποσό που σχετίζεται με χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	240	241
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽²⁾	108	1
Προπληρωμένα έξοδα και δεδουλευμένα έσοδα	70	70
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος ⁽¹⁾	46	140
Λοιπές εγγυήσεις	44	35
Συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες (βλέπε παρακάτω)	37	34
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	77	111
Σύνολο	1.766	1.608

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει παρακρατούμενους φόρους μετά από προβλέψεις.

⁽²⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό με πελάτες και υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με πλειστηριασμούς.

Στο πλαίσιο της ενεργούς διαχείρισης των NPEs, η Τράπεζα αξιοποίησε την πλατφόρμα ηλεκτρονικών πλειστηριασμών η οποία τέθηκε σε εφαρμογή τον Φεβρουάριο του 2018, προκειμένου να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις προγραμματισμένες διαδικασίες πλειστηριασμού. Αυτός ήταν ο κύριος παράγοντας που συνέβαλε στην καθαρή αύξηση των ανακτηθέντων ακινήτων από πλειστηριασμούς και των σχετικών προκαταβολών κατά € 165 εκατ. για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα λοιπά στοιχεία ενεργητικού ποσού € 77 εκατ., μετά από προβλέψεις αφορούν, μεταξύ άλλων, σε απαιτήσεις σχετιζόμενες με (α) προκαταβολές σε προμηθευτές, (β) δημόσιους οργανισμούς και (γ) νομικές υποθέσεις.

Παρακάτω παρατίθενται οι συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες της Τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2018:

Επωνυμία εταιρείας	Σημείωση	Χώρα εγκατάστασης	Τομέας δραστηριότητας	Ποσοστό συμμετοχής
Femion Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	66,45
ΤΕΦΙΝ Α.Ε. ⁽¹⁾		Ελλάδα	Εμπορία αυτοκινήτων και μηχανημάτων	50,00
Sinda Enterprises Company Ltd		Κύπρος	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	48,00
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Κεφαλαρίου Α.Ε.		Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	41,67
Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. ⁽²⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χρηματοδότησης επενδύσεων	9,91
Famar S.A. ⁽¹⁾	α	Λουξεμβούργο	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	23,55
Odyssey GP S.a.r.l.		Λουξεμβούργο	Εταιρεία επενδύσεων ειδικού σκοπού	20,00
Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ⁽³⁾		Ελλάδα	Εταιρεία χαρτοφυλακίου	20,00
Alpha Επενδυτικής Περιουσίας Αθηναϊκών Εμπορικών Καταστημάτων Α.Ε.	β	Ελλάδα	Επενδύσεις ακίνητης περιουσίας	30,00

⁽¹⁾ Εταιρείες υπό εκκαθάριση

⁽²⁾ Ο όμιλος Eurolife (Eurolife ERB Insurance Group Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών και οι θυγατρικές της), ο όμιλος Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων (Global Χρηματοδοτήσεις Επενδύσεων Α.Ε. και οι θυγατρικές της) θεωρούνται συγγενείς εταιρείες της Τράπεζας.

(α) Famar S.A., Λουξεμβούργο

Τον Σεπτέμβριο 2018, συμφωνήθηκαν μεταξύ της Famar S.A., των ελληνικών τραπεζών και της Pillarstone Europe LLP οι όροι της αναδιάρθρωσης της εταιρείας και των εταιρειών του ομίλου της (οι οποίες ελέγχονται μέσω της θυγατρικής της Famar Holding S.A.R.L.). Τον Δεκέμβριο του 2018, η αναδιάρθρωση ολοκληρώθηκε με την υπογραφή της σχετικής συμφωνίας με την οποία προέκυψε αλλαγή ελέγχου της Famar Holding S.A.R.L. και των θυγατρικών της, καθώς οι ελληνικές τράπεζες αντικαταστάθηκαν ως μέτοχοι από την Pillarstone Bidco S.C.A. (συνδεδεμένη εταιρεία της Pillarstone Europe LLP). Συγκεκριμένα, με βάση τη συμφωνία, η Τράπεζα απέκτησε 10,67% των μετοχών χωρίς δικαίωμα ψήφου (κατηγορία Δ) της Pillarstone Bidco S.C.A. που δικαιούνται μερίδιο σε περίπτωση ανόδου της αξίας των μετοχών του ομίλου Famar λόγω της πώλησής του. Ως συνέπεια των ανωτέρω, τον Δεκέμβριο του 2018, αποφασίστηκε από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Famar S.A. η εκκαθάρισή της.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Alpha Επενδυτική Περιουσία Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε. (ΑΕΠ Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε.), Ελλάδα

Τον Δεκέμβριο του 2018, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του χρέους εταιρικού πελάτη της Τράπεζας, ιδρύθηκε η ΑΕΠ Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε., μια εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας ειδικού σκοπού, στην οποία η Eurobank κατέχει ποσοστό συμμετοχής 30%. Με βάση τους συμβατικούς όρους των συμφωνιών των μετόχων και το περιεχόμενο του διακανονισμού, η ΑΕΠ Εμπορικά Καταστήματα Α.Ε. αντιμετωπίζεται ως κοινοπραξία της Τράπεζας.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, Ελλάδα

Τον Φεβρουάριο του 2019, στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης χρέους, η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε., ίδρυσαν την Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ, για να λειτουργήσει ως εταιρεία επενδύσεων ακίνητης περιουσίας, στην Ελλάδα. Με βάση τους συμβατικούς όρους των συμφωνιών των μετόχων και ουσία των συναφθέντων, η Πείργκα Κύθνου ΙΚΕ θα λογίζεται ως κοινοπραξία της Τράπεζας.

Unisoft Α.Ε., Ελλάδα

Τον Μάρτιο του 2019, η Τράπεζα αύξησε τη συμμετοχή της στην Unisoft S.A από 18% σε 29%, ως αποτέλεσμα της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος αναδιάρθρωσης του χρέους της εταιρείας.

30. Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς την ΕΚΤ και την ΤτΕ	2.050	9.994

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η εξάρτηση της Τράπεζας από το μηχανισμό χρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος μειώθηκε σε € 2,1 δις (εκ των οποίων € 0,5 δις αφορούν σε χρηματοδότηση από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας - ELA), κυρίως λόγω της εισροής καταθέσεων, απομόχλευσης στοιχείων ενεργητικού, αύξησης των συναλλαγών γeros (πωλήσεις χρεογράφων με συμφωνία επαναγοράς) σε χρεόγραφα Ελληνικού Δημοσίου και δύο εκδόσεων χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού, τα οποία πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε διεθνή θεσμικό επενδυτή (σημ. 33) (31 Δεκεμβρίου 2017: € 10 δις, εκ των οποίων € 7,9 δις από τον ELA). Την 28 Φεβρουαρίου 2019, η Τράπεζα έχει εξαλείψει τη χρηματοδότηση από τον ELA ενώ η συνολική χρηματοδότηση του Ευρωσυστήματος μειώθηκε περαιτέρω σε € 1,3 δις.

31. Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εξασφαλισμένες υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	7.909	5.903
Δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς	429	353
Διατραπεζικός δανεισμός	789	825
Τρεχούμενοι λογαριασμοί τραπεζών και υπόλοιπα σε διακανονισμό	120	87
Σύνολο	9.247	7.168

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πλειοψηφία των εξασφαλισμένων υποχρεώσεων από συναλλαγές με λοιπές τράπεζες πραγματοποιήθηκε με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξωτερικού με εγγύηση χρεόγραφα του Ελληνικού Δημοσίου και κρατικά χρεόγραφα άλλων μελών της Ευρωζώνης, ομόλογα ΕΤΧΣ/ΕΜΣ και καλυμμένες ομολογίες που εκδόθηκαν από την Τράπεζα (σημ. 6.2.1.3 και 33). Την 31 Δεκεμβρίου 2018, ο δανεισμός από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και παρεμφερείς οργανισμούς περιλαμβάνει δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (European Investment Bank) και από λοιπούς παρεμφερείς οργανισμούς.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

32. Υποχρεώσεις προς πελάτες

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Καταθέσεις ταμειυτηρίου και τρεχούμενοι λογαριασμοί	16.187	14.250
Προθεσμιακές καταθέσεις	12.778	10.712
Συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων	170	53
Σύνολο	29.135	25.015

Κατά τη μετάβαση στο ΔΠΧΑ 9, ανακλήθηκε η επιλογή επιμέτρησης των σύνθετων καταθέσεων στην εύλογη αξία σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 και έκτοτε επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος, μετά το διαχωρισμό των ενσωματωμένων παραγώγων από τα κύρια συμβόλαιά τους. Τον Νοέμβριο του 2018, οι εν λόγω καταθέσεις έληξαν.

Σύμφωνα με το Νόμο 4151/2013, τα υπόλοιπα των αδρανών καταθετικών λογαριασμών παραγράφονται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου μετά τη παρέλευση εικοσαετίας από την τελευταία συναλλαγή. Κατ' εφαρμογή του νόμου, το 2018 το ποσό που η Τράπεζα απέδωσε στο Ελληνικό Δημόσιο ήταν σχεδόν μηδένικο (2017: μηδέν).

33. Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Ομόλογα από τιτλοποίηση	1.245	-
Ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης (Tier 2)	947	-
Καλυμμένες Ομολογίες	499	497
Μεσοπρόθεσμοι τίτλοι (EMTN)	6	6
	2.697	503

Ομόλογα από τιτλοποίηση

Τον Ιούνιο 2018, η Τράπεζα μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Maximus Hellas DAC, εξέδωσε ομόλογα με τιτλοποίηση επιχειρηματικών δανείων και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνολικής ονομαστικής αξίας € 1.251,5 εκατ. τα οποία αποτελούνταν από: (α) τίτλους κύριας οφειλής (senior notes - τίτλοι κατηγορίας A) ονομαστικής αξίας € 813,5 εκατ. με επιτόκιο Euribor τριμήνου πλέον 250 μονάδες βάσης, οι οποίοι πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε δύο εταιρείες έκδοσης εμπορικών χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού (Asset Backed Commercial Paper-ABCP), τις οποίες διαχειρίζεται διεθνής θεσμικός επενδυτής και (β) τίτλους μειωμένης εξασφάλισης (τίτλοι κατηγορίας B) ονομαστικής αξίας € 438 εκατ., οι οποίοι διακρατήθηκαν από την Τράπεζα. Η συναλλαγή έχει λογιστικοποιηθεί ως δανεισμός με εξασφαλίσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Τράπεζα διατηρεί όλους τους σημαντικούς κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα των τιτλοποιημένων στοιχείων ενεργητικού. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο των τίτλων κατηγορίας A ανέρχεται σε € 654 εκατ.

Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του 2018, η Τράπεζα, μέσω της θυγατρικής της εταιρείας ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Astarti DAC, εξέδωσε ομόλογα με τιτλοποίηση δανείων μικρών επιχειρήσεων και καταναλωτικών δανείων συνολικής ονομαστικής αξίας € 810 εκατ., τα οποία αποτελούνταν από: (α) τίτλους κύριας οφειλής (senior notes - τίτλοι κατηγορίας A) ονομαστικής αξίας € 591 εκατ. με επιτόκιο Euribor τριμήνου πλέον 210 μονάδες βάσης, οι οποίοι πωλήθηκαν μέσω ιδιωτικής τοποθέτησης σε δύο εταιρείες έκδοσης εμπορικών χρεογράφων εξασφαλισμένων με στοιχεία ενεργητικού (Asset Backed Commercial Paper-ABCP), τις οποίες διαχειρίζεται διεθνής θεσμικός επενδυτής και (β) τίτλους μειωμένης εξασφάλισης (τίτλοι κατηγορίας B) ονομαστικής αξίας € 219 εκατ., οι οποίοι διακρατήθηκαν από την Τράπεζα. Η συναλλαγή έχει λογιστικοποιηθεί ως δανεισμός με εξασφαλίσεις, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Τράπεζα διατηρεί όλους τους σημαντικούς κινδύνους και τα οφέλη που απορρέουν από την κυριότητα των τιτλοποιημένων στοιχείων ενεργητικού.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Τον Ιούλιο του 2018, τα ομόλογα με τιτλοποίηση στεγαστικών δανείων ονομαστικής αξίας € 1.041 εκατ., τα οποία εκδόθηκαν από την εταιρεία ειδικού σκοπού για τη συγκέντρωση κεφαλαίων Tegea PLC και διακρατήθηκαν από την Τράπεζα, αποπληρώθηκαν πλήρως.

Κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 (Tier 2)

Στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα του προγράμματος ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας βάσει του Νόμου 3723/2008, η Τράπεζα είχε εκδώσει προνομιούχες μετοχές ονομαστικής αξίας € 950 εκατ., οι οποίες είχαν καλυφθεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Την 18 Ιανουαρίου 2018, η Τράπεζα ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της πλήρους αποπληρωμής των εν λόγω μετοχών σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1α του άρθρου 1 του Ν. 3723/2008 και τις αποφάσεις της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης των μετόχων (κοινών και προνομιούχων) της, την 3 Νοεμβρίου 2017.

Η ανωτέρω αποπληρωμή ολοκληρώθηκε εν μέρει με μετρητά και εν μέρει με την παράδοση κεφαλαιακών μέσων κατηγορίας 2 συνολικού ύψους € 950.000.000 σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 της ΕΕ και δεν έχει επίπτωση στο CET1 του Ομίλου με βάση την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Βασιλείας III.

Σύμφωνα με τους όρους της έκδοσης, τα κεφαλαιακά μέσα κατηγορίας 2 έχουν διάρκεια δέκα ετών (έως την 17 Ιανουαρίου 2028) και σταθερό ονομαστικό επιτόκιο 6,41% (αναγνωρίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων) το οποίο θα καταβάλλεται εξαμηνιαία. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα προαναφερθέντα κεφαλαιακά μέσα ανέρχονταν σε € 947 εκατ., συμπεριλαμβανομένων € 4 εκατ. εξόδων έκδοσης και € 0,2 εκατ. δεδουλευμένων τόκων.

Περαιτέρω πληροφόρηση αναφορικά με τα κεφαλαιακά μέσα της κατηγορίας 2 και το σχετικό νομικό πλαίσιο παρέχεται στη σημείωση 33 των οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017.

Καλυμμένες ομολογίες

Κατά τη διάρκεια της χρήσης που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα προχώρησε στην έκδοση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 2.720 εκατ. και την ακύρωση/μερική ακύρωση των καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 2.030 εκατ. Όλες οι ανωτέρω εκδόσεις διακρατούνταν πλήρως από την Τράπεζα.

Γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού

Τον Φεβρουάριο του 2019, η Τράπεζα προχώρησε στη μερική ακύρωση καλυμμένων ομολογιών ονομαστικής αξίας € 50 εκατ., τα οποία διακρατούνταν προηγουμένως από την Τράπεζα.

Την 18 Μαρτίου 2019 η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού Maximus Hellas DAC, προχώρησε στην αύξηση της έκδοσης ομολόγων με τιτλοποίηση δανείων η οποία ανήλθε συνολικά σε ονομαστική αξία € 1.338 εκατ., εκ των οποίων € 910 εκατ. κατηγορίας Α διακρατήθηκαν από διεθνή θεσμικό επενδυτή και € 428 εκατ. κατηγορίας Β διακρατήθηκαν από την Τράπεζα.

Οι απαιτούμενες γνωστοποιήσεις σχετικά με τις εκδοθείσες καλυμμένες ομολογίες, βάσει της Π.Δ.Τ.Ε. 2620/28.08.2009, είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας (Έκθεση προς Επενδυτές για τα Προγράμματα Καλυμμένων Ομολογιών).

34. Λοιπές υποχρεώσεις

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπα σε διακανονισμό ⁽¹⁾	151	138
Προεισπραγμένα έσοδα και έξοδα δεδουλευμένα	62	56
Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 35)	43	44
Πρόβλεψη αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών για δευμευσίες που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο (σημ.6.2.1.2)	305	-
Πρόβλεψη χρηματοοικονομικής εγγύησης για πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου	43	45
Λοιπές προβλέψεις	130	69
Λοιπές υποχρεώσεις	138	124
Σύνολο	872	476

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει υπόλοιπα σε διακανονισμό που σχετίζονται με τραπεζικές επιταγές και εμβάσματα, συναλλαγές πιστωτικών καρτών και λοιπές τραπεζικές δραστηριότητες.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι λοιπές υποχρεώσεις ποσού € 138 εκατ. αφορούν κυρίως σε (α) υποχρεώσεις σε προμηθευτές και πιστωτές, (β) εισφορές σε ασφαλιστικούς οργανισμούς και (γ) υποχρεώσεις από λοιπούς φόρους και τέλη και (δ) υποχρεώσεις συναλλαγών (trading liabilities).

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι λοιπές προβλέψεις ποσού € 130 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 69 εκατ.) περιλαμβάνουν κυρίως: (α) € 50 εκατ. για εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση (σημ. 42), (β) € 8 εκατ. για έξοδα αναδιάρθρωσης (σχετίζονται κυρίως με το Πρόγραμμα Εθελούσιας Εξόδου), (γ) € 38 εκατ. για λοιπούς λειτουργικούς κινδύνους εκ των οποίων € 31 εκατ. αφορούν στην πώληση των θυγατρικών της Ρουμανίας, (σημ. 25) και (δ) € 34 εκατ. για τη συμμετοχή στις αυξήσεις μετοχικών κεφαλαίων θυγατρικών της Τράπεζας με αρνητική καθαρή θέση, τα οποία είναι απαραίτητα για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους.

Η κίνηση των λοιπών προβλέψεων της Τράπεζας παρουσιάζεται παρακάτω:

	31 Δεκεμβρίου 2018		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	58	11	69
Προβλέψεις χρήσης	2	116	118
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(0)	(0)	(0)
Ανακτήσεις χρήσης	(8)	(2)	(10)
Λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(2)	(45)	(47)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	50	80	130

	31 Δεκεμβρίου 2017		
	Εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και απαιτήσεις υπό αμφισβήτηση € εκατ.	Λοιπά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	55	44	99
Προβλέψεις χρήσης	5	7	12
Χρησιμοποιηθείσες προβλέψεις	(1)	(5)	(6)
Ανακτήσεις χρήσης	(1)	(2)	(3)
Λοιπές κινήσεις ⁽¹⁾	(0)	(33)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	58	11	69

⁽¹⁾ Οι λοιπές κινήσεις περιλαμβάνουν ποσό € 46 εκατ. (31 Δεκεμβρίου 2017: € 33 εκατ.) για αποζημιώσεις που πληρώθηκαν στο πλαίσιο του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου το οποίο παρουσιάζεται στην κίνηση της υποχρέωσης για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία (σημ. 35).

Η εφαρμογή του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, που ήταν ήδη σε ισχύ κατά τη διάρκεια του 2017, είχε σχεδιαστεί για το προσωπικό του Ομίλου στην Ελλάδα στο πλαίσιο της εφαρμογής του σχεδίου αναδιάρθρωσης της Τράπεζας και σύμφωνα με τις σχετικές κύριες δεσμεύσεις που αναφέρονταν σε αυτό (σημ. 5). Στο ίδιο πλαίσιο ανακοινώθηκε την 19 Ιανουαρίου 2018 και υλοποιήθηκε ένα πρόσθετο πρόγραμμα με τους ίδιους όρους, το οποίο αφορούσε σε υπαλλήλους συγκεκριμένων επιλεγμένων μονάδων στην Ελλάδα.

Έως την 31 Δεκεμβρίου 2018, το κόστος του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου, μετά από προβλέψεις για αποζημίωση λόγω εξόδου από την υπηρεσία, ανήλθε σε € 156 εκατ., εκ των οποίων € 50 εκατ. αναγνωρίστηκαν στην κατάσταση αποτελεσμάτων της Τράπεζας για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η ετήσια εκτιμώμενη εξοικονόμηση, ως αποτέλεσμα του πρόσθετου κόστους του προγράμματος το οποίο αναγνωρίστηκε τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, ανέρχεται σε € 20 εκατ.

35. Υποχρέωση αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Η Τράπεζα σχηματίζει πρόβλεψη αποζημίωσης του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία για τους υπαλλήλους της στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που δικαιούνται εφάπαξ αποζημίωση όταν αυτοί παραμένουν στην υπηρεσία μέχρι τη συνήθη ηλικία

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

συνταξιοδότησης. Η αποζημίωση αυτή υπολογίζεται βάσει των ετών υπηρεσίας και των απολαβών των υπαλλήλων κατά την ημερομηνία συνταξιοδότησης, σύμφωνα με την ισχύουσα εργατική νομοθεσία. Οι ανωτέρω υποχρεώσεις αποζημίωσης λόγω εξόδου από την υπηρεσία συνήθως εκθέτουν την Τράπεζα σε αναλογιστικούς κινδύνους, όπως ο κίνδυνος επιτοκίου και ο κίνδυνος μεταβολής των μισθών. Ως εκ τούτου, μια μείωση στο προεξοφλητικό επιτόκιο που χρησιμοποιείται στον υπολογισμό της παρούσας αξίας των αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εκροών ή μια αύξηση στους μελλοντικούς μισθούς θα αυξήσουν την υποχρέωση της Τράπεζας.

Η μεταβολή της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία παρουσιάζεται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	44	40
Υπόλοιπο από συγχώνευση εταιρειών (σημ. 25)	1	-
Κόστος τρέχουσας απασχόλησης	3	3
Τόκος στην υποχρέωση	1	1
Κόστος προϋπηρεσίας και (κέρδη)/ζημιές διακανονισμών	43	29
Επαναμετρήσεις:		
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των χρηματοοικονομικών παραδοχών	(2)	1
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω μεταβολής των δημογραφικών παραδοχών	1	-
Αναλογιστικά (κέρδη)/ζημιές λόγω εμπειρικών αναπροσαρμογών	1	3
Αποζημιώσεις που πληρώθηκαν	(49)	(33)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	43	44

Οι αποζημιώσεις που πληρώθηκαν από την Τράπεζα το 2018 στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος Εθελούσιας Εξόδου (σημ. 34), ανήλθαν σε € 49 εκατ. Η πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης που είχε σχηματιστεί για τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα ανήλθε σε € 5 εκατ.

Οι πιο σημαντικές αναλογιστικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν (εκφρασμένες σε σταθμισμένους μέσους όρους) παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	%	%
Προεξοφλητικό επιτόκιο	1,9	1,8
Μελλοντική αύξηση μισθών	2,3	2,6

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η μέση διάρκεια της υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία ήταν 18 έτη (2017: 18 έτη).

Η ανάλυση ευαισθησίας των σημαντικότερων παραδοχών, με βάση μια εύλογη μεταβολή αυτών, που χρησιμοποιήθηκαν την 31 Δεκεμβρίου 2018 παρουσιάζεται παρακάτω:

Η αύξηση/(μείωση) του προεξοφλητικού επιτοκίου κατά 50 μονάδες βάσης/(50 μονάδες βάσης), θα είχε ως αποτέλεσμα τη (μείωση)/αύξηση της υποχρέωσης κατά (€ 3,0 εκατ.)/ € 3,3 εκατ.

Η αύξηση/(μείωση) των μελλοντικών μισθών κατά 0,5%/(0,5%), θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση/(μείωση) της υποχρέωσης κατά € 3,3 εκατ./(€ 3,0 εκατ.).

Η παραπάνω ανάλυση ευαισθησίας βασίζεται στην αλλαγή μιας παραδοχής διατηρώντας τις υπόλοιπες σταθερές. Στην πράξη αυτό δεν είναι σύνηθες να συμβεί και οι μεταβολές σε κάποιες από τις παραδοχές μπορεί να συσχετίζονται.

Οι μέθοδοι και οι παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν για την προετοιμασία της παραπάνω ανάλυσης ευαισθησίας είναι συνεπείς με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της υποχρέωσης καθορισμένων παροχών και δεν μεταβλήθηκαν συγκριτικά με την προηγούμενη χρήση.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

36. Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές και διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο

Η ονομαστική αξία των μετοχών της Τράπεζας είναι € 0,30 ανά μετοχή (2017: € 0,30). Το κοινό μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας είναι πλήρως καταβεβλημένο. Το υπόλοιπο του μετοχικού κεφαλαίου-κοινών μετοχών, η διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο και ο αριθμός των κοινών μετοχών που έχει εκδώσει η Τράπεζα παρουσιάζονται παρακάτω:

	Μετοχικό κεφάλαιο-κοινές μετοχές € εκατ.	Διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο € εκατ.	Εκδοθείσες κοινές μετοχές
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	656	8.056	2.185.998.765

Ίδιες μετοχές

Σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 16γ του Νόμου 3864/2010, για όσο συμμετέχει το ΕΤΧΣ στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, δεν επιτρέπεται η αγορά ιδίων μετοχών από την Τράπεζα χωρίς την έγκρισή του.

37. Υβριδικά κεφάλαια

Την 18 Μαρτίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 200 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Α) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Α ήταν € 2 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 18 Μαρτίου 2010 και ετησίως από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λουξεμβούργου και της Φρανκφούρτης.

Την 2 Νοεμβρίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 400 εκατ. οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Β) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Β ήταν € εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 2 Νοεμβρίου 2015 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής και είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Την 9 Νοεμβρίου και την 21 Δεκεμβρίου 2005, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε προνομιούχους τίτλους ποσού € 150 εκατ. και € 50 εκατ., αντίστοιχα, οι οποίοι αποτελούν πρόσθετα εποπτικά κεφάλαια (Lower Tier 1 Σειρά Γ) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Γ ήταν € 17 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και δίνουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής τους στην ονομαστική τους αξία στις 9 Ιανουαρίου 2011 και σε τριμηνιαία βάση από τότε και στο εξής. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στα Χρηματιστήρια του Λονδίνου, της Φρανκφούρτης και του Ευρονεκτ Άμστερνταμ.

Την 29 Ιουλίου 2009, η Τράπεζα, μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, εξέδωσε € 300 εκατ. προνομιούχων τίτλων οι οποίοι αποτελούν εποπτικά κεφάλαια (Tier 1 Σειρά Δ) για την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το υπόλοιπο της Σειράς Δ ήταν € 19 εκατ. (συμπεριλαμβανομένων των εξόδων έκδοσης). Οι προνομιούχοι τίτλοι δεν έχουν προκαθορισμένη ημερομηνία αποπληρωμής και παρέχουν στον εκδότη το δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής πέντε χρόνια μετά την ημερομηνία έκδοσης και σε ετήσια βάση από τότε και στο εξής. Επιπρόσθετα, οι τίτλοι μετά τον Οκτώβριο του 2014 είναι μετατρέψιμοι, κατόπιν άσκησης του δικαιώματος μετατροπής είτε από τον εκδότη είτε από τον ομολογιούχο και υπό ορισμένες συνθήκες, σε κοινές μετοχές Eurobank στο χαμηλότερο συντελεστή μετατροπής βάσει: α) 12% μείωσης της τρέχουσας τιμής της μετοχής κατά το τελευταίο διάστημα που θα προηγηθεί της ανταλλαγής ή β) της ονομαστικής αξίας της κοινής μετοχής της Τράπεζας. Οι προνομιούχοι τίτλοι είναι εισηγμένοι στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου.

Όλες οι υποχρεώσεις του εκδότη, αναφορικά με τις ανωτέρω εκδόσεις των προνομιούχων τίτλων, καλύπτονται από εγγυήσεις μειωμένης εξασφάλισης από την Τράπεζα. Οι αναλυτικοί όροι της κάθε έκδοσης, μαζί με την μερισματική τους απόδοση ή/και τη βάση υπολογισμού της είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της Τράπεζας. Σύμφωνα με τους προαναφερθέντες όρους των

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την μη καταβολή του μη σωρευτικού μερίσματος της παραπάνω σειράς προνομιούχων αξιών για το 2016, 2017 και την 9 Ιανουαρίου 2018.

Το υπόλοιπο των υβριδικών κεφαλαίων που εξέδωσε η Τράπεζα με τη μορφή προνομιούχων τίτλων μέσω της εταιρείας ειδικού σκοπού, ERB Hellas Funding Limited, την 31 Δεκεμβρίου 2018 (καμία μεταβολή για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2017) παρουσιάζεται παρακάτω:

	Έκδοση Α € εκατ.	Έκδοση Β € εκατ.	Έκδοση Γ € εκατ.	Έκδοση Δ € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου	2	4	18	19	43
Επαναγορά	-	-	(1)	-	(1)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου	2	4	17	19	42

Μετά την αποπληρωμή των προνομιούχων μετοχών τις οποίες κατείχε το Ελληνικό Δημόσιο (σημ. 33) την 17 Ιανουαρίου 2018 και σύμφωνα με τους όρους των προνομιούχων τίτλων, η ERB Hellas Funding Ltd ανακοίνωσε την πληρωμή μη σωρευτικών μερισμάτων συνολικού ποσού € 2,5 εκατ. (€ 2,2 εκατ. μετά από φόρους) για τις σειρές Α, Β, Γ και Δ. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, το μέρισμα που αναλογεί στους κατόχους προνομιούχων τίτλων ανήλθε σε € 2,8 εκατ. (€ 2,4 εκατ. μετά από φόρους).

38. Ειδικά αποθεματικά

	Τακτικό αποθεματικό € εκατ.	Αφορολόγητα αποθεματικά € εκατ.	Αποθεματικά Εύλογης αξίας € εκατ.	Λοιπά Αποθεματικά € εκατ.	Σύνολο € εκατ.
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2017	204	891	4	6.441	7.540
Μεταφορές μεταξύ αποθεματικών	-	(4)	-	-	(4)
Χαρτοφυλάκιο διαθέσιμων προς πώληση επενδυτικών τίτλων					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	238	-	238
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(36)	-	(36)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	-	30	30
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	-	(11)	(11)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	(2)	(2)
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2017	204	887	206	6.458	7.755
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018	204	887	206	6.458	7.755
Επίπτωση από τη μετάβαση στο IFRS 9 την 1 Ιανουαρίου 2018 (σημ. 2.3.2)	-	-	13	-	13
Υπόλοιπο την 1 Ιανουαρίου 2018, αναμορφωμένο	204	887	219	6.458	7.768
Συγχώνευση με θυγατρική της Τράπεζας (σημ.25)	1	0	-	0	1
Χρεωστικοί τίτλοι που επιμετρώνται στην εύλογη αξία μέσω λοιπών αποτελεσμάτων απευθείας στην καθαρή θέση					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	(81)	-	(81)
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	(85)	-	(85)
Αντιστάθμιση ταμειακών ροών					
- μεταβολή στην εύλογη αξία, μετά από φόρους	-	-	-	26	26
- μεταφορά στο λογαριασμό αποτελεσμάτων, μετά από φόρους	-	-	-	(21)	(21)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές) υποχρέωσης αποζημίωσης προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία, μετά από φόρους	-	-	-	0	0
Υπόλοιπο την 31 Δεκεμβρίου 2018	205	887	53	6.463	7.608

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, στα ειδικά αποθεματικά περιλαμβάνονται: (α) ειδικό αποθεματικό της Τράπεζας ποσού € 5.579 εκατ. (2017: € 5.579 εκατ.) το οποίο μπορεί μόνο είτε να κεφαλαιοποιηθεί ή να συμψηφιστεί με ζημιές εις νέον, σύμφωνα με τον νόμο περί Ανωνύμων Εταιρειών, όπως είναι σε ισχύ, και (β) αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών ποσού € 37 εκατ. ζημιά (2017: € 42 εκατ. ζημιά).

Το τακτικό αποθεματικό, το αποθεματικό εύλογης αξίας και το αποθεματικό αντιστάθμισης ταμειακών ροών δεν μπορούν να διανεμηθούν, ενώ τα αφορολόγητα αποθεματικά φορολογούνται κατά την διανομή τους.

39. Μερίσματα

Βάσει των αποτελεσμάτων της Τράπεζας του 2018 και σε συνδυασμό με το άρθρο 159 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018, δεν επιτρέπεται η διανομή μερίσματος. Βάσει του άρθρου 10, παρ. 3 του Νόμου 3864/2010, «περί ιδρύσεως του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας», κατά την περίοδο συμμετοχής του στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας, το ποσό των μερισμάτων που ενδέχεται να διανεμηθούν στους κατόχους μετοχών της Τράπεζας, δεν μπορεί να υπερβεί το 35% των κερδών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 161, παρ.2 του Νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών 4548/2018.

40. Μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων

Η Τράπεζα διενεργεί συναλλαγές με τις οποίες μεταβιβάζει χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που έχει αναγνωρίσει, απευθείας σε τρίτους ή σε εταιρείες ειδικού σκοπού.

(α) Η Τράπεζα πωλεί χρεόγραφα έναντι μετρητών στο πλαίσιο συμφωνιών επαναγοράς χρεογράφων («repos») και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Επιπλέον, η Τράπεζα ενεχυριάζει έναντι μετρητών τίτλους και δάνεια και απαιτήσεις πελατών και αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιστρέψει στον αντισυμβαλλόμενο τα χρήματα που εισέπραξε. Η Τράπεζα εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, η Τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της συναλλαγής. Η σχετική υποχρέωση αναγνωρίζεται ανάλογα στις Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (σημ. 30 και 31) και τις Υποχρεώσεις προς πελάτες (σημ. 32), ως ενδείκνυται.

Η Τράπεζα έχει προχωρήσει σε τιτλοποιήσεις διαφόρων κατηγοριών δανείων (επιχειρηματικών, καταναλωτικών και δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις), σύμφωνα με τις οποίες αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει τις ταμειακές ροές από τα δάνεια στους κατόχους των ομολογιών. Η Τράπεζα εκτιμά ότι διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους, συμπεριλαμβανομένων του σχετικού πιστωτικού και επιτοκιακού κινδύνου, και τις αποδόσεις αυτών των δανείων και ως εκ τούτου δεν τα έχει αποαναγνωρίσει. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω συναλλαγών, η Τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει, πουλήσει ή να ενεχυριάσει τα μεταβιβασθέντα περιουσιακά στοιχεία κατά την περίοδο που διακρατούνται από τις εταιρείες ειδικού σκοπού. Επιπλέον, το δικαίωμα αναγωγής των κατόχων των ομολογιών περιορίζεται μόνο στα δάνεια που έχουν μεταβιβαστεί. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, τα ομόλογα από τιτλοποιήσεις τα οποία διακρατούνται από τρίτους ανέρχονται σε € 1.245 εκατ. (2017: υποχρέωση μηδέν) (σημ. 33).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία της Τράπεζας που έχουν πωληθεί ή μεταβιβαστεί, για τα οποία δεν πληρούνται τα κριτήρια αποαναγνώρισής τους από το ενεργητικό της Τράπεζας:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	Λογιστική Αξία	
	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	6	5
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	15.789	24.704
- τιτλοποιημένα δάνεια ⁽¹⁾	2.268	436
- ενεχυριασμένα δάνεια στο πλαίσιο προγράμματος έκδοσης καλυμμένων ομολογιών	5.014	4.658
- ενεχυριασμένα δάνεια σε κεντρικές τράπεζες	8.337	19.552
- λοιπά ενεχυριασμένα δάνεια	170	58
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	6.374	6.513
Σύνολο	22.169	31.222

⁽¹⁾ Περιλαμβάνει εκδόσεις από τιτλοποιήσεις δανείων που διακρατούνται από την Τράπεζα και δεν χρησιμοποιήθηκαν για χρηματοδότηση.

(β) Η Τράπεζα ενδέχεται να πωλήσει ή να ενεχυριάσει εκ νέου τίτλους που έχει δανειστεί ή αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλων («reverse repos»), τους οποίους έχει την υποχρέωση να επιστρέψει. Ο αντισυμβαλλόμενος διατηρεί ουσιαστικά όλους τους κινδύνους και αποδόσεις των τίτλων αυτών και ως εκ τούτου δεν αναγνωρίζονται από την Τράπεζα. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα είχε αποκτήσει μέσω συμφωνιών επαναπώλησης τίτλους ονομαστικής αξίας € 117 εκατ., οι οποίοι πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναγοράς με ρευστοποιήσιμη αξία € 123 εκατ. (2017: € 180 εκατ. και € 255 εκατ. αντίστοιχα). Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2018, η Τράπεζα είχε αποκτήσει ένοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου ονομαστικής αξίας € 1,2 δις ως ενέχυρα για συναλλαγές παραγώνων με το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία πωλήθηκαν βάσει συμφωνιών επαναπώλησης με € 860 εκατ. ρευστοποιήσιμη αξία (2017: € 970 εκατ. και € 623 εκατ., αντίστοιχα).

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η ρευστοποιήσιμη αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν μεταβιβαστεί ή δανειστεί από την Τράπεζα μέσω συμφωνιών δανεισμού τίτλων, επαναπώλησης τίτλων και λοιπών συμφωνιών (σημεία α και β) ανήλθε σε € 15.618 εκατ., ενώ η σχετική υποχρέωση από τις ανωτέρω συναλλαγές ανήλθε σε € 11.974 εκατ. εκ των οποίων € 100 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονται στον ισολογισμό έναντι συμφωνιών επαναπώλησης (σημ. 30, 31, 32, 33 και 6.2.1.4.) (2017: ρευστοποιήσιμη αξία € 20,655 εκατ. και η σχετική υποχρέωση € 16.190 εκατ., εκ των οποίων € 235 εκατ. επαναγορές χρεογράφων συμψηφίζονταν στον ισολογισμό). Επιπρόσθετα, τα λοιπά ενεχυριασμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού της Τράπεζας, πέραν αυτών που παρουσιάζονται ανωτέρω, ως εγγυήσεις για συμφωνίες επαναγοράς χρεογράφων, παράγωγα, τιτλοποιήσεις και λοιπές συναλλαγές αναφέρονται στις σημειώσεις 19 και 29.

41. Λειτουργικές μισθώσεις

Η Τράπεζα έχει συνάψει συμβάσεις εμπορικών μισθώσεων για εγκαταστάσεις, εξοπλισμό και οχήματα. Η πλειοψηφία των μισθώσεων της Τράπεζας είναι συμβάσεις μακροπρόθεσμης διάρκειας, σύμφωνα με τους συνήθεις όρους των εμπορικών μισθώσεων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων για ανανέωση. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις Εμπορικές Μισθώσεις που βρίσκεται σε ισχύ, το ελάχιστο χρονικό διάστημα που ισχύει για τις μισθώσεις των εμπορικών ακινήτων με έναρξη μετά το τέλος Φεβρουαρίου 2014 είναι τα τρία έτη. Κατά συνέπεια, οι μη ακυρώσιμες πληρωμές των λειτουργικών μισθώσεων καθορίζονται με βάση τις εν λόγω νομικές διατάξεις και τους σχετικούς συμβατικούς όρους.

Οι συμβάσεις μισθώσεων της Τράπεζας δεν περιλαμβάνουν διατάξεις που να επιβάλλουν κάποιον περιορισμό στη δυνατότητα της Τράπεζας να πληρώνει μερίσματα, να συμμετέχει σε συναλλαγές χρηματοδότησης χρέους ή να συνάπτει περαιτέρω συμβάσεις μίσθωσης.

Τα πληρωτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες η Τράπεζα λειτουργεί ως μισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	26	29
Από ένα έως πέντε έτη	56	52
Άνω των πέντε ετών	25	34
Σύνολο	107	115

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Το σύνολο των ελάχιστων μελλοντικών εισπρακτέων μισθωμάτων από μη ακυρώσιμες υπενοικιάσεις δεν είναι σημαντικό.

Τα εισπρακτέα μισθώματα από μη ακυρώσιμες λειτουργικές μισθώσεις στις οποίες η Τράπεζα λειτουργεί ως εκμισθωτής παρουσιάζονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Εντός ενός έτους	2	1
Από ένα έως πέντε έτη	3	2
Άνω των πέντε ετών	1	2
Σύνολο	6	5

42. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

Η Τράπεζα παρουσιάζει τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με πιστωτικό κίνδυνο και τις οποίες ανέλαβε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της που σχετίζονται με τις δανειοδοτήσεις στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες: α) χρηματοοικονομικές εγγυήσεις, οι οποίες αναφέρονται σε εγγυήσεις και σε πιστωτικές επιστολές σε αναμονή που φέρουν τον ίδιο πιστωτικό κίνδυνο όπως τα δάνεια (υποκατάστατα πιστώσεων), β) δεσμεύσεις για την επέκταση της πίστωσης, οι οποίες περιλαμβάνουν ρητές δεσμεύσεις που είναι ανέκκλητες μέχρι τη λήξη της πίστωσης ή μπορούν να ανακληθούν μόνο μετά από σημαντικό δυσμενές γεγονός και γ) άλλες δεσμεύσεις που συνδέονται με πιστωτικό κίνδυνο, οι οποίες αφορούν ενέγγυες πιστώσεις και άλλες εγγυήσεις μεσαίου και χαμηλού κινδύνου σύμφωνα με τον Κανονισμό 575/2013 / ΕΕ.

Οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο αναλύονται παρακάτω:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις	971	884
Χρηματοοικονομικές εγγυήσεις σε εταιρείες ειδικού σκοπού της Τράπεζας για έκδοση EMTN	87	115
Λοιπές δεσμεύσεις που συνδέονται με πιστωτικό κίνδυνο	254	368
Ανέκκλητες δεσμεύσεις πιστωτικών ορίων	172	118
Σύνολο	1.484	1.485

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΔΠΧΑ 9 ανέρχονται σε € 4,9 δις, συμπεριλαμβάνουν ανακλητές δανειακές δεσμεύσεις ποσού € 2,2 δις και εγγυήσεις ποσού € 1,2 δις αναφορικά με δάνεια που χορηγούν θυγατρικές με τραπεζική δραστηριότητα, για τις οποίες το ισόποσο ποσό ενέχυρου περιλαμβάνεται στη γραμμή «Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα». Οι αναλύσεις ανά στάδιο σύμφωνα με το ΔΠΧΑ 9, των προαναφερόμενων δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο και η πρόβλεψη απομείωσης ποσού € 305 εκατ. (1 Ιανουαρίου 2018: € 331 εκατ.) παρέχονται στη σημείωση 6.

Επιπλέον, η Τράπεζα έχει εκδώσει χρηματοοικονομική εγγύηση για τον πιστωτικό κίνδυνο Ελληνικού Δημοσίου ποσού € 0,24 δις (2017: € 0,24 δις) για την εξασφάλιση της οποίας έχει γίνει ισόποση κατάθεση βάσει σχετικής συμφωνίας ενεχυρίασης (σημ.29).

Λοιπές δεσμεύσεις

(α) Η Τράπεζα υπέγραψε με το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRB), συμβάσεις αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής και παροχής εξασφάλισης ποσού € 10 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 (2017: € 7 εκατ.), το οποίο αντιπροσωπεύει το 15% της υποχρέωσης πληρωμής στο Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης (Single Resolution Fund – SRF) για την εισφορά εξυγίανσης των ετών 2016-2018.

Βάσει των ανωτέρων συμβάσεων, στις οποίες προβλέπεται η παροχή ισόποσης εξασφάλισης σε μετρητά, η Τράπεζα ανέλαβε να καταβάλλει στο SRB ποσό ύψους έως το ποσό της αμετάκλητης δέσμευσης πληρωμής, σε περίπτωση αξίωσης εκτέλεσης και απαίτησης για πληρωμή από αυτό αναφορικά με μια ενέργεια εξυγίανσης. Η εν λόγω εξασφάλιση σε μετρητά έχει αναγνωρισθεί ως χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού στον ισολογισμό της Τράπεζας (σημ. 29).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

(β) Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι δεσμεύσεις που σχετίζονται με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες ανήλθαν σε € 13 εκατ. (2017: € 26 εκατ.).

Επίδικες υποθέσεις

Την 31 Δεκεμβρίου 2018, η πρόβλεψη που έχει αναγνωριστεί για μια σειρά επίδικων υποθέσεων έναντι της Τράπεζας ανέρχεται σε € 50 εκατ. (2017: € 58 εκατ.), όπως αναφέρεται στη σημείωση 34. Το εν λόγω ποσό περιλαμβάνει € 34 εκατ. για μία εκκρεμή δικαστική υπόθεση, η οποία σχετίζεται με την απόκτηση του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου το 2013 (31 Δεκεμβρίου 2017: € 40 εκατ.).

Επιπλέον, η Τράπεζα έχει εισέλθει σε μια σειρά από δίκες, στο πλαίσιο της ασκήσεως των συνήθων δραστηριοτήτων της, οι οποίες βρίσκονται είτε σε πρώιμο ακόμη είτε σε προχωρημένο δικαστικό στάδιο. Η οριστική διευθέτηση των υποθέσεων αυτών μπορεί να απαιτήσει ανά περίπτωση την πάροδο ορισμένου χρόνου με την εξάντληση των κατά νόμο προβλεπόμενων ενδίκων μέσων από τα διάδικα μέρη. Η Διοίκηση, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Γενικής Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών, δεν αναμένει ότι θα υπάρξει εκροή πόρων και συνεπώς δεν αναγνωρίζει την ανάγκη πρόβλεψης.

Κατά της Τράπεζας έχουν ασκηθεί, μεταξύ άλλων, ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα με τη μορφή αγωγών, αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων, ανακοπών κατά διαταγής πληρωμής και εφέσεων σε σχέση με την εγκυρότητα των όρων παροχής δανείων σε ελβετικό νόμισμα. Ασκήθηκε επίσης συλλογική αγωγή εκ μέρους ενώσεως καταναλωτών. Έως σήμερα, η συντριπτική πλειονότητα των αποφάσεων των πρωτοβάθμιων και των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων που έχουν εκδοθεί, έχουν κρίνει υπέρ των θέσεων της Τράπεζας. Επί της συλλογικής αγωγής εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2018 θετική για την Τράπεζα απόφαση του Εφετείου Αθηνών η οποία απέρριψε για ουσιαστικούς λόγους την αγωγή. Η απόφαση έχει προσβληθεί από τις ενώσεις καταναλωτών με αναίρεση ενώπιον του Αρείου Πάγου με ημερομηνία εκδικάσεως την 20 Μαΐου 2019. Για ορισμένες πτυχές των δανείων σε ελβετικό νόμισμα υφίσταται επίσης δικαστική εκκρεμότητα ενώπιον της πλήρους Ολομέλειας του Αρείου Πάγου που είχε αφετηρία ατομική αγωγή.

Σε κάθε περίπτωση η Διοίκηση της Τράπεζας παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στις σχετικές υποθέσεις, προκειμένου να καθορίσει ενδεχόμενες λογιστικές επιπτώσεις, σύμφωνα με τις λογιστικές αρχές της Τράπεζας.

43. Λοιπά σημαντικά γεγονότα και γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού**Συμφωνία Συγχώνευσης μεταξύ της Eurobank και της Grivalia**

Την 26 Νοεμβρίου 2018, τα Διοικητικά Συμβούλια της Eurobank Ergasias A.E. («Eurobank») και της Grivalia Properties A.E.E.A.Π. («Grivalia») ανακοίνωσαν ότι αποφάσισαν ομόφωνα να ξεκινήσουν τη συγχώνευση των δύο εταιρειών με απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank (η "Συγχώνευση").

Την 7 Φεβρουαρίου 2019 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG Competition) αποφάσισε ότι η Συγχώνευση είναι σύμφωνη με τις δεσμεύσεις της Eurobank και τους κανονισμούς κρατικών ενισχύσεων, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης μέσω της Συγχώνευσης θα επιτρέψει στην Eurobank να μειώσει σημαντικά τα μη εξυπηρετούμενα δάνειά της, στο προσεχές μέλλον.

Την 22 Φεβρουαρίου 2019 τα Διοικητικά Συμβούλια της Eurobank και της Grivalia ενέκριναν το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης για την απορρόφηση της Grivalia από την Eurobank σύμφωνα με τις διατάξεις του ελληνικού κωδικοποιημένου Νόμου 2190/1920 σε συνδυασμό με τις διατάξεις των ελληνικών νόμων 2166/1993 και 2515/1997, όπως είναι σε ισχύ. Η συγχώνευση θα πραγματοποιηθεί με λογιστική ενοποίηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων των συγχωνευόμενων εταιρειών και συγκεκριμένα με την εισφορά των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της Grivalia στην Eurobank, όπως εμφανίζεται στον ισολογισμό μετασηματισμού της Grivalia την 31 Δεκεμβρίου 2018. Η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής των μετοχών είναι 15,8000000414930 νέες κοινές ονομαστικές μετοχές της Eurobank για κάθε 1 κοινή ονομαστική μετοχή της Grivalia, ενώ οι μέτοχοι της Eurobank θα διατηρήσουν τον αριθμό των κοινών μετοχών της Eurobank που κατέχουν. Το διευρυμένο μετοχικό κεφάλαιο που θα προκύψει από τη συγχώνευση θα κατέχεται κατά περίπου 58,9% από τους υφιστάμενους μετόχους της Eurobank και κατά περίπου 41,1% από τους υφιστάμενους μετόχους της Grivalia.

Τα ανωτέρω προϋποθέτουν την εκπλήρωση ορισμένων όρων, όπως η έγκριση του Σχεδίου Σύμβασης Συγχώνευσης από τις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων των συγχωνευόμενων εταιρειών την 5 Απριλίου 2019 και την λήψη των εναπομεινουσών αδειών και εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αναμένονται μέχρι τον Μάιο 2019. Η Συγχώνευση θα ενισχύσει την κεφαλαιακή θέση

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

της Eurobank και τις προοπτικές κερδοφορίας, η οποία με τη σειρά της θα επιτρέψει την επιτάχυνση του πλάνου μείωσης των NPEs.

Μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης, ο όμιλος της Fairfax, ο οποίος επί του παρόντος κατέχει το 18,40% και το 51,43% της Eurobank και της Grivalia αντίστοιχα, θα καταστεί ο μεγαλύτερος μέτοχος της συγχωνευμένης εταιρείας με ποσοστό συμμετοχής 33,03% περίπου.

Τον Δεκέμβριο του 2018, ο όμιλος Grivalia είχε συνολικά περιουσιακά στοιχεία € 1,16 δις και σύνολο υποχρεώσεων € 0,29 δις. Η ετήσια οικονομική έκθεση της Grivalia για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της εταιρείας.

Συμφωνία με την εταιρεία διαχείρισης ακίνητης περιουσίας

Την 22 Φεβρουαρίου 2019 το Διοικητικό Συμβούλιο της Eurobank ενέκρινε την επικείμενη σύναψη σύμβασης (SLA), σύμφωνα με το άρθρο 100 του Νόμου 4548/2018, της Τράπεζας με την υπό σύσταση εταιρεία με την επωνυμία «Grivalia Management Company A.E.» (η Εταιρεία). Η «Grivalia Management Company A.E.» ιδρύθηκε τον Μάρτιο 2019 και θεωρείται συνδεδεμένο μέρος με την Eurobank, καθώς ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας κατέχει την πλειοψηφία (70%) των μετοχών της Εταιρείας και είναι εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας.

Η Τράπεζα θα συνάψει με την Grivalia Εταιρεία Διαχείρισης Α.Ε. δεκαετή σύμβαση παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για το συνολικό χαρτοφυλάκιο ακινήτων των συγχωνευόμενων εταιρειών η οποία θα τεθεί σε ισχύ μετά την ολοκλήρωση της συγχώνευσης.

Περαιτέρω πληροφορίες για τις παραπάνω συναλλαγές παρέχονται στην «Έκθεση διαχείρισης του Διοικητικού Συμβουλίου» για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018 και στις σχετικές ανακοινώσεις στον ιστότοπο της Τράπεζας την 26 Νοεμβρίου 2018 και 8 Φεβρουαρίου, 25 Φεβρουαρίου και 1 Μαρτίου 2019.

Πληροφορίες σχετικά με σημαντικά γεγονότα μετά την ημερομηνία ισολογισμού αναφέρονται στις εξής σημειώσεις:

- Σημείωση 2.1 - Πλαίσιο σύνταξης οικονομικών καταστάσεων
- Σημείωση 5 – Διαχείριση ιδίων κεφαλαίων
- Σημείωση 6.2.– Παράγοντες Χρηματοοικονομικού Κινδύνου
- Σημείωση 15 - Φόρος εισοδήματος
- Σημείωση 22 – Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες
- Σημείωση 25 - Συμμετοχές σε θυγατρικές εταιρείες
- Σημείωση 29 - Λοιπά στοιχεία ενεργητικού
- Σημείωση 30 - Υποχρεώσεις προς κεντρικές τράπεζες
- Σημείωση 33 – Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους
- Σημείωση 42 - Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και λοιπές δεσμεύσεις

44. Συνδεδεμένα μέρη

Από το Νοέμβριο του 2015, το ποσοστό των κοινών μετοχών με δικαίωμα ψήφου της Τράπεζας που κατέχει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) ανέρχεται σε 2,38%. Το ΤΧΣ θεωρείται ότι ασκεί ουσιώδη επιρροή στην Τράπεζα βάσει των διατάξεων που προβλέπει ο Νόμος 3864/2010, όπως είναι σε ισχύ και της νέας σύμβασης πλαισίου συνεργασίας την οποία υπέγραψε η Τράπεζα με το ΤΧΣ. Περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα του ΤΧΣ βάσει του προαναφερθέντος πλαισίου παρέχονται στην ενότητα «Έκθεση διαχείρισης και δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης» των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018.

Η Τράπεζα πραγματοποιεί τραπεζικές συναλλαγές με τα συνδεδεμένα μέρη μέσα στα συνήθη πλαίσια των εργασιών του και σε καθαρά εμπορική βάση. Οι συναλλαγές αυτές περιλαμβάνουν δάνεια, καταθέσεις και εγγυήσεις. Επιπλέον, μέσα στα συνήθη πλαίσια των επενδυτικών τραπεζικών εργασιών του, η Τράπεζα ενδέχεται να κατέχει χρεωστικούς και συμμετοχικούς τίτλους των συνδεδεμένων μερών.

Τα υπόλοιπα των συναλλαγών με: (α) τις θυγατρικές, (β) τα βασικά μέλη της Διοίκησης (ΒΜΔ) και τις εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ καθώς και (γ) τις συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες, και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα παρουσιάζονται παρακάτω:

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

	31 Δεκεμβρίου 2018			31 Δεκεμβρίου 2017		
	Θυγατρικές ⁽²⁾ € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.	Θυγατρικές € εκατ.	ΒΜΔ ⁽¹⁾ και Εταιρείες που ελέγχονται ή ελέγχονται από κοινού από ΒΜΔ € εκατ.	Συγγενείς εταιρείες και κοινοπραξίες € εκατ.
Δάνεια και απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ⁽³⁾	1.263,38	-	-	1.200,06	-	-
Τίτλοι εμπορικού χαρτοφυλακίου	-	-	-	1,53	-	-
Απαιτήσεις από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	4,56	-	-	9,07	-	0,01
Χαρτοφυλάκιο επενδυτικών τίτλων	0,46	-	-	0,12	-	-
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες ⁽³⁾	1.370,91	7,19	0,83	1.486,35	6,74	9,38
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	5,18	-	6,86	45,16	-	4,37
Υποχρεώσεις προς χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	3.082,19	-	-	3.388,37	-	-
Υποχρεώσεις από παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	5,03	-	-	0,88	-	-
Υποχρεώσεις προς πελάτες	405,53	3,35	44,40	479,34	2,09	45,08
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους	6,72	-	-	6,64	-	-
Λοιπές υποχρεώσεις ⁽³⁾	299,47	-	1,88	15,94	-	2,98
Καθαρά έσοδα από τόκους	(4,26)	0,04	(6,77)	1,28	0,04	(8,28)
Καθαρά έσοδα από τραπεζικές αμοιβές και προμήθειες	7,28	-	12,78	3,95	-	6,87
Έσοδα από μερίσματα	105,60	-	16,08	122,87	-	7,83
Αποτελέσματα χαρτοφυλακίου συναλλαγών	0,26	-	0,23	(1,34)	-	0,16
Αποτελέσματα από επενδυτικούς τίτλους	-	-	0,31	-	-	0,02
Λοιπά λειτουργικά έσοδα/(έξοδα)	2,40	-	(22,70)	(15,39)	-	(22,20)
Προβλέψεις για πιστωτικούς κινδύνους από δάνεια και απαιτήσεις και αμοιβές είσπραξης απαιτήσεων	(34,00)	-	(10,58)	(86,54)	-	(2,93)
Εκδοθείσες εγγυήσεις ⁽⁴⁾	515,83	-	-	660,78	-	4,60
Ληφθείσες εγγυήσεις	-	0,03	-	-	0,04	-

⁽¹⁾ Περιλαμβάνονται τα βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας και τα στενά συγγενικά τους πρόσωπα.

⁽²⁾ Οι αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου και οι λοιπές συναλλαγές με θυγατρικές παρουσιάζονται στις σημειώσεις 11 και 25.

⁽³⁾ Από 1 Ιανουαρίου 2018, η πρόβλεψη απομείωσης για τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο παρουσιάζεται στις Λοιπές υποχρεώσεις/Προβλέψεις.

⁽⁴⁾ Επιπρόσθετα την 31 Δεκεμβρίου 2018, έχουν εκδοθεί € 1,2 δις εγγυήσεις σχετικά με δάνεια που χορηγούν θυγατρικές με τραπεζική δραστηριότητα, για τις οποίες ισόποση δεσμευμένη κατάσταση περιλαμβάνεται παραπάνω στις «Απαιτήσεις από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα» (2017: € 1,2 δις).

Για τη χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2018, δεν υπήρξαν σημαντικές συναλλαγές με το ΤΧΣ. Επιπλέον, την 31 Δεκεμβρίου 2018 τα δάνεια, μετά από προβλέψεις, που δόθηκαν σε εταιρείες οι οποίες ελέγχονται από την Τράπεζα βάσει σχετικών συμφωνητικών ενεχυρίασης των μετοχών τους (σημ. 25) ήταν € 3,3 εκατ. (2017: € 4,7 εκατ.).

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του ανακτήσιμου ποσού της χρηματοδότησης της Τράπεζας προς τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες της, αναγνωρίστηκε ζημιά απομείωσης ποσού € 11 εκατ., βάσει, κυρίως της λογιστικής αξίας των δανείων, απαιτήσεων και δεσμεύσεων που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο της Τράπεζας προς τις θυγατρικές, τις συγγενείς εταιρείες και τις κοινοπραξίες της, κυρίως για να αντικατοπτριστεί η λογιστική αξία των δανειακών τους χαρτοφυλακίων. Την 31 Δεκεμβρίου 2018, οι αντίστοιχες προβλέψεις απομείωσης ανήλθαν σε € 300 εκατ. (την 1 Ιανουαρίου 2018, συμπεριλαμβανόμενης την επίπτωσης των μεταφορών του IFRS 9: € 323 εκατ.).

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

Παροχές προς τα βασικά μέλη της Διοίκησης (μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και λοιπά βασικά μέλη της Διοίκησης της Τράπεζας)

Οι αμοιβές των βασικών μελών της Διοίκησης που έχουν τη μορφή βραχυπρόθεσμων παροχών ανέρχονται σε € 6,49 εκατ. (2017: € 5,34 εκατ.) και μακροπρόθεσμων παροχών σε € 1,54 εκατ. (2017: € 0,75 εκατ.). Επιπρόσθετα, η Τράπεζα σχημάτισε μια υποχρέωση καθορισμένων παροχών, για τα ΒΜΔ ποσού € 1,68 εκατ. την 31 Δεκεμβρίου 2018 (2017: € 0,88 εκατ.), ενώ το αντίστοιχο κόστος για τη χρήση ανέρχεται σε € 0,09 εκατ. (2017: € 0,07 εκατ.).

45. Εξωτερικοί Ελεγκτές

Η Τράπεζα έχει υιοθετήσει Πολιτική για την Ανεξαρτησία των Εξωτερικών Ελεγκτών στην οποία ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι επιτρεπόμενες και μη επιτρεπόμενες υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν από τους ελεγκτές της Τράπεζας, πέρα από τις υπηρεσίες υποχρεωτικού τακτικού ελέγχου. Για οποιοσδήποτε τέτοιες υπηρεσίες που υφίσταται πρόθεση να ανατεθούν στους ελεγκτές της Τράπεζας, υπάρχουν συγκεκριμένοι ελεγκτικοί μηχανισμοί προκειμένου η Επιτροπή Ελέγχου της Τράπεζας να διασφαλίζει ότι υπάρχει ικανοποιητική ισορροπία μεταξύ των ελεγκτικών και των μη ελεγκτικών εργασιών.

Οι συνολικές αμοιβές που καταβλήθηκαν στον ανεξάρτητο ελεγκτή της Τράπεζας KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές ("PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" για το 2017) για ελεγκτικές και λοιπές υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν αναλύονται ως ακολούθως:

	2018	2017
	€ εκατ.	€ εκατ.
Τακτικός έλεγχος	(1,2)	(1,2)
Φορολογικό πιστοποιητικό	(0,2)	(0,2)
Λοιπές ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,1)	(0,2)
Μη ελεγκτικές υπηρεσίες	(0,1)	(1,2)
Σύνολο	<u>(1,6)</u>	<u>(2,8)</u>

Σημειώνεται ότι, οι αμοιβές για τις μη ελεγκτικές υπηρεσίες του τακτικού ελεγκτή της Τράπεζας KPMG Ορκωτοί Ελεγκτές Α.Ε. Ελλάδα ("PricewaterhouseCoopers Ορκωτοί Ελεγκτές" για το 2017), ανήλθαν σε € 0,03 εκατ.

Σημειώσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις

46. Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) εξελέγη από την Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας (ΤΓΣ) την 10 Ιουλίου 2018, για θητεία τριών ετών, η οποία θα λήξει την 10 Ιουλίου 2021 παρατεινόμενη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας εντός της οποίας θα συνέλθει η ΤΓΣ για το έτος 2021.

Σε συνέχεια της ανωτέρω απόφασης της ΤΓΣ, το Δ.Σ. συγκροτήθηκε σε σώμα κατά τη συνεδρίαση του Δ.Σ. την 10 Ιουλίου 2018, ως εξής :

N. Καραμούζης	Πρόεδρος, Μη Εκτελεστικό μέλος
Φ. Καραβίας	Διευθύνων Σύμβουλος
Σ. Ιωάννου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Θ. Καλαντώνης	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Κ. Βασιλείου	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Γ. Χρυσικός	Μη Εκτελεστικό μέλος
R. Boucher	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
R. Kakar	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
B. P. Martin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
J. Mirza	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
G. Myhal	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
L. Reichlin	Μη Εκτελεστικό Ανεξάρτητο μέλος
A. Μπερίτση	Μη Εκτελεστικό μέλος (εκπρόσωπος του ΤΧΣ σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 3864/2010)

Αθήνα, 29 Μαρτίου 2019

Νικόλαος Β. Καραμούζης
Α.Δ.Τ. ΑΒ - 336562
ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Φωκίων Χ. Καραβίας
Α.Δ.Τ. ΑΙ - 677962
ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Χάρης Β. Κοκολογιάννης
Α.Δ.Τ. ΑΝ - 582334
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ FINANCE ΟΜΙΛΟΥ
GROUP CHIEF FINANCIAL OFFICER

VII. Ηλεκτρονική διεύθυνση ανάρτησης πληροφοριών ενοποιούμενων εταιρειών

Η ηλεκτρονική διεύθυνση διαδικτύου, όπου αναρτώνται οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις χρήσεως 2018, οι εκθέσεις ελέγχου των ορκωτών ελεγκτών λογιστών και οι εκθέσεις του διοικητικού συμβουλίου των ανωνύμων εταιριών, οι οποίες ενοποιούνται και δεν είναι εισηγμένες και οι οποίες αντιπροσωπεύουν αθροιστικά ποσοστό μεγαλύτερο από 5% του ενοποιημένου κύκλου εργασιών ή του ενοποιημένου ενεργητικού ή των ενοποιημένων αποτελεσμάτων μετά την αφαίρεση της αναλογίας των μετοχών της μειοψηφίας, είναι: www.eurobank.gr

VIII. Πληροφόρηση του ομίλου της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E. για την περίοδο 1.1-31.12.2018 βάσει του άρθρου 6 του ν. 4374/2016

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 01/01 - 31/12/2018 ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016**

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΒΑΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 1 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ / ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
1984 PRODUCTIONS A.E.	18,180.00
24 MEDIA M E.Π.Ε.	32,129.95
ABP ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΙΔΙΩΤ.ΚΕΦΑΛ.ΕΤΑΙΡ	2,400.00
ALPHA ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	494,968.32
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Α.Ε.	22,918.35
ALPHA ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε	369.60
ANTENNA TV Α.Ε.	772,610.63
ASM PUBLICATIONS PC	11,000.00
BANKINGNEWS Α.Ε.	64,000.00
BOULEVARD FREE PRESS I.K.E.	3,030.00
CRETALIVE ΜΟΝ. Ε.Π.Ε.	2,000.00
CRETAROST I.K.E.	1,000.00
D Α ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	27,096.77
D PG DIGITAL MEDIA Α.Ε.	29,999.98
DAM ΠΑΡΑΓΩΓΕΣ Α.Ε.	21,000.00
DG NEWSAGENCY Α.Ε.	29,999.98
DITIONE LIMITED ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	10,000.00
DOCUMENTO MEDIA ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	56,970.00
ETHOS MEDIA Α.Ε.	7,125.00
FAROSNET ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Α.Ε.	26,130.00
FINANCIAL MARKETS VOICE ΑΝ.ΕΚΔ	2,000.00
FORTHNET MEDIA Α.Ε.	98,232.25
FRONTSTAGE ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΗ Α.Ε.	33,871.80
FREE SUNDAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ & ΣΙΑ Ε.Ε.	21,678.50
FREENET Α.Ε.	12,500.00
GOC HELLAS MIKE	2,298.24
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	10,250.00
ICAP GROUP Α.Ε.	8,720.00
IDENTITY Α.Ε.	5,400.00
INFINITAS ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	4,396.75
INTERBUS Α.Ε.	66,715.00
J O INFOCENT ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	6,000.00
KISS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	24,634.40
KONTRA MEDIA ΜΜΕ Α.Ε.	26,258.25
LEAD GENERATION Α.Ε.	1,086.89
LEFT MEDIA ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ-ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	12,086.02
LIQUID MEDIA Α.Ε.	17,800.00
LOVE RADIO BROADCASTING S.A.	27,737.33
MARATHON PRESS I.K.E.	7,750.00
MARKETING AND MEDIA SERVICES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	8,000.00
MATHIOUDAKIS MEDIA Α.Ε.	750.00
MEDIA2DAY ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	130,300.00
METRON ARISON	700.00
MONOCLE MEDIA LAB ΜΟΝΟNEWS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	25,000.00
NEW MEDIA NETWORK SYNOPSIS SA	84,700.00
NEWPOST PRIVATE COMPANY	44,000.00
NEWSIT Ε.Π.Ε.	76,285.00
NEWSMEDIA I.K.E.	4,900.00
NOTICE CONTENT & SERVICES ΜΟΝ.	1,500.00
OLIVE MEDIA Α.Ε.	16,000.00
PERFECT MEDIA ADVERTISING MIKE	22,903.23
PREMIUM Α.Ε.	44,000.00
PRIME APPLICATIONS Α.Ε.	39,600.00
REAL MEDIA Α.Ε.	51,105.00
REPORT PRIVATE COMPANY	8,500.00
SABD ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	103,400.00
SARONIC GLAM I.K.E.	1,500.00
SBC SINGLE MEMBER PRIVATE COMPANY ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	5,737.00
SFERA RADIO Α.Ε.	22,673.04
SPORTNEWS ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	14,110.00
TAKE IT COMMUNICATION PRIVATE	4,800.00

TELIA COMMUNICATIONS A.E.	3,960.00
THESS NEWS I.K.E.	1,532.49
TYPOS MEDIA E.Π.Ε.	3,050.00
THE TOC DIGITAL MEDIA ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	39,500.00
WALL STREET FINANCE I.K.E.	10,800.00
WAVE MEDIA OPERATIONS E.Π.Ε.	3,750.00
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ MEDIA I.K.E.	1,000.00
ΖΟΥΓΛΑ G.R. A.E.	66,000.00
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΑΜΙΑΝΟΣ	2,880.00
ΑΘΕΝΣ ΒΟΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	20,540.00
ΑΘΗΝΑΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΕΙΔΗΣΕΩΝ Α.Ε.	21,100.00
ΑΙΡΛΙΝΚ Α.Ε.	24,634.70
ΑΚΟΗ ΑΝΩΝ. ΔΙΑΧ/ΚΗ ΕΤΑΙΡ. ΡΑΔΙΟΦ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	13,500.00
ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	1,401.50
ΑΛΕΥΡΙΤΗΣ ΤΡΥΦΩΝ Μ.Ε.Π.Ε.	2,400.00
ΑΛΤΕΡ ΕΓΚΟ ΕΠΙΧ.ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Α.Ε.	410,869.00
ΑΝΕΖΑΚΗΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ	1,080.00
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	74,160.00
ANNA ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	7,000.00
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΟΥΝΤΑΚΗΣ ΤΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΥ	1,980.00
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	2,872.80
ΑΞΑΟΠΟΥΛΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ	520.00
ΑΣΛΑΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	3,000.00
ΑΤΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	5,000.00
ΑΧΑΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	1,512.00
Β. ΝΤΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε. 9AM INTERNET MEDIA LABS	600.00
Β. ΣΚΟΥΤΑΡΑΣ Α.Ε.	4,456.00
ΒΑΣΙΛΑΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ	27,100.00
ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ-ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ	500.00
ΒΕΡΓΙΝΑ ΥΒΡΙΔΙΚΗ Α.Ε.	3,000.00
ΒΟΡΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ Α.Ε.	6,350.00
Γ. ΣΗΜΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.	850.00
ΓΑΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	428.40
ΓΕΝΙΚΕΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ BLUE SKY ΚΑΝΑΛ65	11,454.34
ΓΡΑΦΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.Ε.	2,514.72
ΔΕΣΜΗ Α.Ε.Ε.	42,700.00
ΔΗΜ.ΕΤ.ΠΛΗΡ.ΘΕΑΜΑΤΟΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΗΜ.ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	4,256.00
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.	16,700.00
ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Α.Ε.	1,500.00
ΔΙΟΝΑΤΟΣ Ι ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ DELTA PRESS	12,000.00
ΔΙΦΩΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ Α.Ε.	21,555.10
ΔΟΥΣΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	21,500.00
ΔΥΟ ΔΕΚΑ ΑΝΩΝ. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	27,000.00
ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ	79.30
ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΝΤΟΤ ΚΟΜ ΑΝΩΝΥΜΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	673,049.54
ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α. ΜΥΚΩΝΙΑΤΗΣ Α.Ε.	2,465.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΤΥΠΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΟΓΛΟΥ Ε.Π.Ε.	9,500.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑ Α.Ε.	2,500.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΟ ΧΡΗΜΑ Α.Ε.	60,000.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	292,404.80
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΕΥΜΑΤΑ Α.Ε.	31,000.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ Α.Ε.	3,250.00
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟ ΚΑΡΦΙ Α.Ε.	30.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε. ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	760.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.-ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ-PLANET	2,400.00
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε. ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ	1,900.00
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	64,720.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠ.ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΘΡ/ΤΩΝ ΕΙΔ. ΛΟΓ/ΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΘΝ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ	5,000.00
ΕΛΝΑΒΙ Ε.Π.Ε.	800.00
ΕΝΙΚΟΣ Α.Ε.	67,980.00
ΕΝΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕΒΕΤ	14,000.00
ΕΝΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ Ε.Π.Ε.	160.00
ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ-ΕΞΠΛΟΡΕΡ Α.Ε.	24,731.00
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΕ ΑΛΦΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	7,606.73
ΕΡΙΝΥΑ ΕΙΔΗΣΕΙΣ Μ.Ι.Κ.Ε.	3,000.00
ΕΥΡΩΠΗ ΕΝΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	2,041.45
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΣΤΙΑ Α.Ε.Ε. (συμπεριλαμβάνονται δαπάνες της εταιρείας ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.)	177,300.00
ΖΑΛΩΝΗΣ ΣΤ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	360.00
ΖΑΧΑΡΙΟΥΔΑΚΗΣ Α. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	1,200.00
Η ΑΥΓΗ - ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Α.Ε.	55,999.98
ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ Ι.Κ.Ε.	1,070.00

ΗΧΟΣ & ΡΥΘΜΟΣ Α.Ε.	9,884.35
ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΠΥΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ	3,750.00
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	12,420.71
ΘΩΜΑ ΘΕΟΔΩΡΑ	2,457.00
ΙΚΑΡΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	53,186.71
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	4,590.00
ΙΟΝΙΑΝ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	5,000.00
Κ.ΡΑΚΙΝΤΖΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.Ε.	648.00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	377,560.62
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ Ι.Κ.Ε.	3,000.00
ΚΑΛΑΙΤΖΑΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	1,840.00
ΚΑΝΤΑΡΤΖΟΓΛΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΗ	2,160.00
ΚΑΠΙΤΑΛGR ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΤΥΠΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	134,000.14
ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	600.00
ΚΑΣΤΟΡΙΝΗ-ΤΟΜΕΛΙΤΟΥ Ι. (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ)	1,700.00
ΚΟΖΥΡΗ ΚΑΛ. & ΜΙΧ. Ο.Ε.Ε.	1,387.50
ΚΟΛΛΙΑΣ Α. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	2,000.00
ΚΟΣΜΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.	3,279.67
ΚΟΤΡΩΤΣΟΣ ΠΑΥΛ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ	12,750.00
ΚΟΥΤΡΑ ΣΟΦΙΑ	1,764.00
ΚΥΚΛΑΔΙΚΗ Ε.Ε.	600.00
ΚΥΚΛΟΣ Α.Ε.	2,000.00
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	6,000.00
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,200.00
ΛΕΟΥΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	1,530.00
ΛΟΪΖΟΣ ΚΛ. ΛΟΪΖΟΣ	2,000.00
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ Α.Ε.	3,550.00
ΜΑΝΕΣΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. - ΨΩΜΙΑΔΗΣ ΚΩΝ.	5,400.00
ΜΑΡΙΑ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Μ.Ε.Π.Ε.	2,000.00
ΜΑΡΙΑ ΚΑΜΜΗ	1,250.00
ΜΑΡΙΑ ΝΙΚ. ΣΑΛΤΕΡΗ	400.00
ΜΕΘΥΜΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	985.00
ΜΕΛΩΔΙΑ Α.Ε.	12,864.45
ΜΕΤΡΟΝΤΗΛ ΜΟΝ Ι.Κ.Ε	5,721.60
ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΒΑΡΝΙΑΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	260.00
ΜΠΕΧΛΙΒΑΝΟΣ Ι. ΧΡΗΣΤΟΣ	2,800.00
ΜΠΟΥΣΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Ε.Π.Ε.	14,076.53
Ν.Κ. MEDIA GROUP ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	60,999.94
ΝΕΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ Ε.Π.Ε. / ΑΘΗΝΑΙΚΕΣ ΡΑΔ.ΕΠΙΧ.ΠΑΝ.ΚΩΣΤΑΚΗΣ Ε.Π.Ε.	46,000.00
ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	273,122.29
ΝΙΚΗ ΔΙΟΝ.ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ	1,078.80
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	68,383.08
ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	864.00
Π. Δ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Π.Ε.	11,611.22
Π. ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ - Α. ΜΠΟΥΣΤΡΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	8,000.00
ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	10,846.84
ΠΑΛΟ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ Ε.Π.Ε.	24,204.06
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ TV Α.Ε.	612.00
ΠΑΠΑΛΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	4,792.00
ΠΑΠΠΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	863.94
ΠΑΡΑ ΕΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ Μ.Ε.Π.Ε.	99,000.00
ΠΑΡΑΠΟΛΙΤΙΚΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	103,108.00
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	4,000.00
ΠΛΕΥΣΙΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	6,000.00
ΠΟΛΙΤΗ ΜΑΡΙΕΛΙΖΕ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	4,000.00
ΠΟΝΤΟΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.	3,192.00
ΠΡΑΣΣΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	300.00
ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Α.Ε.	1,200.00
ΠΡΟΤΑΓΚΟΝ Α.Ε.	27,000.00
ΡΑΓΚΑΒΗΣ ΧΡ. ΚΩΝ/ΝΟΣ	201.61
ΡΑΔΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Α.Ε.	6,032.48
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤ ΕΠΙΧ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ Α.Ε.	1,333.50
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΛΗΘΙΝΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ REAL FM Α.Ε.	117,004.55
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΤΕΝΝΑ FM Α.Ε.	15,256.70
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΡΟΣ Τ.Υ.1	1,810.00
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ-ΙΡΙΔΑ Α.Ε.	2,181.84
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ Α.Ε.	47,098.88
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΚΙΛΚΙΣ Α.Ε.	2,934.40
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ Α.Ε. SPORT TV	19,449.08
ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ Σ & ΣΙΑ Ε.Ε.	20,000.00

Σ. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΕΣ ΛΟΙΠΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ Μ.Ε.Π.Ε.	6,000.00
ΣΑΡΙΣΑ Ε.Π.Ε.	18,000.00
ΣΕΛΑΝΑ Α.Ε.	8,000.00
ΣΚΛΑΒΟΥΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	648.00
ΣΟΦΙΑ Δ.ΟΥΖΟΥΝΙΔΟΥ	500.00
ΣΤΕΡΓΟΣ-ΤΣΑΜΠΙΚΟΣ ΜΑΤΣΗΣ	4,025.81
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.Β.Ε.	4,400.00
ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	4,250.00
ΣΥΡΓΚΑΝΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	3,000.00
ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Ι.Κ.Ε.	5,000.00
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ Α.Ε.	350.00
ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΡΕΘΥΜΝΟΥ Α.Ε.	2,156.00
ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ MEDIA Ε.Ε.	20,700.00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΒΗΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	4,050.00
ΤΡΟΥΒΟΓΙΑΖΕΡΣ Ι.Κ.Ε.	2,000.00
ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ ΝΙΚ. ΜΑΡΙΑ	776.00
ΤΣΙΝΙΑΡΑΚΗΣ ΜΑΝΟΥΣΟΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	1,728.00
ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.	2,500.00
ΥΙΟΙ Σ. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗ-Η.ΚΩΤΙΑΔΗΣ Ο.Ε.	4,925.00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	6,952.00
ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	777.60
ΦΕΛΝΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ.Ε.Π.Ε.	15,300.00
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	90,000.00
ΦΟΞ ΝΕΤΓΟΥΟΡΚΣ ΓΚΡΟΥΠ ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	25,347.60
ΦΡΗ ΝΤΙ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ	13,500.00
ΧΑΖΛΗΣ & ΡΙΒΑΣ Ε.Π.Ε.	5,000.00
ΧΑΤΖΗΗΛΙΑΔΗΣ Κ.Μ. & ΣΙΑ Ε.Ε.	2,402.40
ΧΡΥΣΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ Α.Ε.	22,023.34
ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΧΟΝΔΡΟΓΙΑΝΝΗ	1,098.00
	7,132,129.36

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Δεν συμπεριλαμβάνονται επιβαρύνσεις υπέρ Ελληνικού Δημοσίου (Φ.Π.Α., Ειδικός Φόρος Τηλεόρασης) και υπέρ τρίτων, συνολικού ποσού **€1.689.827,28**.

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ EUROBANK ERGASIAS A.E.
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 01/01 - 31/12/2018 ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016**

ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΒΑΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
1ο ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	360.00
3H SERVICES HOLISTIC HOUSE HANDLING I.K.E.	1,000.00
3H SERVICES HOLISTIC HOUSE HANDLING I.K.E.*	2,105.24
ACTION AID ΕΛΛΑΣ	5,280.00
CAPITAL LINK FORUM, INC	7,586.02
CHAINPROOF AI I.K.E.	2,000.00
CHAINPROOF AI I.K.E.*	2,105.24
CHALLEDU ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑ	2,000.00
DDC FINANCIAL GROUP S.R.O.	13,400.00
EIMN, LLC	9,190.85
ETHELON AMKE*	8,046.00
ETHELON AMKE	678.10
ETHOS MEDIA ΑΝΩΝ.ΕΤΑΙΡ. ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΗ	16,000.00
EXPRESS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	356.88
FOUNDATION MAKER'S PLACE PRIVATE CO	10,000.00
GREEN BOX ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.	5,000.00
HAZLIS AND RIVAS COMMUNICATIONS LTD	10,000.00
HAZLIS K RIVAS INTERNATIONAL LTD	7,000.00
HOTEL BRAIN ΑΝΩΝΥΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	10,000.00
HUMANE ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	2,000.00
INFORMA UK LIMITED	20,000.00
INTERNATIONAL BOARD ON BOOKS FOR YOUNG PEOPLE	800.00

INTERSPORT ATHLETICS A.E.E.	1,500.00
ISOBAR IPROSPECT A.E.	5,534.84
MANTIS BUSINESS INNOVATION I.K.E.	8,000.00
MANTIS BUSINESS INNOVATION I.K.E.*	2,105.25
MARKETING GREECE A.E. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	50,000.00
MDA HELLAS	200.00
MK SAILING LIMITED	86,000.00
NEW TIMES PUBLISHING I.K.E.	2,000.00
PALLADIAN COMMUNICATIONS SPECIALISTS A.E.	3,000.00
PUBLIC AFFAIRS & NETWORKS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ I.K.E.	5,000.00
RELOAD GREECE FOUNDATION	21,500.00
SIMPLEAPPS ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ I.K.E.	800.00
SMITHNOVAK S.R.O.	15,368.44
ST ANTONY'S COLLEGE	28,801.84
WAVE MEDIA OPERATIONS I.K.E.	3,500.00
ZOGRAFIO LICEUM	1,000.00
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ Π. & ΣΙΑ Α.Ε.	300.00
ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΝΕΩΝ ΣΙΝΔΟΥ	2,000.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΣΤΕΡΑΣ ΣΙΝΔΟΥ	2,000.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΘΗΡΑΣ	3,500.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΣΟΤΟΠΟΥ ΛΕΣΒΟΥ	800.00
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΦΑΡΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ	300.00
ΑΛΚΥΟΝΗ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΜΕΑ ΓΟΝΕΩΝ & ΦΙΛΩΝ	1,000.00
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	900.00
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	300,000.00
ΑΡΓΩ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ Μ.Ε.	2,040.00
ΑΡΣΕΝΟΓΛΟΥ ΕΛΕΝΗ	2,420.00
ΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	500.00
ΒΕΡΤΙΚΑΛ ΣΟΛΟΥΣΙΟΝΣ Α.Ε.	3,000.00
Γ.Σ ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	3,000.00
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ-ΑΡΧΗΓΕΙΟ*	806.45
ΓΕΝΙΚΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΡΓΟΥΣ	2,000.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	5,000.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ*	1,000.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ Γ.ΧΑΤΖΗΚΩΣΤΑ*	1,607.10
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΣΙΘΙΟΥ*	9,555.00
ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΞΑΝΘΗΣ*	2,016.12
ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ	1,000.00
ΓΙΟΡΤΗ ΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΔΙΟΥ	500.00
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ*	1,876.00
ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ	5,000.00
ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΑΛΕΩ	4,000.00
ΔΗΜΟΣ ΑΝΔΡΟΥ	500.00
ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΥΣ*	12,096.78
ΔΗΜΟΣ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	9,000.00
ΔΗΜΟΣ ΒΑΡΗΣ-ΒΟΥΛΑΣ-ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	5,000.00
ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ	38,000.00
ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ*	27,550.00
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ*	15,782.00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ*	1,613.00
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ*	3,752.00
ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΤΑ*	2,868.00
ΔΗΜΟΣ ΗΡΩΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	2,000.00
ΔΗΜΟΣ ΘΕΡΜΑΙΚΟΥ*	4,245.00
ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ*	1,200.00
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ*	4,057.87
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ*	7,000.00
ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ*	7,000.00

ΔΗΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ*	4,000.00
ΔΗΜΟΣ ΛΥΚΟΒΡΥΣΗΣ ΠΕΥΚΗΣ	2,000.00
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ	500.00
ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	6,650.00
ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ*	5,016.13
ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΟΝΟΥ*	4,032.26
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ*	3,540.00
ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ*	50,000.00
ΔΗΜΟΣ ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ*	4,690.00
ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΡΤΗΣ*	12,094.35
ΔΗΜΟΣ ΤΕΜΠΩΝ	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	2,000.00
ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	2,500.00
ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ*	5,638.71
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ*	300.00
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	5,000.00
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ*	3,000.00
ΔΗΜΟΣ ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	3,000.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΛΕΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ	1,200.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΞΩΝΑ Ν. ΧΑΝΙΩΝ	3,500.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ & ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΛΑΜΙΑΣ	1,500.00
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΦΕΛΗ ΕΠΙΧ ΚΑΒΑΛΑΣ ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ	6,500.00
ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΑΜΟΥ "ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΣΑΜΙΟΣ"	1,000.00
ΔΙΑΖΩΜΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	10,000.00
ΔΙΑΖΩΜΑ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ*	907.26
ΔΙΟΝΑΤΟΣ Ι ΚΑΙ ΣΙΑ ΕΕ	3,000.00
ΔΡΟΜΟΙ ΖΩΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	300.00
ΕΘΝΙΚΗ ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ	37,919.17
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	2,000.00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	11,000.00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓ/ΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	1,500.00
ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΔΙ.ΠΑ.Ε.	2,000.00
ΕΚΑΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	3,000.00
ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ & ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟ ΤΑΦΟ ΑΣ.Μ.ΚΕ	15,000.00
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ	500.00
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΔΟΥΚΑ Α.Ε.	2,500.00
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ Ε. ΜΑΝΤΟΥΛΙΔΗ Α.Ε.	8,064.52
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΚΩΣΤΕΑ-ΓΕΙΤΟΝΑ Α.Ε.	1,612.91
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ - ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΕ	21,250.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ & ΜΕΣΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	4,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	13,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΠΑΙΔΩΝ	3,500.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΙΠΠΑΣΙΑΣ	5,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ	910,000.02
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ*	2,419.36
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	5,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ	5,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ	1,500.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΧΩΡΙΟ - ΦΙΛΥΡΟ	1,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ	100.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	1,000.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ	2,400.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	500.00
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Α.Ε.	1,000.00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ	25,428.00
ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	16,000.00
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	2,000.00
ΕΛΛΗΝΟΙΤΑΛΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ	5,000.00

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ	250.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΥΚΙΟΥ-ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΥ-ΙΠΠΕΑΣ	250.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1,500.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ	600.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΜΟΥΔΡΟΥ	500.00
ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΥΡΓΟΥ "Ο ΕΡΜΗΣ"	500.00
ΕΝΙΑΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΥΠ.ΠΟ.ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ & ΝΗΣΩΝ*	93.80
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ	2,000.00
ΕΝΩΣΗ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	300.00
ΕΝΩΣΗ ΚΥΡΙΩΝ ΔΡΑΜΑΣ	2,000.00
ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΝΗΣΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ ΞΕΝΙΟΣ ΖΕΥΣ	300.00
ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΩΝ ΑΕΚ	414.00
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	13,392.00
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	9,000.00
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΧΙΟΥ	1,000.00
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΩΝΑΣΕΙΟΥ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ	5,000.00
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΛΟΓΟ ΤΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΤΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	4,032.26
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ	1,200.00
ΕΦΟΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΑ	55,000.00
ΖΑΝΝΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΑΓΩΓΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	1,000.00
ΙΑΤΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	600.00
ΙΔΡΥΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΩΝ - ΑΤΟΜΩΝ Ν.ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ - ΑΣΠΡ.ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ	8,000.00
ΙΔΡΥΜΑ ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ	1,800.00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΙΧΑΗΛ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΠΑΝΤΕΛΙΔΑΚΗ	200.00
ΙΔΡΥΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ	5,000.00
ΙΔΡΥΜΑ ΤΖΕΝΗ ΚΑΡΕΖΗ	1,350.00
ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ & ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΒΛΑΤΑΔΩΝ	42,000.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	1,500.00
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΣΥΡΟΥ	3,000.00
ΙΝ ΑΓΙΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ ΦΙΛΟΘΕΗΣ ΟΒΡΥΑΣ ΠΑΤΡΩΝ	3,000.00
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ GEO ROUTES	5,000.00
ΚΑΪΡΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	300.00
ΚΑΝΕ ΜΙΑ ΕΥΧΗ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,220.00
ΚΕΘΕΑ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ - ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	150.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΤΟΜΩΝ "Η ΧΑΡΑ"	12,000.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ-Ο ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	2,000.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	5,500.00
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ*	2,366.21
ΚΕΝΤΡΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ "ΓΡΑΜΜΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ"	400.00
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,500.00
ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΑΜΝΥ "ΕΣΤΙΑ"	1,000.00
ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	1,600.00
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΡΤ ΕΜΕΙΣ	6,000.00
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΤΗΝΟΥ	650.00
ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	3,000.00
ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	7,500.00
ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΩΜΑΤΕΙΟ Ν.Π.Ι.Δ.	4,500.00
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ	1,000.00
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ & ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	690.00
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΣΗΕΑ	15,000.00
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ & ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΡΟΜΕΩΝ ΒΕΡΟΙΑΣ	400.00
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΥΚΟΥΣΗ	1,000.00
ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ	500.00
ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ - ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΝΙΤΑΡΙΩΝ ΙΚΕ	2,500.00
ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΤΗΣ "ΣΚΟΥΦΑΣ"	500.00
ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	10,000.00
ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΧΙΟΥ	300.00
ΞΕΝΑΚΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.Β.Ε.	2,500.00
ΞΕΝΕΠΕΛ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε.	3,000.00

ΟΔΗΓΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΠΑΙΔΙΑ KIDSHUB ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ι.Κ.Ε.	1,000.00
ΟΙΚΟΘΕΡΜΑΝΣΗ Ε.Π.Ε.	806.45
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΔΕΛΦΩΝ	10,000.00
ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ*	1,407.00
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ Σ.Φ.Π.	30,000.00
ΟΜΗΡΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ	700.00
ΟΜΙΛΟΣ ΑΘΛΟΠΑΙΔΕΙΩΝ ΚΟΥΡΟΣ ΑΙΓΙΝΑΣ	300.00
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΤΟΥΡ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	1,500.00
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΕΡΡΑΪΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	500.00
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	5,000.00
ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΘΗΛΕΩΝ ΙΩΑΝΝ & ΜΑΡ.ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ	1,000.00
ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ "Ο ΣΩΤΗΡ"	500.00
ΠΑΕ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΣ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΟΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔ.ΣΥΛΛΟΓΟΣ	1,000.00
ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ	9,000.00
ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ ΑΟ - ΤΑΠ	2,000.00
ΠΑΝΑΡΚΑΔΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	13,000.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΚΟΚΙΣΤΩΝ & ΕΞΑΓΩΓΕΩΝ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ	1,000.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΗΝΟΥ	100.00
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ	1,000.00
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ*	1,705.00
ΠΑΝΟΣ & ΧΡΥΣΗΙΔΑ ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	8,000.00
ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ε.Ε.	3,200.00
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.	4,000.00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ*	5,000.00
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ*	2,000.00
ΠΛΕΓΜΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	500.00
ΠΝΟΗ ΦΙΛΟΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ	22,949.66
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΕΞΩΡΑΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΒΗΣ	500.00
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΡΟΔΑΥΓΗΣ ΑΡΤΑΣ "Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ"	150.00
ΠΡΟΞΕΝΙΚΟ ΣΩΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ*	1,000.00
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΕΡΚΥΡΑΣ*	325.83
ΡΟΔΗΛΙΟΣ ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΡΟΔΟΥ	1,200.00
ΣΑΝΗ Α.Ε.	20,000.00
ΣΚΑΚΙΣΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΘΩΜΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ	1,000.00
ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	400.00
ΣΤΟΧΟΣ-ΠΡΟΛΗΨΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΡΚΙΝΟΥ	7,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΦΙΔΑΝΩΝ ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	1,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ	34,285.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΓΙΘΕΑΤΩΝ Ν.ΤΡΙΚΑΛΩΝ	250.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΕΤΕΡΑΝΩΝ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ	3,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΑΜΕΑ Ν.ΧΙΟΥ	350.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ	1,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΙΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑ Η ΦΛΟΓΑ	600.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜ.ΕΘΝ.Κ.ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ	2,000.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΙΜΟΔΟΤΩΝ Ν.ΑΡΤΑΣ	300.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ & ΕΝΟΙΚΩΝ ΠΕΖΟΔΡΟΜΩΝ ΒΑΛΛΑΩΡΙΤΟΥ & ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ	500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΡΚΙΝΟΠΑΘΩΝ ΑΘΗΝΩΝ "ΚΕΦΙ" ΜΚΟ	500.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΛΑΡΙΣΗΣ & ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ	140.00
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΡΚΙΝΟΠΑΘΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ "ΣΤΟΡΓΗ"	8,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	7,661.29
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	1,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΕΤΕ	130,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΕΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	17,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	55,000.00
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ*	15,000.00
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡ. Α ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΛΕΣΒΟΥ*	1,301.34
ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΡ.ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	300.00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ	2,000.00
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΝΕΩΝ (Σ.Ε.Ν.)	1,000.00

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	507.00
ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	2,000.00
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΔΡΟΥ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΑΜΚΕ	1,000.00
ΤΡΙΤΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	500.00
ΤΣΟΜΩΚΟΣ ΣΥΜΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Α.Ε.	3,000.00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ & ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	660.00
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ*	448.43
ΦΙΛΑΙΟΣ ΛΕΣΧΗ ΦΙΛΩΝ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	620.00
ΦΙΛΟΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-Ο ΑΞΙΟΣ	2,000.00
ΦΟΡΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΗΘΥΜΝΑΣ	850.00
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΝΙΚ & ΣΙΑ Ε.Ε.	15,000.00
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ Α.Ε.Ε. - ΛΕΟΝΤΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟ Ν.ΣΜΥΡΝΗΣ	1,000.00
ΣΥΝΟΛΟ	2,853,441.98

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Δεν συμπεριλαμβάνονται επιβαρύνσεις υπέρ Ελληνικού Δημοσίου και υπέρ τρίτων (Φ.Π.Α. κλπ), συνολικού ποσού € **203.843,69**
2. Όπου(*) αφορά επιχορηγήσεις / δωρεές σε είδος.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ 2 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν.4374/2016 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	
	ΠΟΣΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ
519 ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΙΓΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΕΙΑ"	415,200.00
42 ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	135,003.46
ΣΥΝΟΛΟ	550,203.46

ΔΩΡΕΕΣ ΠΑΓΙΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ	
ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΕΙΔΟΣ
1η ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ/Μ.Υ. ΑΘΗΝΑΣ	ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
1ο ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΒΥΡΩΝΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ & ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛ.
SAVE A GREEK STRAY ΦΙΛΟΖΩΙΚΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ "ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΑΣ ΠΟΣΕΙΔΩΝ Ν.ΜΗΧΑΝΙΩΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΖΩΣΙΜΑΔΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΕΥΑ Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ & ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛ.
ΔΗ.ΚΕ.ΚΠΑ.ΚΕ.	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜ.ΚΟΙΝ/ΤΑ. Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕΓΑΡΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΕΔΕΣΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΥΜΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΛΥΚΟΒΡΥΣΗΣ-ΠΕΥΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ - ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΣ ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΠΑΛ. ΦΑΛΗΡΟΥ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ-ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ & ΠΕΡΙΒ. ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Ε.Α.Α.Σ. Ν.ΠΕΛΛΗΣ - ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΠΤΗΣΕΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΛΕΠΑΠ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΤΕΓΗ ΛΑΡΙΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ-ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ"	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΡΤΟΝΙΝΑΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΩΝΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ ΚΕΡΑΜΑΤΩΝ ΑΡΤΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΛΙΘΟΧΩΡΙΟΥ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΝΕΛΙΒΙΜ (Δ.ΙΕΚ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ, ΑΧΑΡΝΩΝ)	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΙΠΑΠ "Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΜΕΛΙΣΣΙΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΚΚΠΔΕ-ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΧΑΪΑΣ-ΣΚΑΓΙΟΠΟΥΛΕΙΟ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΡΤΗΣ "ΣΚΟΥΦΑΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Ν.Π.Δ.Δ. "ΔΗΜΑΡΩΓΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΟΠΑΝΔΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ & ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΑΥΛΕΙΑΣ "ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΡΑΔΙΟΛΕΣΧΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΑΧΑΡΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΒΥΡΩΝΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΓΟΡΤΥΝΑΣ - ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΔΕΛΤΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΔΡΑΜΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΕΔΕΣΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ-ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΖΙΤΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΘΕΡΜΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΙΛΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΟΡΔΕΛΛΙΟΥ-ΕΥΟΣΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΚΟΥΦΑΛΛΟΥ-ΝΙΚΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΛΑΓΚΑΔΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΛΕΒΑΔΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΜΕΓΑΡΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΝΑΟΥΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΝΕΑΠΟΛΗΣ ΣΥΚΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΠΑΛΑΜΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΠΥΡΓΟΥ ΗΛΕΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΣΕΡΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΦΥΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΧΑΛΚΙΔΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΧΑΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σ.Ε.Δ.Ε. Δ. ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΛΙΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΓΟΥΣ-ΜΥΚΗΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΡΤΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΑΧΑΡΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΑΡΒΑΡΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΟΛΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΡΙΑΝΗΣΣΙΩΝ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΒΥΡΩΝΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΔΙΟΝΥΣΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΔΡΑΜΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΕΔΕΣΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΙΛΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΗΦΙΣΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΟΥΦΑΛΛΟΥ-ΝΙΚΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΜΑΛΕΒΙΔΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΝΙΚΑΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΛ. ΦΑΛΗΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΛΛΗΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΤΡΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΙΡΑΙΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΠΥΡΓΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΑΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΣΚΥΔΡΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ-ΧΑΛΚΗΔΟΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΦΥΛΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σχ.ΕΠ.Ε Δ. ΧΑΛΚΙΔΑΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΚΑΚΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΑΜΟΥ "Ο ΜΕΛΙΣΣΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛ. ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΔΗΜ.ΣΧ.ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΜΑΡΑΣΛΕΙΟ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΑΛΕΠΟΧΩΡΙΤΩΝ ΕΒΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 10ου ΔΗΜ.ΣΧΟΛΕΙΟΥ Ν.ΙΩΝΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 1ου & 4ου ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΜΟΥΡΝΙΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 1ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 21ου ΔΗΜ.ΣΧ. ΛΑΡΙΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 2ου ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ Ν. ΠΕΡΑΜΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 3ου ΔΗΜ. ΣΧ. ΤΑΥΡΟΥ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 3ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΕΡΑΚΑ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 4ου ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 5ου ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ "ΗΡΟΔΟΤΟΣ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 81ου ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ 8ου ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΘΗΒΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΔΗΜ. ΣΧ. ΓΡΑΜΜΕΝΙΤΣΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΥΝΑΒΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΤΑΜΑΤΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ 4ου ΔΗΜ. ΣΧ. & 9ου ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ ΣΥΚΕΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΑΙΜΟΔΟΤΩΝ ΡΟΔΟΥ "ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ"	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ & ΦΙΛΩΝ ΜΕ ΣΚΛΗΡΥΝΣΗ ΚΑΤΑ ΠΛΑΚΑΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ & ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΘΗΝΩΝ-EUROBANK	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΕΚΝΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΩΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΚΑΘΑΡΙΣΤΡΙΩΝ-ΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Α/ΒΑΘΜΙΑΣ-Β/ΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠ.ΑΘΗΝΑΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (ΤΜΗΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ Υ.Α.Μ.Κ. κ. Π.Π, ΥΠΟΔ/ΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ Β/Α ΑΤΤΙΚΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ, Δ/ΝΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ/ΤΕΕΜ, ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡ. ΑΣΤΥΝ. Δ/ΝΣΗ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ, ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΟΥΡΥΔΑΛΛΟΥ, ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΙΑΙΑΣ, ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ, Δ/ΝΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ, ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΦ. ΛΑΡΙΣΑΣ - ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚ. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΑΣΦΑΛ.ΑΧΑΡΝΩΝ, Α.Τ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ, Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΧΙΟΥ, ΥΠΟΔ/ΝΣΗ ΤΡΟΧΑΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ, Δ/ΝΣΗ ΑΣΤΥΝ.ΕΠΙΧ.ΑΤΤΙΚΗΣ, Ο.Π.Κ.Ε, 3ο ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑ)	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ (353 ΜΟΙΡΑ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ (ΙΜΠ) ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΛΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ 34 ΜΚ /ΤΑΞ., ΡΟΥΣΣΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΣΧΗ ΘΩΜΑ ΝΙΚΗΤΑ, ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΚΑΛΙΝΣΚΗ, Υ.Π.Η.Δ (ΥΠΗΡ.ΔΙΑΚΡΙΒΩΣΕΩΝ), ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΣΧΟΛΗ ΥΠΟΒΡΥΧΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ, 752 ΤΑΓΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΒΑΣΕΩΣ, Κ.Α.Α.Υ ΑΓ.ΑΝΔΡΕΑ, 50 Μ/Κ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΠΕΖΙΚΟΥ, ΤΑΓΜΑ ΥΛΙΚΟΥ ΠΥΡ/ΚΩΝ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΤΡΑΤΟΥ, 303 ΠΡΟΚΕΧΩΡΗΜΕΝΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΒΑΣΗΣ, ΑΣ/ΔΕΠΑ ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΣΤΟΛΟΥ, ΛΣ 34 Μ/Κ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ, Α' ΜΟΙΡΑ ΑΜΦΙΒΙΩΝ ΚΑΤΑΔΡΟΜΩΝ, ΙΙ Μ/Κ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΠΕΖΙΚΟΥ ΕΔΕΣΣΑΣ, 80 ΤΑΓΜΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΗΣ, 296 ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΟ ΤΑΓΜΑ ΕΘΝΟΦΥΛΑΚΗΣ, Δ/ΝΣΗ ΚΑΥΣΙΜΩΝ ΝΑΥΣΤΑΘΜΟΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ, ΓΕΕΘΑ/ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ)	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΕΠΙΠΛΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ, ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ, ΤΗΛΕΠΙΚ ΟΙΝΩΝΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Ο ανωτέρω πίνακας αφορά δωρεές παγίου εξοπλισμού της Τράπεζας με υπολειμματική αξία € 265,99